دریمه حصه دقرآن
(۱) فائـده :ځمـونږ دمشـائخ ددرس دانـداز مطـابق قرآن کـریم دفهم په اعتبـار ځلـور حصې د اوله حصه دپیدائش چه پیدا کونک الله تعالیٰ د دهر څه دفاتح نه دانعام پور وه دویمه حصه دپیــداکولو نه روســتو تــربیت کــونک هم الله تعــالیٰ د دا دانعـام نه تر کهف پـور وه دریمه حصه دتـربیت نه روســتو خیرونه او برکتونه غورځــونک په هر څه کښې الله تعالیٰ د دادکهف نه تر سـبا پـور ده ځلورمه حصه دســبا نه تر آخــره پــور ده پدیکښې دوه مسئل دی یـوه چه مالک الله تعـالیٰ نو څوک دهغه داجازت نه بغیر شفاعت نشی کول یعــنی نفی دشــفاعت قهــری نو دهغه عبــادت اوکړئ او دویمه اثبات دقیامت دا تر آخرتر قــرآن کریم دهنو دد ځائ نه دریمه حصه شــروع کیږی چه داحصه دبــــــرکت ده چه برکتونه او خیرونه ورکونک یو الله تعالیٰ د برکتونه دوه قسمه دی یو مادی یعنی بدنی چه اندامونه ټول ســالم او چه کــوم انــدام چه کــوم مقصد له پیــدا وی نو هغه کــارکوی دویم قسم روحــانی چه الله تعــالیٰ اوپیژنی او خپل مقصداوپیژنی او بیا ارتباط دنــبی علیه السـلام سـره اوشی نو پـد سـره دده روح ژوند شی چه کله دا خیر اوبرکت په انسـان کښې راشی نو ټول مخلوق بیا دده غلامــان شی دملائکو نه هم معتــبر شی حیوانـات ورته دعاګـان کـوی دابــرکت دقــرآن په تعلیم راځی چه " انــزل علی عبده الکتاب " بشریت قرآن پد طریقه کاملوی نو دد حصې دعوی هغه داده چه برکات ورکونک " المبــــارک فی کل شئ هوالله تعــــالیٰ" یو الله تعــالیٰ د دا به اصــلاً په ســورة الفرقــان کښې

بيانوی دد ځـائ نه تر سـورة النـور پـور ورته تمهيد د لار ورته سموی

سورة الكهف

**سورة الكهف مكی سورة د په نـزول كښې يـوكم اويايم(۶۹) نمبر د پس دسورة الغاشيه نه او په تــرتيب دســورتونو كښې يعــنی مصــحفی كښې اتلسم (۱۸) د پس دبنی اسرائيل نه **

مناسبت دمخكښې سورة سره

دحضرت شيخ القـرآن عليه الرحمة والغفـران علم عجيبه او ناشنا وو نو چه كـوم راروان ربط هغـوی ليكل د نو پد لږ پوهيـدل ګـران دی نو دتمهيد په طـور ځـان پوهه كـول غـواړی په يوڅـو خــبرو باند

**اوله فائـده : تسـبيح وئيل كيږی دذات صـفت كولو ته او ذات مقدم وی په صفت باند لكه سړ اول پيدا شی غټ شی نو بيا عـالم كيږی يا تـاجر كيږی نو دغه شان پاكی ذات هم مقدم ده په صفت كولو باند او دا هم ده چه په صفت كولو سره دذات د پاكی معلوميږی نو داصــفات اوتحميد دليل شی په تنزيه او تســـبيح بانـــدنو تســـبيح مخكښې وی دتحميد نه **

دويمه فائده : دالله رب العزت دذات او صفت بـاره كښې خلق ډير مختلف شوی دی او مختلف مذاهب دی غټ هغه دوه مذهبونه دی چه كومو ته دلته حضرت شيخ القرآن رحمة الله اشـاره كـړ ده يو داچه هغه په عيــنيت قائل دی چه ذات او صـــفات بالكل ديو بل ســـره يو دی متحد دی او څـــه قسم جـداوال پكښې نشـته ددويم مـذهب والا هغه په غيريت قائل دی او په تعدد چه ذات او صفت بالكل ديو بل نه جـدا ګـڼړی دلته حضـرت شـيخ القـرآن

عليه الرحمة والغفــران مــذهب دعيــنيت غــوره ګرځوی او په غيريت والو باندې ردکوی چه ديکښې عقل له دخله اوګرځـــوې نو په مختلفو ميدانونوبه بيا چکرې لګوې صرف دومره ده چه تحميد په تسبيح دليل دې يعنې داصفات کمـاليو والا وی نودهغه ذات دشــريک او حصه داريعــنې چه دداسې نه نه بالکل پاک دې دهغه پشـان بل څـوک نشـته دې ، اوس چه ربط ته ګورې او دحضـرت شـيخ القـرآن رحمه الله رد ته په ملاحدو ګورې نو حيران به شې.

دمناسـبت اوله وجه : هر کله چه تسـبيح (سـبحن الـــذی اســـری) نـــوم دې دپـــاکوالی دذات او تحميـــد(الحمدلله) دذات صـــفت کولو ته وائی او تسبيح پـاکوالې دذات دامخکښې وی په صـفت کولو بانــدې نو دبــنی اســرائيل په سر کښې تســبيح او دکهف په سر کښې تحميد ذکر شو دا ځکه چه دا تحميد يعـنی صـفات کماليه دا دليل شی په تسـبيح بانـــدې او داخـــبره معلومه شی چه په کـــوم وخت کښې مـــنزه دې نو دغه شـــان موصـــوف بصـــفات الکمـال هم دې ، داسې نه چه جداجـدا دی،او عقل له پکښې څــه ګنجــائش نشــته دې، کچرته په عقل پسې روان شوې نوهغه څـه کښې به شـروع اوکـړې په کومو کښې چه ملاحدوشروع کړې وه په فضـولو خبرو کښې ننوتی دی، (لکه په سلم العلـوم کښې په مسئله دعلم کښې دولس مذاهب بيانوی) او بيا هغــوی دخپلو خلو نه دتعـــدد او جـــداوالی خـــبره اويستله چه دالله ذات او صفت ديو بل نه جداجــدا دی،نوځنو بيا دصـــفاتو نه انکـــار اوکـــړو،چه دادتوحيـــدخلاف کيږی،لکه معـــتزلو،حـــيران او پريشان بې دليله ميـدان کښې روان دی،ځکه دنقل نه ورسره څه نشته دې کله کيــنی او کله پاسی نو شو حيران او پريشان ډيرلائق او مناسب پدې خبره چه اونه پيژنی حدونه او پـولې دهغه څـه چه نـازل

كــړی دی الله تعـالیٰ دحق ســره جـدال کـونکی او اوړیدونکی دحق نه ۔

<u>دربط حاصل</u>: چه مخکښې سورة کښې پاکی دذات ده نو د سـورة کښې وائی چه الحمدلله چه کــوم ذات مــنزه د نو دغه ذات موصــوف د په صــفاتو دکمـال سـره یعـنی چه کـوم ذات د نقصـاناتو نه پاک د نو هغه له ټول کمالات هم دی۔

دویمه وجه : په سورة بـنی اسـرائیل کښې ئ زړه صفا کړو او سوان ئ کړو په تسبیح سره دپلیتو نه اوډِیرو نه نواوس د دغه ذات صفات بیان کـــړه چه پد سره دخکته والی او ژوروالی نه بره درج ته اورس(لکه چه پورته عرش ته ددنیا نه رسیدل و) او دالله تعالیٰ دهغه کتاب تابعداری اوکـــړه چه پکښې کوږوال نشـــته نو ته به هم درست او برابر ش

دریمه وجه : په سورة بنی اسرائیل کښې دمعــراج واقعه وه چه هرکله دشپ دخپل محبوب درواز له لاړ او په عــالی دربــار پــور کلک ش او دداس څـــیزونو په لیــدلو کامیــاب شـــو چه نه عـــامو ســـترګولیدلی دی او نه دیو انســـان په زړه کښې تیرشــوی دی او خیــالات دهغ نه سترې دی نو په سورة الکهف کښې وائی چه کومه تحفه اوډالئ ما درکړ ده چه هغه ټول انسـانیت له کـافی ده او په هغ کامیـــــابی حاصـــــلیږی او نظرونه پـــــر خوشحالیږی چه قـرآن د نو دهغ الله تعـالیٰ حمد بیان کړه

څلورمه وجه : ســورة الکهف تفصــیل د دخــاتمې دبنی اسرائیل په ثابتولو دحمد د الله تعالیٰ لره چه صفات دخدائتوب صرف الله تعالیٰ لره دی او نفی دالوهیت دغیر نه کوی

دعوی دسورة

دسورة مرکـزی مسـئله چه دا سـورة دهغ خـدمت کوی او چـاپیره تـر نه ګـرځی نو هغه " نفی علم الغیب عن غـیره تعـالیٰ وان العبـادة لله وحـده" چه په پښو باند دالله تعـالیٰ نه علاوه بل څـوک نه پوهیږی دلائل نقلیه به پیش کړی شبهات به ختم کـړی او تفریع به پـر اوکـړی چه هرکله په غیبو بل څــوک نه پوهیږی نو صــرف دهغ الله تعــالیٰ عبادت اوکـړی دبل چانه " ولـه غیب السـمٰوٰت "(۲۶) " ولا یشرک بعبادة ربه احداً " (۱۱۰)

خلاصه دسورة

یعنی سورة الکهف دا مسـئله پداس انـداز بیـانوی چه دابتــداء نه تر آیت (۸) پــور تمهید د دقــرآن مقام تخویف بشـارت او تسـلی او ددنیا ب ثبـاتی بیا دلائل نقلیه ذکر کــــوی په نفی دعلم الغیب عن غیرالله ه چه دانقلونه دلالت کــوی چه په غیبو بل څوک نه پوهیږی ورسره به دفع دشبهاتو هم وی اوله واقعه داصـــحاب کهف دآیت نه م (۹) نه تر (۲۲) پور چه اصحاب کهف لوئ اولیاء دی او ددوی ولایت دقـرآن کـریم نه ثـابت د هغـوی دځـان په حال ندی خـبر نو دبل په حـال به څـه پوهه شی او اوده اولیاء کرام دی دځـان دحـال نه نـدی خـبر نو مړولی به دژوندی او ستا دحال نه څه خــبر شی قرآن داس تـرقی کـوی نو ددوی دحـال نه شـبهه نده پکار

دویمه واقعه دویم دلیل نقلی او دفع دشــــبه چه نبی علیه السلام دلوئ شان والا پیغمـبر د کیـد شی هغه په غیبو پوهیږی نو دادویمه واقعه ذکرکوی چه محبوب سـبحانی جنـاب رسـول الله دصــبا په حــال نه پوهیږی آیت ۳۳ کښې نو " ولا تقولنّ " نو چه دټول دنیا بهتر پیغمبر دصـــبا په حال نه پوهیږی نو نور څوک به څه پوهه شی

بيا په ۲۶ کښې دعوی دسورة او ترغيب بيان ته ۲۷ کښې او ترغيب موالاة الموحدين ته چه پدې مسئله کښې درسره ملګرې وې نو دهغوی نه دِ نظرونه ستا اخوانشی بيا تخويف او بشارت او د ۲۳ نه تر ۴۹ پورې خساسة الدنيا بوجوه الثلاثه چه دادنيا تا دآخرت دتياری نه او ددې مسئلې دمنلو نه بندوي

<u>اوله وجه :</u> چه دادنيا به ستا نه واغستې شی لکه چه دباغ والا نه چه باغ واغستلې شو د ۳۲ نه تر ۴۵ پورې

<u>دويمه وجه :</u> ددې دنيا وخت ډير لږدې ۴۶،۴۷ کښې

<u>دريمه وجه : دا</u> دنيا به دربانده بوج شی ځکه حساب به ئې درسره کيږی ۴۸،۴۹، کښې

بيا ذکر دعداوة دابليس چه شيطان درته دنيا خائسته کوی اودقرآن نه دِ بندوی نو ده سره دشمنی پکار ده او بيا يرې او زورنې تر آيت ۶۳ پورې

دريمه واقعه او دفع دشبهې : واقعه دموسیٰ عليه السلام او خضر عليه السلام چه اوګوره موسيٰ لوئې پيغمبر دې هغه دخضر عليه السلام دکارونو نه خبر نشو چه دادوحی په ذريعه کوی او دا شبهه دِ نه کيږی چه خضر عليه السلام په پټو پوهيدلو ځکه خضر عليه السلام وائی چه " مافعلته' عن امری "او الله تعالیٰ وائی چه " علّمنٰه' من لدّنا علما"

څلورمه واقعه او دفع دشبهې : چه ذوالقرنين سره دلوئې مملکت او غلبې دقوم په ظاهری خبرو نه پوهيدلو چه " لايکادون يفقهون قولا"(۹۲) نو په نور څه به څه پوهه شی او دده نه علاوه به نور څوک څه پوهه شی دآيت (۹۹) نه تخويف او زورنې تر (۱۰۶) پورې بيا بشارت اودمسئلې دتوحيد مقام او آخر کښې تفريع چه عالم الغيب الله

تعالیٰ د□ نو صرف دهغه عبــادت اوکــړئ دبل چا نه □
مقاصدالایات وتناسبها
یعنی دآیتونو مقصد او دهغــوی مناســبت او رشــته خپل مینځ کښې هم او ددعو□ سره هم □
(١) الْحَمْــدُ لِلَّهِ الَّذِي □□□□ تر اتم آیت پــور□ تمهید د□□ د□ آیت کښې " دلیل وحی " یعـــــنی دارارروانه مســئله انتهــائی اوچته مســئله ده □ ځکه چه دد□ دپــاره الله تعــالیٰ په خپل بنــده کتــاب راليږل□ د□ □ نوداحق مســئله ده چه عـــالم الغیب او متصـــرف صرف یو الله تعالیٰ د□ بل څوک نه نو صرف دهغه بنــدګی اوکــړئ□او چه کــوم شــبهات ستاسو دی نوهغه ئ□ ختم کـــــړی دی□ دیته په " لم یجعل له عوجا " سره اشاره ده□
(٢) لِيُنْذِرَ بَأْسًــا □□□□ تخویف□ یعــنی چه کــوم خلق دادعوی نه منی نو هغوی له یره ورکوی□
وَيُبَشِّــرَ الْمُــؤْمِنِينَ □□□□ بشــارت □ یعــنی چه کــوم خلق دادعــوی اومــنی داکتــاب راواخلی او داعملی کړی نو هغوی له خوشحالی □
(۴) وَيُنْـذِرَ الَّذِينَ □□□□ دتخویف اعــاده کــوی دپــاره دد□ چه څــوک یــرول پکــاردی چه هغه ورســره ذکر شی□ یعـــنی چه څـــوک الله تعـــالیٰ له نائبـــان او نیـــازولی جـــوړوی نو دغه خلق ددوزخ نه یـــرول پکاردی□
قَالُوا اتَّخَـذَ اللَّهُ وَلَـدًا □□□□ زجر □ ســره دد□ نه چه دومره قیمتی کتاب راغ□ چه شک او شبهه نه پات□ کــوی بیا هم دوی نــورو ته رامــدد شه وائی او بل چاته عالم الغیب متصرف وائی دومره نالائقه دی□
(۵) مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ □□□□ رد په اتخاذالولد □ چه داعقیـــده د دوی بالکلً ب□ دلیله ده □ نه پـــر□ دوی سره دلیل شته او نه ددوی مشرانو ســره □ نو بل

ته عــالم الغيب او متصــرف او درامــدد شو قابل وئيل سره دروغ دی
(۶) فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ تسلی چه دومره په خکلی انداز بيــان اوشو او ددوی دغلط عقيــد رد اوشو دعجيبه کتــاب په حواله او شــبهات ختم شو بيا هم نه مــــنی نو داعی ډير خفه کيږی نو الله تعـالیٰ تسـلی ورکـوی چه دومـره غم مه کـوه چه ځان هلاک کړ
(۷) إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زينة لَهَا تزهيد من الــدنيا پــد دوو آيتونو کښې ددنيا ب ثبــاتی نقل کوی چه دادنيا دابتلاء ده سـتا هم امتحـان او ددوی هم امتحــان خــولړوخت پس به ختم شی او دجزاء ميدان به وی نو هريو ته به دهغه دکړو بــدل ملاؤ شی
(۹) أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ دد ځائ نه تر (۲۶) آيت تر ختمه پـــــور اول دليل نقلی په اصل دعــوی دســورة چه اوګــوره اصــحاب کهف لـوئ اوليـاء دی هغه دځـان دحـال نه نـدی خـبر نو دبل چا په حـال به څـه خـبر شی او دفع دشــبه هم ده چه که چا شـبهه کوله چه دااوليـاء کـرام به دڅه کمال نه خالی نه وی نو قرآن وائی چه اوده کـړی هم الله تعـالیٰ دی او سـاتلی هم الله تعـالیٰ دی هغـوی نه عـالم الغيب دی او نه کارسـاز او متصـرف دی لکه په ډيـرو آيتونو کښې به " نا ، نا " راشی دا هر څه مـاکړی دی تر آيت تر ختمه پـور دواقع اجمال او په لنډو ئ ذکرکوی
(۱۳) نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ دد نه تفصيلی واقعه ذکرکــوی ورســره بشــارت داســتقامت چه هغــوی ايمان راوړو نو الله تعـالیٰ ورته اسـتقامت او ربط القلب نصيب کړو
(۱۴) وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُـــوبِهِمْ داانعــــام دربط القلب

إِذْ قَامُوا فَقَـالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّـمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
دربط القلب نتيجه چه اوس خپل قـــوم ته دتوحيد بيـان كـوى او رد دشـرك كـوى داصـحاب كهف په قوم كښې دوه قسمه شـرك وو يو به غـير ته رامدد شو وئيل په مافوق الاسباب امــورو كښې او بل داچه دقانون سـازئ چه غيرالله ئ قـانون سـازګنړلو نو دوى ددواړو رد كــوى لكه چه اوس پارليمنټ او اكثريت قانون ساز ګنړى
لَوْلَا يَأْتُونَ چه دومـره نالائقه چه بې دليله شو دالله تعالىٰ سره شريكوى نو " فمن اظلم "
(١۶) وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ بائيكاټ داصحاب كهفو دالهو بــاطلو نه نو الله تعــالىٰ دبائيكــاټ انعــام وركوى
يَنْشُرْ لَكُمْ : دا اول انعام د بائيكاټ چه دبائيكــاټ په انعام كښې به رحمت وركړى
وَيُهَيِّئْ لَكُمْ دويم انعام دبائيكاټ الله تعـالىٰ به دِ مقاصد آسان كړى
(١٧) وَتَـرَى الشَّـمْسَ دريم انعـام دبائيكـاټ چه په ځنګه انداز الله تعالىٰ دهغوى حفاظت كوى
(١٧) ذَلِــكَ مِنْ آيَــاتِ اللَّهِ بشــارت دواقعې داصـــحاب كهفو ســـره دخلقو دوه ډله نو يـــو ته بشـارت او خوشـحالى دهـدايت او دويمې ته يــره ذكركوى اوله ډله چه داصحاب كهفو واقعه واورى نو هغـــوى داصـــحاب كهفو په عجز پوهه شى چه دانيكان بنديان عاجزان دى او عالم الغيب نـدى نو داشو " فهوالمهتد "
وَمَنْ يُضْـــلِلْ يــــره دا دويمه ډله چه دوى داصـــحاب كهفو واقعه واورى نه چغه كــــړى چه داخود څه كرامت نه خـالى نه وو نو دوى دهغـوى په نومونو كښې خــير ګـنرى اووائى چه " تفيد من الحــرق والهــدم " (ډاګئ ملا) او دهغــوى په نــوم

ککوړی ورکوی نـذرانې او شـکرانې ورکـوی نو دوی درنړا نه فائده وانغسته نو مهر پرې اولګیده۔
(١٨) وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا ﴿﴾ داصحاب کهفو حفـاظت د الله تعـالیٰ دهغـوی ظـاهری حفـاظت څنګه کوی دهغې عجیب مناظر۔
(١٩) وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ ﴿﴾ نفی دعلم غیب داصحاب کهفو نه ۔ چه الله تعالیٰ راپورته کړل نو څنګه دلاعلمئ اظهار کوی۔
فَابْعَثُوا ﴿﴾ دامیر لیږونکی کس ته آداب بیـانول۔ بِوَرِقِكُمْ : ادب اول چه خپلې پیسې به ځـان سـره اوړی ۔
أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا ﴿﴾ دویم ادب ۔ چه چرته نـذر دغیر الله یا دمشرک ذبیحه رانه وړی ۔
وَلْيَتَلَطَّفْ ﴿﴾ دریم ادب ۔ چه انـداز ګفتګو دِ نـرم ساتی چاسره دِ جنګ وغیره بداخلاقی نه کوی۔
وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ۔ څلورم ادب کچرته ګرفتاری دده اوشوه نو نور ملګری دِ نه خائی۔
(٢٠) إِنه مْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ ﴿﴾ د آخـری ادب فوائد چه اهتمام ورته معلوم شی۔
(٢١) وَكَذَلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ ﴿﴾ حکمت په راپاسـولو او خـبرولو دخلقو کښې چه په توحید کلک شو۔ نو هر څه به دِ الله تعالیٰ دفائدې کړی۔
(٢٢) سَيَقُولُونَ ثَلَاثة ﴿﴾ زورنه په دِ خـبره چه دلایعنی مسئلو کښې دبحث نه اجتناب پکار دې لکه شمیر داصحاب کهفو چه دا څو کسان وو۔
(٢٣) وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ ﴿﴾ دویم دلیل نقلی او واقعه دنـبی علیه السـلام دپـاره داصل دعـوې چه دټـولې دنیا نه عظیم پیغمـبر هغه دصـبا په حـال نه پوهیږی نو بل به څوک پوهه شی۔او دشبهې جواب هم چه کیدې شی نبی علیه السلام لویه هستی ده هغه به دصـبا په حـال پوهیږی نو جـواب چه هغه دصبا په حـال نه پوهیږی۔ دا اصـحاب کهفو واقعه

څه لـږه پـاتې دهٔ او مینځ کښې داواقعه ذکر کـوی دادواعظینو طریقه ده چه یـــــــوه اوږده واقعه بیانویی نو چه دهغې مینځ کښې دهغې نه یوه خبره معلومیږی نو هغه واعظ هغه واقعه اودروی او سـامعین ځـان ته متوجه کـړی چه داواقعه یـاده لرئ؟خو یوخـبره بله کومه نودغه شـان دلته واقعه داصـحاب کهفو نه خـبره معلومه شـوه ، نو وائی چه اې سـامعینو که د چا داګمـان وی چه نـبی علیه السلام دا واقعـات بیـانوی نو هغه به عـالم الغیب وی نو زر ځې اوفرمائیل چه هغه دصـبا په حـال نه پوهیږی او خپل محبـوب ته ادب خـائی چه کله دیو کـار دکولو اراده اوکـړې نو " ان شـاء الله " وایه، ځکه ستادارادې نه خلاف کار ظاهرونکې الله تعالیٰ دې لکه نه ګورې اصحاب کهفو ته چه تلی ده څه په اراده وو او اوشو څه ؟ څومره وخت اوده پـاتې شو او بیا دهغـوی یو ملګـرې راغلې څـه له وو چه ړوړئ راوړی او اوشو څه؟معلومه شوه چه کیږی هغه څه چه الله تعالیٰ اوغواړی؟

(۲۴) وَاذْكُـرْ رَبَّكَ ؟؟؟؟ ادب ، چه کله ان شــاء الله هــیر شی نو چه څــه وخت یـــاد شی نو هغه وخت اووایه دغه پاتې برکت به خدائې درکړی؟

(۲۵) وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ؟؟؟؟ بیان د مدې داصـحاب کهفو چه څومره وخت غار کښې تیرکړې ووې

(۲۶) قُـلِ اللَّهُ أَعْلَمُ ؟؟؟؟ دعـوی دسـورة او نتیجه دواقعې؟ چه ددې دواړو واقعو نه معلومه شـوه چه په غیبو یو الله تعــــالیٰ پوهیږی او کارســــاز او متصـرف یو الله تعـالیٰ دې؟ پـدې صـفتونو کښې ورسره شریک او حصه دار نشته دې؟

(۲۷) وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْـكَ ؟؟؟؟ تـرغیب الی التبلیغ ، دادعوی او دا مسئله تا ته وحی کیږی نو دا صاف صاف بیان کړه؟

لَا مُبَــدِّلَ لِكَلِمَاتِــهِ اهتمــام چه دادعــوی دبدلیدلو نده او نسخه پر نه راځی

وَلَنْ تَجِدَ ترغیب اوتخویف چه بیان کړه ګنی دالله عذاب نه خلاصیدلو ځائ نشته د

(۲۸) وَاصْـبِرْ نَفْسَــكَ تــرغیب الی مــوالاة الموحدین یعنی چه کوم کسان او ملګـری تاسـره پد دعوی کلک دی نوهغوی سره کینه او هغوی ته دد تعلیم ورکړه او هغوی دنظر دلاند ساته

تُرِیدُ زِینة الْحَیَاةِ الدُّنْیَا یره او تزهید من الدنیا چه دموحدینو نه تعلق ختم کړ نو لکه ددنیا دارو پشان به غافل ش

(۲۹) وَقُــلِ الْحَــقُّ مِنْ رَبِّكُمْ تسـلی چه حق صاف بیـان شو شـبهات ختم شو نو الله تعـالیٰ په زوره ځوک نه مسـلمانوی هرچاته اختیـار د البته نتائج اوګوری دهرعمل

إِنَّا أَعْتَـدْنَا لِلظَّالِمِینَ نَـارًا تخویف اخــروی سره ددلائلو او شبهاتو ختمیدلو بیاهم نه مــنی نو داظالم د او انجام ئ داد چه دوزخ ورله تیار د

(۳۰) إِنَّ الَّذِینَ آمَنُــــوا حَسُــــــنَتْ مُرْتَفَقًا(۳۱(بشـــــارت دااوس خوشـــــحالی هغه چاته چه دادعــوی دزړه نه اومــنی او دهغ مطــابق عمل اوکړی او لوئ عمل رسول او بیان دد دعو د نو داخلق جنتیان دی او عمل به ئ ب ځایه لاړ نشی

(۳۲) وَاضْـرِبْ لَهُمْ مَثَلًا دد ځـائ نه خساسة الدنیا بوجـوه الثلاثة تر آیت (۴۹) پـور دآخـرت او دالله تعالیٰ دکتـاب نه غـافلونک ځـیز هغه دنیا ده چه په دنیا مــئین شی نو دجنت او دوزخ پــرواه نه کوی نو اوس ددنیا سپکاو او خساسة په در وجو سره ذکرکوی تر آیت (۴۹) پور

وَاضْــرِبْ لَهُمْ اوله وجه ددنیا دســپکاوی چه :"الدنیاَ تؤخذ منک " دادنیا به ستا نه واغست شی یعنی سحر به درسـره وی او ماښـام به دغه شـان

کنګـــال ناست ئ□ هیڅ به درســـره نه وی □ مثـــال ورلـــره بـــاغونو والا ذکر کـــوی چه دهغه نه دهغه باغونه واغســــــت□ شو□ (۳۲) او (۳۳) کښې دهغه هغه باغونه او سرمایه ذکرکوی□

(۳۴) فَقَالَ لِصَاحِبِهِ □□□□ فخر کول دمالدار په مال خپل باند□□او په خپل مال غره کیدل□

(۳۶) وَمَا أَظُنُّ السَّاعَة □□□□ مـال سـړ□ دآخـرت نه منکر کړی□ نو انکـار دآخـرت نه □ " ولئن رددت "□ غلط خیال دمالـداره چه ځـه دلته خه یم نو هلته به هم خه یم کچرته آخرت وی هله□

(۳۷) قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ □□□□ د موحد جواب ورکـول او هغه ته خپل حقیقت او دالله قدرت خودل□

(۳۸) لَكِنَّا هُـــوَ اللَّهُ رَبِّي □□□□ دموحد خپله عقیـــده بیانول یعنی که په ما هر رنګه حـالت راشی نو ځـه دخپل درب ناقدره نه یم□

(۳۹) وَلَـــــوْلَا إِذْ دَخَلْتَ □□□□ تعلیم د موحد هغه ته دصحیح طرز چه دباغ په ځائ□ تاله باغ ورکـونکی ته توجه پکارده□

(۴۰،۴۱) فَعَسَـــى رَبِّي □□□□ دموحد تصـــرف دالله تعالیٰ ثابتول چه ورکول او اغستل کار دالله تعالیٰ د□ او بددعا کول□

(۴۲) وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ □□□□ دبـاغ واله تبـاهی او دهغه ارمان خو" اب کیا هوت جب چڑیا چـک گـئی کهیت "

(۴۳) وَلَمْ تَكُنْ لَـــهُ فِئَةٌ □□□□ تخویف او عجز دمـــال والا اوس ئ□ مـال پکـاررانغ□ مـال دالله دعـذاب نه خلاصول نشی کول□□

(۴۳) هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ □□□□ نتیجه چه تصرف د الله د□ نودمال په ځـائ□ هغه ته توجه پکـار ده چه انجام خه راوزی□ مال طرفته توجه نـده پکـار ځکه که وانغسـت□ شی نو وخت ئ□ ډیر لـږ د□□ نه ګـور□ راروان حال ته□

(۴۵) وَاضْـرِبْ لَهُمْ مَثَـلَ الْحَيَـاةِ الـدُّنْيَا كَمَـاءٍ ﴿﴾ دويمه وجه ددنيا دسپكاوى چه " الـدنيا وقتها قليل " ﴿ چه ددنيا وخت ډير كم د﴾ ﴿ د﴾ مثال ته اوګـوره نو پاکل د﴾ چه پداس﴾ څيز نازيږى او دد﴾ دوج﴾ دين او قرآن پريـږدى نو پكـار ده چه توجه دد﴾ په ځـائ﴾ نيک اعمالو ته اوكړى﴾

(۴۶) الْمَـالُ وَالْبَنُـونَ زِينة الْحَيَـاةِ ﴿﴾ تزهيد من الــدنيا او تــرغيب الى الاعمــال الصــالحه﴾ چه دنا پريـــږده او نيكو اعمــالو ته توجه اوكـــړه﴾ ځكه چه دهغ﴾ فائـــــــــده دائمى ده﴾او كه بيا هم دادنيا نه پريـــږد﴾ او ورپس﴾ ئ﴾ نو دادرله څـــه فائـــده نشى دركول﴾ البته به درباند﴾ وبال شى﴾او حسـاب به ئ﴾ درسره كيږى﴾ لكه :

(۴۷) وَيَــوْمَ نُسَــيِّرُ الْجِبَــالَ ﴿﴾ دريمه وجه ددنيا دسپكاوى چه " الدنيا تكون وبالاً عليک "﴾ دادنيا به په تا وبال شى فائده دركول﴾ نشى او حساب به ئ﴾ درسره كيږى﴾ چه دالله تعـالىٰ خواته ځ﴾ نو دامـال او دولت هيڅ به درســــــره نه وى او په عمل نامه كښې به دِ هر څه ليک وى﴾

(۴۹) وَوُضِعَ الْكِتَابُ ﴿﴾ تخويف اخروى دځپلو كړو بدل به درته ملاؤ شى﴾

(۵۰) وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا ﴿﴾ يـره اوتحـذير دشــيطان ددوســتئ نه ﴾ دادنيا خائســته كــونك﴾ اوآخــرت داخطرنــاک حــالات هــيرونك﴾ او دشــرک داعى شـــيطان د﴾ او هغه ستاسو آبـــائى قـــديم دشــمن د﴾ نو تاسو څنګه دهغه اتبــاع كـوئ او الله تعالىٰ چه محسن اعظم د﴾ دهغه اتباع پريږدئ﴾

(۵۱) مَا أَشْـــهَدْتُهُمْ ﴿﴾ شـــيطان دشـــمن د﴾ او ددوســتئ څــه جــواز ئ﴾ نشــته د﴾ نو ول﴾ تاسو هغه دوست كوئ﴾

(۵۲) وَيَوْمَ يَقُولُ زجر په نالائقو مشركانو دشيطان په تعليم شرک كوی نو په آخرت كښې داشريكان ستاسو نشی پكاريد

(۵۳) وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ تخويف اخروی چه دآخرت داور نه مو بيا خلاصون نشته د

(۵۴) وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ ترغيب الى القرآن چه كه دآخرت داور دعذاب نه ځان بچ كول غواړئ نو راشئ قرآن صاف مسئله بيان كړ ده شبهات ئ ختم كړی دی نو دااومنئ كنه نو منل چرته دی بلكه:

وَكَانَ الْإِنْسَانُ اول زجر زورنه چه دا نالائقه دمنلو په ځائ جدال شروع كړی نو چه د جدال كوی نو دده دځه انتظار د چه ايمان نه راوړی

(۵۵) وَمَا مَنَعَ النَّاسَ دويم زجر چه دده دعذاب انتظار د چه بس پيغمبر ته وائی چه ته عذاب راوله نو دامطالبه ددوی غلطه ده ځكه چه :

(۵۶) وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ دفع ددغه شبه چه عذاب دِ پر راولی دپيغمبر كار هغه تبشير او انذار د نه كه عذابونه او معجز راوړل دادالله تعالىٰ كار د اصل كښې دجدال مقصد بل د دوی په بل مقصد لګيا دی هغه دا چه :

وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا دريم زجر چه دد جدال په ذريعه او غلطو منګهړتو واقعاتو په ذريعه دا دقرآن مشن كمزور كول غواړی اودائ استهزاء ده نو دد كار دوج نه :

(۵۷) وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ زجر په د جرمونو دوج لوئ ظالم شو او مهر پر اولګيدو اوس كه ورته دهدايت بيان كيږی نو هيڅ فائده نه اخلی

(۵۸) وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ترغيب توب ته چه دسحر روک ماښام كور ته راشی نو روک ورته مه وايه

لَـوْ يُؤَاخِـذُهُمْ دفع دشـبهـ چه دومـره نالائقه دى نو الله ئ تباه كـوى ولـ نه ؟ جـواب چه دسـزا وخت مقرر د دادعمل ميدان د
(٥٩) وَتِلْكَ الْقُـرَى أَهْلَكْنَـاهُمْ تخويف دنيـوى دآخــرت نه مخكښې هم عــذاب شــته خو په وخت مقرر لكه مخكښې چه وو
(٦٠) وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ خلورمه واقعه او دليل نقلى تر آيت (٨٢) ور اومنئ نالائقو جــدال مه كـوئ قـرآن څـومره په خكلى انـداز بيـان كـوى راشئ يو بل دليل واورئ اوګـــوره موســـىٰ عليه السلام دخضر عليه السلام دحال نه خــبر نه شو نو معلومه شــوه چه عــالم الغيب الله د او دخضر عليه السلام دحال نه هم شـبه مه كـوئ ځكه هغه وائى چه " مافعلتــه عن امـرى " او چه دموسـىٰ عليه السلام غوند هسـتى په غيبو نه پوهيږى نو بل به څوک څه پوهه شى
علم موسىٰ چونكه شد درغيب بند علم موش كـ بود ا ارجمند
وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ ابتداء دسـفر دموسـىٰ عليه السلام دموسىٰ عليه السـلام سـفر علمى د يعنى دطلب دعلم دپاره د نو پديكښې شيوخ كرام داستاذ او شاګرد ډير آداب ذكركـوى چه كـوم ظـاهردى هغ ته به اشـاره اوشى نـور درسـونو كښې بيانيږى
لِفَتَاهُ اول ادب په سـفر علمى كښې ځـان سـره ملګر روانول لَا أَبْـرَحُ " دوى عـزم مصـمم يعـنى علم له مضــبوطه اراده كــول چه بغــير دحصــول دعلم نه به كور ته نه راځم او بس كوم به نه
(٦١) فَاتَّخَـذَ سَـبِيلَهُ علم سـبب دحيـات د نو علامه ورله هم هغه ژوند دمهى ګرځول شو ده
(٦٢) فَلَمَّا جَاوَزَا موسـىٰ عليه السـلام عـالم الغيب ند هَذَا نَصَبًا : مقصد نه آخوا ستړ شو

(۶۳) قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ دخادم دادبِ نه ډک جواب ورکول
وَمَا أَنْسَانِيهُ ادب چه دنامناسب کارونو نسبت الله تعالیٰ ته ند پکار شیطان ته دِ اوکړ شي
(۶۵) فَوَجَدَا عَبْدًا مقصدملاویدل وعَلَّمْنٰه معلومه شوه چه خضر علیه السلام عالم الغیب ند ځکه الله تعالیٰ وائی چه داورلره مونږعلم ورکړ وو
(۶۶) قَالَ لَهُ مُوسَى دموسیٰ علیه السلام دسبق وئیلو اجازت نوادب چه شاګرد دِ استاذ ته اووائی چه په درس کښې شریک شم ؟ اجازت دِ اوغواړی
(۶۷) قَالَ إِنَّكَ دخضر علیه السلام جواب چه صبر نشی کول
(۶۸) وَكَيْفَ تَصْبِرُ وجه دب صبرئ دانه چه ته صبر نش کول خو ځه چه څه کوم هغه به ظاهر کښې ستا په علم کښې غلط وی نو ته به پر خامخواه رد کو ځکه ستا کاردغه د نوتاته به دهغ دحقیقت علم نه وی چه ځما داهم وحی ده خضر علیه السلام هم وائی چه موسیٰ علیه السلام عالم الغیب ند
(۶۹) قَالَ سَتَجِدُنِي تابعداری دموسیٰ علیه السلام نو شاګرد به استاذ ته خپله تابعداری ښکاره کوی
(۷۰) قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي دخضر علیه السلام شرط لګول نو استاذ شرط لګول شی طالب ته
(۷۱) فَانْطَلَقَا ابتداء دسفر ددواړو روانیدل
قَالَ أَخَرَقْتَهَا ..... دموسیٰ علیه السلام اعتراض کول چه شاګرد ته داستاذ کار غلط ښکاری نو روستو دخبرو په ځائ او دغیبت په ځائ دِ ورته اووائ او تپوس دِ اوکړی

(۷۲) قَالَ أَلَمْ أَقُـلْ □□□□ دخضر علیه الســلام هغه زوړ شرط یادول□
(۷۳) قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي □□□□ عذر پیش کول دموسیٰ علیه السلام او دخضر علیه السلام عـذر قبلـول□ نو چه عـذر دشـاګرد معقـول وی نواسـتاذ دِ قبـول کړی□
(۷۴) فَانْطَلَقَا □□□□ دویم سـفر □ او قتلـول دخضر علیه الســلام یوبــدمعاش هلک لــره□ او اعــتراض دموسیٰ علیه السلام □
(۷۵) قَـالَ أَلَمْ أَقُـلْ لَـكَ □□□□ دخضر علیه الســلام زوړ شرط یادول□
(۷۶) قَـالَ إِنْ سَـأَلْتُكَ □□□□ دموسـیٰ علیه الســلام شرط لګول□ معلومه شوه عالم الغیب ند□□
(۷۷) فَانْطَلَقَا □□□□ دریم ســــــفر اوده خضر علیه الســلام دیــوال نیغـول او دموســیٰ علیه الســلام بطور مشـوره خـبره کـول چه غم د□ چه خلاصیږی نور صبر رانه د□ کارونو ته نه کیږی□
(۷۸) قَـالَ هَـذَا فِـرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِـكَ □□□□ دجــدایئ اعلان□ چه شـــــاګرد په اصـــــولو برابر نه چلیږی نودهغه رخصتول□
سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيـلِ □□□□ دخضر علیه الســلام موســیٰ علیه الســلام له په حقیقت خــبرول هس□ نه چه روستو خبر□ کو□ نو شاګرد د حقیقت نه خبرول □ هس□ نه چه روستو خـبر□ کـوی چه اسـتاذ مِ دادا کارونه کـوی□ او پروپیګنــډه کـوی□ دهــر□ خــبر□ دحقیقت نه خــبرولو نه روســتو " ومافعلته عن امــری " (۸۲) دخضر علیه الســلام نه نفی دعلم غیب□
(۸۳) وَيَسْأَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ □□□□ خلورم دلیل نقلی او واقعه د ذوالقــرنین چه داولیــاء او انبیــاء کرام دحال نه خبر شو□ چه عالم الغیب ندی راشه اوس دیو بادشاه خـبره واوره چه سـره دد□ نه چه

لوئ مملکت الله ورکړ د خودیو قوم په ظــاهری خبرو نه پوهیږی نو په نــورو مغیبــاتو به څــه پوهه شی معلومه شوه داصفت دخدائتوب الله تعالیٰ نه ولی له ورکړ د نه نــبی له او نه بادشــاه له نو عام خلق به څه په غیبو پوهه شی
(۸۴) إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ ذوالقــرنین ته چه سازوســامان ملاؤ شــو وو نو داځمــونږ دطرفنه وو
(۸۵)فَأَتْبَعَ سَبَبًا د ذوالقــرنین هغه ذرائع دالله تعالیٰ ددین ددعوت دپاره استعمالول
(۸۶) حَتَّى إِذَا بَلَــغَ مَغْــرِبَ الشَّــمْسِ دااولــن سفر دعوتی مغــربی اودهغه عجز چه مخــامخ ورته دلدل نرمه پلندئ زمکه راغله نو داس څــه ورســره نه وو چه په هغ لاړشی عاجزه وو
(۸۷) قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ یــره مشــرک ته (۸۸) وَأَمَّا مَنْ آمَنَ خوشحالی مومن ته
(۸۹) ثُمَّ أَتْبَــعَ سَــبَبًا دوبــاره مشــرقی ســفر تیار کول
(۹۰) حَتَّى إِذَا بَلَــغَ په مشــرقی ســفر کښې د ذوالقــرنین عجز چه ســخته ګــرمی وه چه دانســان ګـــــــذاره پکښې ممکن نه وه او هغه خلقو به په غارونو کښې ګــذاره کوله کورونه ئ هم نه وو(۹۱) كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا اثبــات دعلم الغیب الله لره
(۹۲) ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا دریم سفر ددعــوت شــمالی او په هغ کښی دهغه عجز
(۹۳) حَتَّى إِذَا بَلَغَ په شمالی سفر کښې عجز ددا س قــوم ســره واســطه راغله چه دیو بل په ژبه هم نه پوهیــدل دامقصــودی مقــام په واقعه کښې چه په ظــاهری ژبه نه پوهیږی نو په غیبو به څه پوهه شی

(۹۴) قَـالُوا يَا ذَا الْقَـرْنَيْنِ □□□□ دترجمـان په ذريعه خبر□ كول□
قَــالَ مَا مَكَّنِّي فِيــهِ رَبِّي □□□□ جــواب وركــول دذوالقــرنين او دســدّ دجوړولو دپــاره انتظــام برابرول□ او دسدّ بيان چه فمااسطاعوا□
(۹۸) قَالَ هَذَا رَحْمة □□□□ شكريه دذوالقرنين درب خپل په جوړولو دبند باند□□
(۹۹) وَتَرَكْنَا بَعْضَــهُمْ □□□□ تخويف □ مسـئله بالكل صــاف خكــاره شــوه دلائل قــائم شو كه دچا ځــه شـكونه وو هغه ختم شو چه اوس هم نه مـنى نو وخت راروان د□ دقـــــبرونو نه به پاسى الله ته به جمع شى□
(۱۰۰) وَعَرَضْـــنَا جَهَنَّمَ □□□□ دداس□ خلقو دپــــاره جهنم بالكل مخ□ ته تيار د□□
(۱۰۱) الَّذِينَ كَـانَتْ أَعْيُنه مْ □□□□ وجه دعــذاب چه جهنم ته به ول□ ځى ځكه چه دد□ دعــو□ اودقــرآن دبيان نه ئ□ ځان ړوند كونړ كړ□ د□ نوځكه ئ□ دوزخ ځائ□ شو□
(۱۰۲) أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا □□□□ زجر□ ځـومره په خكلى انداز بيـان اوشو دمسـئل□ هرطـرف واضـحه شو دلائل قـائم شو شـبهات ختم شو او سـره دد□ نه دكافرو حال ته ګوره□
إِنَّا أَعْتَـــدْنَا □□□□ تخويف□ چه داس□ كـــاركونكو له دوزخ تيار د□□
(۱۰۳) قُلْ هَـلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَـرِينَ أَعْمَـالًا □□ بيـان دقباحت دشرك□
(۱۰۴) الَّذِينَ ضَلَّ سَـعْيُهُمْ فِي الْحَيَـاةِ الـدُّنْيَا □□□□□ بيان دحماقت او ب□ وقوفتيا دمشرک □
(۱۰۵) أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَـرُوا □□□□ تخويف اخـروى او بيان دبربادیدلو دعمل دمشرک□
(۱۰۶) ذَلِـكَ جَـزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ □□□□□ وجه دعـذاب چه داعذاب په څه سبب د□□

(١٠٧) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ۔۔۔۔ لَا يَبْغُونَ عَنه ا حِوَلًا(١٠٨) بشارت موحدينو ته چه چاونه منله دسورة الكهف مسئله نو حال دواوريدلو نو اوس دمنونكو حال هم واوره۔
(١٠٩) قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ ۔۔۔۔ بيان دعظمة ددعو۔ ۔ چه الله رب العزت دومره لوئ۔ عالم د۔ او په د۔ صفت كښې دهغه څوک شريک او حصه دار نشته د۔ ځكه كه (ټول بنيادمان منشيان شى) ټول۔ اون۔ قلمونه شى او ټول سمندرونه سياهى شى(او ټول افلاک سره داووه زمكو نه كاغذونه شى) نو دالله تعالىٰ دعلم تحرير اوليک لكه قطره دسمندر نه هم نشى كول۔ نو چه دالله تعالىٰ داس۔ علم د۔ نو پد۔ كښې دالله تعالىٰ شريک محال د۔۔(بلغة الحيران)
(١١٠) قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ۔۔۔۔ نفى دعلم الغيب دنبى عليه السلام او بيان دتوحيدچه هركله دمخكښې سورت نه صاف معلومه شوه چه عالم الغيب او متصرف صرف يو الله تعالىٰ د۔ بل څوک نه نو بندګى هم صرف دهغه يو ذات اوكړئ او پديكښې ورسره شريک او حصه دار مه ګرځوئ۔
حاصل دسورة
الله تعالىٰ په خپل بنده زبردست كتاب پد۔ مسئله راليږل۔ د۔ چه علم الغيب صفت ديو الله تعالىٰ د۔ پديكښې ورسره شريک او حصه دار نشته او داس۔ كتاب د۔ چه تاسو ته دلائل بيانوى او شبهات ختموى اوګورئ اصحاب كهف لوئ۔ اولياء دى په غيبو نه پوهيږى دغه شان انبياء كرام عليهم الصلوٰة والسلام په غيبو نه پوهيږى او بادشاهان هم نه پوهيږى نو چه صاف معلومه شوه چه عالم الغيب يو الله تعالىٰ د۔ نو صرف يو دهغه بندګى اوكړئ۔دشيطان په تعليم په دنيا مه مستيږئ پد۔ اعتماد مه كوئ چه دقرآن كريم دشمنان شئ او

دالله تعالیٰ سره حصه داران جوړکړئ ګنی دنیا اوآخرت به مو تباه شی

امتیازات دسورة

(۱) نفی دعلم دغیرالله نه په رفع دشـــبهاتو عجیبو (۲) واقعه داصـــحاب کهفو ســـره د ذکر دکهف نه (۳) ولاتقـولنّ تلقین دان شـاء الله (۴) اداب ملګری ته چه " فابعثوا احدکم "
(۵) خساسة الــدنیا بوجـــوه الثلاثة (۶) واقعه دموسیٰ علیه السلام اودخضر علیه السلام
(۷) اداب دســـفر علمی دواقعې دموســـیٰ علیه الســـلام نه (۸) تـــذکره دذوالقـــرنین او دهغه سفرونه
(۹) بیـــان دســـدّ د ذوالقـــرنین (۱۰) بیـــان دعظمة دعلم دباری تعالیٰ په ۱۰۹ کښې

تمت سورة الكهف بعون الملک القـوی والاضـعف، اللهم وفّقـــنی لتکمیل هـــذا ،کما وفقت لافتتـــاح الکتابة

۱۵ شوال ۱۴۳۳ ه یوم الاحد بعد العشاء ۲۷ : ۱۱ وانا مسـجون فی سـجن افـواج باکسـتان ، اللهم اغفر لی خطایـای واخرجـنی واصـحابی من هـذه القریة الظـــالم اهلها واجعل لنا من لـــدنک ولیّا واجعل لنا من لدنک نصیراً
۲ ه ۱۴۳۳ ه ۱۸ ستمبر ۲۰۱۲ ء یوم الثلثاء

□
سورة مريم
سورة مريم مكی سورة د□ □ يعنی دهجرت نه مخکښې نازل شو□ د□□ په نزول کښې څلور څلويښتم (۴۴) نمبر د□ پس دسورة فاطرنه او په ترتيب مصحفی کښې (۱۹) نمبرد□ پس دسورة الکهف نه □
مناسبت دمخکښې سورة سره
اوله وجه دمناسبت : په سورة الکهف کښې نفی دعلم الغيب اوشوه دنيکانو بندیانو نه نو پد□ سورة کښې په هغ□ زيادت کوی چه داټول نيکان بنديان الله تعالىٰ ته عاجزی کوی او په خپلو حاجاتوکښې الله تعالىٰ رامددکوی نو دوی به د نوروخلقو څنګه الهه شی او غائبانه حاجات به پوره کوی لکه چه مشرکان ګمان کوی چه دوی دنفع او دنقصان مالکان دی□
دويمه وجه : چه داوجه دمخکښې نه معلومه شوه چه هرکله مخکښې سورة کښې الله رب العزت ځان له علم غيب ثابت کړو په واقعاتو دمخکښو نيکانو □ نو په سورة مريم کښې تصرف ځان له ثابتوی په واقعاتو دغورو او نيکانو مخکښنو باند□ □ او تصرف او علم الغيب دواړه صفات دالوهيت او خدائتوب دی□
دريمه وجه : په خاتمه دسورة الکهف کښې دوه جمل□ ذکرکړ□ □ يوه " انما الهکم اله واحد " دويمه جمله "ولايشرک بعبادة ربه احداً "□ نو پد□ سورة کښې دد□ دعو□ تاکيد چه تيرانبياء کرام عليهم الصلوات والتسليمات به صرف ديو الله تعالىٰ عبادت کولو او الله تعالىٰ سره به ئ□ شريک نه جوړولو نو دد□ دواړو جملو دلائل نقليه شو□
دعوی السورة

دسـورة مـريم مركـزى مسـئله يعـنى چه دكـومي مسئلې خدمت وى او دهغې نه چارچاپيره ګرځى﴾ " تضرع المستجيبين الى الله تعـالى ونفي التصـرف منه م "﴾ عاجزى د غوره او نيكانو خلقو الله تعالیٰ ته او نفى دتصرف دهغوى نه " ﴾ وضـاحت ددعـوې دادې چه نيكان بنـديان ټـول الله تعـالیٰ ته عـاجزان وو نو څنګه به كارساز او متصرف او واكدار شى﴾(۶۵) آيت كښې دعوى ذكر ده﴾او (۹۳)كښې﴾

خلاصه او تقسيم دسورة

سورة مريم داخپله دعـوى پداسې انـداز بيـانوى چه ددې دعوې دپاره دشپږو انبياء احوال ذكركوى او بيا دفرشتو عاجزى زكر كوى﴾

(۱) اولــه واقعه دزكريــاء عليه الســلام چه ده الله رب العـزت ته عـاجزى كـړې وه﴾نو الله رب العـزت ورله نيک بچې يحيیٰ عليه السلام وركـړې وو﴾ او په دريو ځايونو كښې په هغه دالله رب العزت سلامتيا وه﴾ د آيت ۲ نه ۱۵ پورې ﴾

(۲) دويمه واقعه دعيســیٰ عليه الســلام او دمــريم عليهاالسلام چه دواړو الله تعـالیٰ ته عـاجزى كـړې وه﴾او كوم چه ددوى نه ناشنا كارونه او معجـزات خكاره شـوى وو نو په هغې كښې ددوى څـه اختيـار نه وو﴾د آيت ۱۶ نه تر ۳۶ پورې﴾﴾

(۳) دريمه واقعه دخليل الله تعــالیٰ ابــراهيم عليه السلام چه هغه خپل پلار ته مسـئله بيـان كـړې وه﴾ چه :" لم تعبد مــالم يسـمع ولايبصر ولايغـنى عنک شيئاً "(۴۲) دالله نه علاوه د نورو څـيزونو بنــدګى ولې كوئ؟چه نه اورى او نه وينى او نه تالره څـه فائده دركولې شى﴾او عاجزى هغوى الله تعــالیٰ ته كړې وه﴾ دآيت ۴۱ نه تر ۵۰ پورې﴾﴾

(۴) څلورمه واقعه دموســیٰ عليه السـلام چه هغه الله رب العزت ددې دعوت دپاره غوره كـړې وو﴾ ۵۱ نه تر ۵۳ پورې﴾﴾

**(٥) پنځمه واقعه داسـماعيل عليه السـلام چه هغه دالله رب العـزت دحکم منقـاد او تابعـدار وو او ده ځان هم اختيارمند نه وو ٥٤،٥٥ **
شپږمه واقعه د ادريس چه " ورفعنـاه مکانـاً عليا " هغه لره دالويه مرتبه مـونږ ورکـړ وه دانـده چه ګنی دد درج د وج هغه واکدارِ اومتصرف وو داخو ورلره هرڅـه مونږ ورکـړی وو په آيت ٥٦ او ٥٧ کښې
په آيت ٥٨ کښې دټولو انبيــاؤ اجمــالاً او په لنـــډو حالات ذکر کوی چه ټولو به الله ته عاجزی کوله او په سجده به پراته وو
بيا احــوال دفرشـــتو ذکرکــوی چه دوی يوکـــار هم دالله تعالیٰ دحکم نه بغير نشی کـول او دوی لـره څه اختيارات نشـته د لکه هغـوی وائی چه : " وما نتنزّل الا بامرربک " مونږ چه زمک ته راکوزيږو نو دالله تعالیٰ دحکم نه بغير نشو راکوزيدل روستو زواجر اوتخويفات ذکرکوی
تقسيم دسورة
داسورة دريو حصو ته تقسييم د
**(١) اوله حصه په بيــان دعجز دانبيــاء کرامو عليهم الصلوات والتسليمات کښې ده دا د ابتداء دسورة نه تر ٦٣ ايت تر ختمه پور **
(٢(دويمه حصه په بيـــان دعجز دفرشـــتو کښې ده دآيت ٦٤ او ٦٥ کښې او پديکښې دعوی دسورة هم بيانيږی
(٣) دريمه حصه دآيت ٦٦ نه تر آخرترِ سورة پــور ده او پديکښې زجر اوتخويف مشـــــــــرکانو ته اوخوشحالی منونکو ته بيانيږی
تناسب الايات ومقاصدها
(٢) ذِكْــرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ اوله واقعه دزکريا عليه السلام تر آيت ١٥ پوراو پديکښې دهغه عــاجزی ذکرکوی چه هغه ته په بوډاتوب کښې بچ ملاويدل

دادالله دطرفنه وو او هغه الله تعــالیٰ ته عــاجز وو
ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ بیـان دمهربـانئ دالله تعـالیٰ په زکریا علیه السلام او دهغه عبـدیت مهربـانی پر ځکه شو وه چه هغه الله تعـالیٰ ته زاری کوله لکه :
(۳) إِذْ نَــادَى رَبَّهُ بیــان ددعــاء دزکریا علیه السلام
(۴) قَــالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي اظهــار دعجز دزکریا علیه السلام الله تعالیٰ ته

وَلَمْ أَكُنْ بِــــدُعَائِكَ رَبِّ شَـــــقِيًّا بیــــان دامید اودوفـادارئ خپل بـاء سـببیه او مصـدر مضـاف مفعــول خپل ته اوفاعل محــذوف د نوعبــارت داس شو چه : " بِدعائی ایاک " یعنی ځــه دد وج نه بدبخته نه یم چه صرف تاته رامـدد شه وایم او په حاجاتو کښې تارابلم بدبخت هغه وی چه سـتانه علاوه نور رامدد کوی مشرک نـور متصـرف مـنی نو بـدبخت شو ځـه صـرف تا کارسـاز او متصـرف منم(جواهرالقرآن،بلغة الحیران)

(۵) وَإِنِّي خِفْتُ الْمَـوَالِيَ اظهـار دزکریا علیه السلام خپل احتیاج لره چه ددینی ضـرورت دپـاره بچ غــواړم او بیــان دعجز چه ماســره دظــاهری اسبابو فقدان د

(۶) يَرِثُنِي وَيَـرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُـوبَ دبچی دکـار تعین کول چه ځما بچ به څه کارکوی

وَاجْعَلْــهُ رَبِّ رَضِــيًّا دعــاکول دهغه دپــاره دبچی خپل

(۷) يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ بيـان دقبـوليت دالله تعالیٰ دعادزکریا علیه السلام او دبچی زیـر ورکول

(۸) قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ بیان دسـوال دکیفیت د زکریا علیه الســـلام دبچی چه ماته بچ ملاویـــږی نوپـــد حـــالت دبوډهـــاتوب به وی کنه ځوانیږم به او ښځه به هم ځوانه شی

(۹) قَالَ كَذَلِكَ جـواب چه پدغه حـالت به ئ او تعجب ته څه حاجت د ځکه:

قَـالَ رَبُّكَ هُـوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ لـر کـول دتعجب دزکریا علیه السلام

(۱۰) قَـــالَ رَبِّ اجْعَـــلْ لِي آيَـــةً دزکریا علیه الســلام دخوشــحالئ دورځ دپــاره دنخ تپــوس کول

(۱۱) فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ دعوی دتوحید چه الله رب العزت دنورو شریکانو نه پـاک اوګـنړئ یـواځ هغه متصــرف د چه ماله پـــد حـــالت کښې بچ راکوی

(۱۲،۱۳،۱۴) يَا يَحْيَى خُـذِ الْكِتَـابَ ملاویـدل دبچی او دبچی خکلی صـفات او دهغه کـار او ذمه واری

(۱۵) وَسَـلَامٌ عَلَيْـهِ احتیـاجی دیحـییٰ په دریو اهمو ځایونو کښې سلامتیا دالله تعالیٰ ته

دواقع نه معلومه شـــوه چه زکریا علیه الســـلام الله ته محتـــاج وو او یحـــییٰ هم او کارســـاز او متصرف یو الله د

(۱۶) وَاذْكُـرْ فِي الْكِتَـابِ مَـرْيَمَ دد خـائ نه واقعه دعيسىٰ عليه السلام دپيـدائش او دمـريم او ددواړو عـاجزى چه دواړو نه كـوم خـوارق يعـنى ناشنا كارونه ښكاره شـوى وو نو هغه دالله تعـالىٰ په حكم وو دهغوى پكښې اختيار نه وو

وَاذْكُـرْ فِي الْكِتَـابِ مَـرْيَمَ بيـان دعجز دمـريم عليهاالسلام جداكيدل دمريم دپاره دغسل نو چه داس حالت پر راغى نو څه به متصرف او كاسـاز شى

(۱۷) فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونه مْ پـرده كـول اوراتلل دجبرئيل عليه السلام

(۱۸) قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ پنـاه غوختل دمـريم په الله تعـالىٰ سـره نو چه دالله تعـالىٰ پنـاه غـواړى نوهغه څنګه متصرف كيد شى

(۱۹) قَـالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُـولُ رَبِّكِ بيـان دزيـرى وركول دجبرئيل دالله تعالىٰ دطرفنه دبچى

(۲۰) قَـالَتْ أَنَّى يَكُـونُ لِي غُلَامٌ بيـان دتعجب دمريم چه ظاهرى سبب نشته نو بچ به څنګه وى

(۲۱) قَالَ كَذَلِكِ بيان دپـاكئ دالله رب العـزت دمريم چه هم دغه شان ده چه تا خوا ته سـړ نـد رسيدل

وَلِنَجْعَلَـــهُ آيَـــةً لِلنَّاسِ حكمت په پيـــدائش دعيسىٰ عليه السلام كښې

وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا دحكم پخيدل چه تبديلى پكښې نشته

(۲۲) فَحَمَلَتْهُ حمل او جدا كيدل دمريم

(٢٣) فَأَجَاءَهَا الْمَخَـــــــاضُ □□□□ راتلل د دردِ دبچی دراوړلو په مــريم□ نو چه داحــالات پــر□ راځی نو څنګه کارسـاز او متصـرف اودعيسـىٰ عليه السـلام پيداکيږی نو چه څـوک دبل نه پيـدا کيږی نو څنګـه به متصرف شی□

قَالَتْ يَا لَيْتَنِي □□□□□ بيان دعجز دمريم□

(٢٤) فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا □□□□ تســــــلی ورکــــــول دجبرئيل عليه السلام مريم له□

قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا □ انتظام داوبو□

(٢٥) وَهُــزِّي إِلَيْــكِ بِجِــذْعِ النَّخْلة □□□□ انتظــام دخوراک□

(٢٦) فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَـرِّي عَيْنًا □□□□ دظـاهری او باطنی تسلئ بيان□

فَإِمَّا تَــرَيِنَّ مِنَ الْبَشَــرِ أَحَــدًا □□□□ دتهمت نه دبچ کيدلو طريقه او تدبير□

(٢٧) فَـأَتَتْ بِــهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُــهُ □□□□ راتلل دمــريم قوم خپل له□

قَالُوا يَا مَرْيَمُ □□□□ بيان دتعجب دقوم □

(٢٨) يَا أُخْتَ هَارُونَ □□□□ بيان دزيادت تعجب دقوم چه دپلار اومــور طرفنه پاکه څنګــه داکــار کــول□ شی□

(٢٩) فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ □□□□ دمريم عليهاالسلام اشاره عيسىٰ عليه السلام ته کول□

قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ □□□□ دقوم حيرانيدل چه داپکښې لابل شرم داماشوم به څه خبر□ اوکړی□

(۳۰) نه تر (۳۳) پور□ بيان دعيسیٰ عليه السلام خپل حقيقت خودل او کارخودل او دمورپاکی اوصفائی او خپل احتياج□ نو چه څوک داس□ وی هغه څنګه ابن الله وی هغه خو عبدالله د□ الله تعالیٰ ته محتاج د□ کارساز او متصرف ند□□

(۳۴) ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ □□□□ ادخال الهی دوه آيتونه □ الهی فرمان چه ده عيسیٰ عليه السلام حال ته اوګوره چه کوم تاسو واوريدلو نوهغه معبود څنګه شو چه دوی ديکښې شک کوی□

(۳۵) مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ □□□□ دعوی دتوحيد او رد دشرک چه دد□ بيان نه دامعلومه شوه□

(۳۶) وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ □□□□ بيان دتوحيد په ژبه دعيسیٰ عليه السلام □ نوهغه څنګه اله کيديشی□

(۳۷) فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ □□□□ نه تر (۴۰) پور□ جواب دشبه□ او تفصيلی يره او غفلت دظالمانو□ دفع دشبه□ چه بيا داابن الله وئيل دکوم ځائ□ نه راغلل نو جواب چه داروستو خلقو دضد دوج□ نه اختلاف شروع کړلو□

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا □□□□ يره داس□ قسم خلقو چه سره ددلائلو نه او دعجز او عبديت دخکاره کيدلو دعيسیٰ عليه السلام نه کفر کوی نودوی له هلاکت □

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ □□□□□ ددوی دآخرت حال □ چه اوس خو ځان ړوند کوڼړکوی خو آخرت کښې به ورته پته اولږی□

(۴۱) وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْـرَاهِيمَ □□□□ دد□ ځـائ□ نه تر (۵۰) پـور□ دريمه واقعه دابـراهيم عليه السـلام او دهغه عجز□

وَاذْكُــرْ فِي الْكِتَــابِ إِبْــرَاهِيمَ □□□□ بيــان دمنصب دابراهيم عليه السلام □

(۴۲) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ □□□□ اولن□ دعوت دابـراهيم عليه السلام پلار خپل ته چه دغيرالله عبادت پرېږده هغه ستا دنفع او نقصان مالكان ندى□

(۴۳) يَا أَبَتِ إِنِّي قَــدْ جَــاءَنِي □□□□□ دويم دعــوت دابـراهيم عليه السـلام پلارخپل ته او پـد□ دعـوت كښې مقام خودل او دخپل□ اتباع ثمره خودل□

(۴۴) يَا أَبَتِ لَا تَعْبُــدِ الشَّــيْطَانَ □□□□ دريم دعــوت دابـراهيم عليه السـلام اوپديكښې يـره وركـول او منع كــول داتبــاع دشــيطان او دشــيطان خبــاثت خودل□

(۴۵) يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَـافُ □□□□ څلـورم دعــوت يــره وركول□

(۴۶) قَــالَ أَرَاغِبٌ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي □□□□ دابـــراهيم عليه السلام دپلار ابراهيم عليه السـلام ته جـواب وركول او دهمكى□

(۴۷) قَــالَ سَــلَامٌ عَلَيْــكَ □□□□ جــواب او بائيكــاټ دابراهيم عليه السلام □

(۴۸) وَأَعْتَـــزِلُكُمْ وَمَا تَـــدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ □□□□ بائيكـاټ دابـراهيم عليه السـلام دمشـركانو نه او دهغوى دمعبودان باطلو نه □

وَأَدْعُو رَبِّي □□□□ تضـرع او عـاجزی دابـراهیم علیه السلام نو چه څوک الله تعالیٰ رامـدد کـوی نوهغه کارساز او متصرف نشی کیدل□□

(۴۹) فَلَمَّا اعْتَـــزَلَهُمْ □□□□ انعـــام اول دبائیکـــاتِ اسحاق او یعقوب ملاویدل□

(۵۰) وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا □□□□ انعام ثـانی بچی او نوسی انبیاء کیدل□

وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِـدْقٍ عَلِيًّا □ انعـام ثـالث تـذکره دخیرپات□ کیدل په روستنوکښې □

(۵۱) وَاذْكُرْ فِي الْكِتَـابِ مُوسَـى □□□□ دد□ ځـائ□ نه څلورمه واقعه دموسـیٰ علیه السـلام چه هغه دد□ دعوت دپاره غوره کړ□ شو□ وو نوځنګه متصرف او کارساز شو□

(۵۲) وَنَادَيْنَـاهُ □□□□ ملاویـدل دنبـوت موسـیٰ علیه السلام ته□ نوهغه له دا مقام مونږ ورکـړ□ وو□ نو هغه څنګه کارساز او متصرف شو□

(۵۳) وَوَهَبْنَا لَـــــهُ مِنْ رَحْمَتِنَا □□□□ دااحســــان په موسـیٰ علیه السـلام مـاکړ□ وو نوهغه متصـرف کیدل□ نشی□

(۵۴) وَاذْكُـــرْ فِي الْكِتَـــابِ إِسْـــمَاعِيلَ □□□□ پنځمه واقعه داســـماعیل علیه الســـلام چه هغه هم الله تعالیٰ ته عاجز وو کارساز اومتصرف نه وو□

اِنه كَانَ صَـادِقَ الْوَعْـدِ □□□ (۵۵) وَكَـانَ يَـأْمُرُ أَهْلَـهُ □□□□ یعنی هغه دالله تعالیٰ داحکامو پابند او دځان مالک هم نه وو□

(۵۶) وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ □□□□ شپږمه واقعه د ادريس عليه السلام اودهغه عجز□

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا □(۵۷) مشـركانو به ګمـان كـوو چه دد□ دوج□ هغه كارساز او متصرف وو نو جـواب چه درجه هغه له مونږوركړ□ وه□

(۵۸) أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ □□□□□ دټولو انبيـــاء كرامو عليهم الصـــلوٰة والســـلام عجز او انكســـارى چه موســـىٰ،اســـماعيل،ادريس عليهم السلام او نور انبياء كرام عليهم الســلام ټــول الله تعالىٰ ته عاجزان وو او جړل به ئ□ الله تعالىٰ ته□

(۵۹) فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ □□□□ دفع دشــبه□ چه ټول انبياء كرام عليهم الصـلوات والتسـليمات الله تعـالىٰ ته عـاجزان وو□ " نو شــرک از کجـا آمد"□ دابلنه دغيرالله دكـوم ځـائ□ نه راغلـه؟ جـواب چه داروسـتو نااهله راغلل نو هغـوى مـونځ يعـنى بلنه دالله تعالىٰ برباد كـړه□ او د نفس مــزو پس□ روان شو□

فَسَوْفَ □ سره تخويف يره□

(۶۰) إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ □□□□□ ترغيب توب□ ته□

فَأُولَئِكَ يَـــدْخُلُونَ الْجَنة □□□□ نه تر (۶۳) پـــور□ تفصيلى بشارت او خوشـحالى منونكو دد□ مسـئل□ ته او پريخودونك□ دشرک□

مَنْ كَـانَ تَقِيًّا (۶۳) ســبب دجنت تللو هغه ځـان بچ كول دشرک نه دى□

(۶۴) وَمَا نَتَنَــزَّلُ إِلَّا بِــأَمْرِ رَبِّكَ □□□□ دد□ ځـــائ□ نه دويمه حصه دســـــــــورة په دوو آيتونو كښې ده

پديکښې احوال دفرشتو چه فرشتے الله رب العزت ته عاجزان دی۔

" عن ابن عبـــاس ؓ : قـــال قـــال رســـول الله ﷺ لجبرئيل عليه الســـلام مايمنعک ان تزورنا اکثرمما تزورنا قـــال فـــنزلت وما نتـــنزّل الّا بامرربک ۔" (بخاری حديث نمبر ۳۲۱۸،۴۷۳۱،۷۴۵۵)

(۶۵) رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۔۔۔۔ دعــوی دتوحيد ۔ ددواړو حصو نتيجه او ثمــره ذکرکــوی۔چه انبيـــاء عليهم الســلام عــاجزان اوملائک عاجز نو معلومه شـــوه چه رب اومتصـــرف الله تعـــالیٰ دے۔نو چه متصرف الله تعالیٰ دے نو " فاعبده" صرف ديو الله عبادت اوکړه۔چه متصرف غير ګـنړی نو بيا عبـادت هم دغير کوی دمال اودبدن۔ ځکه نذر ونياز او بلنه بيا دغيرالله کوی نو چه متصرف دِ يو الله اوګــنړلو نو عبـــادت به صـــرف ديو الله تعـــالیٰ وی ځکه چه دهغه دصفتونو پشان دچا صـفات نشـته دے ۔ نو دے ناشــکره ته ګــوره ددلائلو په رنــړا کښې دمنلو په ځائے څه کوی داسے بے انصافه دی۔

(۶۶) وَيَقُــولُ الْإِنْسَـــانُ ۔۔۔۔ ددے ځـــائے نه دريمه حصه دســورة او پديکښې زجر اوتخويف مشــرکانو ته او آخر کښې بشـــارت مومنـــانو ته۔ داتر آخر تر سورته پورے ده۔

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ ۔۔۔۔ زجر په انکار دقيامت ۔ قرآن کريم داسے صفا بيان اوکړو چه نيکان بنـديان ډول الله تعالیٰ ته عاجزان او ملائک هم عاجز دی بياهم دا مشــرک انســان نه مــنی نو وجه دنه منلو هغه انکار دقيامت ده چه دقيـامت نه منکـردے نو قـرآن زورنه ورکوی په انکار دقيامت باندے۔

أَإِذَا مَا مِتُّ تعجب او اســـــتبعاد دمشـــــرک دقيامت نه

(۶۷) أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ جــواب چه دابتــداء نه معلوم کړه چه قيامت به راځی

(۶۸) فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُــرَنه مْ اثبــات دقيــامت په قسم دايو دهغه ســـــورتونو نه د چه هغ کښې دقيامت په راتلو قسم شو د

ثُمَّ لَنُحْضِـــرَنه مْ نه تر (۷۲)جِثِيًّا پـــور يـــره دآخرت چه دوزخ به دِ ځائ شی او ذليل به ش

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ (۷۲) دا مختصر بشـــارت اودعـــوت اجتنـــاب دشـــرک چه بچ کيـــدل ددوزخ نه هغه په تقویٰ دشرک دی

(۷۳) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا زجر په انکــــــار دقــرآن بانــد چه مشــرکين ددعــوت دتوحيد يعــنی دقــرآن کــريم نه انکــار کــوی يعــنی ددوی څــه يو خباثت ند

قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا ټوق دمشــرکينو په منونکو دتوحيد پور

(۷۴) وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ نمــون دعــذاب ددنيا يعـــــنی دنيا پکـــــار نه راځی مخکښې کــــافر ډير دنياداروو خوتباه شو

(۷۵) قُـــلْ مَنْ كَـــانَ فِي الضَّـــلَالة جـــواب داعتراض چه دااوسنی کافر الله تعالیٰ ول نه تباه کــوی نو جــواب الله رب العــزت مهلت ورکــړ د اوحکمت دمهلت وائی چه زيـــــات شی ګمـــــراهئ کښې

حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ یره چه دعـذاب نه خلاصـیدل نشی یادنیاکښې یا قیـامت کښې بیا به ورلره مال او لښکر فائده ورنکړی

(۷۶) وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ زیر اوخوشـحالی په د طــریق ســره دکــافر ګمــراهی زیاته شی او دمومن اسـتقامت او کلکـوال او نیک اعمـال بدله به ورله ورکړی

(۷۷) أَفَرَأَيْتَ الَّذِي زجرپه انکـاردقرآن کارته ئ اوګـوره او ګمـان ته ئ ګـوره تفصـیلی زورنه تر آیت ۸۰ پور او ورسره یره هم بیـانوی چه ماله به راش او مال به درسره نه وی

(۸۱) وَاتَّخَـذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ زجر مشـرکانو ته په شرک باند

(۸۲) سَـيَكْفُرُونَ بِعِبَـادَتِهِمْ انجـام دشـرک چه خپل معبـودان به دِ خلاف شی نو دد شـیطان په خودنه او تعلیم روان ئ راشه اومنه ګـــنی دوزخ به دِ ځائ شی

(۸۳) أَلَمْ تَــرَ أَنَّا أَرْسَــلْنَا وجه دشــرک چه د شیطان اتباع ده

(۸۴) فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ تخویف

(۸۵) يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ بشارت مومنانو ته

(۸۶) وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ تخویف اخروی

(۸۷) لَا يَمْلِكُونَ الشَّـفَاعة رد په زعم اوګمـان دمشــرکانو چه مــونږه به دجهنم نه ځمــونږه الهه خلاص کـړی نو جـواب چه دالله تعـالیٰ دخوښـ نه

بغير څوک خلاصول نشی کولې دشفاعت قـانون دې په هغه قانون به کیږی دمشرک دپاره نشته دی.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا(٨٨) ددې نه تفصیلی زجر او رټنه مشـــرکانو ته په اتخاذالولد چه دمشـــرکانو زعم وو او ګمـــــــان وو چه داځمـــــــونږ الهه دالله محبوبـــان او نیـــازولی دی داپه الله ډیر ګـــران دی ددوی دوجې الله خپله مرضی پریږدی نو داشفاعت قهـــری دې نـــوددې رد په عجیبه انـــداز کـــوی او ددې خبرې قباحت او خطرناکی خائی؟ تر ٩٢ آیت پورې.

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا (٨٩) اول قباحت داتخاذالولد.

(٩٠) تَكَـــــادُ السَّـــــمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنه ؟ دویمه خطرناکی او قباحت.

وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ ؟ دریمه خطرناکی او قباحت.

وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ؟ څلورمه خطرناکی او قباحت.

(٩٢) وَمَا يَنْبَغِي لِلـــرَّحْمَنِ .... دالله رب العـــزت ذاتی منصب هغه داتخاذالولد ند.

(٩٣) إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ .... اصلی دعـــوی دسورة چه ټول مخلوق الله تعالیٰ ته عـاجزان دی. تر ٩٥ پورې.

(٩٦) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُـــوا وَعَمِلُـــوا الصَّـــالِحَاتِ .... بشـــارت چه دادعـــوی اومـــنی او ددې مطـــابق عمل کوئ او نورو ته ئې رسوی نو هغوی ته خوشحالی.

(٩٧) فَإِنَّمَا يَسَّـــرْنَاهُ بِلِسَـــانِكَ .... تـــرغیب بیـــان ددعـــوې او قـــرآن ته چه الله رب العـــزت تاته آســـان کړې دې نو بیان کړه او مختصر یره.

(٩٨) وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ نمونه دعـــذاب ددنيا چه پخوانى الله تعالىٰ دشـرک دوجې هلاک کـړی نو تاسو به هم هلاک کړی۔

حاصل دسورة

دالله رب العزت غوره بنديان، نيکان بنـديان،انبيـاء کرام اوملائک ټـول الله ته عـاجزان دی نو کارسـاز او متصرف صرف يو الله تعـالىٰ دی بل څـوک نه ۔ منکر دد مسـئلې په دنيا اوآخـرت کښې معـذّب او منونکی دد مسئلې په دنيا اوآخرت کامياب دی۔

امتيازات السورة

(١) عجزدانبياء کـرام عليهم الصـلوات والسـلام په ناشنا انداز باند۔

(٢) عجز دملائکو (٣(قـــال انى عبدالله ۔ بيـــان دماشوموالى دعيسىٰ عليه السلام ۔

(٤) انى اعـوذ بـالرحمٰن پنـاه غوختل دمـريم(٥) دعوات اربعه څلور دعوتونه دابراهيم عليه السـلام خپل پلار ته(٦) واعتزلکم ۔ بائيکاټ دابراهيم عليه السلام او انعامونه دبائيکاټ(٧) سلامتيا په انبيـاء کرامو په مواطن ثلاثو کښې (١٥،٣٣)۔

(٨) وان منکم الّا واردها ۔ (٧١) ۔ (٩) افرئيت الذى کفر فخر منکر په مـال او دهغ جـواب (٧٧)(١٠) قباحت داتخاذالولد۔

تمت سـورة مـريم بعـون الملک الـذى ملکـه اکمل واتمّ

وانا مسجون فى سجن حيات آباد مينجـوره سـوات ۔ ١٧ شوال ١٤٣٣ ه ۔

**يوم الثلثاء ۴۹ : ۱۰ رات ۴ ستمبر ۲۰۱۲ ء **

****

سورة طه

**سورة طٰهٰ مکی سورة د پە نزول کښې (۴۵) نمبر د (پنځـه څلويښــتم) پس دســورة مــريم نه او پە تــرتيب مصــحفی کښې ۲۰ نمــبر (شــلم) د پس دسورة مريم نه **

مناسبت دسورة دمخکښې سره

اوله وجه : هرکله چه دعوی اصــلی چه هغه توحيد فی العبادة د پە سورة الکهف کښې ثابته شوه پە نفی علم الغيب دعزتمندو نيکـانو بنـديانو نه او پە ســورة مــريم کښې ثابته شــوه پە نفی دتصــرف دهغوی نه او پە عجز دهغـوی الله تعـالیٰ ته نو پە ســورة طٰــهٰ کښې دد مســئل تبليغ او دعــوت ته ترغيب چه پە بهادرئ سره اورسوه او کە تکليفـات راځی نوهغه برداشت کړه

دويمه وجه : هرکله چه پە سورة مــريم کښې عجز دمصــطفينُ بيــان شو چه ټــول عــاجزان وو الله تعـــــالیٰ ته نو پە ســــــورة طٰـــــهٰ کښې اوو اُبتلوابالمصائب يعنی پە هغه نيکانو بنديانو مصائب او مشکلات راغلی وو نو کە دا متصرف او کارسـاز وو نو مصــــائب بە پــــر نه وو راغلی واقعه دموسیٰ عليه السلام دهغ دپاره مثـال کـوی چه دفرعون دطرفنه پر مشکلات راغلی وو

دعوی السورة

دسورة طٰهٰ محور او مرکزی مسـئله هغه " تشـجيع فی التبليغ " ده يعنی دادعـوی دتوحيد پە بهـادرئ

سـره اورسـوه اودد دپـاره واقعه دموسـىٰ عليه السـلام ذكركـوى چه هغه ثنګـه ظـالم ،سركشه بادشـاه ته مسـئله رسـول وه او ثنګـه سـخت او مشـكلات ئ برداشت كـړى وو ورسـره كلكـوال دساحرانو نومسلمو هم ذكركـوى چه هغـوى همت نه وو بائلل او فرعـون له ئ ثنګـه جـواب وركـړ وو۷۲ دعوى دسورة دويم دريم آيت كښې ذكرده

خلاصة السورة

دابتـداء دسـورة نه دقـرآن كـريم مقـام او دراتللو مقصد او تسلى نـبى عليه السـلام ته ذكركـوى او دلائل عقليه او مسـئله دتوحيد چه كومه د رسـولو مسئله ده بيا دبهادرئ دپاره واقعه دموسـىٰ عليه السـلام او معركه دهغه دفرعـون سـره اوذكر دكلكوالى دساحرانو او دهغ نه روستو بشـارت او تخويف دادآيت ۹ نه تر ۷۶ پـور بيا دهغ نه روستو غضب او قهر دالله تعالىٰ په دشمنانو خپلو يعـن مسـئله اورسـوه ستادشـمن دمسـئل به الله تعالىٰ تباه كـړى د ۷۷ نه ۷۹ پـور اوذكر دموسـىٰ عليه السـلام دبـنى اسـرائيلو سـره يعـنى چه كله الله تعالىٰ بنى اسرائيل ددشمن نه خلاص كړل نو موسـىٰ عليه السـلام سـره ئ څـه كـړى دى او موسىٰ عليه السلام تر ثنګه مصائبو كښې مبتلاء شـو وو داد۷۹ نه تر ۹۷ پـور يعـنى دختم تر آيت پـور بيا ۹۸ كښې مسـئله دتوحيد چه كومه درسـولو مسـئله ده اود ۱۰۰ نه تر ۱۱۲ ترختمه پـور تخويف اخـروى او ۱۱۳،۱۱۴ كښې تـرغيب قـرآن ته او د۱۱۵ نه ۱۲۳ پـور واقعه دآدم على نبينا وں اودابليس چه دالله حكم مه پريږده لكه چه ابليس پريخودل وو نومردود شو او مه هـيروه لكه

چه آدم علیه السلام نه هیر شوی وو ١٢٣ نه تر ١٢٧ پور قرآن کریم ته ترغیب ١٢٨ کښې يره ددنيا بيا تسلی ١٣٠ تزهيدمن الدنيا ١٣١ او تسلی بعدالبيان

نوڅه آيتونه به دتشجيع سره تعلق لری او څه ددعوی توحید سره نورتبعی مضامین دی تفصیل به راشی ان شاء الله تعالیٰ او خائسته عبارت دحضرت شيخ القرآن عليه الرحمة والغفران به په حاصل دسورة کښې اوليکل شی

تناسب الايات ومقاصدها

(٢٣) مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ بیان دمقصد دنزول القرآن او تشجيع اوبهادری يعنی قرآن کريم د له ند نازل شو چه تاالله په تکليف کښې اوغورځوی بلکه داتذکره اونصيحت او درسولو دپاره نازل شو د خو دامقصد او کار چه سر ته رسو نو که چرته پديکښې څه مصائب راشی نو برداشت ئ کړه ځکه که مقصدی کار کښې سړی ته مصيبت اورسی نو برداشت کول پکار دی (بلغة الحيران،جواهرالقرآن)

دويمه طريقه ددد آيتونو داده چه نبی عليه السلام به ډيرزيات عبادت کولو نو الله رب العزت وائی چه قرآن کريم د له ند نازل شو چه ته ځان په شخصی عباداتو کښې ډير ستړ کړ بلکه داخو بل ته رسولو دپاره نازل شو په هغ کښې ځان ستړ کړه اوکه تکليف راشی نو برداشت کړه(شيخ الاسلام علامه ولی الله الشهيد رحمة الله تعالیٰ)

(٤) تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ دلته ترغيب قرآن ته چه دداس بادشا کتاب د اوتشجيع

اوبهـــادری ورکـــوی چه که څـــه مصـــیبت راشی نـوداقرآن دالله تعـالیٰ د□ چه خـالق الکل او عـالم الکل د□ نودهغه په کتـــــــاب کښې دهغه دطرفنه مصیبت راغ□ نو څه دومره خبره نده□

هرکــه عاشــق شــد اگرچــه نــازنین عــالم است
نازکی ک□ راست آیدبارمې بایدکشید

یعنی هرڅوک چه مـئین شو نو اګر چه دټـول عـالم نیازبین ول□ نه وی خودهغه نیـازبین تـوب پکـار نه راځی□مصیبت به برداشت کول غواړی□

الـرَّحْمَنُ عَلَى الْعَـرْشِ اسْـتَوَى (۵) نه تر آیت " لَـهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى(۸) پـور□□ مسـئله دتوحید او هغ□ بانـــد□ دلائل عقلیه دوه دلائل دتصـــــرف اودعلم حاصل ئ□ داد□ چه دبادشـــاهئ په تخت الله تعـــالیٰ پخپله د□ څوک ئ□ خپل نائب کړ□ ند□ چه دبادشاهئ څـــــه حصه ئ□ هغه ته حواله کــــړی وی دزمک□ او آسمان دټولو څیزونواختیـارات هغه صـرف دیو الله تعالیٰ دی اوپه هرڅه عالم د□ ستاسو حاجـات ورته معلــــوم دی او ستاسو بلـــــ□ن اوری نودداس□ ذات پداس□ مســــــئل□ رســــــولو کښې تکلیف راشی نوبرداشت ئ□ کړه□

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَـى (۹) دد□ ځـائ□ نه تر (۹۸) پور□ واقعه دموسـیٰ علیه السـلام ددو مقصـدونو دپــاره□ یو داس□ مســـئله اورســـوه او تکلیفـــات برداشت کړه لکه چه موسیٰ علیه السـلام مسـئله رسـول□ وه او تکلیفـات ئ□ برداشت کـړی وو نو په اعلاء دکلمة الله کښې مصائب برداشت کړه□ دویم دعـــو□ دتوحید ســره ئ□ هم مناســبت د□ چه کومه دعوی دتوحید ته بیانو□ نو هغه دعوی دموسیٰ علیه السلام هم وه□

(١٠) إِذْ رَأَى نَــارًا دموســىٰ عليه الســلام دنبوت ملاويدو واقعه دادواقع ابتـداء ده تر (۴١) آيت پور پديكښې اجتبـاء دموسـىٰ عليه السـلام يعــنى نبــوت ملاويــدل اودهغه تــربيت اومعجــز وركول اودعاء كـول اودعـاء دموسـىٰ عليه السـلام دپاره دپـوره كولو دبـوج درسـالت دالله رب العـزت دهغه دعاء قبلول او امتنان په هغه باند

د (١٠) آيت نه تر (١۴) پور نبـوت ملاويـدل او چه دكومې مسئل دپاره دموسىٰ عليه السـلام اجتبـاء كيدله چه هغه مسئله دتوحيد وه دهغ بيان يعــنى هيڅوک ځما سره شـريک فى العبـادة مه جـوړوه ځكه متصرف او عالم صرف ځه يم

(١۵) إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ بيان دتيارئ دقيــامت او حكمت په راتلو دقيامت كښې

لِتُجْزَى : بشارت اوخوشحالى

(١۶) فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنه ا تلقين تيارئ ته او يره نه منونكو دقيامت ته

(١٧) وَمَا تِلْــكَ بِيَمِينِــكَ ملاويــدل دمعجــزو اوتربيت

(١٨) قَـالَ هِيَ عَصَـايَ جــواب دموســىٰ عليه السلام او اوږدول دخبر ځكه دمحبوب سره خبر اوږدول شى

(١٩ (قَــالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَــى دالله تعــالىٰ په عصا كښې يوه بله فائده خودل

(٢٠) فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى بيان دمعجز

(۲۱) قَــالَ خُــذْهَا واپس كيــدل دهمسا خپل اصل شكل ته

(۲۲) وَاضْـــمُمْ يَـــدَكَ إِلَى جَنَاحِــكَ ملاويـــدل ددويمې معجز په دوو نخو كښې حكمت دا چه په مــــــار كښې تخويف او په دويمه كښې پـــــړق نو بشارت اوخوشحالى

(۲۳) لِنُرِيَـــكَ (۲۴) اذْهَبْ بيـــان دحكمت دملاويدلو دمعجزاتو

(۲۵) قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي نه تر (۳۲) پورې بيـان ددعاء دموسىٰ عليه السلام دپـاره داداء كولو دذمه دارئ درسـالت ددعـاء حاصل چه كـوم په ما كښې ركاوټ وى چه داختم شى چه هغـوى ځما په خـبره پوهه شى او دملګرتيا دهٰـــرون عليه الســـلام چه رور راسره ملګرې كړه

(۳۳)،(۳۴) بيــــان دحكمت دملګرتيا دهٰـــــرون عليه الســلام چه مسـئله دتوحيــدډيره بيــان شى چه يوغلې كيږى نو بل بيانوى

إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا (۳۵) حواله كول دځان خپل الله تعالىٰ ته

(۳۶) قَـالَ قَـدْ أُوتِيتَ سُـؤْلَكَ بيـان دقبـوليت ددعاء دموسىٰ عليه السلام

(۳۷) وَلَقَـدْ مَنَنَّا عَلَيْـكَ دد ځــائې نه تر (۴۱) واصــطنعتک لنفسى پـــورې بيـــان دشـــميرلو دالله تعالىٰ احساناتو خپلو لـره په موسـىٰ عليه السـلام باندې يو دمور په زړه كښې غورځول چه دپيدائش نه بعد صـندوق كښې بنــدكړه يعـنى دپيــدائش نه روستو دحفاظت بندوبست(۳۸) دويم ددشـــمن په

کـــور کښې حفـــاظت دریم دهرچاتاســــره مینه کول څلورم تـربیت په نګـرانۍ دالله تعـالیٰ کښې(۳۹) پنځم دفرعـون دکـور نه مـور ته واپس کولو بندوبست کـول چه دمـور تسـلی دِ اوشی شپږم دقصــاص دغم نه نجــات درکــول اووم د مختلفو غمونو نه خلاصول اتم په یو خـاص نیټه د مـدین نه واپسی (۴۰) نه م اجتبــاء اوخوخـــول دپـــاره دمسئل دتوحید (۴۱)

(۴۲) اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بیـان دابتلاء دموسـیٰ علیه السلام دفرعون نه مصائب ئ برداشت کړل دتبلیغ په منصب فـــائز کـــول او دموســـیٰ علیه السـلام اودهٰـرون علیه السـلام دنبـوت زنـدګی شروع کیدل دادنبوت دزنـدګۍ اول آداب دی بیـان فرعون ته مسئله بیـانول هغه سـره بحث کـول بیا دفرعـون دمنـاظر تیـاری سـاحرانو سـره مقابله دهغوی دمناظر میدان کښې پـړه کیـدل او ایمـان راوړل او دهغــــوی کلک وال او تثبت او تخویف او بشارت داتر ۷۶ آیت پور بیانیږی دهر تفصیل

(۴۲) اذْهَبْ أَنْتَ حکم ملاویــدل موســیٰ علیه السلام ته

بِآيَاتِي معجزات به درسره وی

وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْـــرِي داهم ادب د چه ځما دتوحید په بیان کښې به سستی نه کوئ

(۴۳) اذْهَبَا إِلَى فِرْعَـوْنَ چه دچا طـرف ته ځ نودهغی دطغیان اوسرکشۍ بیان

(۴۴) فَقُـولَا لَـهُ قَـوْلًا لَيِّنًا بل ادب چه وینا نرمه پکار ده یعنی مسئله کښې ســتی مه کـوئ

خو الفاظ دادب او نرم يعنى لهجه نـرم او مسـئله ګرم

لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ بيان دفائد دعوت

(۴۵) قَـالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَـافُ بيـان دعـذر كولو دموسـىٰ عليه السـلام چه سركشه د نو كيديشى دسـره مسـئل ته غوږاونه نيسى يا پس داوريـدلو به زيات اوكړى

(۴۶) قَـالَ لَا تَخَافَا دالله تعـالىٰ عـذر دموسـىٰ عليه السلام ختمول په ملګرتيا او معيت خپل

(۴۷) فَأْتِيَـاهُ فَقُـولَا إِنَّا رَسُـولَا رَبِّكَ دمسـئل دتوحيد سـره دويم مشن موسـىٰ عليه السـلام ته حواله كــــول چه هغه آزادى دقــــوم ده راتلل دموسىٰ عليه السلام او مسئله بيانول

قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ اظهار دمعجز وَالسَّلَامُ سره خوشحالى منونكو ته

(۴۸) إِنَّا قَـدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا سـره يـره تخويف نه منونكو ته يعنى اومنه نو بچ به ش او كه انكـار دِ اوكړو نو تباه به ش

(۴۹) قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا دفرعون جواب او ځـان ناشنا كول معرفت دالله تعالىٰ نه

(۵۰) قَـالَ رَبُّنَا الَّذِي دعـوى دتوحيد يعـنى دموسـىٰ عليه السـلام هغه معـرفت دالله تعـالىٰ كـول په آسـان انـداز چه پيـداكول او مخلـوق له روزى وركـول دا كـار دالله تعـالىٰ د نوكارسـاز صرف هغه د

قَـــالَ فَمَا بَـــالُ الْقُـــرُونِ الْأُولَى (٥١) دفرعـــون سياست او جنګ جوړول دمســئل دتوحيد او مقصد نه پـه بل طـــــرف دموســــیٰ علیه الســــلام مخه ګرځول

(٥٢(قَـــالَ عِلْمُهَا عِنْـــدَ رَبِّي دموســـیٰ علیه الســلام هوښــيارتيا او په چــال فــريب دفرعــون پوهيـــــدل اوځــــان بچ کــــول او په هغ کښې هم معرفت دالله تعالیٰ کول

(٥٣) الَّذِي جَعَـــلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْــدًا ..... اول دليل عقلی په توحيد

(٥٤) كُلُوا وَارْعَـوْا أَنْعَـامَكُمْ دويم دليل عقلی په توحيد

(٥٥) مِنه ا خَلَقْنَـــــــاكُمْ دريم دليل عقلی په توحيدددريواړو حاصل داد چه خالق صرف يوالله تعــــالیٰ دچه چاکښې عقل وی نوپــــد پوهيږی ديکښې پټه فرعون ته اشاره دب عقلئ اوشــوه او ورسـره په آخـری دليل کښې يـره دقيـامت نه هم بيان شوه

(٥٦) وَلَقَـدْ أَرَيْنَـاهُ آيَاتِنَا دفرعــون په انكــار كلكيدل او دهر معجز نه انكاركول

(٥٧) قَـــــالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا دفرعـــــون يوبل فريب او چـال خلاف دموسـیٰ علیه السـلام چه د دحكومت اوړ د او حكـومت په لاس کښې اخلی اودا دهر باطل پرست قــانون وی او حق پرست په ځان قياس کوی خپله داس وی نو په بل هم داس ګمان کوی ليون په هرچا دليونی ګمان کوی

(۵۸) فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ □□□□ دفرعـون موسـىٰ عليه السلام له دمناظر□ اومقابل□ دعوت ورکـول□ اودمناظر□ شـروط تـر□ هم معلوميږى□يـووخت او ځـائ□ به مقـرر وى په موعد ټکى کښې اشـاره ده□ دويم چه خلاف به نه کيږى دهغ□ نه □ دريم سـوىً فاصله دمکان به هم برابروى او ځلـورم علم کښې به هم برابر وى چه دواړو ته معلوم وى□

(۵۹) قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَـوْمُ الزِّينة □□□□ دموسـىٰ عليه السلام چيلنج قبلول او ورځ مقرررکـول داخـتر چه خلق اوزګـار وى اوډير راشى□ ځکه دموسـىٰ عليه السـلام مقصد صـرف دملانو جنګ نـد□ لکه اوس وائى چه په کمره کښې به افهام او تفهيم اوکـړو دموسىٰ عليه السـلام مقصـود هغه اظهـار حق د□ نو چه خلق ډير وى نوحق به ډيرو ته ښکاره شى□

(۶۰) فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ □□□□ دفرعون دمناظر□ دپـاره تيار□ کول□

(۶۱) قَالَ لَهُمْ مُوسَـى □□□□ يـره ورکـول دموسـىٰ عليه السلام خپل مقـابلينو ته □ يعـنى حق پرست له پکـار دى چه خپل مقابل له دعـوت ورکـړى او بيـــان ورته اوکـــړى اوپه هغه خفه شى چه دحق مقابله کول افتراء ده تباه به شئ□

(۶۲) فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنه مْ □□□□ دسـاحرانو خپلو کښې اختلاف کول او جرګه پټه ساتل□

(۶۳) قَـالُوا إِنْ هَـذَانِ لَسَـاحِرَانِ □□□□ دسـاحرانو خلقو له اعتماد ورکول چه مونږ پد□ جرګه اوکړه□

(۶۴) فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ □□□□ خلقو له دکاميـابئ اميد ورکول□

(۶۵) قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ دمناظر شروع کیدل اودساحرانو دموسیٰ علیه السلام ادب کول څکه دوی دهغه حقیقت معلوم کړ وو او مفسرین وائی چه داادب سبب دایمان شو

(۶۶) قَالَ بَلْ أَلْقُوا دموسیٰ علیه السلام هغوی ته د اظهار سحر حکم کول او دادسحر اجازت نه وو بلکه باطلول وو چه دوی پیش کړی چه څه ئ ختم کړم لکه ته یو باطل پرست ملا ته اووائ چه پیش کړه خپل دلیل ګویا که داس ده لکه زجر او زورنه

فَإِذَا حِبَالُهُمْ دساحرانو اظهار دسحر

(۶۷) فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ دهغوی د جادو دغټوالی نه ده موسیٰ علیه السلام ذهن ته یره راتلل

(۶۸) قُلْنَا لَا تَخَفْ دالله رب العزت تسلی ورکول او دغلب بشارت

(۶۹) وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ دالله رب العزت تدبیر خودل اوختمیدل دسحر دساحرانو اودهغوی ناکامی یره ددنیا شوه چه باطل پرست نه کامیابیږی

(۷۰) فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا دساحرانو ایمان راوړل

(۷۱) قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ دفرعون ساحرانو ته خطاب اودخلقو دهوکه کولو دپاره فریب چه موسیٰ علیه السلام ددوی مشراستاذ د

فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ دهمکی دسزا ورکولو

(۷۲) قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ دسـاحرانو تثبت داس کلک شه لکه چه دغه نومسلم کلک شوی وو

فَـاقْضِ مَا أَنْتَ قَـاضٍ یعـنی سـتا فیصـله به صرف ددنیا ژوند ختم کړی

(۷۳) إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا دسـاحرانو دخپل منـاظر اوسحر بخښنه غوختل په وسـیله دایمـان بانـد او امید دمغفرت دالله تعالیٰ نه اودفرعون جواب چه " والله خیر " هغه وئیلی وو " لتعلمن "

(۷۴) إِنه مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ یره دآخـرت دعـذاب نه قانون الهی ذکرکول

(۷۵)(۷۶)وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا تر مَنْ تَزَكَّى پـور خوشـحالی منونکو ته دجنت اودحصـول طریقه ځان پاکول

(۷۷) وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى دد ځائ نه تر ۷۹ پور غضب الله علی الاعـداء یعـنی الله تعـالیٰ خپل دشمنان څنګه تباه او برباد کـړل نـور نمـون لکه سامری هم تباه شو تر ۹۷ پور

(۷۷) موسیٰ علیه السلام ته طریقه خودل

فَـأَتْبَعَهُمْ فِرْعَـوْنُ بِجُنُـودِهِ (۷۸) دفرعـون دموسیٰ علیه السلام پس روانیدل اودهغه دقوم تباه کیدل

(۷۹) وَأَضَـلَّ فِرْعَـوْنُ قَوْمَـهُ دفرعـون دمشن انجام ضلالت

(۸۰) يَا بَنِي إِسْـرَائِيلَ قَـدْ أَنْجَيْنَـاكُمْ اوس دموسیٰ علیه السلام ددعوت او تبلیغ دویم رخ چه هغه دبنی اسـرائیل سـره دی یعـنی دموسـیٰ علیه

السلام دهغوى دطرف نه مصائب برداشت كول دخپلو دطرفنه هم مصائب راغلى وو□

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ □□□□ احسان دالله تعالىٰ په بنى اسرائيلو په هلاكت ددشمن او په ملاويدلو دقانون او وركول دمن او سلوىٰ□

(٨١) كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ □□□□ ادب بنى اسرائيلو ته چه استعمال دنعمتونو دالله تعالىٰ سره نافرمانى دالله تعالىٰ مناسب نده□

وَمَنْ يَحْلِلْ □□□□ تخويف□

(٨٢) وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ □□□□ دعوت توب□ ته او بشارت□

(٨٣) وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ □□□□ دموسىٰ عليه السلام دتورات اغستلوله په تلواره تلل چه قوم مِ جداشو قانون ورله پكار د□□ دالله رب العزت تپوس كول□

(٨٤) قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَى أَثَرِي □□□□ دموسىٰ عليه السلام اطمينان خكاره كول چه ځما قوم ځما په طريقه او نقش صحيح روان دى□ ځه دشكري□ اداكولو دپاره په تلواره راغلم چه تا ځمونږدشمن تباه كړلو□

(٨٥) قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ □□□□ دالله تعالىٰ خبرول دموسىٰ عليه السلام دكيد او چل دسامرى نه □ او ابتلاء دموسىٰ عليه السلام دخپل قوم نه □

(٨٦) فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ □□□□ واپس كيدل دموسىٰ عليه السلام قوم ته خفه اوغصه□

قَالَ يَا قَوْمِ بيان دموسیٰ علیه السـلام خپل قوم ته

(۸۷) دقـوم جـواب ورکـول او خپل عـذر او بهانه مخ ته کول

(۸۸) فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا چل اوفريب دسامری او زورنه چه سخ ځنګه خدائ شو

(۸۹) أَفَلَا يَـرَوْنَ أَلَّا يَرْجِـعُ إِلَيْهِمْ بيـان دزورن دوی ته زجرورکـوی چه سـخی کښې دخـدائتوب صفت کوم د يعنی اله هغه وی چه هغه متصـرف او نافع اوضار وی اوداسخ خوداس نـد نو ځنګـه اله شو

(۹۰) وَلَقَـدْ قَـالَ لَهُمْ هَـارُونُ دعـوت ورکـول دهـــرونں دوی ته اوخـــبرول په ګمـــراهئ بانـــد اودعوت دتوحيد ورکول اودخپل اتباع

(۹۱) قَـالُوا لَنْ نَبْـرَحَ عَلَيْـهِ دقـوم ددعـوت رد کول او انتظار دموسیٰ علیه السلام کول

(۹۲) قَالَ يَا هَـارُونُ مَا مَنَعَـكَ راواپس کيـدل دموســیٰ علیه الســلام اواول خپل رور نه ځـــان خـــبرول اوهغه ته زورنه ورکـــول چه ګـــنی ده ددعوت کارند کړ

(۹۴) قَالَ يَبْنَؤُمَّ دهٰرون علیه الســلام هغه په حقيقت حـــال پوهه کـــول چه دجنګ جوړيـــدلو خطره وه

(۹۵) قَــالَ فَمَا خَطْبُــكَ يَا سَــامِرِيُّ دموســیٰ علیه الســلام په حقيقت حـــال پوهيـــدل او اصل مجرم او مضر ته توجه کول

(۹۶) قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِـهِ دسـامرى جواب ورکول چه ماستاپه تابعـدارئ دډل اودپـارټئ جوړولو طريقه زده کړ وه دوى نه وه زده کــړ ماخه غرض له تابعدارى کوله چه غرض م پوره شو نو تابعـــدارى درســـول مِ پريخودله او داَځما نفس ماته خائسته کړ وه

(۹۷) قَـالَ فَـاذْهَبْ فَـإِنَّ لَـكَ فِي الْحَيَـاةِ زجر ورکــول دموســىٰ عليه الســلام هغه په شــرک او اتخاذالالهة باند او يـره دعـذاب بيـانول چه دا دډل کوشش کولو نو په داس مـــــرض به اخته ش چه څوک به دِ خواله نه راځى اودآخرت عذاب دځان له و

وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ دباطل اِلٰه انجام چه دشـرک جرړ غوځ شى

(۹۸) إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ بيـــان ددعـــوى دتوحيد داهغه مســئله ده چه دهغ دپـــاره موســـىٰ عليه السلام مصائب برداشت کول دواړه مسئل بيانوى چه کارساز متصرف هم الله تعالىٰ د او عالم بکل شيئ هم الله تعالىٰ د

(۹۹) كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْـكَ صـداقة الرسـول چه ته حق پيغمــبر ئ ځکه ته ځمــونږ په بيــانولو دا واقعات بيانو چه مخکښې تاته نه وو معلوم لهٰـذا مسئله اورسوه

(۱۰۰) مَنْ أَعْـــــرَضَ عَنه نه تر إِلَّا يَوْمًا(۱۰۴) پور انکارِ کونکو معرضينو ته يـره دآخـرت اوجهنم چه ستا ددعـوت نه انکـارکوى نو جهنم به ئ خـائ شى بيا به ارمان کوى

(١٠٥) وَيَسْـــــأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَـــالِ ﴿﴾ هركله چه دقيــامت تــذكره اوشــوه نومشــركان به كيديشى اعـتراض اوكـړى چه دد غرونوبه څـه كيږى داغټ غټ غرونه به چرته ځى نـــــودهغ جـــــواب تر (١٠٧)وَلَا أَمْتًا پورى او يا به وائى چه دغرونو شــاته او غرونو كښې پټ شو نو جواب :

(١٠٧) يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُـونَ الـدَّاعِيَ ﴿﴾ دابيا تـرهيب او يره ذكركوى

(١٠٩) يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَـعُ الشَّــفَاعة ﴿﴾ رددشــفاعت قهـــرى او مشــــركانودزعم باطل رد چه مـــونږ به ځمونږ الهه خلاص كړى

(١١٠) يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْـــــــدِيهِمْ ﴿﴾ دليل عقلى په توحيد چه عالم په هرخيز اللّه تعــالىٰ دى نو ستاسو هرڅه هم الله تعالىٰ معلوم دى

(١١١) وَعَنَتِ الْوُجُوهُ ﴿﴾ ذلت دمخلـوق دالله مخ ته

وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿﴾ يره

(١١٢) وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُـوَ مُـؤْمِنٌ ﴿﴾ بشارت

(١١٣) وَكَــذَلِكَ أَنْزَلْنَـــاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا ﴿﴾ تـــرغيب قرآن ته چه دكاميــابئ لار صــرف داده نو د قــرآن له راشئ پد به خلاص شئ

لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿﴾ فائده دبيان دقرآن

(١١٤) فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَـقُّ ﴿﴾ دعـوى توحيد قرآن دامسئله بيانوى اوخلاصه شوه چه " فتعالىٰ الله عمايشـــــــــــركون " مالک هغه دى او اوچت

اوعالی شان هغه ذات د دهغه دشان خوک برابر نشته د

وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ ترغیب تبلیغ اورسولو دقرآن ته دنسیان دوج نه د جبرئیل سره رو رو وئیل هم مشقت د نو تلوار مه کوه دعاء کوه الله تعالیٰ به درنه نه هیروی

(۱۱۵) وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَى آدَمَ دد خائ نه تر ۱۲۳ پور واقعه دآدم علیه السلام ذکرکوی اشاره ده چه مسئله اورسوه تکالیف به راځی برداشت کړه لکه موسیٰ علیه السلام چه برداشت کړ دالله تعالیٰ انقیاد مه پریږدئ لکه ابلیس چه پریخود وو اومه ئ هیروئ لکه چه آدم علیه السلام نه هیر شو نوهغه ته تکلیف اورسیدلو

(۱۱۵) دابتداء نه واقعه بیان داعتذار دآدم علیه السلام چه دهغه نه څه شوی وو نوهغه په هیره شوی وو دقصده نه وو نو په هیره سره عصمت ته نقصان نه رسیږی

(۱۱۶) وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا بیان تعظیم آدم علیه السلام او انکار دابلیس

(۱۱۷) فَقُلْنَا يَا آدَمُ نه تر وَلَا تَضْحَى (۱۱۹) پور بیان دمیلمستیا دآدم علیه السلام په جنت کښې او خبرول ددشمنئ دشیطان نه

(۱۲۰) فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ وسوسه غورځول دشیطان آدم علیه السلام ته او چل او فریب دهغه

(۱۲۱) فَـــــأَكَلَا مِنه ا دآدم عليه الســــلام دشـيطان په وسوسه دهوکه کيـدل او هغه شـجره ممنوعه خوړل

وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ صـورت دعصـيان وو عصـيان نه وو يعـنى حکم ئ ترسـره نه کـړو نو سـتړ شو

(۱۲۱) ثُمَّ اجْتَبَـاهُ رَبُّهُ دآدم عليه السـلام دژړا اودفرياد دوج نه دهغه نـور قبـوليت مخکښې هم دهغه اجتبـاء وه خودعبـادت اوس ورسـره دنـدامت هغه هم شوه نواجتباء نوره هم سوا شوه

(۱۲۳) قَـــــالَ اهْبِطَا مِنه ا جَمِيعًا دالله رب العزت آدم عليه السـلام دشـريعت اودتکليف ژوند له راليګل

فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ بشارت هم ددنيا هم دآخـرت په سبب داتباع

(۱۲۴) وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي دد ځائ نه تر أَشَـدُّ وَأَبْقَى(۱۲۷) پـور تخويف او يـره په نه منلو دقرآن باند هم يره ددنيا يادبرزخ او هم دآخرت

(۱۲۸) أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ يره ددنيا اودهغ نمـون چه تاسو نه ګورئ عبرت نه اخلئ

أَفَلَمْ يَهْــدِ لَهُمْ دفع دشــبه چه د اوســنو کـافرو له الله ول عـذاب نه ورکـوی جـواب وخت مقرر د

(۱۳۰) فَاصْــبِرْ عَلَى مَا يَقُولُــونَ تســلى او تلقين دصبر چه دوی بد رد وائى او بکواس کوی نودهغ برداشت کوه

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ صبرکول ګران دی نوبیان دامورمصلحو چه پد باند به آسان شی اودعوی دتبلیغ هم دغه ده

(۱۳۱) وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ تزهید من الدنیا یعنی مسئله خه په بهادرئ اورسوه ددوی مال او دولت طرفته توجه مه کوه

(۱۳۲) وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ ددنیا دمحبت علاج چه تاله د طرفته توجه پکارده نه که ددنیا طرفته

(۱۳۳) وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مطالبه دمعجز چه ته بیان کو نودوی به مطالبه دمعجز کوی

أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنة جواب چه ستاداپخوانی واقعات بیانول دادصداقت نخه نده څه ؟ چه دوی نور معجز کوی

(۱۳۴) وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ حکمت دارسال الرسل چه الله تعالیٰ دبیان اوتبلیغ دپاره انبیاء کرام علیهم السلام ځکه رالیږلی دی چه دخلقو عذر اوبهانه ختم کړی

(۱۳۵) قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا دوی (مشرکان اونه منونکی) وائی چه لګیا به وی مړبه شی نوخلاص به شو تر نه نوجواب چه تاسو هم دیوخبر انتظار کوی نوکوم وخت راروان د یاځنوبه و ګورو چه اوښ په کومه ړه سملی نو جواب پته به اولګی

حاصل دسورة

حضرت شیخ القرآن علیه الرحمة والغفران چه په سمط الدرر کښې دعوی دسورة بیانوی نوحاصل

دسـورة په يـوعجيب انـداز پيش كـوى هغه دعـربئ عبـــــارت ډير عجيبه د هغه اوبيا ئ تفصـــــيلى تشريحى ترجمه وړاند كول شى

" فــاثبتوا وبلّغــوا ولاتكونــوا تــاركين لانقيــاده ولاساهين ناسين منه كيف

وقد نسى ابوكم آدم عليه السلام مـاامر به فاصابه مااصاب "

" يعــنى مســئله دتوحيد په بهــادرئ اورســوئ او مصائب برداشت كړئ لكه چه موسىٰ عليه الســلام برداشت كـړى وو كه دخپلو نه وى او كه دپـردو نه وى او كلك شئ لكه چه ســاحران كلك شــوى وو اودالله تعــــالىٰ حكم مه پريــــږدئ لكه چه ابليس پريخــودل وو اومه ئ هــيروئ لكه چه ستاسو دبابا آدم عليه الســـلام نه هـــير شـــوى وو نوهغه ته پريشانى رسيدل وه "

ځمااســتاذ محــترم شــيخ القــرآن والحــديث مولانا ميرسميع الحق صـاحب چه دحضـرت شـيخ القـرآن رحمه الله په مشرانو اوزړو شـاگردانو كښې د او دومــره وخت ورســره بل شــاگردند تــيركړ الله تعالىٰ دِ ورلره صـحت نصـيب كـړى او عمر كښې دِ ورلره بركت واچوى هغوى به فرمائيل چه داحاصل دسورة د كه په سـورة كښې د بل څـه اومونـدل نو چه بيا راته څـه وائى نو اوايه دومـره غټ سـړ وو حضرت شيخ القرآن "

امتيازات دسورة

(١) كه دقرآن په رسولو كښې تكليف راشى نو څه دومره غټه خبره نده

**(۲) په تشجيع باند تفصـيلى واقعه دموسـىٰ عليه السلام **

(۳) قـال رب اشـرح لى ۲۵ داداء الرسـالة دپـاره دعاء كول

(۴) فما بال القرون ۵۱ فـريب دباطل پرست چه دمسئل نه به دِ اړوى

(۵) شروط اوآداب دمناظر ۵۸،۵۹

(۶) فـاقض مـاانت قـاض ۷۲ دسـاحرانو تثبت او جواب فرعون ته

(۷) ذكر دفريب دسامرى اودهغه سزا ۹۶،۹۷

**(۸) ربّ زدنى علما دعاء دزيادت دعلم دپاره ۱۱۴ **

(۹) فنسى ولم نجد لـــهُ عزما ۱۱۵، تصـــريح په نسيان دآدم عليه السلام او عصمة دهغه

(۱۰) ومن اعرض عن ذكرى ۱۲۴ ، دقرآن دمعرض تنگى د ژوند

**تمت سـورة طٰـهٰ بعـون الله تعـالىٰ ، ۱۸ شـوال المعظم ۱۴۳۳ ه **

**۵ ستمبر ۲۰۱۲ ء يوم الاربعاء ، بوقت عشاء ۲۲ : ۱۰ **

****

ځه په جيل كښې قيديم انتهائى پريشان يم ځكه دمدرس داخل شـروع دى او ځـه دطلبـاء كـرام

دخدمت نه محـروم او هـروخت مِ مدرسه ، طلبـاء او ملګرى ،استاذان او مور په زړه راوريږى

حاشا لمجدک ان تقنط عاصيا

الفضل اجزل والمواهب اوسع

دالله تعالىٰ نه اميد لرم چه ان شـاء الله تعـالىٰ په خپل رحم وكــرم مِ ډير زر دد مصــيبت نه خلاص كړى الله تعالىٰ دِ اوكړى آمين

سورة الانبياء

سورة الانبيـاءمكى سـورة د په نـزول كښې (۷۳) در اويـايم نمـبرد پس دسـورة ابـراهيم نه او په تـرتيب مصـحفى كښې يويشـتم (۲۱) نمـبرد پس دسورة طٰهٰ نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

دربط اوله وجه : دا سورة دسورة الكهف نه تـرد ځائ پـور دټـول سـورتونو نچـوړ اوخلاصه ده هغه داس چه هركله په سـورة الكهف كښې نفى دعلم الغيب اوشـــوه دمقربينو نه او په مـــريم كښې اووئيل چه داټـول الله تعـالىٰ ته عـاجزان وو او په طٰـــهٰ كښې اوئيل چه ابتلاء به راځى غم مه كـــوه دامسئله په بهادرئ سـره اورسـوه نودلته وائى چه ټول نيكان بنديانو به ځمونږبنـدګى كوله او ځمـونږ نه به ئ حاجــــــــــــات غوختل آيت ۹۰ چه " كانوالناخاشعين "

دويمه وجه : په سورة الانبياء كښې اكـرام الانبيـاء بعدالابتلاء ذكركوى چه طٰهٰ كښې اوو چه ابتلاء به راځى نودلته وائى چه دابتلاء نه روستو الله تعالىٰ عزت وركوى

دريمه وجه : مخكښې سورة طٰــهٰ كښې اووئيل چه مسئله اورسوه نو په سورةالانبياء كښې مشركينو اوغافلينو دتوحيد ته انذار اوتخويف

څلورمه وجه : په سورة الكهف كښې نفى دشــرك فى العلم اوپه سورة مريم كښې نفى دشـرک فى التصـــرف اوپه طٰـــهٰ كښې تشـــجيع نو دلته نفى دشرک فى الدعاء اونفى دشرک فى العبادة دپـاره دتكميل دماسـبقه سـورتونو نوداسـورة دمخكښې ســـورتونو تكميل يــــاتفريع چه غـــير په غيبو نه پوهيږى اوكارسـاز اومـددګار نـدى نوصـرف دغه

يوالله تعالیٰ په حاجاتو کښې رامدد کـړئ اوصـرف دهغه عبادت اوکړئ□
خبردار□ : داوج□ دربط اګرچه په سمط الدرر کښې نشته د□ خولږپه دقيق نظرسره تـر□ نه معلوميږی ځکه دلته اوليکلـ□ شو□□

دعوی دسورة الانبياء

سـورة الانبيـاء چه دکومېمسـئلـ□ نه چـاپيره ګرځی اودهغ□ خـــدمت کـــوی نوهغه مســـئله ده □ نفی دشرک فی الدعاء چه غائبانه حاجاتو يعنی مافوق الاسباب اموروکښې مدد صـرف ديو الله تعـالیٰ نه اوغواړئ□او صرف يودهغه بلنه اوکړئ دد□ خدمت په دوو خـــبرو کـــوی په انـــذاراوزجر مشـــرکينو او غـافلين دتوحيد ته اوپه اکـرام دمسـتيجيبينُ يعـنی چه چا دالله تعـــالیٰ نه مـــددغوختل□ د□ نوالله رب العزت دهغوی اکـرام کـړ□ د□□ دعـوی په ۹۰ کښې ذکرده□

خلاصه اوتقسيم دسورة

تفصـــيل دخلاص□ خوبه په تقســـيم کښې راشی□ خولنډه خلاصه داس□ ده چه د ابتداء نه يره دآخـرت او زورنه په انکـــاردقرآن اودنـــبی عليه الســـلام اويـــره ددنيـــاذکرکوی بيادلائل عقليه په مســـئله دتوحيد او نقلی دفرشـــتو نه اوداجمـاعی دانبيـاء کرامو عليهم الســـــلام نه او بيـــــازواجر اودلائل عقليه يره ددنيا اوآخرت بيا تفصيلی احوال دانبيـاء کرامو عليهم الصـــلوات والتســـليمات اودهغـــوی اکرام □ بيا ختم دسورة دابتداء په مضامينو چه يره اوبشارت اوزورن□ زواجردی□

تقسيم دسورة

داسورة منقسم د□ شپږوبابونو ته□ يعنی دا سورة دامسئله په شپږو انـدازونو بيـانوی □ شپږسـبقونه دی□

اجمالاً داس: اول باب دابتداء نه تر ۱۵ " خٰمدين " پور
دويم بــــاب د۱۶ " وماخلقنا الســـماء " نه تر ۲۹ " نجزى الظلمين " پور
دريم باب د ۳۰ " اولم يرالذين " نه تر ۴۷ " پور " كفىٰ بناحٰسبين "
څلورم باب " ولقد اتينا موسىٰ" ۴۸ نه تر ۹۶ " انهم لايرجعون " پور
پنځم بـاب د ۹۷ " حـتى اذافتحت " نه تر ۱۰۴ " كنا فعلين " پور
شپږم بـاب د " ولقد كتبنا فى الزبـور " ۱۰۵ نه تر آخره پور
تفصيل دد بابونو:
باب اول : اولن سبق اولـن بـاب دابتـداء نه تر ۱۵ آيت " خٰمدين " پـور پديكښې اول تخويف اخـروى اول آيت كښې بيا ددويم نه تر اتم پــــور زجر په انكار دقـرآن اوپيغمـبر اودفع دشـبهاتو اوپه انكـار دتوحيد اوپه نه م آيت كښې ترغيب توحيد اوقــرآن ته بيا د ۹ نه تر ۱۵ پور تخويف دنيوى
دويم بــــاب : دويم ســــبق د۱۶ آيت نه تر ۲۹ آيت ترختمه پــــور " نجــــزى الظلمين " پديكښې اووه امـور ۱۶،۱۷،۱۹ كښې دلائل عقليه په ۱۹،۲۰ كښې نقلى دفرشتو نه ،اورد په مشركينو په ۲۱،۲۲،۲۴،۲۶،۲۸ كښې تــــرغيب قــــرآن ته ۲۴ كښې او نقلى دليل اجمـاعى دټولو انبيـاء كرامو عليهم الصـلوات والتسليمات ۲۵ كښې نفى دشـفاعت قهـرى ۲۸ كښې او الزام په مشركينو ۲۹ كښې
دريم بــــاب : د ۳۰ آيت نه تر ۴۷ پــــور پديكښې دلائل عقله ۳۰،۳۱،۳۲،۳۳،۴۲ د مخكښې نه په ترقئ باند تخويف دنيــوى ۳۴،۳۵،۴۴،۴۵،۴۶ زجر په انكـــــار درســـــالت او قــــــرآن ۳۶،۳۷ زجر په

انكاردتوحيد ۴۳ تخويف اخــروى ۴۷،۳۹،۴۰ تسـلى ۴۱

څلـورم بـاب : د ۴۸ نه تر ۹۶ پـور پديكښې دلائل نقليه په دعوى دسورة په ذكرداحوال دانبيـاء كـرام عليهم الصلوات والتسليمات او په عاجزئ دهغـوى الله تعـالیٰ اودهغـوى دادعـوى قبلـول اودهغـوى عـاجزى قـولاً او فعلاً اومجاهـده دهغـوى دتوحيد دپاره تقريباً اتلس انبياء كرام ذكر كـوى تـرغيب په ۵۰ كښې رد په دليل دمشـــــــركانو ۵۳،۷۳،۹۰ كښې دعوى دتوحيد او ختم هم پد دعوى باند ۹۲ كښې اودخلقو اختلاف ۹۳ كښې

پنځم باب : د ۹۷ نه تر ۱۰۴ پور پديكښې تخويف او زجر او بشارت مومنانو ته

شــپږم بـــاب : دابـــاب د۱۰۵ نه تر آخـــره پـــور پديكښې بشارت دنيـوى اودعـوى اصـلى په ۱۰۸ او ۱۱۰ كښې تـــرغيب قـــرآن ته ۱۰۶ كښې او اتبـــاع دپيغمــــــــبر ته او تخويف په آخر كښې لكه چه په ابتداء كښې وه نو شروع چه په څـه وه نـوختم هم په هغ سره

ديـادولو دپـاره دبـابونو لنډ حاصل : اولـن بـاب ۱۵ پـور او پديكښې تخويف اخـروى او دنيـوى اوزجر په نه منلو دقرآن او رسالت

دويم باب د۱۶ نه تر۲۹ پـور پديكښې دلائل عقليه او نقلى دفرشـتو نه او اجمـاعى دانبيـاء نه او رد په مشركينو

دريم باب د۳۰ نه تر ۴۷ پور پديكښې دلائل عقليه دمخكښې نه په ترقئ او زجر او تخويف دنيــوى او اخروى

څلــورم بـــاب د۴۷ نه تر ۹۶ پـــور پديكښې دلائل نقليه تذكره د ۱۸ انبياء كرامو او دعوى دسورة چه " كـــانوا لناعابـــدين " او " يــــدعوننا رغبا ورهبا وكانوالنا خاشعين "

شپږم بـاب د۱۰۵ نه تر آخـره پـور پدیکښې اصل دعـــوی بشـــارت دنیـــوی او تخویف نه منونکو ته ښان دابتداء دسورة
حضرت شیخ القرآن رحمه الله تعالیٰ به دد سورة په آخر کښې دټولو مضـــامین حاصل لیکل د (۱(چه دعـوی په ۲۳ آیتونو کښې ده(۲) دلائل عقلیه په اووه آیتونو کښې ، (۳) نقلیه د ۱۸ انبیـــــاء نه دفرشتو او کتب سابقو نه (۴) وحییه په دوو کښې او (۵) زجر په اقوالو دمشرکینو په ۱۳ آیتونو کښې او(۶) تخویف په اتو آیتونو کښې (۷) بشـــــارت په لسوکښې (۸) تـرغیب قـرآن او اتبـاع دنـبی علیه السـلام ته په دریو کښې (۹) دلیل الـزامی مشـرکینو ته دریو کښې او(۱۰) تسـلی نـبی علیه السلام او مومنـانو ته چه الله پـر حکم کـوی او حکایت دنورو داحوالو سره تسلی نو ټول مضـامین پوره لس شو
ارتبـــاط الایات
(۱) اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ دد ځائ نه تر۱۵ آیت پـور اولـ بـاب تخویف اخـروی شـروع دسورة په یـره چه حسـاب رانـزد شو او خلق هغه شان شرک کښې مبتلاء دی تیار نه کوی
(۲) مَا يَـأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْر زجر په غفلت دقـرآن چه تیار څه دوی الته دقرآن نه غافله دی او لوب کوی
(۳) وَأَسَــرُّوا النَّجْــوَى الَّذِينَ ظَلَمُــوا زجر په انکاردرســـالت چه لکه چه دقــــرآن نه غافله دی نودغه شـان دقـرآن دداعی نه هم منکـردی اوهغه پور ټوق کوی
(۴) قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ وجه دانکار دپیغمبر نه چه پیغمبردامسئله بیـانوی نوځکه دوی دهغه نه انکـارکوی او ورسـره یـره هم چه سـتا په جرګو او

مشـورو چه خلاف دحق پرست کـوئ نوالله تعـالیٰ پر پوهه د
(۵) بَـلْ قَـالُوا أَضْـغَاثُ أَحْلَامٍ دتـير مسـئل دوج نه پە داعی باند دااعتراضونه کوی
(۶) مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَـةٍ يـره او دعـوت ايمـــــان ته چه توحيد نه منل ســــبب دهلاکت د نوايمان راوړئ
(۷) وَمَا أَرْسَـــلْنَا قَبْلَـــكَ جـــواب داعـــتراض دمشــــــرکينو چه دوی وئيل چه " هل هٰــــــذا الا بشرمثلکم " نو جواب چه ټول انبياء کرام انســانان وو نارينه تاسو ته دنبــوت علم نشـــته نو چه چاته علم د دهغوی نه تپوس اوکړئ
(۸) وَمَا جَعَلْنَـــاهُمْ جَسَـــدًا داهم دمشـــرکينو ديواعتراض جـواب د چه دوی به وئيل چه داڅنګـه پيغمبر د چه خوراک کوی؟
وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ داهم جواب داعتراض چه مړ به شی نـــوخلاص به شو تـــر نه يا پە ده خو مـــرګ راځی نوجواب انبياء کـرام هميشه دپـاره په دنيا نه پـاتې کيږی چه مـرګ پـر نه راځی نعم ما قـال القائل :
لو كانتِ الدنيا تدوم لواحدٍ لكان رسول الله فيها مخلّدا
اگردنيا به کس پائنده مې بودی ابو القاسم محمد زنده مې بودی
که دنيا دچا دوج نه هميشه بـاقی پـات کيـد نو ابوالقاسم محمد به پکښې ژوند و
(۹) ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْـدَ تـرغيب توحيد ته چه داسبب دنجات د او انکار دد نه سبب دهلاکت د او بشارت او تخويف مختصراً
(۱۰) لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا ترغيب قرآ کريم ته چه ســـتادعزت اوشـــرافت ســـبب د نـــوداقرآن راواخله

(١١) وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ ﴿...﴾ دد خـائ نه تر (١٥) خَامِـدِينَ پـور تخويف دنيـوى اودهغ نمونه ذكركـوى چه توحيد اوقـرآن راواخلئ اواومـنئ نوعزتمند به شئ اوكامياب به شئ ګنى نوداسې به تبـاه شئ لكه چه مخكښې قومونه تبـاه شـوى وو دشرک اوانكار دوجې نه هغه مـال دولت مجلسـونو او سردارئ ورلره څه فائـده ورنكـړه ارمانونه به ئې كول چه مـونږظلم كـړي دي خودغه وخت ئې څـه فائده نه كوله

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ ﴿...﴾ دد ځائ نه دريم بـاب دسـورة تر ٢٩ أيت پـور په دعـوى دليل عقلى او نقلى او رد په مشركانو

وَمَا خَلَقْنَا السَّـمَاءَ ﴿...﴾ داىو ورپسې آيت (١٧) دليل عقلى چه زمكه آسمان څـه لـوب خونـدى نه دلوبو اسـباب دى بلكه داخو ستاسو دپـاره عبرتونه دى چه الله تعالىٰ پـر اوپـيژنئ كه دلوبو و نومونږبه هډو پيداكړ نه و ځان سره به موااېخ و

(١٨) بَـلْ نَقْـذِفُ بِـالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِـلِ ﴿...﴾ فائـده ددلائلو اورد په مشـركانو دزمكې آسـمان پيـدائش لـوب نـدى بلكه عبرتونه دى چه پـد سـره باطل ختم شى نو تاسو دا الهه باطله او شـفعاء دكـوم ځائ نه پيداكړى دى

(١٩) وَلَـهُ مَنْ فِي السَّـمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿...﴾ دليل عقلى متصـرف اوكارسـاز اختيارمند صـرف يوالله تعالىٰ دى

وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿...﴾ دليل نقلى دفرشـتو نه چه هغوى هم دالله تعـالىٰ عبـادت كـوى او هغه رامددكوى

(٢٠) يُسَـبِّحُونَ اللَّيْـلَ ﴿...﴾ داهم ددليل نقلى حصه ده چه هغه هم الله تعالىٰ دشريكانو حصه دارانو نه پاک ګڼړى

(٢١)أَمِ اتَّخَــذُوا آلِهَــةً اول رد په مشــركينو اودهغوی دالهو عجز
(٢٢) لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ دويم رد په مشركينو او رد دشرک
فَسُبْحَانَ اللَّهِ دعوى توحيد او رد په شرک
(٢٣) لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ بيان دجلال او قدرت دالله تعالیٰ
(٢۴) أَمِ اتَّخَــذُوا مِنْ دُونه آلِهَــةً دريم رد په مشركانو
قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ مطالبه ددليل دمشــرک نه چه مونږخو په خپله دعــــــوی دلائل پيش كړلو نوتاسو په شـــــرک دليل راوړئ كچرته وی عقلی خونشـــته ځكه عقل ځمونږتائيد كـــوی نو دوی به عاجز شی
هَـذَا ذِكْـرُ مَنْ مَعِيَ اجمـاع دانبيـاءكرام عليهم الصــلوات والتســليمات په توحيد توحيــداجماعی مسئله وه خو روستو نــااهلو په توحيد كښې خلاف اوكړو
(٢۵) وَمَا أَرْسَــــلْنَا مِنْ قَبْلِــــكَ دليل نقلی اجمــاعی يعــنی دمخكښې خــبر دليل چه توحيد ځكه اجماعی مسئله ده چه ټولوانبيــاء ته دد وحی شو وه
(٢۶) وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَـدًا ځلـورم رد په مشركانو چه اوس به دوی وائی چه ځه مونږ سـره دهغوی په الهيت اوتصرف دليل نشــته نوراكــوز به شی چه مونږورته الهه نه وايو بلكه دادخــــــدائ نيازولی او نائب دی ددوی الله تعالیٰ خيـال سـاتی اوخـــبره ئ رد كـــوی نه نو دهغ ترديد په پنځــو طريقو سره
سُبْحَانه اول رد چه الله تعـالیٰ دنائبـانو نه پـاک د ځكه نـائب هغه ځـوک نيسی چه هغه عـاجز وی اوهغه د عجز نه پاک د

بَلْ عِبَـادٌ مُكْرَمُـونَ دویمه وجه د رد چه هغه ځـان له عاجزان دی اودد عجز دوج الله تعالیٰ دهغـوی اکرام عزت کړ د پـد هغـوی مقـام حاصل کـړ د دانه چه الهه دی او نائبان دی
(۲۷) لَا يَسْـبِقُونه بِـالْقَوْلِ دریم رد دالله تعـالیٰ دهر حکم منقاد دی
(۲۸) يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْـــدِيهِمْ وَلَا يَشْـــفَعُونَ څلورمه وجه د رد رد په شــفاعت قهــری چه دالله رب العـزت نه څــوک خلاصـول نشی اودالله دخوخ نه بغیر چاله سفارش نه شی کول
وَهُمْ مِنْ خَشْـيَتِهِ پنځمه وجه د رد ه دالله نه یریږی
(۲۹) وَمَنْ يَقُلْ مِنه مْ الـزام په مشـرکانو چه چرته انبیــاء اونیکــانو بنــدیانو دالهیت دعــوی نــده کړ
(۳۰) أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا دد ځایئ نه دویم باب تر ۴۷ پــور پدیکښې دلیل عقلی دمخکښې نه په ترقئ زواجر اوتخویفات اوتسلی
أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا دلیل عقلی
أَفَلَا يُؤْمِنُونَ زجر اودعوت ایمان ته
(۳۱) وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ دلیل عقلی سفلی
(۳۲) وَجَعَلْنَا السَّـــــمَاءَ سَـــــقْفًا دلیل عقلی فوقی
(۳۳) وَهُـــوَ الَّذِي خَلَـــقَ اللَّيْـــلَ دلیل عقلی آفاقی
چه الله رب العـــزت دادومـــره کارونه کـــوی نو کارساز اومتصرف هغه د نوهغه رامددکړئ خو ده کافرو عقل څه چه سترګ هم کار نه کـوی ځکه وائی " او لم یر الذین " دومـره نه ګـوری چه سوچ اوکړی
(۳۴) وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِـكَ الْخُلْـدَ جـواب دسـوال چه ددلائلو نه فائـده اغسـتل درکنـار الټه

اعتراضونه کوی چه نـبی □ په څـو ورځوکښې مړ شی داڅنګــه پیغمــبر د□ یا خلاص به شو تــر□ نو جواب " وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ □□□ "□
أَفَـإِنْ مِتَّ □□□□ دویم جـواب چه ول□ دوی څـه چېړ راوړل□ د□ چه مـــری به نه په دوی به هم مـــرګ راځی□
(۳۵) کُـلُّ نَفْسٍ ذَائِقة الْمَـوْتِ □□□□ بیـان دقـانون الهی□ چه هر ذی روح به مری□
وَنَبْلُــوكُمْ بِالشَّــرِّ □□□□ بیــان دحکمت په حــالاتو مختلفو کښې □ په چا غم په چاخوشـحالی امتحـان د□□
وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ □□□□ دمـرګ نه روسـتو ماته راتلل دی نودکامیاب اوناکام پته به اولږی□
(۳۶) وَإِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَــرُوا □□□□ زجر په انکـــار دپیغمبر باند□ چه دادومره نااهله اوس خومنل پکار وو نودوی الټه هغه پور□ ټوق□ کوی□
وَهُمْ بِذِكْرِ الـرَّحْمَنِ □□□□ زجر په انکـاردقرآن □ چه دپیغمبر سره دشمنی دوج□ دقرآن کریم نه ده□
(۳۷) خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَـلٍ □□□□ زجر □ چه وائی چه عذاب د راوله نو جواب تلوار مه کوئ□
(۳۸) وَيَقُولُونَ مَتَى هَـذَا الْوَعْـدُ □□□□ زجر په انکـار دقیامت چه وائی قیامت به کله راځی□
(۳۹) لَـوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَـرُوا □□□□ (۴۰(بَـلْ تَـأْتِيهِمْ بَغْتَةً تخویف اخـروی یـره دآخـرت ورکـوی بیا به د□ خلاص□ نه وی " لاینصرون " او " لاینظرون " ورته وائی چه نه به ستادامداد کولو څـوک وی او نه به درته بیادمه کیږی □
(۴۱) وَلَقَدِ اسْـتُهْزِئَ بِرُسُـلٍ □□□□ تسـلی چه داعی داس□ په خه انــــداز بیــــان کـــوی او دوئ داس□ اعتراضونه کوی نوزړه ته غم راځی نو الله تعـالیٰ داعی ته تسلی ورکوی□

(۴۲) قُـلْ مَنْ يَكْلَـؤُكُمْ بِاللَّيْـلِ دليل عقلى چه ستاسو محافظ الله تعالیٰ دی
بَـلْ هُمْ عَنْ ذِكْـرِ رَبِّهِمْ زجر چه دا د توحید او اوقرآن دشمنان دی
(۴۳(أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ زجر په شـرک اوپه انکار دتوحید او عجز دالهو باطلو
(۴۴) بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ زجر چه دالله تعالیٰ دورکړې شـوی نعمتونو نسـبت بل ته کـوی دافائـده الله تعـالیٰ ورکـړی دی او دوی ئې نسـبت غیرالله ته کوی
أَفَلَا يَرَوْنَ تخويف دنيوی چه دمهلت دالله نه غلطه فائده مه اخلئ مونږدشرک زمکه کموو
أَفَهُمُ الْغَـالِبُونَ يـره چه دوی غـالب کیـدل نه شی
(۴۵) قُـلْ إِنَّمَا أُنْـذِرُكُمْ بِـالْوَحْيِ د داعی منصب او کار
وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الـدُّعَاءَ د دوی انکـار چه دوی دوحی نه فائده نه اخلی
(۴۶) وَلَئِنْ مَسَّـــتْهُمْ نَفْحَـــةٌ يـــره ددنيا چه معمولی عذاب له بیا دېینګ نه یئ نوراشئ اوس مسئله اومنئ کنه
(۴۷) وَنَضَعُ الْمَـوَازِينَ الْقِسْـطَ يـره دآخـرت دنیا خو څه چه آخرت کښې به درسـره هم حسـاب او کتـــــاب کیږی نوراشه توحید ته تن کیږده او اومنه او داتوحید لکه چه په عقل ثـــابت وو نو په نقل هم ثـابت دی او چه تاسو کـوم نیکـان بنـدیان دالله تعالیٰ سره شریکان جـوړوئ نوهغه خپله الله تعـالیٰ ته عـاجزان دی دهغـوی احـوال او اقـوال اوګورئ راروان باب سره مناسبت څکاره شو
(۴۸) وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَـارُونَ ددې ځـائ نه څلـورم بـاب دسـورت تر (۹۶) پـورې او په دیکښې دلائل نقلیه ذکرکـوی چه ټولو انبیـاء کرامو یو الله

رب العزت رامـددکېږ وو نوتاسو هم صـرف يو الله تعالیٰ رامددکړی او هغ انبياء کرامو دتوحيد دپـاره څومره کوششونه کړی دی نو تاسو هم اوکړئ
(۴۸) وَلَقَدْ آتَيْنَا نقل دموسیٰ عليه السلام نه
(۴۹) الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ دمتقيانو صفات
(۵۰(وَهَذَا ذِكْـرٌ مُبَـارَكٌ تـرغيب الی القـرآن چه لکه دتورات دغه دعویٰ وی نـودقرآن کـريم هم دغه دعوی ده
أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ زجر په انکار دقــرآن چه دمنلو په ځائ انکار کوی
(۵۱) وَلَقَـدْ آتَيْنَا إِبْـرَاهِيمَ رُشْـدَهُ دد ځـائ نه تر (۷۱) پور واقعه دابراهيم عليه الســلام چه هغه هم دد مسئل دعوت ورکړ وو اوالله تعالیٰ عاجز ته وو او څنګه الله رب العزت دهغه اکرام کړ وو
وَلَقَــدْ آتَيْنَا إِبْــرَاهِيمَ اجتبــاء دابــراهيم عليه السلام
(۵۲) إِذْ قَـالَ لِأَبِيـهِ دعـوت ورکـول دابــراهيم عليه الســــلام قــــوم خپل اوپلار خپل ته او رد په شرک
(۵۳) قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا دقوم جواب ورکــول دايو د دلائلو دمشــــرکانو نه د چه اتبـــاع الابـــاء همار بڑ يه کرت چل آئ هيں
(۵۴) قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ رد دابراهيم عليه الســلام په دليل دهغــوی بانــد چه ستاسو پلاران او مشران کوم چرته په دليل د وحی يا دنور څـــــه وو هغه هم ب دليله روان وو په غلطه تاسو هم
(۵۵) قَالُوا أَجِئْتَنَا بِـالْحَقِّ تعجب دقـوم دخـبر دابراهيم نه چه ګنی د مونږ سره ګپ لګوی

(۵۶) قَـالَ بَـلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّـمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ □□□□ دابــراهيم عليه الســلام جــواب ورکــول اوحقيقت حال خکاره کول□
(۵۷) وَتَاللَّهِ لَأَكِيـدَنَّ أَصْـنَامَكُمْ □□□□ دابــراهيم عليه السلام دهغوی دختمولو اراده کول□
(۵۸) فَجَعَلَهُمْ جُـذَاذًا □□□□ دابــراهيم عليه الســلام خپله اراده سرته رسول او دغه بتان ذره ذره کــول □ او مشر (غټ) بت الزام دپاره پريخودل □
(۵۹) قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا □□□□ دقوم راواپس کيـدل اوهغه چاته ظالم وئيل چه چا داکار کړ□ وو□
(۶۰) قَــالُوا مَنْ فَعَــلَ هَــذَا □□□□ دخلقو بيــان چه داځوان ابراهيم نه علاوه بل څوک کيديشی□
(۶۱) قَـالُوا فَـأْتُوا بِـهِ □□□□ دخلقو خـبره قـانون ته برابرول چه څوک پر□ ګواهی اوکړی□
(۶۲) قَــالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَــذَا □□□□ ابــراهيم عليه السلام راوستل او تپوس کول□
(۶۳) قَالَ بَـلْ فَعَلَـهُ كَبِـيرُهُمْ هَـذَا □□□□□ دابـراهيم عليه السـلام په عجيبه طـريق□ سـره دکـار اقـرار کول چه دوی هم اوشرميږی□
(۶۴) فَرَجَعُــوا إِلَى أَنْفُسِــهِمْ □□□□ دخلقو لاجــواب کيدل او اوس ځان ته ظالمان وئيل□
(۶۵) ثُمَّ نُكِسُـــوا عَلَى رُءُوسِـــهِمْ □□□□ دقـــوم سرکوزی کيدل او دخپلو الهو عجز پخپله بيانول□
(۶۶) قَـالَ أَفَتَعْبُـدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ □□□□ (۶۷) أُفٍّ لَكُمْ □□□□ دابراهيم عليه السلام موقع مونــدل چه دداس□ عـــاجزان دعبـــادت فائـــده څـــه ده يو الله رامددکړئ او دداس□ عاجزانو عبادت دتبـاهئ سـبب د□□ " افلاتعقلون " زجر□
(۶۸) قَـالُوا حَرِّقُـوهُ وَانْصُـرُوا آلِهَتَكُمْ □□□□ دقــوم دابــراهيم عليه الســلام خلاف ســازش جــوړول اودخپلو خدايانو دمـدد اعلان کـول عجيبه خـبره ده دپښتنو خبره کله دابئ وار او کله د دادا□

(۶۹) قُلْنَا يَا نَـارُ كُـونِي بَـرْدًا دابـراهيم عليه السـلام حـال دعـاجزئ اومجاهـده په توحيد كښې مشــاهده نو اوس اكــرام دهغه چه الله دهلاكت په صورت كښې مدد كوى
(۷۰) وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا دقوم ناكامى او ذلت
(۷۱) وَنَجَّيْنَــاهُ وَلُوطًا اكــرام دابــراهيم عليه السلام او لوط عليه السلام په نجات
(۷۲) وَوَهَبْنَا لَــــهُ إِسْــــحَاقَ بچى وركـــــول اودهغوى عجز او دهغوى اكرام عجز ئ داوو (۷۳) او اكرام ئ چه " جعلنا صٰلحين "
(۷۴) وَلُوطًا آتَيْنَــاهُ حُكْمًا واقعه دلـــوط عليه السلام دهغه عاجزى چه ناكاره سره ئ واسطه وه او دهغه اكرام په (۷۵) كښې چه " وادخلنٰه"
(۷۶) وَنُوحًا إِذْ نَــــادَى دنــــوح عليه الســــلام عاجزى
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ (۷۷) وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَـوْمِ اكرام دهغه ځه ئ رامدد كړ ووم نو څنګه اكرام م ورلره اوكړو
(۷۷) وَدَاوُودَ وَسُـلَيْمَانَ دد ځـائ نه تر (۸۲) پــور تــذكره د داؤدث (۸۰) پــور چه دهغه حــال اوګوره ماته عـاجز او ځما اكـرام چه مـاورلره څـه كړى وو دا " نا ، نا ،نا" راغونډ كړه چه هر څــه الله كړى وو
(۸۱) وَلِسُــلَيْمَانَ الــرِّيحَ د دوو آيتونو كښې حال دسـليمٰن عليه السـلام او اكـرام دهغه ذكـرد چه الله رب العــزت ورله څــه ناشــنا ځيزونه تــابع كـړى وو دلته هم " نـا،نـا،نـا" راجمع كـړئ ځكه شيوخ وائى چه د"نا" والا سورة هر څه كـونك الله تعالىٰ وائى ځه يم
(۸۳) وَأَيُّوبَ إِذْ نَــادَى رَبَّهُ عــاجزى او تضــرع دايوب عليه السلام

(٨٤) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ □□□□ اكرام دالله تعالیٰ دایوب علیه السلام □

(٨٥) وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ □□□□ په مختصرانداز سره ددريو انبياؤ حال ذكركوی چه " كل من الصٰبرين "

(٨٦) وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا □□□□ اكرام دالله تعالیٰ دهغوی□

(٨٧) وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا □□□□ ديونس حالاً او قولاً عاجزی څنګه فريادكوی□ دغير نه نفی كوی او الله رب العزت دعجز نه پاک ګنړی او ځان عاجز ګنړی او محتاج□

(٨٨) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ □□□□ اكرام دالله تعالیٰ ديونس او نجات دهغه□

وَكَذَلِكَ □□□□ دالله تعالیٰ د□ خبر□ له قانون چه داڅه په انبياء كرامو پور□ خاص نده بلكه چه څوک هم مارامدد كړی او دا مسئله منی نو څه دهغه اكرام كوم□

(٨٩) وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ □□□□ دزكرياءعليه السلام عاجزی اوفرياد چه بچ□ دالله تعالیٰ نه غواړی□

(٩٠) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ □□□□ دالله تعالیٰ اكرام دزكرياءعليه السلام كول□

إِنه مْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ □□□□ خلاصه دټول سورة چه دانبياء كرام كار هغه دتوحيد خدمت وو او په هر حالت كښې به ئ□ څه رابللم او ماته عاجزان وو□

(٩١) وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا □□□□ تذكره دمريم اودهغ□ دبچی چه هغه هم عاجزان وو حال ئ□ اوګوره او چه كوم مقام وركړ□ نو ماوركړ□ وو دائ□ اكرام□

(٩٢) إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمة وَاحِدَةً □□□□ نتيجه دټولو واقعاتو راوتله چه ټول انبياء كرام په رابللو

دصـــرف يو الله او په توحيد متفق وو نو تاسو هم صرف يو الله تعالىٰ رامدد كړئ
(٩٣) وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنه مْ دفع دشـبهې چه هركله په لنـډه هم معلومه شـوی په ٢٥ كښې چه انبيـاء كـرام په توحيد متفق وو نوداشـرک دكـوم ځائ نه راغ جـواب باغيـانو اختلاف اوكـړو دضد او عناد دوج نه نو شرک پيدا شو
كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ سره يـره ذكر كـوی چه ماله به راځی
(٩٤) فَمَنْ يَعْمَـلْ مِنَ الصَّـالِحَاتِ تــرغيب او قانون چه توحيد اومنه ضائع به نشی او نيک عمل بغير دتوحيد نه مفيد ند
(٩٥) وَحَــرَامٌ عَلَى قَرْيَــةٍ تخويف چه ددوی دسركشئ دوج نه په دوی مهر لګيـــــدل د نو ايمـان او توحيد پـدوی بند شو نو دوی اوس دغـير دربــــار ته ګرځی او الله تعـــالىٰ ته نه راګرځی (على توجيه)
(٩٦) حَتَّى إِذَا فُتِحَتْ يَـأْجُوجُ وَمَـأْجُوجُ كله به ايمــان راوړی چه داحــالت راشی نو بيا به ايمــان راوړی
(٩٧) وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَـقُّ دد ځـائ نه پنځم بــــاب تر (١٠۴) پــــور پديكښې تخويف زجر او بشارت
وَاقْتَـرَبَ الْوَعْـدُ الْحَـقُّ سر دسـورة سـره ئ اولګوه چه " اقترب للنـاس حسـابهم " يـره ده چه وخت رانزد د بيا به ارمان كوئ
(٩٨) إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُــدُونَ زجر مشـــركينو ته او تخويف چه دا څنګه الهه دی چه دوزخ ته لاړل
(٩٩) لَــوْ كَــانَ هَــؤُلَاءِ آلِهَــةً د مخكښې زجر برخه
وَكُلٌّ فِيهَا او (١٠٠) تخويف د

(١٠١(إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى ددې خائې نه تر (١٠٣) توعدون پورې بشارت مومنانو ته چه چا توحيد منلې وو او په حاجاتو کښې ئې يو الله رامدد کوو نو هغوی ته خوشحالی.
(١٠٤) يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ اثبات دقيامت چه داهر څه راروان دی شک پکښې نشته د.
(١٠٥) وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ ددې ځــائې نه تر آخره تر سورته پـورې شپږم بـاب پديکښې بشـارت دنيوی، ترغيب اتباع دنبی عليه السلام ته او دعوی دتوحيد. اوتخويف پشـــان دابتـــداء دســـورة ختم دسورة به هغه څه چه په څه ئې شروع شوې وه.
وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُـورِ بشـارت دنيـوی چه په دعـــــوی توحيد کلک يئ نو دزمکې خلافت به الله تعالیٰ درکړی.
(١٠٦) إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا ترغيب الى القرآن. ددې قــرآن نه دامســئله زده کيږی او دا درســولو کتاب د.
(١٠٧) وَمَا أَرْسَلْنَاكَ تـرغيب اتبـاع دنـبی عليه السلام ته چه ددې پيغمبر اومنئ چه کوم دامســئله بيانوی نو دده اتباع سبب درحمت د.
(١٠٨) قُـــلْ إِنَّمَا يُــــوحَى إِلَيَّ دليل وحی او دعوی دتوحيد. چه پـدې مسـئله ماته وحی شـوې ده چه صرف يو الله کارساز او متصرف د.
فَهَـلْ أَنْتُمْ مُسْـلِمُونَ دلائل تــام شو نو دايمــان مطالبه ترې کوی.
(١٠٩) فَـــــإِنْ تَوَلَّوْا تخويف چه اوس هم نه مــنی نو دواړو ته علم دې چه عــذاب به راځی البته وخت الله ته معلوم د.
(١١٠) إِنه يَعْلَمُ الْجَهْـرَ دعــوی توحيد. چه په هر څه الله تعالیٰ عالم دې نو صرف هغه الله تعالیٰ رامــدد کــړئ او هغه ســره شــريک او حصه دار مه جوړوئ.

(١١١) وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنة نفى دعلم الغيب دنبى عليه السلام نه
(١١٢) قَـالَ رَبِّ احْكُمْ بِـالْحَقِّ تخويف لكه چه په ابتـــداء كښې وو چه پيغمـــبر او داعى الله ته فريـاد كـوى چه فيصـله اوكـړه نو ګويا چه په دوى عذاب دراتلو د
حاصل دسورة
مشــركين او غــافلين دتوحيد دِ اوريګى چه عــذاب راغ په دنيا كښې يا په آخـــــرت كښې ددوى الهه ددوى هيڅ مدد نشى كول هغه ځان له عـاجزان دى او ځــن پكښې ځــان ددوزخ نه نشى بچ كــول نو دوى به څــه بچ كــړى او دعقل او نقل او وحى نه داخــبره ثابته ده چه كارســاز او مــددګار صــرف او صرف يو الله تعالىٰ د نو په خپلو مافوق الاسـباب حاجاتو كښې صرف هغه ته رامــدد شه اوايئ او چا چه الله تعالىٰ رامدد كړ د نوهغه الله رب العـزت عزتمند كړ اودهغه اكرام ئ كړ د
امتيازات
(١) اقترب ، انذار اولاً وآخراً په عجيب انداز
(٢) لوكــان فيهما الهة برهــان تمــانع (٢٢)(٣) ومماارسلنا ٢٥ دليل نقلى اجماعى
(٤) تضــرع المســتجيبين او اكــرام دهغــوى(٥) فجعلهم جذاذا ٥٨ ختمول دابراهيم عليه السلام اثآر دشـرک (٦) اذ يحكمٰن فى الحـرث ٧٨ (٧) انّى مسنّى الضر ٨٣ دعاء دايوب عليه السلام (٨) دعاء ديونسس ٨٧ (٩) انّكم وما تعبدون ٩٨ (١٠) ولقد كتبنا فى الزبور (١٠٥)
تمت سـورة الانبيـاء بعـون من لـه’ الكبريـاء وانا فى سـجن مينجـوره حيـات آبـاد ، ربنا اخرجنا من هذه القرية الظالم اهلها واجعل لنا من لــدنک وليا واجعل لنا من لدنک نصيراً

١٩ شـوال المكـرم ١٤٣٣ه ٦ سـتمبر ٢٠١٢ ء يـوم الخميس ١٠ : ٠٧ رات

سورة الحج

ســورة الحج مــدنى ســورة د یعــنى دهجــرت نه روستو نازل شو د په نــزول کښې یوسل دريم (۱۰۳) نمــبر د پس دســورة النــورِ نه او په تــرتیب مصحفی کښې دوویشتم (۲۲) نمبر د پس دسورة الانبیاء نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

دد سورة جـوړ،رشـته،مناسـبت او تعلق دمخکښې سورة سره په مختلفو وجوهو باند د

اوله وجه : هرکله چه ســــورة الانبیاءکښې توحید اعتقادی بیان شو په احوال دانبیاء کرامو ســره چه دوی ټول الله تعالیٰ ته عاجزان وو عبــادت کــونکی او رابلــونکی وو نو په د ســورة کښې بیــان د او خودنه دتوحید ددویم قسم په نفی دشــرک فعلی سره

دویمه وجه : هرکله چه مخکښې ســــورتونو کښې نفی دشرک اعتقادی اوشــوه دټولو اقســامو دهغ دکهف نه تر انبیاء پور نو پــد ســورة کښې نفی دشرک فعلی کـوی چه مسـئله دتوحید تامه شی او رد دشرک هم دویخه اوشی

دریمه وجه : هرکله چه په سورة الانبیاء کښې یــره ورکــول دعــذاب عظیم نه په راتلو دقیــامت چه " اقترب للنــاس " نو پــد ســورة کښې دقیـامت د مخکښــــو احوالو نه یو حــــالت ذکرکــــوی چه " زلزلةالساعة " ده

څلورمه وجه : هرکله چه دمخکښې احــــــــوال دمســـتجیبینو بیـــان شو نودلته احـــوال دمنکرینو بیانوی

دعوی دسورة

سورة الحج چه کومه مرکزی مسئله بیانوی نو هغه داده نفی دشرک فعلی او تشریح دمسـائل اربعو چه تحریمـات الله ،تحریمـات العبـاد او نذورالله او نذورالعباد دی

ددعوې لړوضاحت: یعنی چه څنګه دِ زړه دشـرک نه پاک شو او پاک پکار د نودغه شـان په عمل بانـد او په ظاهرو کارونو داس کارند پکـار چه دهغ نه دشـــرک بـــوئ راځی دیته شـــرک فعلی او عملی وائی داسورة رد کـوی په شـرک فعلی او دشـرک فعلی په وضاحت کښې څلور مسائل بیانوی

(١) تحریمات الله تعالیٰ : دد مطلب چه حرام هغه دی چه الله تعالیٰ حرام کـړی دی که هغه د هر څـه نه وی که دخوراک څښاک او دلباس او که زمان و مکان

(٢) تحریمـــــات العبـــــاد : دا داول قسم مقابل د داقرآن رد کوی چه دبنـدیانو حـرمت نه د چه څه څیز بندیان په نیت دقربت او نفع اوضرر ب سببه په ځان بند کړی نوداحرام نه د پـد عقیـده دحـــرمت مه ســـاتئ داشـــرک د اوهغه مخکښې تحریمات الله توحید د

(٣) نذوراللـه : دا دریمه مسـئله ده یعـنی چه دالله تعـــالیٰ په نـــوم کومه منخته او نـــذر اوشو نوهغه عزتمند د هغه سر ته اورسوئ داتوحید د

(۴) نذور العبـاد : دبنـدیانو په نـوم چه کومه منخته اوشوه دبنده دتقرب او دهغه نه دب سببه دخیر او شر دطمع په نیت نوداپلیته ده او حرامه ده او شـرک د نوتحریمـات الله او نذورالله پـد کښې توحید شو او تحریمات العبـاد او نـذورالعباد پکښې شرک شو

دلته مختصر دد مســـئلو تشـــریح اولیکل شـــوه دامسئل او پـد پوهیـدل لړګـران دی ان شـاء الله دد مکمل وضـاحت سـره دمثـالونو نه به دسـورة

المائـــــد په تشـــــريح كښېاوليكلا شى (چونكه داليكـل په جيل كښې كيږى او ماسـره پـوره مـواد هم نشته صـرف سـمط الـدرر او بلغة الحـيران دى نور چه كوم څه داسـتاذانو نه يـاد دى دالله تعـالیٰ په فضل نو هغه ليلكا كيږى نو مادكهف نه شـروع كـړ ده الله تعــالیٰ مِ دجيل نه خلاص كــړى او خپل امداد راسره شامل حـال كـړى نو ټـول قـرآن دليكلو اراده ده الله تعـــالیٰ دِ سر ته اورســـوى آمين)

نودعـــوى شـــوه نفى دشـــرک فعلى او وضـــاحت دمسائل اربعو

خلاصه او تقسيم دسورة

خلاصه : دســورة مختصــره خلاصه خوداس ده چه دابتــــداء نه تخويف په راتلو دقيـــــامت او زورنـ مشركانو ته او بياتشريح دمسـائل اربعو اودهغ نه روســتو درد دشــرک دپــاره بيــان دجهــاد او ذكر د اقوام مهلكو دپاره دتخويف او بيان دصـداقة دنـبى عليه السـلام او عـداوت دابليس او تـرغيب هجـرت اوجهاد ته او دلائل عقليه او زورنـ په شـرک بانـد او دمشــرک دشــرک او دمعبـودان بــاطلو مثــال او دمسئل درسـولو ته تـرغيب چه دامسـئله اورسـوه امداد به ستا الله تعالیٰ كوى تفصــيلى خلاصه په تقسيم دسورة كښې راځى

تقسيم دسورة : دا سورة منقسم د څلورو بابونو ته يعنى خپله دعوى په څلـورو انـدازونو او طريقو باند بيانوى

اول باب : اولن باب دابتـداء نه تر لسم نمـبر آيت پور پديكښې ابتداء نه تخويف 1،2 او بيازجر ۳، ۴ كښې او پس دهغ نه دليل عقلى او په هغ تفريع كـول داثبــات دآخــرت او بيا زجر په ۸ كښې مطالبه دمشرک نه يو د ادلو ثلاثو او ختم دبـاب په تخويف باند

دويم بـــاب : دويم بـــاب دلسم آيت نه تر ٢٥ آيت پـور پديکښې دوه ځل زجر مشـرکانو ته ١١،١٢ او مثـال دمشـرک ١٦ کښې تــرغيب قــرآن ته ١٦ او دليل عقلى تخويف او بشارت

**دريم بـاب : د ٢٥ آيت نه تر ٣٨ آيت تر ختمه پـور پديکښې دعـــوى دســـورة نفى دشـــرک فعلى او وضاحت دمسـائل اربعو يعـنى چه په کومو مسـائل زواجر اوتخويفات وو **

څلورم باب : څلورم باب د ٣٩ نه تر آخر ترسـورته او پديکښې حکم دقتـال دپـاره دختمولو دشـرک او تـرغيب او تـيزى ورکـول امورمصـلحو ته په وخت دامتحـان کښې ٤١ او تسـلى په ٤٢ کښې او ذکر داقوام مهلکو سـره دزجر او تخويف نه تـرآيت ٤٨ پـــور بيا ٤٩ نه صـــداقت دنـــبى عليه الســـلام او ترغيب اتباع دهغه ته او زجر نه منونکو ته او بيـان ددشمنئ دشـيطان په ٥٢ بيا تخويف او بشـارت بيا ٥٨ نه تـــرغيب هجـــرت او جهـــاد ته دد مســـئل دپاره او ذکر دعللو دقتال ٦١ او رد په مشـرکينو په ٦٢ کښې په دعـــــوى دلائل عقليه په ٦٧ دعـــــوى دسورة او تلقين دکلکـوالى او زجر مشـرک ته ذکر دمثال دمشرک اود معبـود ٧٣ کښې او تـرغيب الى التبليغ په آخر کښې

اول باب کښې تخويف په راتلو دقيامت او زجر

دويم باب کښې زجرونه په عمل دمشرک او مثـال دهغه او تخويف او بشارت

دريم باب کښې دعوى دسـورة نفى دشـرک فعلى په وضاحت دڅلورو مسئلو

څلــورم بـــاب کښې دد مســـئل دپـــاره جهـــاد نه منونکو له يره ددنيا د نـبى عليه السـلام صـداقة او تـــرغيب هجـــرت او جهـــاد ته او مثـــال دمعبودينو دمشرک او ترغيب بيان دمسئل ته

نظم الايات ومقاصدها

يعنی د آیتونو په خپل مینځ کښې او د دعـوې سـره داسې تړل لکه چه ملغلرې په تار کښې پئیلې کیږی۔
(۱) يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُــوا رَبَّكُمْ ددې ځـــائې نه ترلسم آیت پورې اولنۍ باب دسـورة په تخویف زجر او اثبات دقیامت کښې ۔
يَا أَيُّهَا النَّاسُ تخویف اخــــروی۔ یعـــنی اې خلقو دالله تعالیٰ دنافرمانۍ نه ځان بچ کړئ دهغه نه اویریـــږئ هغه ســره شـــریک او حصه دار مه جوړوئ نه په عقیـده کښې او نه په عمل او فعل کښې ۔ یعنی دهر قسم دشـرک نه ځـان اوسـاتئ وخت راروان دې ډیر خطرناک بیا به څه کوئ۔
إِنَّ زَلْزَلة السَّاعة بیان دزلزلې دقیامت ۔
(۲) يَــوْمَ تَرَوْنه ا تَــذْهَلُ بیـــان دخطرنـــاکئ دزلزلې چه دومره سخته زلزله ده۔
(۳) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَـــادِلُ زجر ۔ الله رب العــزت مشـــرک رټی او زوری ئې چه بې وقوفه او کم عقل په توحید کښې جهګړا کوی او شرک کوی بې دلیل او دشـــــیطان په اتبـــــاع کښې مست او دقیامت سوچ ورسره نشته ۔
(۴) كُتِبَ عَلَيْـهِ دشـيطان داتبـاع نتیجه په دنیا کښې ګمراهی او آخرت کښې عذاب سخت ګرم۔
(۵) يَا أَيُّهَا النَّاسُ دلیل عقلی په توحید او په اثبـات دقیـامت بانـدې خـبره بالکل واضـحه ده شک پکښې نــدې پکــار خو بیــاهم احمق شک کــوی ۔ او دقیامت نه انکار کوی نوداخو دعقل نه ثابته ده۔
فَإِنَّا خَلَقْنَـاكُمْ اول دلیل چه سـتا پیـدائش او ابتداء ته اوګوره۔
وَتَـــرَى الْأَرْضَ هَامِـــدَةً دویم دلیل زمکې ته اوګوره۔
(۶) ذَلِـــكَ بِـــأَنَّ اللَّهَ تفریع په دلائلو ددوو مسئلو دتصرف او قـدرت دالله تعـالیٰ چه کارسـاز او متصــرف الله تعــالیٰ دغه مخکښې کارونه الله

تعالىٰ کـوی نودحل او حـرمت ذمه دار هم هغه دی او منخـت نـذرونیاز دهغه په نـوم اوکـړئ اودویمه خـبره قیـامت کښې شک مه کـوئ چه الله تعـالیٰ دغه مخکښې کارونه کـوی نو تاسو به دقـبرونو نه هم راوچت کړی او مړی به راژوندی کړی

(٨) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ زجر اومطالبه دیو ددریو دلیلونو چه خبره خو بالکل صاف شــوه خو بیا هم مشک جـدال او نــزاع کـوی نو ځـه په خپل شـــرک دِ دلیل عقلی راوړی او یا نقلی او یا وحی یو هم نشته د ې دلیله خلق ګمراه کوی نو یره

(٩) لَــهُ فِي الــدُّنْيَا خِــزْيٌ یــره هم ددنیا هم دآخرت

(١٠) ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ وجه دعذاب وائی دا چا ؟ نو دا تا په خپله نو ګیله مه کوه دبله

(١١) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُــدُ اللَّهَ دد ځــائ نه دویم باب تر ٢٥ آیت پور پدیکښې زجرونه مثال دمشــرک تــرغیب قــرآن ته دلیل عقلی او یــره او زیر

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ زجر په حال دمشرک بانـد چه مسئله دتوحید خو بالکل واضـحه ده په هر دلیل ســره خو بیا هم مشــرک دالله تعــالیٰ په عبــادت کښې شک کوی

خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِــرَةَ دائ نتیجه ده چه دنیا او آخرت ئ ځان له تباه کړل

(١٢) يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ داهم زجر د او حال دمشــرک چه په واضـحه څــیز کښې شک کـوی چه هغه توحید د او چه کوم مالکـان د نفع او نقصـان ندی نو هغه رامدد کوی

ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيــدُ دائ دبلـن دغیرالله نتیجه ددنیا شوه

(١٣) يَــدْعُو لَمَنْ ضَــرُّهُ داد بلــن دغــیر الله دآخرت نتیجه چه دا مشرک دغیرالله دنفع او فائد

طمع کوی نفع فائده چرته داخو ده شرک اوکړو او ابــدی جهنمی شو ځکه ددوی دا عبــادت او بلنه او دوی له نــذرو نیــاز کــول دادخســار نه نه خــالی کیږی سراسر نقصان د
لَبِئْسَ الْمَوْلَى قباحت
(۱۴) إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ بشــارت په طــریقه دمقابله چه مشرک تاوانی شو او موحد هغه فائده بیاموندله
إِنَّ اللَّهَ يَفْعَـلُ اثبــات دتصــرف یو الله تعــالیٰ لره
(۱۵) مَنْ كَـانَ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَنْصُـرَهُ اللَّهُ مثــال او علاج دمشرک چه دده شرک به په څه ختمیږی؟ حاصل دعلاج داد چه مخکښې دوه کسه بیــان شو مشــرک او موحد نو اوس دمشــرک دعلاج طریقه خائی چه کســان دوه شو یو هغه چه خپلو حاجـاتو کښې غیرالله رامـددکوی او دائ خیـال د چه الله دده امداد نه کوی دویم هغه د چه هغه صرف په حاجـاتو کښـی الله تعـالیٰ رامـدد کـوی نو مشـرک (دریمګړی) ته وائی چه اوس اوګوره اول دمشرک حال اوګوره چه دهغه داخیال د چه ځما الله امداد نه کوی ځه به غیر رامدد کـوم نو دده حـال پـوره ملاحظه اوکـړه" بسـببٍ الى السـماء " اشـاره ده دغیر الله رامدد کولو یعنی غیر دِ رامدد کـړی" ثم لیقطع" چه دغه د غیرالله رامدد کول دِ پریږدی بلکه کله غم کله خوشحالی او کله خفګان بیمــاری او صـحت نو وی خوداس چه مختلف احـوال وی او بیا دِ حــال دموحد اوګــوری چه صر ف الله تعــالیٰ رامـدد کـوی نودهغه حـال هم کله یو شـان کله بل شـــان نو چه ده کله ددواړو په حـــال کښې ســـوچ اوکـــړو نو اوس دِ اوګـــوری چه پدیکښې دغیرالله هیڅ دخله نشــته د هر څــه کــونک صــرف یو الله تعــالیٰ د او اودِ ګــوری چه کومه خـــبر د غصه

کــــوی چه هغه داوه چه غیرالله مه رامـــدد کـــوی نوهغه ختمیږی او کنه (بلغة الحـــــــــــیران ، جواهرالقرآن)
(۱۶) وَكَـذَلِكَ أَنْزَلْنَـاهُ تـرغیب الی القـرآن چه که سوچ نه شی کـول او خپله فکر نشی کـول نو رادِ شی قرآن دِ راواخلی صاف دلائل دی نو فکر دِ پکښی اوکړی
(۱۷) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ترهیب او یـــره چه ورځ دفیصلې راروانه ده او هر یو الله تعـالیٰ ته معلـوم د
(۱۸) أَلَمْ تَـــرَ أَنَّ اللَّهَ بیـــان دتوحید او دلیل عقلی په طریقه دتـــرقئ ســـره دشـــرک دعلاج نه روستو بیـــان دتوحید او دلیل عقلی چه تاسو چا ته معبـــودان وائی دنفع او نقصـــان او نـــذر ونیـــاز مالکان ئ ګنړئ نوهغه ټول الله تعـالیٰ ته عـاجزان دی
وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ شرک سبب داهانت د
إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ متصرف یو الله تعـالیٰ د نوهغه لره نذر ونیاز اوکړئ
(۱۹) هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا حـال دمشـرک خصـــــومت فی التوحید دد نه تر (۲۲) عـــــذاب الحریقپور یره دآخرت بیـانوی یعـنی چه هرکله علاج هم بیان شو او دلیلونه هم بیان شو نو اوس حال دمشرک بیانوی
(۲۳) إِنَّ اللَّهَ يُـــدْخِلُ الَّذِينَ ســـره بشـــارت منونکو چه چاشـــــرک پریخودلو او توحید مـــــنی اوخوروی نودهغوی جنت ځائ د
(۲۴) وَهُـــدُوا إِلَى الطَّيِّبِ وجه دجنت دتلو چه هغه په توحید روانیدل وو
(۲۵) إِنَّ الَّذِينَ كَفَـــرُوا زجر اوتخویف دوی دتوحید مخه نیوی او دشرک پرچار کوی نو دوزخ به

ئ خــائ شی او بیا دتوحید په مرکز کښې شـــرک کوی او خوروی
(۲۶) وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ دد خـائ نه دسـورة دریم بـــاب تر ۳۸ آیت پـــور پدیکښې رد دشــــرک فعلی او وضاحت دځلورو مسئلو
وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْـرَاهِيمَ تعمـیر دبیت الله دتوحید دپاره وو یعنی دابتداء نه مونږ حکم کـړ وو چه په هیڅ یو فعل کښې دالله تعالیٰ شــریک او حصه دار مه جـوړوئ اودلیل نقلی په رد دشـرک دابــراهیم علیه السلام نه
(۲۷) وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ یعــنی خلقو ته اعلان حج چه مرکز دتوحید ته حاضری اوکړئ او منـافع حاصل کړئ
(۲۸) وَيَــذْكُرُوا اسْـــمَ اللَّهِ دد خـــائ نه تر ورس (۲۹) آیت ترختمه پـــور مســئله دنــذور الله تعالیٰ چه دالله په نــوم نذراوشی نو محـترم دی او دهغ قدر اوکړئ او خوراک ئ جائز د
(۳۰) ذَلِــــكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَـــاتِ اللَّهِ بیـــان دتحریمات الله یعنی دالله حرمتونه په ځائ دی
وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَـامُ رد په تحریمـات العبـاد چه بنـدیان ئ حــرام کــړی نوهغه حــرام نــدی الا مایتلیٰ : دا بالتبع ذکر د
فَـاجْتَنِبُوا الـرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَـانِ رد په نــذور العباد چه کـو منخـت او نذرونه دغیرالله دتقـرب دپــاره اوشی نوهغه پلیت دی او وینا آواز اوچتــول ددروغو دی
حُنَفَـاءَ لِلَّهِ دعـوت توحید او رد دشـرک چه صرف دالله تعالیٰ شئ هم اعتقــاداً او هم عملاً او شرک اعتقادی او عملی پریږدئ
وَمَنْ يُشْــرِكْ بِاللَّهِ حـــال او مثـــال دتبـــاهئ دمشرک

(۳۲) ذَلِـــــكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَـــــعَائِرَ اللَّهِ ذكر دتحريمـــــــات الله او نذورالله بطورتاكيد دواړو آيتونو كښې
(۳۴) وَلِكُلِّ أُمة جَعَلْنَا مَنْسَكًا مسئله دنذورالله تعالیٰ چه ديو الله تعـالیٰ نـوم اغسـتل غـواړی نه كه دبل چا
فَـــإِلَهُكُمْ إِلَـــهٌ وَاحِـــدٌ دعـــوی توحيد ستاسو كارســـاز او متصـــرف صـــرف يو الله دی نو " فله اسـلموا" دهغه تحريمـات اومـنئ اودهغه دنـذورو احترام اوكړئ دبل چا تحريمات او نذور مه منئ
وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ بشارت تابعدارو ته
الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ صفات دموحدينو چه دد مسئل محنت كوي
(۳۶) وَالْبُـــدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مســئله دنذورالله تعالیٰ " كـذالک سـخرنٰها: " امتنـان تـرغيب منلو ته
(۳۷) لَنْ يَنَـــــالَ اللَّهَ لُحُومُهَا تــــرغيب الى الاخلاص
كَـذَلِكَ سَـخَّرَهَا لَكُمْ د احسـان دالله تقاضا ده چه صـرف د الله تعـالیٰ په نـوم نـذر و نيـاز كـوئ دشريكانو نه غټ اوګنړئ
وَبَشِّــرِ الْمُحْسِــنِينَ بشــارت موحــدينو ته چه دشرک فعلی نه ځان اوساتی نو دامحسن د
(۳۸) إِنَّ اللَّهَ يُـــدَافِعُ تــــرغيب بيـــان ته چه حفـاظت به سـتا الله تعـالیٰ كـوی دامسـئله بيـان كړه
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ زجر چه ســتا ځــوک خلاف كوی به د مسئله كښې نوهغه خوّان او كفور د
(۳۹) أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ د د ځائ نه تر آخر تر سورته خلورم باب دسورة چه دد مسئل دپاره جنګ اوكړئ او ترغيب هجرت او جهاد ته

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَــاتَلُونَ اذن دجنګ یعــنی چه کافران پد مسئله کښې تاسو سـره جنګ کـوی او ستاسو مخ نیــو کــوی نو تاسو ته دجنګ اجــازت د
وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى نَصْــرِهِمْ بشــارت دنصــرت چه الله تعالیٰ به امداد کوی
(۴۰) الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَـارِهِمْ وجه دنصـرت ځکه دامظلومان دی او جرم ئ صرف توحید د
وَلَــوْلَا دَفْــعُ اللَّهِ النَّاسَ علت دمشـــروعیت دقتال چه که جنګ نو فرض شو نو دیــنی ځایونه به روان شوي و
وَلَيَنْصُــرَنَّ اللَّهُ وعــده دنصــرت مشــروط په نصرت ددین الهی یعنی چه ته دالله تعــالیٰ ددین مدد کو الله تعالیٰ به ستا مدد کوی
إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ علت دنصرت
(۴۱) الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ بیان دامور مصلحو په وخت دابتلاء کښې او اصول خـائی چه د جهاد نه روســتو نصــرت او فتح راشی نو په زمکه نظام صلوٰة او زکوٰة او امر بـالمعروف او نه ی عن المنکر قائموی یعنی شــرک به ختمــوی او توحید به قائموی جهاد دد مقصد عالی دپاره د
(۴۲) وَإِنْ يُكَــذِّبُوكَ دد ځــائ نه تر ۴۵ پــور تسـلی داعی ته او دتسـلئ دپـاره ذکر دتبـاه شـوی قومونو چه دشــــرک دوج الله تعــــالیٰ تیرقومونه تباه کړی وو تسلی ساته کامیابی ستا ده
(۴۲) أَفَلَمْ يَسِــيرُوا فِي الْأَرْضِ زجر او دعـوت دعـبرت چه دد قومونو نه دوی له عـبرت اغسـتل پکــار دی خو دوی خپل اســباب دعــبرت تبــاه کــړی دی
(۴۷) وَيَسْــتَعْجِلُونَكَ بِالْعَــذَابِ زجر اوتخویف عــبرت په ځــائ مطالبه دعـذاب کــوی نوعــذاب به راځی الله تعالیٰ دخپل وعد خلاف نه کوی

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ تخويف
(۴۸) وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا تخويف ددنيا
****
وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ دآخرت يره
(۴۹) قُــلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ صـــداقة دنـــبى عليه السـلام او تـرغيب دهغه اتبـاع ته چه درد دشـرک فعلى دپاره الله رب العـزت حق پيغمـبر راليګلې د هغه دد مسئل بيان كوى دده اتبـاع سـبب دنجـات او خلاف سبب دهلاكت د
(۵۰) فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بشارت
(۵۱) وَالَّذِينَ سَـــــعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَـــــاجِزِينَ تخويف چه دپيغمبر اودهغه ددعوت مقابله كـوى نو دوزخ به ئ ځائ شى
(۵۲) وَمَا أَرْسَـــلْنَا مِنْ قَبْلِـــكَ ذكر دعـــداوت دشيطان چه شيطان د داعى اود دعـوت دشـمنى كـــوى پداس طريقه چه كله داعى دتوحيد او درد د شرک بيان كوى نو شـيطان په دوران دبيـان كښې دهغه د بيـــــــان خلاف دخلقو زړونو كښې قسم قسم وسوس غورځوى
فَيَنْسَـــخُ اللَّهُ دشـــيطان دوسوس ب ثبـــاتى الله رب العـــزت هغه وســـاوس ختم كـــړى اوخپل آيتونه مضبوط كړى دخلقو په زړونو
(۵۳) لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ دوه خبر پر تفريع كوى او يـره هم شـوه چه ليجعل دايو خـبره چه وسوس اوغورځيږى نودا اوشى ظالمان خلاف شروع كړى
(۵۴) وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ او په شـــبهاتو او وسوسو دفع كوى الله تعالىٰ دا اوكرى چه اهل علم پوهه شى او منقاد شى يعنى "من فى قلـوبهم مـرض والقاسـية " دوسواسو تـابع شو او مومنـان دد په دفع كښې كوشش كـوى اودفتـن نه خلاص شى دادالله امتحان د

(۵۵) وَلَا يَــزَالُ الَّذِينَ كَفَــرُوا يعــنى كـــافر مختوم القلب دعـذاب دنيـوى يـاد اخـروى پـور په شک کښې وی
(۵۶) الْمُلْــكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ اثبــات دتصــرف الله تعــالیٰ ته رد په مشــرکينو چه قيــامت راشی نو دالله تعالیٰ نه بيا څوک خلاصول نشی کول
الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ بشارت
(۵۷) وَالَّذِينَ كَفَرُوا تخويف
(۵۸) وَالَّذِينَ هَـاجَرُوا فِي سَـبِيلِ اللَّهِ تـرغيب هجـرت او جهـاد ته دپـاره دد مسـئل يعـنى په د مسئل کلک شه د پيغمبر عليه السلام دعوت اومنه په وسواسو دشـــيطان پس مه ځـــه کچرته وطن پريخــودل راځی نو وطن پريــږده او کچرته مــرګ پکښې راشی نو الله تعالیٰ به دِ ضائع نه کړی
(۵۹) لَيُدْخِلَنه مْ مُدْخَلًا داهم ترغيب
(۶۰) ذَلِـــكَ وَمَنْ عَـــاقَبَ تـــرغيب او وعـــده دنصرت
(۶۱) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُـولِجُ اللَّيْـلَ دليل دنصـرت او علت دقتـــال چه جنګ اوکـــړی الله به ستاسو امـداد کـوی لکه چه ورځ شـپه کښې دننه کـوی نو چه داکار کـوی نو دغه شـان به تـير د شـرک ختم کړی او رڼړا دتوحيد به راولی
(۶۲) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ مسئله دتوحيد او علت د نصرت رد په مشـرکينو يعـنى دد مسـئل دپاره قتال د او الله تعالیٰ به ستاسو ځکه نصـرت کوی چه دامسئله حقه ده او قانون دالله تعـالیٰ د چه حق په باطل غالب کوی
(۶۳) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ دليل عقلی په توحيد
(۶۴) لَـــهُ مَا فِي السَّـــمَاوَاتِ دليل عقلی په توحيد
(۶۵) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ دليل عقلی په توحيد

(۶۶) وَهُـوَ الَّذِي أَحْيَـاكُمْ دليل عقلى ورسـره اثبات دقيامت
إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ زجر چه دالله تعـالیٰ کـړو ته ګوره او دمشرک انسان ناقدرئ ته ګوره بیا هم شرک کوی
(۶۷) لِكُلِّ أُمة جَعَلْنَا مَنْسَكًا دعوى دسـورة چه الله تعالیٰ مقررتیا کړ ده نودځان نه تحريمات او نذور مه کـوئ په هغه طريقه کـار کـوی ناقـدره او ناشکره انسان دد خلاف کوی
فَلَا يُنَازِعُنَّكَ تلقين دتثبت دخلقو خلاف دِ دد مســئل نه بند نکــړی او خلقو له نــدی پکــار چه تاسره د مسئل کښې نزاع اوکړی دادنزاع مسئله نــده ته دنــزاع دبد اخلاقئ خــبره مه کـوی ادفع بالتی
وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ ترغيب تبليغ ته
إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ بشارت ددنيا
(۶۸) وَإِنْ جَـادَلُوكَ تســلی چه که ســتا خلاف کوی نو الله تعالیٰ ته معلوم دی چه هغـوی جـدال کوی نو والله اعلم وایه او داهم اووایه الله یحکم
(۵۹) اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يــره دآخــرت او اثبــات دتصرف الله تعالیٰ لــره او دالله اعلم دپــاره دليل هم د
(۷۱) وَيَعْبُــدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ زجر په شــرک بانــد چه دا مشــرکان څــومره نااهله دی توحید په ادلو ثلاثو ثابت د هغه نه منی او شرک باند هیڅ قسمه دلیل نشته هغه کوی اودغیر الله دپـاره نـذر ونیاز او عبادت کوی
وَمَا لِلظَّالِمِينَ ســره تخويف چه څــوک به ورلــره دخلاصی نه وی
(۷۲) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا زجر په انکـــــار دقــرآن او ځــان اوچتولو بانــد په قــرآن بيــانونکی

بانـدې يعـنى دشـرک کولو وجه داده چه دوی کله قرآن واوری صاف صـاف نو دهغې نه تنګیږی او په موحد باندې حملې کولو ته تیاریږی۔
قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ ﴿الآية﴾ سره تخويف ، چه ددې کـار نه بد تر هغه عذاب د اور دی۔
(۷۳) يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ ﴿الآية﴾ دوضاحت دپاره دمعبــود باطل مثــالې يعــنى مســئله خو په دلائلو ثابته شــوه خو دمعبــود باطل دضــعف يو عجيبه او ناشنا مثآل۔
(۷۴) مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ ﴿الآية﴾ زجر چه مشرک داسې کمـزوری او ناتوانا دالله تعـالیٰ سـره حصه دار ګرځـوی نو ده دالله تعـالیٰ څـه قـدر او عظمت اوساتلو۔
إِنَّ اللَّهَ لَقَـوِيٌّ عَزِيـزٌ، داپه مقابله دضـعف الطّـالب کښې چه الله رب العزت قوی او زورآور ذات دی۔
(۷۵) اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَـةِ ﴿الآية﴾ عجز دنيکـانو بنـــديانو ، چه مخکښې دمعبـــود من دون الله عجز بيان شو نو اوس عجز دنيکانو بنديانو ذکرکــوی چه انبياء او ملائک دالله تعالیٰ نيکان بنديان ضرور دی خو معبودان نه دی،ځکه چه معبود هغه وی چه هر څه اوری او هر څه بانــدې پوهیږی او په دوی کښې دا نشـــته دی داصـــفت دالله تعـــالیٰ دی ، رد په مشرکانو هم شو چه هغوی نيکـانو بنـديانو ته الهه وئيل۔
(۷۶) يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْــدِيهِمْ ﴿الآية﴾ بيـــان دعلم دالله تعالیٰ ۔
(۷۷) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـوا ارْكَعُـوا ﴿الآية﴾ تـرغيب الى العبــادة چه مشــرک دغيرالله عبــادت کــوی تاسو صــرف ديو الله تعـالیٰ عبـادت اوکـړئ کاميـاب به شئ،يعنى مشرکانو تاسو ســره مقابله کوله او په مســـجد حـــــرام کښې ئې شـــــرک کولو نو تاسو جهـاداوکړئ الله به فتح درکـړی نو چه الله تعـالیٰ

فتح درکړی نو تاسو صرف دیو الله تعالیٰ عبادت کوئ
(۷۸) وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ترغیب الی التبلیغ دد مسئلو په رسولو کښې چه درنه څومره کوشش کیږی جانی وی که مالی که هر رنګه وی نوهغه اوکړئ ځکه الله رب العزت ستاسو اجتباء دد دپاره کړ ده او څه تنګی نشته ستاسو نوم هم پد دلالت کوی او منصب موهم دغه د
فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ دالله تعالیٰ دامداد دحاصلولو دپاره امور مصلحه الله تعالیٰ به ستاسو امداد کوی دمشرک امدادی بئس المولیٰ وو او د موحد امدادی چه د نو هغه نعم المولیٰ و نعم النصیر اللهم انصرنا یا نعم المولیٰ ونعم النصیر واخرجنا منه ذه القریة الظالم اهلها
ربنا اخرجنا من هذاالسجن لخدمة دینک وکتابک ولاشاعة التوحید والسنة اٰمین یارب العلمین
حاصل دسورة
مشرکینو له دقیامت دخطرناکئ نه یره پکار ده دایقینی راروان د شرک چه په هغ هیڅ قسمه دلیل نشته هغه ورلره پریخودل پکار دی د دوی معبودان من دون الله دوی له هیڅ وس نه لری او نه ده هغوی په بلنه کښې څه فائده شته سوا دخسران نه نو دوی دمرکز دتوحید نه توحید ول نه زده کوی دالله حرام ته دِ حرام اووائی او دغیر په نوم دِ نذرونیاز نه کوی داخبره چه توحید د په عقل او نقل او وحی ثابته ده دوی نه منی او تاسو سره جنګ کوی نو جنګ ورسره اوکړئ الله تعالیٰ به ستاسو امداد کوی الله تعالیٰ دد امداد اهل د
امتیازات السورة

(۱) په بيان دزلزل□ دقيـامت او دهغ□ دخطرنـاکئ □ ۲۰۱ (۲) ناشـــنا حـــال دمشـــرک په ۱۱ کښې □ (۳(علاج د شـرک دمشـرک ۱۵ □(۴) تشـريح دمسـائل اربعو په طــرز عجيبه ســره □ (۵) بيــان دعــداوت دشيطان□ ۵۲ کښې □ (۶) اذن للذين يقـاتلون □ په بيان داذن اول دقتال ممتـاز د□ ۳۹□ (۷) په بيـان د علتونو دنصرت باند□□ ۶۱،۶۲ کښې□

(۸) لن ينال الله لحومها ۳۷□ (۹) ومن يشرک بالله فکانما ۳۱ □ (۱۰) په ناشنا مثال دذباب ۷۳□

تمت سورة الحج □ بعون من يکون لهُ العجّ والثجّ □

پــد□ وخت ځــه په جيل کښې ناست يم ۲۰ شـوال دجمع□ ورځ تيره شوه سحر له دخـالی ورځ مدرسه او طالبـان مِ په زړه داس□ راوريــږی لکه چه څنګه دابـــاران وريـــږی بهر بـــاران د□ او نن ډير زيـــات پريشـــان يم الله تعـــالیٰ دِ ما دخپل ددين خـــدمت دپاره دجيل نه بهر کـړی او مـادِ په ژوند دطالبـانو او علماؤ دمحفل نه او دخپل کتاب دخــدمت نه نه جـداکوی انتهـائی سـخت□ ورځی دی خو الله تعـالیٰ راته پــد□ ليکلو آســان□ کــړی الله دِ دا ليکل سر ته اورسوی او الله تعالیٰ دِ قبول کړی دا به دطالبـانو دپاره تحفه شی□ وقت ۰۸ : ۱۰ عشاء □□□□□□□□

سورة المومنون

سـورة المومنـون مكى سـورة د په نـزول كښې څلوراوايم(۷۴)نمـبر د پس دسـورة الانبيـاء نه او په تــرتيب مصـحفى كښې ديريشــتم (۲۳) د پس دسورة الحج نه

ربط دمخكښې سورة سره

مناسبت دسـورة المومنـون دسـورة الحج سـره په ګنړو وجوهو باند د ، ځن دهغ نه

اوله وجه : هركله چه په ســـــورة الحج كښې نفى دشرک فعلى اوشـوه او داعمـالو دمشـركيو نه وه نو پد سورة كښې بيان داعمالو دمومنينو د

دويمه وجه : په مخكښې ســــــورتونو كښې نفى دشــرک اعتقــادى او فعلى اوشــوه نو په ســورة المومنــون دواړه يوځــائ كــوى هم نفى دشــرک اعتقـــــادى او هم نفى دشـــــرک فعلى نو نفى دشركَينو يو ځائ كوى خلاصه دماسبق

دريمه وجه : په مخكښې ســـورة كښې تخويف او يره وه دهغه غټ مصيبت نه چه " زلزلة السـاعة " وه نو د سورة كښې بيان دهغه اعمالو چه په هغ سره ددغه مصيبت نه نجات او خلاصون ملاويږى

څلورمه وجه : په مخكښې ســـورتونو كښې تخليه وه يعــنى بيــان دهغه كــارونو چه د هغ نه ځــان پاكول پكار وو نو په سـورة المومنـون كښې تحليه ده يعنى بيـان دهغه اعمـالو چه په هغ سـره بنـده خائســته كيږى او قــانون داد چه خائســته كــول دپاكولو نه روستو وى

پنځمه وجه : په مخكښې ســـورتونو كښې بيـــان دصـــحت دعقيـــد وو نو د ســـورة كښې تلقين داعمالو چه دعقيد نه روستو اعمال برابر كړئ

دعوى دسورة

دســورة مقصد او مركــزی مضــمون هغه اثبــات دتوحید په ادلّو ثلاثو ســـره یعـــنی په عقلی نقلی وحی ســـره توحید ثـــابتوی ســـره د رد دشـــرک اعتقادی او فعلی دواړه شرکونه هم رد کوی او د موحدینو (چه څوک دتوحید خدمت کـوی او په ملک کښې رائج کوی) نو دهغوی اعمـال او اوصـاف او اکرام ذکر کوی

خلاصه او تقسیم دسورة

دســورة مختصـــره خلاصه خو داده چه ابتـــداء نه اوصاف دموحدینو او دهغـوی کامیـابی بیا په توحید دلائل عقلیه او پس دهغ نه په توحید نقلی دلائل بیا نفی دشـــــــــرک فعلی او په هغ دلیل نقلی اجماعی بیا صفات دموحدینو او زواجر او تخویفات نه منونکو ته بیا ادله عقلیه محضه او اعترافیه من الخصم پس دهغ نه زواجر او تخویفـــــات او ختم دسورة په هغه څه چه په څـه شـروع شـو وو چه مومنــانو کامیــاب دی او کــافران نه کــامیبږی تفصیلی خلاصه په تقسیم کښې ملاحظه کړه

تقسـیم دسـورة : دا سـورة خپله مسـئله په پنځـو اندازونو او پنځو سبقونو کښې بیانوی یعنی سورة پنځو بابونو ته منقسم د تفصیل دبابونو

اول بـــاب : اول بــاب دســورت د ابتــداء نه تر ۱۱ یولسم آیت پور د پدیکښې بیــان د اوصـافو او خو خویونو د مومنــانو اول او آخر د اوصـافو کښې بشــارت د چه مومنـــان داس خلق د چه هغــوی دمشــرکانو پشــان اعمــال نه کــوی چه د ځــان نه تحلیل او تحـریم کـوی بلکه هغـوی پداس اعمــالو خائسته او مزین دی

شیخ القرآن رحمة الله تعالیٰ چه دابـاب بیـانوی نو هغه فرمـائی چه اوصـاف دمتقیـانو ذکر کـوی او دهغ اصول در دی یعـنی اوصـاف ډیر دی خو در اصول هغ اوصافو لره جمع کـوی یو خشـوع الی

الله تعـالیٰ نو پدیکښې مـداومت دصلاة ذکر کـړ
د دویم : الاتقـــاء من الشـــرک داپه دریم آیت کښې ذکر ده او دریم اصل تـرک الظلم یعـنی الله تعالیٰ ته عاجزی اوکړئ مونځ کوئ شرک مه کـوئ او د ظلم نه ځان بچ کړئ
فائده : خو قابل غور عبارت دحضرت شیخ القـرآن علیه الرحمة والغفران هغه داد چه هغه فرمائی : واکتفیٰ بـذکر قسـمی الظلم ههنا من الاقسـام الستة
کما فی سورة بنی اسرائیل سمط الدرر ۱۱۴
چه دشپږو اقسامو دظلم نه چه کوم بنی اسرائیل کښې ذکر دی نو دهغ نه ئ په دوو دلته اکتفـاء اوکړه اوس هغه شپږقسمه کوم دی؟ او چه کوم دلته په دوو اکتفاء شو ده نوهغه کوم دی ؟
ځما استاذ او شیخ محـترم شـیخ القـرآن والحـدیث مولانا مـیر سـمیع الحق صـاحب مد ظله العـالی وبـارک الله تعـالیٰ فی صـحته وعمـره هغه دد بیان کـړ د او شـیخ المشـائخ مولانا حسـین علی الوانی رئیس القافله رحمه الله تعالیٰ هغه په بلغة الحـیران په تفسـیر دسـورة بـنی اسـرائیل کښې لیکلی دی ددواړو جامع تقریر داس س
چه ظلم اول په دوه قسـمه د ظلم مع الخـالق او ظلم مع المخلـــوق نو ظلم مع المخلـــوق په شپږقسمه د (۱) ظلم مع الابـوین الاسـراء ۲۳ (۲) ظلم مع الاولاد الاسراء ۳۱ (۳(ظلم مع النسـاء الاســراء ۳۲ (۴) ظلم مع الایتـــام ۳۴ (۵) ظلم مع عوام النـاس فی الکیل والـوزن وغـیره الاسـراء ۳۳،۳۵ (۶) ظلم مع العوام فی سوء الظن وغیره الاسراء ۳۶،۳۷
اوس دلته چه کـــوم دوه قســـمه دهغه شپږو نه ذکرکړی نوهغه د ظلم مع النساء چه دزنا نه ځان ســـــاتل دی آیت ۵،۶ کښې او دویم ظلم مع

العوام چه دوعد او امانت خیال ساتل پکار دی ځکه دد خیال نه ساتل دا هم دهغه کس سره ظلم د چه دچا دطرف نه وعده وی او دچا دطرف نه امانت وی دا په آیت ۸ کښې ذکر دی شرک جدا مستقلاً ذکر د هغه دد شپږو نه ند دا ظلم مع المخلوق دشپږو اقسامو نه دوه ذکر دی هذا ماعندی والعلم عندالله لاتدری لعلّ یحدث بعد ذالک امراً

دباب خلاصه خو مختصر معلومه شوه چه اول باب کښې اوصاف دمومنانو او هغوی ته بشارت

<u>دویم باب :</u> دسورة دویم باب دآیت ۱۲ نه تر ۲۲ آیت پور پدیکښې اول دلیل عقلی په خلقت دانسان په هغ تفریع دنفی دشرک فی البرکات ۱۴ چه خیرونه او برکتونه په هر څه کښې غورځونک الله تعالیٰ د نو دبل چا په نوم نذر ونیاز مه کوئ او دبل چانه مدد مه غواړئ او بیا ذکر دآخری حالت دانسان دپاره دتخویف چه الله رب العزت داس کارونه کوی نو ستاسو بیا راوچتول هغه ته ګران ندی اول ابتداء دانسان او بیا آخری حال دانسان تخویف دپاره بیا دهغ نه روستو نور دلائل عقلیه بیان شوی دی په دویم دلیل بعث دقیامت تفریع کوی چه " ماکنّا عن الخلق " ۱۷ کښې بیا دریم دلیل

<u>دریم باب :</u> درم باب دسورة د ۲۳ نه تر ۵۰ آیت پور پدیکښې دلیل نقلی په دعوی باند اول دنوح علیه السلام تر ۳۱ پور چه هغه دد مسئل خدمت کړ وو بیا نقلی اجماعی په ۳۲ کښې اوتخویف بیا دویم نقلی اجماعی په ۴۴ کښې او تخویف بل نقلی دلیل ۴۵ کښې دموسیٰ علیه السلام او هٰرون ں نه دهغوی دکتاب نه او دعیسیٰ علیه السلام ۵۰ کښې نو باب کښې ادله

نقليه په دعـــوى بانـــد چه د ټولو انبيـــاء كرامو دتوحيد خدمت كړ وو او رد دشرک
ځلورم بـاب : دسـورة ځلـورم سـبق د ٥٠ نه تر ٧٧ پور پديكښې رد دشـرک فعلى بانـد دليل نقلى اجماعى بيا زجر ٥۴ نه تر ٥٦ بيا صفات دمتقيانو د ٥٧ نه ٦١ پور او بيا تخويف او زجر معرضينو ته په تفصيل سره
پنځم باب : پنځم بـاب د ٧٨ نه تر آخـره تر سـورته پديكښې بيا دلائل عقليه خو اول محضه ٧٨ نه ٨٠ پور او بيا اعترافيه من الخصم ٨۴ نه تر ٨٩ پـور چه دمقابل پر دستخط هم اخلى او په هغ تفريع ددعـوى په نفى دولد ٩١،٩٢ بيا طريقه دتعليم او دتخويف تفصيلاً
لنډه دا چه اول باب كښې اوصاف دموحـــدينو دويم بـــاب كښې ادله عقليه په دعـــوى دريم بـــاب كښې دلائل نقليه په دعوى ځلورم بـاب كښې رد دشـرک فعلى بانـــــد دليل نقلى او زواجر او پنځم بــــاب كښې ادله عقليه محضه او اعترافيه او تخويف
تمت الخلاصة والتقسيم بفضل الرؤوف الرحيم
تناسب الايات ومقاصدها
قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ (١) دد ځائ نه اول باب تر ١١ آيت پـــور پديكښې دكاميـــابو خلقو اوصــــاف او بشـــارت يعـــنى مومنـــانو داس خلق د هغـــوى دمشـركانو رسـمونو او اعمـالو نه ځـان سـاته او پد اوصاف ځان مزين كوى
قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ فلاح او كامياب هغه په ايمـان د
(٢(الَّذِينَ هُمْ اول صـــفت خشـــوع الى الله تعالىٰ
(٣) وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْــوِ دويم صـــفت دهر قسم شرک نه اجتناب

(۴) وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ □□□□ دريم تطهير الانفس دځان پاکول□
(۵) وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ □□□□ څلورم صفت العفة پاکدامنی□
(۸) وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ □□□□ پنځم صفت الامانة□
وَعَهْدِهِمْ □□□□ شپږم صفت وفاء بالعهود□
(۹) وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ □□□□ اقامة ومداومة الصلوٰة اووم صفت د□□
(۱۰،۱۱) هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ □ بشارت چه داصفتونه پکښې راشی نو جنت الفردوس به یئ نصیب شی□
(۱۲) وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ □□□□ دد□ ځائ□ نه دویم باب تر ۲۲ پور□□ پدیکښې په دعوی دسورة دلیل عقلی□ چه دعقل دلائل دد□ خبر□ ګواهی کوی چه الله تعالیٰ په خپلو صفاتو کښې یکتا د□□ شریک او حصه دار نه لری□
(۱۲) نه تر (۱۴) پور□ دلیل عقلی په توحید په خلقت دانسان باند□□ چه الله رب العزت انسان په کوم انداز پیداکړ□ د□ دانسان دپیدائش داس□ تفصیل بل سورة کښې نشته د□□
فَتَبَارَكَ اللَّهُ □□□□ تفریع په دلیل باند□ □ دنفی دشرک فی البرکات چه خیرونه او برکتونه غورځونک□ په هرڅه کښې صرف یو الله تعالیٰ د□□ نو ا□ کفارو مشرکانو تاسو دکوم ځائ□ نه دا برکتونه ورکونکی راوباسئ□
(۱۵،۱۶) دابتداء حال دذکر کولو نه روستو اوس آخری حال دپاره د تخویف چه مرئ به او الله تعالیٰ ته به اودریږئ نو الله تعالیٰ له به څه جواب ورکوئ□
(۱۷) وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ □□□□ دویم دلیل عقلی په توحید□

وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ تفريع په دويم دليل باندې دبعث بعد الموت چه دومره آسمانونه پيدا کولې شم نو ولې تاسو دوباره نشم پيدا کولې.

(١٨) نه تر (٢٠) پورې بل دليل عقلى.

(٢٣) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ ددې ځائ نه دريم باب دسورة تر آيت ٥٠ پورې او پديکښې په دعوى دسورة دلائل نقليه چه تير انبياء کرام هم دبيان دتوحيد او رد د شرک دپاره راغلى وو.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا اول دليل نقلى دنوح عليه السلام نه بيان دنوح عليه السلام كول خپل قوم ته دتوحيد.

أَفَلَا تَتَّقُونَ زجر.

(٢٤) فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ دقوم دسردارانو رد عمل او اعتراضونه كول.

مَا هَـذَا اول اعتراض چه عام انسان دې او دمشرت او سردارئ شوقى دې.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ دويم اعتراض دبشريت او نبوت منافات.

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا سره دريم اعتراض زمونږ د اباء اجداد خلاف دې مونږ ددې مسئلې نه نه يو خبر ځان ته هوښيار وائى چه داخو مونږ چرته كتاب كښې ندى ليدلى.

(٢٥) إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ څلورم اعتراض او دفع دشبهې چه دې بيا دومره تكليف ولې برداشت كوى نو جواب چه دې ليونې دې لږانتظار اوكړئ مړ به شى.

(٢٦) قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي .... دنوح عليه السلام مدد غوختل او قوم ته بد دعاء كول.

(٢٧) فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ د دعاء قبليدل او دكشتئ دجوړولو طريقه خودل.

وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ منع كول دالله تعالىٰ نوح عليه السلام له دشفاعت دمشرک نه.

(٢٨) فَـإِذَا اسْـتَوَيْتَ أَنْتَ □□□□ په كشـتئ دسـوريدو ادب□ او دقوم هلاكيدلو باند□ دشكر د كلماتو وئيلو تعليم□
(٢٩) وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا □□□□ دكشتئ نه دكوزيدلو ادب□
(٣٠) إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ □□□□ دعوت دعبرت□
(٣٢) فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُـولًا مِنه مْ □□□□ دويم دليل نقلى اجماعى□ دنوح عليه السـلام نه روسـتو هر پيغمبر دا مسئله كړ□ ده□
(٣٣) وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ □□□□ دقــوم رد عمل او اعتراضونه كول□ او وجه دانكار□
وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ □□□ يووجه دانكار□ وَأَتْرَفْنَـاهُمْ □□□□ دويمه وجه دانكار□
مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ □□□ اول اعتراض
أَيَعِـدُكُمْ أَنَّكُمْ □□□□ دويم اعـتراض چه قيـامت ډير دعقل نه بعيد ګڼړل تر ٣٧ پور□ □
(٣٨) إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ □□□□ دريم اعـتراض چه د□ په الله تعالىٰ دروغ تړى□
(٣٩) قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي □□□□ دپيغمـبر طلب دامـداد دالله نه او قوم ته بددعاء كول□
(٤٠) قَــالَ عَمَّا قَلِيــلٍ □□□□ اجــابت دالله ددعـــاء ديغمبر او دقومونو هلاكيدل□
(٤٣) مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمة □□□□ جواب دشـبه□ چه پـد□ اوســنو ول□ عــذاب نه راځى نو جــواب دهر قــوم دعذاب او سزا وخت مقرر د□□
(٤٤) ثُمَّ أَرْسَــــلْنَا رُسُــــلَنَا □□□□ دريم دليل نقلى اجماعى□
كُلَّمَا جَــاءَ أُمة رَسُــولُهَا □□□□ دقومونو انكـــار او هلاكت□
(٤٥) ثُمَّ أَرْسَـلْنَا مُوسَـى وَأَخَـاهُ □□□□ خلـورم دليل نقلى دموسىٰ عليه السلام او هٰرون عليه السـلام

نه (۴۶) فَاسْتَكْبَرُوا دفرعونیانو انکار او استکبار
(۴۷) فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وجه دانکار
(۴۸) فَكَذَّبُوهُمَا په تکذیب دائم پات کیدل او هلاکیدل
(۴۹) وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ نقل دکتاب دموسیٰ علیه السلام نه
(۵۰) کښې تذکره دعیسیٰ علیه السلام او دمریم چه دواړه عاجز وو حاصل دباب چه اوګورئ کفارو ته مونږپیغمبران راليږلی وو هغه دد دعو خدمت کړ وو چه کوم اعتراضونه تاسو نن کوئ نو دغه اعتراضونه هغوی کړی وو نودهغوی ثه حال شو نو تاسو له پکار دی چه دشرک نه منع شئ ګني نو دهغوی په شان حال به مو شی
(۵۱) يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا دد ځائ نه خلورم باب دسورة او پدیکښې دلیل نقلی اجماعی په نفی دشرک فعلی او زجر او صفات دمومنانو او بیا زجرونه او تخویف
يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا دلیل نقلی اجماعی په رد دشرک فعلی باند چه ټول انبیاء کرامو علیهم السلام ته الله تعالیٰ دد وحی کړ وه چه "کلوا من الطيبات " چه دکومو ځیزونو تحریم الله نه وی کړ الله نه وی حرام کړی نو هغه خورئ او چه کوم د بندیانو تحریم او منخت وی نودهغ نه ځان بچ کړئ
(۵۲) وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أمة وَاحِدَةً تلقین دتثبت چه دا دټولو انبیاء مشترکه یودین دی او ځه مورب یم نو ځما عبادت کوی اود غیر دنذرونیاز نه ځان اوساتئ رب ځه یم نو دتحلیل او تحریم اختیار به ځما وی نه که د بل چا

(۵۳) فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنه مْ دفع دسوال چه شــرک از کجا آمد چه هر کله ہــول انبيــاء کــرام عليهم السلام په توحيد متفق وو نو دا نذر د عبادو او دغير تحريمـات دکـوم ځـائ نه راغلل نو جـواب چه باغيــانو اختلاف کــړ وو دضد او عنــاد دوج نه او دين ئ ہکــړ ہکــړ کـــړو او بيا په خپل غلط طــور طريقه بانــد مطمئن او خوشــحاله هم وو پريخودل ئ نه

فَــذَرْهُمْ نه واخل تر بَــلْ لَا يَشْــعُرُونَ (۵۶) پــور زجر زورنه چه دومـره دليلونه بيـان شو په رد دشرک اعتقـادی هم او په رد دشــرک فعلی هم او بيا هم دوی نه مـــنی وهی مـــرغی کی ايک ہانگ نو دغه شـــان په غفلت کښې ئ پريـــږده ددوی دا مال او خوشـحالی به هميشه نه وی او دا گمان دِ نه کـوی چه دا په مـونږ په مـال دولت الله تعالیٰ نعمت کـړ د بلکه دا اسـتدراج د اود مهر دوج دوی حق نه پيژنی او مال ته خوشـحالی او حقانيت وائی

مچھلی ن ڈھيل پائی لقمې په شاد ھ صياد مطمئن ھ که کانٹا نگل گئی

(۵۷) إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ دمومنــانو اوصاف په مقابله دکافرو کښې چه کافر خو دمـال دولت په نشه کښې په غفلت کښې پراته دی دالله د آيتونو نه انکـار کـوی او شــرک کښې او بد عملو کښې مبتلاء دی دد په مقابله کښې دمومنانو اوصاف اوگوره چه دالله نه يريږی دابتداء دسورة پشــان دلته هم اوصــاف ذکر کــوی څــه مخکښې بيــان شــوی وو اوس دلته نــورذکر کوی گويا دهغه صفتونو اعاده کوی

(۵۷) إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ يو صــفت الخشية لکه خاشعون چه وو

(۵۸) وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ □□□□ دويم صـفت الايمـان بالايات لكه قد افلح المومنون ،
(۵۹) وَالَّذِينَ هُمْ بِـــرَبِّهِمْ □□□□□ دريم صـــفت □ اجتناب عن الشرک □ شرک نه ځان بچ کـول □ لکه چه عن اللغو معرضون کښې وو□
(۶۰) وَالَّذِينَ يُؤْتُــونَ □□□□ څلــورم صــفت خــوف آخرت وعدم الاغترار بالطاعـات□ يعـنى دآخـرت نه يره او نه دهوکه کيدل په خپل طاعت او تابعـدارئ باند□ لکه چه لامٰنٰتهم وعهدهم راعون وو□
(۶۱) أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ □□□□ پنځم صفت المسـارعة فى الخــيرات□ چه نيکو اعمــالو ته تلــوار او تــادى کول□ يعـنى حـرص دنيکو اعمـالو □ دا بشـارت هم شو چه پد□ صـفتونو موصـوف دا سـابق بـالخيرات د□□
(۶۲) وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًـــا □□□□ ادخـــال الٰهى فرمـــان شاهى الله ذکر کوى چه که چا وئيل چه دخيراتو ته مخکښې کيدل دا به ګـران کـار وى او غر اوچتـول به وى نو الله تعـــالىٰ وائى چه ســـبقت دپـــاره مونږدغره اوچتولو نه وايو خو د اعمـالو وينا کـوو چه دوس دلاند□ دى او دشــريعت يو حکم هم دوس نه بهر نـد□ نو مونږستاسو دطـاقت مناسب خـبره کوو□
وَلَـــدَيْنَا كِتَـــابٌ يَنْطِـــقُ □□□□ تخويف □ چه د دوئ اعمال ليکل□ شو□ دى پوره بدله به ملاؤ شى □
(۶۳) بَـلْ قُلُـوبُهُمْ فِي غَمْـرَةٍ □□□□ زجر □ يعـنى په غفلت الله تعالىٰ زورنه ورکوى چه دوى دمومنانو داعمـالو طرفته چه کـوم تـير شى هـډو راځى نه بلکه دکفر او شرک نوى نوى رسـمونه جـوړوى او په هغ□ کښې ترقى کوى□
(۶۴) حَتَّى إِذَا أَخَــذْنَا مُتْــرَفِيهِمْ □□□□ دا دوه آيتونه ۶۵ ســـره دا تخويف چه عـــذاب راشى بيا به چغ□ اوباس□ □

(۶۶) قَدْ كَانَتْ آيَاتِي زجر بانكارالقرآن يعنى اوس ثله چغ اوباسئ چه كله به قــــرآن كــــريم بيانيدلو نو تاسو به څه كـوى تر ۶۸ پـور دا زجر او زورنه اعراض به ئ كوو، استكبار او په قرآن پس ګپ لګول او سوچ نه كول په قرآن كريم كښې
(۶۹) أَمْ لَمْ يَعْرِفُــوا رَسُــولَهُمْ زجر بانكـــار الرســول دوى دقــرآن كــريم دداعى په زنــدګئ كښې هم سوچ نه كوى او ول دوى هغه پـيژنى نه
(۷۰) أَمْ يَقُولُــونَ بِــهِ جِنة بل زجر چه ليــون ورته وائى لكه چه تيرو انبياء ته داس وئيلى وو
بَــلْ جَـاءَهُمْ بِـالْحَقِّ اصل وجه دانكـار چه دا د توحيد دشمنان دى او دادتوحيد مسئله ددوى دمزاج نه خلاف ده
(۷۱) وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَــقُّ زجر چه دوى وائى چه حق دِ زمـــونږدمزاج مطــــابق وى ځمونږالهو لات منات وغـيره ته دِ متصـرف اوئيل شى نو دا خو به هرڅه روان شى
بَــلْ أَتَيْنَــاهُمْ بِــذِكْرِهِمْ مــونږدوى ته د لااله الاالله مسئله بيـانوو دا خو په تلبيه كښې وائى چه لاشريك لک خو دوى دهغ نه انكار كوى
(۷۲) أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا نو آخر دانكار وجه څــه ده قــرآن كښې نقصــان نشــته داعى كښې نشــته دعوت كښې نقصان نشته د نو ته خو څه محصول هم نه غــــواړ چه ګـــــنى دهغ نه تنګ دى ۷۳ صداقت دپيغمبردعوت هم بالكل دســيدها مشن د نو اصل نقصان په دوى كښې د
(۷۴) وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اصل نقصــان ددوى چه د آخرت نه انكار د
(۷۵) وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا تخويف يــره ددنيا تر ۷۷ پور چه موجوده عذاب چه قحط د دا تــر لــر كــړو نو هم نه مــنى نو اوس په بــدر كــبرىٰ

کښې به عذاب ورکړو بیا به نااميده وی مـردار به شی
(۷۸) وَهُوَ الَّذِي أَنْشَـأَ لَكُمُ دد خـائ نه پنځم بـاب تر آخـره پـور پدیکښې دلائل عقلیه په اصل مدعی باند زواجر او تخويفات
وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ پـد دريو آيتونو کښې تر (۸۰) پـور دلائل عقلیه محضه یعـنی دخصم یعـنی مقابل نه پکښې تپوس نشته د
قَلِيلًا مَا زجر چه شـــرک کـــوئ نو تاسو دالله دد نعمت څه قدر اوکړو
وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ سره ذکر دقيامت
أَفَلَا تَعْقِلُونَ زورنه چه دعقل نه دومـره کـار نه اخلئ کیا تمهاری عقلوں پر مت ماری هوئی ه
(۸۱) بَلْ قَالُوا مِثْلَ دد خـائ نه تر ۸۳ پـور زجر په انکـار دقیـامت چه عقل نه کـار اغســتل درکنار الټا انکار شـروع کـړی او لکه دتـيرو کـافرو پشان اعتراضـونه کـوی نو دوئ خو خپله هم دالله تعالیٰ پد راروانو قدرتونو قائل دی نو څنګه انکـار کوی
(۸۴) قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ دد خائ نه تر ۸۹ پور دلائل عقلیه الزاميه یعـنی چه په هغ کښې دخصم او مقابل اعتراف او اقرار وی چه صـفا هغه قـول دهغ په منلو کـوی او ورسـره الـزام په هغه وی چه په دغه طريقه نه مـــنی نو پــد طریقه ورته بیان اوکړه او دستخط تر واخله
قُلْ لِمَنِ سره اول دليل عقلی اعترافی
(۸۵) سَـيَقُولُونَ لِلَّهِ سـره اعـتراف او اقـرار دخصم او مقابل
قُلْ أَفَلَا تَـذَكَّرُونَ سـره زجر او الـزام چه دومـره مـنی نو دومـره سـوچ نه کـار نه اخلئ چه دا نـور کارونه کونک هم یو الله تعالیٰ د

(٨٦) قُـــلْ مَنْ رَبُّ السَّـــمَاوَاتِ دويم دليل عقلى اعترافي
(٨٧) سَـــيَقُولُونَ لِلَّهِ اعـــتراف او اقـــرار دمقابل
قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ سره الزام چه دومره مــنئ او بيا هم دشرک نه ځان نه بچ کوئ
(٨٨) قُـــلْ مَنْ بِيَـــدِهِ دريم دليل عقلى اعترافى
(٨٩) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ اعتراف ددوى
قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ سره الزام چه اختيارات ټـول دالله منئ نو بيا كوم دربار ته دربانـد جـادو اوشو اولاړئ او دالله دربار مو پريخودلو
(٩١) مَا اتَّخَـذَ اللَّهُ مِنْ وَلَـدٍ تفريع په دلائلو ددعـــوى دتوحيد په نفى د اتخاذالولد او په نفى دعلم الغيب او نفى دشـرک سـره چه ددلائلو نه دامعلومه شـوه چه بل اله متصـرف كارسـاز نشـته د صرف يواځ هغه كارساز متصـرف د ځكه هغه عالم الغيب دچه دوى كوم متصرفان او شريكان دالله تعالىٰ سره جوړوى الله تعـالىٰ دهغ نه بـالا وبلند تر د چه نسبت خاک را با عالم پاک
(٩٣) قُــلْ رَبِّ إِمَّا تُــرِيَنِّي دد ځــائ نه تر لڤـدون (٩٥) پـور ددنيا دعـذاب نه يـره او تعليم داعى ته چه ځان له دبچاؤ سوال كوه
(٩٦) ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ دد ځـائ نه تر (٩٨) أَنْ يَحْضُـرُونِ پـور طريقه تعليم چه دوى اګر كه ځومره په سخته نه منى او انكار كوى خو ته نرمى كوه او چه خلاف كوى نو صبر كـوه او كه شـيطان وسوسه اچـوى دسـختئ كولو او يا ددعـوت پريخودلو دهغـوى دنه منلو او انكـار دوج نو دالله تعـالىٰ پنـاه غـواړه او خپل دعـوت جـارى سـاته دوى نه مـنى نو وخت راروان د آخر مـرګ به ورله نه راځى

(۹۹) حَتَّى إِذَا جَـــاءَ أَحَـــدَهُمُ دد خـــائ نه تفصــيلی تخويف د تر ۱۱۵ پــور مينځ کښې ۱۰۲ کښې مختصر بشارت
حَتَّى إِذَا جَـاءَ أَحَـدَهُمُ يعـنى چه مـرګ ورلـره راشی بيا به ستا دمسـئل دمنلو ارمـان اوکـړی خو دورخ نه تير اوبه واپس بيا نه راځی
(۱۰۰) رد د ده خـــــبر چه واپسی نشـــــته وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ يره دبرزخ
(۱۰۱) فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّـورِ يـره دقيـامت چه هلته به دده هغه رشت ده له فائده ورنکـړی فائـده ورکـونکی توحيد او نيک اعمـال دی اودهغ نه دده لمن خالی ده ده سره شرک او بد اعمال دی
(۱۰۲) فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينه   مختصر بشارت دا کامياب دی
(۱۰۳) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينه   يـــــره دآخـــــرت تفصيلی او وجوهات به ذکر کــړی ددوزخ ده تلو په اعمـالو کښې وزن ځکه نشـته چه توحيد نه خـالی وو
(۱۰۵) أَلَمْ تَكُنْ آيَـــــاتِي وجه اول ددوزخ ته دتلو ددوی دواپسئ درخواست او دهغ رد تر (۱۰۸) پور
(۱۰۹) إِنه كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي سره ددويمه وجه دعذاب چه استهزاء وه په موحدينو او قـرآن والو پور نو دموحدينو کاميابی او ددوی رسوائی
(۱۱۲) قَـالَ كَمْ لَبِثْتُمْ ددنيا دژوند بــاره کښې تپــوس او ددوی هغ له ډير کم ګنړل نو هلته ورته بيا لــړاوکم وائی نو اوس پـــر ول دهوکه کيږئ اودقرآن او توحيد انکار کوی تر (۱۱۴) پور
(۱۱۵) أَفَحَسِــبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَــاكُمْ دمشــرکينو دغلط خيــال ترديد چه دوی و ګــنی ځمونږله به شـــــريعت نه راکــــول کيږی او په خپله خوخه به زندګی تيرو او بيا به الله تعالیٰ ته تلل نه وی

(١١۶) فَتَعَــالَى اللَّهُ الْمَلِــكُ الْحَــقُّ ۔۔۔۔ تر آخر تر سـورت۔ دټـول سـورة نچـوړ او دعـوى دتوحيد چه الله تعالیٰ دشريکانو نه پاک اومنزه د۔ صرف هغه کارساز او متصـرف د۔ او الملک د۔ نو نـذر او نيـاز دهغه اوکـړئ او صـرف هغه په خپلو حاجـاتو کښې رامـدد کـړئ او دهغه نه طلب مغفـرت اوکـړئ نو کاميـاب به شئ او چه څـوک بل چاته کارســاز او متصرف وائی او هغه رامدد کـوی نو هغه ناکـام او برباد د۔۔

حاصل دسورة

يو الله تعــالیٰ حق او کارســاز او متصــرف د۔ نو صرف دهغه عبادت اوکړئ او دهغه نه خپل حاجات اوغـواړئ دبل چانه نه ۔ داخــبره په عقل او نقل او وحی ثابته ده نو چه چا داومنله او ځان ئ۔ مزين او خائسـته کـړو پـد۔ نو داخلق کاميـاب شو او چه کوم خلق دد۔ نه انکار اوکړی او شرک دعقيـد۔ او دعمل اوکړی بل څوک په حاجاتو کښې رامدد کړی او بل چاله نذر ونيـاز کـوی نو دا خلق په دنيا او په آخر کښې تباه او ناکام دی ۔

نو دا لنــډه خلاصه ده چه موحــدين په حاجاتوکښې صرف الله رامدد کوی۔نو کاميـاب شو او کـافر چه نــور رامــدد کــوی نو ناکـام شو ۔ (انــوار التبيـان للقاضی شمس الدين رحمة الله تعالیٰ)

امتيازات السورة

(١) په کــثرت داوصــافو دومنــانو ۔ (٢) تفصــيل دخلقت دانسان ١٢۔

(٣) دليل اجمــاعی په رد دشــرک فعلی ۵١۔ (۴) په دلائل عقليه اعترافيه بانـــــد۔ ٨۴ تا ٨٩۔ (۵) ومن ورائهم برزخ ۔ ١٠٠ (۶) قال اخسئوا۔ ١٠٨

تمت سورة المومنون بعون رب الحياة المنون ۔

٢١ شـوال المکـرم ١۴٣٣ يـوم السـبت ٨ سـتمبر ٢٠١٢ء ۴۵ : ٠۴ عصر

وانا مسـجون برجـاء الخلاص رب ادخلـنى مـدخل صدق واخرجنى مخـرج صـدق واجعل لى من لـدنک سلطانا نصيرا

الهى تجاوز عن ضعيف قد دعاک و جاء راجيا يرجو نداک

فانه وان يک يامهيمن قد عصاک فما سجد لمعبود سواک

بِسْـمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْـــــمِ

سورة النور

سورة النور مدنی سورت د پە نزول کښې یوسل دویم (۱۰۲) نمـبر د پس دسـورة الحشر نە او پە ترتیب مصحفی کښې (۲۴) نمـبر څلیریشـتم نمـبر د پس دسورة المومنون نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

دسورة ربط ،جـوړ او مناسـبت دسـورة المومنـون سـره پە مختلفو وجوهو بانـد دهغ نە څـه وج دلته ذکر کیږی

اوله وجه : پە مخکښې سورة کښې اصلاح دعقید اوشوه نو پد سورة کښې اصـلاح دمعاشـر کـوی یعنی چە د شرک د هر قسم نە پاک شـو نو اوس معاشره هم دفحشـاء نە پاکه که چە توحید تـرقی اوکـړی پە پلیته معاشـره کښې توحید تـرقی نە کوی

دویمه وجه : پە مخکښې سـورة کښې دمومنـانو اوصاف مادحه یعنی ښکلی صفات بیان شو نو پـد سورة کښې اجتناب عن القبـائح چه هس نە ښکل ځـان پـد سـخا او ګنـده اخلاقو ګنـده نە کـړ نو دګنده اخلاقو نە پرهیز اوکړئ

دریمه وجه : پە سورة المومنـون کښې اووئیل چە " ولهم اعمـال دون ذلک " ۶۳ کښې نو پە سـورة النـور دهغ نە څـه ذکر کـوی چی پە مقتـداء دمسـلمانانو تهمت لګـوی چە مسـلمانان دخپل مقتداء نە خلاف شی نو خـبردار دمنـافق مە مـنئ اودخپل مقتداء اومنئ

څلورمه وجه : مخکښې سـورة کښې توحید او رد دشرک نود سورة کښې وائی که زړه منـور کـول غواړ پە نور دتوحید بانـد نو راشه دسـورة النـور احکامـات اومنه نوسـتا زړه ته بە نـور دتوحید حاصل شی

پنځمه وجه : دسـورة المومـنين په آخر کښې اوو چه رب اغفر وارحم نو دلته هغه رحمت دالله تعالیٰ ذکر کوی په راتللو داحکامو سـره چه سـورة النور دالله تعالیٰ لوئ رحم د
دعوی دسورة
سورة النور چه دکومې مسئل خدمت کوی او کـوم اصلی مضـمون دده د نو هغه د : " الاجتنـاب من الاوصــــاف المنکرة ورد الرســـومات الباطلة " دغلطو او ناکــاره اخلاقو او صــفتونو نه ځــان بچ کول او رد دغلطو طور طریقو په معاشره کښې لنډه دا چه سورة النور معاشـره دغلطو اعمـالو نه او غلطو کـارونو نه پـاکوی چه معاشـره کښې د فحشــــاء او پلیـــتی نه وی نو که داس شی چه دعوی دسـورة النـور " دفع الفحشـاء " ده چه هغه هر قسـمه پلیـتی وی که موجـوده او که راتلـونک وی نو هغه ختمــوی او که قــولی وی او که فعلی وی
خبردار : دفائد په طـور یوخـبره لیکل کیږی هغه ده چه انسـان الله رب العـزت اشـرف المخلوقـات پیدا کـړ خو هر کله چه د په خپل انسـانیت بانـد برقرار پات شی قـرآنی تعلیم انسـان دفرشـتو نه هم بهــتر کــړی قــرآن تعلیم اثر داد چه انســان کښې ملکیت راشی او ســـبُعیت درنـــــده وال او حیوانیت دځنـاورو اخلاق تــر ختم شی هر کله چه کومه معاشره کښې فحشاء سـوا شی لکه دیـورپ معاشره نو دا د انسانانو معاشره نده په هغ کښې دچا د عــزت خیــال نشی ســاتل کیــدل چه هرکله مومن دفحشاء مقابله اوکړه دنفس او شــیطان نو د دعامو فرشــتو نه بهــتر شی نو دیکښې ملکیت پیدا شی نو سورة النور معاشـره پـاکوی چه سـمه دفرشـــتو معاشـــره شی عزتونه محفــوظ شی نو فحشاء په دوه قسمه ده اول واقع چه موجوده وی

راغلی نو دهغ علاج او دفعیه او دویم متوقع چه
رانشی نو دهغ سدّ باب او یوه قولی او بله فعلی
د دواړو دفع سورة النـور کـوی نو سـورة وائی چه
دپلیتو اوصـافو نه بالکل ځـان پـاک کـړه (نـوټ
سندهی)
خلاصه او تقسیم دسورة
خلاصه : ابتداء دسـورة نه تـرغیب د منلو او عمل
کولو ته پد دسورة بیا تر ۱۰ نمبر آیت پـور ځلـور
احکــام دی چه په هغ ســره دفع دفحشــاء راځی
موجـوده ته به سـزا آئنـده له به عـبرت شی بیا
واقعه دافک د ۱۰ آیت نه تر ۲۶ پـــــــــور چه په
احکاماتو عمل کوئ ګنی منافقان دپیغمبر کور هم
نه پریـږدی بیا د ۲۷ نه تر ۳۴ پـور اداب سـبعه
دی د ۳۵ نه مسـئله دتوحید چه کـومې ته معاشـره
صــــفا کیږی او مثالونه بیا په توحید ادله عقلیه د
۴۱ نه تر ۴۶ او د ۴۷ نه تر ۵۷ پـــــور د مفسد د
معاشر دمنـافق ګنـده اعمـال او دمـومن اوصـاف
حسـنه او بشـارت او تخویف اود ۵۸ نه اداب ثلاثه
تر ۶۱ پور او اختتام دسـورت په تـرغیب داطـاعت
دپیغمبر ته او په توحید او په تخویف منافقانو
تقسیم دسـورة : داسـورة در سـبقونه د یعـنی
منقسم د دریو بابونو ته
اول باب تر ۳۴ آیت پور دویم تر ۴۶ پـور دریم تر
آخره تفصیل دبابونو :
بــاب اول : اول بــاب تر ۳۴ آیت پــور کښې ســدّ
الفحشاء او دفع دفحشاء ذکر کیږی اول آیت کښې
تــرغیب منلو ته او انقیــاد ته بیا احکامــات اربعه
لدفع الفحشاء اول حکم په دویم آیت کښې چه "
لاترحموا علی الزانی ای العاصی " مطلب دا چه
په مجرم زړه مه خوږوی د الله تعـالیٰ قـانون پـر
جاری کړئ

دويم حكم " هــذاالفعل لايليق بــالمومنين " ‌ زنا دمومن شايان شان نده په مــومن زنا حرامه ده‌ ۳ آيت كښې‌

دريم حكم " حكم من رمى المحصنات " سـزا دهغه چا چه هغه په پاكدامنو زنانو تهمت لګـوى مخكښې د دوو حكمونو كښې و‌ چه زنا دِ نه وى فعلاً نو اوس وائى چه خــبر‌ دزنا دِ هم نه وى چه ځــوک فعل دزنا په ځلـورو ګواهـانو نشى ثـابتول‌ نو هغه د‌ نـوم دزنا په خله نه اخلى اوكه وائ‌ غسـتلو نو اتيا (۸۰) كـوړ‌ سـزا ورلـره وركـړه او بيا ئ‌ چـر‌ ګواهى مه قبلوئ‌ څلورم آيت كښې‌

څلـورم حكم " حكم اللعـان " ‌ يعـنى چه دده خپله ښځه ده او ده ســره تــړون د‌ او په هغ‌ ئ‌ تــور اولګولو دښځ‌ خاوند څـومره آزادى ده خو دهغـوى مينځ كښې به هم د زنا تــــــذكره نه كيږى او كه اوشوه دلعان حكم پـر‌ جـارى كـړى‌ شپږم نه تر نه م پور‌‌

ديولسم آيت تر ۲۶ پـــــــور‌ واقعه دافک او زورن‌ منافقانو ته او دآخرت يـر‌ او پـاكى دعائش‌ رضى الله عنه ا او صـفوان رضى الله عنه ‌ اشــاره چه منافقـــان په پيغمـــبر هم تهمت لګــوى‌الله رحم اوكړو چه سـورة النـور ئ‌ رااوليږلو چه دمنافقـانو دتهمت لار‌ بند‌ شى نو تاسو پر‌ عمل اوكړئ‌

د ۲۷ نه تر ۳۴ اداب سبعه د حرامو لار حرامه وى‌

اول ادب په ۲۷ كښې منع داختلاط دښځ‌ او سـړى نه چه غـيرو كورونو ته ب‌ د اجـازت نه مه ځئ چه د ښځو ســره اختلاط نه راځى ځكه اختلاط دهــر‌ فاحش‌ جـــــرړه ده ‌ چه هر كله داختلاط نه منع اوشـــوه چه د ښځو او ســړو اختلاط دِ نه وى چه كور كښې منع نو بازار او يونيورسټئ كښې به څه جواز اولـرى نو اوس شـيطان وسوسه دبد نظـرئ غورځوى نو دويم ادب :

دويم ادب " غض البصر للرجـــال " په ۳۰ كښې چه سړو ته وائى چه نظرونه خكته ساتى□
دريم ادب " غض البصر للنســـاء " په ۳۱ كښې چه ښځ□ دِ هم نظر خكته ساتى□
څلـورم ادب " ولايضـربن بـارجلهن " ۳۱ كښې چه داس□ كـار دِ نه كـوى چه زينت پـر□ بل ته خكـاره شى او توجه هغه ځان ته راواړوى□
پنځم ادب " نكاح الايامىٰ " ب□ نكاحو له نكاح اوكړئ چه فساد ختم شى ۳۲ كښې□
شپږم ادب " والــذين يبتغــون " غلامـــان كمـــول دآزادولو اســباب برابــرول چه د□ ســره بد عملى ختمه شى □ ۳۳ كښې□
اووم ادب " ولاتكرهوا فتيٰتكم " د جينكو دپــاره دب□ حيايئ اسـباب مه برابـروئ□ ۳۳ چه پـد□ ادابو عمل اوكړئ او ځان پر□ خائسته كړئ نو دفحشـاء نه بچ شى□ په ۳۴ كښې ترغيب منلو ته او د□ احكـامو ته □
دويم بــاب : د ۳۵ نه تر ۴۶ پــور□ پديكښې مســئله دتوحيد چه دكومې مسئل□ منافقـان مخ نيـو□ كـوى او دهغ□ دوج□ مقتــداء بـــدناموى نو هغه اظهر من الشمس ده او دد□ مسئل□ له معاشره صفا كيږى□
دوه مثالونه دعمل دمشــرک ۳۹ او ۴۰ كښې او بيا دلائل عقليه په توحيد باند□ د ۴۱ نه تر ۴۵ پـور□ او په ۴۶ كښې اهميت دقرآن او ترغيب□
دريم بــــاب : د ۴۷ نه تر آخر تر ســــورته پــــور□ پديكښې اول خبــــاثت او ګنـــدګى دهغه خلقو چه هغوى په قرآن معاشره نه جوړوى تر ۵۰ پــور□ بيا ۵۱، ۵۲ كښې په مقابله كښې دمومنانو اوصاف چه هغوى پد□ معاشـره جـوروى نو بشـارت او بيا زجر او تــــرغيب اتبـــاع ته او بشــــارت په ۵۵ كښې او تخويف د ۵۸ نه تر ۶۱ پـور□ اداب ثلاثه مومنـانو ته چه ســورة دد□ دپــاره چلــول□ شــو□ د□ □ د ۶۲ نه

ترغیب اتباع دنبی علیه السلام او تخویف منافقانو ته او مسئله دتوحید باندې ختم شوې.

اول بـــاب کښې دفع فحشـــاء دویم کښې مســئله دتوحید دریم خبـــاثت او تـــرغیب اتبـــاع ته. تمت خلاصة النور بعون الغفور ۔ ۲۱ شوال عشاء.

نظم الآیات فی السلک

یعـنی د آیتونو داسې طـریقه سـره پییل او یوځـائې کول لکه ملغلرې چه مزی کښې پیئلې شی.

(۱) سُــورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا ...... ددې ځـــائې نه تر ۳۴ آیت پورې اولنۍ باب او پدیکښی ختمول دپلیـتئ دی اول څلـور احکامـات بیا دافک واقعې تـذکره او بیا اداب سبعه اووه آداب.

(۱) سُــورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا ...... دا یو ایت تمهید دې ټــول سورة او دسورة مقــام پکښې ذکر کیږی.او منلو ته او عمل ته ترغیبونه دی.

سُـورَةٌ ۔ تــرغیب اول چه ډیر عظیم الشـان سـورة دې.

أَنْزَلْنَاهَا ۔ دویم ترغیب ۔ چه ددې نــازلونکې ذات ډیر اوچت دې.

وَفَرَضْنَاهَا ۔ دریم ترغیب چه ددې احکامـــات قطعی دی. څـــه شک پکښې نشـــته. او منســـوخ پکښې نشــته څــوک ئې بــدلولې نشی. اوس خلق دســورة النور احکامات بدلوی ځکه خو اقبــال وئیلی دی چه :

خود بدلتې نه یں قرآن کو بدل دیتې هیں هوئې کس درجه فقیهان حرم بې توفیق

وَأَنْزَلْنَا ۔ څلــورم تــرغیب ۔ دتوحید او روشن دلائل پکښې ذکر دی. لکه " الله نور " ۔

لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۔ پنځم ترغیب دعمل کولو فائدې ئې ســتاجولئ ته درځی نصـیحت به واخلې معاشـره به پاکه شی نسب به دِ محفوظ پاتې شی.

(۲) الزَّانِيَةُ وَالـزَّانِي فَاجْلِـدُوا پـد آیت کښې حکم اول داحکـام اربعو نه چه هغه د " لاترحمـوا على الـزانی ای العاصی " لاتاخـذکم سـره دا ذکر کـوی چه په مجـرم بانـد تـرس مه کـوئ چه کـوم قانون الله تعـالیٰ مقـرر کـړ د نو هغه پـر نافذ کړی د سـره به جـرم کم شی او ګـنی نو جرمونه به زیات شی چه تاسو حدود نه جاری کوئ

<u>فائده:</u> شیخ القرآن رحمة الله تعـالیٰ چه داحکم په سمط الدرر کښې ذکر کـوی نو هغه وائی چه " ای العاصی " یعنی هر مجـرم او نافرمانه خـبری ئ عامه کـړ دا دحضـرت شـیخ القـرآن رحمة الله تعـالیٰ کمـال د پـد حـاذق علمـاء پوهیږی چه دجزیـاتو نه کلی راوباسی شـیخ القـرآن تـر قاعـده جـوړه کـړه چه هر مجـرم له دجـرم سـزا ورکوی چه کومه سزا ورلره الله تعالیٰ مقرر کـړ ده او زړه پـر مه خوږوئ نـوقرآن ول عصـیان مطلق نه ذکر کـــوو نو دا ځکه چه بیا دد خـــاص معامله لکه دلته زنا شوه قباحت نه معلومیــدلو نو ځکه دزنا تــذکره اوکــړه (من تقریــرات شــیخ القـرآن مولانا سـمیع الحق صـاحب بـارک الله فی صحته وعمره)

إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ ترغیب اجراء دقانون ته وَلْيَشْهَدْ عَـذَابَهُمَا ادب سـزا ورکولو چه سـزا په بنده کمره کښې وی نو فائـده ئ نشـته په عـام ځائ کښې چه خلق اووینـی چه عـبرت تـر واخلی اود ګناه نه بچ شی

(۳(الـــزَّانِي لَا يَنْكِحُ دویم حکم چه " انّ هـــذا العقل لایلیق بـــالمومنین " یعـــنی زنا دمـــومن شایان شان نده ځکه چه " حُرم " دا په مسلمانانو حرامه ده

(۴) وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَـنَاتِ دریم حکم " حکم من رمی المحصنات " یعنی سزا د هغه چا چه

هغه په پاکدامنو ښځو تهمت لګـوی یعـنی چه کله دا معلومه شــوه چه زان په مومنـــانو حرامه ده او دمومنان دشان نه ډیره لر ده نو که څـوک په یو پاک دزنا تهمت اولګوی نو ځلور ګواهان تــر طلب کــړئ او که ګواهــان ورســره نه وی نو بیا ســزا مذکوره ورکړئ دا ځکه چه دسزا تــذکره کمه شی نو چه دکوم شی تذکره نه وی نو دهغ قبـاحت په ذهنونو کښې زیــات وی او چه ډیر یــادیږی نو هغه سپکیږی نو تـذکره د زنا او یو بل ته دزنا کنځـل مه کوئ

(۶(وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ پـد آیتونو کښې تر (۹) پور څورم حکم چه هغه د " اللعان " یعنی چه ســړ په خپله ښځه تهمت اولګــوی نو څــه به کیږی نو دهغ طریقه چه ګواهان نه وی اشــاره ده چه دښځ او خاوند مینځ کښې آزادی ده خو دوی به هم یو بل ته د زنا ټکـ نه یــــــــــــادوی دا دمسلمان دشان سره مناسب نه ده

(۱۰) وَلَوْلَا فَضْـلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ احسـان دبـاری تعـالیٰ په راتلو دسـورة النـور بانــد دالله فضل او مهربـــانی ده چه ســـورة النـــور ئ راولیږلو چه ستاسو معاشـره پاکه شی او عزتونه مو محفـوظ شی که دا نــو نو شــرمیدلی به وی نه ګــورئ منافقان ب دینه خو پاک خلق هم نه معـاف کـوی او په هغوی تهمت لګوی نو ورپس واقعه دافک

(۱۱) إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْـكِ دد ځـائ نه تر آیت ۲۶ پور زورن یــر او اداب په عائشه رضی الله تعــالیٰ نه چه تهمت لګیــدل وو نو لګــونکی د تهمت خو سره منافقان وو دد پروپیګنډ نه یو څو مخلص مسلمانان هم متاثره شـوی وو او ځـن چپ پات شوی وو چه مونږ هیڅ نشو وئیل او اکــثر ورد کر وو چه دا دروغ دی نو قرآن به زورن ورکوی منافقــانو ته هم او هغه مومنــانو ته هم چه کــوم

پکښې دنــاپوهئ دلاسه حصه دار شــوی وو او چه کوم چې پات□ شوی وو□ دا ادب شو چه په صــحابی چا بد وئیل نو حصه دار کیــدل خو درکنــار خو چې هم نه پات□ کیږ□ بلکه دهغ□ رد به کو□ او دصــحابی صفای به پیش کو□□

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ □□□ دا زجر منافقانو ته□

لَا تَحْسَــبُوهُ شَـــرًّا لَكُمْ □□□□ حکمت او فائـــده په تهمت کښې □ هم دعائش□ رضی الله عنه ا وه مقــام ئ□ معلــوم شو هم دعــامو مســلمانانو اداب راغلل□

لِكُلِّ امْرِئٍ مِنه مْ □□□□ تخويف يره منافقانو ته □

وَالَّذِي تَـوَلَّى كِبْـرَهُ □□□□ يــره دمنافقــانو ليــډر او اصل جوړونکی دتهمت ته□

(١٢) لَــوْلَا إِذْ سَــمِعْتُمُوهُ □□□□ دا زورنه خاموشو مومنانو ته چه ول□ تاسو دا تهمت وا وریدلو نو درد نه غلی پات□ شوئ تاسو له پکار وو چه تاسو فـوراً وئیل□ و□ چه مونږ په عام مومن داګمان نشو کــول□ ځکه دمومن دشان نه زنا لــر□ ده □ او فـوراً به مو وئیل□ چه دا صاف دروغ دی□

(١٣) لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ □□□□ دا هم زورنه چپو ته چه دانه چه د دوی د دروغژنتیا دلیل نه وو دلیل ئ□ وو چه هغه دګواهانو نیش وال□ وو□

(١٤) وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ □□□□ دا زجر او زورنه حصه دارو مومنـــــانو ته □ تر ١۶ آیت پــــور□□ چه ستاسو دا ب□ دلیله خـــبرو کښې حصه دار کیـــدل انتهائی لوئ□ جرم او دعذاب مستحق کیدل وو پکار ده چه فـــوراً عـــذاب راغل□ وو خو الله تعـــالیٰ مهربــانی اوکــړه او عــذاب ئ□ درنه کــړو تاسو له صفا رد پکار وو چه " سبحنک هذا بهتان عظيم "

(١٧) يَعِظُكُمُ اللَّهُ □□□ آئنــده دپــاره ادب □ چه اوس الله تعالیٰ محفوظ کړئ دعذاب نه خو آئنــده چرته ورنزد□ نشئ□

(١٨) وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ مقام دسورت
(١٩) إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ تهمت جوړونكو ته يـره چه منافقان وو او دهغوی مقصد چه فاحشه خوره شی
(٢٠(وَلَـوْلَا فَضْـلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ احسـان په مومنانو او زورنه چه مستحق دعـذاب وئ خو الله تعالیٰ مهربانی اوكړه
(٢١) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـوا ادب مومنـانو چه تهمت لګول دا دشيطان اتباع ده نو ځـان دشـيطان داتباع نه بچ كړئ او دد كـارونو حكم هغه كـوی الله تعالیٰ معاشره پاكوی
(٢٢) وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْـلِ مِنْكُمْ ادب ابـوبكر صديق رضی الله عنه ته عام هم چه كوم مخلص مسلمانان په ناپوهئ پد تهمت كښې شريک شوی وو او اوس په خپل كـار خفه دی نو دهغـوی نه خپل احسـانات په كټ كـوی ستاسو دمعـافی كولو هغوی ته په الله تعالیٰ تاسو ته معافه اوكړی
(٢٣(إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ دد ځائ نه تر (٢٥)الْحَقُّ الْمُبِينُ پور تخويف او يـره دآخـرت دعـذاب نه منافقـانو ته چه دوی به دخپلو كـړو مكمله بدله ملاؤ شیلعنت او عذاب عظيم
(٢٦) الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ بشارت اوخوشـحالی د عائش رضی الله عنه ا افعال طيب
(٢٧) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـوا دد ځـائ نه اووه آداب ذكركوی چه دد كـارونو نه ځـان اوسـاتئ نو دبد كـارئ درواز به بند شی او تهمتونه به نه لګیمعاشره به پاكه شی
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا دا ادب اول چه پردی كـور ته ب اجازته مه ځئ چه په زنانه نظر اونه لګی او زنانه سـره اختلاط رانشی دشـيطان اول كوشش داوی چه هلک او جيـنئ يوځـائ كينـوی نو دد ادب مخلوط طرز نه ځان اوساتئ

تستانسـوا : اول ادب داجـازت ۔ وتسـلموا : دويم ادب ۔
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ ﴿﴾ تـرغيب عمل ته چهه فائـده ئې ستا ده دتهمت نه به بچ شې۔
(۲۸) فَـإِنْ لَمْ تَجِـدُوا فِيهَا أَحَـدًا ﴿﴾ دريم ادب داجازت غوختلو۔
(۲۹) لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَـاحٌ ﴿﴾ حكم دسـرائې هوټل وغيره۔
(۳۰) قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ ﴿﴾ دويم ادب : حفاظت نظر ۔ شيطان داختلاط دبنديـدلو نه روستو هلک ته وسوسه اچوی چه جينئ ته اوګـوره او چوک ته وغيره کښې اودريږه نوحکم دحفـاظت نظر۔
ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ ﴿﴾ فائده ئې ستا ده چه زړه به دې دغلطو خيالاتو نه محفوظ او پاک شی۔
إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ، نسـخه دحفـاطت النظر ۔ چه الله په سر حاظر ناظر ګنړه۔
(۳۱) وَقُـلْ لِلْمُؤْمِنَـاتِ يَغْضُضْـنَ ﴿﴾ دريم ادب ۔ حفاظت د نظر زنانو له ۔ اوس چه په هلک پابنـدی اولګيده نو شـيطان به جيـنئ ته وسوسه غورځـوی چه دې هلک ته اوګـوره نو دهغې بنـديز چه جينکو له هم حفاظت د نظر پکـار دې دا نه چه دوی آزادې او چه څه کوی نو کوی دې بيا دزينت څـه جـزی آداب ذکر کوی۔
وَلَا يَضْـرِبْنَ بِـأَرْجُلِهِنَّ ﴿﴾ څلـورم ادب ۔ ښځې دِ اظهــار دخائست د پـــاره دپـــيزار نه ټس نه ه اوباسی، چه غـير خلق ځـان ته متوجه کـړی ۔ لکه دمستې قچرې، ځکه خطـره ده چه دخلقو زړونه به ديته مائل شي۔
وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا ﴿﴾ ترغيب۔
(۳۲) وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ ﴿﴾ پنځم ادب ۔ نکـاح الايامىٰ ۔ چه دفساد جرړه هغه په معاشره کښې د

بې نکـــاحو هلکـــانو او جینکو زیاتیـــدل نو تاسو د نکــاحونو بندوبست اوکــړئ چه دفســاد مواقع کم شې
(۳۳) وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ □□□□ ادب بې نکـاحو ته چه تر څـو پـورې نکـاح نـوی شـوی نو ځـان دِ دګنـاه نه مکمل ساتی
وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ □□□□ شپږم ادب ، چه که غلام دلیک اراده کــوی چه ځـــه به دومـــره پیسې درکړم ما آزاد کـړه نو اوکـړه ورسـره کتـابت چه د غلامـانو شـرح په معاشـره کښې کمه شې او دې آزاد شی ځـان له به دنکــاح بندوبست اوکــړی نو فساد به کم شی
وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ □□□□ اووم ادب ، چه په وینځـو زور دزنا مه کوئې مطلب دا چه وینځه یا لـور خـور هغه نکاح غواړی چه ځه نکاح اوکړم او ته خپل ځـه غرض خدمت او په دنیوی لالچ د وجې هغه نکـاح ته نه پریږدې نو دا نکاح ته نه پریخـودل دا زور په زنا دې نو داسې مه کـوې اوکه چا پـرې زور اوکــړو او دنکـاح نه ئې بنـدې کـړې او هغـوی ځـان دزنا نه بچ کړو نو پدې بچ کیدلو دزنا به ورلـره اجر ورکـړی او نکـاح نه کــول به ورته الله معــاف کــړې]بلغة الحیران جلد ۲ صفحه ۷۹ تفسیر سورة النور[
(۳۴) وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ □□□□ تـــرغیب چه دادمنلو کتـاب دې پـدې به متقیـان شئ نو داسـورة النـور عملی کړئ
(۳۵) اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ □□□□ دویم بـاب دسورت تر آیت (۴۶) پورې پدیکښې مسـئله دتوحید په هغې دلائل عقلیه او نقلیه او مثـــال داعمـــالو دمشــرک ، مسـئله دتوحید ځـه ذکر کـوی چه ددې مسئلې دپاره معاشره صـفا کیدله چه توحید تـرقی اوکـړې او بل ځکه چه منـافق د داسې مسـئلې مخ نیـوې کـوی چه توحید تـرقی اونکـړی نوتهمتونه

لګـــوی نو دا خو اظهر من الشـــمس ده او پداس عنـوان بل سـورت کښې نـده ذکر اشـاره ده چه موحـــده پـــد اهکـــامو عمل اوکـــړ نو زړه به د دتوحيد په نور منور شي
اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مسئله دتوحيد په ناشنا عنوان او مثال عجيبه دنور الهی
(۳۶) فِي بُيُـــوتٍ أَذِنَ اللَّهُ دليل نقلی او د نـــور الهی دتوحيد دحاصـــليدلو مقامـــات چه توحيد دکوم ځائ نه حاصليږی
(۴۷) رِجَـالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَـارَةٌ دحـاملينو دنـور چه توحيد والو صفات به څه وی
(۳۸) لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ بشارت
(۳۹) وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ اول مثال دعمل دمشـرک او دفع دشـبه چه لکه څنګـه مسـلمانان الله رامدد کوی نو دغه شان نـورو مـذاهبو والا هم الله تعالیٰ رامدد کـوی نو جـواب چه نـور قومونه صرف الله نه رامـدد کـوی بلکه ورسـره نـور حصه دار کوی نو د هغوی اعمـال ب کـاره د نو دب کـاره تـــوب مثالونه نو دوه مثالونه ذکر کـــوی اول دهغه اعمـالو چه په ظـاهر کښې خه خکـاری او په حقيقت کښې هغ کښې د فائد په ځائ ضرر وی لکه په زيـارتونو کښې لنګـر ورکـول او مسـافر خان ، مهمان خان جوړول په زيارت جمات جوړول نو دهغ دا اول مثال
(۴۰) أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ دويم مثال د دويم قسم اعمالو چه په ظاهر کښې هم هغه تبـاه و برباد دی او پشـان دظلمـاتو دی لکه دمشـرکانو په زياترتونو کښې چکل چلـول او چرسـونه فـوډز او ډمتـوب کـول وغـيره نو دا دويم مثـال دهغ دی
(۴۱(أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ دد ځائ نه تر (۴۵) آيت پور دلائل عقليه په توحيد بانـد پنځـه

آیتونه او پنځه دلائل دی حاصل ئ داوو چه دلیل نقلی اوو چه معبـود برحق یو الله د نو په عقلی کښې وائی ځکه چه کارسـاز او متصـرف صـرف یو الله تعــالیٰ د داټــول دهغ دلائل دی علیم او قدیر راوړی چه عالم او متصرف یو الله تعالیٰ د
(۴۶) لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ آیتونه خو صاف بیان شو خو هدایت په اختیارد الله تعـالیٰ کښې نو متصرف د الله تعالیٰ سره بل مه جوړوئ
(۴۷) وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ دد ځـائ نه دسـورة دریم بــاب تر آخــره پــور او پدیکښې دمفسـدینو دمعاشـر پلیـتئ او هغـوی ته یـره او د مصلحینو صـفتونه او دهغـوی کامیـابی دآخـرت او ددنیا او آداب ثلاثه او ترغیب اطاعت دپیغمبر ته
وَيَقُولُــــونَ آمَنَّا دد نه تر ۵۰ آیت پــــور دمنافقانو تهمت لګونکو پلیـتی او خبـاچت چه دوی په خله وائی چه اطعنا او امنا خو حقیقت کښې دوی قانون قـرآنی ته تیـار نـدی دخپل فائـد او خیر سوچ کوی که هغه په قرآن او اسـلام کښې نو منی ګنی نو اعراض کوی
(۵۱) إِنَّمَا كَــانَ قَــوْلَ الْمُــؤْمِنِينَ په مقابله کښې صــفتونه دمومنــانو چه د دوی مقابله کښې مومنان هغه په هر حـال کښې تابعـداردی نو زیـر دکامیـــابئ ورکـــوی چه هُمُ الْفَـــائِزُونَ (۵۶) دا دترغیب دپاره چه دغه پریږدئ دا واخلئ
(۵۳) وَأَقْسَـــــمُوا بِاللَّهِ زجر مفســـــدینو او روانکــارو ته چه په خله قسم داطــاعت کــوی او اطاعت نه کوی
إِنَّ اللَّهَ خَبِـيرٌ بِمَا تَعْمَلُـونَ یـره چه سـتا دزړه دحال نه الله تعالیٰ خبر د
(۵۴) قُلْ أَطِيعُـوا اللَّهَ تــرغیب الی الاطاعة چه دخل دتابعدارئ په ځائ سمه تابعداری اوکړئ

فَإِنْ تَوَلَّوْا زجر په اطـاعت نه کولو بانـد چه ځان به خراب کړئ
وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آَمَنُـوا مِنْكُمْ بشـارت دنيـوى د لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُـونَ (٥٦) پـور چه تاسو په قـانون قرآنى کلک شئ نو ځـه به خلافت دزمک درکـړم دد انعام ذکر کوى
(١) لَيَسْــــتَخْلِفَنه مْ (٢(لَيُمَكِّنَنَّ (٣) وَلَيُبَدِّلَنه مْ خو شرط دا چه يَعْبُدُونَنِي
(٥٧) لَا تَحْسَـبَنَّ الَّذِينَ كَفَـرُوا سـره يـره نه منونکو ته چه د الله د قـــــانون مخه نيـــــــونکئ کاميابيدل نشى
(٥٨) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُــوا دد ځـائ نه تر ٦١ پور در اداب ذکرکوى د اصـلاح دمعاشـر او دفع دفحشاء چه په کومه مسئله سورت شروع شو وو نو هغه آخرکښې راوړله چه سورت هم دد مسئل دپاره چلول شو
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا پـد دوو آيتونو کښې ادب اول چه په اوقـات ثلاثو در اوقـاتو کښې دِ نابالغه هم او وينځ غلامان هم اجازت اخلى
(٦٠) وَالْقَوَاعِـدُ مِنَ النِّسَــاءِ اللَّاتِي دويم ادب چه دپوخ عمر زنانه چه دهغ جنسى خـواهش ختم شــو وو نو ه چيل وغــيره غټ پـــړون په سر نه کړى نو خير د البته مکمله پرده اولىٰ ده
(٦١) لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ دريم ادب دد ادابو مقصد نفـرت خـورول نـدى بلکه پاکـدامنى حاصلول دى نو که ثوک ورله پـد کورونو کښې دخوراک دعوت درکــړى نو بالکل دننه تل شئ او اداب دکور ته دتلو او دخوراک ذکرکوى
كَذَلِكَ ترغيب داحکامو تعميل ته
(٦٢) إِنَّمَا الْمُؤْمِنُـــــونَ الَّذِينَ دد ځــــائ نه ترغيب تابعدارئ دپيغمبر ته او بيا مقابله دمومنـانو او منافقــانو چه مـــومن دمجلس د علم کښې د

آداب شـرعيو لحـاظ سـاتی او منـافق داس نه کوی مومن چه کله نبی علیه السلام اهمه خـبره کـوی لکه اصـلاح دمعاشـر نو دهغ دخـوا نه نه ځی
(۶۳) لَا تَجْعَلُـوا دُعَـاءَ الرَّسُـولِ بَيْنَكُمْ ادب او تخویف چه منافق د ادب لحاظ نه ساتی هغه چه اصلاح دمعاشر کیږی نو روانیږی او مخالفت کوی نو پ دنیا او په آخرت کښې ورلره سزا
(۶۴) أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّـمَاوَاتِ مسـئله توحید متصـرف الله د اختیـارات دهغه دی نو معاشره به دهغه په قانون جوړیږی نه که د بل چا په قانون باند او صرف دهغه عبـادت اوکـړی او عالم الغیب هغه د نو چه څـوک مخـالفت کـوی نو هغه ته معلوم دی سزا به ورکـړی سـورة النـور کښې دمسـئل دتوحید دذکر کولو مقصد هم داد چه داهم توحید د چه داصـلاح دمعاشـر اختیـار صرف دالله تعالیٰ د نه که د بل چا
حاصل دسورة
په مومنـون کښې خائسـته شـوئ نو اوس د رزائل او پلیت اعمالو نه ځان اوساتئ چه ګنـده نه شئ او دپلیـتئ دختمولو دپـاره قـوانین اربعه او اداب سـبعه او چه څـوک پـد معاشـره نه سـموی او فحشاء خوروی نو هغوی ته زورن دهغوی دناکامئ اعلان چه تبـاه او بربـاد دی نو اوس به توحید تـرقی اوکـړی او دا اهم توحید د چه دالله په قانون معاشره جوړه کړئ
امتیازات
(۱) الاحکـام الاربعة لسـدّ الفحشـاء (۲) تهمت لګونکو ته زواجر
(۳) الاداب السبعه لسـدّ بـاب الزنـاء (۴) الخـبيثٰت للخبيثين ۲۶

(۵) مقـــام دابـــوبکر رضی الله عنه ۲۲ (۶) آیة النور ۳۵
**(۷ (مثالونه دعملونو دمشـــــــرک ۳۹،۴۰ (۸) والله خلق کلّ دابة من ماء **
او اقسام د مخلوق ۴۵ (۸) آیة الاستخلاف ۵۵
**(۹) اداب ثلاثه ۵۸ **
**(۱۰) لاتجعلوا دعاء الرسول **
تمت سورة النور بعون الملک الغفور تقبلّهـا مـنی یا شکور
ځـــــه په جیل کښې ناست یم انتهـــــائی خفه او پریشان ځکه نن دسبقونو شـروع کیـدلو ورځ او په نه ه کاله کښې دمدرس نه ځما اوله غیر حاضـری ده خو د وس نه مِ نـــده امید د چه دطالبـــانو په دعاء به خدائ زر رهاکړی ان شاء الله تعـالیٰ او خپل چمن او ګلانو له به لاړ شم الله دِ اوکـړی آمین
۲۲ شـوال المکـرم ۱۴۳۳ه ۹ سـتمبر   ۴۷ : ۰۳ عصر
****

سورة الفرقان

سورة الفرقان مكى سورة د پە نــزول كښې دوە څلويښـتم (۴۲) نمـبر د پس دسـورة يٰس نه او پە تــرتيب مصــحفى كښې ۲۵ نمــبر د پس دســورة النور نه

تعلق دسورة دمخكښې سورة سرە

مناســبت او ربط دسـورة الفرقـان دسـورة النـور سرە پە ډيرو وجوهو د څە دهغ نه

اوله وجه : پە مخكښې ســـورتونو كښې دكهف نه تر د ځـــائ پـــور نفى دشـــرک اعتقـــادى وە چه كارساز او متصرف صرف يو الله تعـالىٰ د نو پە دِ ســورة كښې پــر تفريع كــوى نفى دشــرک فى البرکـــــات چه برکتونه غورځــــــونک او خيرونه ورکــونک يو الله تعـالىٰ د بل څــوک ن دا به تر سبا پور وى

دويمه وجه : چه پە مخكښې ســورة كښې احــوال دمنــافقينو ذكر شو نو پــد ســورة كښې احــوال دمشركينو ذكر كوى

دريمه وجه : پە سورة الكهف كښې اوو چه نيكان بنــديان پە غيبو نه پوهيږى پە مــريم كښې و چه الله ته عاجزان دى پە طٰهٰ كښې وئيل چه پە هغوى خپله مصــيبتونه راغلى وو او پە انبيــاء كښې وئيل چه مـــونږ به ئ رامـــدد كولو او منع به ئ كوله د شرک فعلى نه لكه حج كښې او شرک اعتقادى نه هم لكه مومنون كښې او منع به ئ كوله د فحشــاء نه لكه پ نور كښې نو دا ســورة پــر تفريع كــوى نفى دشـرک فى البرکـات دا دريم حصې دقـرآن دعـوى هم وە او چه پە مقاصد اربعه كـوم شـبهات راځى نو هغه به رد كـــړى او دلائل عقليه به پـــر قائم كړى

څلورمه وجه : مخکښې نفی دشــرک اعتقــادی او فعلی اوشوه نو اوس دفع س شــبهات کـوی چه مقصد تام شی
پنځمه وجه : مخکښې ســورة کښې دفع دفحشــاء ظاهره وه ، ظـاهری پلیـتی ختموله نو پـد ســورة کښې دفع دفحشاء باطنه چه هغه شبهات شــرکیه دی یعنی دلته پټه پلیتی ختموی
دعوی دسورة
دسورة مرکزی مضمون حضرت شـیخ القـرآن علیه الغفـران په ظـاهرو ټکو په سـمط الـدرر کښې په عنوان دعوی او مقصد ند لیکلی خو دځنو عبارتونو نه صــراحة معلومیږی چه دعــوی دســورة " نفی دشـرک فی البرکـات " ده ۱،۱۰،۶۱ کښې دعـوی دسورة ذکر کوی
وضــاحت ددعــوی : چه دخــیر او بــرکت مــال الله تعالیٰ د بل څوک خیر او بـرکت نشی غورځـول خیر او بـرکت څـو قسـمه د یو دنیشت نه شـته کول بچ نه وی پیداکړی ، فصل رازرغون کــړی دویم قسم ساتل او پالل لکه بچ دمــور په پیو ســاتل او هغه له انتظــام کــول او تیغ دهر څــه نه محفـوظ کـول او ســاتل دریم غټــول او دفائــد موقع ته رســول لکه بچ لــوئ شی ځــوان شی او دمزدورئ کولو شی تیغ غټ شی فصل پــوخ شی دد نه مخکښې پــر څــه آفت رانشی څلــورم سنبالول یعنی چه دکـومې فائـد دپـاره هغه څـیز وی هغه ترلاسه هم شی لکه بچ صــــــالح شی تابعــدار شی دپلار په فائــده راشی فصل ســنبال شی ځوړئ تر پخه شی دد نه مخکښې پر څـه آفت رانشی چه ده درمند نه غلا شی یا کور کنــدو کښې پکښې سپګئ اولګی بل مثـال ځوړئ نه وی ورکړی چه ورکړی نو بیا تا دخــوراک اهل کــړی بیا ته اوخور او په هغه مــور ش چه روان اونکــړی

داټـــول خیرونه مشـــرکانو دبل چا په لاس کښې ګــنړلی وو راکــوی ئ فلان او ســاتی ئ فلان او غټـــوی ئ فلان قـــرآن اووئیل چه برکتونه هر قسم صـرف دیو الله ته په لاس کښې وی بل چاله دبـــرکت اختیـــار نشـــته د نوســـورة کښې نفی دشــرک فی البرکــات کــوی (از تقریــرات شــیخ الاسلام مولانا ولی الله الشـهید کـابلګرامی رحمة الله تعالیٰ تلمیذ رشـید شـیخ القـرآنؒ علیه الرحمة والغفران)

خلاصه دسورة

ســـــورة کښې بیـــــان د چه هر قسم خیرونه او برکتونه الله غورځـوی نو دا دا سـورت پـد انـداز بیانوی چه دابتـداء نه دلائل عقلیه بیا زجر ۳ کښې بیا دفع دشـــبهات په قـــرآن او پیغمـــبر تر آیت ۳۴ پـور مینځ به زواجر او تخویفـات او لنډ بشـارت راځی بیا د ۳۵ نه تر ۴۰ پـــــــور دلائل نقلیه او نمون دتخویف بیا د ۴۱ نه تر ۴۴ پور زجرونه د ۴۵ نه تر ۶۲ پـــور دلائل عقلیه په دعـــوی بانـــد بیـــانیږی او ده ۶۳ نه تر آخـــره پـــور اوصـــاف دعبادالرحمٰن بیانیږی بشارت او تخویف

تناسب الایات ومقاصدها

(۱) تَبَارَكَ الَّذِي دعوی دسـورة نفی دشر فی البرکات

الَّذِي نَــزَّلَ الْفُرْقَــانَ دلیل وحی چه پــد مسئله الله تعالیٰ په خپل بنـده کتـاب رالیږل د او دلیل عقلی هم د د انـــذار دپـــاره ئ کتـــاب رالیږل د نو الله به مجرمـانو له سـزا ورکـوی او حساب به کـوی نو چه کله حسـاب کـونک او سـزا ورکـونک هغه الله تعـالیٰ د نو بـرکت غورځـونک هم صرف یو الله تعالیٰ د

(۲) الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ پد یو آیت کښې څلـــور دلائل عقلیه ذکر کـــوی چه مالک الله او

نائب او شریک ئ په تصرف کښې نشته او خالق الله تعالیٰ او اندازه کونک یو الله تعالیٰ د نو معلومه شوه خیر او برکت هم بل څوک نشی درکولا ب دد الله تعالیٰ نه
(۳) وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونه آلِهَةً زجر په شرک او په اتخاذ دنورو الهو باند یعنی سره دد دلائلو د نالائقو ته اوګوره چه الله تعالیٰ سره نور د برکت ذمه دار مه جوړوئ او سره دد نه چه دوی دچا نه دبرکت اومید ساتی نو هغه خپله عاجزان دی
(۴) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا زجر په انکار دپیغمبر او دقرآن چه دوی دپیغمبر ته وائی چه ته دادعوی دبرکت د ځان نه جوړول
فَقَدْ جَاءُوا رد په دوی چه تاسو دروغ وایئ
(۵) وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اعتراض ددوی په قرآن باند
(۶) قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي سره رد ددوی په اعتراض او دلیل عقلی شپږم په دعوی باند چه عالم الغیب الله د نو خیر او برکت هم الله غورځوی
إِنه كَانَ دعوت توب ته چه راشئ توبه اوباسئ الله به مو معاف کړی
(۷) وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ اعتراضات د دوی په پیغمبر باند
يَأْكُلُ دا اول اعتراض چه د خوراک کوی او بازار کښې ګرځی
لَوْلَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ سره دویم اعتراض او شبهه پکار ده چه ده سره یوه فرشته و
أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنْزٌ دویم اعتراض
وَقَالَ الظَّالِمُونَ سره څلورم اعتراض دد ټولو اعتراضونو حاصل چه دوی په نبی علیه السلام کښې دد امورو دوج رسالت بعید دعقل

نه ګنړلو چه داځمونږعقل نه منی چه داس سړ د پیغمبر شی
(۹) انْظُـرْ كَيْـفَ ضَـرَبُوا لَـكَ الْأَمْثَـالَ زجر په اعتراضـاتو او رد په لنـډه طریقه تفصـیلی روسـتو راځی
(۱۰) تَبَـارَكَ الَّذِي إِنْ شَـاءَ دعـوی دسـورة په دویم ځـل اوجـواب دشـبهات په طـریق دلف نشر غیر مرتب یعـنی ب ترتیبه دوی وائیل چه بنګل او باغ اوخزان پکار دی ده له نو جواب کوی چه : " ان شاء " چه ددنیا په بدله کښې به الله تعالیٰ په آخـــرت کښې خه باغـــات ورکـــړی خیرونه او برکتونه صرف هغه ورکوی
(۱۱) بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعة زجر په انکـار دآخـرت چه دد اعتراض کولو اصل وجه داده چه داظالمـان قامت نه منی
وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ دد نه تر کثیراً (۱۴) پور تخویف نه منونکو دقیامت ته چه دوی له عـذاب تیار د
(۱۵) قُـلْ أَذَلِـكَ خَيْـرٌ پــد دوو آیتونو کښې بشارت منونکو ته په طریقه دتقابل سره
(۱۶) وَيَـوْمَ يَحْشُـرُهُمْ تخویف او عجز د الهه باطلو چه مشرکان کـوم باطل الهه او دبـرکت ذمه دار جـــوړوی نو دقیـــامت په ورځ به ددوی خلاف ګواهی کـوی نو ددوی به څـه حـال وی دا تر آیت (۱۹) عذاباً کبیراً پور
(۲۰) وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَـكَ دمخکښې شـبهاتو چه په رسالت وارد کـړ و نو دهغ جـواب په طـریق دنقض چه تــیرو انبیــاؤ به خــوراک کولو او بــازار کښې به ګرځیـدل نو ستاسو وینا مطـابق دهغـوی پیغمبری هم ثابته نشوه

وَجَعَلْنَا بَعْضَـــكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنة تخویف دیو بل دپاره امتحان یئ او الله رب العزت لیـدونک نو ځـه جواب به ورکوئ
(۲۱) وَقَـــالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُـــونَ لِقَاءَنَا د دویم شبه چه په رسـالت ئ کـړ وه په (۷) کښې دهغ جواب خو شبهه دوبـاره ذکرکـوی ځکه ورسـره لـږ زیادت کوی چه او " نری ربنا "
لَقَدِ اسْـتَكْبَرُوا اجمـالی رد چه چهـوټی منه بڑی بات وړه خله او غټ خبر
(۲۲) يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ تفصیلی رد کوی چه فرشـــــت په کومه ورځ اوویـــــنی نو هغه په دوی دعذاب ورځ وی او حجراً محجوراً به وائی
(۲۳) وَقَـدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُـوا یـره او جــواب دشبه چه دوی خو ځه نیک اعمـال هم کـړی وو نو جـــواب چه دشـــرک دوجه نه به هغه اعمـــال ختم شی
(۲۴) أَصْـــحَابُ الْجَنة بشـــارت چه منــــونکی دمسئل دبرکت به په مزو کښې وی
(۲۵) وَيَوْمَ تَشَـقَّقُ السَّـمَاءُ دد ځـائ نه تر (۲۹) خــذولاً پــور دقیــامت اثبــات چه دوی انکــار دآخـــــرت کـــــوو دهغ رد چه قیـــــامت به راځی او تفصـیلی یــره چه ستاسو برکتیــان بیا تاسو نشی خلاصول او افسوس دمجرمانو په اطاعت شـیطان او ارمان کول په اطاعت دپیغمبر پسکو " اب کیا هوت جب چڑیا چگ گئی کهیت "
(۳۰) وَقَـالَ الرَّسُـولُ يَا رَبِّ چه داد دنیا قـول شی نو زورنه او زجر په پریخودلو دقرآن چه دوی برکتیان نو ځکه جوړوی چه قــرآن نه راخلی او که قول دآخرت شی نو یره چه پیغمـبر سـتاخلاف وینا اوکړی نو څوک به دِ خلاص کړی
(۲۱) وَكَـذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُـلِّ نَبِيّ تســلی ده چه داعی دعــوت ورکــوی ډیر په درد او دلائل او دوی

اعتراضـات کـوی نو خفه کـوی نو قـرآن تسـلی ورکوی چه دا ستا ددشمنئ دوج اعتراضـات کـوی او دادهر پیغمـبر دپـاره شـوی دی تـالره د دوی مقابله کښې الله تعالیٰ کافی د
(۳۲) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا زجرپه انکـار دقـرآن چه دجواباتو او دتخویفـاتو نه روسـتو دوی له منل پکار دی نو دوی البته اعتراضات شروع کړل ، چه دا قـرآن لرلـر راځی نو معلومیږی چه ته دځـان نه جوړو
كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ سـره جـواب کـوی چه دیکښې مقصود تثبیت یعنی مضبوطیا ده
(۳۳) وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ تسلی دټولو اعتراضاتو سره متعلق چه دوی کوم اعتراض کـوی نو دهغ جواب مونږ تاته وایو
(۳۴) الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ یره چه دِ معترضینو له دقیامت دد حال نه یریدل پکار دی
(۳۵) وَلَقَـدْ آتَيْنَا مُوسَـى الْكِتَـابَ دد ځـائ نه تر (۴۰) پور دلائل نقلیه او نمون دتخویف دنیـوی دلائل نقلیه چه اوګـوره دا خـیر او ب خـیر چا ورکړ وه چه انبیاء له ئ نجـات ورکـړو او قومونه ئ تباه کړل معلومه شوه چه بـرکت دهنـده صـرف یو الله تعالیٰ داو چه چا دبـرکت ذمه دار نورخلق ګــنړلی وو نوهغه څنګه تبــاه او بربــاد شو په (۳۷)کښې اخروی تخویف هم د
(۴۰) وَلَقَدْ أَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ چه دا مک والا په دغه هلاک شــوو قومونو تــیریږی او ســره دد نه عبرت نه اخلی شپږ اقوام ئ ذکر کړی دی
(۴۱) وَإِذَا رَأَوْكَ إِنْ يَتَّخِــذُونَكَ زجر عبــارت اغستل چرته دی بلکه البته په داعی پـور اسـتهزاء کوی
إِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا هم د زجر حصه ده
وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ سره یره

(۴۳) أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَـذَ إِلَهَـهُ دا او ورپس آيت دواړو زجر چه غـــير ته دبــــركت ذمه دار دا دوئ دخواهش خبره د پد خه دليل نشته د
(۴۵) أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ سره دد ځائ نه تر ۶۲ آيت پــور په نفی دشــرک فی البرکة بانــد دلائل عقليه چه دا خيرونه وركــونك صــرف يو الله د د خــيرونو بركتونو ته اوګـوره او عـبرت تر حاصل كړه
أَلَمْ تَــرَ إِلَى رَبِّكَ دا په مســئله دبــركت اووم دليل د
(۴۷) وَهُــوَ الَّذِي جَعَــلَ لَكُمُ اللَّيْــلَ اتم دليل عقلی
(۴۸) وَهُــوَ الَّذِي أَرْسَــلَ الرِّيَــاحَ نه م دليل عقلی
(۴۹) لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا دمخكښې دليل حصه ده
(۵۰) وَلَقَــدْ صَــرَّفْنَاهُ بَيْنه مْ زجر چه ســره دبيـــان د دلائل " وهی مــــرغی کی ايک ٹانگ " دا مشركان دسپی لكئ دی نه نيغيږی
(۵۱) وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا ترغيب نبی عليه السلام ته ده بيان د مسئل چه مسئله څمونږ دبركت بيــان كـــــړه كچرته ځما اراده وه چه په هر كلی كښې پيغمـبر راوليږم دتوحيد دبيـان دپـاره نو كـړی به مِ وو خو داس مِ او نه كـــړل او ته مِ دټــول عـــالم دپاره تا قيام قيامت نبی كړ چه داټول اجر وثواب تاله دركړم نو دا بوج مِ په تا واچوو نو مسئله بيان كړه دا دليل په ختم نبوت هم د
(۵۲) فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ اصول دعـوت كـافر به درته بله مسـئله مخ ته كـوی چه دبركتمسـئله بيان شی خو مسئله بيان كړه
وَجَاهِدْهُمْ بِهِ ترغيب بيان او تعليم دقرآن ته

(۵۳) وَهُــوَ الَّذِي مَــرَجَ الْبَحْــرَيْنِ لسم دليل عقلی
(۵۴) وَهُوَ الَّذِي خَلَـقَ مِنَ الْمَـاءِ بَشَـرًا يولسم دليل عقلی
(۵۵(وَيَعْبُـدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ زجر په شـرک چه سـره ددومـره دلائلو دا نالائقه عـاجزه مخلـوق دالله سره حصه دار کوی او دخير برکت ذمه وار ئ ګـــنړی او دهغ دپـــاره بيا قســـما قسم عبادتونه کوی دالله خلاف ئ دشيطان مرسته اوکړه
(۵۶) وَمَا أَرْسَـــلْنَاكَ إِلَّا په رســـالت بانـــد دشـــبهاتو ســـره متعلق چه دوی کله خزانه کله فرشته کله معجزه غواړی نو جواب چه ستا منصب خو دا ند ته کو صـرف بشـير او نـذير ئ معجـزات وغيره اختيار دالله تعالیٰ کښې دی
(۵۷(قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ چه دوی نه منی نو رکاؤ ځه د ول ته تر ځه مزدوری غواړ
(۵۸) وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي تـــرغيب بيـــان دمســـئل ته ورســـره دولسم دليل عقلی چه ته ددوی دانکار او اعتراضاتو دوج مسئله مه پريـږده صـاف مسـئله بيـان کـړه او ددوی مصـائب الله ته حواله کړهستا به الله تعالیٰ مدد کوی
وَكَفَى بِـهِ سـره تخـوف چه ددوی په حـال الله خبردار د
(۵۹) الَّذِي خَلَـــقَ السَّـــمَاوَاتِ ديارلسم دليل عقلی
(۶۰) وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلـرَّحْمَنِ زجر چه بـاوجود ددومـره دلائلو نه دتسـليم او منلو ځـائ د دوی نفرت سوا کيږی
(۶۱) تَبَارَكَ الَّذِي څوارلسم دليل عقلی سـره دذکر ددعو نه دريم ځلی
(۶۲) وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ پنځلسم دليل عقلی

(۶۳) وَعِبَـــادُ الـــرَّحْمَنِ الَّذِينَ □□□□ دد□ خـــائ□ نه اوصـاف دعبـادالرحمٰن په هر " الـذين " سـره اته قسمه د نيكـانو ذكركـوى □ او اشـاره به وى چه په آخرت كښې بركت وركـونك□ هم الله تعـالىٰ د□ لكه چه دنيا كښې بركت وركونك□ الله د□ □ نو ده آخرت بركتونه به الله تعـــالىٰ د□ خلقو له وركــــوى چه پكښې دا صفتونه وى□

الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا □□□□ يو صفت

(۶۴) وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ □□□□ سـره دويم صـفت □

(۶۵) وَالَّذِينَ يَقُولُـونَ رَبَّنَا اصْـرِفْ عَنَّا □□□□ سـره دريم صفت □

(۶۷) وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا □□□□ خلورم صفت □

(۶۸) وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ □□□□ پنځم صـفت□ ورسـره ترغيب توب□ ته او تخويف تر آيت (۷۱) پــور□ □ په (۷۰)كښې دشـــــــــــرک او كفر نه توبه □ او په (۷۱)كښې دعامو بد عملو نه توبه□

(۷۲) وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ □□□□ شپږم صفت

(۷۳) وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا □□□□ اووم صفت

(۷۴) وَالَّذِينَ يَقُولُونَ □□□□ اتم صفت

(۷۵) أُولَئِكَ يُجْـزَوْنَ الْغُرْفة □□□□ سـره بشـارت چه داخلق د آخرت دخيرونو مستحق دى□

(۷۷) قُلْ مَا يَعْبَـأُ بِكُمْ رَبِّي □□□□ تخويف چه كفر او شرک نه پريږدى او سره ددومره دلائلو نه بــركت ذمه دار بل څــوک ګــڼړى نو خــامخواه به عذابونه راځى□

حاصل دسورة

په وحى او په عقل او په نقل دا خــبره ثابته شــوه چه " تــبرک الـذى □□□ " دخــير اوبــركت وركــونك□ صـرف يو الله تعـالىٰ د□ هم په دنيا كښې او هم په آخـرت كښې او مشـركانو چه نـور دبـركت ذمه دار جــوړكړى دى□هغه عــاجز دى د قيــامت په ورځ به

ددوی خلاف وی او چه دوی اعتراضـــونه کــــوی
تکلیفات رسوی او انکار کـوی نو دوی به په دنیا او
آخر کښې سزاوار شی□ او بیا به ارمان کـوی □ ته
دد□ پـرواه مه کـوه په الله تعـالیٰ ځـان سـپاره او
مسئله بیان کړه□

سورة کښې نفی دشرک فی البرکت باند□ پنځلس
دلائل عقلیه او دغه شـــــان شپږ نقلی یو وحی او
جــواب دشــبهاتو په مقاصد اربعو او کثــیر تعــداد
کښې زورن□ بیان شو□ او تخویف منکرینو ته□

امتیازات دسورة

(۱) در□ ځله مسئله او دعوی د تبـارک□ (۲) د ډیـرو
شبهاتو چه په مقاصد اربعه واردیدیل دهغه جواب□
(۳) عجز دالهو باطلو□ ۳ (۴) وقـال الرسـول یـربّ
□□□۳۰□
(۵) افســوس او ارمــان د ظــالم □ ۲۷ ، ۲۸ □ (۶)
اوصاف دعبادالرحمٰن□

تمت سورة الفرقان بعون الملک الرحمٰن
۲۳ شــوال المکــرم ۱۴۳۳ ه □ ۱۰ ســتمبر ۲۰۱۲ ء
یوم الاثنین □ ۲۴ : ۱۲ دوپهر

سورة الشعراء

سورة الشعراء مکی سورة د په نزول کښې (۴۷) اووه څلویښتم نمبر د پس دسورة الواقعه نه او په ترتیب مصحفی کښې شپږیشتم نمبر (۲۶) د پس دسورة الفرقان نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناسبت دسورة الشعراء دسورة الفرقانڼ سره په ګڼړو وجوهو باند د څه دهغ نه

اوله وجه : په سورة الفرقانڼ کښې په رد دشرک فی البرکات دلائل عقلیه بیان شو نو په سورة الشعراء کښې اوس ادله نقلیه بیانیږی

دویمه وجه : دسورة الفرقان په آخرۍ آیت کښې وئیلی وو چه " فقد کذبتم فسوف یکون لزاما " نو داسورة الشعراء ددغ تشریح کوی چه یترو قومونو تکذیب کړ وو نو په هغوی عذاب راغل وو

دریمه وجه : په مخکښې سورة کښې صداقت دنبی علیه السلام بیان شو په رد کولو دشبهاتو باند نو داسورة ئ ورپس دپاره دتسلئ راوړو چه تیرو امتونو کښې چا دپیغمبرانو پور ټوق کړ د نو دهغوی انجام څه شو ن وته تسلی ساته ستا دشمن به هم تباه شی

څلورمه وجه : سورة الفرقان کښې مسئله دبرکت بیان شوه نو داسورة دهغ وضاحت او تشریح کوی چه لکه څنګه چه په انبیاء کرامو کښې برکت غورځول وو چه هغوی له ئ خلاص ورکړو او منکر ئ تباه کړل دد وج دهر واقع په آخر کښې دوه صفتونه دالله ذکر کوی چه " العزیز او الرحیم " دی چه هره واقعه ځان له ددعوی دبرکت دپاره کافی ده خو کافر نه منی

دعوى دسورة
دســـورة مركـــزى مضـــمون دوه خـــبر دى (١(التسـلية يعـنى دزړه خوشـحالول دتـيرو انبيـاؤ حالاتو كښې سوچ اوکړه الله تعـالىٰ څنګه اكـرام كــړ وو او منكر ئ څنګه تبــاه كــړى وو نجــات الموحدين او هلاک الجاهدين
او (٢) دويمه چه دمســئل دبــركت دپــاره به دليل نقلى هم شى چه تيرو انبياؤ او دهغوى تابعــدارو له الله تعالىٰ څنګه بركت دنجات وركـړ وو نو دغه شان په هر څيز كښې بركت غورځونک الله تعـالىٰ د نو تسـلى او دلائل نقليه په دعـوى دبـركت دا دسورة دعوىٰ ده
خلاصه دسورة
دسـورة ابتـداء نه تـرغيب قـرآن ته او تسـلى او زجرونه په نه منلو دمســـئل بانـــد او يو دليل عقلى د زورنۍ په طريقه بيا د ١٠ آيت نه تر ١٩١ پور واقعات دانبياء دپـاره دتسـلئ او دپـاره ددليل نقلى په مسئله دبركت باند اودتخويف د ١٩٢ نه تر آخرترسورته ترغيب قرآن ته او زجرونه لكه چه په اول كښې وو او صـــداقت دقـــرآن او داعى ته آداب او اصـــول د ٢١٣ نه تر ٢٢٠ پـــور ختم په تخويف او تسلئ باند
تناسب الايات و مقاصدها
(٢) تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ تمهيد ترغيب قرآن ته او اشاره ده چه نقلى دلائل په سـورة كښې زيـات دى
(٣(لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ تسلى ده او ورسره دا هم معلوميږى چه نبى عليه السلام ځومره مهربان وو چه ســتا دعــوت وركــول په ذمه بانــد ووهغه اوشولو اوس هم دا كافر نه مـنى نو ته ځـان غم كښې مه غورځوه

(۴) إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ دا هم د تسـلئ حسه ده او تخويف هم دے چه په زوره ايمان كه مطلـوب وے نو مـونږ به دآسـمان نه يـوه نخه راليږلے وه او دوى به ايمان ته عـاجزه شـوى وو خو دزور ايمـان مطلوب ندے.
(۵) وَمَا يَـأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْـرٍ زجر دے چه ځـومره دلائل مخكښې سورة كښې په مسئله دتبارك بيـان شو خو دوئ نه منى.
(۶) فَقَدْ كَذَّبُوا سره تخويف دنيوى دے چه كـوى دِ تكذيب وخت به راشى.
(۷) أَوَلَمْ يَـــــــرَوْا إِلَى الْأَرْضِ دليل عقلى دزورنے په طريقه چه كه دوى پـــدے خـــبره كښې سـوچ كـړے وو نو هم به ئے تكـذيب نه وے كـړے خو پـدے خـبره كښې هم دوى سـوچ نه كـوى. يعـنى استهزاء نده پكار دا نخو ته نه ګـورى چه معلومه كړى چه دا بركتونه الله تعالىٰ غورځوى.
(۸) إِنَّ فِي ذَلِـكَ لَآيَـةً ثمـره ددليل دپـاره دمنكرينو يعنى دلائل خو بالكل صاف دى نو سـوچ ولے نه كوى.
(۹) وَإِنَّ رَبَّكَ دفـوراً عـذاب نه راتلو سـبب دليلونه خو ډير دى خو داثبات ددعـوے دپـاره يو هم كافى دے خو دا كافر نه منى زيات ددوى نه انكـار كوى نو دوى له عـذاب ولے نه وركوينو الله تعـالىٰ غالب دے په عـذاب وركولو عـذاب وركـولے شى خو رحيم دے نو دمه ئے ورته كـــــــړے ده ددے آيت او دمخكښې چه دهـــرے واقعے په آخر كښې به راوړى مناســـبت معلـــوم شو. او دا هم ده چه عزيز دے بهلاک الجاحــدين . چه منكر تبـــاه كـــړى او رحيم بنجاة المومنين. چه مومنان خلاص كـړى. نو خـير او بـــركت د هغه په لاس كښې دے دهر دليل عقلى نه روســـــــتو هم دا راوړو او دهر دليل نقلى ن روسـتو هم دا ذكر كـوى ددے مقصـدونو دپـاره او

اشاره ده چه لکه چه دلیل عقلی په اثبات دمسـئله کښې مستقل وو نو نقلی هم هر یو ځـان له مستقل د
(١٠) وَإِذْ نَـادَى رَبُّكَ مُوسَـى دد ځـائ ن تر آیت (٦٨) پور اولن دلیل نقلی دواړه خبر به تر ثابت شی اول مسئله دبـرکت چه اوګـوره موسـیٰ علیه السـلام تقریر ته چه فرعـون و " وما رب العـالمین " نو موسـیٰ علیه السـلام څنګه جـواب ورکـړ د (٢٢ او ٢٨) کښې معلومیږی چه دخـیر او برکت مالک صرف الله تعالیٰ د
دویمه مسـئله دسـورة هغه تسـلی وه نو اوګـوره فرعـون جـابر باسشـاه او دهغه قـوم چه کله دا دعـوی اونه منله نو الله تعـالیٰ منونکو له نجـات ورکړو او نه منونکی ئ غرق کړل ٦٥، ٦٦ کښې
وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ موسیٰ علیه السلام ته پیغمبر ملاویدل او تعین د هدف او مقصد کول
قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَـافُ دد نه تر " أَنْ يَقْتُلُـونِ" (١٤(پور دموسیٰ علیه السلام خپل عـذر بیـانول چه هس نه ځما دا مـذکور کارونه په مسـئله دتوحید او دهغ په بیان کښې او دفرعون او دقوم په منلو کښې رکاوټ نشی دوه عذرونه ذکرکـوی تر " هٰرون " پور یو عذر " لهم علیّ " سـره دویم عذر ذکر کوی
(١٥) قَـالَ كَلَّا فَاذْهَبَا دالله رب العـزت دهغه هغه رکاوټ ختمول او فرعون ته تلو حکم کـول او هغه له تسلی کول دموسـیٰ علیه السـلام راتلل او دهغه د راتلو دوه مقصدونه بیـان دتوحید او د آزادئ دقوم کول دمظلـوم موحـدینو د ظالمـانو نه خلاصول تر (١٧) پور
(١٨) قَـالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيـدًا دفرعـون رد عمل اول اعتراض خپل احسـان زبـادل چه ډوډئ

ما درکړ ده اوس څما خلاف آواز اوچتوي يعنی تحقير دموسیٰ عليه السلام مقصود دی

(١٩) وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي دويم اعتراض چه قتل کول چه سړی دِ وژلی څما دقوم نو څما دنعمت ناقدري دِ کړې ده

(٢٠) قَالَ فَعَلْتُهَا إِذًا دموسیٰ عليه السلام دفرعون ددويم اعتراض جواب ورکول ځکه دا ظاهر کښې هغوی ته ګناه او ظلم خکاريدلو او ظالم پيغمبر کيدلی نشی نو دااعتراض په نبوت وو نو څه دد جواب مخکښې کوی چه مادغه کارکړ وو او بيا ستاسو نه لاړم روک شوم " من الضالين " يا دخپل ګذار دانجام نه خبر نه ووم دا په غلطيا شوی وو دالله مجرم نه ووم خو تاسو خو دالله قانون نه منلو ځکه لاړم

(٢٢) وَتِلْكَ نِعْمة تَمُنه ا دفرعون داول اعتراض جواب دا په ذات دموسیٰ عليه السلام نو جواب کوی چه دا تاکره پړوړئ خوړل ځکه وو چه بنی اسرائيلو ستاخدمت کولو نو څما قوم ګټله او ماخوړله او دا ستا دظلم نتيجه وه او څما قوم ستا غلامان وو او قانون ستا ئ منلو او احتجاج ئ نه کولو

(٢٣) قَالَ فِرْعَوْنُ چه پدغه اعتراضونو اونشوه نو اوس دفرعون په اصل مسئله اعتراض تفصيلی ګفتګو او دموسیٰ عليه السلام د ربّ خه وضاحت کول او درب ټک نه پريخودل ځکه فرعون دربوبيت دعوی کوله نو باطل پرست کوشش کوی چه جنګ جوړ کړی او مسئله پاتې شی فرعون خلق دهوکه کول په معنی دعالمين کښې چه عالم مصر دی او دهغ نظام څه چلوم نو موسیٰ عليه السلام دعالمين معنی کوی اول بره خکته عالم نو فرعون داس تعجب اوکړو اثر اونکړی بيا موسیٰ عليه السلام سخته کړه

چه دمصر مشـران او انسـانان ئ ذکرکـړل چه دغه فرعون نه وو نو نظـام چا چلولو نو فرعـون غصه شو او دمجنـون فتـوی ئ اولګوله بیا موسـیٰ علیه السـلام اطـراف دمصر ذکر کـړل چه دمصر بهر نوره دنیا هم شته د نو فرعون ځکه دجیل دهمکی ورکړه
(۲۹) قَـالَ لَئِنِ اتَّخَـذْتَ إِلَهًا دفرعـون دجیل دهمکی ورکـول چه دجیل نه اویریـږی او مسـئله پریږدی او اوس هم داس کوی
(۳۰) قَالَ أَوَلَـوْ جِئْتُـكَ دموسـیٰ علیه السـلام دمعجز خکاره کولو دعـوت معجـزه خکـاره کـول دلائل ربوبیت نه روستو دلائل رسالت ذکر کـوی دتخویف او بشارت تر آیت (۳۲) پور
(۳۴) قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ دفرعون سیاسی تـدبیر او موسـیٰ علیه السـلام بانـد دسـحر تهمت او دموسـیٰ علیه السـلام نه دنفـرت پیـداکولو دسـردارانو دراپـارولو او تـیزولو طـریق اوله چه سـاحر د دویمه " فما ذاتـامرون " ځـه به ستاسو منم دریمه ورپس
(۳۵) یُرِیدُ أَنْ یُخْرِجَکُمْ دموسـیٰ علیه السـلام خلاف دخلقو او وزیرانو راپـارولو تـدبیر چه د دحکومت واګ په لاس کښې اخلی
(۳۶) قَالُوا أَرْجِـهْ وَأَخَـاهُ دوزیرانو تـدبیر پیش کـول او سـاحران او خلق دموسـیٰ علیه السـلام خلاف د مقـابل دپـاره راجمع کـول اود سـاحرانو داتباع مشروطه وعده کول چه که سـاحران غـالب شی نو منو به ئ هر حالت کښې به ئ نه منو تر آیت (۴۰) پور
(۴۱) فَلَمَّا جَـاءَ السَّـحَرَةُ دسـاحرانو راتلل او دفرعون نه دمزدورئ طلب کول
قَـالَ نَعَمْ دفرعـون دمـزدورئ وعـده چه درباریان به شئ

(۴۳) قَـالَ لَهُمْ مُوسَـى □□□□ دمنـاظر□ ميـدان اود موسـیٰ علیه السـلام دهغئ دوینا نه روسـتو هغه ته دکپل کرتب خکاره کولو وینا□
(۴۴) فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ □□□□□ دساحرانو کرتب خکاره کول او معـزوره کیـدل او دفرعـون په عـزت قسم کول چه غلبه ځمونږده□
(۴۵) فَـأَلْقَى مُوسَــى عَصَــاهُ □□□□ دموســیٰ علیه السلام همسا غورځول او دهغوی جادو او کرتبونه ختمیدل□
(۴۶) فَــأُلْقِيَ السَّــحَرَةُ □□□□ دســـاحرانو ایمــــان راوړل□ (۴۸) پور□□
(۴۹) قَـالَ آمَنْتُمْ لَـهُ □□□□ دفرعـون سیاسی چـال چه دا ستاسو مشــــوره وه او دهمکی ورکــــول د سزا□
(۵۰) قَــالُوا لَا ضَــيْرَ □□□□ دســـاحرانو تثـــبیت او کلکوال□ او مغفرت امید اه □□□
(۵۲) وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَـى □□□□ اوس به فرعـون د وژلو کوشش کــوی نو دالله تعــالیٰ موســیٰ علیه السـلام ته هجـرت حکم او چه فرعـون پ مناسب ځائ□ کښې تباه کړی□
(۵۳) فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ □□□□ دفرعون دموســیٰ علیه السـلام خلاف فوجونه جمع کــول او دخطــر□ نه یریدل□
(۵۷) فَأَخْرَجْنَــاهُمْ □□□□ تــدبیر الهی دفرعــون او دهغه دفـوج په جمع دایسـتلو دمصر نه دغرقیـدلو دپاره□ او دغه هر څـه بـنی اسـرائیکو ته ورکـول□(۵۹)
(۶۰) فَأَتْبَعُوهُمْ □□□□ دشـپ□ دموسـیٰ علیه السـلام تلل او سحر ورپس□ دفرعون روانیدل□
(۶۱) فَلَمَّا تَــرَاءَى الْجَمْعَــانِ □□□□□ ددواړو ډلو دیو بل لیدل او دموسیٰ علیه السلام دملګرو فریاد□

(۶۲) قَالَ كَلَّا دموسیٰ علیه السلام قـوم له تسلی ورکول
(۶۳) فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَـى تـدبیر دالله دپـاره دخلاصـول دبـنی اسـرائیلو او دریـاب نیمیـدل دفرعون او دهغه فوجونه رانزد کیدل دموسـیٰ علیه السـلام او دهغه د ملګـرو نجـات او دفرعـون تباهی اوس هم دا خلق سوچ نه کوی چه فرعون ول تبـاه شو او موسـیٰ علیه السـلام ول بچ شو هغه الله چه عزیز او رحیم د نو هغه اوس هم د
(۶۹) وَاتْـلُ عَلَيْهِمْ نَبَـأَ إِبْـرَاهِيمَ دد ځـائ نه واقعه دابـراهیم علیه السـلام دویم دلیل نقلی چه اوګـوره ابـراهیم علیه السـلام هم دغه مسـئله کـړآیت ۷۷ ، ۷۸ کښې او چه نـور چا برکتیـان جـوړ کړی وو په هغوی ئ څنګه رد کړد
إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ دابراهیم علیه السلام قوم له او پلا له دعوت
(۷۱) قَالُوا نَعْبُدُ دقوم جواب ورکول
(۷۲،۷۳) قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ دابـراهیم علیه السلام دهغوی دالهو عجز خکاره کول خو دهغـوی دخلو نه
(۷۴) قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا دهغـوی په عجز اقـرار خو دلیل اتباع د آبـاء وئیل چه ځمـونږه مشـرانو به داس کول
(۷۵) قَـالَ أَفَـرَأَيْتُمْ دابـراهیم علیه السـلام دشـرک ، مشـرک او دالهه بـاطلو سـره دعـداوت اعلان کول داشـوه لااله او بیا د الاالله اعلان دالله رب العزت اختیـار او کارونه ذکرکـول تر آیت (۸۲) پور
(۸۳) رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا دد ځـــــــائ نه د ابراهیم علیه السلام ځان له تفصیلی دعاء غوختل دالله تعالیٰ نه تر آیت (۷۸) پور

(٨٨) يَـوْمَ لَا يَنْفَـعُ مَـالٌ دد ځـائ نه ادخـال الهی دقيــــامت او دوزخ خطرنــــاکی او مختصر بشارت په دوزخ کښې ددوزخيانو يو بل سره بحچ او د دوزخ دتلو سبب په (٩٨) کښې چه مــونږ نــور الله تعـالیٰ سه برابـرول خصوصاً په بـرکت کښې ځکه ســــورت د له د او بيا نااميـــده کيــــدل د دوزخيــانو دسفارشــيانو او دوســتيانوتر (١٠٢) پور نو اوس هم داخلق نه منی نو ان ربک
(١٠٥) کَـذَّبَتْ قَـوْمُ نُـوحٍ دد ځــائ نه دريم دليل نقلی او نمونه دتسـلئ او دتخويف چه نـوح عليه السـلام هم دغه دعـوی رسـول وهچه کومو نی وه منل نو څنګه الله تعــالیٰ منونکو له نجــات ورکړو او نه منونکی ئ تباه کړل
(١٠٦) إِذْ قَـالَ لَهُمْ أَخُـوهُمْ دد نه تر (١١٠) پور دعـوت دنـوح عليه السـلام قـوم ته دتوحيد او داتبـــاع خپل او رکـــاؤټ ختمـــول چه مـــزدوری نه غواړم نو
فَاتَّقُوا اللَّهَ الله سره نـور حصه دار په بـرکت کښې مه ګرځـوئاو ځما دا خــبره اومـنئ " لااله الاالله " او " نوح نبی الله " دعوت ئ ورکړو
(١١١) قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ دقوم دنه منلو دپــاره ځان له اتباع بهانه کول
(١١٢) قَــالَ وَمَا عِلْمِي دنـــوح عليه الســلام جـواب ورکـول تفصـيلی چه دوی سـره اهم دولت ايمان د او نور دولتونه ځما اختيار کښې ندیځه خو نذير يم خدائ نه يم تر (١١٥) پور
(١١٦) قَــالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَــــهِ دقــــوم دهمکی ورکول
(١١٧،١١٨) قَالَ رَبِّ دنوح عليه السـلام قـوم ته بد دعاء کول خو دا دنه ه نيم سوه کـالو خلاصه الله تعالیٰ ذکر کوی

(١١٩) فَأَنْجَيْنَـاهُ نجـات دمومنـانو او هلاكت دمشـركانو نو اوس هم دوی عـبرت نه اخلی او مسـئله نه مـنی نو دهلاكت قابل دی عزیز د خو مهربان د دمه كوی چه مسئله دبركت اومنئ
(١٢٣(كَـذَّبَتْ عَـادٌ دد ځـائ نه څلـورم دلیل نقلی او نمونه دتسلئ او دتخویف چه هـود علیه السلام هم دغه مسئله او دعوی بیـان كـړ وه او ركـاؤ ئ ختم كـړ وو چه مـزدوری نه غـواړم دتوحید او دخپل اتبـاع دعـوت وركـول تر آیت (١٢٧) پور
(١٢٨) أَتَبْنُـونَ بِكُـلِّ رِیـعٍ قـوم ته زورنه ه وركول په عبث آبادو او ظلمونو باند او په طاقت دغـره كیـدلو او دوبـاره توحید دعـوت تفصـیلی وركول سره ددلائل عقلیو نه او دعذاب نه یـرول تر آیت (١٣٥) پور
(١٣٦) قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا دقوم دعوت رد كـول او په طاقت غـره كیـدل او تبـاه كیـدل بیا دعـوت دعبرت چه اوس هم نه مـنئ تر آیت (١٤٠) پـور مقصد څو ځله تیر شو
(١٤١) كَـذَّبَتْ ثَمُـودُ الْمُرْسَـلِينَ دد ځـائ نه پنځم دلیل نقلی او نمونه دتسـلئ چه دغه دعـوت صـالح علیه السـلام هم وركـړ وو نو چه چا اونه منله تباه شو او منـونكی بچ شو دعـوت تر آیت (١٤٥) پور
(١٤٦) أَتُتْرَكُونَ فِي مَا قوم ته دعوت وركـول چه په آرام او آســـــائش دهوكه كیږئ مه دا تاسو دعـذاب دالله تعـالیٰ نه نشی بچ كـول بچ كـونك څیز " فاتقواالله واطیعـون " د نو د مسـرفانو مه منئ دا تر آیت (١٥٢) پور
(١٥٣) قَـــالُوا إِنَّمَا أَنْتَ دقـــــوم رد عمل او اعتراضونه كول دوه چه جادو درباند شـو د او ځمونږغوند انسان ئ او مطالبه دمعجز

(١٥٥) قَالَ هَذِهِ نَاقة لَهَا □□□□ معجزه راتلل□
(١٥٦) وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ □□□□ دمعجز□ دادب بيان□
(١٥٧) فَعَقَرُوهَا □□□□ دهغــوى ب□ ادبى كــول او عـذاب راتلل نو پكـار ده چ عـبرت واخلى اوس هم نه مــنى نو دعــذاب قابل دى خو رحيم ذات د□ او الله تعالىٰ غالب د□ په هلاک الجاحـدين او رحيم د□ بنجات الموحدين□ (١٥٩) پور□□
(١٦٠) كَذَّبَتْ قَـوْمُ لُـوطٍ □□□□ شپږم دليل نقلى او نمونه دتخويف □ چه لــوط عليه الســلام هم دغه دعــوى بيــان كــړ□ ده نو منونكو ته نجــات او نه منونكى تباه شوى دى□
دعوت دلوط عليه السلام تر آيت (١٦۴) پور□□
(١٦٥) أَتَـأْتُونَ الـذُّكْرَانَ □□□□ دلـوط عليه السـلام دقوم يو خصوصى ګناه رد كول□
(١٦٧) قَــالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَــهِ □□□ دقــوم رد عمل او دهمكى دشړلو وركول□
(١٦٨) قَـالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ □□□□ دلـوط عليه السـلام دهغوى دعمل نه نفرت خكاره كول او دخپل نجات سوال او دهغه او داهل نجـات سـوا دهغ□ دښځ□ نه □نو دعــوت تفكر چه اوس هم فكر نه كــوئ□ الخ □□□□ ١٧٥ پور□□
(١٧٦) كَـذَّبَ أَصْـحَابُ الْأَيْكَـةِ □□□□ اووم دليل نقلى چه شعيب عليه السلام هم دا مسئله او دعوى بيان كړ□ د□ نو منونكى خلاص شـوى وو او نه منـونكى تباه شوى دى□
دعوت دشعيب عليه السلام تر (١٨٠) پور□□
(١٨١) أَوْفُوا الْكَيْلَ □□□□ دقوم د يو مخصوص ګنــاه رد كول تر (١٨۴) پور□□
(١٨٥) قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ □□□□ دقوم اعتراضونه كــول او دعــوت دعــذاب چه راوله راوله (١٨٧) پور□□

(١٨٨) قَـالَ رَبِّي أَعْلَمُ □□□□ دشـعيب عليه السـلام حواله كول الله تعالىٰ □ دقومونو تكـذيب هلاكت او خلقو ته دعوت دعبرت وركول چه دومـره واقعـات بيان شو اوس هم نه منئ□ (١٩١) پور□□

(١٩٢) وَإِنه لَتَنْزِيـــلُ □□□□ دد□ دعـــوى او دقـــرآن اهميت□ ابتــداء دســورة ســره ئ□ متعلق كــړه چه دادعـــــوى دالله تعــــالىٰ دطرفنه د جبرئيل عليه الســـلام په ذريعه به محبـــوب بنـــده راغل□ ده په واضحه ژبه او دا په تيرو كتابونو كښې هم وه□ خو دا خلق نه منې لكه پنځم آيت كښې چه وو□

أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَـــةً □□□□(١٩٧) دمخكښې ســـره متعلق چه د بـنى اسـرائيلو نيكـان عالمـان هم دد□ بيان كوى□ نو دوئ ول□ نه منى□

(١٩٨) وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ □□□□ سـره زجر په انكـار دقـرآن باند□□ تر (٢٠٢) پور□□چه نه منى نو ده څه انتظار د□ دعذاب انتظار د□□

(٢٠٣) فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ □□□□ دد□ ځائ□ نه يــره ده دنيا ذكر كوى تر (٢٠٩) پور□□ ورسـره زجر دعـذاب په غوختلو بانــد□ چه دادنيا او ددنيا ســاز وســامان فائده نشى دركول□□

وَمَا تَنَـزَّلَتْ بِـهِ □□□□ جـواب دشـبه□ چه دا كفـار " تنزيل من رب العالمين " نه مـنى □ نوڅـه وجه ده نو شبهه كوى چه ده ته جنات او شيطان بيانوى دا ورته دغيبو داخــبر□ جنــات وائى□ او دويمه شــبهه چه دا شـــاعر د□ او دځـــان ه جـــوړوى□نو دلته لنډ جـواب كـوى او بيا روسـتو تفصـيل كـوى□دلته لنډ جواب په (٢١١ او ٢١٢) كښې□

(٢١٣) فَلَا تَدْعُ مَـعَ اللَّهِ □□□□ دا نتيجه ئ□ راويسـتله چه انبياء دا مسئله كړ□ ده او الله تعالىٰ راليږل□ او ټولو كتـــابونو كښې هم دا مســـئله ده نو ددوى دا اعتراضونو او شبهاتو پرواه مه كـوه او بل بركـتى

مه منه ګـــنی معـــذّب به ش□ لکه چه نـــور قومونه معذّب شوی وو□
(٢١۴) وَأَنْذِرْ □□□□ اداب دعوت □ اول ادب چه نـزد□ رشته دار مخکښې کړه□
(٢١۵) وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ □□□□ دویم ادب ، اَتباع باند□ شفقت کول□
(٢١۶) فَـــإِنْ عَصَـــوْكَ □□□□ دریم ادب دعصـــیان نه بائیکاټ کول□
(٢١٧) وَتَوَكَّلْ □□□□ څلـــــــــورم ادب □ چه دخلقو داعتراضـاتو او تکـالیفو پـرواه نه کـول او سـپارل الله تعالیٰ ته (٢٢٠)
(٢٢١) هَـلْ أُنَبِّئُكُمْ □□□□ دا داول شـــبه□ تفصـــیلی جواب چه پیغمبرد شیطان دتسـلط نه محفـوظ د□ تر آیت (٢٢٣) پور□□ جنات په دروغژن راځی□
(٢٢۴) وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَـاوُونَ □ ددویمې شـبه□ جواب چه د□ شـاعر د□ او دده دا خـبر□ د شـاعرانو پشـان دی نو جـواب چه والشـعراء □□□ دشـاعر د خبر□ څه حقیقت نه وی او دخوده حقیقت نه ډک□ خبر□ دي□
(٢٢٧) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُـــوا □□□□ په شـــــاعرانو کښې دنیکـانو اسـتثناء چه څه پکښې شـت□ چه په شـعر ددین خدمت کوی□
سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا □□□□ تخویف □ ظالمـان به زر د خپل حال نه خبر شی□
حاصل دسورة
دا دعـــوی دبـــرکت لکه چه په عقلی دلائلو ثابته وه دغه شـــان په نقلی هم ثابته ده او هر پیغمـــبر دد□ دعوت ورکړ□ د□ او پــد□ ئ□ مصـائب برداشت کـړی دی□نو پکار ده چه دا خلق اومنی او که نه مـنی نو ته تسلی ساته ستا خبره نه منـونکی به تبـاه شی او منونکی به کامیاب شی لکه چه دادنجـات بـرکت الله تعـالیٰ هر پیغمـبر له ورکـړ□ د□ نو دغه شـان

ســتا په اتبــاعو کښې به هم الله تعــالیٰ بــرکت واچـوی او دشـمن به درله تبـاه کـړی ځکه عزیز او رحیم ذات د

امتیازات دسورة

(١) ان ربک لهوالعزیزالرحیم دد صـفاتو تکـرار (٢) کثرت د ادله نقلیو په رد دشــرک فی البرکة (٣) خطبه دتقریر دټولو انبیـــاء کرامو (۴) تنزیل من ربّ ١٩٢ نه تر ١٩٥ دقرآن تعریف او سند (٥) وما تنزلت به الشياطين ٢١١ ٢٢١

(٦) والشعراء يتبعهم الغاوۇن

تمت سورة الشعراء بعـون مرسل الرسل والانبيـاء لاقامة الملة العوجاء ودعوة الملة البيضاء

٢٣ شـوال المکـرم ١۴٣٣ه ١٠ سـتمبر ٢٠١٢ء يـوم الاثنين ۵۴ : ٠۴ عصر

وانا فی السـجن حـزين اللّهم اذهب عـنى الحـزن بالخلاص ياربّ المسجونين ويا غـافرذنب المـذنبين ويا ارحم الراحمين ارحم علیّ وعلى من يدعوا لى بالخلاص من هذه المصيبة

انا العبد مجتبیٰ عامر بن عبـدالمتين غفر للـه لهما سليم خان صوابى

□□□□□□

□

سورة النمل

ســورة النمل مكی ســورة د□ یعــنی دهجــرت نه مخكښې نـــازل شـــو□ د□ په نــــزول كښې اته څلويښتم (۴۸) نمبر د□ پس دسورة الشـعراء نه او په تـرتيب مصـحفی كښې اوويشـتم (۲۷) نمـبر د□ پس دسورة الشعراء نه □

مناسبت دمخكښې سره

مناسبت دسورة النمل دسورة الشـعراء په مختلفو وجوهو باند□ د□ څه دهغ□ نه دلته ذكر كيږی□

اوله وجه : هركله چه په مخكښې ســـورة كښې دا ثابته شــوه چه متصــرف هغه د□ لكه په صــفت د عزير او بركت غورځونك□ صرف هغه الله تعـالىٰ د□ لكه په صفت د رحيم سره نو د□ سورة كښې ورله دليل وائی چه دا ځكه چه عـــــالم الغيب هغه الله تعـالىٰ او سـلامتيا هغه وركـوی□نو خـير او بـركت ځكه هغه الله غورځـوی چه په هر څــه پوهه دی او سلامتيا دهغه په لاس كښې ده□

دويمه وجه : هركله چه مخكښې داخبره ثابته شـوه چه دخــير او بــركت وركــونك□ الله تعــالىٰ د□ نو په سورة النمل كښې پـر□ تفريع دعبـادت كـوی چه " اَنْ اعبد ربّ هـــذاالبيت " (۹۱)كښې چه اوس دهغه ذات عبادت پكار د□□او صرف هغه نه خپل حاجــات غوختل غواړی نه كه دبل چا نه □

دريمه وجه : مخكښې نقل وو د انبياء كرامو نه نو په ســـورة النمل كښې ورســـره تـــرقی نقل د وحوشو او طيــــورو نه چه ميږ□ او هدهد دتوحيد مسئله بيانوی□

دعوی دسورة

دسورة النمل مركزی مضـمون او مسـئله هغه دوه خبر□ دی□ یوه چه عالم الغيب صرف يو الله تعـالىٰ

د بل څــوک په غیبو نه پوهیږی دویمه ســلامتیا الله تعـالیٰ ورکـوی انبیـاء چه بچ کـړی دی نو الله تعالیٰ بچ کړی دی دا دهغوی عزت او مرتبه ده

خلاصه دسورة

دا سورة دا مسئل په د انداز بیانوی چه دابتداء نه تر شپږم آیت پــور دقــرآن مقــام دمنونکو او نه منونکو حـال چه دا مسـئل دیو غټ کتـاب په حواله کیږی د ۷ آیت نه تر ۱۴ آیت پوره واقعه دموســیٰ علیه الســلام په اوله مســئله بانــد چه موســیٰ علیه الســلام جلیل القــدر پیغمــبر وو هغه په غیبو پوهه نه شو دهمسا دحال نه نه ووخـبر بیا د ۱۵ نه تر ۴۴ آیت پـــور پـــد مســـئله بانـــد واقعه دسلیمان علیه السلام چه اوګـوره سـلیمان علیه السلام عالی شـان پیغمـبر وو خو هغه دهدهد اود بلقیس دمملکت نه خـــــبر نشونو دد دوو واقعو نتیجه روســتو ذکر کــوی ۶۵ کښې چه عـالم الغیب صـرف الله تعـالیٰ دبیا د ۴۵ نه تر ۵۸ آیت پــور دوه واقع په دویمه مســـئله واقعه د صــــالح علیه السلام اود لوط علیه السلام چه دواړوله سلامتیا ما ورکــړ وهاو داد نیکــانو درجه او شــرافت د دد دواړو نتیجه په ۵۹ کښې ذکر کــوی بیا د ۶۰نه تر ۷۵ پور دلائل عقلیه ذکر کوی په دعــوی چه الله بل څــوک نشــته د د ۶۷ نه ۷۵ پــور زجرونه او یر او تسلی د۷۶ نه ۸۲ پـور دقـرآن او پیغمـبر صــداقت بیا یــره دقیــامت دلیل عقلی ۸۶ پس بیا یـــره او بشــــارت ۸۹ کښې ۹۱ نه روســــتو دوه دلیلونه وحی ذکر کــوی او ختم دســورة په توحید باند

لنډه خلاصه : چه عالم الغیب صـرف الله تعـالیٰ د اوګــوره موســیٰ علیه الســلام او ســلیمان علیه الســلام دغیبو نه خــبر نشو او ســلامتیا هغه الله ورکوی لکه صالح ؈ او لـوط ؈ له ئ چه ورکـړهنو

معلومه شـــــوه چه الٰه فقط هغه الله دی نو دهغه عبادت پکار دی او هغه نه حاجات غوختل غواړی
تناسب الايات ومقاصدها
(۱) طس تِلْــكَ آيَــاتُ الْقُــرْآنِ ترغيب الى القــرآن لفظ دقــرآن کښې اشــاره ده چه داسې مضــامين پــدې ســورة کښې دی چه هغه مخکښې کتابونو کښېنشــته دی لکه ددې لفظ ثمــره په آيت ۷۶ کښې ده او مبين اشاره ده چه ددې تيرو حــالات پکښې ذکر دی نو داسې عظيم الشــان کتــاب چه اوسنی او تير حــالات بيــانوی او هــدايت دی دتوحيد دمسئلې هر طرف په عجيبه طريقه خــائی او زيــری دی چه په دغه صــــفاتو موصــــوف شی نو هغه له سلامتيا ورکــوی ګويا په هــدىً کښې اول دعــوې ته اشــــاره او په بشــــریٰ کښې دويمې ته اشــــاره چه ســلامتيا الله نيکــانو له ورکــوی دا مضــمون تر ۳ پورې دی
(۴) إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُــونَ بِــالْآخِرَةِ پــدې دوو آيتونو کښې تخويف دی کفـــــارو ته چه داسې خلقو ته سلامتيا نه ملاويږی
(۶) وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُـــرْآنَ مقـــــام او اهميت دقــرآن چه دکــوم زبردست ذات کتــاب دی نو دده منل پکار دی دی چه کومه خــبره کــوی نو دهغې رد کول ندی پکار ضــرور بالضــرور ددې منل او تســليم پکار دی
(۷) إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِـهِ ددې خــائې نه تر ۱۴ پورې واقعه اول په اوله دعــوی چه عــالم الغيب بل څــوک نشــته اوګــوره موســیٰ عليه الســلام هغه دهمسا دحال نه خبر نشو
(۸،۹،۷) کښې دموســـیٰ عليه الســـلام عظمت او هغه ته پيغمبری ملاويدل چه څومره عظيم الشــان پيغمبر دی او په اتم کښې مسئله دتوحيد او نفی د الوهيت دغير نه

(١٠) فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ □□□□ اوګـوره موسـیٰ علیه السـلام دهمسا نه خـبر نشو□ او یـره ئ□ تـر□ نه كړ□ وه□
(١٢) وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ □□□□ موسـیٰ علیه السلام ته دویمه معجزه ملاویدل □
(١٣)فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا □□□□ معجزات پیش کول او دقوم انکار □
(١٤) وَجَحَدُوا بِهَا □□□□ د انکـار نه روسـتو تبـاه کیدل □ داس□ په مختصر انـداز ئ□ واقعه ختم كـړه□ دلته صرف دد□ خبر□ دپاره راوړله چه موسـیٰ علیه السـلام جلیل القـدر پیغمـبر د□ اوهغه په غیبو نه پوهیږ□
(١٥) وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا □□□□ دد□ ځـائ□ نه تر آیت ۴۴ پـور□ واقعه دسـلیمان علیه السـلام په اوله مسـئله چه سـلیمان علیه السـلام هغه هم په غیبو نه پوهیږی د هدهد اود بلقیس نه خبر نشو□
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ □□□□ د داود او د سـلیمان علیه السلام مقام او شکر په نعمت دعلم□
(١۶) وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ □□□□ د سـلیمٰن علیه السـلام قـابلیت او معجـزات او شـکر کـول د الله تعالیٰ □ دد□ ټولو خـبرو نه تر ١٩ پـور□ د سـلیمان علیه السلام مقام معلومیږی□
(١٧) وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ □□□□ دسـلیمان علیه السلام دپاره لښکر جمع کیدل او دهغه د ځه سفر اراده کـول□ څـومر قسماقسم لښـکر □ ورله جمع شو□ څومره لوئ□ پیغمبر د□□
(١٨) د حَتَّى إِذَا أَتَوْا عَلَى وَادِ النَّمْلِ □□□□ میږو په ځائ□ راتلل او ګفتګو څومره ناشنا معجزو والا نبی د□□
(١٩) فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا □□□□ دسـلیمان علیه السـلام تعجب او دشکر دعاء□

(٢٠) وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ دسليمان عليه السلام دمارغانو حال معلومول او دهدهد غائب كيدل اوګوره د هدهد نه خبر نشو چه چرته تل د څومره دلويو معجزاتو پيغمبر خو په غيبو عالم ند
(٢١) لَأُعَذِّبَنه عَذَابًا شَدِيدًا دسزا دهمكى وركول غير حاضر ته
(٢٢) فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ دهدهد راتلل او دد خبر اعلان كول چه ماخه ليدلى دى نو تا ندى ليدلى معلوم شوه چه عالم الغيب ند د سباء حال تاته ند معلوم
(٢٣) إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً دهدهد تعجب كول او دښځ د بادشاهت حالت بيانول
(٢٤) وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا دريمه دتعجب خبره چه شرك كوى او دليل عقلى عالم الغيب الله تعالىٰ پريږدى او بل چاته نمر وغيره ته سجد كوى دادشيطان په تعليم روان دى د سجد قابل خو صرف الله تعالىٰ د دهغه بادشاهت دهر چا د بادشاهت نه لوئ د داس انداز سره مسئله دتوحيد بيانوى تر آيت ٢٦ پور
(٢٧) قَالَ سَنَنْظُرُ دسليمان عليه السلام يقين خاص كولو دپاره حالت معلومول او خط ليږل اوګوره عالم الغيب ند بيا هم خط ليګى
(٢٩) قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ بلقيس ته خط ملاويدل دخط مقام او مضمون اسمبلئ والو ته بيانول تر ٣١
(٣٢) قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي دقوم سره دبلقيس مشوره كول
(٣٣) قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ د اسمبلئ والو وزيرانو خپل طاقت او انقياد پيش كول
(٣٤) قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ دبلقيس جواب وركول دجنګ دخطرات نه قوم خبرول

(٣٥) وَإِنِّي مُرْسِـــلة إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ □□□□ دســـليمان عليه السـلام دحقـانيت دمعلومولو دپـاره دبلقيس تدبير کول □ چه ډالئ ليږم□

(٣٦) فَلَمَّا جَـــاءَ سُـــلَيْمَانَ □□□□ د ډالئ والا قاصد سـليمان عليه السـلام ته رارسـيدل او دهغه ډالئ رد کول او دپيش قدمئ او دحمل□ دهمکی ورکول□

(٣٨) قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلأُ □□□□ دسليمان عليه السـلام بلقيس ته د معجز□ خکاره کولو د اراد□ دپاره دهغ□ تخت راوړل□ دهغه تدبير کول□

(٣٩) قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ □□□□ دجن انقيـاد پيش کول□

(٤٠) قَـــالَ الَّذِي عِنْـــدَهُ عِلْمٌ □□□□ دجبرائيل عليه السـلام اويـاخود سـليمان عليه السـلام تخت د بلقيس په قـدرت الهی او په معجـزه حاضـرول او دسليمان عليه السلام شکريه□

(٤١) قَـالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَـهَا □□□□ دسـليمان عليه السـلام دبلقيس دعقل دامتحـان دپـاره دهغ□ تخت کښې رد وبدل کول□

(٤٢) فَلَمَّا جَـــــــاءَتْ □□□□ دبلقيس راتلل او تخت پيژنــدل او خپل اســلام خکـاره کـول چه پيغمــبر دمعجز□ نه مونږ په خط باند□ ته معلوم کړ□ ئ□ چه حق پيغمبر ئ□□

(٤٣) وَصَدَّهَا مَا كَـانَتْ تَعْبُـدُ □□□□ دبلقيس مخکښې حـالت چه سـره د هوښـيارتيا دشـرک جـال کښې ګيره او ماحول ورته خراب وو □

(٤٤) قِيـلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّـرْحَ □□□□ دسـليمان عليه السـلام بلقيس ته دنمر دعبـادت غلطيا خـودل چه ته په مظهر او پړق دهوکه شو□ و□ لکه چه دلته په شيشه دهوکه شو□ او د اوبو ګمان د□ پر□ اوکړو□

قَـــالَتْ رَبِّ □□□□ دبلقيس دخپل□ غلطئ اقـــرار او اسلام راوړل□

د ۂـــول□ واقع□ نه معلومه شـــوه چه عـــالم الغيب صـرف الله د□ سـليمان سـره دغۂـوالیٖ او علم او پيغمبرئ نه په غيبو نه پوهيږی□
(۴۵) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُـودَ □□□□ دد□ ځـائ□ نه تر ۵۸ پــور□ دوه واقع□ په دويمه مسـئله چه سـلامتيا نيکـانو له ځـه ورکـوم بل څـوک نه □ او دا نيکـانو درجه او مرتبه او کمال د□□
وَلَقَـدْ أَرْسَـلْنَا إِلَى ثَمُـودَ □□□□ ســره اوله واقعه دصــالح عليه الســلام تر آيت ۵۳ پــور□ چه صــالح عليه السلام له سلامتيا ما ورکړ□ وه□
دصالح عليه السلام قوم ته مسئله بيانول دهغـوی انکار دوه ډل□ کيدل□
(۴۶) قَــالَ يَا قَــوْمِ لِمَ □□□□ ســره دصــالح عليه السلام دعـوت د اسـتغفار چه شـرک کـول دعـذاب دعـوت د□ نو توحيد اختيـار کـړئ چه دعـذاب نه بچ شئ□
(۴۷) قَـالُوا اطَّيَّرْنَا بِـكَ □□□□ دقـوم په صـالح عليه السلام بدفالی نيول□
(۴۸) وَكَانَ فِي الْمَدِينة تِسْـعة رَهْـطٍ □□□□ دقـوم د صــالح عليه الســلام دبدمعاشــانو او فســاد ګــرو تذکره□
(۴۹) قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ □□□□ دفسـادګرو دصـالح عليه السلام دقتل فريب کول□
(۵۰) وَمَكَرُوا مَكْرًا □□□□ تخويف او تدبير الهی مخ□ ته دهغوی تدبير ناکامه کيدل□
(۵۱) فَانْظُرْ كَيْـفَ كَـانَ □□□□ تخويف په دوو آيتونو کښې دقوم صالح تباهی□
(۵۳) وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ □□□□ دمومنانو او نيکـانو نجـات او سلامتيا □ معلومه شوه چه سلامتيا ورکــونک□ يو الله تعالیٰ د□□
(۵۴) وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ □□□□ دويمه واقعه لـوط عليه الســـلام په دويمه دعــوی چه ســـلامتيا الله

تعـالىٰ ورکـوی لکه چه لـوط علیه السـلام له ئ وركړ وه په اولنو دوو آیتونو ۵۴،۵۵ کښې دعوت او رد کولو دلوط علیه السلام فحشاء لره
(۵۶) فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِـهِ دقـوم رد عمل او دشړلو دهمکی ورکول
(۵۷) فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَـهُ نجـات دتابعـدارو دلـوط علیه السلام معلومه شـوه چه سـلامتیا ورکـونک یو الله تعالیٰ د
(۵۸) وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَـــرًا هلاکت دقـــوم لوط تخویف
(۵۹) قُـــلِ الْحَمْـــدُ لِلَّهِ دا نتیجه او ثمـــره د روســـتنو دوو واقعـــاتو دد دواړو واقعـــاتو نه معلومه شـوه چه ټـول صـفتونه دخـدائتوب دالله تعــــالیٰ دی نو هغه خپلو خــــیرونو برکتونو کښې رامدد کول غواړی او خپلونیکانو بندیانو له سلامتیا هم یو هغه ورکـوی هیڅـوک پدیکښې دالله تعـالیٰ شریک او حصه دار نشته
آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ خطـاب کـافرو ته چه کـوم ذات دا کارونه کـــــوی نو هغه خه د که نه ددوی هغه عــــاجز اله چه هیڅ هم نشی کــــول او دد کـارونو کـونک او صـفتونه دخـدائتوب او الـوهیت ځکه الله تعـالیٰ دی چه لکه ددغه واقعـاتو نه ثابته شــوه نو دغه شـــان دادعقل نه هم ثابته ده که د دوی عقلونه هغه کار کوی نو لـږ د راروان دلائلو کښې د ســـوچ اوکـــړی نو اوس دلائل عقلیه ذکر کوی
(۶۰) أَمَّنْ خَلَـقَ السَّـمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ دد ځـائ نه دلائل عقلیه چه اله او متصـرف ب دالله تعـالیٰ نه بل نشته د پنځه دلائل عقلیه بیانوی ورســره به زورن هم وی چه داس کارونه ب دالله تعـــالیٰ نه بل څوک کول نشی

أَمَّنْ خَلَــقَ السَّــمَاوَاتِ اول دليل عقلى چه خالق دهر څه الله تعالىٰ دى
أَإِلَهٌ مَعَ اللَّهِ تپوس دمشرک نه چه د كارونو والا بل څــوک شــته چه پيــدائش اوكــړى نو صــفا جــواب چه نشــته نو بيا دالله شــريک او حصه دار دكوم ځائ نه راغى
بَـلْ هُمْ قَـوْمٌ سـره زورنه چه دا نـدى پكـار نالائقو
(٦١) أَمَّنْ جَعَـــلَ الْأَرْضَ قَـــرَارًا دويم دليل عقلى چه متصرف الله تعالىٰ دى
أَإِلَـهٌ مَـعَ اللَّهِ بيا تپـوس دمشـرک نه او دهغه ملامته كول
بَــلْ أَكْثَــرُهُمْ ســره زورنه چه علم او پوهه نشته د ب علمه روان دى دد دلائلو نه فائــده نه اخلى
أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْـــطَرَّ دريم دليل عقلى چه دمجبورو امداد كونک او كاشف الضر څوک دى
أَإِلَهٌ مَعَ اللَّهِ دمشرک دشرمولو دپاره تپوس دهغه نه
قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ بيا زورنه چه د دلائلو نه فائده اغستونكى او سوچ كونكى ډير كم دى
(٦٣) أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ څلـورم دليل عقلى خـاص دا تصرفات څوک كوى
أَإِلَهٌ مَعَ اللَّهِ بيا تپوس دشرمولو دپاره
تَعَـالَى اللَّهُ نو اعلان توحيد او رد دشــرک چه هر كله دا كارونه كــونک بل څــوک نشــته نو دالله تعـالىٰ سـره په الـوهيت كښې شـريک او حصه دار هم نشته د چه نسبت خاک راباعالم پاک
(٦٤) أَمَّنْ يَبْـدَأُ الْخَلْــقَ پنځم دليل عقلى دا غټ تصرفات او ستا دګيډ ذمه وار څوک دى
أَإِلَــهٌ مَــعَ اللَّهِ رد په تصــرف دغــير او دمشــرک شرمول

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ مطالبه ددليل دمشـرک نه چه مـونږ خو په خپله مسـئله دومـره دلائل پيش کـړل نو اومنه نو که نه مــن نو ځـه ته په خپله دعوی خو يو صاف دليل راوړه
قُـلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّـمَاوَاتِ دا ثمـره او نتيجه ده داول دوو واقعـاتو چه د موسـیٰ عليه السـلام او سـليمان عليه السـلام د واقعـاتو نه دا خبره صاف معلومه شوهچه عالم الغيب صـرف يو الله تعالیٰ د او بل څوک په غيبو پوهه نشته د
(۶۶) بَـلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ زورنه په انکـار دقيامت چه باوجود د دومره دلائلو دوی نه منی نو اصل وجه داده چه دامنکر د آخرت دی دوی سـره د آخرت فکر نشته د او آخرت ډير بعيد او لر ګنړی تر (۶۸) پور دا زجرونه
(۶۹) قُـلْ سِـيرُوا فِي الْأَرْضِ دعـوت دفکر په حالاتو دمخکښنو کښې او يره
(۷۰) وَلَا تَحْـزَنْ عَلَيْهِمْ تسـلی داعی خفه کيږی چه څـه کـوم ددوی انکـار او ځما خلاف پروګرامونه نو تسلی غم مه کوه
(۷۱) وَيَقُولُـونَ مَتَى هَـذَا الْوَعْـدُ زورنه په انکـار دقيـامت چه دومـره نالائقه دی په خپله ئ غواړی
(۷۲) قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ تخويف چه عذاب به راشی تلوار مه کوه
(۷۳) وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْـلٍ دفع دشـبه نو ول نه راځی جـواب چه دادمه او مهلت دالله تعـالیٰ فضل د خو ډير خلق هغه دد نه فائده نه اخلی
(۷۵) وَمَا مِنْ غَائِبة اثبـات دعلم الغيب الله تعـالیٰ لـره چه سـتا دا ټـول نالائقتيا ګـان او اعتراضـونه الله تعـالیٰ ته معلـوم دی او دپيغمـبر دعـوت او بيـان د هغه ورته معلـوم د نو دهغ مناسب کار به الله تعالیٰ اوکړی

(٧٦) إِنَّ هَـذَا الْقُـرْآنَ تـرغيب الى القـرآن راشئ او دا قـرآن چه داوسـنی او تـيرو حـالات نه موخبروی دا راواخلئ نو په هـدايت به شئ او دالله تعالیٰ مهربانی به درته متوجه شی تر (٧٧) ثمـره د لفظ د القــرآن چه په سر ده ســورت کښې ذکر وو

(٧٨) إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِـــي بَيْنه مْ تخويف يـــره ورکـوی چه الله به فيصـله اوکـړی که نه مـنی په عذاب ورکولو قادر دی او ستا حال ورته معلوم دی

(٧٩) فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ تـــرغيب بيـــان ته د اعتراضـاتو پـرواه مه کـوه الله تعـالیٰ ته ئې حواله کړه

إِنَّكَ عَلَى الْحَـــــقِّ الْمُبِينِ ســــره دليل وحی په صداقت دپيغمـبر چه الله دا ګـواهی کـوی چه ته په حقه ئې ځکه دا دغيبو خبرونه بيـانول بغـير دوحی نه کيږی نو ته حق پيغمبر ئې

(٨٠) إِنَّكَ لَا تُسْـمِعُ الْمَـوْتَى سـره تسـلی او زورنه کـــافرو ته چه دوی نه مـــنی نو داس دی لکه مړه چه ده سـره اوری نه نو سـتا په اختيـار کښې منل نشته صرف بيان دی

(٨١) وَمَا أَنْتَ بِهَـــــــدِي الْعُمْيِ دويم زجر چه دوی رانده دی

إِنْ تُسْـمِعُ بيـان کـوه سـتا بيـان به کـاره نه ځی

(٨٢) وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ دا هم يره چه يو وخت به راشی چه دقـــرآن ارمـــان به اوکـــړي خو فائده به اونکړی

(٨٣) وَيَـوْمَ نَحْشُـرُ دد نه تر (٨٥) پـور يـره دآخـرت ورکـوی او وجه دعـذاب انکـار دقـرآن چه دقرآن دد مضمون نه انکار کوی

(٨٦) أَلَمْ يَـرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْـلَ دليل عقلی ډيره واضحه مسئله ده خو دوی انکار کوی داس نه

وو پکار چه د کښې سـوچ اوکـړئ داخو هر څـوک
ليدل شى نو ايمان به ورته نصيب شى
(٨٧) وَيَـــوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّـــورِ په دوو آيتونو
کښې خطرنـاکى دقيـامت او يـره چه دالله مخ ته
به ولاړ ئ نو څه جواب به ورکو او ستا دهر څه نه
خبردار د
(٨٩) مَنْ جَـاءَ بِالْحَسَـنة بشـارت چه توحيد
ســره د نيکئ قيمت زيــات شىاو ديـــر نه به
محفوظ شى
(٩٠) وَمَنْ جَاءَ بِالسَّـيِّئَةِ يـره او انصـاف دالله
تعالىٰ چه ګناه نه زياتوى
(٩١) إِنَّمَا أُمِــــــرْتُ دليل وحى او تفريع په
سـورت چه عـالم الغيب الله تعـالىٰ د او سـلامتيا
هغه ورکوى نو عبادت به صرف دالله تعـالىٰ کـوم
او تابعدار به يم او دد مسئل بيان به کوم
فَمَنِ اهْتَدَى زورنه چه فائده مو خپله ده
(٩٣) وَقُـــلِ الْحَمْـــدُ لِلَّهِ دليل وحى او ختم
سورت په توحيد دد مسـئل دپـاره سـورت چلـول
شــو چه صــفتونه دکارســازيت دالله تعــالىٰ او
صرف هغه عالم الغيب د بل څوک نه
حاصل دسورة
په غيبو صرف الله تعـالىٰ پوهيږى بل څــوک نه نه
موسىٰ عليه السلام پوهه شو او نه سليمان عليه
السلام او سلامتيا صرف الله تعالىٰ ورکوى لکه چه
صـــالح او لـــوط عليهما الســـلام له ئ ورکـــړه نو
معلومه شوه چه عبادت يو دهغه الله تعالىٰ پکار د
نه ده بل چا او په حاجاتو کښې صـرف هغه رامـدد
کول پکار دى نه بل څوک
امتيازات دسورة
(١) تذ کـره دنمل او سـليمان عليه السـلام   (٢)
تذکره د هدهد سره دسليمان عليه السلام

(۳) دبلقيس هوښـيارتيا او جنګ نه کـول " کـذالک يفعلـون " ﴿ (۴) قـال عفـريت " تخت راوړل ﴿ (۵) انه صـرح ممـرّد﴿ (۶) د صـالح عليه السـلام دقتل منصــوبه ﴿ (۷) امن خلق ﴿ ۶۰ نه ناشــنا طــريقۀ سره﴿ دلائل عقليه او تفريع د " اءِلٰـه مع اللـه " دا بل سورت کښې نشته﴿ (۸) دابة من الارض ﴿ ۸۲ ﴿ (۹) ان اتلـوالقرآن ﴿ ۹۲ (۱۰) وسـلٰم على عبـاده﴿ الذين اصطفىٰ ﴿ ۵۹﴿

تمت سـورة النمل بعـون مالک الـتراب والاحجـار والرمل

﴿﴿﴿﴿﴿﴿﴿﴿

سورة القصص

سورة القصص مكى سورة د پە نزول كښې يوكم پنځوستم نمبر(۴۹) د پس دسورة النمل نە او پە ترتيب مصحفى كښې اتە ويشتم (۲۸) نمبر د پس دسورة النمل د

ربط دماسبق سره

مناسبت د سورت القصص د سـورت النمل سـره پە مختلفو وجوهو بانـــدى د د هغ نە ځـــن دا دى

اوله وجـــه: هر كله چى پە ســـورت النمل كښى دا خـــبره ثابتە شـــوه چە عـــالم الغيب صـــرف يو الله تعالى د نو دى سـورت كښې وائى چە دا مسـئله اورسوه لكە چە موسـىٰ عليە السـلام رسـولى وه نو التحضيض فى التبليغ

دويمه وجـــه: هر كله چە پە ســـورت النمل كښې اوئيل چە ســـلامتيا زه وركـــوم نو اوچتـــولۍ هم زه كوم تا او ستا اتباع بە اوچت كړم ونجعلهم ائمة ونجعلهمم الوارثين

دريمه وجه: هر كله چە پە آخر د ســـــــورة النمل كښې حمد ذكر كـــړو چە الحمد لله نو دلتە د هغى وجە ذكر كـــوى چە الله لـــره حمد ځكە د چە خپل دشمنان تباه كوى او دوسـتان اوچتـوۍ لكە سـورة الانعـــام آيت ۴۵ او ســـورة الموءمـــنين آيت ۲۸ كښې چە پە هلاكت د دشـــمن بانـــدى حمد ذكر د نو سورة د مخكښې تتمە شوه

دعوى د سورة

د سـورة مركـزى مسـئله داده التسـلية للرسـول بذكر واقعة موسيں داعى لە او مبلغ لە تسـلى او خوشـحالى چە خپل كـار جـارى سـاتە لكە څنګە چە بچ كـــــــوونك الله تعـــــــالى د نو دغە شـــــــان خوشحالوونك او اوچتوونكۍ هم الله تعالى د چە

الله به تا داسی اوچت کـړی لکه چه موسی ں او د هغه اتباع ئی اوچت کړی وو□

خلاصه او تقسیم د سورة

ابتداء نه د قرآن مقام او تر آیت۴۳ پـورې واقعه د موسیٰ علیه السـلام د پـاره د تسـلئ چه لکه څنګه حال د موسیٰ علیه السـلام ابتـداء او آخر کښې وو نو دغه شـان حـال به سـتا وی□ او بیا د آیت ۴۴ نه صـداقت د نـبی علیه السـلام او حکمت د ارسـال الرسل به ذکر شی□ چه ته حق پیغمــبر ئی او رد د شــبهات د ایت ۴۳ نه تر ۵۰ پــوری□ بیا ســپکاو□ د دنیا او تبرې د الهه باطله د مشرکینو نه او مسئله توحید او اهانة د دنیا او تخویف دنیوی مثال او ختم د سورة په تسلئ چه په کومه مسئله شـروع شـو□ وو□

تقسیم دسورة

سورة په غټ تقسیم دوه حصې د□□

اوله حصه تر ۴۳ آیت پــور□ پدیکښې دموســیٰ علیه السـلام واقعه دپـاره دتسـلئ چه مسـئله اورسـوه داس□ به کامیــاب ش□ لکه چه موســیٰ علیه السـلام کامیـاب شـو□ وو□ سـتا او دموســیٰ علیه السـلام حــال یوشــان د□ هغه دفرعــون کــور ته تل□ وو او مــدین ته □ الله تعـالیٰ راواپس کــړو خپل کــور ته مصر ته نو تابه هم الله تعـــــالیٰ مک□ ته راولی په آخر دســـورة کښې به اووائی ۸۵ □ دویم دموســـیٰ علیه الســــلام تل□ اور له وو او نبـــوت ورله الله تعـالیٰ ورکــړو نو سـتا هم امید نه وو الله تعـالیٰ نبــوت درکــړو□ لکه په ۸۶ □ موســیٰ علیه الســلام وئیلی وو چه " فلن اکــون ظهـیراً □□□ " ۱۷ کښې نو تاته هم الله تعالیٰ وائی چه " فلا تکـوننّ " ۸۶ □ نو سـتا او دموســیٰ علیه السـلام حـال یو د□ آخر کښې دهغه اتبـــاع یعـــنی تابعـــدارکامیاب شو او

دفرعون هغه لښكر غرق شو نو ستا به كاميابى وى او ستا اتباع به دزمكې مشران شى
دويمه حصه دسورة : د ۴۴ نه تر آخره او پديكښې صداقت دنبى عليه السلام چه تسلى ساته كاميابى ستا ده ځكه چه ته حق پيغمبر ئې او حكمة دارسال الرسل او رد دشبهاتو تر ۵۰ پورې او بيا نفى دتصرف دنبى عليه السلام نه په ۵۶ او يره ددنيا ۵۸ ،۵۹ كښې ۶۰ كښې اهانت ددنيا د ۶۱ نه دالهه دمشركينو دمشركينو نه بائيكاټ او مسئله دتوحيد او دلائل عقليه د ۷۶ نه واقعه دقارون مثال دتخويف دنيوى او داهانة ددنيا او ۸۳ نه روستو ختم دسورة په هغه مسئله چه په كومه شروع شوې وو چه هغه تسلى وه او په مسئله دتوحيد
تناسب الايات ومقاصدها
(۲) تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ ترغيب الى القرآن چه په غور سره دا قرآن كريم واوره دا تاته عجيبه حالات خكاره كوى
(۳) نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ نَبَإِ مُوسَى ددې ځائې نه تر ۴۳ آيت پورې واقعه دموسىٰ عليه السلام دپاره دتسلئ اوله حصه دسورة ده
نَتْلُو عَلَيْكَ اهتمام دواقعې
(۴) إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ دفرعون سركشى او جابرئ چه سره ددې نه الله تعالىٰ ثنګه تباه كړو او دهغه سياست چه " حزّب تسد " خلق پارټئ كړه او حكومت پرې كوه لكه اوس هم دا سياست دانګريز د
(۵) (۶) وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ دوو آيتونو كښې تسلى اتباعو دپيغمبر ته چه دموسىٰ عليه السلام اتباع اګر چه په ظاهر كمزورئ وو خو الله تعالىٰ وئيل دغه اوچتوم دغه شان ستا اتباع ائمه كړو او تمكين فى الارض به وركړم

(۷) وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى دموسىٰ عليه السلام شروع او بداية ۔ اشاره ده چه ثنګه موسىٰ عليه السلام ددشمن په كور كښې اوساتو او بيا ئې مور ته واپس كړو او پيغمبرى وركړه۔ تا به هم الله تعالىٰ مكې ته واپس كړى دا تر آيت ۱۳ پورې

وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى دموسىٰ عليه السلام مور ته الهام دتسلئ او وعده د واپسئ۔

(۸) فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ دفرعون دكور والا موسىٰ عليه السلام له اوچتول ۔

(۹)وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ دفرعون دښځى فرعون له دقتل نه منع كول۔

(۱۰) وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَارِغًا دموسىٰ عليه السلام دمور غم زياتيدل او دالله تعالىٰ تسلى۔

(۱۱) او (۱۲)كښې دموسىٰ عليه السلام دواپسئ بندوبست كول۔

(۱۳) فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ موسىٰ عليه السلام له خپلې مور ته واپس كول ۔ (الله دِ ما هم دجيل نه اوباسى او خپلې مور او كور ته او مدرسې او طلباء او استاذانوته دِ ما واپس كړى ۔ آمين)

(۱۴) وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ ددې ځائې نه تر ۲۲ پورې دموسىٰ عليه السلام مدين ته دتلو حالات چه څه وجه وه چه موسىٰ عليه السلام مصر پريخودلو او مدين ته لاړو۔

(۱۵) وَدَخَلَ الْمَدِينة دموسىٰ عليه السلام خار ته راتلل او د دوو كسانو جنګ كول۔ دموسىٰ عليه السلام دمظلوم بنى اسرائيلى په مرسته كښې ظالم فرعونى له ګذار وركول او هغه مړ كيدل۔

(۱۶) قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي دموسىٰ عليه السلام الله ته فرياد چه خپل امن مِ خراب

کــړو که بادشــاه ته پته اولګی نو مړ به کــړی ځما دپرد□ بندوبست اوکړه□
(۱۷) قَـالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ □□□□ دموسـیٰ علیه الســلام په شــکر کښې دهمیشه دپــاره دمظلــوم دمرست□ او دظالم دخلاف وعده کول□
(۱۸) فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينة خَائِفًا □□□□ دقوم خبریدل ځنګه اوشو نو دوو آیتونو کښې دهغ□ بیان
(۲۰) وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينة يَسْعَى □□□□ په پـــارلیمنټ کښې دموســـیٰ علیه الســـلام دقتل منصوبه او دالله رب العـزت دهغه دبچـاؤ تـدبیر چه یو نر سړی موسیٰ علیه السلام ته خبر راوړو□
(۲۱) فَخَرَجَ مِنه ا خَائِفًا □□□□ دموسیٰ علیه السلام په یره روانیدل لار نه معلومیدل دالله نه د نجــات سوال کول□
(۲۲) وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَــاءَ مَــدْيَنَ □□□□ دمــدین په لار برابریدل□
(۲۳) وَلَمَّا وَرَدَ مَــاءَ مَــدْيَنَ □□□□ مــدین ته وردننه کیــدل او هلته دشــپونکیانو اوبه ورکــول او د دوو زنـــانو مرســـته کـــول چه دهغـــوی په ګـــډو اوبه اوسکول□□
(۲۴) فَسَــقَى لَهُمَا □□□□ دموســـیٰ علیه الســـلام دالله تعالیٰ نه دخوراک دپاره دځه سوال کول ځکه چه دډیرو ورځو اوږ□ وو□
(۲۵) فَجَاءَتْــهُ إِحْــدَاهُمَا □□□□ دجینکو نه یو واپس راتلل د پلار په وینا بانـد□ او موسـیٰ علیه الســلام له دعوت ورکول چه مـونږ سـره لاړ شی□دموسـیٰ علیه الســـلام راتلل او خپل حـــالت بیـــانول او دشعیب علیه السلام تسلی ورکول□
(۲۶) قَالَتْ إِحْدَاهُمَا □□□□ دمزدور درخواست کول□
(۲۷) قَــالَ إِنِّي أُرِيــدُ □□□□ دشــعیب علیه الســلام دنکاح وعده کول په یو شرط دموسیٰ علیه الســلام هغه منل تر رکوع تر آخره پور□□

(۲۹) فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ دموسىٰ علیه السلام خپله اکمله نیټه پوره کول او د مدین نه مصر ته راتلل اور پس تلل او نبوت ملاویدل او دوه معجز ورکول تر آیت ۳۲ پور

(۳۳) قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنه مْ نَفْسًا دموسیٰ علیه السلام اعتذار چه ځما دوج مسئله د توحید پاتې نشی او دالله رب العزت دهغه اعتذار ختمول تر ۳۵

(۳۶) فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا دموسیٰ علیه السلام بیان کول او دهغوی اعتراضونه چه سحر (جادو) د او مسئله نو ده

(۳۷) وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ دموسىٰ علیه السلام حواله کول الله تعالیٰ ته هم دغه په آخر دسورت کښې راځی په آیت ۸۳ کښې

(۳۸) وَقَالَ فِرْعَوْنُ د فرعون سرکشی او سیاسی چال

(۳۹) وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ استکبار دفراعنو او وجه دقیامت نه انکار

د (۴۰) نه تر (۴۲) پور دفراعنو انجام چه موسىٰ علیه السلام کامیاب شو او فرعونیان غرق شو هم په دنیا تباه او هم په آخرت نو ستا به هم کامیابی وی تسلی ساته

(۴۳) وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ دهلاکت دفرعون نه روستو موسىٰ علیه السلام ته دقانون کتاب ملاویدل

(۴۴) وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ دد ځائ نه دویمه حصه دسورة پدیکښې صداقت دنبی علیه السلام چه ته حق پیغمبر ئ نو کامیابی ستا ده دخلقو د اعتراضونو پرواه مه کوه او مسئله دتوحید بیان کړه

د (۴۴) نه تر (۴۶) پور چه ته دا ناشنا واقعات بیانو نو ته خو په هغ مقام کښې موجود نه و

خو دا ځما مهربــانی وه اوما تاته وحی کــړ وه نو ځکه تا بیان اوکړو معلومه شـوه چه ته حق پیغمـبر ئ
(۴۷) وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبة حکمة دارســال الرسل چه انبیـــاء الله تعــالیٰ ول رالیږی چه بیا خلق بهان نه کوی
(۴۸) فَلَمَّا جَــاءَهُمُ الْحَــقُّ اوس زورنه په نه منلو دقرآن او پیغمبر او توحید او دفع دشبهاتو چه بیان ته اوکـړ نو دوی اعـتراض کـوی چه دموسـیٰ علیه السلام پشـان معجـزه راوړه نو دهغ جـواب هغه موکله منل وو بیا اعتراض کوی چه ســحر او جــادو د او مــونږتر انکــار کــوو نو ورپس (۴۹) آیت دهغ جواب کوی او ترغیب قرآن ته
(۵۰) فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ داعتراضــونو او نه منلو اصل وجه اتباع د خواهشاتو
وَمَنْ أَضَــلُّ زجر په اتبــاع دخواهشــاتو چه دده نه لوئ ګمراه نشته د
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي تخویف مهر پر لګیدل د
(۵۱) وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ ځمـونږ بیـان او ددوی انکــار هــدایت چرته اخلی مــونږ مسلسل قرآن بیانوو چه دوی نصیحت واخلی
(۵۲) الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَــابَ نه تر ۵۵ پــور دلیل نقلی او تسلی چه شته څــه کســان چه هغه د امتّا آواز اوچت اوکــــړی نو ته بیـــــان جـــــاری او مسلسل ساته ورسره بشارت او دمومنانو صفتونه
(۵۶) إِنَّكَ لَا تَهْــدِي مَنْ أَحْبَبْتَ نفی دتصــرف دنبی علیه الســلام نه چه صـرف مسلسل بیـان کـول شی سـتا په قبضه کښې هـدایت او په سـمه روانول نشته د دا د وصّـلنا سـره تـړل دمینځ کښې نقل او تسلی اوشوه

(٥٧) وَقَـالُوا إِنْ نَتَّبِـعِ الْهُـدَى زجر زورنه ورکوی چه دوی وائی چه که مـونږقرآن ، او توحيد اومنو نو خلق به مو مړه کړی نو دا دومــره نالائقه دی او لم نمکن ســره چه په شــرک کښې نه مړه کيږی او په توحيد کښې به ختم شئ

(٥٨) وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَة تخويف دنيـوی تر آيت ٥٩ پــور چه ول دا تــير قومونه چه هلاک شــوی وو نو دوی توحيد منل وو او هــدايتبلکه دوی تــر انکــار کــړ وو ځکه هلاک شو نو راشئ اومـنئ دپيغمـبر دراتلو نه روسـتو بيا هم په انکـار کلکيدل دا عذآب له دعوت ورکول دی

(٦٠) وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَـــيْءٍ اهانة الـــدنيا راشئ اومنئ نو دوی په دنيا مست شی او دهغ په سازوســامان دهوکه شی نو ددنيا ســپکوال ذکر کوی چه ګور دا بيا په وخت دضـرورت کښې پکـار نه راځی دا محض خائست د دمنلو اجر به په قيـامت کښې ملاويـږی تر (٦١) تر ختمه پــور دا مضمون د

(٦٢) وَيَـوْمَ يُنَـادِيهِمْ دد ځــائ نه تر (٦٦) " لايتسـاءلون " پــور يــره د آخــرت او تــبری دالهه دمشرکينو دمشرکانو نه

چه دمشــــرکانو دويم اعتمــــاد هغه خپل الهه وی معبـودان باطله چه ځمونږدخلاصـولو ذمه دار شـته نو هغه اعتمــاد واله هم ختمــوی چه هغه به در نه دقيـامت په ورځ دبائيکـاټ اعلان اوکـړی چه کــوم څــيز دپکــار راتلو د چه هغه منل ددعــوت دانبيــاء کرامو عليهم السلام دی نو هغه تاسو ســره نشــته نو عذاب کښې به پراته يئ نو راشئ اومنئ

(٦٧) فَأَمَّا مَنْ تَـابَ دعــوت دتــوب چه اوس هم وخت د راشئ توبه اوباسئ نو کاميــــــاب به شئ

(۶۸)وَرَبُّكَ يَخْلُـقُ مَا يَشَـاءُ اوس هغه مسـئله ذكر كوى چه دكومې رسول ضرورى دى او دكومې دوج نه تسلئ وركول كيـدل او دشـمن هلاكيـدلو او دوسـتان اوچتيـدل مسـئله دتوحيد په (۷۰)كښې ذكر كـــوى مخكښې دهغ نه دهغ دوه دليله ذكر كوى چه خـالق او متصـرف الله تعـالىٰ د او دويم په (۶۹) چه عالم هم الله تعالىٰ د

(۷۱) قُــلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَــلَ اللَّهُ دليل عقلى اعترافى ذكر كوى چى دوى يعنى مشركان دا نه مـنى نو ددوى نه د راروانو خـبرو لږ تپـوس تـر اوكړه چه دا كار څوك كوى نو معلومه به شى درته چه متصـرف صـرف يو الله د " افلاتسـمعون " زجر

(۷۲) قُلْ أَرَأَيْتُمْ دويم دليل عقلى اعترافى دِد خبر تر هم تپوس اوكړه

أَفَلَا تُبْصِـرُونَ زجر چه كه سـترګ مو كـاركوى نو هم به دا اومنئ

(۷۳) وَمِنْ رَحْمَتِـــــــهِ دليل عقلى نو دالله داحسان قدر هغه توحيد منل دى

(۷۴) وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ تخويف اخـروى نه مـنى نو يره د آخرت چه په قيـامت كښې به څـه كـوى دا چه څه خـبر دليلونه منګهـړت قص جـوړوى دا به هر څه هلته روک شى دوو آيتونو كښې

(۷۶) إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَـى تخويف دنيوى دد ځائ نه يره ددنيا چه يواځ آخــرت نه بلكه دمشــــرک دنيا هم تبــــاه ده لكه قـــارون هغه مشـــرک وو ځكه " الكفــرون " آخر كښې وائى نو تباه برباد شو او يا دا مثال د د آيت (۶۰) دپاره چه په دنيا دهوكه كيدل ندى پكار دا محض زينت د " فخـرج على قومه فى زينته " نو هغه تبـاه او برباد شو نو په دنيا مغروره كيدل عبث دى

إِنَّ قَـارُونَ □□□□ دقـارون بغـاوت او دهغه دمـال تذكره □
إِذْ قَـالَ لَـهُ قَوْمُـهُ □□□□ دقـوم هغه له دعـوت چه دمـال نه دآخـرت فائـده اغسـتل پكـار دى □ تر ٧٧ پور□□
(٧٨) قَـالَ إِنَّمَا أُوتِيتُـهُ عَلَى عِلْمٍ □□□□ دقـارون په مـال دهوكه كيـدل او دالله تعـالىٰ دحق نه انكـار كول□
أَوَلَمْ يَعْلَمْ □□□□ سره زورنه او يره□
(٧٩) فَخَـرَجَ عَلَى قَوْمِـهِ □□□□ دقـارون په تكـبر نمائش كول□
قَالَ الَّذِينَ □□□□ د دنيـادارو خلقو هغه ته قسـمتى وئيل او پسخيدل□
(٨٠) وَقَـالَ الَّذِينَ أُوتُـوا الْعِلْمَ □□□□ ددين دارو او علم والا هغوى له دحقيقت نه خـبرول □ چه اصل خيز ايمان او عمل صالح د□□
(٨١) فَخَسَـفْنَا بِـهِ وَبِـدَارِهِ الْأَرْضَ □□□□ دقـارون غرقيدل او عجز□
(٨٢) وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانه □□□ دهغه دنيـادارو خلقو اوس په حقيقت پوهيـدل چه مـال د خـوش قسمتئ نخه نده اصل خيز هغه ايمان د□□
(٨٣) تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ □□□□ بشارت □ دنيا ثه خـيز د□ اصل خيز آخـرت د□□ نو دآخـرت دحصـول ذرائع اختيار كړئ□
(٨٤) مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنة □□□□ فضل الهى□
وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ □□□□ عدل الهى□
(٨٥) إِنَّ الَّذِي فَـرَضَ عَلَيْـكَ الْقُـرْآنَ □□□□ تسـلى □ سـورة هم دد□ مسـئل□ دپـاره چلـول□ شو لكه چه موسىٰ عليه السـلام مصر ته راغل□ وو سـالم روغ رمت ته به هم مك□ ته واپس ش□ فاتح□
قُـلْ رَبِّي أَعْلَمُ □□□□ موسـىٰ عليه السـلام هم داوئيلى وو (٣٧)كښې□

(٨۶) وَمَا كُنْتَ تَرْجُو د تـير دپـاره دليل هم د
چه لكه دكتـــاب اميد نه وو نو ملاؤ شو نو ظـــاهر
كښې دمك نه ته راغل ئ خوالله به د واپس
كـړى دا هم چه لكه دموسـىٰ عليه السـلام نبـوت
اميد نه وو ملاؤ شو دغه شان تاته هم
(٨٧) وَلَا يَصُدُّنَّكَ نو تسلى ساته كاميابى سـتا
ده نو خپل كار كښې كمې مه راوله مسئله بيـانوه
كومه مسئله اهمه دبيان ده نو
(٨٨) وَلَا تَدْعُ مَـعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَـرَ رد دشـرک او
مسئله دتوحيد دا اهمه مسئله ده دا بيان كړه

حاصل دسورة

قرآن كريم ته په غور غور كيږده ستا دخوشحالولو
دپـار د موسـىٰ عليه السـلام عجيبه واقعه بيـانوى
چه څنګه الله تعالىٰ هغه دمصر نه واپس كـړو او د
هغه كمزورى اتباع هغه كاميـاب او كـامران شو ته
حق پيغمبر ئ دمسـئل دتوحيد درسـولو دپـاره الله
تعالىٰ راليږل ئ تا به هم الله تعالىٰ مك ته صحيح
سالم واپس كـړى او سـتا اتبـاع به اوچت كـړى چه
كـوم سـتا خلاف دى نو دهغـوى اعتمـاد په دنيا هم
فضـول د لكه چه قـارون پـر اعتمـاد كـړ وو نو
فائده ئ ورنكړه او په الهو بـاطلو هم فضـول د
نوخوشـحالى اصل سـتاده نو په بهـادرئ مسـئله
اورسوه

امتيازات دسورة

(١) نريد ان نمنّ تمكين د مستضعفينو ۵،۶ (
٢) وجعل اهلهـا شـيعا سياست دفرعـون چه "
حزّب تسد " خلق پارټۍ كړه او حكومت پر كــوه
۴ (٣) دموسىٰ عليه السـلام د قبطى د وژلو واقعه
١۵ (۴) دموسىٰ عليه السلام دنكاح تـذكره ٢٧ (
۵) دموسىٰ عليه السـلام د جينكو مـدد كـول ٢٣ (
۶) واقعه دقارون ٧۶ (٧) ان الذى فرض ٨۵

تمت سورة القصص بعون الله الذی قال فی کتابه نحن نقص علیک احسن القصص

الله لکه ځنګه چه دِ موســـیٰ علیه الســـلام واپس کـــړ وو او نـــبی علیه الســلام نو ما هم د جیل نه خپل ګلشن او خپلو ګلانو ته واپس کـــړه دمدرس او ســبق نه جــدائی یقیــنی چه ډیــره ګرانه ده تر اوسه په جیل ډیر نه ووم تنګ شـــو لکه چه اوس ځومره یم خو دا لیکل رالره خـدائ تسـلی کـړ ده الله دِ ما معـاف کـړی او ما دِ خپل ددین خـدمت او دخپل مور او رونړو خویندو زیارت له بوځی

۲۵ شوال المکرم ۱۴۳۳ھ یوم الاربعاء ۱۲ ستمبر ۲۰۱۲ء ۱۰ : ۱۲ دوپهر

سورة العنكبوت

سـورة العنكبـوت مكی سـورة د پە نـزول کښې پنځه اتيايم(٨٥) نمبر د پس دسورة الروم نه او پە ترتيب مصـحفی کښې يو کم ديرشم (٢٩) نمـبر د پس دسورة القصص نه

ربط دمخکښې سورة سره

دد مناسبت دمخکښې سره پە ګڼړو وجوهو بانـد د

اوله وجه : پە سـورة القصص کښې اووئيل چە کمـزوری اوچتـوم نو د سـورة کښې ورله وجه خـائی چە ابتلاء او امتحـان برداشت کـړی نو هله اوچتوم نو امتحانات برداشت کړئ

دويمه وجه : مخکښې سـورة کښې تسـلی ده مومنانو تە پە هلاکت ديو جاحد متمـرّد پيغمـبرں تە نو پد سورة کښې تسلی ده مومنانو تە پە هلاکت دمتمردينو جاحدينو نـبی عليه السـلام رهـبر نو دجاحد متمرد ليـډر تبـاه شـو او اتبـاعو تە دعـامو کافرو پە هلاکت تسلی ورکـوی خو لږصـبر اوکـړئ او مجاهده اوکړئ آخری انجام ستاسو د

دريمه وجه : مخکښې سـورة ختم شو پە نفی دشرک باند نو پـد سـورة کښې تـرغيب ورکـوی خپلو بنـديانو چە دا مسـئله اورسـوی او تشـجيع ورکوی چە پديکښې د امتحاناتو نه يريږئ مه ګوره پە انبيـاء کرامو امتحانـات راغلی وو نو هغـوی سست شـوی نه وو او همت ئ نه وو بـائلل نو نمـون دهغ ذکر کـوی کە صـبر مو اوکـړو نو ستاسو دشمنان بە الله تعالیٰ تباه او برباد کړی

دعوی دسورة

دسـورة مرکـزی دعـوی هغه دوه دی اوله دعـوی الابتلاء علی المومنين ٢،٣ يعنی دا نده چە صرف

پە اٴمنّا بە جنت تە لاړ شئ بلکە امتحانــات بە راځی خو برداشت نە روســتو بە کامیــابی ستاسو وی دویمە دعــوی هلاک التمــردّین والجاهــدین چە کــوم سرکشی کــوی او تاســرە پە توحید اختلاف کوی او پە ظاهر کښې ستا دابتلاء ســبب شــوی نو هغــوئ د دا ګمــــان نە کــــوی چە خلاص بە شی هغوئ بە تباە کیږی دا پە آیت ۴ کښې ذکر دە

خلاصە د سورة

دسورة دواړو خبر چە یــوە ابتلاء دە او بلە هلاکت دمنکرینو دا یو بل ســـرە تـــړلی دی نو ســـورة بە دواړە یو ځائ بیانوی خوا ول ډیر آیتونو تر آیت ۲۷ پور اول مسئل سرە تعلق لـری او د ۲۸ نە تر ۴۴ پور ددویمە مسئل سرە تعلق لـری بیا د ۴۵ نە تر تر آخرە پور دواړو سرە متعلق آیتونە ذکرکوی

تفصیل : تر آیت ۵ پور دواړە وعـد ذکرکـوی بیا وائی چە امتحـــــان بە راځی دچا دطرفنە بە وی دویمە خبرە ځومرە بە وی دریمە خبرە چە څنګە بە وی د اول خبر وضاحت امتحــان بە دچا دطرفنە وی نو دا در ذکر کــوی چە دە خپل نفس د طرفنە ۶ آیت کښې بیا بشـارت دویم دمـور او پلار طرفنە چە هغە بیــان دمســئل تە یریــږی ۸ کښې ورپس بشــــــارت او زجر دریم د ناکـــــارە ملیــانو او پــیرانو او لیــډرانو د طرفنە چە وائی مسئلە مە بیانوە آزار او ګناە دِ ځمونږ پە غاړە دا ە آیت ۱۲ کښې ورسرە یرە دآخرت

دویمە خبرە چە امتحان بە ځومرە وی نو دد دپارە واقعە دنوح علیە السلام چە نە ە نیم ســوە کالە ئ مسئلە رسول وە او برداشت ئ کړ د نو ســتا کە دومــرە عمر وی نو دومــرە بە امتحــان وی دا پە آیت ۱۴ کښې

دریمە خــــــبرە چە امتحـــــــان بە څنګە وی کیفیت دامتحان نو دد دپارە واقعە دابراهیم علیە الســلام

ذكر كــوى چه اور ته ئې غورځــولې وو دآيت ۱۶ نه
ذكركـــــوى او امتحـــــان په ۲۴ كښې ې نو داسې
امتحانات به راځى نو برداشت كړه كاميابى سـتاده
او ستا دشمن هغه به تبـاه شى نو ددې دپـاره واعه
دلوط عليه السلام د آيت ۲۸ نه ۳۵ پورې او واقعه
دشعيبس د۲۶ نه او بيا نور قومونه مختصر د ۳۸ نه
تر ۴۰ پورې ذكركوى چه داټول تباه شو ستا مخالف
به تباه شى بيا مثال د شرک ذكركـوى ۴۱ كښې د
۴۵ نه ذكر دامـــور مصــــلحو په وخت دابتلاء كښې
يعـنى دامتحـان په وخت كښې توجه الله تعـالىٰ ته
پكـار ده او دعـوى دتوحيد ۴۶ او دليل نقلى ۴۷ بيا
زورنې او تخويفـات د ۵۶ نه بيا تــرغيب او تشـجيع
بيان ته او دليل عقلى ذكر كوى د ۶۴ نه تزهيد من
الدنيا او ترغيب مجاهدې ته

خــبردارې : حضـرت شـيخ القـرآن په سـمط الـدرر
كښې يو خبرې ته اشاره كړې ده دهغې وضاحت :
" فهو من جنس المجاهد الـذى هـزم عـدّوه ونـوح
ولوط وشعيب عليهم السلام
من جنس المجاهد الـذى قتل عـدوّه وفـرق بينه ما
فلهٰذا كان ابراهيم عليه السلام
افضل قبل محمد ﷺ وهـو افضلهم جميعـاً لانه بلغ
الدعوة وخرج منه م
ولم ينتظرالعذاب ثم اعانه الله تعالىٰ عليهم " (
سمط الدرر صفحه ۱۲۸)
" مطلب ددې خــبر دادې چه په تــيرو انبيــاء كرامو
عليهم السلام كښې ځمونږ دنـبى عليه السـلام نه
علاوه افضل پيغمبر هغه ابراهيم عليه الســلام وو
وجه څه وه نو وجه شـيخ القـرآنړ رحمة الله تعـالىٰ
ذكركوى چه ټول انبيــاء مجاهـدين وو خو دابــراهيم
عليه السلام مثال دهغه مجاهد دې چه دهغه دشـمن
شكست اوخرى دابراهيم عليه السلام سشمن هم
شكست خـــوړلې وو ځكه دهغه په ســـوزولو كښې

ناکام شو او دنورو انبیاء کرامو مثـال دهر یو دهغه مجاهد د چه دهغه دشـــمن قتل کـــړ شی او د دواړو کښې فـرق د نو ځکه په تـیرو انبیـاؤ کښې افضل هغه ابـــراهیم علیه الســلام وو او جنـــاب محمد رســول الله هغه په ټولو کښې افضل د ځکه چه هغه دعوت رسولو چه هغوی دعوت بندولو نو د تر اووتلو او دعذاب انتظـار ئ نـد کـړ او بیا پر الله تعالیٰ فاتح په خپل مـدد سـره راوسـت د نو دد وج نه په ټولو کښې افضل هغه نــــبی علیه السلام شو "

مقاصدالایات وتناسبها

د آیتونو مقصد چه د هر آیت مقصـــــد، تــــړون او مناسـبت خپل مینځ کښـی او دعـوی سـره معلـوم شی

(۲) أَحَسِـــبَ النَّاسُ ذکر د اولی دعـــوی د سورة چه تش په امنا پریخودل نیشته مومنـان د دا خیـال نه کـوی امتحانـات به رازی د ایمـان وجی به ډیر تکلیفات رازی یعـنی چه چرته ایمـان وی نو هلته به امتحان وی

(۳) وَلَقَـدْ فَتَنَّا الَّذِينَ استشـهاد او حکمت د ابتلاء چه دا یـــواځی په تاسو نه دی په تـــیرو هم راغلی دی او حکمت داد چه مخلص او غــــــیر مخلص معلوم او ښکاره شی

(۴) أَمْ حَسِـــبَ الَّذِينَ دعـــوی ثـــانی دویمه دعوی د سورة چه ستا مخالف د دا خیـال نه کـوی چه چرته به اوتخــــــتی او خلاص به شی د اولی دعــوی ســره مناســبت ظــاهر د چه امتحــان نه روســتو ســتا مخــالفت به تبــاه کیږی او ته خو د قیامت امید لری نو

(۵)مَنْ كَـانَ يَرْجُو وخت مقـرر راروان د سـتا مزدوری او اجر دا دنیا نشی پوره کول دنیا ښــه ده تا له به اصل خوشحالی درکړم

(۶)وَمَنْ جَاهَـدَ اوله دعـوی او د هغی تفصـیل کـوی چه امتحـان به د کـوم طـرف نه او د چا د طرف نه راځی نو هغه ذکر کوی نفس والدین او علماء سوء ځومره به وی واقعه د نوح علیه السلام څنګه به وی واقعه د ابراهیم علیه السـلام اول چه ستا د نفس د طرف نه چه نفس ددی مسـئلی زده کـول او عملی کـول او دعـوت اوخـورول نه غـواړی په هغه دا شـاق او ګـران وی نو نفس سره مقابله اوکړه فائده ستا ده

(۷)وَالَّذِينَ آمَنُـوا بشـارت پس د ابتلاء نه چه امتحـان د برداشت کـړو نو الله تعـالی به انعـام درکړی

(۸)وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ دویم چه دا امتحـان به د مور او پلار د طرف نه وی چه هغوی به تا مسئلی د توحید ته نه پریـږدی نو په دی کښـی د مـور او پلار مه منه دا امتحان هم برداشت کړه

)۹(وَالَّذِينَ آمَنُـوا... بشـارت بعد الابتلاء برداشت کـړه خوشـحالی به درکـړی او خائسـته ملګـری به درکړی

(۱۰)وَمِنَ النَّاسِ زجر هغه خلقوته چه هغـوی د امتحـان د وجی دین پریـږدی صـرف راحـتی او خوشحالئ بنـده چه سـخته راشی نو دین ته سـلام کـوی او وائی زه په کښـی نه یم او مسـئله د توحید پریګدی

(۱۱)وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ امتحان به ضرور راځی.

(۱۲)وَقَـالَ الَّذِينَ كَفَـرُوا دریم امتحـان به د ناکـاره ملا او پـیر او لیـډر د طـرف نه راځی چه وائی به مسئله مه بیانوه ازار او ګنـاه د زمونګ په غـاړه نو برداشت کـړه ته ګـور د خپل بـوج نه خلاصید نه شی ورسره یره د آخرت چه تپوس به کیږی

(۱۴) وَلَقَــدْ أَرْسَــلْنَا نُوحًا □□□□ دويمه خــبره چه امتحــــان به ثــــومره وی یو ورځ که دوه ورځ□ ؟ نــودهغ□ دپــاره واقعه دنــوح علیه الســلام چه ۹۵۰ کاله ئ□ تــیر کـــړی وو او امتحـــان وو□ آخر هغه کامیاب شو او قوم ئ□ تباه شو □ نو ستا که دومره عمر وی نو هم به امتحان وی □

(۱۶) وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ □□□□ دریمه خـبره چه امتحــان به خنگه وی نو د کیفیت دامتحــان دپــاره واقع ابراهیم علیه الســلام ذکرکـوی چه اور ته ئ□ غورځــــول□ وو□ تابه هم اور ته غورځـــــوی□ خو کامیابی دابراهیمی وه نو کامیابی به ستا وی□

وَإِبْـرَاهِيمَ □□□□□ دابــراهیم علیه الســلام مســئله توحید بیانول□

ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ □□□□ ترغیب منلو ته□

(۱۷) إِنَّمَا تَعْبُـدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ □□□□ رد دشـرک او عجز دالهو بــاطلو□ او تــرغیب عبــادت دالله تعـالیٰ ته□

إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ □ تخویف□

(۱۸) وَإِنْ تُكَـذِّبُوا فَقَـدْ كَـذَّبَ □□□□ دد□ ځـائ□ نه تر ۲۳ پور□ یا کلام دابــراهیم علیه الســلام نو قــوم ته زورنه او یــره ورکـوی یا کلام دنــبی علیه الســلام خپل قــــوم ســــره په مینځ کښې چه ستاسو خپل حالت کښې سوچ اکړئ□

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ □□□□ تسلی □

(۱۹) أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ □□□ اثبــات دقیـامت تر (۲۰) تر آخره پور□□

(۲۱) يُعَــذِّبُ مَنْ يَشَــاء □□□ اثبــات دتصــرف دالله تعــالیٰ او تخویف چه دالله نه مو ثــوک خلاصــول□ نشی□ عذاب به درکړی تر ۲۳ پور□□

(۲۴) فَمَا كَـانَ جَـوَابَ قَوْمِـهِ □□□□ دابــراهیم علیه السلام دقوم دابراهیم علیه السلام خلاف سازش کول او الله تعالیٰ ابــراهیم علیه الســلام لـره داور

نه خلاصول□ يعنى امتحان دابـراهيم عليه السـلام او كاميابى دابراهيم عليه السلام □
(٢٥) وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ □□□□ سره يـره داخـرت چه دقيامت په ورځ به دغه عابدين او معبـودين ديو بل دشمنان وى□
(٢۶) هجرت دابراهيم عليه السلام □
(٢٧) وَوَهَبْنَا لَـهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ □□□□ انعـام دابراهيم عليه السلام □
(٢٨) وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ □□□□ اوس ددويمې دعو□ دپاره مثالونه ذكركـوى چه سـتا دشـمن هغه به تبـاه او بربـاد شى اول مثـال لكه دلـوط عليه السلام قوم چه دهغه خلاف كړ□ وو نو تباه شو□
وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ □□□□ دلـوط عليه السـلام مسـئله بيـانول □ اودهغـوى دغلطو مرضـونو رد كول□
(٢٩) فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ □□□□ دقـوم رد كـول او دعذاب مطالبه كول□
(٣٠) قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي □□□□ دلوط عليه السلام بد دعاء □
(٣١) وَلَمَّا جَاءَتْ □□□□ دفرشتو دعذاب دپـاره راتلل يو ابراهيم عليه السلام ته زير□ وركول او دعـذاب نه خـبرول دابـراهيم عليه السـلام هغـوى سـره خبر□ اتر□ كول□
(٣٣) وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا □□□□ دفرشـتو دلوط عليه السلام خواته راتلل دهغه پريشـانى او دهغوى تسلى وركول□
(٣۴) إِنَّا مُنْزِلُونَ □□□□ په قوم عذاب راتلل□
(٣٥) وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنه ا آيَـةً □□□□ دعـوت عـبرت چه اوس هم دهغ□ آثـار شـته د□□ نو عـبرت د□ تـر□ واخلى چه بچ كيدل□ نشى لكه چه هغـوى نه وو بچ شوى□

(۳۶) وَإِلَى مَـدْيَنَ أَخَـاهُمْ شُـعَيْبًا ﴿﴾ دويمه واقعه دشعيب علیه السـلام چه چادهغه خلاف کـړ وو نو بچ شوی ندی تبـاه شـوی وو اول دعـوت دشـعیب علیه السلام قوم ته
(۳۷) فَكَذَّبُوهُ ﴿﴾ دقوم تكذيب او تباه كيدل
(۳۸،۳۹،۴۰) پــــد دريو آيتونو ګـــــنړ قومونه او دهغوی عذابونه ذکر کوی چه سره د ډير طاقت او هنر نه وو خلاص شـوی نو دا ګمـان دِ سـتامخالف نه کوی چه ګنی مونږ به خلاص شو
(۴۱) مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا ﴿﴾ تمثيل دمعبـود باطل چه که دکـافرو اعتمـاد هغه په معبـود باطل وی نو دد مثـال داس د لکه بیت العنکبـوت ، دجـولاګی جــال ته کــور وئيل شو هغه د څــه مفيد نه ده نو دغه شان معبود باطل هم د زوراوږ او متصــرف ذات ول نه رامــدد کـوئ دد مثـالونو نه عــبرت اغستل پکاږ دی تر ۴۳ پور
(۴۴) خَلَـــقَ اللَّهُ السَّـــمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ﴿﴾ دليل عقلی په توحيد باند چه دامسئله خو ډيره واضـحه ده خو چه څوک دايمان اراد لری
(۴۵) اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ ﴿﴾ ترغيب بيان دمسـئل ته چه هر کله دا ثابته شــــوه چه ابتلاء به راځی او دشمن ستا به تباه کيږی نو بيا خو مسئله بيان کړه چه کومه درته وحی شو ده
وَأَقِمِ الصَّلَاةَ ﴿﴾ سره ذکر دا مر مصلح چه مــونځ او ذکر سـره به دالله تعـالیٰ امـداد او تثبت راځی نو کلکولی دپاره دا کوه
(۴۶) وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَـابِ ﴿﴾ طريقه تعليم اهل كتاب تا دخپل اهمې مسـئل نه اړول غـواړی نو خبردار چه چرته فضول مسـئله کښې اخته نش صاف ورته مسئله دتوحيد بيان کړه

(۴۷) وَكَــذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْــكَ الْكِتَــابَ □□□□ صــداقت دقرآن □ ځکه پـد□ مسـئله تاته قـرآن راغلی□ د□□ که دا ظالمان نه منی نو شته د□ چه څوک به اومنی□
فَالَّذِينَ آتَيْنَــاهُمُ الْكِتَــابَ □□□□ دليل نقلی □ يعــنی ټول نه منی خو ځنی□ منونکی شته د□□
وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا □□□□ زجر □ دالله دکتاب نه ســره دعلم انکار کونکی کافر دی□
(۴۸) وَمَا كُنْتَ تَتْلُو □□□□ زجر او صـــداقت دنـــبی عليه السلام □ دوی ول□ انکـار کولو ؟ دانکـار کولو ګنجائش خو نشته د□ او نه څه جـواز خو خـالص په باطله باند□ □
(۴۹) بَــلْ هُــوَ آيَــاتٌ بَيِّنَــاتٌ □□□□ دا هم صــداقت القرآن داخو صاف بيان د□□
وَمَا يَجْحَدُ □□□□ سـره زجر □ ظالمـان دی ،عناديـان چه انکار کوی□
(۵۰) وَقَـالُوا لَـوْلَا أُنْـزِلَ عَلَيْـهِ آيَـاتٌ □□□□ دکفـارو شــبهه دزجر په طريقه چه څــومره خائســته بيــان اوشو □ پکار وه چه دوی د امنّا اعلان کــړ□ و□ □ نو الټه د□ نـالائقو ته خو ګـوره چه وائی معجـزه پکـار ده□
قُلْ إِنَّمَا الْآيَـاتُ □□□□ سـره لنډ جـواب چه دمعجـزو اختيار دالله تعالیٰ د□ ځما په اختيــار کښې نخ□ دی خو دنبوت نو ځه نذير يم ځه به دلائل بيانوم□
(۵۱) أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ □□□□ سره تفصـيلی جـواب □ چه ول□ قرآن دمعجز□ په طـور کـافی نـد□ څنګه ناشـنا بيان کوی□
إِنَّ فِي ذَلِــكَ لَرَحْمة □□□□ تــرغيب منلو ته راشئ□ چه مهربانی درباند□ اوشی□
(۵۲) قُـــــلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ □□□□ تخويف□ ســره ددومــره تفصــيلی او خونــدور بيــان دوی نه مـنی نو اوس ئ□ الله تعـالیٰ ته حواله کـړه هغه په دوی عالم د□ او دسزا مستحق دی□

(۵۳) وَيَسْـــتَعْجِلُونَكَ بِالْعَـــذَابِ دد خـــائ نه زورنه په غوختلو دعذاب باند او تفصیلی یـره چه وخت راروان د نیټه مقــرر ده بیا به خلاص نشئ تر آیت ۵۵ تر ختمه پور
(۵۶) يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا ترغیب هجـرت ته چه امتحانات به برداشت کول ترد پــور چه وطن به پریږد یعـنی داظالمـانۍ خو نه مـنی تـرد چه دعــذاب مطــالب کــوی او تاله قسماقسم اذیتونه درکـوی نـو" ملـک خـدا تنـگ نیسـت پـائ گـدا لنـگ نیست " ملک دمولا پلن د خپ دطـالب خپل دی وطن ورته پریږده خؤ فاعبدونِ ای وحّدونی مسئله دتوحید مه پریــــږده په توحید کلک شه بل خـــــائ مسئله بیان کړه
(۵۸) كُـــلُّ نَفْسٍ ذَائِقة الْمَـــوْتِ که ته وائ چه یــره ما به مړکـړی نو لـو مــر به نه " کل نفس ذائقة الموت " ماله به راځ نو اجر به درکړم
(۵۸) وَالَّذِينَ آمَنُوا بل ترغیب او بشارت که ت وائ چه دوطن نه به مِ اوباسی نو ماخپل کلی کښې دپلار نیکه دلاس کــــور به پــــات شی نو بل کښې به څه کوم نو جـواب چه په توحید کلک و او دد بیان او پدیکښې چه کـوم مصـائب راځی دهغ برداشت دا نیک عمل کو نو دجنت بنګل به درکړم ددنیا کــور څــه د خو کلک شه او په الله تعــالیٰ ځان اوسپاره ۵۹
(۵۹) وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابة دا بل ترغیب چه که ته وائ بل کلی ته ورشم نو خــورم به څـــه ؟ دلته مِ امامتی ده بل ځائ به څه کول نو جواب چه مـرغئ سحر اور ځی او ماښام مړ راځی نو دوی له دا رزق څـــوک ورکـــوی (دد آیتونو دا تقریر پداس انداز از تقریـرات شـیخ القـرآن مولانا محمد طیب مدظله العــالی فرزند شــیخ القــرآن علیه الرحمة والغفران) ستا فریـاد الله اوری او سـتا په حـال

عـالم د دغه شـان به دِ نه پريـږدی نو مصـائب برداشت کــــړه چه ددوی نه په خـــبره دســـتخط واخله
(۶۱) وَلَئِنْ سَــأَلْتَهُمْ دليل عقلی اعــترافی چه ددوی نه تپـوس اوکـړه نو دوی پـد دسـتخط کوی چه دا کارونه کونک الله تعالیٰ د نو بيا وائ په حاجاتو کښې دبل دربار له ول ځئ
(۶۲) اللَّهُ يَبْسُــطُ الــرِّزْقَ که ددوی دنه منلو وجه دا وی چه دوی وائی که ته په حقه ئ نا تاســره مــال دولت ول نشــته او خــوار ول ئ نو جواب مال دولت د حقانيت علامه نــده بلکه دالله د خپل علم مطابق بنديانو له ورکوی
(۶۳) وَلَئِنْ سَــــــــــأَلْتَهُمْ دويم دليل عقلی اعترافی دا تپوس تر اوکړه د اعـتراض پـروا مه کوه خو دوی پوهه کړه دد اقرار کـوی نو وايه لکه چه د صــــفتونه دالله مــــنئ نو عبــــادت هم دهغه اوکړئ صرف او صرف هغه په حاجاتو کښې رامـدد کړئ خو عقل ورله دکوم ځائ نه راوړو،
(۶۴) وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا تزهيد من الدنيا ددوی د نه منلو وجه داده چه دوی په دنيا مست شوی دی او دآخرت نه منکر دی نو ددنيا ب ثبــاتی چه دنيا څه ب کاره ژوند د اصل ژوند دآخــرت نو دهغ دپاره تياری پکار د
(۶۵) فَـإِذَا رَكِبُـوا فِي الْفُلْـكِ زورنه چه په دنيا مست او صــــرف دغ ته ژوند وائی نو چه کله ئ دنيا په خطره کښې شی نو په يو خاص مصـيبت کښې صــــرف الله رامــــدد کــــوی او بيا ئ خپل معبودان هـيروی خو چه کله دغه مصـيبت الله ختم کــړی نو دوی الله پريــږدی او حصه دار ورســره جوړوی

(۶۶) لِيَكْفُــرُوا بِمَا آتَيْنَــاهُمْ نو تخويف چه دد ناقــدرئ څــو ورځ دی دا دنيا به ختم شی نو خپل به اووينی
(۶۷) أَوَلَمْ يَــرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا زورنه دا دومــره نالائقه دی ســره دد دومــره احســاناتو بــاوجود بيا هم "وهی مــرغی کی ايــک ټانــګ" دسپی لکئ دی او ناقدری کوی
(۶۸) وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ زجر و تخويف نو لــوئ ظالمــان دی شــرک کــول په الله تعـــــالیٰ افـــــتراء ده نو أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ نه ســـميږی نو په دوزخ به سم شی خلاصـــيد نشی جهنم ډير غټ د نو دوی نشی خلاصـــــــــيدل د سرکشه او متمـــردين او ته خپل کوشش او کـــړاؤ کوه تاته به ستا انعام ملاؤ شی چه :
(۶۹) وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا بشارت چه محنت او کوشش کونکو ته به دهغوی قسماقسم صــل او بدل ملاؤ شی خصوصاً دالله تعالیٰ ميت او ملګرتيا به ورته ملاؤ شی نو محنت برداشت کـــړئ اللهم اجعلنا من المحسنين امين يا ربّ العالمين

حاصل دسورة

ا موحــده دايمــان ســره امتحــان ضــروری د ســتا دنفس دکــور او بهر مــاحول نه ډير اوږده اوږده او سخت سخت امتحانات راځی خو هغه برداشت کړه ترد پور چه کور کل پريخودل به راځی نو پريږده د مرګ کور او رزق پرواه مه لــوه دهر څــه ذمه دار الله د هغه ســـتا ملګـــر او امـــدادی او هر چه ســـتامخالف دی دهغـــوی دا ګمـــان چه مونږدالله تعــالیٰ نه خلاص نشو نو دا فضــول او ب کــاره د قــوم لــوط، قــوم شــعيب ،عاديــان، ثموديــان، او فرعونيان نه وو خلاص شوی نو دوی به څه خلاص شی په غـــير الله ئ اعتمـــــاد داس س لکه د جـــولاګی په جاله که دنيا کښې الله دڅـــه حکمت

دوج□ عـــذاب ورنکـــړی نو آخـــرت کښې به چرته خلاص شی دوزخ غټ د□ هغه ئ□ خـــائ□ نو محنت او کړاؤ برداشت کړه او مسئله اورسوه□
امتیازات دسورة
(۱) د امتحان دراتلو دهغ□ دراتلو ځایونه تفصیلی□
(۲) دنوح علیه السلام مده دعمر ۱۴ □
(۳) ومااانتم بمعجزین فی الارض ولا فی السماء □ ۲۲ □ دا فی السـماء بل سـورة کښې نشـته ځکه دلته خطـاب قـوم ابـراهیم سـره وو او دهغـوی آسـمان کښې الهه نیـولی وو□ (۴) مثل الـذین اتخـذوا □□□ ۴۱ تمثیل دمعبـود باطل□ (۵) بل هو آیت بینٰت فی صـدور □□□□ علم سـینه پـه سـینه د□□(۶) یعبادی الذین □□□□ ۵۶ ترغیب هجـرت ته په عجیب انداز چه کوم بیان شو□(۷) والـذین جاهـدوا □□□□ دمجاهد□ داجر بیان ۶۹□
تمت سورة العنکبوت بعون من بیده الملکـوت وهو ذوالکبریـاء والجـبروت، اللّٰهم افتح علینا مفـاتح الرحموت و نجّنا من عواقب العصیان بحبّ من هو صـاحب الرغبـوت والرهبـوت□امین □ یـارب العالمین□
۲۵ شـوال المکـرم ۱۴۳۳ه ۱۲ سـتمبر ۲۰۱۲ ء یـوم الاربعـاء □ ۰۵ : ۰۴ عصر □ بمقـام حیـات آبـاد مینګوره جیل□

□□□□□□

۔
سورة الروم
ســـورة الـــروم مکی ســـورة د۔ په نـــزول کښې څلوراتيـايم(۸۴) نمـبرد۔ پس دسـورة الانشـقاق نه او په تــرتيب دســورتونو کښې (۳۰) نمــبر د۔ پس دسورة العنکبوت نه ۔
مناسبت دمخکښې سورة سره
مناسبت دسورة الروم دسـورة العنکبـوت سـره په مختلفو وجوهو بانـــد۔ د۔ دهغ۔ نه څـــه دلته ذکر کول۔ شی۔
اوله وجه : هرکله چه سـورة العنکبـوت کښې اوو۔ چه مصائب برداشت کړئ نو دلته دمصائب برداشت کولو نه روســـتو بشـــارت مومنـــانو ته د فتح او کاميابۍ۔
دويمه وجه : په ســـورة العنکبـــوت کښې دتـــيرو کـافرو دمغلـوبيت تـذکره وه نو پـد۔ سـورة کښې داوسنو کافرو دمغلوبيت تذکره ده۔
دريمه وجه : دسورة العنکبوت په آخر کښې دمعيت دالله تعالیٰ وعـده وه نو سـورة الـروم کښې دهغ۔ پوره کول په آيت ۶ کښې او آخر کښې۔
دعوی دسورة
دسـورة مرکـزی مسـئله هغه " البشـارة للمومـنين بـالفتح " مسـلمانانو دفتح زيـر۔ ورکـول دی سـره دبيــان دتوحيد نه په ادلو عقليو بانــد۔۔ چه فتح نه روستو هم مسئله دتوحيد او فهغ۔ محنت يعنی پد۔ مســئله فتح وه او دد۔ مســئل۔ دپــاره فتح وه۔ نو ورسره به توحيد بيـانوی په دلائل عقليه بانـدی چه داس۔ ذات تاسو له فتح درکـــــوی۔ يعـــــنی توحيد مضـــــبوط اونيسئ نو فتح به درکـــــړی او چه فتح درکړی نو توحيد رائج کړئ۔
خلاصه دسورة

دسورة شروع هغه په دعوى دسورة چه بشارت دى دهغې دپاره يو مثال تر آيت ۶ پورې ، بيا زجر او دفتح دپاره دليل په ۸ كښې چه خالق به فتح دركوى خو وخت مقرر دى بيا يره ددنيا ۹ كښې او يره دآخرت سره دزجر او بشارت نه تر ۱۶پورې بيا مسئله دتوحيد په ۱۷،۱۸ كښې په هغې ډير دلائل عقليه ، په مينځ مينځ كښې زواجر او تخويفات دى او امر په تثبت على التوحيد چه دا فطرت الهى دى ۳۰ كښې او امور مصلحه چه دافع دعذاب دى ۳۸،۳ ۹ كښې زواجر اوتخويفات دى او بيان ددې چه كافر په دنيا مست دى او دشرك دوجې فساد دى او دتوحيد دوجې امن راځى، ۴۱كښې،او دلائل عقليه چه عقلى دلائل ختم كړى نو دهغې نه روستو منكرينو دقيامت ته ۵۵ او په انكار دقرآن او ختم دسورة په هغه مسئله چه كومه ئې شروع كړې وو چه " فاصبر الى الفتح " فتح ته صبر كوه، الله به كاميابى دركوى.

مقاصدالايات وتناسبها

بيان ددې خبرې چه دآيتونو مقصد څه دى او تر خپل مينځه او دعوى دسورة سره مناسبت څنګه دى،

(۲) غُلِبَتِ الرُّومُ ،ددې ځائې نه تر شپږم آيت پورې بشارت دفتح او دهغې دپاره يو مثال جزى چه روميان په فارسيانو غالب شى نو مومنان هم په دغه ورځ غالب شى دغه ورځ دبدر كبرىٰ وى.

(۴) لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ ،،،، اشاره ده تصرف دالله تعالىٰ ته ، چه دكاميابئ نه مخكښې هم اختيارات دالله او روستو هم اختيارات دبل چا نه چليږى.

(۷) يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ،،،، زجر كافرو ته دهغوى په نالائقتيا زورنه وركوى چه دا نالائقه صرف په دنيا پوهيږى نور ديته نه ګورى چه اختيارات دالله تعالىٰ نو الله به خپل دوستان

کامیــابوی او دشــمنان به ختمــوی خو دوی اصل خبره داده چه دآخرت نه غافله دی
(۸) أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا دلیل عقلی چه دوی له داس نه وو پکار لرسوچ ورله پکار وو پـد راروان دلیل کښې چه کـوم ذات دا غټ غټ څیزونه پیــدا کــول شی نو هغه خپلو دوســـتانو له فتح نشی ورکــول؟ ول نه خو وخت مقـــرر د او دوی له انکار د آخرت نه نه وو چه دوی دفکر نه بند کړی نو د خـــبر چه دوی دآخـــرت نه منکر دی نو ددوی څه خیال د چه غلبه به مـونږه اومومو چـر نه لږ د دمخکښې کافرو حال ته خو سوچ اوکـړی چه :
(۹) أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ تخویف دنیـوی چه آخــرت څــه چه دنیا کښې هم تبــاه کــړی وو دهغوی هغه مال دولت او قوت او آبادئ دهغ پکار رانغل چه څه کر هغه په ریب نو :
(۱۰) ثُمَّ كَــــانَ عَاقِبة الَّذِينَ دهغـــوی عمل ناکــاره وو نو انجــام هم ناکــاره خو دا اوســـنی دهغوی په نقش قدم روان دی نو دغه شان به تباه شی
(۱۱) اللَّهُ يَبْــدَأُ الْخَلْــقَ دویم دلیل عقلی دا نالائقه چه د آخرت نه انکار کـوی نو ول دوی پــد صــفت دالله کښې ســوچ نه کــوی الله تعــالیٰ ته قیامت څــه ګـران د هغه الله تعـالیٰ ته به واپس شئ نو چه :
(۱۲) وَيَوْمَ تَقُومُ السَّــاعة تخویف اخـروی نو چه واپس شی او قیـامت راشی نو بیا بی دهر څــه نااميــده وی که د وای چه ځما هغه سفارشــيان به چرته تلي وي نو :
(۱۳) وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُـــــــــرَكَائِهِمْ چه سفارشـیان به نه وی البته ددوی خلاف ګـواهی به اوکړی

(١۴) وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعة □□□□ اوس دنيا كښې نيک او بد يو ځـــائ□ په آخـــرت كښې به دهر يو مـــنزل جداجداوى□ نو :
(١۵) فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا □□□□ بشارت □ چه چا دعوى دتوحيد اومنله او دهغ□ په شچه ئ□ خدمت اوكړو نو هغوى به كامياب وكامراڼ او چه كوم :
(١۶) واما الـذين □□□□ تخويف اخـروى □ چه كـوم دد□ مسـئل□ نه منكر شو او تـير بيـان ته ئ□ دروغ نسبت كولو نو عـذاب كښې به حاضر وى نو راشئ چه كومه مسئله په دنيا كښې دفتح سـبب د□ او په اخـرت كښې دجنت او نه منـونكى دهغ□ دوزخيـاڼ دى نو هغه واورئ□ چه :
(١٧) فَسُـــبْحَانَ اللَّهِ □□□□ پــــد□ دوو آيتونو كښې مســئله توحيد□ چه دكاميــابئ نه روســتو به هم دتوحيد نغمه غـږو□ □ لكه چه وسـورة النصر كښې هم دغه شاڼ دى□
(١٩) يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ □□□□ دريم دليل عقلى □ دا خو ډيره صاف مسـئله ده چه لـږ عقل دچا وى نو هغه ئ□ معلومول□ شى□ دد□ نه توحيد او قيامت دواړه معلوميږى□ورپق□ دلائل عقليه په توحيد ذكر كوى□
(٢٠) وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ □□□□ خلورم دليل عقلى□
(٢١) وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ □□□□ پنځم دليل عقلى□
(٢٢) وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْق □□□ شپږم دليل عقلى□
(٢٣) وَمِنْ آيَاتِهِ منامكم □□□□ اووم دليل عقلى□
(٢۴) وَمِنْ آيَاتِهِ يريكم □□□□ اتم دليل عقلى□
(٢۵) وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تقوم □□□□ نه م دليل عقلى□
(٢۶) وَلَـــــهُ مَنْ فِي السَّــــمَاوَاتِ □□□□ لسم دليل عقلى□
(٢٧) وَهُـــوَ الَّذِي يَبْـــدَأُ الْخَلْـــقَ □□□□ يولسم دليل عقلى□

(٢٨) ضَـرَبَ لَكُمْ مَثَلًا بيـان دمثـال چه كه په دليل د فكر نه وى خلاص شو نو راشه په مثــال پوهه شه او لږپه ځـــــان ئ راواړوه چه خپل غلام ځــان ســره نه حصه دار كــوى نو الله ســره څنګه مخلوق حصه دار منې دا ټول مملوكان دى

كَـــذَلِكَ نُفَصِّـــلُ الْآيَـــاتِ ددلائلو دختمولو نه روستو دعقل نه دكار اغستلو دعـوت چه دعقل نه كار واخلئ نو دعقل نه كار اغستل چرته دى

(٢٩) بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُـوا زجر چه دعقل نه كار اغستل چرته دى ظالمان په خپل خواهش پس روان دى نو

وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ تخويف چه بيائ دبچاؤ څـه ســامان نشـــته د ځكه بچــاؤ چه په كومه مســئله كيږى نو هغه خو ده پريخوده نو كه بچــاؤ غـواړ نو راشه او توحيد اومنه

(٣٠) فَــأَقِمْ وَجْهَــكَ لِلــدِّينِ حَنِيفًا امر دتثبت على التوحيد چه كه دا ظالمـان نه مـنى نو ددوى نه مه متاثره او دماحول نه مه متاثره كيږه توحيد دين الهى او فطرت الهى د ته پد باند كلک شه او دهغه الله شه او انقيــاد كــوه دمشــركانو په ډله كيږه مه

(٣٢) مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُـــــــوا دِينه مْ زجر چه دِ مشركانو دغه دين الهى تس نس كـړواو شــرک له اوس دلائل ګورى او پد خوشحاله دى

(٣٣) وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ زجر چه دا نالائقه مشــرک هم په وخت نه وخت كښې توحيد تســليم كـړى چه كله دمـاحول نه كټ شى اوپوهه شى نو نور امداديان مِ نشته د نو صرف الله رامـددكوى معلومه شـــوه چه توحيد فطـــرت الهى د خو چه دمـــــاحول خواله راشى او راحت كښې شى نو بيا شرک شروع كړى نو ناقدرى كوى نو

فَسَـوْفَ تَعْلَمُـونَ وخت راروان د عـذاب به ملاؤ شی ځکه چه

(٣٥) أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ دتوحيد مقابله به دليله شرک پس روان د په شرک هيڅ دليل نشته د

(٣٦) وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمة بل زجر په مـــال او دولت غره د

(٣٧)اَوَلَمْ يَــرَوْا أَنَّ اللَّهَ دولسم دليل عقلى چه داس نه وو پكار دا خو دالله اختيار د پكارده چه عبرت تر واخلى

(٣٨) فَـــآتِ ذَا الْقُـــرْبَى حَقَّهُ امورمصــــلحه الدافعه من العذاب شـرک سـره خو عـذاب راځى لکه مخکښې بيـــــــــان شو نو راشئ هغه کارونه راواخلئ چه هغ سره عذاب ختميږى او لـر کيږى چه الاحســان مع العبــاد او تــرک الظلم عليهم د يعـنى په مخلـوق شـفقت اوکـړئ اوظلم پـر مه کوئ دوو آيتونو کښې

(٣٠) اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ديارلسم دليل عقلى چه پـــد دلائلو کښې ســـوچ اوکــــړى نو نتيجه دا راوځى چه سبحٰنه بيان دتوحيد چه الله تعالىٰ دشريكانو وزيرانو،شفيعانو ، مشــيرانو نه پــاک او منزه د نو صرف هغه رامدد کړئ د سره فساد او عــــــذاب دفع کيږى كه دا موپريخودله نو زمكه اوچه او لونده به دفساد نه ډكه شى ځكه

(٤١) ظَهَرَ الْفَسَادُ زجر بالشرک ول په ځــان زمكه روانوئ شرک سره عذاب راځى

(٤٢(قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ دعـوت دعـبرت چه اوګـورئ مخکښې قومونه دشــرک دوج هلاک شوى وو نو خه داده چه

(٤٣) فَأَقِمْ وَجْهَـكَ لِلـدِّينِ الْقَيِّمِ تلقيد دتثبت په توحيد چه په توحيد قـــــــائم شه او كلک شه دعذآب دراتلو مه مخکښې

(۴۴) مَنْ كَفَـرَ فَعَلَيْـهِ كُفْـرُهُ □□□□ مختصر يــره او بشارت چه دككـافرو دكفر وبـال هم په ځـان د□ او دمومن دتوحيد فائده هم خپله ده نو ځان له فائــده لټول دی□

(۴۶) وَمِنْ آيَاتِـهِ أَنْ يُرْسِـلَ الرِّيَـاحَ □□□□ څوارلسم دليل عقلی□څومره مهربانه بادشاه د□ بيـائ□ دليل اوو□ چه که څـه شک وی چه ختم شی هس□ نه چه معذب ش□ نو د□ دليل کښې سوچ اوکړه□

(۴۷) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِـكَ □□□□ تخويف□ چه دد□ دلائلو نه فائـــــده واخلئ مخکښې قومونو نه وه اغســـت□ نو څنګه تبـــاه شو نو آخـــرت څـــه چه په دنياکښې به هم تباه شئ□

وَكَـانَ حَقًّا عَلَيْنَا □□□□ بشــارت □ چه دمومنــانو به الله تعـــالیٰ مـــدد اوکـــړی او فتح او کاميـــابی به ورکړی□ چه کله په ايمان کلک وی□

(۴۸) اللَّهُ الَّذِي يُرْسِـلُ الرِّيَـاحَ □□□□ پنځلسم دليل عقلی□ نو راشئ او پد□ دلائلو کښې سـوچ اوکـړئ او اومنئ چه دنجات والا شئ□

(۴۹) دمخکښې دليل حصه ده□

(۵۰) فَـانْظُرْ إِلَى آثَـارِ رَحْمَتِ اللَّهِ □□□□ شپاړلسم دليل عقلی□ سره داثبات دقيامت نه □

(۵۱) وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا □□□□ زجر□ چه کچرته آفت اوويـنی هم نو بيا هم دکفر او شــرک نه اوړی نه او په هغ□ کلک وی□

(۵۲) فَإِنَّكَ لَا تُسْـمِعُ الْمَـوْتَى □□□□ تســلی چه تا داس□ په ددرد او په دلائلو بادن□ بيان اوکړو او دوی نه منی نو نقصـان سـتاند□ نقصـان ددوی د□ دوی مړه دی او ړانده دی□

(۵۴) اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ □□□□ اوولسم دليل عقلی □ چه ځـان ته سـوچ اوکـړی نو هم به دالله تعـالیٰ په وحـدانيت قائل شی خو مـړه چرته سـوچ کـوی چه

کوم وخت سوچ کـوی نو هغه وخت بیا سـوچ مفید ند چه هغه قیامت د نو ځکه وائی چه :
(۵۵) وَيَــوْمَ تَقُــومُ السَّــاعة زجر او تخویف اخـــــروی چه یا نــــالائقو اوس خو ددنیا په مینه مست یئ قیامت ته مو سچ نشته خو قیامت کښې ددنیا وخت ته بیا ډیرلـــږ وائی او اهل علم به درته اووائی تاسو له الله تعالیٰ دتیارئ موقع درکړ وه خو تاسو چرته منل نو نن که ډیر عذرونه کــــوئ مفید نه دی نو راشئ اوس ،و وخت قـرآن کښې هر څه بیان دی دا قرآن اومنئ
(۵۸) وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ ترغیب الی القرآن چه دا قـــرآن ســـتا هر اعـــتراض ختمــوی او شک ختموی نو راشه دا قرآن اومنه خو
وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَـةٍ زجر خو منل چرته دی که صـاف نخه دحقـانیت اوویـنی نو بیا هم حق پرست ته باطل پرست وائی نو دانکـــارونو او ضد دوج نه لاړل او مختوم القلب شو
(۵۹) كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ وجه دانکار چه مختوم شو نو ځکه ورته هر سم کوږخکاری نو دداس کږو داعتراضونو او تکالیف هیڅ پرواه مه کو او
(۶۰) فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْـدَ اللَّهِ حَـقٌّ بشـارت دخپل فتح او کامیــابئ انتظــار کــوه دا مــړه په تا نشی غالب کید غالب ته ئ خو وخت مقـرر د نو دخپل نمبر انتظار کوه چه په کومه مسئله سورت شـروع شو وو نو په هغه ئ ختم کړو

حاصل دسورة

ا مومنـــانو ! چه مصـــائب مو برداشت کــړل نو کامیابی ستاسو ده خو دکامیابئ نه روستو مسئله دتوحید په زبردســتو دلائلو بیــان کــړئ دا مســئله سبب دکامیابئ نو چه په کومه وجه کامیـاب شـوی یئ نو هغه مضبوطه اونسئ دادین الهی او فطرت الهی د او هر چه ستا مخالف دتوحید منکر نو هغه

په دنيا مست د□ آخـرت تـر□ هـير د□ نو هغه مړ د□
سـتا مقابله کښې هغه نه په دنيا کاميابيـدل□ شی
او نه په آخرت بانـد□ نو ته دخپل□ کاميـابۍ انتظـار
کوه□

امتيازات دسورة

(١) يوتــاريخی پس منظر چه دروم دغلــب□ تــذکره
وه□(٢(دبدر دفتح بشارت□
(٣) فسبحٰن الله □□□ مسئله توحيد په عجيب انــداز
او دمونځونو اوقات□
(۴) فطرة الله التی □□□□ توحيد فطرت الهی د□□(
۵) ظهر الفساد □□□□ شرک سبب دفساد د□□

تمت سورة الروم بفيض مالک من يقعد ويقوم □
٢۵ شوال المکرم ١۴٣٣هج يـوم الاربعـاء ٣٠ : ١١
عشاء
(کمپوزنګ ١٠ رجب ١۴٣۴هج ليلة الاربعاء ۵٧
: ١٠عشاء□
فداءالرحمان عابد تورڈهيری)

□

سورة لقمان

سورة لقمـان مکی سـورة د□ په نـزول کښې اووه پنځوستم (۵۷) نمبر د□ پس دسـورة الصٰـفٰت نه او په ترتیب دسورتونو کښې یو دیرشم (۳۱) نمـبر د□ پس دسورة الروم نه □

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناسبت او ربط دسورة لقمان دسورة الروم سره په مختلفو وجوهو باند□ د□□

اوله وجه : هرکله چه په سورة الروم کښې بشارة دفتح وو مومنانو ته نو په سورة لقمـان کښې هغه مســـئله ذکر کـــوی چه کومه دفتح ســـبب وو چه مسئله دتوحید او رد دشرک ده علی سبیل الکمــال چه فتح به درکوی خو پد□ کلک شئ □

دویمه وجه : په سورة الـروم کښې په توحید دلائل عقلیه بیــــان شو نو په ســـــورة لقمــــان کښې عقلی،نقلی او وحی او الـزامی په مشـرکینو ټـول ذکرکوی□

دریمه وجه : په سورة الروم په ابتـداء کښې اوئیل چه " یفــرح المومنــون " نو دد□ ســورة په ابتـــداء کښې وائی چه " اولئک هم المفلحون " هلته ددنیا خوشــحالی دلته دآخــرت فلاح نو مســئله ئ□ پــوره کړه□

څلورمه وجه : هلته په روم کښې وئیلی وو چه " یفـرح المومنـون " نو دلته په ابتـداء کښې دمـومن تعارف کوی چه مومن څوک وی□

پنځمه وجه : دسورة الروم په آخر کښې اوو□ چه " ولقد ضـربنا فی هـذا القـرآن □□□ " ۵۸ کښې □ نو دا سورة شروع کوی په تـرغیب الی القـرآن بانـد□ لکه ابتـــداء کښې وائی چه " تلک آیٰت □□□□ " آیت ۲□

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مسئله او مضمون چه ســورة دهغ خــدمت کــوی او چــاپیره تــر نه ګرځی هغه ده " اثبات دتوحید او نفی دشـرک په ادلو ثلاثو بانــد" چه دهر قســمه خــدائی تعظیم او صــفت لائق او حقدار صرف الله تعالیٰ د په هیڅ یو صـفت کښې د هغه ســره هیڅ څــوک حصه دار نشــته د او دا خـــبره دعقل نه هم ثابته ده او نقل هم پـــد راغل د او وحی هم پــد ده دعــوی دســورة په ۱۳۲۵ او ۳۰ کښې بیاننیږی

خلاصه دسورة

سورة څپله مسئله پد انداز نیــانوی چه دابتــداء نه دقــرآن کــریم مقــام یعــنی دا مســئله دیو عظیم الشان کتاب په حواله کیږی نو و مــنئ او دمنونکو دپــاره بشــارت چه داســورة هــدایت او رحمت ځکه توحید پکښې بیـــان شـــو د په کامله طریقه او دمنونکو اوصاف تر ۵ پــور بیا نه منونکو ته زورنه او یره او مختصر بشارت تر آیت ۹پــورپه یولسم کښې دلیل عقلی او ۱۱ کښې مطالبه دمشــرک نه ددلیل او زجر د ۱۲ نه تر ۱۹ پور واقعه دلقمــان دحکیم دنیانه نقل او امورمصـــلحه هم دهغه دخله نه بیا دلائل عقلیه دی او مشرک نه مطالبه په ۲۰ کښې او دلائل او زورن په ۲۵ کښې دلیل وحی ذکرکــوی په " قل الحمد " ســره ســردآیت د دلیل الزامی د په ۳۰ کښې ددلائلو خلاصه او زورن او یــره دقیــامت او ختم دســورة په نفی دشــرک فی العلم چه هر څه پوهه الله د نو په څپلو حاجاتو او مشکلاتو کښې صرف هغه رامدد کړئ

مقاصدالایات وتناسبها

دهر آیت کریمه مقصد او ددعو سره او څپل مینځ کښې تناسب او ربط

(۲) تِلْـكَ آيَـاتُ الْكِتَـابِ تــرغیب الی القــرآن راراوانه مسئله دسـورة چه رد دشـرک د او بیــام

دوحدانيت دالله تعالىٰ د□ نو داډيره اهمه مسئله ده ځکه چه د داس□ زبردست کتاب په حؤاله کيږى□
(٣) هُدًى وَرَحْمة □□□□ تـرغيب منلو ته □ دا س ورة هـــــدايت او رحمت د□ ځکه پکښې رد دشـــــرک او وحدانيت دالله تعالى د□ په طريق□ کامل□ سره□
(۴) الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ □□□□ دمحسنينو صفات□ چه دا قرآن او داسورة هـدايت او زيـر□ د چا دپـاره د□ چه هغوى مونځ کوى او دشرک نه ځـان پـاکوى او په آخرت ئ□ يقين د□□
(۵(أُولَئِكَ عَلَى هُـدًى مِنْ رَبِّهِمْ □□□□ بشـارت □ چه کله داقرآن او سورت هدايت او زيـر□ د□ او نيکـانو ورته ځان برابر کړو نو حاصل ئ□ کړو نو دنيا کښې دهدايت په اس سواره شو اوآخـرت کښې کاميـاب شو□
(۶) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْـتَرِي □□□□ زجر □ خؤ د□ بل طرفته د□ نــــالائقو ته اوګــــوره چه فضـــــولو او منګهړتو واقعاتو او ګانو بجانو سـره دد□ قـرآن مخ نيو□ کوى او وائى چه دا قرآن په عـالم خـور نشى او خلق تر□ اړوى□
أُولَئِكَ لَهُمْ □□□□ تخويف□ د□ به سپک شى او ذليله به شى او دا ځکه
(۷) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْــــــهِ آيَاتُنَا □□□□ زجر□ دا ځکه چه دقـرآن نه فائـده نه اخلى چه قـرآن بيـانيږى نو ځان معتبر حسابوى نو
فَبَشِّرْهُ □□□□ يره □ دا عذاب به ورته ملاؤ شى□
(۸) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُـــوا □□□□ بشــــارت □ البته دده په مقابله کښې داس□ خلق شته د□ چه هغوى دا قرآن د زړه نه مــنى او دا عملى کــوى او خــروى ئ□ نو هغۍ له باغونه دى□
(۹) او دواړه وعد□ به پـوره شى ځکه الله قـادر د□ او چه دنيا کښې سزا نه ورکوى نو حکمت ئ□ د□□

(١٠) خَلَـقَ السَّـمَاوَاتِ بِغَيْـرِ عَمَـدٍ اول دليل عقلى دد مسئل نه انكـار نه وو مناسب دا خو دهر څـه نه خكـاره مسـئله ده لـږد پـد څـيزونو كښې سوچ اوكړى چه دا كارونه څوک كوى

(١١) هَـذَا خَلْـقُ اللَّهِ الـزام په شـرک چه معبود او حاجت روا هغه وى چه خالق وى نو مـونږ دالله تعالىٰ مخلـوق او خـوده چه څـه دى نو دا الله تعالىٰ پيداكړى دى كه ستاسو معبـودان بـاطلو څـه پيدا كړى وى نو اوخايئ نو ندارد

بَـــلِ الظَّالِمُونَ زجر نو چه هركله خـــالقيت پكښې مشـــته د نو تاسو ورته بيا هم معبـــودان وايئ او خـدائى تعظيم ئ كـوئ نو ظالمـان ئ حق ب ځايه كيږدئ اوصاف ګمراهئ كښې يئ

(١٢) وَلَقَـدْ آتَيْنَا لُقْمَـانَ الْحِكْمة دحكيم الـدنيا لقمـــــان حكيم نه دليل نقلى په اول ايت كښې دهغه مقام چه هغه له مـونږ حكمت وركـړ وو او دحكمت خـبره داده چه دالله تعـالىٰ حق ئ پيژنـدلو او دهغه دنعمتونو شاكر وو ځكه خو

(١٣) وَإِذْ قَـــالَ لُقْمَـــانُ لِابْنه دليل نقلى او نفى دشــرک ځكه هغه خپل بچى ته درد دشــرک دعوت كړ او شرک ته ظلم وائى نو معلومه شـوه چه " بل الظّٰلمون " مشر لوئ ظالم د

(١٤) وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ فرمـان شـاهى او ادخال الهى په اقعه دلقمـان كښې الله تعـالىٰ پد دوو آيتونو ط خپله خبره كوى چه دمـور او پلار حق ډير زيــات او الله تعــالىٰ ئ پخپله بيــانوى خو شرک دومره لوئ ظلم د كچرته مـور او پلار درته دد حكم كـــوى او په شـــرک دِ مجبـــوره كـــوى نو دهغـــوى اطـــاعت پديكښې نشـــته د دوه ځله دقيامت تـذكره كـوى چه " الىّ المصـير " دمـور او پلار حق ادا كــړئ تپــوس به كــوم بيا وائى " الىّ

مـــرجعكم " په شـــرک کښې دهغـــوی مه منه د تابعدارو اتباع اوکړه ماله به راځئ
(۱۶) يَا بُنَيَّ إِنه ا إِنْ تَـــكُ بيـــان دعلم محيط دبـــاری تعـــالیٰ چه بچ نیک شی او دمعاصی او ګناهونو نه ځان بچ کړی
(۱۷) يَا بُنَيَّ دد ځـــــائ نه تر (۱۹) تر ختمه پور امور مصلحه دی چه په توحید به کلک شو او دتوحید په خوریدلو کښې مفید وی مونځ ، دعوت ، صـبر،شـفقت علی المخلـوق او نفـرت نه کـول دمخلوق نه او تکبر فخر نه کول او میانه روی
(۶۰) أَلَمْ تَـــرَوْا أَنَّ اللَّهَ دویم دلیل عقلی د احسـاناتو کښې سـوچ اوکـړه نو چه داس محسن سره څـوک شـریک او حصه دار ګرځـوی نو هغه به ظالم نه وی او دا کار به لوئ ظلم نه وی
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ زجر زورنه ورکوی چه دد بیـــان مخکښې تقاضا دا وه چه دوی ډیر په خکلی انـداز تسـلیم کـړ و نو تسـلیم چرته التِه مجادله کوی او په شرک ورسره هیڅ قسمه دلیل نشته نه عقلی ، نه نقلی او نه وحی نو دا ظالم نـد بلکه التِه
(۲۱(وَإِذَا قِيـــلَ لَهُمُ اتَّبِعُـــوا زجر التِه چه دقرآن د اتباع دعوت ورکړ شی نو د اتبـاع الابـاء دلیل کوی
أَوَلَوْ كَانَ الشَّـيْطَانُ تخویف چه دشـیطان په اتباع کښې دوزخ ته روان یئ
(۲۲) وَمَنْ يُسْـلِمْ وَجْهَـهُ بشـارت او تـرغیب قــرآن ته چه خه نه ده چه د شــیطان داتبــاع په ځـائ دالله تعـالیٰ او دهغه دکتـاب اتبـاع اوکـړ نو کامیاب به ش
(۲۳) وَمَنْ كَفَـرَ فَلَا يَحْزُنْـكَ تسـلی اوتخویف چه نه منی نو ته غم مه کوه پهتا ئ څه بوج نشـته د ماله به راشی دد حساب به ورسره اوکـړم دا

دنیا لـړه فائـده پـد دې نه دهوکه کیږی دده دپـاره سخت عذاب تیار د
(۲۵) وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ دریم دلیل عقلی الـزامی د عذاب مستحق خو ځکه دی چه داخـبره مـنی او سره دد نه عبادت دغیر کوی او غیرالله حصه دار کوی
قُـلِ الْحَمْـدُ لِلَّهِ دلیل وحی چه دوی خو به غلی شی چه ته تر تـوس اوکـړی ځکه پـړه کیږی نو ته ورته دالله تعـالیٰ دطرفنه اووایه چه لکه دا صـفت دخلق دالله تعـالیٰ د نو نـور صـفتونه دخـدائتوب هم دیو الله تعـالیٰ دی په هغ کښې ورسره شریک او حصه دار نشته د
بَلْ أَكْثَرُهُمْ زجر چه پوهه چرته ده
(۲۶) لِلَّهِ مَا فِي السَّـمَاوَاتِ څلـورم دلیل عقلی تصـرفات دالله دی دد نه دِ سـوچ اوکـړی او عبرت دِ واخلی
(۲۷) وَلَـوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ پنځم دلیل عقلی او عظمت دتوحید چه لکه څنګه متصـرف الله تعـالیٰ د نو دغه شـان عـالم هم الله تعـالیٰ د او دالله تعالیٰ دعلم څه اندازه نشته د
(۲۸) مَا خَلْقُكُمْ تخویف چه هرکله الله تعـالیٰ داس ذات د نو هغه ته سـتا پیـدائش او پیداکول دوباره څه ګران دی خو راشه اومنه سوچ اوکړه په راروان دلیل کښې
(۲۹) أَلَمْ تَـرَ أَنَّ اللَّهَ شپږم دلیل عقلی دا خو دچا نه پټ پناه نه دی نو دیکښې هم سوچ نه کوی
(۳۰) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ بیـان دتوحید او رد دشـرک دټولو دلائلو خلاصه چه ده دلائلو نه صاف مسئله دا معلومه شـوه نو ول دد نه انکـار کـوی دد نه انکار کول او دالله تعالیٰ سـره شـریک او حصه دار

ګرځـول لـوئ ظلم د او ظالمـان خو ځکه دی چه د نعمت دالله تعالیٰ فکر نه کوی چه
(۳۱) أَلَمْ تَـــــرَ أَنَّ اللَّهَ اووم دلیل عقلی دا کار څوک کوی په عجیبه طـرز قـرآن بیـان کـوی دا دوعظ طریقه وی کله زورنه کله یـــــره کله دلیل کله خپله مسئله کله بیا دلیل
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ دعوتِ عبرت
(۳۲) وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ زجر زورنه ورکـوی چه ا ظالمـــانو په یوځـــائ خو تاسو هم دخـــالص توحید قائل شئ چه کله ظاهری اسباب بالکل ختم شی نو لکه څنګه چه په لونـــده کښې مـــنئ اوچه کښې هم اومـــــنئ خو هغه ډیر کم دی او ناقـــدره انکار کوی دتوحید ددلائلو نه
(۳۳(يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُـــــــوا رَبَّكُمْ نو ورځ راروانه ده خطرناکه دنیا او شـــــــیطان مو دهغ دتیاری نه بند نه کړی نو دهغ دپاره تیار اوکړئ دهغ دراتلو نه مخکښې کله ده اودریـږه له ځـوان یم دا پریږده ځکه چه
(۳۴) إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّـاعة نفی دشـرک فی العلم او بیا دعلم دالله تعـــــالیٰ دا علم الله تعـالیٰ سـره په هر څـه الله تعـالیٰ پوهیږی نو په خپلو حاجـــاتو کښې یو هغه الله رامـــدد کـــړئ بل څوک نه او دهغه عبادت اوکړئ د بل چا نه
حاصل دسورة
عظیم الشان کتاب عظیم الشانه مسئله په عظیم الشان انداز بیـان کـړه هم په عقل هم په نقل هم په وحی نو راشئ دا اومنئ نو په هدایت او کامیاب به شئ او که نه دا مســـــئله مو پریخودله او دد کتـاب مخ نیـو مو شـروع کـړو او دتوحید مقابله کښې مو شرک راواغسـتو چه هیڅ قسم دلیل پـر نشـته نو لـوئ ظالمـان به شئ او په ضـلالت او په عذاب کښې به شئ نو راشئ اومنئ

امتیازات

(۱) تذکرہ لقمان (۲) ان الشرک لظلم عظیم ۱۳ (۳) ولا تصعّر ۱۸

(۴) واقصد فی مشــــیک ۱۹ (۵) بیــــان اصــــول المغیبات ۳۴

تمت ســورة لقمــان بعــون الملك المنّــان ، الــذی ارسل رسوله الی الانس والجانّ

۲۶ شوال المکرم ۱۴۳۳هج ۱۳ ستمبر ۲۰۱۲ ء یوم الخمیس

اللّهمّ اخرجـــنی من هـــذا الســـجن ومن معی من الاصــحاب بــالخیر والعافیة لخدمة کتابک ولاشــاعة توحیـــدک وســـنة نبیک واغفرذنوبنا برحمتک لانّ بضــاعتنا مزجٰـة فــاوف لنا المغفرة وارحم علینا یا ارحم الـــرّحمین اللهم مغفرتک اوسع من ذنوبنا ورحمتک ارجیٰ عندنا من اعمالنا

بقلم الافقر والاحــوج الی مغفرة الغــافر مجتــبیٰ عامر بن عبدالمتین غفر الله لهماالرحیم

من ســلیم خــان من مضــافات صــوابی ، من ادنیٰ خـــدّام مدرســـه جـــواهرالقرآن لاشـــاعة التوحید والسنة

سورة الم سجده

سـورة الم سـجده مكی سـورة د په نـزول کښې پنځه اويايم (۷۵) نمبر د پس دسورة المومنون نه او په تـــرتيب دســــورتونو کښې دوه ديرشم (۳۲) نمبر د پس دسورة لقمان نه

مناسبت دمخکښې سره

مناسبت دسورة السجده دسـورة لقمـان سـره په ګڼرو وجوهو د ځن دهغ نه

اوله وجه : هرکله چ توحيد په سـورة لقمـان کښې بيــــان شو په کامله طريقه نو د ســــورة نفی دشفاعت قهری کوی چه که مشرکان تنزّل اوکړی چه مونږخو خپلو الهو ته متصــرف او شــريکان نه وايو بلکه هغه خو ځمونږسفارشــــيان دی نو نفی دشـفاعت قهـری کـوی نو دالله دخـوخ نه بغـير ثوک سفارش هم نشی کول دا مبداء دشرک ده

دويمه وجه : هرکله چه په آخر دســــورة لقمـــــان کښې اوو چه لاعـالم الاهو الله تعـالىٰ په هر ځـه عالم د نو پد ســورة کښې وائی چه لاشــفيع ولا ولی الاهو

<u>حضرت شيخ القرآن رحمة الله تعالىٰ فرمائی :</u> چه دا ســورة به نــبی عليه الســلام دجمع په ورځ په سحر مونځ کښې لوستلو لکه روايت دبخاری داو بل حــديث کښې دجــابر رضی الله عنه نه روايت د چه نــبی عليه الســلام به ماســخوتن تــرهغ نه اوده کيــدلو ترڅــو چه به ئ ســورة الم ســجده او ســورة الملک نه وو تلاعت کــړی او وجه حضــرت شــيخ القــرآن دا ذکر کــوی چه په ســورة الســجده کښې نف دشفاعت قهـری ده او دا مبــداء دشــرک اکبر ده چه شرک اعتقــادی داو په ســورة الملک کښې نفی د شــــرک فی البرکــــات ده او دا نفی

دشرک فعلی ده چه هغه شـرک اصـغر د نو داوده کیدلو په وخت کښې ددواړو شرکونو نه بـراءت او بائیکاټ راغ

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مسـئله هغه نفی دشـفاعت قهـری ده دلائل به ټـول په د بانـــد زکرکیږی یعـــنی دمشـــرکینو عقیـــده وه چه څمونږمعبـــودان دالله محبوبـان او خوښ خلق دی نو چه دوی الله تعـالیٰ ته څه اووائی نو هغه نه رد کـوی ددوی دوج نه الله تعـــالیٰ خپله مرضی او خوخه پریـــږدی نو دد عقید دوج مشرکانو هغه رامدد کول او هغوی له ئ نـذر ونیـاز کولو او هغه ئ متصـرف فی الامـور ګـــنړل نو داشـــرک اعتقـــادی مبـــداء ځکه ده نو دا سـورت دد عقیـد رد کـوی دعـوی دسـورة په څلورم آیت او ۱۵ کښې ذکر ده

خلاصه دسورة

ابتداء دسورة نه دقـرآن مقـام چه دمسـئل مقـام معلـــوم شی بیا زجر ۳ کښې او بیا دلیل عقلی او دعـــوی دســـورة ۴ کښې بیا دلیل عقلی او ثمـــره ددلائلو ۵،۶کښې بیا دلیل عقلی تر نه مه پـــور بیا زجر او تخویف ۱۰ نه تر ۱۴ او بشـــــــارت او ذکر د اوصـاف دمومنـانو او مشـرکانو تر ۲۲ او بیا دلیل نقلی ۲۳ کښې او یره مشـرکانو ته ددنیا تر آخر تر سورته ذکر کوی

مقاصد الایات وتناسبها

(۲) تَنْزِيلُ الْكِتَابِ الـترغیب الی القـرآن چه داحکم نامه دالله تعـــــــالیٰ دطرفنه راغلی ده او پدیکښې هیڅ قسـمه شک نشـته د او دهغ اهمه مســـئله داده چه " مـــالکم من دونه " ۴ نو دالله تعالیٰ داجازت نه بغیر د سفارشـیانو عقیـده ختم کړئ ځکه دا دډیر اوچت کتاب په حواله کیږی

(٣) أَمْ يَقُولُـــونَ افْتَـــرَاهُ □□□□ زجر □ نو دمنلو په خـائ□ وائی چه دا ته دخـان نه وائ□ دادروغ دی چه دا دالله دطرفنه راغل□ ده□
بَلْ هُوَ الْحَقُّ □□□□ نو جـواب چه دا خو سـتا دفائـد□ او هدايت دپاره بالكل حق كتاب الله تعـالىٰ راليږل□ د□ او ستا دپوه□ دپـاره زبردست دلائل وائی راشه دهغ□ نه دليل واوره□
(٤) اللَّهُ الَّذِي خَلَـــقَ السَّـــمَاوَاتِ □□□□ اول دليل عقلی □ چه دا كارونه كـــونك□ الله تعـــالىٰ د□ نو متصرف او كارساز هم الله تعالىٰ د□□
مَا لَكُمْ مِنْ دُونه مِنْ وَلِيٍّ □□□□ دعوی دسورة □ نو ددليل نه معلومه شوه چه شـفيع غـالب بل څـوک نشته د□□
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ □ زر □ نصيحت قبول كړئ□
(٥) يُـــدَبِّرُ الْأَمْـــرَ □□□□ دويم دليل عقلی □ تـــدبير كـونك□ دهر كـار الله تعـالىٰ د□ نو بل څـوک څنگه راشی دالله تعـــالىٰ دخـــوخ□ نه علاوه به يو كـــار اوكړی□
(٦) ذَلِكَ عَـالِمُ الْغَيْبِ □□□□ ثمـره ددلائلو□ خـالق او متصـرف الله تعـالىٰ او په هرڅـه بانـد□ عـالم هغه الله تعالىٰ د□ نو بل څوک شفيع غـالب او كارسـاز نشته د□□
(٧) الَّذِي أَحْسَنَ كُـلَّ شَـيْءٍ □□□□ دريم دليل عقلی □ دا دليل عقلی تر آيت ٩ پـــور□ چه خپل پيـــدائش كښې سوچ اوكړه دغه وخت سـتا څـوک شـفيع وو چه ته الله تعـالىٰ پيـداكول□ دغه وخت څـوک نه وو خو چه لوئ□ شو□ نو شفيعان دِ پيداكړل□
(٩) قَلِيلًا مَا تَشْـكُرُونَ □ زجر چه قـدر پكـار وو خو ودر كونكی كم دی□
(١٠) وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا □□□□ زجر په انكـار دقيـامت □ چه قدر پكار وو نو په ځائ□ دقدر الټه اعتراضـونه شـروع كـړی او دقيـامت نه انكـار كـوی نو دوی

شفيع غالب ځکه جوړوی چه دآخـرت نه منکر دی□
نو جــواب چه مــرګ به هم راځی او الله ته به هم
واپس شئ□
(١٢) وَلَــوْ تَــرَى إِذِ الْمُجْرِمُــونَ □□□□ تخويف تر
څوالرلسم آيت پورې □ تخويف او يره چه دا شــفيع
غالب منونکی دالله مخ□ ته لاړ شی نو څه حــال به
وی او دوزخ به ئ□ ځائ□ شی□
(١٥) إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا □□□□ ذکر داوصافو دمومنانو
□ دمومنـــانو او دمشـــرکانو دصـــفاتو تقابل□ چه
مومنانو دالله تعالیٰ ليږلی شوی دلائل منی او کار
ئ□ دتوحيد بيان وی□
سَبَّحُوا بِحَمْـدِ رَبِّهِمْ □□□□ بيـان دتوحيد دالله تعـالیٰ
چه الله تعالیٰ دشفيعانو نه پـاک ګـڼری او صـفات
دخدائتوب دالله تعالیٰ منی□خپلو حاجاتو کښې الله
تعالیٰ رامدد کوی□
(١٧) فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ □□□□ سره بشارت□
(١٨) أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا □□□□ تقابل □ چه يوه دعوی
دمالکم من دونه من ولیّ ولا شـفيع □ مـنی او بل
ئ□ نه من نو دواړه نشی برابريدل□□ ځکه
(١٩) أَمَّا الَّذِينَ آمَنُـوا □□□□ بشـارت □ منـونکی دد□
دعو□ هغه کامياب او جنتيان دی او □
(٢٠) وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَـقُوا □□□□ تخويف نه منـونکی
دد□ دعوی هغوی له د اور عذاب د□□
(٢١) وَلَنُذِيقَنه مْ □□□□ تخويف دنيــوی□ چه يــواځ□
آخــــــرت نه دهغ□ نه مخکښې دنيا کښې هم دد□
دپـــاره عـــذاب درکـــوی چه کيديشی داخپله غلطه
عقيده پريږدی□
(٢٢) وَمَنْ أَظْلَمُ □□□□ زجر چه چرته پريـــــږدی او
راګرځی ســــره دقـــــرآن د اوريـــــدلو نه دهغ□ نه
اعراض کوی□
إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ □ تخويف□

(٢٣) وَلَقَـدْ آتَيْنَا مُوسَـى الْكِتَـابَ سـره دليل نقلي دا مسـئله دنفي دشـفاعت قهـري كښې قرآن يوځی تنه ا نه د بلكه دموسیٰ عليه السـلام كتاب كښې هم دامسئله وه بنی اسـرائيلو ته ئ دا مسئله بيان كر وه چه هغـوی دا مسـئله اومنله او پديكښې ئ تكاليف برداشت كړل نو پيشـوايان شو نو راشئ دا اومنئ او كه اونه منئ نو
(٢٥) إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِـلُ بَيْنه مْ يـره دآخـرت ورځ راروانه ده الله به فيصله كوی
(٢۶) أَوَلَمْ يَهْـدِ لَهُمْ تخيـوف دنيـوی چه لړاوګـورئ چا چه دا مسـئله نه وه منل نو هغـوی سره څه شوی وی نو ستا به هم په دنيا دغه انجام شی نو راشئ سوچ اوكړئ
(٢٧) أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُـوقُ الْمَـاءَ څلـورم دليل عقلی چه دا كارونه كونك الله تعالیٰ د نو سـتا حاجـات هم پـوره كـوی او چه لكه زمكه ژونـدئ كوی نو تابه هم دزمك نه راوباسی نو چه دا بيـان شی نو
(٢٨) وَيَقُولُـونَ مَتَى زجر دمنلو په ځـائ او دسـوچ كولو په ځـائ اعـتراض شـروع كـړی چه ته وائ فيصـله په قيـامت كښې كيږی نو دوی وائی چه دابه كله وی التِه دتيارئ په ځائ انكار كوی
(٢٩) قُـلْ يَـوْمَ الْفَتْحِ نو جـواب چه تپـوس ته څه حاجت فائده نه شی دركول
(٣٠) فَأَعْرِضْ عَنه مْ تخويف او تسلی چه بس ددوی دانجـام انتظـار كـوی او ددوی داعتراضـاتو وغيره نه مخ واړوه

حاصل دسورة

دالله تعـالیٰ دطـرف نه زبردسـته حكم نامه راغل ده چه شك پكښې نشـته هغه دا مسـئله كـوی چه هيڅـوك شـفيع غـالب نشـته دا مسـئله دعقل او نقل نه ثابته ده نو راشئ دا اومنئ دد منونكی او

نه منـونکی برابر نـدی منـونکی او نه منـونکی به افسوس وارمان کوی په دنیا او آخر تباه دی
امتیازات دسورة
(١) نفی د شفاعت قهری په بلیغ انداز ســره (٢) تقابل دمومن او فاسق
(٣) بالصبر والیقین تنال الامامة فی الدین ٢۴
تمت سورة السجده بعـون من یکـون منه المغفرة والرحمة
٢۶ شــوال المکــرم ١۴٣٣ه ۵۶ : ٠٣ عصر یــوم الخمیس
یاالطلاب اما حیاتی غیرکم فموت واما مشربی فمنغّصّ
واسلط شئ فیّ وهو لدیکم وجسمی بالسجون مخصصّ
یاکاشف الغمّ وفــارج الهمّ اکشف غمــوم وفــرّج همومی سیما غمّ الخلاص وهمّ الخروج

سورة الاحزاب

سـورة الاحـزاب مـدنی سـورة د پہ نـزول کښې نوی(۹۰) نمـبر د پس دسـورة آل عمـران نہ او پہ ترتیب دسـورتونو کښې در دیرشم (۳۳) نمـبر د پس دسورة السجدہ نہ

مناسبت دمخکښې سورة سرہ

دسورة الاحزاب مناسبت دسورة السـجدہ سـرہ پہ ګنړو وجوهو د ځن دهغ نہ

اوله وجه : پہ سورة لقمان کښې اثبات دوحـدانیت اوشو پہ کاملہ طریقہ بـادن او پہ سـورة السـجدہ کښې نفی دشـفاعت قهـری اوشـوہ چہ شـفیع غالب هم نشتہ د نو اوس پـد سـورة کښې وائی چہ کلک شئ نبی علیہ السلام او مومنـانو تہ حکم پہ کلکـوالی چہ دالله تعـالیٰ پہ اتبـاع کلک شئ او رسومات باطلہ ختم کـړئ (قـرآن شـرک سـرہ رسومات باطلہ رد کوی ځکہ شرک سـرہ انسـانیت او رسوماتو سرہ شرافت ختمیږی)

دویمہ وجه : هرکله چ پہ ســورة الســجدہ کښې د دشـفاعت قهـری اوشو نو اوس بہ مشـرکین منت کـوی چہ کم از کم سفارشـیان ئ خو اومـنئ کنہ نو د سـورة کښې وائی چہ خـبردار ګـور سست نشئ ددوی داعتراضونو وغیرہ فکر مہ کـوہ دوی تا سستوی خو الله تہ سپارہ او کلک اوسیږہ

دریمہ وجه : هرکله چہ پہ ســورة الســجدہ کښې نفی دشفاعت قهری اوشوہ نو پہ سورة الاحـزاب کښې نفی دشـفاعت قهـری کـوی بالامثلة در مثالونہ وائی پہ آیت ۴ کښې تفصیل بہ راشی

دعوی دسورة

دسـورة مرکـزی مضـمون او مرکـزی مسـئلہ چہ سورة دهغ خدمت کوی نو هغہ دوہ خبر دی (۱)

يو " الــترتيب الى اتبــاع ما يــوحىٰ والتحــذير عن المداهنة "(۲) نفى دشفاعت قهريه بالامثلة ۴،۴
۲ کښې وضاحت ددعو داد چه کومه خبره وحى کيږى که هغه نفى دشـــــــفاعت قهريه ده او که درســوماتو ختمــول دى نــوهغ مکمله تابعــدارى اوکړئ او دسستيا نه ځان بچ کړه هم امــتى ته وائى او هم پيغمــبر ته پيغمــبر ته دوئيلو مطلب داد چه کومه خــبره درته وحى کښې داپه بهـادرئ اورســوه د خلقو داعتراضــونو پــرواه مه کــوه او رسـومات ختم کـړه او امت ته دوئيلو مطلب دا چه کومه مسئله وحى کيږى او پيغمبر مرسته اوکړئ دويمه خبره واضحه د چه نفى دشـفاعت قهـرى په امثلو ثلاثو سـره کـوى در مثالونه وائى تفصـيل به ئ راشى
خلاصه دسورة
ســورة دا خـــبر په داس انـــداز بيـــانوى اتبـــاع دمايوحى اوکړئ او د مداهنت نه ځان اوساتئ دد دپاره پيغمبرں ته دولس خطابـات کـوى ۱ ، ۱، ۲، ۷، ۲۸ ، ۳۷، ۳۸ ، ۴۵، ۵۰، ۵۲ ، ۵۹،۷۰ دد
خطاباتو مطلب به هر يو سره ليکل کيږى ان شاء الله تعـالىٰخو حآصل ئ داد چه ا محبـوب دالله تعالىٰ په تقوى دائم اوسيږه د کـافرو او منافقـانو هيڅ فکر مه کوه اتبـاع دمـايوحىٰ اوکـړه ځـان الله تعـالىٰ ته اوســپاره ســتا انتخـاب او ســتا دکــور انتخـــاب الله تعـــالىٰ دد دپـــاره کـــړ د نو غلط رســـمونه ختم کـــړهاو ټولو ته دد اعلان اوکـــره الله به ستا مدد کوىاو کاميابى به ستا وى
او دولس خطابـــات مومنـــانو ته دى ۶ ، ۹،۲۱، ۳۰، ۳۳، ۳۴ ، ۳۶ ، ۴۰ ، ۴۱ ، ۵۳ ، ۶۹ ، ۷۰   دد حاصل هغه داد چه تاسو په اتبـــاع دمـــايوحىٰ کښې او په قطع درسوماتو کښې دخپل مقتداء مکمله مرســته اوکـــړئ عملى ثبـــوت پيش کـــړئ هغه ستاسو

خــيرخواه د الله تعــالیٰ به ستاسو مــدد کــوی دپیغمبر ژوند ځان له نمونه کـړئ او د هغه دخـبرو مکمله تابعـداری اوکـړئ هغه ته په عصـیان تکلیف مه رسوئ نو کامیابی به ستاسو قدم خکلوی د هر یو وضــاحت به راشی او نفی دشــفاعت قهــری بالامثله په ځلـــــورم آیت کښې در مثالونه ذکر کوی چه لکه څنګه دیو سـړی په سـینه کښې دوه زړونه نشی کیـد نو داس دوه زړونه نشی کیـد چه پهیو دالله نه یریږی او په بل دغیر الله نه او دغه شان په یو عالم کښې دوه الهه نشی کید
دو دل بودن بجز ب حاصلی نیست
یک بین ویک دان ویک گو یک خواه ویک خوان ویک جو
دویم لکه څنګه چه پـردِ ځـو ځـو نشی کیـد نو دغه شان غـیر اِلٰه الٰه نشی کیـد دریم مثـال چه لکه څنګه چه دســړی ښځه مــور کیــدل نشی دغه شــان غــیر اله اله نشی کیـدل دا مثالونه دنبـوت سره هم لګی چه لکه څنګه په یو ســینه کښې دوه زړونه نشی کیــــد نو دغه شـــان دیـــوامت دوه پیغمـبران نشی کیـد او چه لکه څنګه غـیر ولد ولد نشی کیـد نو دغه شـان غـیر نـبی او متنـبی نـبی نشی کیــــد او چه لکه څنګه منکوحه مـــور نشی کید نو دغه شان غیر نبی نبی نشی کید
پداس انداز قرآن مسئله سمجهاووی او خلق پوهه کـــوی چه لکه تاسو په اصـــولو کښې خطـــایئ نو فروع کښې هم خطاء عقیـده مو هم تبـاه او عمل مو هم تبــاه داصـولو غلطی هغه شـفیع غـالب منل دی او دفروعو غلطی یو ظهــار او بل پـــردی ځوی ته ځو وئیل نو دد ټولو غلطو اصـلاح قـرآن کریم کوی نو راشئ اتباع دمایوحیٰ اوکـړه او خپله اصـلاح اوکـړئ په مینځ مینځ کښې به نه منونکو ته زواجر وی تخویفات منـافقینو او مشـرکینو ته

دهغ به تفصيل راشى ان شاء الله دا سـورة چه سمط الدرر په كوم انداز حل كړ د نو بل تفسير داس نـد كـړ د آيتونو په مناسـبت كښې به ئ تفسيل راشى ان شاء الله

مقاصدالايات وتناسبها

دآيتونو مقصد په داس انـداز سـره چه خپلو كښې او ددعو دسورة سره مناسبت ظاهر شى

(١) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ خطـاب اول جنـاب رسول الله ته حاصل دد خطاب دا چه ا ځما محبوبه لكه څنګه په تقوى ئ نو دغه شان په تقوى كلك اوسيږه دالله تعالىٰ داحكـامو خلاف قـدم هر ګز اوچت نه كړى

وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ دويم خطـاب جنـاب رسـول الله   دد مطلب دا چه كافر اومنـافق كوشش كـــوى چه دخپل كـــار نه دِ واړوى او لـــږه نرمه پكښې پيدا كړى " ودّوا لوتـدهن فيـدهنون " نو په مسئل بيانولو او اتبـاع دمـايوحىٰ كښې هر ګز څـه رعايت اوِ نكړ

إِنَّ اللَّهَ كَانَ يعـنى كه دوى ته په ميلان كښې څه خير و نو تاته به ئ حكم كړ و

(٢) وَاتَّبِـعْ مَا يُـوحَى إِلَيْـكَ دريم خطـاب نـبى عليه السلام ته او ددعوى دسورة ستاكار داد نو چه كومه وحى كيږى كه هغه رد دشـــــــفاعت قهرى ده او كه ختمول دباطل رسمونو دى نو هغه مكمل اورسوه

(٣) وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ دا تتمه دمخكښې خطـــاب ده چه تا به مشـــركين منـــافقين داتبـــاع دمايوحىٰ نه اړوىاواعتراضونه به كـوى تكـاليف به درسوى نودا هرڅه الله تعالىٰ ته حواله كړئ

(٤) مَا جَعَـلَ اللَّهُ لِرَجُـلٍ پديكښې در مثالونه ذكر كوى

مَا جَعَـلَ اللَّهُ □□□□ دا مثـال اول □ چه په يو سـينه كښې دوه زړونه نشى كيـد□□نو دغه شـان په يو سينه كښې دوه عقيد□ نشى كيـد□ چه هم الله ته اله او نافع وضار وائى او هم غـير ته او دغه شـان په يو عـالم كښې دوه اله نشى كيـد□□ دا اصـولى غلطئ اصلاح شو□

وَمَا جَعَـلَ أَزْوَاجَكُمُ □□□□ دويم مثـال □ او دفـرعى غلطئ اصلاح چه ظهار دى□

وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَـاءَكُمْ أَبْنَـاءَكُمْ □□□□ دريم مثـال □ او ددويمې فـرعى غلطئ اصـلاح چه پـردى ځـو□ په ځوى وئيلو ځو□ كيد□ نشى□ دد□ تفصيل په خلاصه كښې تيرشو□ د□□

(۵) ادْعُوهُمْ لِآبَـائِهِمْ □□□□ اصـلاح درسم باطل □ د ظهـار دتفصـيلى بيـان په مجادله كښې كـوى دلته دد□ دويم رسم باطل چه پرد□ ځـو□ ځـو□ كـول وو دد□ اصلاح كوى نو پيغمبر دا رسم ماتوى نو قــرآن داصــلاح او دصــحيح لار□ طريقه خــائى چه خپل پلاران ئ□ شته نو زيد بن حارثه وايئ بن محمد□ مه وايئ□

(۶) النَّبِيُّ أَوْلَى بِـــالْمُؤْمِنِينَ □□□□ خطـــاب اول مومنانو ته □ ا□ مومنـانو پيغمـبرں دجـاهليت رسم مات كړو او اتباع او تبليغ دمايوحىٰ كـوى نو كفـار او منــافقين دهغه مخــالفت كــوى نو تاسو په هر حــال كښې ځما دپيغمــبر ســره اودريــږئ او هغه دخپلو ځانونو نه خوراوګنړئ□يعنى په خپلو ځانونو دهغه حفــاظت اوكـــړئ او دهغه بيبيــان□ ستاسو ميند□ دى په عزت او احـترام او نكـاح نه كيـدلو نو خبردارچرته دهغـوى په عـزت او احـترام كښې څـه كوتاهى رانشى دهغ□ مكمل خيال اوساتئ□

(۷) وَإِذْ أَخَـذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَـاقَهُمْ □□□□ څلــورم خطاب نبى عليه السلام ته □ ا□ محبوب چه كله ته اتباع دمايوحىٰ كوى او رسممونه ختمو□ نو ضـرور

به ســـتا مخالفتونه کيږی خو خـــبردار چ نـــرمی اونکړ او ځما داحکامو پوره پوره تبليغ اوکړه ځکه تانه دد عهد اغستل شو د او دد به دصـادقينو نه تپوس کيږی
وَأَعَـدَّ لِلْكَـافِرِينَ ﴿﴾(٨) تخويف بـرائ کفـار چه سـتا خلاف کونکو له عـذاب اليم ماتيـار کـړ د ته فکر مه کوم
(٩) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ﴿﴾ دويم خطـاب مومنـانو ته ا مومنـــانو تاسو په هر حـــالت کښې دپيغمـــبر ملګرتيا کـوئ او دهغه سـره اودريـږئ ددشـمنانو دمخـالفت نه يريـږئ او همت مه بـائلئ ځـه به ستاسو مـدد کـوم لک ه نه ګـورئ چه په غـزوه خندق (احزاب) کښې ما ستاسو څنګه مدد کړ وو دد نه روستو داحزاب لږبيـان کـوی او دمنافقـانو پليتئ او دهغوی ته زورن ورکوی چه کومو کســانو دپيغمـبر دملګرتيا نه انکـار کـړ وو دا تر آيت ٢٧ تر ختمه پور
اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ ﴿﴾ بيان دنصرت الهی
(١٠) إِذْ جَـــاءُوكُمْ ﴿﴾ ددغ ورځ خطرنــــاکی او امتحان دمومنانو
(١٢) وَإِذْ يَقُـــولُ الْمُنَـــافِقُونَ ﴿﴾ دد ځــائ نه دمنـــافقينو پليـــتئ او دهغه نـــامردئ او بـــزدلی او دمسـلمانانو سـره بـدنيتی آيتونه آسـان دی تر آيت ٢٠ پور
(٢١) لَقَـدْ كَـانَ لَكُمْ فِي رَسُـولِ اللَّهِ ﴿﴾ تــرغيب اتبـــاع دنـــبی عليه الســـلام ته تر ٢٥ پـــور دا مومنانوته تـــرغيب ورکـــوی چه تاسو دنـــبی عليه الســـلام اتبـــاع اوکـــړئ هغه بنفس نفيس پخپله خنـــدق کنســـتو کښې شـــريک د او دصـــبر او اسـتقلال يـوه بهترينه نمونه پيش کـوی نو تاسو هم دهغه مکمله تابعداری اوکـړئ او روسـتو کيږی مه

(۲۲) وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُــونَ الْأَحْــزَابَ مقــام دصحابو كرامو او مخلصينو مسلمانانو دمنافقانو دشــرارتونو او پليتو نه روســتو اوس دمخلصــينو مســلمانانو شــان چه دهغــوی حــال ته هم اوګــره دمنافقـــــــــــانو په مقابله كښې په ۲۴ كښې مختصربشارت او يره چه دمســلمانانو داخلاص يو انعام شواو
(۲۵) وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ســره دويم انعــام دمخلصــانواو تــذكره دغــزوه بــنى قريظه چه دالله انعــام كښې وركــړل تر آيت ۲۷ تر ختمه دا تتمه د احــزاب وه دا ټــول انعامــات داخلاص او ايثــار او اتباع شو تَأْسِرُونَ وَأَوْرَثَكُمْ الخ
(۲۸) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِـكَ پنځم خطــاب نبى عليه السلام ته نبى عليه الســلام ته خطــاب په بـــاره دازواجو كښې چه مخكښې مومنانوته چه تاسو مرســته او امــداد اوكــړی په اتبــاع كښې نو اوس وائى چه خپل ازواج مطهـــرات ته هم اووايه چه تاسو هم په اتبـــــاع دمـــــايوحىٰ كښې او په رسمونو ختمولو كښې مكمله اتبــاع اوكــړئدنــبى عليه السلام تابعدارى اوكړئ او مخالفت مه كــوئ بصــورت ديګر به تاسو ته ددنيا سازوســامان ملاؤ شى او دنبوت درشــت نه به كټ شئاو داتبــاع په صورت كښې به الله تعــالىٰ اجر عظيم دركــړی تر آيت ۲۹ تر ختمه پور
(۳۰) يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ خلورم خطاب مومنانو ته خو دا ازواج مطهراتو ته د چه منــافقين وغــيره به پروپيګنډا كوى چه دا ده څــه اوكــړل چه د ځــوی دښځ سره ئ نكاح اوكــړه دا نه وو مناسب نو كه تاسو لب كشائى اوكــړه او دومــره مو اوئيل چه په خپله خوخه كار كــوی ځمــونږ نه مشــوره نه اخلى نو دا به ستاسو فاحشه مبينه وى خـــبردار ډبله سزا به ملاؤ شى او كه تاسو اتباع اوكــړه چه دالله

رسـول وي او څـه چه کـوی دالله په حکم کـوی ډیر
خه ئې کـــــړی دی نو تاسو ته به اجر هم ډبل ملاؤ
شی،نو لهٰذا
(٣٢) يَا نِسَـــاءَ النَّبِيِّ ...... دمخکښې وضـــاحت او
ادب،چه تاسو منافقانو سـره نرمه خـبره مه کـوئ
بلکه صفا اوایئ چه خه کـار ئې کـړی دی چه دهغه دا
امید پیـدا نه شی چه څـه خه ده کـور کښې څـوئي
مخالف شته کنه نو صفا خبره کوئ چه پیغمـبر دی
او دالله تعـالیٰ دحکم مطــابق کــارکوی ډیر خه ئې
کړی دی،چه په منافق یخ، اوبه توئې شی،
(٣٣) وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ ...... پنځم خطاب مومنانو
ته ، دخپل عزت اود ناموس خیال اوساتئ درسـوم
جاهلیت چه هر قسـمه وی دهغې نه ځـان اوسـاتئ
په کورونو کښې په عز پـــــاتې شئ او دجــــاهلیت
درســمونو خلاف کـوئ الله تعـالیٰ ستاسو عزتونه
محفوظ ساتی چه په تاسو داغ رانشی، او داعمالو
صالحو پابندی کوئ،
(٣٤) وَاذْكُـــرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُـــوتِكُنَّ ...... شپږم
خطـــاب مومنـــانو ته ، چه زنانه په کورونو کښې
پاتې ش نو کار به څه کوی نو قرآن او ســنت دِ زده
کــړی او په ښځو کښې دِ ددعــوت سلســله شــروع
کـــړی چه ټـــول تیـــار شی اتبـــاع دمـــایوحیٰ ته او
ختمولو درســــمونو ته بغـــیر دښځو داصــــلاح نه
رسمونه ختمول ګران دی، او احکامـات په ذهنونو
کښې تازه وی نو په اتباع کښې به آسان وی،
(٣٥) إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْـلِمَاتِ ...... سـره رغیب
او بشـــارت، چه هر کله مخکښې څــــه خطابـــات
مسلمانانو سړو ته اوشو او څــه زنــانو ته نو دواړو
ته وائی چه څــوک اتبـــاع دمـــایوحیٰ اوکـــړی او د
رســـمونو ختمولو کښې دپیغمـــبر مکمل مرســـته
اوکړی نو هغه عزتمند اجر مسـتحق دی الله تعـالیٰ
به ورله ورکړی،

(۳۶) وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنة اووم خطـاب مومنـانو ته ا مومنـانو چه تاسو اتبـاع كـوئ او مرسته امداد نو اجر ملاويږمـبر و الله په امر كښې د نه منلو اختيـار نشـته بلكه چه څـوك نه منه نو ګمراه د نو دا رسم باطل پيغمبر مـات كـړ د او دالله په حكم باند د نو هر نر او ښځه دِ لره دزړه نه تسليم كړئ
(۳۷) وَإِذْ تَقُـولُ لِلَّذِي شپږم خطـاب رسـول الله ته ا محبوبه رسم بد مـات كـړه او ختم كـړه او كلقو د اعتراضـاتو نه مه يريـږه دا دالله تعالیٰ فيصله ده چه دا رسم دنبی عليه السـلام په ذريعه مات كړی
(۳۸) مَا كَـانَ عَلَى النَّبِيِّ اووم خطـاب نـبی عليه الســلام ته ا محبوبــه! چه تاله الله رب العزت دكوم كـار جـواز راليږل د نو په هغ كښې په تا تكليف څه او الزام څـه، تـير انبيـاكرام عليهم السلام باند هم په جائز كارونو كښې څـه تنګی نه وه نو دهيچا هيڅ پروا مه كـوه او اتبـاع دمـايوحیٰ اوكړه لكه چه بورو انبياء داس كول
وَكَفَى بِاللَّهِ تســلی دهرچا خلاف درله الله تعالیٰ پوره د
(۴۰) مَا كَـانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَـدٍ دا اتم خطــاب مومنانو ته ا مومنانو كه څـک دا خيـال كـوی چه زيد ته نـبی عليه السـلام څـو وئيلی وو نو د زيد ښځه دنبی عليه السـلام اِنګـور وه نو انـږور سـره نكـاح خو جـائز نـده نو صـاف واورئ چه دمحمد دومـره نارينه بچ نه وو چه سـړيتوب او بلـوغ ته رسـيدل وی نو انـږور دكـوم څـائ نه راغله كه څـوک داخيـال كـوی چه خـير د دا رسم به بل چا مات كړ وو نبی عليه السلام سره خـير د نه وو مناسب نو جواب چه

وَلَكِنْ رَسُــولَ اللَّهِ د دالله اســتاذ او دالله تعــالیٰ رســول د نو د به ئ مــاتوی یعــنی اب حقیقی نه د خو مجــازی د او ځــوک دا خیــال کوی چه بل پیغمــبر به راغلۍ وو هغه به دا رسم بد مات کړ وو نو جواب چه
وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ دنبی علیه السلام نه روســتو بل پیغمــبر د راتلو نشــته د نو خــود به ئ مـاتوی
(از افــادات اســتاذی العلّام ومحبــوبی وشــیخی المحــترم شــیخ القــرآن مولانا غلام حــبیب صــاحب ادام الله اظلاله علینا)
(۴۱) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا نه م خطاب مومنــانو ته ا مومنــانو نــبی علیه الســلام رسم بد ختم کړو او ډیر په بهــادرئ اتبــاع دمــایوحیٰ کــوی نو که چرته بتقاضــائ بشــریت ستاسو زړه ته څــه خدشه راغلی وی او بدګمانی نو سحر او ماښام هر وخت ذکرکــوی تســبیح وتقــدیس کــوی او اطــاعت الله تعالیٰ به دغه خدشه ختم کړی او بــدګمانی به درته معاف کړی
(۴۳) هُــوَ الَّذِي يُصَــلِّي عَلَيْكُمْ بیــان درحمت الهی چه الله تعالیٰ په تاسو مهربــان تاسو دتیَــرو نه راوباسی نو رسمونه او شرکیات هم تیــاره نو تاسو رڼرا او سنتو او توحید ته راوباسی فرشــت هم ستاسو دپاره درحمت درخواست کــوی نو لهٰــذا تاسو اطاعت اوکړئ
(۴۴(تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنه بشارتت یعنی چه څنګه الله په تاسو دنیا کښې مهربــــــان د نو په آخـــرت کښې به هم په تاسو مهربـــانی کـــوی دعذاب نه مو بچ کړی او داطاعت اجر به درکړی
(۴۵) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَــلْنَاكَ اتم خطـــاب نبی علیه الســلام ته ا ځما محبوبه نــبی ! ته ما صــاف صــاف دحق بیــان ته رالیږل ئ نو په صــفا

طريقه درسم باطل رد اوكړه او اتبـاع دمـايوحىٰ اوكړه پد سره به رنړائى په عالم كښې راشى
(۴۷) وَبَشِّـرِ الْمُـؤْمِنِينَ او مومنـانو چه تاسو پـد كـار كښې مـوافقت كـوى نو هغـوى ته زيـر واوروه
(۴۸) وَلَا تُطِـعِ الْكَـافِرِينَ بيا سر دسـورت له خـبره لاړه چه په اتبـاع دمـايوحىٰ كښې او په رد درسـوماتو اوشـركياتو كښې دكـافرو او منافقـانو پرواه مه كـوه او ددوى تكـاليف او اعتراضـات الله تعالىٰ ته حواله كړه
(۴۹) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـوا إِذَا نَكَحْتُمُ بيـان ديو مسـئل چه كله غيرمـدخول بهاته طلاق وركـړ شى نو كه بل ثوک دهغ سره نكاح كوى نو عـدت ته حـاجت نشـته د مناسـبت داد چه كچرته دا رسم باطل په داس موقع كښې مـــــات شى چه غيرمـدخول بها له طلاق وركـړ شى نو ب دعـدت نه دهغ سره نكاح جـائز ده (اګر چه پـد خـاص مسئله كښې دزينب رضى الله عنه ا عدت دمســلم شريف دحديث نه ثابت د " مسلم كتـاب النكـاح بــاب زواج زينب بنت جحش حـديث نمــبر ۸۹ ۱۴۲۸")
(۵۰) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَـكَ نه م خطـاب نبى عليه السلام ته تر ۵۲ آيت پور چه ا نــبى عليه السلام ! ستا دپـاره دد ثلـورو قسـمونو نه علاوه ښځ جـائز نـدى او منكوحه دزيد خو پــد اقســـامو كښې دننه ده نو بيا ول په نــــبى عليه السلام اعتراض د؟ هيڅ اعتراض نشته د
(۵۳) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـــوا لَا تَـــدْخُلُوا لسم خطـــاب مومنـــانو ته څـــه قواعد چه دتهمت دمنافقـانو نه بچ شئ ا مومنـانو! دراروانو آدابو لحاظ اوساتئ نو يو فائده دا چه نـبى عليه السـلام او ازواج مطهرات به هم دتكليف نه محفـوظ شى

او منافقانو ته به دغلطو خـبرو خورولو موقع ملاؤ نه شی□ ډیر آداب ذکرکوی□
(۵۴) إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا □□□□ یره منافقانو ته او اثبـات دعلم الهی□
(۵۵) لَا جُنَـاحَ عَلَيْهِنَّ □□□□ بیــان دهغه رشــته دارو چه دهغـوی نه پـرده لازم نـده□ چه مسـئل□ دپـرد□ تامه شی□
(۵۶) إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ □□□□ عظمة شان دنبی علیه السـلام □ ا□ مومنـانو پیغمـبرن ډیر په همت سـره بیـان دمـایوحیٰ کـوی او ډیر په صـبر او اسـتقلال سره دناکـاره رسم رد اوکـړو الله او فرشـت□ دهغه په همت آفرین او خراج تحسین پیش کوی نو تاسو هم دهغه په همت آفـــرین اووایئ□دهغه دپـــاره درحمت او برکت دعاءګان□ کوئ□
(۵۷) إِنَّ الَّذِينَ يُــؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُــولَهُ □□□□ تخویف دنیوی او اخـروی□ چه شـرک او مخـالفت دپیغمـبر کـوی او دهغه سـره په رسم بد کښې دمرســت□ په ځائ□ په هغه اعتراضات وکی نو هغه له عذاب□
(۵۸) وَالَّذِينَ يُـؤْذُونَ الْمُـؤْمِنِينَ □□□□ زجر ، چه دا□ نالائقه داس□ نامناســبه کـار کـوی چه په مومنــانو اعتراضات کوی □
(۵۹) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُـــــلْ لِأَزْوَاجِـــــكَ □□□□ یولسم خطــاب نــبی علیه الســلام ته □ا□ ځما محبوبــه! منافقینو له دتهمت وغـیره موقع مه ورکـوئ لهـذا دهغ□ دپاره دمومنانو ټولو زنانو ته دا اعلان اوکـــړه چه داذیت نه بچ شی□
(۶۰) لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَـافِقُونَ □□□□ زجر□ چه سـره دد□ دومـــره احکامـــاتو او نتظامـــاتو نه بـــاوجود منافقین اذیتونه رسوی او غلط□ خبر□ خوروی نو خبر ګیری بی ؤ□ اوکړ□ شی□
(۶۱) مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوا □□□□ تخویف دنیوی□

(۶۲) سُنة اللَّهِ نمونه دتخویف چه دا څه نــو کـار نـد قـانون الهی د دشرپسـند عناصر بـاره کښې دا قانون تیر شو د

(۶۳) يَسْأَلُكَ النَّاسُ تخویف اخروی دا کـافر وغیره دټوقو په طور دا تپوس کــوی نو وایه راځی به وخت مقرر الله ته معلوم د

(۶۴) إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَــــــافِرِينَ دد نه تر ۶۸ پــور تفسـیلی یــره دآخــرت او بائیکــاټ دپــیرانو مریــدانو چه بیا به دقیـامت په ورځ دخپلو مشــرانو لیــډرانو نه بــراءت اوکــړئ او ارمــان به داطــاعت دالله او نــبی علیه الســلام پس کـوئ خو وخت به تیروی

(۶۹) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُــــوا لَا تَكُونُــــوا یولسم خطاب مومنانو ته چه ا مومنانو! چه دکـافرو او منافقــانو دغلطو افواګــانو نه متــاثره نه شئ او نبی علیه السلام ته اذیت اونه رسوئ لکه چه بنی اســرائیلو کــړی وو تاسو دهغه په رسم بد ختمولو او اتباع دمایوحیٰ کښې پوره مرسته اوکړئ

(۷۰) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُــوا اللَّهَ دا دولسم کظاب هم نبی علیه الســلام ته او هم مومنانوته چه نبی علیه السلام ته خطاب شی نو مطلب سر دسورت له بوځه چه له څنګه په راست ګــویئ او په صـحیح بیــان کلک ئ نو دغه شــان کلک اوسیږه او مومنانو ته دتقویٰ ا اطاعت حکم د چه پــد کښې ستاسو ددواړو جهانو کامیابی ده

(۷۲) إِنَّا عَرَضْـــــنَا الْأَمَانة زجر منــــافقینو او کــافرانو ته زورنه ورکــوی چه زمک او آســمانونو غرونو ته دهغوی مناسب ذمه داری حواله شــوه نو هغوی مکمله تابعداری اوکړه او مشــرک انســان په خپل امــانت او ذمه داریئ کښې خیــانت اوکــړو نو ظـالم او جاهل شونو چه کومو خلقو په خپله ذمه داریئ کښې خیانت اوکړو نو

(۷۳) لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ تخويف یره چه هغوی ته بهه سزا ملاؤ شی
وَيَتُوبَ اللَّهُ بشارت چه چا ذمه داره سر ته اورسوله او اتباع دمایوحیٰ کښې ئ مرسته دپیغمبر اوکړه نو په هغه به مهربانی اوشی
حاصل دسورة
مشرکان هم په اصولو کښې غلط دی او هم په فروعو کښې نو ا محبوبه ! ته په مکمله طریقه سره لکه چه تاته وحی کښې نو دهغ اتباع اوکړه دکافرو او مافقانو داعتراضاتو فکر مه کوه او دسستئ نه ځان اوساته خپله ذمه داری سر ته اورسوه الله تعالیٰ ستاانتخاب دد دپاره کړ د ددوی اصلاح اوکړه او د منافقانو دکافرانو دتهمت ځایونه بند کړه او ا مومنانو! تاسو دپیغمبر مکمله مرسته اوکړئ دهغه دپاره خپل ځانونه قربان کړئالله به ستاسو مرسته کوی لکه چه په احزاب کښې ئ کړ وهژوند ځان ته مخ ته کړئ معمولی سسته خبره هم مه کوئ چه چرته منافق خوشحاله نشی دالله او دپیغمبر په حکم کښې تاسو له اختیار نشته کچچرته زړه کښې څه خدشه راغلی وی نو ذکرواذکار کوی او منافقینو دتهمت ځایونه بند کړئ په مکمل اطاعت کښې ستاسو کامیابی ده هس نه چرته د مخالف دوج مو پیغمبر خفه نشی او هر چه ستاسو مخالف منافق بزدله چه هغوی صرف خپل سر کښې خیر غواړی نو هغه په دنیا هم تباه دی او په آخرت کښې هم تباه نو کلک اوسیږئ او اتباع دمایوحیٰ کوئ او دمداهنت نه ځان اوساتئ

امتیازات
(۱) در مثالونه دپاره داصلاح (۲) واقعة زید او د رد درسم باطل

(٣) واقعة الاحـزاب□ (٤) فرضـية الحجـاب □ (٥) د خاتم النبين □
(٦) وقرن فى بيوتكنّ□ (٧) ان الله وملائكته □
(٨) اذوا موسیٰ (٩) انا عرضنا الامانة□
تمت سورة الاحزاب بعون الملک الوهاب □
٢٧ شوال المكرم ١۴٣٣هج يـوم الجمعة □ ٠٨ : ٠٠ عشاء

□□□□□

□

دځلورمي حصي دقرآن بيان

سورة سبا

(١) فائده : دمضمون په اعتبـار سـره قـرآن كـريم ځلورحصې د□ تر د□ ځايه پور□ در□ حصې بحمدالله تعـالىٰ سـرته اورسـيدل□□ دسـورة سـبا نه دقـرآن كــريم دمضــمون په اعتبــار ځلورمه حصه شــروع كيږى □ پــد□ حصه دقــرآن كــريم كښې دوه اهم مضــامين ذكركيږى□ دد□ وج□ نه پــد□ حصه كښې دوه سـورتونه په الحمدلله سـره شـروع كيږى لكه چه اول حمد دابتــداء دمضــمون دپــاره د□ او دويم حمد ددويم مضمون دپاره□ اشاره ده چه پـد□ حصه كښې مضمونونه دوه دى□

(١) يومضــمون" نفى الشــفاعة القهرية " چه هر څـه دالله تعـالىٰ په اختيـار كښې دى دالله په خـوا كښې څوک داس□ شفيع غالب نشـته د□ چه هغه په الله تعـالىٰ بانـد□ دخپل طـبيعت موافق كـاراوكړى پد□ تفريع كړى چه هركله اختيارات دهغه ذات شى نو بيا په حاجــاتو كښې دبل چا رامــدد كولو څــه مطلب؟او دبل دعبادت څه مطلب؟ لهذا په حاجـاتو كښې صرف هغه الله تعالىٰ رامدد كـړئ او عبـادت صرف دهغه كوئ پد□ اندز به دا مسئله بيانوى□

(٢(دويم مضــمون " اثبــات القيامة " □ چه لكه چه ستا دِ دنيا كښې نن پس□ صبا شـته نو دغه شـان دا ټوله دنيا نن ده او پــد□ پس□ صــبا شــته د□ نو دغه شان دا ټوله دنيا نن ده او پـد□ پس□ هم صـبا شـته د□ هر چاته به دهغه دعمل موافق ســزا او جــزا او اجر ملاويــږى نو دقيــامت مضــمون به په تفصــيل سره بيانوى□

(٢(<u>فائــده :</u> دا حصه دقــرآن كــريم حضــرت شــيخ القرآن دولس بابونه تقسيم كړ□ ده □ دد□ تقسيم

وجه داده چه دد سورتونه مختصر دی نو دګنړو سورتونو به دعوی یوه وی او دهغ خدمت په مختلف سورتونو کښې په مختلف اندازونو باند کیږی نو دا اشکال به هم پاتې نشی چه دعوی خو دمقاصدو نی وی او دلته خو ځنو سورتونو کښې دعوی ،زجر،ځنو کښې تخویف ځنو کښې تزهیدمن الدنیا وی ، دمقاصدو نه نه وی نو اصل دعوی هغه دګنړو سورتونو یوه ده لکه ابتداء کښې چه سورتونه اوړده وو نو دیو صورت به ګنړ دعو و نو دغه شان پد حصه کښې به دګنړو سورتونو یوه دعوه وی(من افادات شیخ القرآن والحدیث مولانا میر سمیع الحق صاحب بارک الله فی علمه وعمره وصحته امین)

هغه ټول بابونه حضرت شیخ القرآن په سمط الدرر کښې دسورة محمد دخلاص سره لیکل دی په صـ ١٦٨ تا صـ ١٧٣ دلته هغه بابونه اجمالاً په لنډو دهر باب د دعو سره لیکل کیږی او بیا به دهر باب سره دهغه تفصیلی خلاصه ان شاء الله تعالیٰ لیکل کیږی

<u>اول باب</u> : دسبا نه تر یٰس تر ختمه پور در سورته دی پدیکښې دعوی د " نفی الشفاعة القهرية " .

<u>دویم باب</u> : دسورة الصافات نه تر سورة الزمر پور دیکښې هم در سورتونه دی دد دعوی " نفی الشفاعة القهرية بالترقی مما سبق " نفی دشفاعت قهری ده خو دمخکښې نه په ترقئ سره.

<u>دریم باب</u> : د حم مومن نه تر حم احقاف تر ختمه پور یعنی حوامیم سبعه یو باب د پدیکښې " نفی الشرک فی الدعاء تفریعاً علی ما سبق " چه دالله تعالیٰ نه په زوره څوک خلاصول نشی کول

نو صرف هغه نه خپل حاجات اوغواړئ او دشبهاتو جوابونه ۔

<u>څلورم بـاب</u> : دمحمد نه تر حجـرات تر ختمه پـورې درې سـورتونه دی ددې دعـوی ده ۔ " تـرغیب الی القتـال " ۔ چه رد دشـرک مکمل اوشو نو اوس نه منونکو سـره جنګ اوکـړئ نو جنګ او دهغې متعلقات به دې کښې ذکرکیږی ۔

<u>پنځم بـاب</u> : دسـورة ق نه تر سـورة النجم تر اختتامه پـورې ۔ پدیکښې څلـور سـورتونه دی ۔ پدیکښې اثبـات الاخرة سـره دذکر دتوحید نه په ترقئ سره دماسبق نه ۔

<u>شپږم باب</u> : دسورة القمر نه تر سورة الواقعه تر ختمه پـورې پدیکښې درې سـورتونه دی او ددې دعـوی " التوحید ونفی الشـرک فی البرکـات " چه قیامت کښې دنجات دپاره دامسـئله پکـار راځی او منکر ددې به تباه وی۔

<u>اووم باب</u> : دسورة الحدید نه تر سورة التحـریم تر ختم پورې ۔ پدیکښې لس سـورتونه دی ددې دعـوې چه دمخکښې مضـمون دپـاره جنګ یعـنی تـرغیب قتال ته او تحذیر مداهنینو تهٔ او ترغیب انفـاق ته او زجر بخلاؤ ته ۔ دادوه مسـئلې به یو ځـائې ذکر کوی۔

<u>اتم باب</u> : دسـورة الملک نه دسـورة الجن تر ختمه پـورې پدیکښې شپږسـورتونه دی ۔ پدیکښې نفی دشرک اعتقادی او فعلی۔

<u>نه م بـاب</u> : پدیکښې دوه سـورتونه دی سـورة المزمل او سـورة المـدثر ۔ پدیکښې دعـوی ده " الترغیب الی القرآن "۔

<u>لسم باب</u> : دسورة القیامة نه تر سـورة طـارق تر ختمه پـورې ۔ پدیکښې دولس سـورتونه دی او دعوی ددې " اثبات دقیـامت او تخویف او بشـارت " هر سورة دبل په ترقئ دی۔

يولسم بــاب : دســورة اعلیٰ نه دســورة الليل تر ختمه پــور پديکښي شپږســورتونه دی پــد ســورتونو کښې تــرغيب الی الاخرة او تزهيد من الــدنيا آخــرت له تيــار اوکــړه په دنيا اعتمــاد مه کوه

دولسم باب : دســورة الضـحیٰ نه تر آخر تر قــرآن کريمه پديکښې دوه ويشـــت(۲۲) ســــورتونه دی پديکښې اثبـــــــات دمقاصـــــــــدو اربعه چه توحيد،رسالت،صداقة الکتاب او ايمان بــالاخرة دی سره دتزهيد من الدنيا او ترغيب الی الاخرة نه او ورســره دمنکرينو دهلاکت تــذکره او تثبت په توحيد دالله په ذات سره پناه دهر شر نه غوختل

اللّهم ثبّتنا علی التوحيد والسنة واجرنا من مضلّات الفتن

وجميع الشــرور يا مجــير يــامجير يــامجير سيماشــرّ السجن

وشرّ المعاصی کلّها اٰمين يارب العــالمين وغــافر المذنبين

ومجيب المضطرّين يا ارحم الرّحمين

**تمت الابــواب بعــون الملک الوهــاب تبصرة وذکــری لاولی الالباب **

باب اول دځلورمي حصي
دځلورمې حصې دقرآن كـريم اولـنۍ بـاب هغه درې ســـورتونه دى چې ســـبا،فـــاطر او يٰس دى پديكښې مسـئله دنفى دشـفاعت قهريه ذكر كـوى او خلاصه مختصره ددې باب چه په سـبا كښې نفى دشـفاعت قهريه ده په احوال دانبيــاء او دجنــاتو او دملائكو او چه دوى ټــول دالله تعــالىٰ نه يريــږى او ســورة الفاطر كښې دلائل عقليه او په يٰس كښې ورسره دليل نقلى دصاحب يٰس نه دى.
سورة سبا
ســورة ســبا مكى ســورة دې په نــزول كښې اته پنځوستم (۵۸) نمـبر دې پس دسـورة لقمـان نه او په ترتيب دسورتونو كښې ځلور ديسشم (۳۴) نمبر دې پس دسورة الاحزاب نه دې.
منا سبت دمخكښې سره
دسـورة سـبا مناسـبت دمخكښې سـورة سـره په ګنړو وجوهو باندې دې دهغې نه ځنې وجوهات دا دى.
اوله وجه : هركه چه په سورة الاحـزاب كښې نفى دشفاعت قهرى اوشوه په مثال سره نو په ســورة سـبا كښې نفى دشـفاعت قهـرى كيږى په احـوال دانبياؤ او جنـاتو او ملائكو چه ټـول دالله تعـالىٰ نه يريــږى نو ځنګه به دالله تعــالىٰ د ارادې نه بغــير كاراوكړى.
دويمه وجه : مخكښې سورة الاحزاب كښې ترغيب وو اتبـاع دمـايوحىٰ ته نو دلته وائى چه دا حكم لكه تاته شــوې دې نو داؤد ں ته شــوې وو چه اعملــوا صالحاً او اعملوا اٰل داود شكراً دى.
دريمه وجه : په سـورة الاحـزاب كښې تـرغيب وو اتباع دمـايوحىٰ ته نو دې سـورة كښې مقابل دهغې ذكركوى چه څوک اتباع نه كوى نو هغوى ته زورنې او يرې او تخويفات دى.

دعوى دسورة

دسـورة مركـزى مضـمون او دعـوى هغه ده " نفى الشفاعة القهرية " ۔ دد۔ مسئل۔ خدمت به كـوى ۔ دد۔ لږوضــاحت حضــرت شــيخ القــرآنۀ رحمة الله تعـالىٰ كـړ۔ د۔ نو دهغـوى په اتبـاع كښې لـږليكل۔ كيږى۔

دشفاعت مختصر بيان

شفاعت يعنى سـفارش منت جـولئ ۔ شـفاعت په لغت كښې يو ځــائ۔ كولو ته وائى لكه يو ركعت چه دبل ركعت سره يو ځائ۔ شى نو ديته شفع وائى او چه يو شريک زمكه خرڅـه كـړى نو بل پـر۔ شـفعه كـوى د۔ هم دهغه دا زمكه د ځــان ســره يو ځــائ۔ كـوى دغه شــان ســفارش ته هم په عــربئ كښې شفاعت وائى ۔ ځكه چه سفارش كـونك۔ (شـفيع) چه دچا سفارش كوى(مشفوع له) نو داشـفيع د۔ مشـــفوع له دهغه اعلىٰ او مشـــفوع اليه چه چاته سفارش كوى هغه سره ئ۔ يو ځـائ۔ كـوى ۔ لكه يو افسر اعلىٰ وى او هغه ســــره ادنىٰ او خكته درج۔ والا كس ملاويــدل غــواړى او يا تــر۔ څــه كــار او حاجت پوره كول غواړى نو داخكته درج۔ والا دهغه افســرِ اعلىٰ دوست يا رور يا ځــوئ ته چه په هغه ګران وى ، وينا اوكړىۀ چه په خدائ۔ به شى او په تا به شى تاسو افسر صـــــاحب ته ځما دپــــــاره وينا وكــړئ۔نو د۔ ســفارش كــونكى هغه كس دافسر اعلىٰ ســره يوځـائ۔ كـړو۔ داخو دسـفارش معـنى وى۔

بيا دسفارش دوه قسمه دى۔ (١) يو هغه شــفاعت او سـفارش د۔ چه قـرآن كـريم ثـابت كـړ۔ د۔۔ دا دالله په اجازت سفارش د۔ ديته شـفاعتِ اذنى هم وائى۔چه دقيامت په ورځ څه خلق دى چه په هغوى دګناهونو دوج۔ نه چه په هغ۔ كښې كفر او شــرک والا ګنـــــاه نه وى دوزخ لازم شـــــو۔ وى او دالله

تعالیٰ دهغوی دبخښنې اراده وی خو الله تعـالیٰ یو خپل مقبول بنـده له انعـام ورکـول غـواړی او هغه مخلوق په مخکښې اوچتـول غـواړی نو الله هغه ته اجازت اوکړی چه که ته ددې خلق سفارش کوې نو څـه ئې جنت ته لیږم نو هغه به سـفارش اوکـړی نو دا د الله تعـــــالیٰ د ارادې نه خلاف نه وه خو دخپل یع مقبـول بنـده مقـام او درجه ئې پـرې اوچتوله نو هغه ګناهګـار ظـاهر کښې دهغه نیک بنـده داحسـان دلانـدې شی دیته شـفاعت اذنی وائی ددې شرطونه قرآن ذکرکوی

یو چه اذن دالله یعنی اجـازت دالله تعـالیٰ به وی لکه سورة البقره ۲۵۵

دویم شـرط چه چاله شـفاعت کـوی نو هغه موحد وی مشـرک به نه وی لکه سـورة الانبیـاء ۲۹ او طٰهٰ ۱۰۸

دریم شـرط دا هم چه دې سـفارش کـونکی ته به دهغه دعقیـدې علم وی لکه سـورة الزخـرف ۸۵ کښې

(۲) دویم قسم شـفاعت قهـری دا هغه چه مشـرکان ئې ثـابتوی چه ځمـونږ نفـوس ډیر ګنـده دی مونږ دلـوئې الله نه دغوختلو قابل نه یو مـونږ له دالله او خپل تر مینځـه یو واسـطه پکـار ده لکه څنګه چه د بادشاهانو او افسرانو څـه خپل خـواص او دوسـتان وی نو چه دا دوسـتان ورته سـفارش اوکـړی نو بادشـاه خپل طـبیعت پریـږدی او دهغې دوست اومـنی نو مشـرکین هم وائی چه ځمـونږ الله تعـالیٰ نه مـنی نو ځمـونږدا الهه چه دی نو دادالله تعالیٰ محبوبـان دی او دا په الله تعـالیٰ ډیر ګـران دی نو مونږچه دوی ته اوایو نو الله تعـالیٰ خپله اراده پریږدی او دوی پرې هغه ځمـونږ حـاجت سر کړی پختانه وائی ځنې منت دزوره بـدتر وی نو ددې وجې شیوخ دیته دشفاعت قهری نوم کیږدی

 دا مطلب ند چه دمشرکانو داعقیده وه چه ګـنی نعوذبالله دوی په الله زوراوږ دی نه بلکه دغه مطلب د چه کــــــوم مخکښې بیـــــــان شو دا دمشرکینو عقیده وه چه " هؤلاء شـفعاءنا عندالله " او " ما نعبدهم الا لیقربونا الی الله زلفیٰ " دا مبـداء دشـرک ده دد وج بیا مشـرکان هغه عـالم الغیب وغــیره ګــنړی او عبادتونه ورله کــوی دد وجه قــرآن دد په سـخته سـره رد کـوی د ســبا مضمون دغه د
خلاصه او تقسیم دسورة
خلاصه : ســورة ســبا دنفی دشــفاعت قهــری په داس انداز بیان کوی ابتداء کښې بیا دلیل عقلی چه خالق دهر څه الله او عالم په هر څه الله تعالیٰ د ۲ بیا زجر مشرکینو ته ۳ کښې او بشـارت ۴ کښې او تخویف ۵ کښې او صــداقت دقــرآن ۶ کښې بیا زجراوتخویف بیا څلوردلائل نقلیه په رد دشــــفاعت قهریه اول حـــــال د داودں د۹ نه ۱۱ پور چه هغه ته حکم دعمل صـالح شـو او هر څـه چه ورلره کـړی وو نو الله تعـالیٰ کـړی نو څنګه به هغه شـفیع قهـری شی هغه ځـان له دالله تابعـدار د او دالله نه یریـــــږی دویم دغه شـــــان حـــــال دسـلیمان علیه السـلام د۱۲ نه تر ۱۴ پـور انعـام پــر مــاکړ وو او ځمامــامور دعبــادت وو او عمل صــالح نو څنګه به شــفیع غــالب شی دریم حــال دجنـات په ۱۴ کښې چه هغه په غیبو نه پوهیږی نو ستاسو دنفع او ضرر به څنګه مالکان شیخلــورم احوال دملائکو ۲۳،۴۰،۴۱ کښې هغه ځان ت یریـږی او عــاجزان دی نو څنګه به مالکــان دنفع او ضــرر شی
د ۱۵ نه تر ۲۱ تخویف دنیـــــوی او ۲۲ کښې ذکر دوجوهو اربعو دپــاره دختمولو دمونډ دشــرک د۲۲

نه طرق دتعليم ذكركوى زورن او يـر دآخـرت او ددنيا ذكركوى
تقسيم دسورة : سـورة په غټ تقسـيم دوه حصې د اوله حصه تر آيت ۲۱ ترختمه پور ده او دويمه حصه ترآخـــره ده اوله حصه كښې اثبـــات د مقاصـــدو اربعو د ځكه چه مشـــرک دشـــفاعت قهرى قائل كښې دهغه پد مقاصد كښې شک وى او دد نه انكار كوى دا حصه دوه بابه ده اول بـاب تر ۹ آيت پور پديكښې مقاصد اربعه بيانوى توحيد رسالت ،صداقت الكتـاب او ايمـان بـالاخرة دويم بـــاب د ۱۰ نه تر ۲۱ او پديكښې دلائل نقليه په رد دشـفاعت قهـرى حـال د داودن سـليمان عليه السـلام او جنـاتو بيا تخويف دنيـوى د ۱۵ نه تر ۱۹ پور او ۱۹،۲۰ كښې عداوت دابليس
دويمه حصه دســـورة د ۲۲ نه تر آخـــره پـــور پديكښې اول هغه لار بندوى چه شـرک ته مفضى كيرى په ۲۲،۲۳كښې ســـره دعجز دملائكو نه بيا دليل عقلى په ۲۴ كښې او اثبات دسـالت ۲۸ كښې او زجر په انكار دقـرآن ۲۶ كښې او اثبـات دآخـرت ســـره دزجر نه ۳۰ تـــبرى دالهه دمشـــركينو د مشـــركينو نه ۴۱،۴۲ كښې او تسـلى نـبى عليه السلام ته ۴۳ زجر مـترفين ته په محبت ددنيا او اهانة ددنيا د ۳۵ نه ۳۹ پـور او زجرونه په انكـار دمقاصد اربعو زيـــات نو لكه څنګه چه په ابتـــداء دسـورة كښې زجرونه په انكـار دمقاصد اربعو او اثبات دهغ نو دغه شان په آخر كښې هم دى

مقاصدالايات وتناسبها

(۱(الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ددځائ نه تر آيت نمـبر ۲۱ پـور اوله حصه ده دسـورة او دا دوه بابونه ده اول بـاب تر اول ركـوع ۹ آيت پـور پديكښې اثبات دمقاصد اربعو توحيد،رسالت،صداقت الكتاب او ايمان بالاخرة سره دبشارت او تخويف نه

الْحَمْدُ لِلَّهِ دعوى دتوحيد چه ټول دخدائتوب او کارسازئ صفتونه هغه دالله تعالى دپاره تصرف او اختيار هم دهغه د نو په هغه ځوک غالب کيدل نشى
لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ دا دليل عقلى اول ددعو دپاره
(٢) يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ دويم دليل عقلى اول دليل چه خالق او متصرف هغه الله تعالىٰ د دويم کښې عالم هم په هرڅه الله تعالىٰ د نو بيا په غائبانه حاجاتو کښې او مافوق الاسباب امورو کښې دبل چا د رامدد کولو څه مطلب؟ ول دکم عقلو او ب عقلئ کار کوئ
(٣) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا زجر بانکارالاخرة ددليلونو تقاضا داده چه دوى دالله دتصرف او دعلم منونکى جوړ شو و نو دا نالائقه توحيد سره دآخرت انکار هم کوى نو څه يوه پليتى ددوى نه او دتوحيد نه انکار وجه او دشفيع غالب منلو وجه هم داده چه دوى آخرت نه منى
قُلْ بَلَى وَرَبِّي اثبات دآخرت سورة سبا يو دهغه سورتونو نه د چه هغ کښې اثبات دقيامت په قسم سره نو الله په کپل ذات قسم خورى چه قيامت به راځى او ول به نه راځى ول ددوى ذرات راته نه دى معلوم او که فائده ديکښې نشته نو لاند دواړه ذکر کوى
عَالِمِ الْغَيْبِ دليل عقلى هم د او اثبت دعلم دالله تعالىٰ چه ستاسو ذرات او اعمال راته معلوم دى او علم سره قدرت هم قياساً وى نو قادر هم
(٤) لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا بشارت او فائده دقيامت دا نه ده چه قيامت راتلل ب کاره دى دنياخو دارالعمل د نو ول مزدورى ورکول نه دى پکار ورځ دمزدورئ راروانه ده هر چاته به دهغه

دعمل مطـــابق مـــزدوری ملاویـــږی نو منونکو دتوحید ته به اجر ملاویږی
(٥) وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا تخویف چه کوم خلق د توحید دلائل دقرآن د آیتونو مقابله کـوی نو هغوی له عذاب
(٦) وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُـوا الْعِلْمَ صـداقت الکتـاب او دلیل نقلی دعلماء د سـابقین او تـرغیب دعـوت الی الله تعالیٰ یعنی تـیر نیکـان علمـاء نه عـبرت واخلئ دا کتاب بالکل حق کتــاب د او ده لار بالکل صـــحیح ده نو ول بل طرفته روان شـــوئ دد کتاب ته راشئ د چه کومه مسئله کوی چه شـفیع غالب نشته نو هغه اومنئ کنه
(٧) وَقَــالَ الَّذِينَ كَفَــرُوا زجر په اســـتهزاء بالرسل او په انکار دآخرت دقرآن کــریم دمنلو په ځـائ البته په داعی دقـرآن او اسـتاذ دقـرآن پـور استهزاء او ټـوق کـوی چه راشئ داس کس ځـایو چه داس خبر کوی یا دروغژن د او یا لیون د
(٨) بَـلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُـونَ بِـالْآخِرَةِ تخویف چه پیغمبر کښې څه نقصان نشـته د ځـان فکر اوکـړئ خپله په طرف دتباهئ روان یئ
(٩) أَفَلَمْ يَـــرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْـــدِيهِمْ تخویف دنیوی چه آخـرت خو دداس منکرینو تبـاه او تبـاه د خو ددنیا حــال ئ هم څــه خه نــد لږسـوچ دِ اوکړی چه ددوی دنظـرئ والا خلقو سـره الله څـه کړی او ول الله څه قادر ند
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً دعـوت الی التفکر والانابة بس کـړئ نـور دا نـالائقی پریـږدئ او انـابت ځـان کښې پیداکړئ ګنی تباه او برباد به شئ راشئ که په دلائلو عقلیو مو سر نه وی خلاص شـــو نو چه دمخلـوق حـالات درته بیـان کـړو چه هغه عـاجز دی شفیع غالب کیدل نشی

(١٠) وَلَقَـدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْـلًا داول حصې دویم بـــاب تر آیت ٢١ پــــور او پدیکښې نفی دشفاعت قهری چه هغه دعـوی دسـورة ده په ادلو نقلیو بانــد خلــور دلائل نقلیه ذکرکــوی او بیا تخویف دنیوی او عداوة دابلیس

وَلَقَـدْ آتَيْنَا دَاوُودَ تر بِمَا تَعْمَلُـونَ بَصِـيرٌ(١١) پــور اول دلیل نقلی او حـال دداودن چه هغه الله تعالیٰ کوم کمـالات ورکـړی وو نو دهغ دا شـبه نه کیږی چه هغه به شـفیع غــالب وی او هغه ته الله تعالیٰ حکم کـړ وو چه واعملـوا هغه او دهغه قـوم هغه مـامورین وو ځما دتابعـدارئ نو څنګه به هغه شفیع غالب شی او شریک به شی

(١٢) وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ دد ځائ نه تر عِبَادِيَ الشَّـــكُورُ (١٣) پـــوردویم دلیل نقلی او حـــال دسلیمان علیه السلام چه دهغه دکمالاتو نه هم دا شبه کول چه هغه به شفیع غالب و فضــول او ب کـاره ده ځکه دا خو وورله الله تعـالیٰ ورکــړی وو دهغه پکښې اختیـــار نه وو او هغه مـــامور وو بالعبـادة چه اعْمَلُـوا آلَ دَاوُودَ شُـكْرًا نو څنګه شفیع غالب شو داس نشې کید

(١٤) فَلَمَّا قَضَــيْنَا عَلَيْــهِ الْمَــوْتَ دریم دلیل نقلی او حـال دجنـات مشـرکانو په جنـاتو دعـالم الغیب ګمــــــان کولو چه دوی په پټو پوهیږی او ځمونږدنفع او دضـرر مالکـان دی قـرآن دهغـوی حال ذکر کوی چه دسلیمان علیه السـلام دمـرګ نه خبر نشو نو که عالم الغیب و نو په دومـره عـذاب مهین کښې ول وخت تیرولو نو معلوم شــوه دد دریو دلائلو نه چه څــوک هم شــفیع غــالب په الله تعالیٰ نشته د نو راشئ اومنئ او که نه مــنئ او انکار کوئ نو بیا حال سبا والو اوګورئ

(١٥) لَقَدْ كَانَ لِسَــبَإٍ تخویف دنیـوی اومـنئ په خپل آرام او مال او دولت باند مه دهوکه کیږئ

قـوم سـبا والا ته نه ګـورئ هغه څـومره د آسـوده حـــال او هر څـــه برابر وو خو چه کله ئ ناقـــدری اوکــړه نو انجـام ئ څــه شونو ستاسو به هم دغه انجام شی او تباه او برباد به شئدا تر آیت نمبر (١٩) پور داتخویف ذکرکوی دسباوالو باند انعـام او دهغـوی دناشـکرئ تـذکره او په هغـوی دعـذاب راتلو تذکره سبا ته اوس یمن وئیل کیږی

(٢٠) وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ ذکر دعداوة دابلیس دالله تعـالیٰ او دقـرآن کـریم او دپیغمـبر ددعـوت مقابله کښې دا خلق دشـــیطان اتبـــاع کـــوی او شـیطان خو دشـمن د نو په قـوم سـبا دشـیطان ګمان رشتیا شو چه " لاتجد اکثرهم شکرین " نو ا خلقو تاسو په ځان دا رشتیا کـول غـواړئ ؟ راشئ دالله اومنئ

(٢١) وَمَا كَانَ لَـهُ عَلَيْهِمْ دفع دشـبه چه دا په شـیطان په زوره ګمـراه کـړی وی نو دد خلقو ګنا څه شو؟ نو جواب چه دشیطان څه زور نشته دا خو امتحاناً الله تعالیٰ مسلط کړ د چه دتابعـدار او غـیر تابعــدار پته اولــږی ځکه که صــرف دنیا کښې نیکی و او دنیکو داعی و نو بـــــــدی او نافرمای به چا څه پیژندل وه نو امتحـان به په څـه کښې و داخو امتحان دپاره داس شوی دی

(٢٢) قُــلِ ادْعُــوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ دد ځــائ نه دویمه حصه دســورت تر آخر تر ســورته پدیکښې دشرک ښول لار بندوی او عجز دفرشــتو او زواجر بیا په انکـار دمقاصـدو اربعو بانـد او تخویفـات او اهانت ددنیا

قُـــلِ ادْعُـــوا الَّذِينَ پدیکښې ســـدّ الطـــرق المفضـیة الی الشـرک شـرک ته چه کـومې لار ځی نو هغه بندوی چه تاسو څوک په خپلو حاجـاتو کښې رامــدد کــوی او نــذر ونیــاز ئ کــوی یعــنی ستاسو معبـــودان باطله نو دوئ خو به یا مالکـــان

وی چه دیو حصې او خط اختیار ورته ورکړ شو چه تاسو دغه خطه او حصه کښې او په دغه قسم کـارونو کښې خـود مختـاره یئ چه څـه کـوئ کـوئ ددغ مالکان یئ نو داس ده؟ نو جواب " لایملکـون " دمعمـولی ذرّ اختیـار ورله نشـته د دویم چه کید شی چه دزمک او آسـمان څـوک مالک وی نو دوی دهغه حصه دار وی او څه برخه ورسره وی نو جواب " مـالهم فیهما من شـرک " برخه دار هم نه دی دریم چه کیدیشی دمالک سـره ئ څـه لاس او مدد کړ وی او دهغه امدادیان وی نو جـواب " ماله منه م من ظهـیر " څلـورم چه کیدیشی په هغه ډیر ګـران وی او هغه دهغـوی د محبت نه مجبـوره وی او دوئ نیازولی ،نیازبینان وی او هغه ددوی دخبر دپاره خپله اراده پریږدی یعـنی شـفیعان غالبـان به وی نو جواب

(۲۳) وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعةِ عِنْدَهُ داس هم نشـته چه په مخلوق کښې دا یـوه نشـته د نو تاسو څنګه هغه رامـدد کـوئ څلـور واړه طریقه داعلیٰ نه ادنیٰ ته راکـوز شـو نو معلومه شـوه چه الله تعـالیٰ واحد لاشـریک د او څـوک دشـفیع غـالب نشته د

حَتَّی إِذَا فُــزِّعَ څلـورم دلیل نقلی په نفی د شــفاعت قهــری د احــوال دملائکو نه چه ملائک اوګـوره څنګه عـاجزان دی نو هغه شــفیع غــالب کیدل نشی

(۲۴) قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ دلیل عقلی اعترافی چه تاسو رازق الله تعـالیٰ مـنئ نو متصـرف او کارسـاز هم هغه د کنه او شــفیع غــالب څــوک نشـته د دا ول ن مـنئ دا هم اومـنئ یعـنی دس خبره ورته دلیل کړه چه دوی هم منی او دعوت په خه انداز ورکړه

وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ طريقه دعـوت يعـنى خكـاره ګمراه چه ورته اوائ نو كيد شى په ضد اودريــږى نو په داس طريقه دعــوت وركــړه چه په ضد اونه دريږى يعنى لهجه نرم ساته

(٢٥) قُلْ لَا تُسْأَلُونَ دويمه طريقه تبليغ چه ځه تاسو سـره ځـان سـتړ كـوم نو ستاسو دګنـاه بوج په ما نشته خو ځه ستاسو خير لټوم

(٢۶) قُــــلْ يَجْمَـــــعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا دريمه طريقه ددعــوت ځــه په داس نــرم او خــيرخواهى او په دلائلو سه دعوت دركوم كه بيا هم تاسو انكار دحق نه او ځما دمســـئل نه كـــوئ نو ورځ دفيصــــل راروانه ده چه په دغه ورځ الله تعـــــــالىٰ كومه فيصله اوكړى نو بيا تر تاسو انكار نشئ كول

(٢٧) قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ نتيجه ددلائلو او دبيــان ددلائلو عقليو او نقليو نه داخبره صــاف معلومه شـوه چه يو الله كارسـاز متصـرف د او مشـركين چه چا ته رامـــــدد شه وائى هغه عـــــاجزان دى دسفارش اختيار هم دالله تعالىٰ داجـازت نه بغـير نه لــــرى نو اوس اوايئ چه تاسو دا الهه باطله څنګه دالله تعالىٰ سره شريكان كيـدل شى ؟ چـر هم نه متصرف او كارسـاز صـرف يو الله تعـالىٰ د

(٢٨) وَمَا أَرْسَـــلْنَاكَ اثبـــات الرســـالة دا پيغمبر چه داخبر كـوى او تاسو ته دد بيـان كـوى نو دادالله تعــالىٰ دطرفنه پــر مــامور د تاسو ول دده مقــام نه پــيژنئ دده مقــام نه ځــان خبردار كړئ ګنى نقصان به درته اورسى

(٢٩) وَيَقُولُونَ مَتَى هَـذَا الْوَعْـدُ زجر په انكـار دآخـرت چه دوى دداس عظيمې هسـتئ نه انكـار كـــوى نو دا ځكه چه قيـــامت نه مــــنى او ګپ ئ ګڼړى خو

(۳۰) قُـلْ لَكُمْ مِيعَـادُ يَـوْمٍ اثبـات دآخـرت او زجر چه مونږ قيامت او مړی ژوندی کيـدل وايو نو د دنيا کښې نه دد خپل وخت مقـــــرر د راځی به.
لَا تَسْــــتَأْخِرُونَ عَنه د زجر او تخويف چه تيار اوکړه دهغ نه بيا تقديم تاخير نه کيږی
(۳۱) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا زجر په انکار دقــرآن چه دد مشـــرکانو يو پليــتی نه ده قـــرآن چه دالله تعـالیٰ دطرفنه راغل د نو دهغ دايمـان نه انکار کوی نو آخرت وغـيره به څـه اومـنی يعـنی چه کومو کتابونو کښې دتوحيد مسـئله بيـان شـو ده نو هغه يو هم نه منی
وَلَــوْ تَــرَى إِذِ الظَّالِمُونَ دد ځـــائ نه تر مَا كَـانُوا يَعْمَلُـونَ (۳۳) پــور تخويف اخـروی چه دوی خو داس وائی چه چر هم دا سـتا مسـئله منلو ته تيار نه يو خو د دوی دد کار او دضد او عناد انجام ډير خطرناک د پديکښې دمشرکانو ناکاره انجام او بيا دخپلو ليـډرانو دشـرک دداعيـانو سـره خـبر اتر او په يو بل باند اعتراضونه چه دا مريدان به خپل مشــران څنګه ملامته کـوی او هغـوئ به څــو وائی دا ئ دخپل عمل نتيجه ده
(۳۴) وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَـةٍ تسـلی داعی په اعتراضاتو وغـيره خفه کيږی نو الله تعـالیٰ تسـلی ورکـــوی چه داپخـــوان قـــانون د چه مالـــداران سرکرده خلق هغه خلاف دحق پرستو کـوی او يـره هم چه دوی ځان په امن ګڼړی خوتباه شی
(۳۵) وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ نفاخر او لوئی کــول د مشرکينو کفار په مال چه ځمونږ دعذاب نه بچاؤ تدبير برابرد مونږ آسـوده حـال يو که مونږله الله عــذاب راکـــول نو دادومـــره نعمتونه ئ بيا ول راکول

(۳۶) قُــلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُــطُ الــرِّزْقَ دليل عقلى دتوحيد چه اختيارات دالله تعـالىٰ دى چاله لـږه او چاله ډيره ورکړى او جواب هم چه دوى پوهيږى او مــال دحقــانيت نخه ګــڼړى حالانکه ډير وال دمــال دحقانيت نخه نده

(۳۷) وَمَا أَمْـوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ زجر مــترفينو ته او اهانة ددنيا ا مالـــــــــدارو ستاسو مالونه اولادونه دالله په دربار کښې دتقرب او دعـذاب نه دبچاؤ ذريعه نه ګرځى

إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا بشارت دعذاب نه دبچاؤ اسباب دادى دغه ندى

(۳۸) وَالَّذِينَ يَسْــعَوْنَ فِي آيَاتِنَا تخويف چه کــارئ داوى نو مــال او دولت ئ دعــذاب نه نشى خلاصولى

(۳۹) قُــلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُــطُ الــرِّزْقَ د مخکښې دليل اعـــاده فائـــده پکښې دا چه دوى له الله تعالىٰ عذاب ورکوى بيا دا دومـره مـال ول ورکـړ د جواب دا خو دالله تعالىٰ تقسيم د

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَــيْءٍ تــرغيب انفــاق ته چه دالله درکړ مـال ورکـړئ چه په آخـرت کښې بدله درکړى يعنى په دين او توحيد ئ اولګوه

(۴۰) وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا تخويف اخروى او عجز دفرشــتو دوبــاره راشئ اومــنئ په دنيا فخر مه کــوئ الله تعــالىٰ ته به ورجمع کيږئ چه کــوم سفارشــيانو بانــد ګمــان دســفارش کــوئ نو هغه عاجزان دى او بائيکاټ به درنه اوکړى اختيــارات ديو بل دپـــاره بيا نشئ لـــرل او اور به مو څـــائ وى دا تر ۴۲ پور

(۴۳) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ زجر بانكار الرسالة والقرآن والتثبت على الشرک څـومره په طريقه بيــان اوشو ددوئ دالهو عجز او بائيکــاټ او دآخرت خطرناکى بيــان شــوه نو دوئ له منل پکــار

وو نو الله څه اوشو؟ چه داعی ته مفتری وائی چه دادځـان نه جـوړول کـول دده خـبر؟ دالله دطرفنه نه دی، او قـرآن ته سـحر وائی او په شـرک داسې کلک شی چه وائی دا ځمـــــــونږ دپلار نیکه دین دی مونږ دا نه پریږدو.

(۴۴) وَمَا آتَيْنَـاهُمْ مِنْ كُتُبٍ ابطـال دشـرک ، چه دوی په څه کلک دی نو په هغې مونږ هیڅ قسـمه دلیل نـدی رالیږلی شـرک بې دلیله شی دی ، ددوی په عقیـده دشـفاعت هیڅ دلیل نشـته دی، دشـرک د دعوت دپاره څـوک نه وو راغلی نو دوئ به عـذاب کښې معذور ندی.

(۴۵) وَكَــــذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ تسـلی او تخويف دنيـوی ، چه ددوی دانکارڅـه نـوې نـدی او پخوانی تباه شوی وو نو دوی به هم تباه شی.

(۴۶) قُـلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِـدَةٍ تـرغیب الی التوحید، او طریقه ددعـــــــوت ، تاسو خو په ما دلیونی او ساحر فتوی کوی څه خو دغه یوه مسئله بیانوم تاسو سوچ اوکـړئ ځما په دیـانت او امـانت کښې او ځما په ژوند کښې.

(۴۷) قُـلْ مَا سَـأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْـرٍ پنځم طریقه دعوت،څه خو ستاسو نه څـه مـزدوری نه غـواړم که غواړم هغه تاسو ته پاتې.

(۴۸) قُـــلْ إِنَّ رَبِّي يَقْـــذِفُ شپږم طریقه دعوت، حق او باطل الله تعالیٰ اوپیژنی او څـه چه څه بیان کوم نو دا بالکل حق دی.

(۴۹) قُلْ جَاءَ الْحَـقُّ اووم طریقه دعـوت ، نو اوس دحق مقابله کول مرګ له دعوت ورکول .

(۵۰) قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ اتمه طریقه دعـوت ، څـه خو دحق دعـــوت ورکـــوم ک باطله وی نو ماته به راګرځی او چه حق وی نو وحی ده .

(۵۱) وَلَوْ تَرَى إِذْ فَزِعُوا تخويف اخروی ، دد ځائ نه تر آخر تر سورته پوره دآخرت ذکر کوی چه

راشئ اومنئ په اخرت کښې به دد مسئل په منلو پس ارمـان کـوئ خو وخت به تـیر وی او د آخـرت بیـان ایمـان نه حاصـلیږی نو ول په قیـامت کښې شک کوی دا حق ورځ ده او رارروانه ده

حاصل دسورة

دعقل نه هم داخــبره ثابته شــوه چه کارســاز او متصرف یو الله د او دنقل نه هم چه انبیاء جنات او ملائک عــاجزان دی او داعی دس انــداز ســره دعــوت ورکــړو چه دخــیرخواهئ انــداز وو نو معلومه شـوه چه څـوک شـفیع غـالب نشـته د اوس دا نه منونکی دتوحید او رسـالت او قـرآن او آخرت چه کـوم اعتراضـونه کـوی نو دااعتراضـونه ئ ب کـــاره دی دوی له دا مقاصد منل نو په دنیا به هم کامیـــاب شی او په اخــرت هم او که او نه منل نو ددنیا کښې مال دولت فائـده نشی ورکـول داس به تباه شی لکه د سبا واله چه تبــاه شی او آخرت کښې که بیاډیر جهګړ او ارمانونه اوکـړی نو څه فائده نه کوی

امتیازات

(۱) نفی دعلم الغیب دجناتو نه (۲) تذکره دقوم سبا (۳(ما اموالکم ولااولادکم

(۴) کـثرت طـرق تبلیغ (۵) کـثرت زواجر په انکـار دمقاصد اربعو الاً و آخراً

تمت سورة سبا بعون مرسل الدبور والصبا ، اللهم لا تهلکنا بالدبور وانصرنا بالصبا

۲۹ شوال المکرم ۱۴۳۳هج یوم الاحد ۱۶ ســتمبر ۲۰۱۲ ء ۲۱ : ۰۱ ظهر

بمقام حیات آباد جیل مینګـوره اوس دبل رجسـټر انتظـار د الله دِ بله کـاپی راکـړی چه لیکل روان وی او الله دِ ما خلاص کـــړی چه بهر په تســـلئ ســـره لیکل اوکـــړم دلته پریشـــانی هم ده او د استاذانو لیکل هم نشته د یادو لیکل دی

سورة فاطر

سـورة فـاطر مکی سـورة د په نـزول کښې در ثلويښتم (۴۳) نمبر د پس دسورة الفرقان نه او ترتيم مصحفی کښې (۲۵) پس دسورة سبا نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناسبت دسورة فاطر دسورة سبا سره په مختلفو وجوهو بانـــد د دهغ نه ځـــن وجوهـــات دلته ذکرکول شی

اوله وجه : مخکښې ســورة کښې نفی دشــفاعت قهريه په دلائل نقليو سره نو د سورة کښې پــر عقلی دلائل پيش کوی

دويمه وجه : په سـورة سـبا کښې اوئيل چه څـوک دالله تعالیٰ اجازت نه بغير سفارش نشی کول نو سورة فاطر کښې وائی چه بيائ رامـدد کـوئ څله په حاجات کښې رامددشه صرف يو الله ته اوايئ

دريمه وجه : په ســورة ســبا کښې رد دشــفاعت قهــری وو نو فــاطر کښې تــرقی چه لايســمعوا دعــاءکم " ســتا آواز نه اوری نو ســفارش به څــه اوکړی

دعوی دسورة

دســبا فــاطر او يٰس مضــمون خو يو وو چه " نفی دشفاعت قهريه " خو انـداز بيـان دهر سـورة بـدل وو نو سورة فـاطر ددغ مسـئل خـدمت کـوی په داس انداز چه په دغه مسئله " دلائل عقليه " پيش کــوی ســـبا کښې نقليه وو نو دا تتمه شــوه چه دلائل عقليه چه تصــرفات ، اختيــارات ټــول دالله تعالیٰ دی دهغه اجازت نه بغير څـوک سـفارش نه شی او دهغه دمرضئ نه بغـير څـوک يو کـار نشی کـول نو مرکـزی مضـمون " الـدلائل العقليه علی الدعوی السابقه "

خلاصه دسورة

په سورة کښې ديارلس دلائل عقليه دی ،۱،۲،۴،۹،
۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۵،۲۷،۳۸،۳۹،۴۱ ، او دد دلائلو
ثمــره به هم ذکر کــوی ۳ او ۱۳کښې او دعــوی
دتوحيد په اول کښې ذکرکـوی چه دلائل نه مـنی
نو هغـوی ه به زورن او يــر وی او رد په هغـوی
بانــد په ديــرو آيتونو کښې او چه کــوم داعی دا
دلائل بيانوی نو هغه ته به تسـليان وی او چه کـوم
خلق دا بيان اومنی نو دهغوی صـفات به ذکر کـړی
او هغوی ته بشارتونه به ذکر شی نو سـورة پــد
انداز د دغ مسئل خدمت کوی

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) الْحَمْــــدُ لِلَّهِ دعــــوی توحيد چه ټــــول
دخدائتوب،کارسازيت صـفتونه ديو الله تعـالیٰ دی
نه دبل چا نو په حاجاتو او مشکلاتو کښې يــواځ
هغه رامدد کړئ بل څوک نــبی ،ولی، جن ، فرشـته
مه رامــدد کــوئ دا خــبره بالکل واضــحه ده که چا
کښې لرغونته کښې عقله وی نو هغه به هم پــــد
بانــــد پوهه شی لکه پــــد راروانو خــــبرو کښې دَ
سوچ اوکړی

**فَـاطِرِ السَّـمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ اول دليل عقلی **
چه پيدا کونک دهر څـه اللَه تعـالیٰ د او قـادر الله
تعالیٰ د فرشت خو ځان له مخلوق دی او عاجزان
دی نو معلومه شــوه چه بل څــوک رامــدد کــول ب
کاره دی

**(۲(مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ دويم دليل عقلی **
لکه چه پيدا کونک الله تعـالی د نو دغه شــان نفع
او ضرر او برکت او رحمت هم دالله تعالیٰ په لاس
کښې دی نو په ټولو باند هغه الله تعالیٰ غـالب او
زور د په الله تعــالیٰ څـــوک زوراور نشـــته د نو
تاسو څنګه بل څــوک رامــدد کــوئ او سفارشــيان
ورته وايئ

(۳) يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا ... تـرغيب منلو دتوحيد ته او دريم دليل عقلى راشئ او دا مسئله اومـنئ ځكه چه په تاسو څـه نعمتونه کـړی نو الله تعـالیٰ کــړی خصوصــاً دپيــدائش نه روســتو ســتا درزق بندوبست دزمکې او آسـمان نه ځـوک کـوی نو دغه وخت خو ســتا سفارشی نه وی نو لـو نــور چاته درامدد شي آوازونه کوي
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ... ثمـره د دد سـر واړو دلائلو نه نتيجه او ميــوه راوته چه بل حــاجت ســرکونکي او درامدد شي قابل نشته د
فَــأَنَّى تُؤْفَكُــونَ ... زجر چه خـــالق الله شو او مالک او متصرف فائده رسـان الله شو او نعمتونه دهغه دطرفنه شو بيا بل دربـــــــار ته تلل لويه ب انصافی ده
(۴(وَإِنْ يُكَـذِّبُوكَ ... " التسـلية للرسـول ... داعی خفه شو چه پس د دلائلو نه هم د يعـــــنی مشــــرک په بل طــــرف روان د نو تســــلی چه ديكښي يواځ نه ئ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُـورُ ... سـره تخويف اخـروی هم چه الله تعالیٰ له به ورځ نو پته به اولږی
(۵) يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَـقٌّ ... تزهيد من الــدنيا او تحــذير من عــداوة الشــيطان او تخويف اخـــــروی دوی ددنيا په محبت سست دی نو ځکه اکار کوی او ستا خلاف کوی نو دا دنيا خو دختميدو ده الله تعالیٰ به اودريږی او دا دنيا خائسته کــونکي هغه شــيطان د نو دوی دشــيطان په لمسه ســتا خلاف کوی او آخرت ئ هـير کـړ نو هغه خو ددوی دشـمن د نو دشـمن سـره دشـمنی پکـار دهځکه هغه دعوت دجهنم ورکوی ځکه شرک سـبب دجهنم د ورسره يره دآخرت هم شوه
(۷) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُـوا الصَّـالِحَاتِ ... بشـارت اخـروی چه کومو کســانو د داعی په دعـوت لبيک

اوو او ددلائلو نه ئ فائـده واغسـتله نو دهغـوى انجام
(٨) أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِـهِ زجر دوى دضد او عنــاد دوج نه دحق نه انكــار كــوى ځكه دلائل دحق خو موجــود دى نو ددوى فطــرت مسخ شــو د دوى ته دا مشركانه اعمال بد نه خكارى
فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَـاءُ نو پداس خلقو مهر جباريت لګيدل د دوى كښې اوس انابت نشـته چه الله تعالىٰ ورته هدايت اوكړى
فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ تسلى نو چه كوم خلق د حد ته رسيدلى دى نو هغـوى دوج نه ځـان تكليف كښې مه غورځــوه ددوى هر څــه الله تعــالىٰ ته معلوم دى هغه به ورسره حساب اوكړى
(٩) وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَــلَ الرِّيَــاحَ څلــورم دليل عقلى ســتا كــار ځــان په تكليف كښې غورځــول ندى دلائل بيانول نو دا ورته بيــان كــړه كچرته څــه شک شـــبه وى نو دا به ئ ختم شى نو چه كـــوم ذات دا كارونه كوى نو سـتا حاجـات هم سر كـول شى نو هغه رامدد كړه
كَـذَلِكَ النُّشُـورُ دد دليل نه دا فائـده هم راوتله چه كـــوم ذات اوچه زمكه تــــازه كـــړى نو تابه هم راپاسوى
(١٠) مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِــزَّةَ پنځم دليل عقلى " ان المعــزّ والمــذّل هواالله ســبحانه تعــالىٰ فلِمَ تدعون و تعبـدون غـيره " چه عـزت او ذلت دالله تعــالىٰ په لاس كښې دى نو ول بل څــوک رامــدد كوى چه ستاسو دا خيال وى چه داغيرالله به مــونږ له عزت راكړى نو دا فضول د لكه مريم كښې تير شوى دى
إِلَيْهِ يَصْـعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ عـزت الله تعـالىٰ په نيک اعمالو وركوى او نيک اعمـال بغـير دتوحيد نه

قبول نـدی نو راشئ توحید اومـنئ چه عزتمند شئ او که نه منئ نو
وَالَّذِينَ يَمْكُـرُونَ السَّـيِّئَاتِ تخویف اخــروی دوزخ به مو ځـائ شی او چه کـوم منصـوب دتوحید او دداعی خلاف کوی یا دخپل بچاؤ نو هغه به ټــول ب کاره لاړ شی
(١١) وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُـرَابٍ شپږدلیل عقلی دوزخ نه ځـان بچ کـول غـواړئ نو اوکـړئ په د دلائلو کښې سوچ چه ځـان ته سـوچ اوکـړه سـتا پیدائش الله تعالیٰ په کوم طرز کـړ د مخکښې اول خلق دغټو څیزونو وو نو و که هغ ته دِ سوچ نه رسی نو ځـان ته اوګـوره نو دالله دقــدرت او دعلم انـــدازه به درته اوشی نو معلومه شــوه چه حــاجت پــوره کــونک یو هغه د بل څـــوک نه نو صرف هغه رامدد کړئ بل څوک نه
(١٢) وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ اووم دلیل عقلی دا یو نعمت خاصه دالله تعـالیٰ ذکر کــوی مخکښې و ټول نعمتونه دی نو یو خاص نعمت چه لـږد ته سوچ اوکړه او قدرت او تصـرف دالله تعـالیٰ ته نو پکــارِ ده چه دد نعمت قــدر او شــکر اداکــړئ چه صرف دالله تعـالیٰ عبـادت کـوی او هغه په حاجـاتو کښې رامدد کړئ بل څوک نه
(١٣) يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النه ارِ اتم دلیل عقلی تصـرف دزمانیـاتو ته هم اوګـوره چه دا کـار څـوک کــوی په نظــام کائنــات کښې متصــرف او مختــار صرف الله تعالیٰ د
ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ثمـــره توحید دټـــول تـــیرو دلائلو نتیجه چه دد ټولو دلائلو نه دا خبره معلومه شـوه چه واکـدار او متصـرف او اختیـار مند یو الله تعالیٰ د نو ول بل څوک رامدد کوئ
وَالَّذِينَ تَـــــــدْعُونَ مِنْ دُونه زجر او رد په مشـرکانو چه تاسو دومـره کلک ئ او خپل الهه نه

پریــږدئ نو چه کــوم تسو رامــدد کــوئ نو هغه خو مالکـــان نه دی، عـــاجزان دی دخپل کفن اختیـــار ورسره هم نشته د
(۱۴) إِنْ تَــدْعُوهُمْ لَا يَسْــمَعُوا دُعَــاءَكُمْ دویم زجر او رد چه مالکــان خو درکنــار بلکه چه تاسو ورته کــوم آواز کــوئ نو دَ ســره هغه آواز اوری نه نو قبول به څه کړی بالفرض که واوری نو قبول والا ندی
وَيَـــــــوْمَ الْقِيَامة دریم رد او زجر چه الله دقیامت په ورځ ستاسو خلاف خبره کوی و ستاسو دشرک نه به انکار کوی
وَلَا يُنَبِّئُكَ نو خـــبردار ذات درته دد خـــبر تفصیلی بیان اوکــړو نو دیکښې څــه شک نشــته نو راشه شرک پریــږده او توحید اومنه که بیا د هم څه شک وی نو بل دلیل واوره
(۱۵) يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَــــرَاءُ نه م دلیل عقلی چه ټــول تاسو دالله تعــالیٰ محتــاج یئ او هغه الله تعالیٰ په تاسو دهیچا محتاج ند نو صــرف هغه په خپلوحاجاتو کښې رامدد کــړئ بل څــوک نه او نه هغه دچا نه مجبوره کیږی
(۱۶) إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ تزهید من الدنیا او یــره په دنیا مه نازیږه دا ختمیدونک زنــدګی نن به وی صبا به نه وی او یــره ورکــوی چه که ته دا مســئله نه من نو الله به د لــره نــور پیــدا کــړی دا څــه په الله ګرانه نه ده
(۱۸) وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى تخویف اخروی قیــامت له تیــار اوکــړه هر ســړ به دخپل عمل جوابده وی څوک به ئ مدد نه شی کول
إِنَّمَا تُنْــــذِرُ الَّذِينَ بشـــــارت چه داخلق دد دعوت نه فائده اخلی او ځان دشرک نه پــاکوی نو فائده به ورته ملاو شی

(١٩) وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى اوس دپاره ځلور مثالونه ذکر کوی دمشرک او موحد ، دتوحيد او شرک اول مچال چه ړوند مشرک او دغه شان معبود باطل او بصير ليدونک موحد او معبودحق دواړه برابر ندی

(٢٠) وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ دويم مثال کفر او شرک او عقيده دشرک دشفاعت قهری دا تير دی ظلمت او توحيد او دهغ دلائل بيانول دا رنړا ده دواړه برابر ندی

(٢١) وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ دريم مثال دا مثال په اعتبار دنتيج سره دتوحيد نتيجه ظل آرام او دشرک نتيجه هغه حرور ګرم اور د نو دواړه برابر ندی

(٢٢) وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ څلورم مثال دموحد او مشرک موحد دزړه ژوند د او مشرک دزړه مړ د نو عام مړی او ژوندی برابر ندی نو دغه شان د زړه هغه هم برابر ندی

إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ دد ځائ نه تر آخر تر رکوع " فکيف کان نکير " پور تسلی نبی عليه السلام ته او تخويف دنيوی چه دا کافر د زړه مړه دی نو ته به دوی ته څه واورو؟ ستا کار صرف انذار د ددوی ن دقبليدو صلاحيت ختم شو د دغه شان دنورو پيغمبرانو کار هم وو که ستا تکذيب کوی نو دنورو هم شو د او په اعتراضاتو خفه کيږه مه ته حق پيغمبر ئ د تبشير او انذار دپاره او څوک چه ستا منی نو لکه د مخکښې کافرو به هلاک او تباه شی نو دوی له پکار دی چه ځان دتباهئ نه بچ کړی او پد دلائلو کښې سوچ اوکړی اوګوره مونږه ورته څنګه په طريقه دلائل بيانو دا بل دليل

(٢٧) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ لسم دليل عقلی باران او مختلف فصلونه ميو او د غرونو رنګونه د

څــارو او دانســانانو پکــار ده چه پدیکښې ســوچ اوکړی خو سوچ هغه څـوک کـوی چه هغـوی کښې یره او دا صفات وی چه کوم راروان بیانیږی
إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ معلومیږی داخلق دخشیت او دعلم او دد راروانو صــفاتو نه خــالی دی نو ځکه دقـرآن نه او دد عجیبه عجیبه دلائلو نه فائـده نه اخلی نوزجر هم شو
(٢٩) إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُــونَ كِتَــابَ اللَّهِ دمومنــانو اوصاف او بشـارت اخـروی چه دد عجیبه کتـاب نه فائده اخلی نو دا اعمال به راخکــاره کیږی او دا به ئ بله وه کښړ اوصاف او بشارتونه ذکرکوی
(٣١) وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْــــــــكَ دلیل وحی او صداقت دقـرآن دا چه کـوم بیـان کیږی نو دا دیو زبردست کتاب په حواله کیږی نو راشئ او منئ او د داس کتاب داعیان او خدام خادمـان شئ چه لویه درجه الله درکړی او دالله غوره بندیان شئ
(٣٢) ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ بشارت خادمانو دقرآن ته مصــــطفیٰ به شی او لــــوئ فضل به الله درکړی او جنت به د ځائ شی (٣٥) فِيهَا لُغُوبٌ ترختمه پور
(٣٦) وَالَّذِينَ كَفَرُوا تخویف اخروی چه کوم خلقو دد کتـــــاب نه مخ واړو دا مســـئله ئ اونه منله او دلائل ئ دروغژن اوګڼړل نو لږدهغوی حال هم اوګوره ارمانونه به کوی خو وخت به تـیر وی ددنیا عمر نه ئ د آخرت دپاره فائده نه وه اغست نو اوس دچغو څه فائده نشته د
(٣٨) إِنَّ اللَّهَ عَــالِمُ غَيْبِ السَّــمَاوَاتِ یولسم دلیل عقلی نو راشئ دقیامت دارمـانونو په ځـائ دا دلیلونه اومنئ یو الله تعـالیٰ ستاسو په هر څـه عالم د ستا حاجـات ورته معلـوم دی نو بل رامـدد کولو ته څه حاجت د

(۳۹) هُــوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ دولسم دليل عقلی لږسوچ اوکړه چه ستا نه مخکښې ثوک وو ؟ سـتا پلار نیکه څه شـو؟ او ته دهغـوی په ځـائ ناست نو دا کـار کـونک څـوک د؟ یو الله نو هغه رامـدد کړه که تا هم ناشکری او ناقدری اوکړه نو تبـاه به ش نو خه داده چه ناشکری مه کوه او قدر اوکړه فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْـهِ كُفْـرُهُ تخويف چه ناقـدری اوکړ او شکر اونکړ نو دچا به څه اوکـړ ځـان به خــراب کــړ د رب غصه په شــرک ده او تاوانه به ش په دنيا هم او په آخر باند هم

(٤٠) قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُـرَكَاءَكُمُ زجر مشـرکينو ته او دهغوی دشـرک ابطـال څـومره عجيبه دلائل په عجيب اندز بيـان شو او دا خـبره ثابته شـوه چه بل ثوک د رامدد ش حقـدار ب دالله تعـالیٰ نه نشـته د نو اوس ا ب عقلــو! لږستاسو نه تپــوس چه تاسو چاته رامدد شه وايئ نو تاسو سره په د څــه دليل شـــــــته؟ ارونی عقلی دليل که وی راوړئ مسـتحق دبللو خو هغه وی چه خـالق وی يا ئ حصه دار وی نو دوی داس دی؟ نو جواب نـــدارد نو چه دا نشته نو

أَمْ آتَيْنَـاهُمْ كِتَابًا چه عقلی نشـته نو ځـه څـه نقل راوړئ چه دآسمان نه څـه کتـاب نـازل شـو وی چه هغ کښې دد شــرک جـواز وی وحی خو امکان نه وو نو ځکه مطالبه تـر نه کـوی نشـته نو

بَـلْ إِنْ يَعِـدُ الظَّالِمُونَ هيڅ نشـته بس صـرف دمشرانو دا منګهرت خبر چه دا ځمونږسفارشيان دی او ددوی تعظيم کــول الله تعــالیٰ د نــــزديکت ذريعه ده شرک خو باطل او ب دليله د خو راشه تلوتلو کښختميدلو ختميـدلو کښې دتوحيد يو دليل بل واوره په توحيد ب شماره دلائل دی

(۴۱) إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ ديارلسم دليل عقلى دا دومره زبردست كاركونك الله تعالىٰ نو ستا حاجات نشى سر كول؟ او ستا معبودان باطله دالله د اراد مخ ته عـاجز دى نو شـفيعان به څـه شى

إِنه كَـانَ حَلِيمًا غَفُـورًا تـرغيب راشئ اومـنئ صبرناک ذات درته صبر كوى عذاب لانه دركـوى او مغفرت كوى خو راشئ

(۴۲) وَأَقْسَـمُوا بِاللَّهِ زجر مشــركانو ته چه داعى دراتلو نه مخكښې ئ وئيل چه كه څـــــوک داعى راغ نو مونږبه منو خو اوس ئ كــــــار ته اوګوره چه داعى داس انداز سره دلائل بيان كـړل او په دوى ئ الټه اثر اوكړو نفرت وتكبر او دحق پرست خلاف مر وفريب كوى نو

وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ تخويف دنيوى اودهغ نمون چه دحق پرست خلاف مكروفـريب كـوى نو تبــاه به شى دا مكر وفــريب به دده خلاف شى ن ګور مخكښې نمونو ته

(۴۴) أَوَلَمْ يَسِـيرُوا فِي الْأَرْضِ په تـيره خـبره لږتنــوير چه لږاوګرځئ نو پته به درته اولـږى چه الله تعالىٰ دمشـركانو سـره څـه كارونه كـړى وو الله تعالىٰ ته هر مجرم معلوم هم د او قـادر پـر هم د خو چه نه هلاكــــوى نو حكمت د او وخت مقرر د ځكه :

(۴۵) وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ دفع دشبه چه دا نالائقه ســره د دومــره دلائلو انكــار كــوى نو الله تعــالىٰ ئ تبــاه كــوى ول نه ؟ نو جــواب چه الله تعالىٰ ډير حليم او صـبرناک ذات د كه په هر ګنـاه الله تعالىٰ فوراً نيول كـول نو مخ دزمك به خــالى شو وو داخو الله تعالىٰ څـه معـاف كـړى او چه كوم دګرفت والا ګناه وى نو په وخت مقرره نيـول كوى ب وخته نه كوى مهلت وركوى

حاصل دسورة

ټول دخدائتوب او كارسازيت صفتونه هغه ديو الله تعـالىٰ دى نو صـرف هغه به په خپلو حاجـاتو كښې رامدد كړئ نه بل څوک ځکه دهغه الله تعــالىٰ دا بلنه په عجيبه او ناشــــنا دلائلو ســــره ثابته ده چه عـام انسـان پـر پوهيږى چه الله دا دومـره غت كارونه كـوى پكـار ده چه په حاجـاتو كښې صـرف هغه رامـــدد شى او هر چه معبـــودان باطله دى نو هغه خو عـــاجزان دى او بلنه اورى هم نه په بلنه هيڅ قسم دليل نشــــته نو چاچه دا خـــــبره اومنله اودقــرآن دا دلائل ئ اومنل او دهغ مطــابق روان شو نو جنت به ئ څـــــائ شى او كـــــوم خلق چه دبدبختئ دوج نه داشرک درته خائسـته د او پـد پس روان دى او داخبره نه پريـږدى مو آخـرت خو ئ تباه او برباد د دنيا پس به بيا ارمان كـوى او ر چه دنيا ده نو الله تعــــالىٰ درته دمه كـــوى مهلتت وركـوى او صـبر ورته كـوى كه بيا هم سم نشو نو الله تعـالىٰ د دوى په كرونو خــبردار د او په نيولو ئ قادر د بيا به ئ داس تباه كړى لكه تير قومونه ئ چه تباه كړى وو

امتيازات

**(١) دلائل عجيبه په طــرز غريبه (٢) اليــه يصــعد الكلم الطيب ١٠ (٣) مـــايملكون من قطمـــير ١٣ (۴) لايســـمعوا دعــــاءكم يكفـــرون بشرككم ١۴ (۵) انتم الفقراء الى اللـه ١۵ (۶) ثمّ اورثنا الكتــــــــاب ٣٢ (٧) ومن الجبــال جـــدد بيض ٢٧ (٨) انما يخشى اللـــه من عباده العلماء ٢٨ **

تمت سورة فـاطر بعـون من هو عـالم بـالحوادث والخاطر الذى عليه قصد السبيل ومنه ا جائر

نن ٣ ذى قعـــده ١۴٣٣ ه او نولسم ســــتمبر د او داربعاء (شورو) ورځ ده دبل كاپئ په انتظار ووم

**خو څه خوند ئ اونکړو نو داسورة مِ څه نـر نـر په لږو پانړو کښې اولیکلو په جیل کښې ناست یم دالله تعالیٰ په فیصله خوشحاله یم او رضایم الله تعـالیٰ دِ پـد ځما ګناهونه معـاف کـړی او ځما د والد محترم او والد محـترمې چه هغ ته انتهـائی تکلیف د ځما په جـدایئ بانـد او ځما خویـندو او رونـړو او بچو او رشـته دارانو ،طالبـانو،اسـتاذانو، ملګرو ټولو ته تکلیف د الله دِ دټولو ګناه معـاف کـــړی او الله تعـــالیٰ د ټولو ته ددنیا او آخـــرت خوشحالئ ورکړی الله تعالیٰ د په ټولو رحمتونه ددنیا او آخـرت رااوورئ الله تعـالیٰ ځما مـور ته صـحت کامله نصـیب کـړ او خـدائ پـاک دِ ورلـره برکتی عمر نصیب کړی او الله تعـالیٰ دِ ما په خـیر وعـافیت دد جیل نه کـور ته بوځی سـره دنـورو جیلیانو ملګرو چه داټول خلق خوشحاله شی او ځه دالله تعـــالیٰ ددین خـــدمت په آزاد میـــدان کښې اوکـــړم الله دِ توفیق راکـــړی الله تعـــالیٰ دِ ځما رونـړه په دنیا اوآخـرت عزتمند کـړی او نسـلوه د ورلره غوړ کړی او په قرآن و سنت دِ آباد کـړی او قرضونه او مصیبتونو نه د، په دنیـااو آخرپه امـان کـړی سـره ځما دماماګـانو ماسی ګـانو او رشـته دارانو او طالبـانو اسـتاذانو او ملګـرو نه په جیل کښې هر ســـــاعت مِ دمدرس جـــــواهرالقرآن طالب،دیوال،کمره ،اونه ،بوټ په زړه راوریـږی او هر استاذ مِ دزړه نه اوځی نه او مشـهور طالبـان مِ ډیر زهـیرَوی الله تعـالیٰ دِ ټـول په دنیا او آخر کامیاب کـړی او الله دِ ماله نیک اولاد ددین خـدمت له نصـیب کـړی او حمـاس دِ الله تعـالیٰ کامیـاب کړی آمین آمین یارب ّ العلمین **

انا الاحقر ابو حماس مجتـبیٰ عـامر بن عبـدالمتین رحمه الله تعالیٰ وغفرلهما ۰۶ : ۰۴ بعدظهر

دبل□ کــاپئ په انتظــار ناست کاغذ راســره بالکل خلاص شو پیس□ مِ ورکـــړی دی خو څـــه اوبه شی اوبه شی وائی الله دِ مــادد□ خلقو نه ســره دټولو جیلیانو خلاص کړی اٰمین

□□□□□□□□□

سورة يٰس

سورة يس مكى سورة د پہ نزول كښې يو څلويښتم(۴۱) نمبر د پس دسورة الجن نہ او پہ ترتيب دسورتونو كښې شپږديرشم (۳۶) نمبر د پس دسورة فاطر نہ

مناسبت دمخكښې سورة سره

ربط او مناسبت دسورة يٰس دسورة فاطر سره پہ ګڼرو وجوهو باند د دهغ نہ ځن دلتہ ذكر كيږى

اوله وجه : هر كله چه پہ سورة فاطر كښې پہ نفى دشفاعت قهرى دلائل عقليه پيش شو نو پد سورة كښې دعقليه سوره نقليه هم ذكر كوى چه مسئله پہ ذهن كښې خه مضبوطه شى او قرار اونيسى

دويمه وجه : پہ سورة سبا او فاطر كښې نفى دشفاعت قهرى اوشوه نو پہ سورة يٰس كښې پر تفريع كوى چه دا شفيع غالب نہ دى فائده نشى دركول نو بائيكاټ تر اوكړه

دريمه وجه : دسورة فاطر پہ آخر كښې اوو چه دعذاب وخت مقرر د رابشى نو پہ سورة يٰس كښې نمون دعذاب ذكركوى

دعوى دسورة

دسورة يٰس مركزى مسئله هغه نفى دشفاعت قهرى او بائيكاټ او تبرّى دالٰهو باطلو نہ پہ دليل نقلى سره يعنى داسورة دمخكښې دوو سورتونو خلاصه ده ځكه داولنى باب د څلورمې حصې آخرى سورت د نو نتيجه داشوه چه خبره پہ نقل او عقل ثابته شوه او شبهات دفع شو نو اوس دالٰهو باطلو نہ بائيكاټ اوكړه ځكه چه هغه سفارشيان ندى اونه څه وس لرى نو درامدد كولو فائده ئ

ځه ده یعنی اصل مضمون هغه بائیکاټ او بـرات دے دالهو باطلو نه نتیجه د دوو مخکښې سـورتونو او په بائیکـــاټ نقلی دلیل پیش کـــوی چه رجل مومن څنګه بائیکاټ کـړے وو دعـوی په آیت ۲۳،۲۴ کښې ذکر ده

خلاصه دسورة

سورة یٰس دا خپله مسـئله پداسې انـداز بیـانوی چه اوله رکوع بطور تمهید ده لار سموی په هغې کښې صداقة دنـبی علیه السـلام اود قـرآن کـریم او چه څـوک دقــرآن نه فائــده نه اخلی نو هغــوی زجر اوتخویف اود فائده اغستونکو تذکره ده د " واضرب لهم " آیت ۱۳ دلیل نقلی په دعـــوی دســـورة اول درسولانو نه بیا په ۲۰ کښې درجل مومن نه د ۲۸ نه تر ۳۲ پـورې تخویف دنیـوی ذکرکـوی بیا دلائل عقلیه د ۳۳ نه تر ۴۴ پــورې او پدیکښې هم تخویف ذکر کــوی بیا زجرونه د۴۵ نه تر ۴۸ او بیا اثبــات دآخرت او تخویف او بشـارت ۶۵ بیا تخویف دنیــوی ذکر کوی او صداقت دقــرآن د ۷۱ نه ۷۳ پــورې بیا دلائل عقلیه او بیا زجرونه او آخر کښې دعـــــوی دتوحید ذکرکوی دخلاصې په طور باندې یعنی لنــډه دا چه په سورة کښې صـداقة دقـرآن او نـبی علیه الســـلام او په دعـــوی دلیل نقلی او عقلی او نه منونکو ته زجرونه او یرې او منونکو ته بشارت

<u>فائـده :</u> سـورة یٰس ته دقـرآن زړه وئیلې شـوې دې لکه حدیث کښې راځی چه :

" ان لكلّ شيئ قلباً وقلب القرآن يٰس ومن قرأها كتب الله له بقرأتها قرأة القرآن عشر مرات "

]سنن ترمذی کتاب فضائل القرآن بـاب ماجـاء فی فضل یٰس[(اګر چه په دې حدیث کښې ضعف شته دې) <u>ترجمه</u> چه دهر یو څـــیز زړه وی او او دقـــرآن کـــریم زړة هغه یٰس دې او څـــوک چه ســـورة یٰس اولـولی نو هغه ته دومـره ثـواب ملاویـږی لکه چه

قرآن كريم لس ځله اولولی ځمونږ شیوخ کرام دهغ وجه ذکرکوی چه دادقرآن کریم زړه په څه وجه د ؟ ځکه چه قرآن کریم مقابل او مخالف دشرک د او دشرک زړه چه د نو هغه شفاعت قهری عقیده ده ځکه دشرک ټول بنیاد هغه په د عقیده د او دا سورة دا عقیده رد کوی نو ځکه ورته دقرآن کریم زړه وئیل شی او دد عقید نه پکښې دبائیکاټ اعلان د په آیت ۲۳،۲۴ کښې]بلغة الحیران ص ۲۲۰ ج ۲ تفسیر سورة یٰس]

مقاصدالایات وتناسبها

(۲) وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ صداقة القرآن والرسول ډ تر ۵ پور او ترغیب منلو ته چه نبی علیه السلام دالله تعالیٰ حق پیغمبر د او په صراط مستقیم د او دهغه په صداقت باند قرآن کریم شاهد د چه عزیز ذات او رحیم رالیږل د عزیز د چه څوک خلاف اوکړی نو عذاب به ورکوی او رحیم د که توبه اوباسی اومنی نو مهربانی کوی نو راشئ داس حق پیغمبر دداس حق کتاب په حواله تاسو ته مسئله کوی نو راشئ او دا اومنئ

(۶) لِتُنْذِرَ قَوْمًا حکمت دارسال چه نبی علیه السلام الله تعالیٰ حق پیغمبر کړ د نو دد دپاره چه دا قوم دمسئل دتوحید نه ندی خبر او شرک نه پیژنی اودشرک بنیاد نه پیژنی نو پیغمبر به دوی په هغه مسئله پوهه کړی

(۷) لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ دفائد دنه اغستونکو بیان تر آیت لسم پور یعنی ا محبوبډ ! ا داعی! ته خو بیان کو خو ستا څه خیال د چه ټول به منی او چه ځه بیان اوکړم نو دوی به ځما په ددعوت لبیک اووائی نو الله تعالیٰ وائی چه ډیر به ایمان نه راوړی په ډیرو دعذاب فیصله شو

ده او دايمان نه راوړو فيصله پر□ شـو□ ده يـره دا ول□ ؟
(٨) إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا □□□□ وجه دايمـان دنه راوړلو □ تر آيت ١٠ پــور□ □ چه په دوى ددوى دكرتوتونو دوج□ نه مهر لګيـدل□ د□ او ضد او عنـاد كوى دحق سره او حق پرست سره او انابت پكښې نشته په دوى ستا بيان كول او نه كول برابر دى□
(١١) إِنَّمَا تُنْـذِرُ مَنِ اتَّبَـعَ الـذِّكْرَ □□□□ بيـان دفائـده اغستونكو□ يعـنى داسى نه ده چه ګـنى سـتا آواز هغه به ب□ كاره شى□ نه څه خلق چه انـابت پكښې وى هغه به فائده اخلى□
فَبَشِّرْهُ □□□□ منونكو دقرآن او فائده اغسـتونكو ته خوشحالى□
(١٢) إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَـــوْتَى □□□□ دليل عقلى په طريقه دتخويف اخــروى□ چه ځــه داس□ زبردست ذات يم نو ځما دكتـاب او راليږل□ شـو□ مسـئل□ نه انكار ندى كول پكار □ ددوى هر څه ماته معلوم دى او حسـاب به ورسـره كـوى نو بيا څـه كـوى□ نو راشئ او دا مسئله اومـنئ او دا مسـئله څـه ناشـنا نده او دا پيغمبر پديكښې يواځ□ ند□□ بلكه
(١٣) وَاضْـــــرِبْ لَهُمْ مَثَلًا □□□□ اول دليل نقلى په دعوى □ دا پيغمـبر يـواځ□ نـد□ بلكه نـور انبيـاء هم مـونږكلى ته پـد□ مسـئله ليږلى وو چه هغـوى رد دشفاعت قهـرى اوكـړى نو هغه خلقو نه وه منل□ نو خلاص نه شو نو دا خلق هم نشى خلاصيدل□□
(١٤) إِذْ أَرْسَـلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ □□□□ دپيغمـبرانو تائيد په دريم پيغمـبر سـره□ او دپيغمـبرانو خپل منصب خودل چه مونږ الله تعالىٰ راليږلى يو□
(١٥) قَـــالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَـــرٌ مِثْلُنَا □□□□ دقومونو انكار په سختئ سره□

(١٦) قَـــالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ دانبيـــاء كرامو عيهم الصـلوات والتسـليمات په عجيب انـداز بانـد خپل صداقت پيش كول او خپله ذمه داری خودل
(١٨) قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ دقومونو په هغـوی بد فالی نيول او دهمكيان وركول
(١٩) قَـالُوا طَـائِرُكُمْ مَعَكُمْ دانبيـاء جـواب او هغوی لره دعذاب نه يرول
(٢٠) وَجَــاءَ مِنْ أَقْصَــى الْمَدِينة رَجُــلٌ دويم دليل نقلی په مقصد دسورة چه لكه انبياء كرامو دا مسئله بيان كړ وه نو دغه شان دهغوی يو شـاګرد او عـام زمينـدار سړی دا مسـئله بيـان كـړ ده او دشرک نه ئ برات كړ قـوم هغه شـهيد كـړ او هغه هغه شان د توحيد آواز كوی
يَا قَـوْمِ اتَّبِعُـوا درجل مـومن دخپلو اسـتاذانو اتباع طرفته ترغيب وركول
(٢١) اتَّبِعُـوا مَنْ لَا يَسْـأَلُكُمْ دخپلو اسـتاذانو دحقانيت نخه خودل
(٢٢) وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي دخپل عقيد برملا اظهـار كـول سـره دليل نه چه فطـرنی او سـره دقوم ديرولو نه چه " اليه ترجعون "
(٢٣) أَأَتَّخِـذُ مِنْ دُونه آلِهَـةً دعـوی دسـورة بائيكــاټ كــول درجل مــومن دالهو بــاطلو نه چه هغـوی څما سـفارش قـدر نشی كـول نو نـور به ماله څه خر دخټ اوباسی نو هغه بائيكاټ كـړ نو تاسو هم بائيكاټ اوكړئ
(٢٤) إِنِّي إِذًا په غلط عقيـــد او دشـــفاعت دعقيد والو باند دضلالت فتوىٰ لګول
(٢٥) إِنِّي آمَنْتُ بِـرَبِّكُمْ خپله عقيـده بـار بـار وائی قــوم پــر جمع دی او وهی ئ او هغه خپله عقيده داس برملا خكاره كـوی او ټولو ته وائی چه تاسو هم دا واورئ او اومنئ

(۲۶) قِيلَ ادْخُلِ الْجَنة بشـارت چه کله رجل مومن دا اعلان اوکړو او قوم هغه لره شـهيد کـړو نو دا آوازونه شو په آســــمان کښې چه " ادخل الجنة " هغه جنتی شو
قَــالَ يَا لَيْتَ قَــوْمِي دمـــرګ په وخت کښې درجل مومن دقـوم دهـدايت ارمـان کـول او دجنت دتلو سبب خودل چه دوی دد مسئل په خوند پوهه نشو دا خو سبب دمغفرت او اکرام د
(۲۸) وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ تخويف دنيوی تر آيت ۳۱ پــــــور چه کومو قومونو او نه منله نو هغه ما څنګه تباه کړل او دهغـوی هغه سفارشـيان چه دوی په عقيده دسـفارش لرله نو هغـوی خلاص نه کـــړل دغه قـــوم اونه منله نو تبـــاه شو نو که تاسو هم ضد او عناد کـوی نو تبـاه به شئ لږسـوچ اوکړئ
(۳۱) أَلَمْ يَـرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا اول دليل عقلی دا په دعوی دسـورة اول دليل عقلی ذکر کـوی چه دا مشـــرکان ګــوری نه چه دوی نه مخکښې مــونږه څــومره مشـــرکان هلاک کـــړی وو چه هغـــوی الهه باطله جوړ کړی وو او په هغوی بانـد ئ ګمـان وو چه دا به مونږه خلاص کړی او سفارشـيان ئ ورته وئيلی وو چه دا به څمـونږه په مصـيبت کښې پکـار راځی نو چه کله عذاب راغ نو بيا هغه سفارشيانو او الهو بـــــاطلو خلاص نه کــــــړل چه دنيا ته ئ راواپس کړی او دعذاب نه ئ خلاص کړی
(۳۲) وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا تخويف اخروی نو ټــول به حساب له پيش کيږئ نو څه جــواب به ورکــوئ دنيا ته خو بيا واپسی نشــــــته نو راشئ اوس د الهو بـــاطلو نه بائيکـــاټ اوکـــړئ او دتوحيد قائل شئ اوتوحيد څه ګرانه مسئله نــده راروان دلائلو کښې سـوچ اوکـړئ نو چه معمـولی عقل درکښې وی نو هم به څه سوچ اوکړئ او پوهه به شئ

(٣٣) وَآيَـــــةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَـــــةُ □□□□ دويم دليل عقلی□ دزمک□ تازه کيـدل او نـور امـور دا چا کـړی دی تر آيت ٣٥ تر آخره پور□ پد□ باند□ خو بل څـوک قـادر نشــته نو دهغه ذات شــکر اوکــړئ او صــرف دهغه عبادت اوکړئ او په حاجاتو کښې يــواځ□ هغه رامدد کړئ بل څوک نه او دنورو الهو نه بائيکــاټ اوکړئ□

(٣۶) سُــبْحَانَ الَّذِي خَلَــقَ □□□□ دريم دليل عقلی□ دريم دليل عقلی ذکر کــوی او په تســبيح ســـره ورسـره دعـوی دتوحيد هم ذکر کـوی چه کـوم ذات دغه کارونه کـوی نو دهغه سـره شـريکان او حصه داران نشــــــته د□□ هغه دشـــــــفيعانو وزيرانو ،مشيرانو،شريکانو نه پاک او منزه د□□ نو تاسو ئ□ هم پاک او منزه اوګڼړئ□

(٣٧) وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْـلُ □□□□ څلـورم دليل عقلی□ دا دليل تر آيت ۴٠ تر ختمه پــــــور□ د□□ چه پديکښې دزمـان□ او زمانيـات انقلاب ته اوګـوره□نو ده ورځ□ او شپ□ او نمر او سپوږمئ نظــام ټــول دا په قبضه او تدبير او تقدير دالله تعالیٰ روان دی نو که څوک سفارشی وی چه پديکښې معمولی تـرميم اوکـړی نو اوخايئ نو جواب ندارد □ نو معلومه شـوه څـوک نشته د□□

انقلابات جهان واعظ حق ه□ سن لو هر
تغيرس□ صدا آتي ه□ فافهم فافهم

(۴١) وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا □□□□ پنځم دليل عقلی□ دا تر آيت ۴۴ پور□□ چه ځه لږځپل حالت ته په کشــتئ کښې ســوچ اوکــړئ □ کشــتئ او نــور څيزونه د ســورلئ الله تعــالیٰ پيــداکړی دی چه څــه ځمــونږ خوخه شی نو تاسو غرقول□ شم نو بيا ستاسو هغه سفارشيان او فرياد رسان فرياد رسی نشی کول□ □ نو معلومه شوه چه څوک سفارشی نشته د□□ نو ول□ تاسو نورو پــور□ انخـتی يئ ددوئ نه بايئکـاټ

نه کوئ صاف بائیکاټ تر اوکړئ نو دبائیکاټ او دیریدلو په ځائ ددوی بې انصافئ ته ګوره
(۴۵) وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا اولنۍ زجر په اعراض بانديې چه ددلائلو نه دفائدې اغستلو په ځائ او د یریدلو په ځائ چه اووئیل شو چه که الله اوغواړی نو غرق به موکړی نو چه دوی ته یې اوئیل شی چه هیڅ پته نه لګی چه دکوم طرفنه عذاب راځی او چه څومره دلائل پیش کو نو دوی " عنه ا معرضین " (۴۶)
(۴۷) وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا الزجر باستهزاءهم مع المومنین یریدل او اعراض لا څه چه دالله تعالیٰ دتوحید منونکو پور استهزاء کوی چه دا خدائی غریبان او خوار پیدا کړی دی نو دوی سره څه مدد کول دا دالله کارونو کښې ګوت وهل دی داس نالائقه او بې انصافه دی
(۴۸) وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ زجر باستبعادهم الحشر چه اصل ددوی دبې انصافئ وجه هغه داده چه دوی د آخرت منکر دی او داد عقل نه لر ګنړی نو دا ستاسو څومره بې انصافی ده قیامت خامخواه د راتلو نو بیا به څه کوئ نو ځکه ورپس
(۴۹) مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تخویف اخروی یره دآخرت ذکر کوی معین وخت الله تعالیٰ ته معلوم د دوخت تپوس مه کوه تیار کړی دِ ورله څه دی؟ ناڅاپه کښې به راشی یو خطرناک آواز به اوشی او بیا به مړه او هلاک یئ
(۵۱) وَنُفِخَ فِي الصُّورِ دویمه نفخه او دخلقو پاسیدل دا هم دیر حصه ده چه دقبرونو نه پاسئ نو بیا به درله درسولانو ددعوت ارمان درشی او الله تعالیٰ ته به حاضر شی او دخپلو کړو بدل به

بیا مومې نو راشه اوس اومنه اوګوره تـه، چه چا منلی وه

(۵۵) إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنة الْيَوْمَ بشارت اخروی جنت او قسماقسم نعم به الله تعـالیٰ درکـړی او دالله تعالیٰ دطرفنه به درته دسـلام آواز اوشی ځکه دوی په دنیا کښې دالهه بـاطلو نه بائیکـاټ کـړ وو او الله تعـالیٰ ئ دشـریکانو او شـفیعانو قهریو نه پاک ګنړل وو

(۵۹) وَامْتَازُوا الْيَوْمَ تخـوف اخـروی او چه کـوم خلق مجرمـان وو او هغـوی دالهو بـاطلو نه بائیکاټ نه وو کړ او نور سفارشـیان ئ ګـنړل نو دهغوی دحال هم لږه تماشه اوکړه

(۶۰) أَلَمْ أَعْهَــدْ إِلَيْكُمْ جــرم ددوی چه هغه جرم ددوی دا وو چه ځمونږ دتوحید ددعـوت مقابله کښې ئ دشـیطان دعـوت منلو او شـرک او الهو بـاطلو پس روان وو او صـرف دیو الله تعـالیٰ عبـادت ئ نه کولو او شیطان قابل داتبـاع نه وو چه ځکه دهغه کـار اضـلال د نو اوس دوزخ ځـائ شو اوځه عمل به ئ پټیږی نه تر آیت ۶۵ پور

(۶۶) وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا پد دوو آیتونو کښې تخویف دنیــوی چه یــره پــد دنیا کښې ول الله تعـالیٰ دا کـافران نه نیـوی او غرقـوی ئ نه ؟ نو جواب چه په زوره ایمان دالله نه د خوښ ګنی نو په یو ساعت به ئ غرق کړ تباه کـړ و الله پـر قادر د

(۶۸) وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ زجـر، مشـرک زوری چه ځـومره په عجیب انـداز بیـان اوشو نو راشئ اومنئ سـوچ اوکـړئ الله اعضـاء اندامونه درکـړی دی نو چه په ځوانئ کښې سوچ اونکړی نو چه بوډا ش او اندامونه دِ کـار پریـږدی نوبیا به څـه سـوچ اوکړ او مسئله به زده کړ نو عذر هم نش کول

نو يــره مــنى نه ؟ نو منل چرته دى الله قــرآن ته دشعر وغيره نسبت كوى
(۶۹) وَمَا عَلَّمْنَــاهُ الشِّــعْرَ صــداقة الكتــاب دومره زبردست كتاب چه په زبردست انداز مسـئله كـوى او سـتا دصـدق ګـواهى كـوى د ته شـعر او شاعرئ نسبت هغه ب كاره د دا خو الله تعـالىٰ يو عظيم مقصد له راليږل داو صاف دنصيحت بيان د خو ضــدى او هټ دهــرم كله فائــده اخلى لكه اوګــوره قــرآن څنګه دلائل بيــانوى لكه دا راروان دلائل اوګوره خو چه سوچ اوكړى
(۷۱) أَوَلَمْ يَــــرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا شپږم دليل عقلى تر ۷۳ پــور دخــاروو پيــدا كــول ځــان له دليل دهغــوى تــابع كــول او ســورلى ځــان له دليل او دهغوى نه فائد ځان له دليل نو در شو
(۷۳) أَفَلَا يَشْـكُرُونَ نو دد دلائلو تقاضا هغه داده چه اوس دالله تعالىٰ شـكر اوكـړئ خو دوى بيا هم شـكر نه كـوى او نـور سفارشـيان او مـددګاران ګرځــوى پكــار خو داوه چه بائيكــاټ كـــړ و خو بائيكاټ چرته اوګوره دبَ انصافو ته چه
(۷۴) وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ زجر، چه بيا هم دا ب انصافه دومره نالائقى كـوى چه نـور مـددګاران او سفارشيان جوړوى
(۷۵) لَا يَسْتَطِيعُونَ عجز دالهو باطلو
(۷۶) فَلَا يَحْزُنْـكَ قَـوْلُهُمْ تسـلى، او تخويف چه ته داس بيان كو او دوى اعتراضـونه كـوى او نه منى نو خفه كيږه مه دا هر څه الله تعـالىٰ ته معلوم دى
(۷۷) أَوَلَمْ يَـرَ الْإِنْسَـانُ زجر بضـرب امثـالهم لله تعالىٰ انسان ب انصافه مشرک ته ګوره ځــان ته فكر نه كـوى چه الله تعـالىٰ څنګه پيـدا كـړو او الله تعـــالىٰ له مثالونه وائى چه ډى سى (D.C) له ځى نو دچپړاسى ضـــرورت وى او چه كـــوټ ته

خیژ نو دسیږهئ ضرورت وی او داله څه چه دالله دقدرت نه انکارکوی چه دا زاړه هډوکی به څوک راوچتوی
(۷۹) قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي دليل عقلی او اثبات دقیامت چه ا ب انصافه دداس ذات باره کښې داس خبره کول څومره ب انصآفی ده ورپس هم دلائل دقدرت دالله تعالیٰ ذکر کوی نو قادر هم د او عالم هم د نو څه مانع د چه مړی نشی ژوندی کول او وخت هم نه غواړی صرف اراده او کُن وئیل دی نو دا انکار او اعتراضونه مناسب ندی خه داده چه پد دلائلو دنقل او عقل کښې سوچ اوکړئ او الله تعالیٰ د شریکانو نه پاک اوګنړئ
(۸۳) فَسُبْحَانَ الَّذِي خلاصه او نچوړ دسورت ددلائلو نتیجه دا شوه چه الله تعالیٰ څوک شریک او حصه دار نشته نو چه څوک کوم الهه باطله جوړوی نو دهغ نه دِ د بائیکاټ اعلان اوکړی او الله تعالیٰ ته به ورجمع شی نو تپوس به کیږی
حاصل دسورة
قرآن کریم دپیغمبرۀ دحقانیت ګواهی کوی او هغه ناخبرو ته صافه مسئله بیانوی چه کوم الهه د الله نه علاوه جوړکړی دی دهغ نه بائیکاټ اوکړی او پد مسئله نور انبیاء هم راغلی وو او هغه رجل مومن څنګه بائیکاټ کړ وو نو هغه څنګه کامیاب شو او جنت ته داخل شو او دا خبره دعقل سره هم بالکل موافق ده نظام ارضی او سماوی او بحری هر څه دد شهادت کوی نو بائیکاټ اوکړئ بیا هم مشرک ب انصافه بائیکاټ نه کوی په شرک اوپه الهوباطلو کلک د او غلط مثالونه وائی نولکه دتیرو قومونو به هلاک شی او بیائ ماته راتلل دی نو هلته به هم ذلیله شی او چه کوم منونکی دی نو هغه به جنت کښې خوشحاله وی نو

راشئ دد کامیـابئ دحصـول دپـاره دا آواز اوکـړئ چه " فسبحٰن الذی بیده "
امتیازات
(۱) شهادة دقرآن په صداقة دنبی علیه السلام (۲) واقعه درســولانو (۳) واقعه درجل مــومن (۴) فلاصریح لهم (۵) ومن نعمّره ننکّسه
تمت ســورة یٰس بعــون رب العٰلمین الــذی خلق السمٰوات والارضین
نن د پنځم ذیقعــدي ۲۱ ســتمبر دجمعه ورځ ده بله کـاپی ئ رانه وړه نو دطالبـانو کتابونه ئ په چاپه کښې راوړی نو هغ کښې مِ صفا پـاڼې اوشـلول او دا لیکل مِ شروع کـړل پـرون هم ډیر پریشـانه ووم او نن هم ورځ په ورځ مِ پریشانی زیاتیږی خو سره دد نه دالله تعالیٰ په فیصله خوشحاله یم او امید لرم چه په خپل فضل به مِ خلاص کــړی الله دِ کړی اٰمین ۰۴ : ۰۰ بعد از ظهر

سورة الصٰفٰت

ســورة الصــافات مکی ســورة د په نــزول کښې شپږپنځوستم(۵۶) نمـبر د پس دسـورة الانعـام نه او په تـــرتيب دســـورتونو کښې اووه ديرشم (۳۷) نمبر د پس دسورة يٰس نه

دويم باب دڅلورمي حصي

دڅلورمې حصې اول بــاب هغه ختم شو چه په هغ کښې نفی دشــفاعت قهريه اوشــوه دد ځــائ نه دويم بـــاب دڅلـــورمې حصې د پديکښې هم در ســورتونه دی صــافات،ص او زمرپديکښې نفی دشفاعت قهری ده خو په ترقئ سره دماســبقه نه مخکښې دلائل وو اوس دلته نفی دتصـــــــرف دشــفعاؤ نه چه تاسو چاته شــفيعان وايئ نو هغه ده څه وس او طاقت نه لـری متصـرف نـدی نو په سورة صافات کښې به وائی چه عاجزان دی او ص کښې به وائی چه په هغوی ځان له مصـائب راغلی وو او په زمر کښې به ئ نتيجه راوباسی ســــــره ددليلونو نه چه فاعبداللــه مخلصا چه شــفيع قهــری نشــته داول بــاب نه معلومه شــوه او هغه شــريکان او نيکــان بنــديان عــاجزان دی نو اوس صرف ديو الله تعالیٰ عبادت اوکړئ دبل چا نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناسبت دسورة صافات دسورة يٰس ســره مختلف وج دی

اوله وجه : هرکله چه په ســـــورة يٰس کښې نفی دشـــفاعت قهـــری اوشـــوه په دليل نقلی ســـره دصاحب يٰس نه نو سورة صافات کښې اوس عجز ذکر کــوی چه داټــول الله تعــالیٰ ته عــاجزان دی ددوی څــه اختيــار نشــته د لکه چه مشــرکان زعم

کوی او په د عاجزئ الله تعالیٰ دهغوی اکرام کړ
وو نو څنګه به شفیعان شی
دویمه وجه : دســورة یٰس په آخر کښې اوو چه " بیده ملکوت کـلّ شـیئ " نو دلته دمخلـوق عجز چه دهغوی په لاس کښې هیڅ نشته د
دریمه وجه : په ســـورة یٰس کښې بشـــارت او تخویف وو خو په مختصـــره طریقه بانـــد نو په ســـورة صـــافات کښې دهغه بشـــارت او تخویف وضاحت کوی
دعوی دسورة
دسورة مرکزی مسئله هغه ده " عجز المصـطفین" چه دالله تعالیٰ غوره مخلوق الله تعالیٰ ته عاجزان دی او دائ سـبب داکـرام د عـاجز ،انبیـاء فرشـت عاجز او دغه شان جنات عاجز نو معلومه شــوه چه متصرف او کارساز صرف الله تعالیٰ د
خلاصه دسورة
ابتداء نه عجز دفرشتو اودا شهادت په توحید باند یعنی دفرشتو عجز ئ شاهد کړ د په توحید باند بیا عجز دجنـــاتو د ۷ نه تر لسم ۱۰ آیت پـــور دلسم آیت نه روسـتو یعـنی د ۱۱ نه زجر منکرینو د آخــرت ته او تخویف او ســبب ددوزخ ته دتلو په آیت ۳۵ کښې بیا بشـــــارت او تخویف تر آیت ۷۴ پــور بیا د۷۵ نه تر آیت ۱۴۸ پــور عجز دانبیـــاء کرامو علیهم الصلوات والسـلام اووه انبیـاء کـرام دهغــوی احــوال او عجز چه ټــول الله تعــالیٰ ته عـاجزان وو او الله تعـالیٰ ئ اکـرام کـړ وو بیا د ۱۴۹ نه عجز دملائکو او د ۱۵۸ نه تر ۱۶۳ پـــــور عجز دجنـــاتو او بیا د ۱۶۴ نه عجز دفرشـــتو دریم ځلی او بیا زجر ۱۶۷ او بشـــارت او تخویف او ختم دسورة په دعوی اصلی باند
مقاصد الایات وتناسبها

(۱) وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ؛ دفرشــتو عجز په دريو آيتونو كښې ؛ پديكښې اول حـال چه هغـوى دالله تعـالىٰ په دربار كښې صف بسته دى۔
(۲) فَــالزَّاجِرَاتِ زَجْــرًا ؛ دويم حـــال چه هغـــوى شيطان زغلوى خدمت كوى ؛
(۳) فَالتَّالِيَـاتِ ذِكْـرًا ؛ دريم حـال چه دالله تعـالىٰ ذكرواذكـار كـوى تسـبيحات كـوى۔ نو چه كله هغه داسې عاجزان۔ شو۔ نو څنګه به شفيعانِ غالب شى چرې نشى كيدې دا حالت ددې شهادت كوى چه :
(۴) إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ؛ دا هغه مشهودبه ؛ او مسئله دتوحيد دفرشتو اقوال اواحوال ددې خــبرې ګـواهى كوى چه معبود برحق او كار ساز متصـرف په زمكې او آسمانونو كښې صرف يو الله تعالىٰ دى۔
(۶) إِنَّا زَيَّنَّا السَّـــمَاءَ الــدُّنْيَا ۔۔۔۔ ددې ځـــائ نه تر لسم آيت پورې عجز الجنـات او دهغـوى احـوال چه هغه هم عـــــاجزان دى نو څنګه شـــــفيعان شى ؛ ورســــره به په كـــوكب پرســـتو هم رد شى چه په ستورو كښې صـرف دا فائـده ده بله فائـده پكښې نشـــته چه تاسو كـــومې جـــوړوئ دا فضـــول دى۔ (عامر) دجناتو احوال دعجز۔
)۱(لا يسّمعون ؛ اوريدل نشى كولې۔ (۲) يقـذفون ؛ (۳) دحـــوراً۔(۴) ولهم عــذاب ؛ (۵) الامن خطف ۔۔۔ (۶) فاتبعه ؛ نو ددې احؤالو نه معلوميږى چه شفيعان كيدلې نشى۔
(۱۱) فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَـدُّ خَلْقًا ۔۔۔۔ زجر منكرينو دآخرت ؛ څـومره خكلى انـداز سـره دمخلـوق عجز بيــان شو چه مخلــوق ټــول دالله تعــالىٰ مخې ته عاجزان دى نو دې بې انصـافو د منلو په ځـائې ټـوقې شروع كړې او چه كـوم دلائل بيـانيږى نو هغه ورته ګپ خكارى او دآخرت نه انكار شروع كـړى نو ولې ددوى پيدائش په مـونږګران دې څـه ؟ دا زجر تر ۱۷ پورې۔۔

(١٨) قُـلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِـرُونَ اثبـات دآخـرت او تخويف دا بعيـــده مه ګـــڼرئ دا دراتلو ده بيا به ارمانونه کـوی دشـرک ټـول ملګـری او معبـودان باطله به جمع يئ خو ديو بل مـــدد به کـــول نشئ هس پر دنيا کښې نازيدل دا تر ٢۶ پور

(٣۵) وَأَقْبَلَ بَعْضُـهُمْ دا هم د تخويف حصه ده خو دپـيرانو مريـدانو جهګـړه په دوزخ کښې او ديو بل نه دبرات اعلان چه ديو بل مدد به نشئ کـول تر آيت ٣۴ پور

(٣۵) إِنه مْ كَـانُوا إِذَا قِيـلَ لَهُمْ زجر او سـبب دعذاب د تخويف په مينځ کښې ئ زوری چه اصل وجه ځـه وه چه تاسو توحيد نه منلو نو ا نـالائقو اوس اومـــنئ کنه دتوحيد نه به انکـــار کولو او دتوحيد داعی ته به مو نسبت دشـاعر مجنـون کولو حالانکه دهغ نه انکار مناسب نه وو ځکه اجماعی مسئله وه په ٣٩ کښې به تخويف ختم شی

(۴٠) إِلَّا عِبَـادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِـينَ بشـارت منونکو ته دد ځائ نه تر ۵٠ پـور خـالص بشـارت د چا چه مسئله دتوحيد منل ده

(۵١) قَـــالَ قَائِلٌ مِنه مْ دد ځـــائ نه دا هم دبشـــارت حصه ده خو په ضـــمن دبشـــارت کښې دوزخی او نه منونکی دآخرت ته زورنه چه قيامت کښې به د دا حـآل وی نو بيا به ځـه کـو تر ۵٩ پور

(۶٠) إِنَّ هَـذَا لَهُـوَ دا خـالص بشـارت د او تـــرغيب ورپس آيت کښې دد دحصـول کوشش پکـــار د نو دا په مســـئله دتوحيد کيړی نو راشئ اومنئ

(۶٢) أَذَلِكَ خَيْرٌ نُـزُلًا تخويف اخـروی که دغه مو حآصل نه کړو نو بيا د ته ځان تيـارکړئ دوزخ به مو ځـائ شی نو ول ځـان خرابـوی دا تفصـيلی

يره دآخرت ذكر كوى تر آيت ۷۳ پورې او په مينځ ۶۹ آيت كښې ،
(۶۹) إِنه مْ أَلْفَـوْا ..... سـبب دجهنم ، تقليـدالآباء فى الشـرک ، په شــرک كښې به ئې اتبــاع الابــاء كوله نو دغه ئې حال شو او د انبيـاء كرامو اطـاعت ئې نه كولو، نو ولې د ابـــاء اتبـــاع كښې قـــرآن پريــږدئ راشئ دا اومــنئ چه عبــاد مخلصــين درنه جوړ شى او دعذآب نه بچ شئ،
(۷۵) وَلَقَـدْ نَادَانَا نُــوحٌ .... ددې ځــائې نه تر آيت فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ (۱۴۸) پورې عجز المصطفين ، يعنى د اووه (۷) انبياء كرامو عاجزى ذكر كــوى چه ټول ماته عاجز وو دهغوى احؤالو ته اوګوره ،
وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ ... دددې نه تر ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ، (۸۲) پورې تذكره او عاجزى دنوح ؛ اوګوره څنګه ئې ماته عــاجزى كوله او څنګه ما دغرقيــدلو نه بچ كړو او سلامتيا مې ورله وركړه نو هغه شفيع غـالب كيدې شى هغه خو عاجزه او مائې دعـاجزئ په بــدل كښې اكرام كړې وو،
(۸۳) وَإِنَّ مِنْ شِـيعَتِهِ .... ددې ځـائې نه تر ظَـالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ (۱۱۳) پورې دابراهيم عليه الســلام او اسماعيل ؛ تــذكره چه څنګه عـاجزى كـړې اوګـوره ابراهيم عليه الســلام څنګه دتوحيد بيــان كـوى او دشــرک رد او د الهو بــاطلو رد كــوى،بيا اوګــوره څنګه قـــوم پـــرې داور داچولو اراده كـــړې وه او ما څنګه بچ كړې وو، دا تر ۹۸ پورې ، بيا اوګـوره زارى كوى او بچې ځما نه غـواړى په آيت ۱۰۰ نو ما ورله بچې وركړو بيا اوګوره اسماعيل؛ هم عاجز ځما په نوم حلاليـدلو ته تيـار شو او ابـراهيم عليه الســلام حلالو ته تيـــار شو، د ۱۰۲ نه تر ۱۰۷ پـــورې.. نو معلومه شـــوه هغه ماته محتـــاج وو نو څنګه هغه شفيع غالب كيدلې شى،

(١١٤) وَلَقَــدْ مَنَنَّا دد خــائ نه دريمه نمونه ذكركوى او ثلورمه دوه انبياء كرام چه الله تعــالىٰ ته عاجزان دى موسىٰ عليه السلام او هارونؑ تر آيت ١٢٢ پور چه مونږپر احســان كــړ وو او خلاصون ورله مــاوركړ وو نو ماته عــاجزان دى نو ځنگه شــفيعان كيــدل شى نو چه پخپله عــاجزان دى نو هغه متصرف او كارساز كيدل نشى
(١٢٣) وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَــلِينَ دپنځم پيغمــبر تذكره چه حضرت الياسؑ تر آيت ١٣٢ پورالياسؑ ځنگه توحيد بيــان كــړ وو او قــوم به ئ دغيرالله دعبــادت نه منع كولو او په الهو بــاطلو ئ رد كولو او هغه لــره مــونږ دقتل نه خلاص وركــړو نو هغه ماته عــاجزه وو نو ځنگه به متصــرف او كارســاز او مددگار شي او شفيع غالب به شى
(١٣٣) وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَـــلِينَ د شپږم پيغمر تذكره چه لوط عليه السلام او دهغه ملګرى ماته عـــاجزان وو تر آيت ١٣٨ پـــور هغه له او دهغه منونكو له مونږه نجــات وركــړ وو نو ځنگه هغــوى شفيعان كيد شىنو ځمونږه دمــدد محتــاج وو نو كارساز او متصرف ندى
(١٣٩) وَإِنَّ يُــونُسَ د اووم پيغمــبر تــذكره او عاجزى چه يونسؑ وو اوګوره يونس ؑ ماته محتاج وو دمهى په خيټه كښې هغه آواز ماته كــــــړ وو اوما ده هغه حاجت پوره كړ وو او دمهى دخيټ نه مِ صــحيح ســالم بهر راويســت وو نو معلومه شــوه چه هغه كارســاز او متصــرف نــد نو شــفيع غــالب كيدل نشىدا واقعه تر ايت ١٤٨ پور ذكر كوى
(١٤٩) فَاسْــتَفْتِهِمْ عجز دفرشــتو دوبــاره او زجر مشركانو ته چه دومره عجيب طرز سره بيــان اوشو او مصــطفينو يعــنى د غــوره خلقو عــاجزى بيان شوه او دفرشتو عاجزى په عجيبه انداز ســره بيان شوه نو دد ب انصــافو نه تپــوس اوكــړهچه

فرشتې شفعاء ګرځوي او نيازولى ورته وائي نو دوئ سره پدې څه دليل شته دې؟سخته زورنه او ددوى عاجزى ددليل نه ذکر کوى تر آيت ١٥٧ پورې " ان كنتم صادقين " پورې نو ولې بې انصافي کوئ.
(١٥٨) وَجَعَلُوا بَيْنه وَبَيْنَ الْجِنة نَسَبًا دا زورنه په اتخاذ دجناتو شفعاء چه داخومره بې انصافه دى چه دجناتو عاجزى بيان شوه او بيا هم دوى دجناتو او دالله رشته وائى چه دوى دالله دربار کښې سفارش کوى.
(١٥٩) سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ۔ رد ددوى په عقيده باندې او ورپسې عجز دجناتو چه د الله داراده نه بغير څه نشى کولې.
(١٦٤) وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ بيا عجز دفرشتو پس د زجر نه چه دفرشتو سفارشيان منل ځکه بې انصافى ده چه هغوى خوپله دا اقراورنه کوى تر آيت ١٦٦ پورې.
(١٦٧) وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ۔ زجر ۔ چه اول ئې دذکر ارمان کولو چه ورته داسې زبردست بيان راغې نو دوئ اعراض شروع کړو نو په اعراض د قرآن زورنه وړکوى چه دا انکار مناسب نه وو ۔
(١٧٠) فَكَفَرُوا بِهِ مختصر تخويف چه دانکار انجام به ورته معلوم شى.
(١٧١) وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا ددې ايت نه تر " الغٰلبون " (١٧٣) پورې بشارت او دانبياء کرامو تذکره بياکوى. اوخوشحالى ورکوى چه دکاميابئ فيصله هغه ماددوى دپاره کړې دهدوى به غالب شى.
(١٧٤) فَتَوَلَّ عَنه مْ ددې نه تر فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ۔ (١٧٩) پورې تخويف دنيوى سره دتسلئ نه چه تاخو بيان په عجيبه انداز اوکړو او عاجزى دنيکانو دې بيان کړه اوس هم دوى نه منى

اوهغـوى ته شـفيعان غـالب وائى نو بس زړه مه خـوره انتظـار کـوه دوى عـذاب کـوى نو رابشى
(۱۸۰) سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِـزَّةِ دسـورة خلاصه ختم دسورة په دعوى اصلى چه ټول نيکـان بنـديان الله تعالیٰ ته عاجزان دى نو الله تعالیٰ د شـريکانو او شـفيعانو نه پـاک او مـنزه د او پيغمـبران په سـلامتا کښې د الله تعـالیٰ محتـاج دى نو معلـوم شوه چه کارساز او متصرف په هغـوى کښې څـوک نشته صرف يو الله تعالیٰ کارساز او متصرف د چه رب دټول عالم د
حاصل دسورة
دا عقيده مضبوطه کړئ چه الله تعالیٰ نه څوک په زوره خلاصـول نشى کـول او څـوک شـفيع غـالب نشـته ځکه ټـول نيکـان بنـديان که فرشـت دى که انبياء کرام او که جنات نو هغه الله تعالیٰ ته عـاجز دى کارساز متصرف ندى او څوک دالله تعالیٰ سره دهغـوى نه شـريک او حصه دار او شـفيع غـالب نشـته د که دا مو اونه منله نو په دنيا به هم تبـاه او په آخرت کښې به خـوار او ذليله شئ دد انکـار دوج نه او چه اومومنله نو په دنيا به هم غـــالب شئ او جنت کښې به مو مز وى
امتيازات
(۱) احوال دعاجزئ دفرشـتو دوه ځل (۲) عجز دا دانبياء کرامو په عجيبه انداز سـره (۳) فقـال انى سـقيم ۸۹ (۴) واقعه دذبح داسـماعيل ۱۰۲ (۵) اذا ابق الى الفلک ۱۴۰ واقعه ديونس
تمت سـورة الصّـفّت ، الـذى بنعمته تتم الصّـلحٰت ، وهو مرسل الريٰح المبشّرات، اللهم ارزقنى زيارت الوالدة والاخوة والاخـــوات ، واجمع بيننا فى نعيم الجنّات

٥ ذيقعده ١٤٣٣ هج ٢١ ستمبر ٢٠١٢ ء يـوم الجمعة
٥١ : ٠٩ رات
وانامسجون فی حیات آباد مینجوره

سورة ص

ســـورة ص مکی ســـورة د په نـــزول کښې اته ديرشم (۳۸) نمـبر د پس دسـورة القمر نه نـازل شــو د او په تــرتيب دســورتونو کښې هم اته ديرشم (۳۸) د پس دسورة الصافات نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناســبت دسـورة ص دسـورة الصـافات سـره په مختلفو وجوهو باند د

اوله وجه دمناسبت : هر کله چه په سورة الصافات کښې عجز دغوره خلقو ثـابت شو چه انبيـاء کـرام وو که ملائک وو او که جنات نو د ســورة کښې په هغ لږزيادت کوی چه په هغوی باند ځان له بدنی تکليف او مصائب او مشکلات راغلی وو که هغــوی الهه و نو بيا پــر مصـائب څنګه راتلل خو معلومه شــوه چه کارســاز متصــرف او شــفيعان نــدیدا ســورة د صـافات پس داس حيـثيت لـری لکه طٰـهٰ دمريم پس

دويمه وجه : په ســورة صــافات کښی دمشــرکان اســتکبار دتوحيد نه ذکر کــړ وو په آيت ۳۵ کښې نو دلته لږدهغ وضاحت کـوی او زيـادت پـر کـوی چه دوی داس وائی چه " اجعل الالهة الهاً اواحداً" آيت ۵ کښې

دريمه وجه : په ســورة صــافات آخر کښې زجر وو په انکـار دقـرآن په آيت ۱۶۷ ، ۱۶۸ کښې نو سـورة ص ابتداء کښې د دوی هغه استکبار ذکر کـوی لږپه تفصيل سره

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مضمون او مرکزی مسئله محور او مقصد هغه د " ذکر الابتلاء علی المصطفين انه م عباد متضرعون ومبتلـون " ذکر کـول دتکـاليف او مصائبو په نيکـانو بنـديانو دالله تعـالیٰ بانـد چه په

دوئ مصائب او تکلیفونه راغلی وو نو دوئ دځـان نه تکلیف نشو لـر کـول نو دبل نه به څـه لـر کړی

خلاصه او تقسیم دسورة

خلاصه دسورة : ابتداء دسورة ئ کړ ده په عظمت دقرآن کریم چه دا دپند او نصـیحت دپـاره راغل د خو چه کـوم ضـدیان او عنادیـان دی نو هغـوی ته زورن ذکر کوی دآیت ۲ نه چه دوی د کښې جدال کـوی او په پیغمـبر ﷺ افـتراء کـوی او دتوحید او د آخـرت نه تعجب کـوی او یو بل ته دشـرک وصـیت کــوی چه پــد کلک شی نو ۱۰ نه روســتو ورته تخویف دنیـــــــوی چه الله مالک د او هغه چه چا خلاف کـړ د نو هغه ئ تبـاه کـړی دی او سـزا ئ ورکړ ده دوی له به هم ورکړی تر آیت ۱۶ پـور بیا د ۱۷ نه تر آیت ۴۷ پــور ذکر دامتحانـــاتو او مصـائبو دانبیـاء کـرام چه په هغـوی څنګه ابتلائـات راغلی وو تقریباً نه ه انبیاء کرام علیهم الصــلوات والتسـلیمات ذکر کـوی بیا تفصـیلی بشـارت او تخویف تر آیت ۶۴ پــــور او بیا د دعــــوی دتوحید مقام په ۶۷ کښې او نفی دعلم الغیب د نـبی علیه السلام نه په ۶۹ کښې د ۷۱ نه عجز دفرشـتو چه دالله تعـالیٰ حکم ته منقـاد دی او سـزا او خـذلان دهغه چا چه دالله تعــــالیٰ دحکم نه مخ واړوی او تکـــبر اوکــــړی لکه ابلیس چه اړول وو او په آخر کښې تـرغیب الی القـرآن لکه چه په سر دسـورة کښې ختم دسـورة په هغه څـه چه په څـه شـروع شو وه

**تقسیم دسورة : سـورة منقسم د دریو بـابونو ته **

<u>اول باب :</u> دابتداء نه تر " قبل یوم الحساب (۱۶) پـــــــــــور پدیکښې زجرونه دی هغه چاته چه دمقاصداربعو نه مخ اړوی او تکـبر تـر کـوی اول

ترغیب الی القرآن بیا معاندینو ته زجر ۲ کښې بیا زجر باستهزاء الرسول ۃ چه نبی علیه السلام پور ټوق کوی په هغ زورنه ورکوی ۳ نه تر ۶ بیا زجر په انکار د رسالة اووم آیت کښې په ۱۶ کښې زجر په انکار د آخرت باند ټول زجرونه دی

دویم باب : د آیت ۱۷ نه تر آیت " انما انا نذیر مبین " (۷۰) پور پدیکښې ذکر دامتحاناتو او مصائبو دانبیاء کرامو چه ټول الله تعالیٰ ته عاجزان وو ځان له دځه مالکان ندی نو بل له به څه وس اولری دا ابتلاءات تر آیت ۴۸ پور ذکر کوی مینځ کښې ۲۷ کښې دلیل عقلی په توحید او ترغیب قرآن ته ۲۹ کښې د آیت ۴۹ نه بشارت او تخویف دا تر ۶۴ پور مرتب په دعوی اصلیه باند او دتوحید مقام صداقة دنبی علیه السلام او نفی دعلم الغیب دهغه نه

دریم باب : دا آیت ۷۱ نه تر آخره پور واقعه د آدم علی نبینا وعلیه السلام پدیکښې عجز دملائکو او خذلان او سزا دهغه چا دالله حکم نه استکبار کوی لکه شیطان چه کړ وو او آخر کښې ترغیب الی القرآن لکه چه په اول کښې وو آخر دسورة مرتب په اول دسورة د

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) ص وَالْقُرْآنِ ترغیب قرآن ته چه دا قرآن دنصیحت نه ډک کتاب د شک او شبهه پکښې نشته د نو راشئ او دا کتاب اومنئ نو

(۲) بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا زجر په انکار او عناد دقرآن نه پکار ده چه داد نصیحت کتاب اوینی نو دوی په ضد او عناد کښې راغلل نو دقرآن کریم نه انکار کوی

(۳) كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ تخویف دنیوی چه دوی دضد او عناد دوج نه انکار کوی نو مخکښې

چه چا ضد او عناد کړ وو نو هغه مونږه څنګه تباه او برباد کړی وی نو اومنئ او ضد اوعناد مه کوئ نو دوی ته ګوره
(۴) وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ زجر په انکار دنبی علیه السلام او په افتراء دهغوی په نبی علیه السلام پور دا دومره نالائقه دی چه دمنلو په ځائ چه کوم داعی د نو دهغه نه انکار کوی چه داخو ځمونږپشان انسان د نو نبی څنګه شو او په هغه تهمتونه لګوی چه د ساحر او کذاب د او دا لا څه چه قرآن کښې کوم مضامین دی نو هغ نه هم انکار کوی
(۵) أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا زجر په تعجب او انکار دتوحید چه دا ب انصافه وائی چه ده دا دځا نه یو مسئله جوړه کړ ده دا ځمونږ سمجه کښې نه راځی څنګه یو ذات دډیرو الهو ذمه داری سر ته اورسوی
(۶) وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنه مْ زجر په تثبت او کلکوالی د شرک دا اوګوره دنبی علیه السلام دمجلس نه خلق بند کړی او دشرک وصیت یو بل ته کوی او وائی چه دد شاته څه لاس د
(۷) مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلة الْآخِرَةِ زجر په تعجب دتوحید چه دا مسئله ځمونږ دعلم نه اوچته مونږ چرته دا اوریدل نده او دا پیغمبر دروغ وائی چه دا دالله تعالیٰ دطرفنه ده نعوذبالله
(۸) أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا زجر په انکار دقرآن او استهزاء په نبی علیه السلام پور چه د دومره درج ته اورسیدلو چه د وائی په ما قرآن راځی مونږ غټ خلق یو په مونږول نه راځی خو د دروغ وائی
بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ اصل حقیقت نه توحید ناشنا د او نه پیغمبر او نه قرآن خو دوی اصل چه د ذکر کوم کتاب د نو دضد او عناد دوج دمنبع

دخیر نه پە شک کښې دی چه هغه ددلائلو دتوحید نه ډک د
بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَـذَابِ تخویف چه ځپـیړا اوڅکی نو سم به شی
(٩) أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمة رَبِّك زجر اوجواب پە انکــار دقــرآن او دنــبی علیه السـلام چه تاسو دقرآن نه انکار کـوی چه داڅنګه پە ده راغ نو ول دا قرآن تاسو سره دد تقسیم کوی چه تاسو چاله خوخه وی نو نبـوت به ورکـوئ نو داس خو نـده نو خه داس ده چه
(١٠) أَمْ لَهُمْ مُلْـــكُ السَّــمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ چه تاسو له اختیارات دی چه څنګه نظام چلول غـواړی نو چلوی نو ورشئ دا لار بند کړئنو خزان الله تعالیٰ سره دی او حکـومت او نظـام الله چلـوی او تاسو داس خبر کوئ نو
شرم تم کو مگرنه یں آتی
)١١(جُنْـــدٌ مَا هُنَالِــكَ تســلی او زجر چه دومره نازیبرئ مه وړوک لښکر ګـوټ یئ او پیغمـبر تسلی ساته چه دوی به مـات شی ختم به شی لکه مخکښې ډل چه ختم شو و
(١٢) كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُـوحٍ تخویف دنیـوی دا نمون اوګورئ چه چا دحق د داعیانو تکذیب کـړ وو نو ځما عــذآب پــر څنګه راغل د هغه قوتونه حکومتونه صـــنعتونه ئ پکــار رانغلل نو د دوی هم دغه انتظـار د او دقیـامت انکـار کـوی نو لا دا هم وائی چه مـــونږ له ځمـــونږ عـــذاب دنیا کښې راکړه نو ددوی پد اعتراضونو او انکار صـبر کـوه دا ســتا ابتلاء ده او ازمیښــت د لکه چه پە نــورو انبیاء ابتلاء ګان راغل و اوګوره احوال
(١٧) اصْـبِرْ عَلَى مَا يَقُولُـونَ دد ځـائ نه تر أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ (٧٠) پـور دویم بـاب دسـورة او پدیکښې بیان دمصـیبتونو چه کـوم پە انبیـاء کرامو

راغلی ووند کافرانو داتعجب کول او انکار کول ب
ځایه د هیڅوک متصرف او کارساز نشته او نه
شفیع غالب ځکه چه دا اوګوره لوئ لوئ انبیاء
کرام دی او په هغوی مصیبتونه راغلی دی هغوی
د ځان دپاره د څه مالکان ندی نو دبل دپاره به څه
مالکان شیدا احوال دانبیاء به نقلی دلیل شی په
دعوی باند چه بل څوک شفیع غالب نشته د
وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ اول ذکر دابتلاء د داود ؑ تر
آیت ۲۶ پورد ۱۷ نه تر آیت ۲۰ وَفَصْلَ الْخِطَابِ
 پور د داود ؑ مثال همت چه هغه له الله
تعالیٰ څومره دینی او دنیوی نعمتونه ورکړی وو
څومره لویه هستی وه سره دد نه پر ابتلاء
راغل ده
(۲۱) وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ دد ځائ نه
دداودؑ دابتلاء تذکره او دهغه دعاجزئ چه په
معمولی لغزش ورته الله تعالیٰ تنبیه اوکړه او الله
تعالیٰ ته څومره عاجزی کړ وه نو هغه څنګه
شفیع غالب کید شی معلومه شوه متصرف او
کارساز ند تر ایت ۲۶ پورد ۲۶ آخر کښې
تخویف هم د
(۲۷) وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ دلیل عقلی
په توحید باند چه لکه دنقل نه دا خبره معلومه
شوه نو دعقل نه هم دا معلومه ده چه دزمک
آسمان خلقت هغه پد مقصد شو د چه دالله
تعالیٰ نه علاوه بل څوک نظام چلونک او معبود
نشته د او څوک شفیع غالب نشی کید
فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ تخویف اخروی البته کافر دد
مسئل نه انکار کوی نو اور به ئ ځائ شی
(۲۸) أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ زجر دقیامت نه انکار
اصل کښې دجزاء او سزا نه انکار د نو کافر چه
قیامت نه منی او دتوحید نه انکار کوی نو ددوی
څه خیال د چه مومن او دکافر فرق به نه

معلوميږی او مومنــان به دخپل عمل دبــدل نه او مشرکان به دخپل بد عملئ دسـزا نه محرومه شی داس نه کیږی دا بې انصافی او بې عقلی ده
(۲۹) كِتَـابٌ أَنْزَلْنَـاهُ إِلَيْـكَ مُبَـارَكٌ تـرغیب الی القـــرآن او دلیل وحی چه دا مســـئله لکه په نقل ثابته او په عقل ثابته نو په وحی دلیل هم ثابته ده ورپس بیا د سلیمٰن ؑ نه نقل پیش کوی نو مدعی په ټولو دلائلو ثابته اوس هم نه مـــنی نو تبــاهی ده نو دقـرآن مقـام چه تـدبّر او تـذکّر نصـیحت له راغل د نو ول تـــر نصـــیحت نه اخلئ خو عقل چرته د دا وحی الهی ډیر په پاکئ دا مسئله کوی چه شفاعت قهری نشته د
(۳۰) وَوَهَبْنَا لِــدَاوُودَ سُــلَيْمَانَ دد ځــائ نه دویمه نمونه ابتلاء دســـــلیمٰنؑ نقل دهغه پیش کوی
د (۳۰) نه تر بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ (۳۳(پور دسلیمٰن ؑ مقـام چه څـومره دلـوئ شـان والا بنـده وو چه آســانو ســره ئ دالله تعـالیٰ ددین او جهـاد د وج محبت کـــړ وو او دهغـــوی په خـــدمت کښې ئ دهغوی پنډئ او څټونه مالش کـړی وو (دحلالولو خبره غلطه ده) دومره لـوئ شـان والا بنـده بانـد ازمیښـــت راغل وو معلومه شـــوه چه کارســاز او متصرف ند
(۳۴) وَلَقَدْ فَتَنَّا سُـلَيْمَانَ .... ذکر دابتلاء دسـلیمٰن ؑ چه مونږپه هغه ازمیښت اوکړو دهغه بدن کښې بیماری راغله یا داولاد ازمیښت وو نو دځان دپــاره مالک نـــد نو بل له به څـــه مالک شیدهغ نه روستو بیا دسـلیمان علیه السـلام دمعجـزو تـذکره چه داس بنـده خو اله متصـرف او کارســاز نــد داهر څه ورله مونږه کړی وو ځکه ورته عبد وائی تر آیت ۴۰ پور

(۴۱) وَاذْكُـرْ عَبْـدَنَا أَيُّوبَ دريمه نمونه دابتلاء دايوب ؒ چه اوګوره الله تعالیٰ وائی چه سـره دد نه چه " عبـــدنا " ځما مصـــطفیٰ وو او نعم العبد وائی او اوّاب خو ابتلاء پـــر راغل وه نو خپله هم بيمـــــار شو او مــــال او دولت ئ هم ختم شو نو عاجزی ئ ماته کړ وه هر څه ورته ما واپس کـړل نو معلومه شــوه چه کارســاز متصــرف او شــفيع غالب ند هغه ځان دمصيبت نه نشو خلاصـول تر آيت ۴۴ اوّاب پور

(۴۵) وَاذْكُرْ عِبادَنَا خلورم نقل در انبياء نــور ذکر کــوی پديکښې ابــراهيم اســحاق او يعقــوب عليهم الصلوات والتسـليمات داﺗـول عـاجزان وو او هميشه به دآخـرت په تيـارئ کښې مصـروف وو نو کارساز او متصرف کيدل نشی

(۴۷) وَاذْكُرْ إِسْـمَاعِيلَ در نــور انبيــاء عليهم الســـلام ذکر کـــوی اســـماعيل،يسع او ذوالکفل عليهم السلام دا ټول نيکو کـار او ځمـونږه تابعـدار وو نو څنګه به کارســاز او متصــرف شی او شــفيع غالب به شی ټـول ئ نه ه انبيـاء کـرام تر د ځـائ ذکر کړل چه ځان له دڅه مالکـان نـدی نو بل له به څــه مالکــان شی نو که دد قــرآن ددلائلو نه مو فائـده واغسـتله او خپله عقيـده مو سـمه کـړه او شفاعت قهری دعقيد نه مو ځان بچ کړو نو خپل خوشـحالو او جنتونو ته ګـورئ او که اومو نه منله نو بل مخ ببا اوګورئ

(۴۹) هَذَا ذِكْـرٌ يعـنی دا ديـادولو خـبره ده که ځان مو پر سم کړو نو

وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ بشـــارت منونکو دقـــرآن او دد مسئل ته تر آيت ۵۴ " ماله من نفاد " پور

(۵۵) هَذَا وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ تخويف اخروی اوس بل مخ اوګوره چه ځان ئ سم نه کړو او سرکشی اوکـــړه او غلطه عقيـــده ئ پريخـــودل نه ده نو

تفصـيلی یـره پکښې دمشـرانو ،کشـرانو ،لیډرانو ،ورکرانو ، پیرانو ، مریدانو جهګـړه او بحث هم چه دوزخ کښې به څنګه دیو بل سره لکه دښځو مینړئ وهی دا به ئ حال شی تر آیت ۶۴ تر ختم پور

(۶۵) قُـلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْـذِرٌ صـداقت دنـبی علیه السلام او اصل دعوی دتوحید کافر خو تعجب کوی چه " ان جاءهم منذر " خو ته دالله تعـالیٰ حق اسـتاذ پـد مسـئله رالیږل ئ چه انبیـاء کـرام عـاجزان وو په هغـوی مصـائب راغلی وو ځـان له واکداران نه وو نو بل له به څه واکداران شی نو معلومه شـوه چه کارسـاز متصـرف صـرف یو الله تعالیٰ د او څوک شـفیع غـالب په هغه نشـته ځکه هغه قهار د

(۶۶) رَبُّ السَّــــمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مختصر دلیل عقلی چه کوم ذات داس وی نو هغه سـره شـریک او حصه دار نه وو اوپه عزیز کښې تخویف او یـر ته اشاره ده او غفار کښې ترغیب د چه اومنه

(۶۷) قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ عظمة دتوحید چه داخو عظیم الشـــان مضـــمون د او مســـئله ده ځکه پیغمبران د لـره راغلی دی کتابونه د لـره نـازل شوی دی دلائل پد قـائم شـوی دی او امتونه دد دوج هلاک شـــوی دی نو ا نـــالائقو تاسو دداس مضمون نه اعراض کوئ تباه به شئ

(۶۹) مَا كَـــانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ نفی دعلم الغیب دنـــبی علیه الســـلام نه چه تاته فرشـــت خـــبر راوړی نو مونږته دغیبو خبر اوکړه او یا چه عذاب به کله راځی نو جــواب چه ماته د څــه وحی کیږی څه هغه بیـانوم څـه نـذیر یم عـالم الغیب او خـدائ ،کارساز او متصرف نه یم

(۷۱) إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ دد ځـائ نه دریم باب دسورت تر آخره پور پدیکښې عجز دفرشتو چه اوګـوره څنګه دالله تعـالیٰ منقـاد دی او خـذلان

اوشرميدل او سـزا دضـدی او عنـادی او آخر کښې دقرآن کریم مقام
إِذْ قَالَ رَبُّكَ عجز الملائکة چه الله تعالیٰ ورته حکم کړ د هغوی منل د تر آیت ۷۳ پور
(۷۴) إِلَّا إِبْلِيسَ دد ځائ نه دابلیس اسـتکبار او ضد ،عناد او شرمیدل او دهغه سره دالله تعـالیٰ دهغه دتابعدارو دوزخ د ارتاوولو فیصله نو په دوزخ کښې ملګـری شئ راش داپیغمـبر چه کـوم کتـاب وائی دهغ تابعداری اوکړئ
(۸۶) قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ یعنی څه مانع نشته او دځــان نه ئ نه وائی بلکه وحی ورته کیږی او فائده هم ستاسو ده
(۸۷) إِنْ هُـوَ إِلَّا ذِكْـرٌ دقـرآن کـریم مقـام او تــرغیب چه داخو دعــالم داصــلاح دپــاره راغل نو اومنه او که اوس هم نه من نو:
(۸۸) وَلَتَعْلَمُنَّ تخویف چه دخپل انجـــام نه به خبر شئ
حاصل دسورة
قرآن کریم دنصیحت نه لبریز کتاب د خو کافر په ضد او په عناد کښې دد دمضامینو سره ټوق کوی او داعی پــور ټوق کــوی او توحید ورته ناشـــنا خکاری نو صبر کوه دا به دنورو قومونو پشان تبـاه شی او دا دعوی څه داس نده چه دلیل پر نشته چه کـــوم نیکـــان بنـــدیان چه دوی ورته الهه او متصــرف او شــفیعان وائی په هغــوی ځــان له مصیبتونه راغلی وو په بدن او مال کښې نو ځــان له مالکان نه وو نو دوی له به څه طاقت اولری او فرشـــت هم عـــاجزدی دا دعـــوی یو زبردست مضــمون د پیغمــبران دله راغلی دی او کتابونه دد دپــاره نــازل شــوی دی دوج نه الله تعـالیٰ قومونه هلاک کـــړی دی نو که دوی ضد او عنـــاد

کوی نو داس به تبـاه شی لکه ابلیس چه تبـاه شو او که و منله نو جنت به ئ ځائ شی

امتیازات

(۱)تعجب دمشــرکینو دتوحید نه آیت ۵ کښې (۲) ذکر د ابتلاء د داودڈ (۳) ذکر دابتلاء دسلیمان علیه الســلام (۴) خذ بیــدک ضــغثاً (۵) قل هو نبوعظیم مقام دتوحید

تمت سورة ص بعون الله الذی هو بالمرصـاد الـذی اهلک فرعون وثمود وعاد

۶ ذیقعده یوم السبت ۲۲ ستمبر ۵۰ : ۰۱ ظهر فی السجن

سورة الزمر

سورة الزمر مكى سورة د پہ نزول کښې يوکم شپيتم(٥٩) نمبر د پس دسورة سباء نہ نازل شو د او پہ ترتيب دسورتونو کښې يو کم څلويښتم(٣٩) نمبر د پس دسورة ص نہ

ربط دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هرکله چه مخکښې سورتونو کښې دسورة سبا نه تر د نفى دشفاعت قهرى اوشوه پداس انداز چه سباء کښې نفى دشفاعت قهرى وه او په فاطر کښې په هغ دلائل وو او په يٰس کښې په هغ تنوير او ثمره په واقعه دصاحب يٰس دا اولن باب وو دڅلورمې حصې بيا په دويم کښې ترقى وه په داس انداز چه صآفات کښبو مخلوق ټول عاجزان دى نو ص کښې دهغ نه ترقى چه په هغوى ځان له مصائب راغلى وو نو اوس د سورة الزمر کښې پر تفريع کوى چه " فاعبدالله " چه هرکله مخلوقات ټول عاجزان دى او مصيبتونه پر راغلى دى او هيڅ څوک شفاعت قهرى نشى کول نو دعبادت هر قسم صرف ديو الله تعالىٰ دپاره اوکړئ دانتيجه شوه
دويمه وجه : مخکښې سورة کښې رد د شفاعت قهرى اوشو په ابتلاء او په عجز دخلائق نو اوس رد په مشرکانو کوى چه هغوى وئيل چه داځمونږ معبودان الله تعالىٰ ته ځمونږدنزد کيدو ذريعه ده دا زعم وو دمشرکانو چه دالله تعالىٰ دعبادت بشر اهل ند مونږله پکار دى چه مونږد اکابر تعظيم او عبادت اوکړو او په حوائج کښې به هغوى رامدد کوو نو چا به تعظيم دجناتو کولو او هغه به ئ رامدد کول او چا به د کواکبو او چا به دنيکانو

داعقیده په دریم آیت دزمر کښې قرآن ذکر کـوی او په دوی رد کوی

دریمه وجه : دسـورة ص اختتـام اوشو په تـرغیب الی القرآن نو زمر پد مسئله شروع کوی

دعوی دسورة

دسـورة مرکـزی مسـئله هغه " اثبـات دتوحید " په مخکښې تفریع کـوی او نفی دشـفاعت قهـری خو دد بـاب خپله مسـئله ده نو هغه به ورسـره هم کوی یعنی چه هرکله دمخکښېسورتونو نه ثـابت شوه چه مخلوق عاجز دی او مصیبتونه پر راغلی او کارساز متصرف او شـفیعان نـدی نو دعبـادت د هر قسم حقدارهغه الله د نو صرف دهغه عبـادت اوکـړئ او د مشـرکان زعم دشـفاعت قهـری دا غلط د

خلاصه او تقسیم دسورة

دا سـورة داخپله مسـئله په داس انـداز بیـانوی چه دعـوی په دویم آیت کښې ذکرکـوی " فاعبدالله " سـره پـد دعـوی بانـد در قسـمه دلائل وحی،عقلی،او نقلی دا سـورة ذکر کـوی او د دلائلو ثمـره به هم ذکر کـوی او دمنونکو او نه منونکو دصـفاتو مقابله به هم ذکرکـوی او زجرونه مشـرکانو ته او دهغـوی دغلطو عقیـدو رد او ددنیا یر او دآخـرت او دغه شـان بشـارتونه او تـرغیب بیـان دهجـرت ته به وی دا مختصر اندازخلاصه شـوه تفصـیلی په تقسـیم کښې راځی ځکه د آیتونو نمبر وغیره اونه لیکل شو

تقسـیم دسـورة: داسـورة دا خپله دعـوی په پنځـو انـدازونو سـره بیـانوی یعـنی دا سـورة منقسم د پنځو بابونو ته

<u>اول باب:</u> دابتـداء دسـورة نه تر آیت " لایخلف الله المیعاد " (۲۰) پـور پدیکښې اول دقـرآن مقـام ۱ بیا دلیل وحی ۲ او دعـوی دسـورة په دریم آیت

كښې رد دزعم دمشـــركانو د ۵ آيت نه دليل نقلى په ۶ آخر كښې ثمـره د دلائلو او تخويف ۷ كښې او زجر په اتم كښې او بيا تقابل ۹ كښې او په لسم كښې تــرغيب اســلام ته او بشــارت د۱۱ نه دليل وحى ۱۲ بيا ترغيب بيان دمسـئل ته اوتخويف او بشارت

<u>دويم باب</u> : دويم بــاب او دويم ســبق د ۲۱ " الم تر انّ الله " نه تر " بعزيــزٍ ذى انتقــام " (۳۷) پـــور پديكښېدليل عقلى بيا تقابل په ۲۲ كښې او ترغيب الى القرآن ۲۳ كښېد ۲۴ نه تخويف او زجر معرضينو ته سره دمقام دقـرآن نه تر ۲۸ پـور په ۲۹ كښې مثـــال دموحد او مشــــرک بيا ثمـــــره " الحمدلله " ســـــره او زجر او تخويف په ۳۳ كښې دليل نقلى او په ۳۶ كښې تسلى نبى عليه السـلام ته در قسمه دليلونه په توحيد تام شو

<u>دريم باب</u> : دريم باب دسورة د " ولئن ســالتهم " (۳۸) نه تر " اذا هم يستبشرون (۴۵) پور پديكښې اول دليل عقلى اعــترافى او رد د معبــودان باطله سره داظهـار دخپل عقيـد نه بعـدالبيان دا په ۳۷ كښې او بيا ســــلام دمقـــــاطع په ۳۹ كښې او تــرغيب الى القـرآن په ۴۱ كښې په ۴۲ كښې دليل عقلى او ۴۳ كښې زجر مشـــركانو ته په جوړولو د شفعاء باند او قباحت بيانول دهغوى په شــرک او په نفرت دتوحيد ۴۵ كښې

<u>څلورم باب</u> : څلـورم بــاب د" قل اللّهم (۴۶) نه تر " لاهم يحزنون " (۶۱) پور پــد بــاب كښې اول دليل وحى بيا زجر او تخويف تفصـــيلى تر آيت ۵۱ پـــــــور بيا دليل عقلى په ۵۲ كښې بيا د ۵۳ نه ترغيب الى الاعمال الصالحه او ترغيب الى القرآن او دليل وحى په ۵۵ كښې او بيا زجر تخويف او بشارت

پنځم باب : پنځم باب د " الله خالق " (۶۲) نه تر آخره تر سورته پدیکښې اول دلائل عقلیه او بیا ثمره ددلائلو ۶۴ بیا دلیل وحی په ۶۵ کښې او ذکر دتوحید په ټول سورة مرتب ثمره ۶۶ کښې بیا زجر مشرکینو ته او ثمره دتوحید په ۶۷ کښې او بیا تخویف تر آیت ۷۲ او بیا بشارت

خبردار : دخالی ورځ وه او د ذوالقعدی ۶ تاریخ وو کال ۱۴۳۳هج ۲۲ ستمبر۲۰۱۲ ء وو دماسپخین دمونځ نه مخکښې په جیل دحیات آباد مینګوره کښې مِ لیکل کول چه تقریباً یو بجه سورة ص ختم شو سنت دماسپخین مِ اوکړل او په سمط الدرر کښې مِ سورة الزمر مطالعه کولو نو بابونو ته مِ کتل حیران ووم چه ا الله تعالیٰ ځه خو دد تقسیم دشیخ القرآن رحمة الله په حکمت نه پوهیږم ځکه دسورة چه ابوابو ته تقسیم کیږی نو دهغ ځه وجه وی چه انداز مختلف وی ځکه چه کله استاذان دحصو تقسیم کوی دسورت نو دهغه سورت دعو ګنړ وی مسئل پکښې مختلف وی او چه کله دباب تقسیم کیږی نو یو مسئل انداز مختلف وی نو سوچ مِ کولو چه دلته خو انداز مختلف ند دا ول داس شوی دی دیکښې مونځ ته اودریدلو چه مونځ اوشو نو دعاء مِ کوله چه ا الله تعالیٰ ځما دجیل دا امتحان ختم کړه چه ځه دا لیکل بهرپه تسلئ اوکړم دا اوس سورة الزمر په انداز نه پوهیږم نو مابه دا ستاذانو لیکل کور کتلی وو یا به مِ دیو استاذ نه تپوس کړ وو چه داتقسیم په ځه حکمت د بیا مِ دعاء کښې دعاء الکرب اووئیله او سوال مِ اوکړو چه ا الله تعالیٰ ځما په زړه کښې دااوغوړځوه او ماپر پوهه کړه اوس دمونځ نه بعد سورة الزمر لیکل دی چه مونځ اوشو ملګرو ته مِ ترجمه اوکړه بیا مِ ځه وظیفه کوله دنبی علیه السلام نومونو بانډ مِ درود

شریف وئیلو چه ناخاپه کښې کله نـوم دمصـطفیٰ ته اورسیدم نو ذهن کښې مِ څه القـاء اوشـوه او هغه داوه :

چه په سـورة الزمر کښې دقـرآن کـریم یو صـفت ذکرشو دے " متشابهاً " چه خپل مقصد په یو شان انداز ذکر کوی دیو بل په شان وی او بیا بیا نو ځما ذهن ته داخـبره راغله چه دحضـرت شـیخ القـرآن رحمة الله تعـالی کمـال الله دِ قـبر منـور کـړی دا سـورة ئے تقسـیم کـړے دے پنځـو بـابونو ته او په داسے انـــداز چه په هر بـــاب کښې دلیل عقلی او وحی او ثمــره او تــرغیب الی القــرآن او تقریبــاً تخویف او بشـارت پداسے انـداز ئے تقسـیم کـړے نو هر بــاب د بل په شــان دے یو بــاب ئے په بل کښې مندرج کـړے نـدے نو دهر انـداز یو شـان دے یوخـبره خکاری خو نو ځکه دلیل نو وی ثمره نـوی وی نو دد وجے نه دا سـورة تقسـیم شـو " الحمد للـه علی ذالک " ان کان صـحیحاً فمن اللـه والّا فمـنی ومن الشیطان ۔" هٰذا ما عندی والعلم عندالله "

۰۴ : ۰۴ بعد از ظهـر ۔۔۔ تمت الخلاصة والتقسـیم بعون الملک الرحیم۔

مقاصدالایات وتناسبها

)۱(تَنْزِیــلُ الْکِتَــابِ ۔۔۔۔ دد ځــائ نه تر ۲۰ آیت ترختمه پــور اول بــاب اواولــنۍ انــداز دســورة پدیکښې ترغیب قرآن ته دلیل وحی دعوی دسـورة او رد په مشرکانو او دلیل عقلی ، دا به ذکر کیږی تفصیل تقسیم کښې تیر شو دے۔

تَنْزِیلُ الْکِتَابِ ۔۔۔۔ ترغیب الی القـرآن دا راروانه دعوی او مسئله چه اثبـات دتوحید دے دا ډیـره اهمه ده ځکه دا داسے ذات دطرفنه راغلے ده چه هغه عزیز دے چه څـوک خلاف اوکـړی نو هغه پــرے وس لــری چه تبــاه ئے کــړی او حکیم دے هر کــار کښې حکمت وی چه فـوراً نه هلاکـوی نو مهلت ورکـوی

چه دغور او فکر موقع ورته ملاؤ شی او صحیح لار اختیـار کـړی □ دد□ وج□ نه د داس□ ذات دا مسـئله اومنئ او دا کتاب اومنئ□
(۲) إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ □□□□]۱[الدلیل الوحی □ او دعوی دسـورة چه توحید د□□ چه مونږپه تاکتـاب رالیږل□ د□ چه سراسر حق د□ دا ته د ځــــان نه نه وائ□ دا مسئله دځان نه نده جوړه شو□ دهغ□ کتاب اولن□ پیغام او اهم مضمون هغه داد□ چه
فَاعْبُــــدِ اللَّهَ □□□□ دعــــوی دتوحید□ چه کله دالله تعالیٰ نه علاوه بل کارساز او عالم الغیب نشته او نه څوک شفیع قهری شته نو عبـادت صـرف دهغه اوکړئ او دهغه نه علاوه بل څوک دعبـادت حقـدار نشته ځکه بیا بیا " مخلصاً " او " له الدین " وائی□
(۳) وَالَّذِينَ اتَّخَـــذُوا مِنْ دُونه أَوْلِيَـــاءَ □□□□ زجر مشـرکانو ته او رد دزعم باطل دهغـوی چه دومـره تاکید سـره بیـان اوشو او داناالائقه او ب□ انصـافه سـره دد□ دا عقیـده لـری او دغیرالله عبـادت هغه دقرب دالله ذریعه ګرځوی څومره نااهله دی□
إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنه مْ □□□□ تخویف مختصر چه دد□ غلط□ عقیــد□ دحقیقت او ګنــدګئ نه به آخــرت کښې خبر شی□
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي □□□□ مهر جبـاریت □ سـره ددلائلو نه مـــنی نه نو په دوی مهر لګیــدل□ د□ ځکه خو داغلط□ عقید□ جوړوی□
(۴) لَـوْ أَرَادَ اللَّهُ □□□□ دا هم زجر چه عقیـده غلطه ددوی دمخکښې غلطو نتیجه ده چه اتخاذالولد او دنیازولو عقیـده لـری چه دا دالله تعـالیٰ محبوبـان دی نو دهغ□ رد کوی□
سُبْحَانه □□□□ رد صــــــــراحة چه الله ستاسو دد□ خیالاتو او نظریو نه منزه د□ هغه یو د□ زوراور د□ بل څوک شـفیع او کارسـاز کیـدل□ نشی□دا د تنزیه

مسئله اود توحيد بالكل صافه او رنړا مسئله ده څه پټوالی پکښې نشته لږاوګورئ نو پته به اولګی۔
(۵) خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ... اول دليل عقلی۔ نظام کائنات ټول هغه په وحدانيت دالله تعالیٰ دلالت کوی۔چه الله به خپلو صفاتو کښې يو دی۔ صرف دهغه عبادت اوکړئ۔
أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ۔ په اسماء حسنیٰ کښې عزيز کښې تخويف ته اشاره او غفار کښې بشارت او ترغيب ته۔
(۶) خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ... دويم دليل عقلی۔ دمخکښې نه لږه ترقی چه بره نشی کتلی نو څه لږځان ته اوګوره ستا ټول ضروريات چا برابر کړی دی او دمور په ګيډه کښې چا پيدا کړی۔
ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ... دا ثمره ددلائلو چه اختيار او تصرف دالله تعالیٰ شو نو صاف معلومه شوه " لااله الاهو " دعبادت حقدار صرف هغه دی نو صرف دهغه عبادت اوکړئ دبل چا نه ۔
فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ... زجر مختصر ۔ چه سره ددومره دلائلو تاسو بل دربار ته روان يئ او دبل چا عبادت کوئ۔
(۷) إِنْ تَكْفُرُوا ... تخويف اخروی۔ منل ورله پکار دی فائده ئې ستاسو ده او دناقدرئ په صورت کښې به دالله تعالیٰ مخې له ورځی او ستاسو دکړو بدل به درته ملاؤ شی۔
(۸) وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ... زجر۔ پکار ده چه تخويف اودلائلو نه روستو پکښې څه دمنلو ماده پيدا شوې وې نو دې بې انصافه ته اوګوره چه څه ځائې کښې دی هم الله ته آواز کوی چه مصيبت راشی نو بيا هغه سفارشيان پريږدی او چه خوشحالی راشی نو الله تعالیٰ هير کړی او دالله

تعـالیٰ د انعامـاتو نسـبت هغه معبـودان بـاطلو ته کوی نو پته به ئ اولګی
(٩) أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ تقابل دمـومن او کـافر د دلائلو نه روسـتو مـومن هغه صـرف دالله تعـالیٰ عبادت کوی اود آخرت دعذاب نه یریږی او درحمت دالله امید کوی ځکه د په توحید او دالله په صفاتو پوهه شو او هر چه کـــافر مشـــرک د نو په هغه کښې دا صفات نه وی
(١٠) قُــلْ يَا عِبَــادِ الَّذِينَ آمَنُــوا تــرغیب الی الاســلام والبشــارة راشئ دیو الله تعـــالیٰ نه اویریږئ او انقیاد اوکړئ
لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا بشارت دنیـوی الله تعـالیٰ به ورله دنیا هم خائسته کړی او آخـرت خو ستاسو د او کچرته ظـــــاهری تکلیف په توحید منلو کښې راشی او کلا پریخودل راشی نو
وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعة ترغیب هجرت او
إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ بشارت صبر کونکو ته برداشت کـړئ دد به الله اجر درکـوی ددنیا سـخت دا دآخــرت اجرونه دی مضــرّات الــدنیا مســرّات الاخرة
(١١) قُــلْ إِنِّي أُمِــرْتُ تا الْمُسْــلِمِينَ (١٢)] ٢[الـدلیل الـوحی که تاسو دا مطالبه کـوئ چه د مســئله کښې لږغونــد کښې لچک پیــداکړه او مونږطرفته راشه نو ځــه صــاف اعلان کــوم دد مسـئلماته وحی شـو چه ځـه به صـرف دیو الله تعـالیٰ عبـادت کــوم او هغه ته به غــاړه کیږدمدا مسئله دځان نه نده بلکه وحی ده
(١٣) قُلْ إِنِّي أَخَافُ تـرغیب بیـان ته چه که تاسو مطالبه کوئ چه بیان دد مه کــوه نو ستاسو زړونه دالله تعـالیٰ دیـر نه خـالی دی که ځـه دا مسئله بیان نه کړم نو الله تعالیٰ ته به څـه جـواب

وركوم او پدې مسئله باندې ځه مامور يم چه بيانوم به نو بيا ورته وايم چه
(١۴) قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ ...... دا ځما عقيده او دا مِ بيان دې ، او ذکر ددعوى دوباره ،
(١۵) فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ ...... تخويف اخروى دې تاسو ددلائلو نه فائده نه اخلئ هر قسم دلائل بيان شو نو ستاسو خپل کار چه دچا عبادت کوئ خو ياد ساتئ وخت راروان دې او جهنم کښې به شئ تاوانيان نو دجهنم دخطرناکئ نه ځان په توحيد بچ کړئ " يٰعباد فاتقون " (١۶)
(١٧) وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ ...... بشارت اخروى دې ددې په مقابله کښې کومو خلقو چه دقرآن د بيان نه فائده واغسته نو دهغوى به جنت ځائې شى او دائې دجنت دتلو سبب شى ، بشارت تر " لايخلف الله الميعاد " پورې خو مينځ کښې " افمن حق " (١٩) دا لږتخويف چه کوم يو دې په ځان سود دې نو هغه واخلهٔ
(٢١(أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ ...... ددې ځائې نه دويم باب دِسورة تر آيت نمبر (٣٧) بعزيز ذى انتقام " پورې أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ ...... دريم دليل عقلى دې دا دليل لږدمخکښې نه په ترقئ سره يو ترې نه دالله تعالىٰ وحدانيت معلوميږى چه صرف هغه دا کارونه کوى نوصرف دهغه عبادات اوکړئ او دويم ترې نه ددې دنيا بې ثباتى هم معلوميږى چه پدې دنيا مه نازيږه ، دريم دانسان دپيدائش مثال هم دې چه لکه نطفه رحم کښې پرته وى الى اخرهٖ نو دغه شان دانه زمکه کښې بيا ځنګه شان دغه شان حال ستا دې ځکه په آخر کښې دعوت دنصيحت وركوى چه ددې نه نصيحت واخلئ
(٢٢) أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ ...... مختصر بشارت او تخويف دې چه دليل نه روستو دمومن او کافر حال اوګوره دمومن سينه الله تعالىٰ توحيد ته کهولاؤ

کړی او چه کوم کافر د نودهغه زړه لاسـخت شی او ددلیل نه فائده وانخلی نو دا یو په نور شو او دا بل چه د نو ده له هلاکت د
(۲۳) اللَّهُ نَـزَّلَ أَحْسَـنَ الْحَـدِيثِ تـرغیب الی القــرآن او دلیل وحی ته هم اشــاره ده یعــنی راشئ که زړه منــور کــول غــواړئ نو الله تعـالیٰ داس زبردست کتــاب رالیږل خو فائـــده تــر نه یریــدونکی اخلی او دلیل وحی ته اشـاره ده چه په توحید دالله تعـالیٰ داس کتـاب رالیږل خودسـاخته ند او په عجیب عجیب انداز درته توحید بیـانوی نو اومنئ کنه
أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ تخویف چه دد کتاب نه فائـــده وانخلی او ګمـــراهئ کښې پــات شی نو دآخـــرت هم تبـــاهی او ددنیا هم تبـــاهی لکه چه پخـوانی تبـاه شو تر آیت ۲۶ " لوکـانوا یعلمـون " پور
(۲۷) وَلَقَـدْ ضَـرَبْنَا لِلنَّاسِ زجر په اعـــراض دقرآن قرآن کـریم په څـومره عجیب انـداز سـره مسـئله بیـانوی بالکل واضـحه او غــیر ذی عــوج شـبهات هم ختمـوی چه داخلق نصـیحت او تقـوی اختیـارکړی خو کـوم دی هغه شـان دانکـار په اس سواره دی څـه دقـرآن دمثـالونو نه ورته یو مثـال دموحد او مشرک بیان کړه
(۲۹) ضَـرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا مثــال دموحد او مشــــرک چه مخکښې دلائلو نه معلومه شـــوه منونکی او نه منـونکی دیو عقیـده په توحید شـوه او دبل په شــرک نو دوی دپوهه کولو دپــاره مثــال اووایه چه یو کس د هغه دډیرو کسـانو غلام د او هغه ډیر کســان یعــنی دده مالکــان هم بدخویه او جهګړمـــــار دی نو کله ورته یو وائی راشه او کله ورته بل وائی راشه نو د چه یو رضا کـــوی نو بل خفه کیږی او چه بل رضا کوی نو بل خفه کیږی او

بل يو کس د چه هغه ديو کس غلام د او ډير په اخلاص سره دهغه خدمت کوی او دهغه دخوشحاله ساتلو کوشش کوی نوځپله فيصله اوکړئ دواړو کښې دچا حال خه د او دواړه برابر کيد شی نو نشی کيد دغه شان مشرک دب شماره خدايانو عبادت کوی او موحد صرف ديو الله تعالیٰ عبادت کوی او په هغ کښې اخلاص کوی نو دواړه برابر کيدل نشی
الْحَمْدُ لِلَّهِ ثمره څومره واضح مثال د الحمد لله خو
بَلْ أَكْثَرُهُمْ زجر او زورنه چه سره دد نه بيا هم ځان نه پوهه کوی او الټه دحق پرست دمرګ سوالونه کوی
(۳۰) إِنَّكَ مَيِّتٌ جواب دسوال چه مړ به شی نو خلاص به شو تر نه نو جواب چه په تا مرګ راځی نو ول دوی څه عزرائيل سره ليکل کړی دی په دوی به هم مرګ راځی او بيا به دالله تعالیٰ مخ له ورځی
(۳۲) فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ زجر سره ديرنه سره ددومره دلائلو او مثالونو نه هم انکار کوی نو لوئ ظالم د او دوزخ کښې ورله ډير ځائ شته د
(۳۳) الَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ دليل نقلی چه دوی انکار کوی خو څه مردِ ميدانان شته د چه هغوی دا مسئله منی نو دهغوی مقام اوګوره
(۳۴) لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ تر ماکانو يعملون پور منونکو ته زير اوِ خوشحآلی
(۳۶) أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ تسلی دوی انکار کوی سره ددومره دلائلو عقلی ، نقلی او وحی او ستا دمرګ خبر کوی تاله يو الله تعالیٰ پوره د

وَيُخَوِّفُونَــكَ ‌‌‌‌ دکفـــارو دخیـــال رد چه ســـره ددومره دلائلو نه تاته وائی چه ځمونږ معبـودان به ضرر در اورسوی نو ده خدائ ګمراه کړی به څـوک په لار کړی او چه الله تعالیٰ چاته هـدایت اوکـړی نو هغه څوک ګمراه کول نشی هدایت او ګمــراهی دالله تعالیٰ په لاس کښې دی
(۳۸) وَلَئِنْ سَــأَلْتَهُمْ ‌‌‌‌ دد ځــائ نه تر إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِــرُونَ (۴۵) پــور دریم بــاب دســورت او دریم انداز بیان دمسئل
وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ ‌‌‌ دلیل عقلی اعـترافی چه تاسو نه تپـوس کـوم ځـه چه لادغه شـان په شـرک کلک یئ
قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ ‌‌‌‌ رد په معبودان بـاطلو بانـد چه تاسو کوم دالله نه علاوه رامدد کـوئ او الهه ورته وایئ نو اووایئ چه هغــوی څــه کــول هم شی نو جواب غلی به شی نو ته اووایه
قُــلْ حَسْــبِيَ اللَّهُ ‌‌‌‌ اظهــار دخپل عقیــد چه دوی غلی شی نو خپله عقیــده دبیــان نه روســتو خکاره کړه
(۳۹) قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا ‌‌‌‌ سلام دمتارکت یعنی بائیکاټ چه ځما ستاسو عقید جدا شو نو
نه کیږی دشاهانو ملنګانو سره کلی
چرته عزیز خان چرته ملنګ عبدالرحمٰن
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ نه تخویف تر عَـذَابٌ مُقِيمٌ (۴۰) چه ستاسو دعمل د نتیج پته اولګی
(۴۱) إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْــكَ الْكِتَــابَ ‌‌‌‌ تــــرغیب الی القرآن یونو که دعذاب نه ځـان بچ کـول غـواړئ نو راشئ دا کتـاب اونیسئ ورســره لنډ بشــارت او تخویف چه فائــده او نقصــان موخپل دی او دلیل وحی هم د چه پد توحید باند قرآن راغل د
(۴۲) اللَّهُ يَتَــــــوَفَّى الْأَنْفُسَ ‌‌‌‌ دلیل عقلی دا قــرآن داس دلائل تاسو ته بیــانوی دا دمخکښې نه

په تـرقئ بانـد مخکښې دلائلو کښې دابتـداء حـال وو اوس دانتهـاء حـال ذکر کـوىدا قبضه دروح دا دچا کـــار د په دوو حــــالتونو کښې نو چه څــــوک عنادى نه وى نو دهغه په يقين راشى چه بل څوک معبود نشته د خو

(۴۳) أَمِ اتَّخَـذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ زجر په جوړولو دشــفعاء خو د ب انصــافو ته ګــوره ســره دد دومره دلائلو نه دوى غيرالله شفيع ګنړى او سره دد چه هغه ده هيڅ څيز مالکان ندى

(۴۴) قُــلْ لِلَّهِ الشَّــفَاعة جَمِيعًا رد په عقيــده دمشرکانو باند چه اختيــارات ټـول دالله تعـالىٰ نو څنګه ستاسو شريکان شفعاء شو

ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ تخويف

(۴۵) وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ زجر او قباحت دمشــرکانو چه دشرک خبر کوى او دتوحيد بيان ئ نــد خوښ چه مســئله دتوحيد بيــانيږى ســورة زمر په داس انداز بيانوى چه ددوى دشــرک او شــفعاء رد پکښې کيږى نو دوى تنګ شى

(۴۶) قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ دد ځــائ نه څلورم باب دسورة تر آيت (۶۱) پور " لايحزنون" قُـــــلِ اللَّهُمَّ دليل وحى اګر که دا مســــئله دتوحيد په تاسو بده لږى خو دد ماته حکم شو د نو ځـه به دامسـئله بيــانوم او که تاسو نه مـنئ نو ځــه هغ الله ته دکلکيــدو ســوال کــوم چه ما پــد مســئله بانــد کلک کــړى الله به دقيــامت په ورځ فيصله کوى نو راشئ اوس اومنئ په هغه ورځ څــه پکار نه راځى

(۴۷) وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ تخويف اخــروى پــد دوو آيتونو کښې چه دخپل غلط عقيــــد ګنــــدګئ او خبــاثت به درته خکــاره شى او په مــال او دولت به خلاص نش

(۴۹) فَــإِذَا مَسَّ الْإِنْسَــانَ ضُــرٌّ زجر چه دده يعنى دمشرک د ب انصافئ ته اوګـوره د ضـرر په وخت کښې ما رامـــدد کــــوى او دنعمت په وخت کښې وائى چه دا ځما هوښـيارتيا وه چه علم مِ د ته لاړو چه فلانک بـــزرګ سفارشى اوګرځـــوه نو ځکه داس کار اوشو نو دلته د مخکښې زجر نه چه په اول باب کښې تير شـو وو څـه مخـالفت رانغ خوترقى اوشوه

بَلْ هِيَ فِتْنة رد دده په خيال باند دا نعمتونه دالله تعـالىٰ دطرفنه ازميښــت او اســتدراج د دا ستا فکر وغيره ندى

(۵۰) قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ تخويف لکه چه تاسو يئ نو دغه شان تيرو مشرکانو هم غيرالله رامدد کــړ وو نو څه فائده ئ ورلره ورنکړه نو تاسو ته به هم دغه سزا او عذاب اورسيږى نو راشئ اومنئ

(۵۲) أَوَلَمْ يَعْلَمُــوا دليل عقلى دلته دابتــداء او انتهاء دمينځ احوال ذکر کوى چه درزق دفــراخئ او تنګئ اختيـار دالله تعـالىٰ د نو سـوچ اوکـړئ او ايمــان راوړئ په توحيد او کچرته مو دا ســوچ خفه کـوى چه مونږخو ډير عمر دالله تعـالىٰ خلاف کـړ د شــــرک مو کـــړ د نو دهغ به څـــه کيږى نو د پريشانئ خبره نده بلکه

(۵۳) قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ ترغيب الى الاعمـال الصالحه راشئ توبه اوباسئ نو الله به درته ټـول ګناهونه معاف کړى نااميدى نشته د

اين درگه مادرگه نوميدى نيست صد بار اگر توبه شکستى بازآ

داتـرغيب تر ۵۵ پـور به روان وى صـرف الله ته اوګرځئ هغه رامدد کړئ بل څوک نه

(۵۵) وَاتَّبِعُوا أَحْسَـنَ مَا تـرغيب الى القـرآن او دليل وحى چه داحسن او پر تــــاثير کتـــــاب تابعدارى اوکـړى چه الله تعـالىٰ نـازل کـړ د دد

کتاب دنافرمانئ په صورت کښې به ناڅاپی عـذاب راشی
(۵۶) أَنْ تَقُـولَ نَفْسٌ دد ځـائ نه تر مثـوىً للمتکــبرین " (۶۰) پــور تخویف او په مینځ کښې زجر په اعــراض دقــرآن یعــنی مشــرک نفس به ارمــان کــوی چه ما افــراط او تفریط کــړ وو او ددنیا د واپسئ اور نیک اعمـالو ارمـان به کـوی نو هغه وخت کښې به الله تعـالیٰ زورنه ورکــړی چه آیتونه درغلی خو تانه وو منلی نو اوس دوزخ ستاسو ځائ د
(۶۱) وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ بشــــارت چه کــــوم خلقو دافراط او تفریط نه ځان ساتل او شرک نه ئ ځان ساتل وو نو دهغوی انجام ته ګوره
(۶۲) اللَّهُ خَـالِقُ كُـلِّ شَـيْءٍ د د ځـائ نه تر آخر تر سورته پنځم باب دسورة
اللَّهُ خَــــالِقُ كُـــــلِّ شَــــيْءٍ دلیل عقلی داد مخکښې ټولو دلائلو خلاصه ده خـالق کل شـیئ دا اولنو څلـورو دلائلو ته اشـاره شـوه" وهو علی کل شیئ وکیل " دا ۴۲ آیت " الله یتـوفی الانفس " ته اشاره شـوه او" لـه مقالید السـمٰوٰت " شپږم دلیل چه ۵۲ کښې ذکر وو هغ ته اشــاره شــوه ټــول اختیـارات دهغه لاس کښې دی نو چه داس انـداز ســره دلائل بیــان شو او اوس هم څــوک نه مــنی نو
وَالَّذِينَ كَفَـرُوا بِآيَــاتِ اللَّهِ تخویف دا مکمل تاوانیان دی
(۶۴) قُــلْ أَفَغَيْــرَ اللَّهِ تَــأْمُرُونِّي دټولو دلائلو ثمره چه ده دومره دلائلو او ناشنا بیان نه روســتو زمانه ستاسو دا طمع فضــــــول ده چه ځــــــه به دغیرالله عبادت اوکړم

(٦٥) وَلَقَـــدْ أُوحِيَ إِلَيْـــكَ دليل وحى دبل
بنــدګی کــول شــرک د او آســمانی وحی ده چه
شرک سره ټول اعمال برباديږی
(٦٦) بَــلِ اللَّهَ فَاعْبُــدْ ثمرة التوحيد چه دغه
خيال پريـږدئ ځـه صـرف دهغه الله تعـالىٰ بنـدګی
کوم دبل چانه کـوم او پـد بانـد ماته حکم شـو
د
(٦٧) وَمَا قَــدَرُوا اللَّهَ زجر دداس قــدرتونو
والا ذات چه کوم مخکښې بيـان شو او خصوصـاً په
" الله خالق کل شـيئ" کښې دهغ خلاصه نو دهغه
ســره حصه دار ګرځــول کــوم انصــاف د دا تاسو
څنګه الله تعـالىٰ پيژنـدل بلکه پکـار داوه چه توحيد
منل و ځکه چه :
سُـبْحَانه دعـوى توحيد ځمـونږ دلائلو نه دا
نتيجه راوځى چه الله تعالىٰ دهر قسـمه شـريک او
حصه دار نه منزه د او پـاک او بـالا او بلند تر د
يعنى ځمونږ دلائل بالکل دعو سره برابر دى
(٦٨) وَنُفِخَ فِي الصُّـــــورِ تخويف اخــــروى
احــوال دقيـامت تر آخر تر ســورته ذکر کــوى په
آخــرت کښې هم دټولو امــورو متصــرف او مختــار
هغه الله تعـالىٰ د تر ٧٠ پــور قيـام د قيـامت او
دهغ انتظـــــام ذکر کـــــوى چه ورځ راروانه هر
نفس ته به دهغه بـــدل ملاويـــږى او شـــواهد به
موجود وى
(٧١) وَسِــيقَ الَّذِينَ كَفَــرُوا يــره دآخــرت نه
منونکو ته چه چا شـــرک اوکـــړو او دتوحيد انکـــار
اوکړو چه دعوى دسورة وه نو دهغه حال اوګوره
(٧٣) وَسِـــيقَ الَّذِينَ اتَّقَـــوْا رَبَّهُمْ بشـــارت
اخــروى چه چا دعــوى دســورت منل نو دهغــوى
خوشحالو ته ګوره
(٧٥) يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ فرشـت به قيـامت
کښې دا وائى يعنى خلاصه دسورة چه نفى دشرک

كوی او داوائی چه ټـول صـفات دكارسـازيت دالله دی هر څه كونكى الله تعالىٰ دى

حاصل دسورة

زبردست كتـــــــاب دزبردست ذات دطرفنه پـه يو زبردســــته مســـئله راغلى دى چه هغه داده چه " فاعبدالله مخلصـاً له الـدين " صـرف ديو الله تعالىٰ عبادت اوكړه دبل چا نه او پـدې مسـئله ئې دلائل قــائم كــړی دی هم دعقل هم دوحی او هم دنقل نو خلقو له پكــار دی چه دا مســئله اومــنی نالائقه مشـــرک هغه شـــان دغيرالله عبـــادت او شــفاعت دالله تعــالیٰ دنــزديكت ذريعه ګرځــوی نو داسې نالائقه چه دداسې دلائلو نه فائـــده نه اخلی په دنيا به هم تبــاه شی او به شــرميږی او په آخر باندې هم رسوا او ذليله به شی او چه كـوم خلق په خپل شرک نادم شو او الله تعالىٰ طرفته راغلل نو الله تعالىٰ ډير غفور رحيم دی معاف به ئې هم كړی او جنت به ئې ځائې شی

امتيازات

**(١(توحيد په ناشنا عنـوان چه " فاعبدالـلـه مخلصـاً له **

(٢) الله نزّل احسن توصيف القرآن (٣)اللـه يتوفی الانفس حين موتها

**(۴) ضرب الله مثلاً رجلاً فيه شـركاء (۵) يعبـادی الذين اسرفوا علی انفسهم **

(۶) قل افغير الله تــامروننی اعبد ايهاالجاهلون (۷) اليس الله بكاف عبده

**(٨) انما يــوفّی الصٰـبرون اجرهم بغيرحسـاب (٩) والذی جاء بالصدق وصدّق به **

**(١٠) مانعبدهم الا ليقربونا الی الله **

تمت سورة الزمر بعون مالک الاسود والاحمر الذی يـنزل من السـماء المطـر، الاٰن فی الخـارج المطر شديد ، والقلب كئيب، بفراق الحبيب، والـربّ مجيد

الذى فعـال لما يريد ، فـان اراد خـروجى من القيد المديد، فما احد من النا س حجيب ،اللهم اخرجـنى واصحابى من هٰذا الحزن والسجن انت الـذى يبـدئ ويعيد

۶ ذيقعده ۱۴۳۳ هج ۲۲ ستمبر ۲۰۱۲ يوم السبت ليلة الاحد

وانا مســـــجون مرجو الخلاص من ربّ العـــــرش المجيد ۵۳ : ۱۰ الليلة

حواميم سبعه دريم باب دځلورمي حصي

حواميم سـبعه يعـنی هغه سـورتونه چه دهغ دهر يو په سر کښې حٰم راغلې د دا اووه ســـــورتونه دی ابن عباس فرمائی چه :

" لكل شيئ لبابٌ ولباب القرآن حواميم "]البرهان فی علوم القرآن ،الاتقان[

دحـواميم مركـزی مضـمون هغه نفی دشـرک فی الدعاء د نـور اشـراک به ورسـره هم رد کـوی خو هغه به دنفی دشرک فی الدعاء خدمت کوی يعـنی چه غيرالله په پښو نه پوهيږی نو ولې ئې رامدد کـو او وس نه لـری اختيـار ئې نشـته نو ولې ئې رامـدد کو او چه درامدد شې قابل ند نو ولې ورلـره نـور عبادتونه کو او مرکزی مضـمون ددريم بـاب هغه نفی دشــرک فی الــدعاء او دعبــادت اصل مقصد هغه دعاء وه دعـاء دعبـادت يو اهم جـزء او مغز وو نو دټول قـرآن مقصد هغه وو چه عبـادت هر قسم دالله تعـــالیٰ حق د " توحيد فی العبـــادة" هغه په زمر کښې بيان شو نو اوس دعبادت نچـوړ بيـانوی چه هغه " الـدعاء " ده چه " الـدعاء من اللـه لا من غــيره " نو ځکه ابن عبــاس ورته لبــاب القــرآن اوئيلچه دا دقرآن کـريم نچـوړ او خلاصه ده دد باب مقصـدی مضـمون نفی دشـرک فی الـدعاء او نفی دنورو اشراک خو تفريعـاً په دلائلو بانـد ځکه مخکښې دوو بــابونو کښې نفی دشــفاعة قهــری اوشوه په خه انداز سـره نو اوس پـر تفريع کـوی نفی د شـرک فی الـدعاء ځکه دقـرآن قـانون د چه نفی دشرک فی الدعاء کله تفريع کړی په نفی دشرک فی العلم والتصرف لکه سورة الرعد کښې چه تفريع په ســـورة يوسف د او په يوسف کښې دغه شــرکونه رد شــوی وو او کله تفريع کــوی په

نفی دشـــفاعة قهـــری بانـــدې لکه دلته چه نفی دشفاعة قهری اوشوه چه ددوی منت جــولئ تاسو له څه فائده نه درکـوی ې نو ولې ئې رامـدد کـوئ دا پرې اوس تفریع شوهېنو دټولو حوامیم دعوی نفی دشـرک فی الـدعاء ده اصـالة البته تبعـاً به دنـورو اشـــراکو رد راځیېنو په ســـورة مـــومن کښې دا دعوی او ددې مقام ذکر کیږی او په بــاقی حـوامیم کښې دیولسو شبهاتو جواب چه مخالف به کوشش کوی چه سـتاخبره ظـاهره نه شی او خـوره نشی نو هغوی به شبهات کوی نو سـتا جوابـات به څنګه وی نو په سورة حم سجده کښې څلـور شـبهات او دهغې جوابونه او په ســـــورة شـــــوریٰ کښې درې شبهات په زخرف ،دخان، جاثیه، احقاف کښې یـوه یـوه شـبهه او دهغې جـواب نـور به داصـلی دعـوې خدمت کوی چه رد دشرک فی الدعاء دهې دا خلاصه مختصر ده باب ثالث ې شبهات په هر سورت کښې به راشی او ان شــاء الله تعــالیٰ دحــوامیم په آخر کښې به هم ټول شبهات اولیکلې شی ې

سورة المومن

ســورة المــومن مکی ســورة د په نــزول کښې شــپیتم(۶۰) نمــبر د پس دســورة زمر نه نــازل شو(حوامیم ټول په نزول کښې یو بل پس دی مومن شپیتم نو ورپس دغه شان تر ۶۶ پــور دی) او په ترتیب دســورتونو کښې څلویښــتم(۴۰) نمــبر د پس دزمر نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناســبت دســورة الزمر سـره په ډیرو طریقو د ځن دهغ نه

اوله وجه دمناســبت : په ســورة الزمر کښې توحید ثــابت شو او دا خــبره هم چه عبــادت صــرف دالله تعالیٰ حق د دبل چا ند " فاعبدالله مخلصاً لـه الــدین " نو داســورة پــر تفریع کـوی چه حاجــات غوختل هم صــرف دالله تعــالیٰ نه دی نه که دبل چا نه چه " فادعوالله مخلصین لـه’ الـدین " لکه دا دعوی دد سورة هم ده

دویمه وجه : هر کله چه په مخکښې ســــــــورتونو کښې نفی دشــفاعة قهریه اوشــوه ســره دعجز دمصطفین او دهغوی دابتلاء نه او زمر کښې پــر دلائل قــائم کــړل نو اوس د ســورة کښې پــر تفریع کوی چه په حاجاتو کښې صــرف الله تعــالیٰ رامدد کړئ بل څوک نه

دریمه وجه : په آخر دسورة الزمر کښې بیان دحمد وو چه " الحمدلله رب العٰلمین " نو په اول دســورة مــومن کښې هغه نعمت اعلیٰ ذکرکــوی چه هغه دقــرآن کــریم نــازلول دی چه داس ذات له خو دا حمدونه وئیل پکار دی

دعوی دسورة

دسـورة مركـزى مضـمون چه سـورة دهغ خـدمت كـــوى هغه د " نفى دشـــرک فى الـــدعاء " ' فادعوالله مخلصين له’ الدين ' چه په حاجاتو كښې او مشكلاتو كښې صرف يو الله تعالىٰ رامـدد كـړى بل څوک نه دعوى په ۱۴،۶۰،۶۵ كښې ذكر كـوى ورسـره دعـوى اصـليه چه " لاالٰه الاالله " ده هغه هم ذكر كـوى چه دعـوى اصـلى نه مـنى نو ځكه نورخلق رامدد كوى دا په ۶۲ او ۶۵ كښې ذكر كـوى او په ۳ آيت كښې

خلاصه دسورة

دا سورة مومن دا مسئله دنفى دشرک فى الـدعاء په يو عجيب انداز بيـانوىدابتـداء نه تر آيت نمـبر ۲۲ پـور ددعـو اهتمـام په عجيب انـداز ۱،۲ كښې عظمت دكتاب او عظمت او اوچتـوال د راليږونكى ۴ كښې دد دعو نه منونكو ته زجر او يـره د ۷ نه تر ۹ پور ترغيب منونكو ته او بشـارت چه فرشـت به درله دعاءګان اوغواړى د ۱۰ نه تر ۱۲ غضب په هغه چا چه هغوى دا مسـئله نه مـنى او تكـبر تـر كـوى ۱۳ كښې دليل عقلى ۱۴ كښې دعـوى سـره دعظمت دهغ نه چه كـــــــوم ذات راليږل ده بيا تخويف اخروى تر ۲۰ پور هغه چاله چه غير رامدد كـــوىپه ۲۱،۲۲ كښې تخويف دنيـــوى او د ۳۳ نه واقعه دموسىٰ عليه السلام نمونه دتخويف دنيـوى چه فرعـون ،هامـان، قـارون څنګه تبـاه شـوچه دا مسئله ئ نه وه منل او تشجيع او بهادرى ورکـول چه مسئله بيـان كـړه لكه چه موسـىٰ عليه السـلام بيان كړ وه الله به دِ ملګرى پيداكړى او انبيـاء او دهغوى اتباع په تبليغ كښې دقتل نه نه يريـږى او نه سستيږى او په بيان دموحد كښې اظهـار دخپل عقيد او برات دشرک نه او الله تعــالىٰ هغه څنګ محفوظ كـړ وو ۴۵ او فرعـون او دهغـوى ملګـرى څنګه تباه شو ۴۲،۴۳ ۴۶ او دآخرت تبــاهى په سر

ده د ۴۷ نه ۵۰ پور ۵۱ کښې مومنانو ته بشارت ۵۳ کښې دليل نقلی دموسیٰ عليه السلام تسلی ۵۵ کښې او زورن اثبات دقيامت ۶۰ کښې دعوی دسورة بيا دلائل عقليه سره دذکر دتوحيد نه ۶۵ پور په ۶۶ کښې دليل وحی بيا دلائل عقليه ۶۷ او زجرونه او يـر او تسلی دآيت ۶۹ نه تر ۷۷ په ۷۸ کښې دليل نقلی بيا عقلی او تخويف چه چا اونه منله دا مسئله نو تباه شوی وو

مختصره خلاصه : چه په سورة کښې رد دشرک فی الدعاء د د ابتداء نه اهتمام ددعو ذکرکوی ترآيت ۲۲ پور بيا نمونه دتخويف دنيوی او تشجيع مبلغ ته په واقعه دموسیٰ او رجل مومن تر آيت ۵۰ پوراو بيا بشارت ،تسلی، نقلی دليل او عقلی دلائل سره دذکر دتوحيد او وحی دليل نه او تخويفات

مقاصد الايات وتناسبها

)۱) تَنْزِيلُ الْكِتَابِ عظمة الکتاب وعظمة الدعوی دد دعو عظمة او اوچتوال په مختلفو اندازونو او منلو ته ترغيب په عجيبه اندازونو پيش کوی شيخ القرآن رحمة الله تعالیٰ په سمط الدرر کښې اشاره کړ داساتذو ددرس دفائدو نه دهغ لګه تشريح دمقاصدو او ربط په طور کول شی

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ اوله طريقه : چه خط راغ يعنی دالله تعالیٰ دطرفنه تاته خط راغل نو خلق دخط ثومره قدر کوی نو دد خط قدر اوکړه دا کتاب عظيم الشان د ول عظيم الشان د؟

مِنَ اللَّهِ اوله طريقه چه کوم ذات راليرل د هغه الله د او دد رارواتو صفاتو مالک د که او دِ منله نو عزيز او ستا دکارونو نه خبردار د او که وائ چه منم خو ګناه رانه شو د نو غافر

الذنب وقابل التـوب " او كه ضد او عنـاد كـو نو " شديدالعقاب ، ذى الطول".
لَا إِلَهَ إِلَّا هُـوَ دخط مضـمون څـه د او په خط كښې ئ څـــه ليكلى دى نو دا دعـــوى پكښې ده " لااله الاالله " دهر قسم تعظيم حقدار الله د نو خپلو حاجاتو كښې هغه راامدد كړه
(۴) مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ زجر مجــادلينو ته چه د دعوى كښې بحثونه كوى اومنى نه دويمه طريقه چه مخـــالفين دد دعـــو او په د كښې جدال كونكى هغه كافر دى نو تباه به شى په دنيا مه دهوكه كيږه
(۵) كَـــــذَّبَتْ قَبْلَهُمْ تخويف دريمه طريقه كومو خلقو چه مخكښې پـــد دعـــوى كښې جـــدال كړ د او دد نه ئ اعراض كړ د نو هغه په دنيا او په آخرت كښې تباه شوى دى
(۷) الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ " ترغيب لم اطـــاع وانقـــاد وان الملائكة يســـتغفرون لهم " څلورمه طريقه چه كومو خلقو دد دعو اجابت كـــړ د او د ته ئ تن ايخـود د نو راشه اوګـوره هغـوى له فرشت دمغفرت دعاءګـان غـواړى او در پشـته به ئ جنت ته لاړ شى نو دا دعـــاء ګـــان او جنت دِ په ځـــان نـــد ســـود راشه اومنه چه فرشـــت درله دعاءګان اوغواړى تر آيت ۹ پور
(۱۰) إِنَّ الَّذِينَ كَفَـــــــرُوا " المقت على من اشرك واستكبر اذ ادعى الله وحده " پنځمه طريقه دا عظيم الشان خط چه چا اونه منلو نو لږدهغه حال اوګـوره چه شـرک کـړو او د توحيد بيان پـر بد لګيـدلو نو دالله تعـالیٰ په غضب كښې ګرفتار شو ارمانونه به كـوى خو څـه فائـده په ۱۰ كښې دمقت او غص بيـان ۱۱ كښې ارمانونه او ۱۲ كښې وجه دتوحيد نه استكبار چه دا مســئله به پـــر بـــده لګيدله چه يو الله رامـــدد كـــړئ نو ځكه

اوس داس شو نو کـــوم دِ خـــوځ د اوس خوخه
یاره ستا ده که داغـوارۍ که دا که د فرشـتو دعـاء
ګانې غوارې او که دالله تعالیٰ غضب او غصه
(١٣(هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ ....) " الـدلیل العقلی "
چپ دتوحید نه اسـتکبار څـه پکـاڕ د چه په ده دا
مسئله بده لـږی دد خو ددلائلو جـال خـور د دهر
څـــه نه دا مســـئله خکـــاره کیږی او د یعـــنی دا
مشـرک خپل خـوراک ته نه ګـوری دومـره هم که
سوچ اوکړی نو دتوحید قائل به شی خو سـوچ فکر
او نصـیحت اغسـتل دمـنیب کـار د او انـابت چرته
د
(١۴) فَـادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِـينَ لَـهُ الـدِّينَ ....) دعـوی
دسـورة چه هرکله په مخکښې ټولو خـبرو بانـد
پوهه شئ نو اوس هغه اصـــلی مقصـــدی خـــبره
واورئ چه په حاجاتو مشکلاتو کښې صــرف یو الله
تعــالیٰ رامــدد کـــړئ بل څــوک نه که کـــافر او
مشرک خفه کیږی نو الله دِ ورله زړه اوچوئ
وهی مالـک وهی داتـا وهی مشـکل کشـا سـب کا
وهی ایک غوث اعظم ه یهی للکار دیتا جا
جو جلت هیں تو جلـن دو جـو ه توحیـد
ک دشمن
نداء وحدت کی قـرآن سـ گلی کوچـوں
میں دیتا جا
رَفِيــعُ الــدَّرَجَاتِ ....) بیا عظمة ددعــوی شپږمه
طریقه چه دا دلویو درجو والا دطرفنه راغل ده
نو ستا درجات به اوچت کـړی او پـد الله تعـالیٰ
انبیاء کرام رالیږلی دی دا ډیره اهمه مسئله ده دا
روح د دا نده چه مونږ دومره اهتمام بیان کــړو او
مسئله دومره نده نه مسئله ډیــره اوچته ده دلــوئ
ذات دطرفنه ده
(١۶) يَوْمَ هُمْ بَـارِزُونَ ....) تخویف اخــروی دوی
ســره فکر نشــته دوی دا دعــوی نه مــنی خو ورځ

راروانه ده اول دقيـامت خطرنـاکی ذکر کـوی چه دغ ورځ له تيار اوکړه او تصرف دالله تعــالیٰ چه " الواحد القهار او سـريع الحسـاب " او علم د الله تعالیٰ چه " يعلم خائنة الاعين " ١٩ او مشرک له شفاعت فائده نه ورکـوی يعـنی چه دد " فـادعوا الله " نه منکر د نو د هغ څه سفارش نشته د
(٢٠) وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ بيـان دتصـرف الهی او رد په مشـرکانو چه دقيـامت په ورځ به فيصـله الله تعـالیٰ کـوی ټـول اختيـارات دهغه دی دوی چه کوم رامدد کـوی دهغـوی هيڅ اختيـارات نه چليږی که ددوی دا ګمان وی چه زمـونږ الهه به مـونږه بچ کړی نو نشی بچ کول
(٢١) أَوَلَمْ يَسِـيرُوا فِي الْأَرْضِ تخويف دنيـوی تر شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢٢) پـور آخـرت خو ددوی تبـاه د خو لـږد ددنيا حـال دِ دهغه چا اوګـوری چه دد دعو تکذيب ئ کړ وو دهغـوی قـوت او صـفتونو، هــــنرونو هغــــوی نــــدی خلاص کــــړی او نه هغه معبودانو چه دالله تعــــالیٰ نه علاوه به ئ رامــــدد کول نو هغوی هم ندی بچ کـړی نو چه وخت راشی نو تاسو به هم تباه شئ
(٢٣) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى دد نه تر " ادخلوا ال فرعـون اشـدّ العـذاب " (٤٢) پـور يـوه نمونه دتخويف دنيـوی ذکر کـوی چه ډير قومونه که نش کتل نو دا واقعه په تـــاريخ کښې مشـــهوره ده او ستاسو سره نـزد به دد زوتـونکی موجـود وی او ســـتا غوږوته به هم راغلی وی چه موســـیٰ عليه السلام دغه مسئله فرعـون ته راوړ وه او چه کله فرعون دخپل راليږلی شـوی پيغمـبر او نه منل او په خپل طاقت او قوت دهوکه شو نو اوګوره انجام ئ څه شو تبـاه او بربـاد شو نو دغه شـان تاسو ته استاذ او رسول دالله تعـالیٰ راغل د نو که تاسو او نه منلو نو ستاسو به هم دغه انجـــــام شی دا

واقعه خو ذکر کیږی دد تخویف دپاره خو حکمتونه پکښې نور هم دی چه تشجیع دا مسئله په بهــادرئ اورسوه انبیاء کرامو او دهغــوی اتبــاع دقتل نه نه یریږی او نه په بیــان کښې سســتی کــوی او مبلغ ته وائی چه الله به دِ ملګری پیدا کړی ته مسئله په نرتوب اورسوه او خطاب په نرمئ او خیرخواهئ او په اظهار دحق سره پکار د لهجه نرم مســئله ګرم
وَلَقَـدْ أَرْسَـلْنَا مُوسَـى دموســیٰ علیه الســلام راتلل په معجزو
(۲۴) فَقَـالُوا سَــاحِرٌ كَـذَّابٌ دهغــوی انکــار او په موسیٰ علیه السلام دساحراو کذاب تهمت لګول
(۲۵) فَلَمَّا جَـاءَهُمْ بِـالْحَقِّ دقتل دبچو دوبــاره دهمکی ورکــول لکه چه په وخت د ولادت دموســیٰ علیه السلام کښې وو
وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ دکافرانو تدبیر هغه دتوحید مشن کښې څه کمې نشی کــول دا تــدبیر مخکښې فرعون کړ وو نو چه ده کومې نه یریــدلو نو هغه ورکــره لــوئ شو او مخ ته ورله ولاړ د بند ورله نه ورځی نو اوس که حکم اوکــړی نو دتوحید لار نشی نیول
(۲۶) إِنِّي أَخَــافُ أَنْ يُبَــدِّلَ دِينَكُمْ دفرعــون سیاسی چال دموسیٰ علیه السلام خلاف مــذهبی خلق په " ان یبدّل " سره بیداروی او سیاسی خلق په ' ان یظهر ســره بیــداروی چه ټــول ئ خلاف اوکړی او ماسره قتل کښې ملګری شی
(۲۷) وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُـذْتُ بِـرَبِّي دموســیٰ علیه السلام دالله پناه طلب کول
(۲۸) وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ دموسیٰ علیه الســلام مــدد داســمبلئ او دفرعــون په خــاص کس کــول په الله بهروسه کونکی نه ضائع کیږی

أَتَقْتُلُــونَ رَجُلًا درجل مــومن دموســیٰ علیه السـلام دقتل خلاف احتجـاج کــول او دهغ وجه وئیل
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْـدِي يــره درجل مـومن وعظ اثر اوکړو؟ جواب ظاهر د،
(۲۹) يَا قَـوْمِ لَكُمُ الْمُلْـكُ الْيَـوْمَ درجل مـومن قــوم له دالله دعــذاب نه يــرول دا دوعظ طريقه ده
قَــالَ فِرْعَــوْنُ دفرعــون په خپله رائ دقتل کلکيـدل چه ځما خـبره زړه ده ځـه دده دا خـبره نه منم د رجل مـومن خـبر پـر اثر او نه کـړو ځما مشوره صحيح ده
(۳۰) وَقَالَ الَّذِي آمَنَ درجل مومن زوړ تـاريخ را يادول نو تاته به هم تاريخ داقوامو ياد وی
(۳۲) يَا قَـوْمِ إِنِّي أَخَـافُ عَلَيْكُمْ درجل مـومن دآخرت دعذاب نه يرول او دهغ خطرناکی خودل
وَمَنْ يُضْـلِلِ اللَّهُ رجل مـومن ډير مـوثر بيـان اوکړو نو څه اثر ئ اوکـړو نو جـواب چه دخـدائ ب لار خوک نشي په لار کول
(۳۴) وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ درجل مـومن دمصر يو تاريخی دور ته اشاره کول چه دا هم ديوسف يو نوس راغل د هغه دقحط نه نه وئ خلاص کړی
كَـذَلِكَ يُضِـلُّ اللَّهُ څـه فائـده اوشـوه هيڅ نه بلکه دشک او اســراف دوج نه ضــلالت راغ نو يُجَادِلُونَ جدال ئ شروع کړو چه دجدال نه روستو يَطْبَـعُ اللَّهُ (۳۵) په زړونو بانــد مهر راغل نو شک سبب دضلالت د او جدال سبب دطبع او مهر د
(۳۶) وَقَــالَ فِرْعَــوْنُ دا دفرعــون حــال چه درجل مومن بيـان پـر هيڅ اثر اونکـړو الټه څـه ئ شروع کړل

زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ ده ته هغه مشـركانه او متكبرانه اعمال خائسته شوى وو
(۳۸) وَقَـــالَ الَّذِي آمَنَ درجل مـــومن يو بل دلســـوز تقرير او پديكښې دفرعـــون خلاف خپل حقانيت خكـاره كـول او تزهيد من الـدنيا چه تاسو دد دنيا په جـــاه و جلال مست يئ خو دالړژوند د اصل ژوند دآخرت د
(۳۷) مَنْ عَمِـلَ سَـيِّئَةً دتـرغيب دپـاره ادخـال الٰهى چه دآخرت دپاره تيار پكار د
(۴۱) وَيَا قَـوْمِ مَا لِي أَدْعُـوكُمْ درجل مـومن دخپل اتباع فائـده خـودل او خپله عقيـده صـاف په ډاګه وئيل او خكـاره كـول او دقـوم په عقيـده او دعـــوت رد كـــول او تقرير ختمولو وخت كښې دخپل خبر قيمت خودل چه ځما خـبره به يو وخت در يـاده شى چه د ســړى خه وئيل او خپل ځــان الله تعالىٰ ته سپارل
(۴۵) فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا دفرعونيانو تباهى او درجل مومن بچ كيدلچه كومې خـبر له واقعه چلول شو وه چه داعى او نه مـنى نو تبـاه كيږى لكه چه فرعونيان تباه شو ۴۶ پور
(۴۷) وَإِذْ يَتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ دآخـرت شـرم او په دوزخ كښې ديو بل ســــره بحث او مباحثه چه تاو مه منه او تا و لكه دسـورة الاحـزاب ۶۸ او سورة سبا ۳۱ او اعراف ۳۸
(۴۹) وَقَـــــالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ دټولو په جمع فريـاد دجهنم انتظـامي ته كـول او دهغـوى سـپک جـواب وركـول چه تاسو په دنيا كښې دالله تعـالىٰ درامدد ش دمسئل نه انكار كـړ وو نو كه نن الله تعــالىٰ رامــدد كــوئ نو فائــده نه دركــوىتاسو دداعى تكـذيب كـړ وو نو راشئ اوس مو وخت د د داعى اومـــنئ او دا مســـئله چه " فادعواللـــه مخلصين له الدينُ" ده اومنئ ګنى قيامت كښې به

ارمـــان کـــوی او چا چه منلـ ده نو دهغـــوی حـــال اوګوره
(۵۱) إِنَّا لَنَنْصُـــرُ رُسُــلَنَا بشـــارت دنيـــوی او اخروی منونکی دد دعو دهغوی دبری او نصرت وعده هم دنيا کښې ده او هم په آخرت کښې ده او چه کوم ظالمان دی
يَـــومَ لَا يَنفَـــعُ تخويف ظالمـــانو منکر دد دعـــو دهغـــوی عذرونه ب کـــاره او لعنت به شی پر
(۵۳) وَلَقَـدْ آتَيْنَا مُوسَــى الْهُـدَى دليل نقلی دد مســئل انکــار مناسب نـــد دا چه لکه په عقل ثابته د نو په نقل هم ثابته ده دا کتــاب او پيغمــبر پديکښې تنه ا نه دی دموسـیٰ عليه السـلام وحی هم هغه دد مسئل وه
(۵۵) فَاصْـــبِرْ إِنَّ وَعْـــدَ اللَّهِ تســـلی ته پداس انـــداز دعـــوت ورکـــو او مشـــرکان انکـــار کـــوی او تکاليف در رسوی نو صبر کوه انتظـــار او دِ نه کتل دموسیٰ عليه السـلام خلاف چه څــوک وو تبـــاه شو نو ســتامخالف به هم تبـــاه شی ســحر اوماښــام دا دعـــوی بيـــانوه الله دشـــرک نه پـــاک ګـــڼړه که زړه کښې څـــه خدشه او بـــوج راځی نو اســتغفار ســـره هغه زائله کوه
(۵۶) إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ " الزجر للمجـــادلين " دا مجـــادلين چه جـــدال کـــوی سر د سورة له ئ يو بوتله " مايجادل فی ايات الله " ۴ ، نو دا ظالمـــــان ب دليله دی دوئ زړه کښې څـــــه مقاصد نيولی دی يا يريږی چه بيا به دده غلامی او شاګردی کوو که اومنو نو دصبر نه کار واخله او د شـــرارتونه دالله امن ته راشه " فَاسْـتَعِذْ بِاللَّهِ " الله تعالیٰ ته هر څه معلوم دی او اوری
(۵۷) لَخَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ دليل عقلی په قيامت داثبات دقيـــامت تـــذکره مخکښې اوشـــوه نو

شک ته حـاجت نشـته دقیـامت یقیـنی د راتلو ځکه دالله تعــالیٰ قــدرت هم شــته دا دد دلیل حاصل شوو
(۵۸) وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِـيرُ په قیـامت کښې فائده هم شـته چه تمـیز راشی دنیا کښې ټول ګډ وډ دی
(۵۹) إِنَّ السَّاعة لَآتِيَةٌ نو اثبات دقیامت چه د به راځی نو راشئ چه دســـورت دعـــوه ده نو هغه اومـنئ چه په حاجـات کښې یو الله تعـالیٰ رامـدد کول دی
(۶۰) وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي دعوی سـورت دویم ځلی چه چا دا مسئله اونه منله نو قیـامت کښې به هغه د ذلیلو نه شی نو دد نه استکبار مه کوئ ځــان تــر غټ مه ګــڼرئ ګــنی ذلیله به شی او استکبار ته څه حاجت د ځکه
(۶۱) اللَّهُ الَّذِي جَعَـلَ لَكُمُ اللَّيْـلَ دلیل عقلی دا مســئله خو بالکل واضـحه ده چه د ورځ او شــپ تصـرف او فائـد ته اوګـور نو پته لـږی چه دا هر څــه کارونه الله تعــالیٰ کــوی نو ځما حاجــات هم پوره کول شی
(۶۲) ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ تفریع په دلیل او ثمره چه دهر څــه خــالق الله تعــالیٰ د نو بیا ول تاسو غیر رامدد کوئ چه دهغوی هیڅ قدرت نشته د
فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ زجر یعنی سره ددومـره دلائلو هر قسمه او دتخویفاتو بیا تاسو دغه بلا غــروئ او غیر رامدد کوی او معبود ئ جوړوئ
(۶۴) اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ څلــورم دلیل عقلی د تصــرفاتو ته اوګــوره چه الله تعــالیٰ دا کوی نو ته ول بل طرفته ځ
فَتَبَـارَكَ اللَّهُ نفی دشـرک فی البرکـات پـر تفریع کـوی ځکه چه کله په حـاجتونو کښې غـیر رامدد کـوی نو بیا دخـیر او بـرکت په عقیـده د هغه

دپاره نذر ونیاز کوی او دهغه نه خیر او برکت دخه کیـدلو او دبچو وغـیره دفصل او څـاروو دحفـاظت دهغه نه غـواړی نو دلته پـر□ رد اوکـړو چه داکـار دالله تعـالیٰ د□□ چه ته ځـان ته اوګـوره دا برکـات الله درکـړی نو نـور برکتونه ورکـونک□ هم یو الله تعالیٰ د□□

(۶۵) هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَـهَ إِلَّا هُـوَ □□□□ ثمـره ددلائلو او دعوی دسورة چه ددلائلو نه دا نتیجه را او وتله چه حاجاتو کښې یو الله تعالیٰ رامدد کړی □

الْحَمْدُ لِلَّهِ □□□□ دا دفـادعوا دپـاره دلیل د□ چه ځکه یو هغه الله تعـالیٰ رامـدد کـړه چه ټـول صـفات دکارسـازیت دهغه الله تعـالیٰ دی□پـد□ جمله کښې په هر قسم دشرک باند□ رد اوشو□

(۶۶) قُـــلْ إِنِّي نه یتُ □□□□ الـــدلیل الـــوحی □ دا مسئله څه خودساخته نده چه څه دځان نه جـوړوم او د زمکه آســـمان ورله دلیل کـــوم بلکه دد□ ماته حکم شو□ د□څه دغیر دعبـادت نه منع شـو□ یم او صرف دالله تعالیٰ د رابللو ماته حکم شو□ د□□

(۶۷) هُـــوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ □□□□ الـــدلیل العقلی□ چه صرف هغه الله تعـالیٰ نه رامـدد کـوم نو څـوک به رامدد کوم تاسو خو لږد□ کښې سوچ اوکړئ او داد هغه بیناتو بیان چه داس□ صـاف واضـحه مسـئله ده ستاسو پیـدائش نه هم معلومیږی□ نو دچا په لاس کښې چه دحیات او موت اختیار وی او هر څه کول دهغه اختیار کښې وی نو هغه رامدد کول غواړی□

(۶۹) أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِين □□□□ زجر مجادلینو ته □ چه اوس هم سره دد□ دومره دلائلو نه مـنی نو ضـدی او عنادی د□ او مجادل د□ □

(۷۰) الَّذِينَ كَـذَّبُوا بِالْكِتَـابِ □□□□ دویم زجر □ چه دا ب□ انصـافه دالله تعـالیٰ د رالیږلی شـوی کتـاب او پیغمبر تکذیب کوی□

(۷۰) فَسَــوْفَ يَعْلَمُــونَ نه تر الْمُتَكَبِّرِينَ (۷۶) پور تفصیلی یره دآخرت ورکوی چه دوزخ کښې به اوسـوزی او بیا به هلته دخپلو شـرکاؤ نه انکـار اوکــړی هغه به ورله هلته ځــه فائــده ورنکــړی اودخپل شرک نه به انکار اوکړی دجدال دوج تباه شو او بل (۷۵)کښې وجه وائی چه ددنیا په ژوند مست وو

(۷۷) فَاصْــبِرْ إِنَّ وَعْــدَ اللَّهِ تســلی چه دا مجادلین جدال کوی خو ته انتظار کوه

(۷۸) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُــلًا بیا دلیل نقلی چه پد مسئله انبیاء هم راغلی دی دهغوی قومونو چه خلاف کړ وو تباه شـوی وو نو دغه شـان چه سـتا قوم خلاف کوی نو هم به تباه شی

وَمَا كَــانَ لِرَسُــولٍ ســره دفع دســوال چه معجــزه ول نه راوړی ؟ جــواب دمعجــز اختیــار د الله تعالیٰ د

(۷۹) اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ دلیل عقلی معجز ته څه حاجت دایمـان دپـاره دا دلائل کـافی دی خو چه چا کښې طلب وی دواړو آیتونو کښې دلیل د

(۸۱) فَــأَيَّ آيَــاتِ اللَّهِ زجر چه هر طرفته د دلائلو جال خــور د نو تاسو به ده کــوم کــوم دلیل انکار کوئ

(۸۲) أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ تخویف دنیــوی په هلاکت دتــیرو امتونو چه ددلائلو نه انکــار مه کــوی او دا مســئله اومــنئ چه " فادعواالله " ځکه مخکښې اقوامو نه وه منل نو څه حال ئ شو ډیر خوشحاله او آسوده حال وو خو د ورلره څه فائده ورنکړه دانبیــاء ددعــوت مقابل کښې ئ خپل ذهن او علم او تهذیب راواغســتو چه ځمــونږ ددوی علم ته حاجت نشته د او دپیغمبر راوړل شــو مســئل ته منقاد نشو

(٨۴) فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَـنَا ﴿﴾ دعـذاب په وخت کښې ایمان راوړل مفید نـدی دوی دیـاس او ناامیـدئ په وخت ډیر وئیل چه مونږ دالهو بـــاطلو نه بائیکـــاټ کوو خو څه فائده ئې اونکړه؟ دا دالله تعالیٰ قـانون دې چه دعوت اونه منی نو تباه کیږی۔

حاصل دسورة

په خپلو ما فـوق الاسـباب امـورو کښې صـرف یو الله تعالیٰ رامـدد کـړئ ، دامسـئله دعظیم الشـان کتاب په حواله کیږی او عظیم الشان صـفتونو والا ذات رالیږلې ده ، ددې منکر کافر دې او ددې منونکی له فرشتې دمغفرت دعاءګانې غــواړی او په منکر ئې غضب الهی او پدې الله انبیاء رالیږلی چه چا نه وه منلې نو غرق شو لکه چه فرعون تباه شو، موسـیٰ علیه السلام او رجل مومن ورته دعـوت ورکـړې وو نو وې نه منلو نو دنیا کښې هم تبـاه شو نو آخـرت کښې هم ، دعقل او نقل او وحی دا فیصله ده چه " فادعوالله مخلصین له الدین " ستا منونکی به په دنیا او آخر کامیاب شی تسلی سـاته او مخـالف به دِ تبــاه شی لکه مخکښې چه تبــاه شــوی وو بیا به ارمان کوی خو وخت به تیر وی۔

امتیازات

(١) صفات دالله تعالیٰ ناشنا چه غافر الذنب، قابل التوب، رفیع الدرجات۔

(٢) دعاء ګانې دفرشتو دپاره دمنونکو دتوحید۔

(٣) واقعه درجل مــومن تفصــیلی او په هغې کښې ګنړ حکمتونه ۔

(۴) دفرعــون سیاسی تــدبیر چه " انی اخــاف ان یبدّل دینکم "

(۵) " النّار یعرضون علیها"۔ اثبات دعذاب قبر۔

تمت سورة المـومن بعـون الملک المهیمن ، الـذی بیّن الحق فقـــال فمن شـــاء فلیکفر ومن شـــاء فلیومن، الذی هوالمؤمن للمـؤمن ، اللّهم یـامؤمن

اٰمنّا فی اوطاننا واصلح ولاة امورنا ولا تجعلنا فتنة للقوم للظلمین ونجّنا برحمة من القـوم الکفـرین، ربّ ادخلـنی مـدخل صـدقٍ واخرجـنی مخـرج صـدقٍ واجعل لی من لـدنک سـلطاناً نصـیراً□ اللّٰهم انی عبد فقیر مذنب ذلیل ، محتاج الی نعمک من الکثیر والقلیل، فاعطنی من نعمک خاصة الجواهرالقرآن ودروس الکتاب الجلیل، وزیـارة الوالدة الماجدة او اهل البیت الجمیل□ اٰمین □□□ یاربّ العٰلمین□
□□□□□□

۷ ذیقعـده ۱۴۳۳ هج ۲۳ سـتمبر ۲۰۱۲ □ یـوم الاحد ۵۴ : ۰۲ ظهر
وانا مسجون مرجوالخلاص من الرب الجلیل□

□□□□□□□□□

سورة حٰم سجده

سـورة حٰم سـجده مكى سـورة دہ پە نـزول کښې یوشپیتم (٦١) نمبر دہ پس دسـورة المـومن نە او پە تـرتیب دسـورتونو کښې یو څلویښـتم نمـبر دہ پس دسورة مومن نە ۔

مناسبت دمخکښې سورة سره

ربط دسـورة حم سـجده دسـورةالمومن سـره پە ګڼرو وجوهو باندې دے۔

اوله وجه دمناسبت : هرکله چه سورة مومن کښې دامسـئله ثابته شـوه چه رامـدد شه پە مـافوق الاسـباب امـورو کښې صـرف دالله حق دے دبل چا ندے نو صرف هغه رامـدد کـړئ بل څـوک مه رامـدد کوئ۔ نواوس پدے سورة کښې دفع دشبهاتو کـوی چه مشرکین به اوس شبهات واردی چه سـتادعوی ظاهره نشی نو دهغې جوابونه کوی۔

دویمه وجه : پە سـورة مـومن کښې اسـتغفار دفرشـتو وو دپـاره دمومنـانو نو دلته پە سـورة حٰم سـجده کښې دفرشـتو زیـرے ورکـول هغه خلقو ته چه دتوحید پە مسـئله کلک شی۔ آیت ۳۰، ۳۱ کښې۔

دریمه وجه : چه مسئله مومن کښې ثابته شوه نو اوس وائی چه مشـکلات به راځی کله به شـیطانی خوبونه ویـنې خو خـبردارږ دابه دشـیطان دطرفنه وی رجوع به صرف الله ته کوی۔

دعوی دسورة

دسورة مرکـزی مضـمون خو هم دغه دے چه کـوم دمـومن وو چه توحید فی الـدعاء چه پە غائبانه حاجاتو یعنی مافوق الاسباب امورو کښې د رامـدد شه قابل صـرف یو الله تعـالیٰ دے خو دلته انـذار هغه دے " دفع شـبهات الاربعة الـواردة على

التوحيد" چه جواب دڅلورو اعتراضونو او شبهاتو چه په توحيد وارديږی ۔ دعوی دتوحيد ۶ آيت کښې ذکر کوی۔څلورشبهات اول په آيت ۵ کښې او دهغ۔ جواب۔ دويم شبهه په ۲۵ آيت کښې ۔ ددريمې شبه۔ جواب په آيت ۴۴ کښې اود څلورمې جواب په آيت ۴۵ کښې۔ کله به شبهه صراحتاً وی او کله به نه وی ۔ مشرکان دا شبهات د۔ له کوی چه دعوی ستا ظاهره نشی۔

خلاصه دسورة

ابتداء نه دقرآن کريم مقام او نه منونکو ته زجر او په ۵ آيت کښې شبهه دمشرکينو او دهغ۔ جواب په شپږم آيت کښې اووم کښې يره دآخرت او ۸ کښې بشارت ۱۰ نه نه تر ۱۲ پور۔ دلائل عقليه د ۱۳ نه تر ۱۷ پور۔ تخويف دنيوی او اخروی۔ ۲۵ کښې د دويمې شبه۔ جواب ۲۶ کښې زجر په اعراض دقرآن ۔ د۲۷ نه تر ۲۹ پور۔ تخويف د۳۰ نه تر ۳۲ پور۔ بشارت او ترغيب الی الاستقامة د ۳۳ نه تر ۳۶ پور۔ ترغيب الی التبليغ۔ ۳۷ نه ۳۹ پور۔ دلائل عقليه ۴۰ کښې تخويف ۴۱ نه صداقة دقرآن ۴۳ کښې تسلی ۔ ۴۴ کښې د دريمې شبه۔ جواب او ۴۵ کښې دڅلورمې شبه۔ جواب بيا دليل عقلی او زجر مشرکينو ته په شرک او په اعراض عن القرآن او په انکار دآخرت تر آخر تر سورته۔

تفصيل الشبهات

هغه شبهات اربعه چه دا سورة دهغ۔ جواب کوی هغه کوم دی او لږوضاحت دهغ۔۔

اوله شبهه : په آيت ۵ کښې ده چه مونږ ستا په خبره نه پوهيږو۔ دنه پوهيدلو وجه داده چه " بيننا وبينک حجاب " چه ته ملائ۔ او مونږاميان يو دملا په ژبه مليان پوهيږی ۔ ياځه دعزيزولئ وغيره پرده چه کومه وی ستا په خبره ځمونږ سر نه خلاصيږی نه پوهيږونو۶ آيت کښې دهغ۔ جواب

ستاسو پشان انسان يم ستاسو پشـان خـبر□ كـوم دا مسئله واضحه كوم اوئ منئ□
دويمه شبهه : ددويمې شبه□ جواب په آيت نمبر۲۵ كښې د□ چه دوى به وائى ځمـونږ دا خــبره څــه ب□ دليله نــده مونږســـره دمشـــرانو اقــوالۀ شـــته او كرامــات شــته او مونږله په خــوب كښې راځى په مـونږكښ اړوۍ او كله رابانـد□ په خـوب كښې تيك□ خوروى او سـيلونه رابانـد□ كـوى نو دامونږله نفع او نقصان راكوى□ نو جواب " وقيضـنا لهم □□□□ " دا شـــيطانى احـــوال اقـــوال او خوبونه دى او د□ تاسو دقـــرآن كـــريم نه بند كـــړى يئ ځكه وائى " لاتسمعوا لهٰذاالقرآنِ والغوا □□□□ " دد□ وج□ قرآن استقامة ته ترغيب وركــړ□ د□ او ولاية خاصه ته او دتوحيد بيــان ته ئ□ تــرغيب وركــړ□ د□ دپــاره ددفع كولو دشرك□
دريمه شــبهه : په آيت نمــبر۴۴ كښې دهغ□ جــواب د□□ شــبهه دوى دا كـوى چه ته هم عـربى وائى او قرآن هم عـربى د□ نو معلوميږى چه داته دځـان نه جوړو□ □ كچرته دا عجمئ كښې و□ نو مونږبه منل□ وه چه دادالله تعـــالىٰ دطرفنه راځى□ دا به ســـتا معجزه و□ نو جواب كـوى قـرآن بيا به مو و□ چه دا لا څنګه كتــاب د□ پيغمـــبر عـــربى د□ او كتـــاب په عجمئ كښې د□ او واضحه ند□ مونږپر□ نه پوهيږو □ لونده ژبه ده په هر طرف تاويږى□
څلورمه شــبهه : دا په آيت ۴۵ كښې جــواب كـوى□ شـــبهه داده چه دا دځـــان جـــوړونك□ ځكه د□ كه دا دالله دطرفنه و□ نو په يو ځـــــل به راغل□ وو څـــــه لږلږ راځى □ نو دا معلوميږى چه دځـان نه جـوړو□ نو جـواب " ولقد اٰتينا □□□ " دموسىٰ عليه السـلام كتـــــاب په يوځـــــل راغل□ وو نو هغ□ كښې اختلاف شو□ وو□

داخلــور شــبهات شو او دهــر شــبه جــواب پس دلائل عقليه ســـره دزجر او تخويف نه او تـــرغيب الى القــرآن او بشــارت راوړی آخــری دوه يوځـائ دی

مقاصدالايات وتناسبها

(٢) تَنْزِيـــلٌ مِنَ الــرَّحْمَنِ الــرَّحِيمِ تـــرغيب الى القرآن سره دترغيب نه منلو ته قرآن لوئ كتاب دلوئ ذات دطرفنه راغلے دے او مهربــان دے نو ولے په زوره ځـــان دعـــذاب مســتحق كــوی راشئ چه مهربانئ درباند اوكړی

(٣) كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُـهُ دقـرآن صـفت كـوی بالكل واضح دے خو چه يعلمـــون چه انـــابت پكښې وی

(۴) فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ زجر پكــاړ وه چه دوی دا واضحه كتاب منلے وی او سينو سره لګولے وے نو دوئ اولږيـــدل او دهغ نه ئ انكـــاړ اوكـــړو او ده سره اوريدلو ته تيار ندی

(۵) وَقَـــالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنة تفصـــيل دزجر اوداعـراض او ذكر داولے شـبه دتوحيد دپوهيـدلو نه او اوريدلو نه مونږه عـاجزه يو ځكه چه مـونږه ستا په خبره نه پوهيږو ځمونږه او ســتا په مينځ كښې ديـــوال دے يا ضد او عنـــاد يا عزيـــزولی يا ملاتـــوب ، ته ملائ مونږاميــــان ســـتا په ژبه نه پوهيږو نو لګيا يه څه وايه خو مــونږ خپل شــرک نه پريږدو دائ شبهه وه

(۶) قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ جــواب دشــبه او دليل وحی په توحيد چه څـــه خو ستاسو په شـــان انسان يم او صرف دا يو خبره كوم چه " الهكم اله واحد " په خپلو حاجـــاتو كښې يو الله تعـــالیٰ رامدد كړئ بل څوک نه او ترغيب منلو ته

وَوَيْـــلٌ لِلْمُشْـــرِكِينَ ســـره يـــره تخويف چه اعتراضؤنه كوى اومنى نه نو تباه به شئ او دوزخ به مو ځائ شى
(٧) الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَـاةَ وجه دوزخ ته دتلو چه دشرك نه ځان نه پـاكوى او دآخـرت نه انكـار كوى
(٨) اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا بشــارت چه كومو خلقو اومنله نو هغـــــوى به دخپل عمل بې انتها اجر بيا مومى
(٩) قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ اول دليل عقلى چه دداس ذات نه انكـــار دهغه په توحيد شـــبهات او اعتراضـات كـول دا سراسر بې انصـافى ده لرخو تاسو د هغه ذات كارونه اوګورئ د ددليل سـره زجر په شـرك هم د چه داس ذات سـره شـريكان او انداد جوړول سراسر بې انصافى ده
(١٠) وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ دويم دليل عقلى
(١١) ثُمَّ اسْـــتَوَى إِلَى السَّـــمَاءِ دريم دليل عقلى تر " ذلك تقدير " (١٢) پور
(١٣(فَإِنْ أَعْرَضُـوا تخويف دنيـوى چه داس زبردسته مسئله ده چه دهغ وحى پيغمبر ته شــو ده او داس دلائلو نه ثابته ده بيا هم د وائى چه ځه پر نه پوهيږم او اعراض تـر كـوى نو ورته اووايه او اووئ يروه چه مخكښې قومونو كښې چا انكار كړ وو نو هغوى كومه خه ورځ موندل وه نو دوه نمــون دتخويف دنيــوى دپــاره پيش كــوى يو دعاديانو بله دثموديانو
(١٤) إِذْ جَـاءَتْهُمُ الرُّسُـلُ هغـوى ته انبيـاء په توحيد راتلل او دهغوى انكار
(١٥) فَأَمَّا عَـادٌ فَاسْـتَكْبَرُوا دعاديـانو تكـبر او دهغــوى انجــام او هلاكت" وهم ينصــرون " (١٦) پور

(۱۷) وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ دثموديانو انكــار او دهغوى انجام نو ولې ددې نه عــبرت نه اخلئ تاسو به هم داسې تباه شئ لكه چه هغوى تباه شوى وو.
(۱۸) وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُــوا بشــارت. چه كومو خلقو اومنله نو هغـوى نجـات مونـدلې وو نو راشئ او اومنئ بې ځايه إنكار او اعتراضونه مه كوئ.
(۱۹) وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ تخويف اخــروى. دتخويف دنيوى نه روستو دآخـرت يـره چه ددنيا په عذاب څه بس نده بلكه په آخرت كښې حــال ګـوره چه دادالله دشمنان (چه په توحيد اعتراضونه كوى نو الله ورته خپل دشمن وائى) به راوستلې شى او بند كړې به شى نو دخپل بدعمل نه به انكــار كـوى چه مونږ څه ندى كړى.نو
(۲۰) حَتَّى إِذَا مَا جَاءُوهَا خپل اندامونه به پرې شهادت اوكړى.
(۲۱) وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ دوى به څرمنو ته خبره كوى ـ تر مِنَ الْمُعْتَبِينَ (۲۴) پورې يره دآخـرت ده ـ او ددوى هلاكت ته اشــــاره ده چه اوس څــــه نه كيږى.
(۲۵) وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ ددويمې شبهې جواب ـ چه هركله دوى په اوله شبهه كښې كاميـاب نشو او دهغې جواب او دهغې پسې دليل وغــيره په عجيب انداز بيان شو نو اوس به دوى خله جـوړوى چه بله شــبهه اوكــړى چه هسې نه دا حق پرست او موحد ګمان اوكـړى. چه ګـنى مـونږ.ې دليله يو نو دوى به چه ته داخــبره زوتــو. چه په حاجــاتو كښې يو الله تعالىٰ رامدد كوئ بل څـوک نه او بل څـوک مختـار او متصرف نشــته وائى به چه ډير ځله داسې شــوى وى چه څمونږيو كس غيرالله رامـــدد كــړې وى يا دهغه دنوم نذر ونياز وركــړې وى نو د هغه مصــيبت ختم شى او كله پــير او مرشد او بزرګـان دين هغه خپلو مريــدانو او عقيــدت منــدو ته په خــوب كښې

حضور شی یا کله په ویخه ورله راشی میښه ورله دجَب او بوخت نه اوباسی کله پر کې واړوی نو څنګه څه نشی کول داس مونږسره په سوونو واقعات دی (قاف) له به زور ورکړی او بالکل مشاهده ده او نور څه به پیش کړی نو جواب سل پاپړ دیو لوړ " وقیضنا لهم چه کوم خلق دهدایت نه ړانده ی په هغوی مهر جباریت اولږی نو شیطان په هغوی مسلط شی دا شیطان دا کارونه کوی خوب کښې هم راځی او په ویخه هم راځی ورته وایه بابا دا دِ دځوانئ هغه یار د چه په ځوانئ کښې به ئ دمونځ نه پات کول اوس دَ دایمان نه خلاصوی او کله شیطان چه د یو الله رامدد کړی نو ورته تکلیف اورسوی او چه غیرالله رامدد کړی نو بیا ئ پریږدی دا شیطان ورسره داس کوی

إِنه مْ كَانُوا خَاسِرِينَ مختصر تخویف چه دد خلقو انجام دخسران د

(۲۶) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا " الزجر باعراض القرآن " ځکه خو په دوی شیطان مسلط شو چه " فاعرض اکثرهم " نو خپله اعراض څه چه بل ته وائی چه مه اوروه او غلط واقعاتو باند دقرآن لاره بندوی

وَالْغَوْا فِيهِ اعتراضآت ،خرافات وغیره

(۲۷) فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا دد نه تر يَجْحَدُونَ (۲۸) پور تخویف اخروی چه اور به ئ ځائ شی چه دا کار کوی

(۲۹) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا ذکر دعابدینو او معبودینو چه بیا به وائی چه ځمونږه هغه پیراو استاذ څه شو چه ښوپونه پر اووهو او دخپو دلاند ئ دل کړو نو اوس ول قرآن خواله نه راځ

(۳۰) إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ الترغیب الی الاستقامة والولایة الخاصة والبشارة مومنانو ته

وائی چه کافر داس شبهات واردوی نو په هغوی شیطان مسلط شو د نو دنیا هم تباه شوه او آخرت هم تاسو دشبهاتو نه مه متزلزل کیږئ او کلک شئ نو چه استقامت اختیار کړئ نوستاسو به فرشت ملګری شی او تاسو له په دنیا او آخرت کښې زیری درکوی او ولایة خاصه به وی او الله تعالیٰ میلمانه شئ په جنت کښې (۳۲) چلاسی بابا وائی

قصور وحور وغلمان رنګ رنګ است

تجلی هائ جانان رنګ رنګ است

خدا خود میزبانِ ما ست خؤد آنجا

غذا برخوانِ مهمان رنګ رنګ است

الله تعالیٰ دِ مونږټولو ته نصیب کړی

" اللّٰهم ارزقنا الاستقامة على التوحيد والسنة وعلى عملها واشاعتها فى العالم "

(۳۳) وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا الترغیب الی بیان التوحید لدفع الشرک دا جنت او ولایة خاصه پد حاصلیږی چه ته دتوحید بیان کوه دد بیان نه بل خائسته بیان نشته د

(۳۴) وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنة وَلَا السَّيِّئَةُ طریقه دتبلیغ چه په خائسته اخلاقو سره دتوحید دعوت ورکول ځکه خه اخلاق او بد اخلاق برابر ندی

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ طریقه دعوت چه هغه بده خبره کوی ته توحید بیانوه په توحید شرک دفع کړه او په بداخلاقو او اعتراضونو او کنځلو دمقابل باند صبر کوئ دصبر نتیجه مزیداره ده

(۳۶) وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ تعلیم په وخت دوسوسه شیطانی کښې یعنی کچرته دهغوی دبداخلاقو دوج او تکالیفو دوج شیطان وسوسه اوغورځوی چه ته هم بداخلاقی اوکړه یا دا بیان پریږده یا بله مسئله اوکړه دتوحید نه

علاوه یاغصه درشی نو " فاســتعذ بالله " او داس مناســبت هم کیږی چه عــام مخــاطب ســره خــبره شی چی ا مخاطبه کچرته شــیطان تانه په توحید کښې څــــه شک درغورځــــوی او شــــبهات درغورځــوی نو پنــاه غــواړه او دلیل دتوحید کښې سوچ کوه چه راروان د
(۳۷) وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ څلورم دلیل عقلی چه ا داعی ! کله دتوحید بیــــان کــــو او دشــــبهاتو دمشرکانو رد کو نو پداس انداز دلائل وایه
(۳۸) فَــإِنِ اسْــتَكْبَرُوا زجر چه ســره دداس دلائلو نه بیا هم په تکــبر او په اعــراض کلک دی نو ول څه خــالص دالله عبــادت کــونکی کم دی خــالص عبادت کونکی چه صرف دالله عبادت کــوی فرشــت چه " لایعلم جنودربک الاهو " ستاسو په عبــــادت کښې ځمونږ فائده نده ستاسو خپله فائـده ده او که نه کوئ نو ځمونږه نقصان نشته د
(۳۹) وَمِنْ آيَاتِــهِ پنځم دلیل عقلی بل دلیل عقلی او نتیجة تر قیامت ثابتوی
(۴۰) إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِــــــدُونَ فِي آيَاتِنَا تخویف اخروی چه ســره ددومــره دلائلو او آیــاتونو نه به هم شرک کوی او شبهات واردوی په توحید نو الله وائی ماته معلــــــوم دی او موحد چه په امن د او مشرک چه عذاب کښې د برابر دی
(۴۱) إِنَّ الَّذِينَ كَفَــــــرُوا بِالــــــذِّكْرِ الزجر بانکــارالقرآن دداس زبردست کتــاب نه چه هغه ذکر د انکــار کــول غټه ب انصــافی ده چه شک ، ګنجــائش نشــته د صــرف دضد او عنــاد دوج نه دوئ انکار کوی
وَإِنه لَكِتَــابٌ عَزِيــزٌ صــداقة القــرآن چه پداس کتـــاب کښې دشک ګنجـــائش چرته راتل شی خو ضدیان دی تر " من حکیم حمید " (۴۲) پور

(۴۳) مَا يُقَـالُ لَـكَ إِلَّا مَا قَـدْ قِيـلَ لِلرُّسُـلِ تسلی چه کله شبهات کیږی اعتراضـات واردیـږی نو دداعی زړه به تنګیږی نو هغه ته تســـلی چه مه خفه کیږه دا په نورو انبیـاء کرامو بانـد هم شـوی وو

إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ بشـارت او تـرغیب راشئ اومنئ چه معاف مو کړی

وَذُو عِقَـابٍ أَلِيم تخویف که نه مـنی نو دا بل مخ ورسره هم شته د

(۴۴) وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا ددریمې شـبه جواب چه مشرکینو و دا قـرآن به مـونږمنل و خو ته هم عربی ئ او قرآن هم په عـربئ کښې نو معلومیږی چه دا ته دځان نه جوړو کچرته دا په عجمئ ژبه کښې و نو مونږبه وئیل و چه دا ستا معجزه ده نو جـواب کـوی چه " ولوجعلنـاه " که قــرآن چرته په عجمئ کښې نازلیــدل نو بیا به تاسو اعتراض کولو چه داخو پداس ژبه نازل شـو د چه مـــــــونږپر نه پوهیږو او دا به مو و چه پیغمبر عربی د او کتاب عجمی د

قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُـدًى چه کـوم زړه کښې انابت وی نو هغه له قـرآن هـدایت شی او شـبهات ورلره ختم کړی

وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُـونَ ددوی زړه کوږ د نو قـرآن ورته کوږ خکاری

(۴۵) وَلَقَـدْ آتَيْنَا مُوسَـى الْكِتَـابَ دخلـورمې شبه جواب شـبهه داوه چه کچرته دا کتـاب دالله تعــالیٰ دطرفنه و نو په یوځــل ول نه راځی؟نو جواب چه " ولقد اتینا " موسیٰ علیه السلام له په یوځـل کتـاب ورکـړ شـو وو نو هغ کښې هم اختلاف شـــو وو نو معلومیږی چه دامحض عنــــاد د

وَلَـــــوْلَا كَلِمة سَـــــبَقَتْ چه دا نالائقه داس
اعتراضات کـوی نو په دوی عـذاب ول نه راځی نو
جواب چه وخت مقرر د په وقت مقـرره به عـذاب
راځی
(۴۶) مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ مختصر ترغیب
وتـــرهیب چه اومـــنئ فائـــده مو خپله ده او که نه
منئ نو نقصان موخپل د
(۴۷) إِلَيْـــهِ يُـــرَدُّ عِلْمُ السَّـــاعة شپږم دلیل
عقلی شـبهاتو ته حـاجت نشـته راشئ دا دلائل
اوګورئ چه په هر څه پوهه الله تعـالیٰ د دا امـور
چه دی نو پد هیڅ څوک نه پوهیږی نو چه پوهیږی
نه نو حاجات به ورله څه پوره کړی
وَيَـوْمَ يُنَـادِيهِمْ تخویف اخـروی چه کـوم
رامدد کوی نو آخرت کښې به درله پکار رانشی
(۴۹) لَا يَسْأَمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ تر فَـذُو
دُعَاءٍ عَـرِيضٍ (۵۱) پـور په شـرک بانـد زجر او په
انکار دآخرت باند هم په ضمن کښې دا دمشـرک
احوال ذکر کوی
اول حـــالت چه دمعبـــودان بـــاطلو نه غـــواړی
نودهغـوی لاس کښې خوڅـه نشـته د نو ناامیـده
شی دهغوی نه چه دوی خو څه نشی کول
(۵۰) وَلَئِنْ أَذَقْنَـــــاهُ رَحْمة دویم حـــــال که
تکلیف پس راحت الله تعالیٰ ورکـړی نو دا د خپل
کمـال ګـڼړی او دا دالله تعـالیٰ شـکر نه کـوی او
دقیامت انکار شروع کړی
(۵۱) وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَـانِ دریم حـال
دنعمت په وخت کښې تـــر الله هـــیر وی لکه
مخکښې حـال شو او چه تکلیف راشی نو بیا غــټ
غټ دعاګان کـوی نو د نه په راحت کښې شـکر
کـــوی او نه په ســـخته کښې صـــبر کـــوی لکه "
اذامسّکم الضرّ فی البحر ضلّ "

(۵۲) قُــلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَــانَ زجر په اعــراض دقرآن باند ځومره خائسته بيـان قـرآن كـوى او دا قــرآن د دالله د طرفنه چه نو اوس هم ځــوک انكــار كــوى نو دده نه غټ ګمــراه بل نشــته د يعنى چه قرآن د الله دطرفنه د نو شــور كولو او شبهات ته ځـه حـاجت خو دا ګمـراه په عنـاد او ضد كښې دى نو شبهات كوى

(۵۳) سَــنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَــاقِ اووم دليل عقلى شــبهات ول واردوئ په قــرآن كـريم هر طرفنه د حقانيت دتوحيد دلائل موجود دى ځان ته اوګــوره نو هم دلائل شــته د او الله تعــالىٰ په هرځــه عـالم د دا نعمت لـوئ دليل د نو حاجـات هغه نه اوغواړئ نه كه دبل چانه

(۵۴(أَلَا إِنه مْ فِي مِرْيَــــةٍ خو اصل وجه داده چه دوى دآخرت نه منكر دى نو ځكه داس شــبهات كوى اودقرآن نه انكار كوى

الا انه .... تخويف چه الله تعالىٰ ته هرځــه معلــوم دى نو حساب به ورسره كوى

حاصل دسورة

حاجت سر كونك صرف يو الله تعالىٰ د پد بانــد آســمانى وحى دمهربــان بادشــاه نه راغل ده نو راشئ اومــنئ چه مهربــانى دربــان اوشى نو دى دمنلو په ځــائ اعتراضــات شــروع كـړل كله وائى مونږنه پوهيږو پد خبره ، كله وائى چه مونږسره خوبونه موجود دى ،مشاهده موجوده ده كله قرآن كــريم د اعتراضــاتو هــدف اوګرځئ ددوى مقصد داد چه دادعــوى خكــاره نشى په دوى شــيطان مسلط شو د راشئ تاسو اومـنئ شــبهات او اعتراضــاتو نه ځــان بچ كـړئ او په د مســئله كلک شئ نو فرشــت به ستاسو ملګرتيا كــوى او دجنت زيرى به دركـوى او سـره ددلائلو نه چه كـوم خلق

خلاف كـوی نو هغه به داس؛ تبـاه شی لکه عاديـان او ثموديان او آخرت کښې تباه تباه دی؛

امتيازات

(١(دفع الشبهات الاربعة الــواردة على التوحيد؛ (٢) ترغيب الى الاستقامة واجر الاستقامة؛

(٣) ربّنا ارناالذين اضلّنا ؛؛؛؛(۴) شـهادة الجلـود... او دهغ؛ تفصيل؛

(۵) احؤال المشرک تفصيلاً د ۴۹ نه تر ۵۱ پور؛؛

تمت ســورة حم الســجده بعــون معطى البــنين والحفدة ؛

۷ ذی القعدة ۱۴۳۳ ه يـوم الاحد ؛ ۱۵ : ۰۸ عشـاء ؛ وانا مسجون

سورة الشوریٰ

سورة الشوریٰ مکی سورة د پە نــزول کښې دوه شپیتم نمبر(۶۲) د پس دسورة حم السـجده نە او پە ترتیب دسـورتونو کښې دوه څلویښـتم نمـبر د پس دسورة حم السجده نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه دمناســـبت: هرکله چە پە ســـورة حم السـجده کښې جـواب دڅلوروشـبهو اوشو او هغه شبه و چە لامسئله ظاهره شـو نـوه دد دپـاره ئ شــبهات واردول نو اوس دهغه شــبهاتو جــواب کوی چە هغه پس دظهور ددعو او دمسئل نه دی مسئله ظاهره شوه نو اوس مشرکین شبهات کوی چە حق پرست بدنامه کړی

دویمه وجه : هرکله چە پە ســـورة حم الســـجده کښې ترغیب الی الاستقامة بیان شو نو دلته وائی کلک شه نـور شـبهات بە هم کـوی نو دهغ جـواب زده کړه

دریمه وجه: هرکله چە پە سورة حم السـجده کښې تـــــرغیب الی التبلیغ وو چە مســـــئله پە طریقه اورســـوه نو دلته وائی " امرهم شـــوریٰ بینه م " تنظیم برابر کړئ او دتوحید خورولو دپـاره شـوریٰ کوئ

دعوی دسورة

دسـورة الشـوریٰ مرکـزی مضـمون خو هغه اثبـات دتوحید چە پە حاجــاتو کښې یو الله تعــالیٰ رامــدد کــړئ خو دلته طــرز بیــان هغه خصوصی چە بــدفع الشبهات الثلاثة الأُخر نو در شــبهات دمشــرکینو او دهغ پە ناشنا انداز ســره دشــبهاتو وضـاحت بە خلاصه کښې بیان کړ شی

خلاصه دسورة

مختصـره خلاصه دسـورة هغه داس ده چه سـورة کښې در شـبهات دمشـرکینو رد کـوی چه هغی واردول په توحید بانـد دد شـبهاتو متعلق به ډیر آیتونه ذکر کوی او سبب دعـذاب به خـائی او دفع دعـذاب دپـاره امـور او په توحید بانـد دلائل عقلیـه،نقلیـه،او وحیه به ذکر کـوی او زورن او تخویفات هغه خلقو ته چه منکر وی دتوحید نه او سره دتزهید من الدنیا نه

تفصیل دشبهاتو

په سورة کښې رد ددریو شـبهاتو د چه مجـادلین او معانـدین ئ واردوی پس دوضـاحت او اظهـار ددعـو نه او مقصـود ئ داوی چه حق پرست او دحق پرست مشن په خلقو کښې بدنام شی

اوله شبهه : چه ته پد خپله خبره کښې تنه ا ئ او یـواځ ئ پـد الله تعـالیٰ سـتا نه مخکښې څـوک نـدی رالیږلی اوس هم په تا دا شـبهه کـوی خو انـداز به بـدل وی چه ته په د خپله مسـئله کښې یـواځ ئ دا مسـئله خو چرته مـونږده بل ملانه نه ده اوریـدل نو جـواب ۳ آیت کښې چه " کـذالک یوحی الیک " دا خو ټولو انبیاء کرامو ته وحی شو مسـئله ده څـه پـد کښې یـواځ نه یم ته به هم جـواب کـو چه څـه دنـور چا ذمه وار شم دا خو آسمانی کتابونو او ټولو انبیاؤ متفقه مسـئله ده او داس جـواب چه تاسو علمـاء څـه لیـدلی دی دټولو علمـاء کتابونه پـد دی عبـارات موجـود دی دد شـبه دجـواب متعلق نـور آیتونه ۱۳،۱۵،۱۶ دد دجوابونو وضـــاحت به مقاصد کښې اوشی ان شاء الله تعالیٰ

دویمه شـبهه : دویمه شـبهه به دا کـوی چه تـیر آسمانی کتابونه ستا خلاف دی اوس به دا شـبهه هم کـوی پداس ډول او طـرز هم چه عیسـائی او یهودی ئ کوی او منسوب الی الاسـلام مشـرک به

بل انــداز كــوى چه په كتــابونو كښې ســتا خلاف عبارتونو ملاويږى ، تاته كله دمعتزلى نسبت كــوى او ســـــتا دمشن خلاف عبارتونه پكښې ډير دى ، جــواب په آيت نمــبر ١٠ كښې " ومــااختلفتم فيه ... " دټولو انبياؤ دوحى مضمون هغه دغه وو چه په حاجــاتو كښې يو الله رامــدد كــړئ اوبل څــوک كارساز او مدد ګار نشته د، خو كه اوس دهغوئ په كتــابونو كښې څــه ملاويــږى دهغــوى خلاف چه په هغ كښې رد دشـــــرک تائيد وى نو دا به روســـــتو باغيـــــــانو او ګمراهو خلقو دهغ په شــــــرحو او تفسيرونو كښې دننه كړى وى دد نسبت انبياء ته نشى كيد راشئ دغه به په قرآن فيصله اوكړودا كتــاب دهغ دپــاره تــول د او ته به هم دا جــواب كـــو پداس انــداز چه ځمــاخلاف كتــابونو كښې عبارتونه ملاويــږى نو ځــه په نــورو كتــابونو څــه اوكړم راشئ په قرآن به دغه كتابونه فيصله كـــړو كچرته دغټ سړى او لوئ سړى په كتاب كښې وى نو دا به چا دځان نه دننه كړى وى ، هغه خــبره به په قرآن تلو دد شــبه دجــواب متعلق نــور آيتونه ١٣،١۵،٢١،١۴ ... وضــاحت به ان شــاء الله تعــالىٰ راشى

دريمه شــبهه : چه ته دمليــانو خلاف كــو او عــام علماء كرام ستا خلاف دى نو مونږ څنګه ستا خــبره اومنو ؟ دغه شـــــان اوس هم تاته وائى چه فلانک اخــونزاده صــاحب دِ خلاف د ،فلانک د خلاف د نو جـــــواب په آيت ١۴ كښې " ومـــــاتفرقوا " حق پرست علمــاء ځما خلاف نــدى باغيــاڼ خلاف كــوى دضد او عناد دوج نه دد شبه متعلق نـــور آيتونه ١٣،١۵،٢١

دا شبهات او جوابونه سورت په عجيب انداز كــوى چونكه دا مسئله بدنامول غــواړى نو ســورت كښې تقريباً لس دلائل عقليه او دوه نقليه او شپږ دلائل

وحيه ذكر كــوى چه داداس مدللة مســئله ده او زواجر او تخويفــات انتهــائى زيــات او چونكه دا شبهات ځكه كوى چه دقرآن سره مسّ نشته د نو قــرآن ته به تــرغيب هم وركــوى ډير زيــات تخويفــات او تزهيد من الــدنيا او بشــارتونه به ورسره وى
دا شــبهات داس دى لكه چه په ســورة العمــران كښې وو چه ده عيســـىٰ ؑ متعلق لفظ دابن ملاويږى نو دهغ جواب شو وو العمــران ٧ دغه شان البقــره ١٠٢ او دويم چه مونږته عيســىٰ ؑ ده خپل عبــادت وينا كــړ وه ته ئ خلاف كــو العمران ٧٩ كښې دهغ جواب وو
تمت الخلاصه والشـبهات بعـون اللـه الـذى بنعمتـه تتم الصالحات فاحفظها
فانه ا من افادات الشيوخ والدرر الفريدات مقاصدالايات وتناسبها
(٣) كَـذَلِكَ يُـوحِي إِلَيْـكَ]١[الـدليل الـوحى او نقلى او جـواب داول شـبه چه ته كومه مسـئله كو نو داته پد كښې يواځ ئ پد الله تعالىٰ نـور څـوک نـدى راليږلى نو جـواب چه داخـود ټـول آسمانى وحى متفقه فيصـله ده چه په ټـول جهـان كښې متصـرف الله تعـالىٰ د نو دا دليل وحى هم شو او دنــورو دوحى نه نقل هم شو نو هم وحى شو او هم نقلى شوالیک دليل وحى شو او الى الذين من قبلک نقلى شو
(٤) لـهُ مَا فِي السَّـمَاوَاتِ اول دليل عقلى په توحيد دامسئله دتوحيد چه دوحى او نقل نه ثابته ده نو په عقل هم معلوميږى ځكه دزمک آســمان مكمل اختيــارات او كنــټرول ديو الله تعــالىٰ د نه كه دبل چا دهغه دصفاتو په شان صفات نشته او دذآت پشــان ذات نشــته او كه دد نه مخكښې " قولوا" مقدر شى نو دا بيان دهغه وحى دانبيــاء د

چه ہولو ته دا وحی شو ۔ خو شـيخ القـرآن رحمة الله تعـالیٰ دیته دلیل عقلی وئیلی دی نو مسـتقل ئ ګرځول۔
(۵) تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ ۔۔۔ دویم دلیل نقلی او بشـارت موحـدینو ته ۔ نقل دفرشـتو دحـال نه چه فرشت هم دا دتوحید مسـئله مـنی او موحـدینو له دمغفرت دعاءګان غواړی نوځنګه ځه پد مسئله کښې یواځ یم عقل ځما موید ، وحی ځما مویـد، او نقل ځما موید ۔ او تاسو وایئ چه ته پد مسئله کښې یـواځ ئ فرشـت مـنی او دا ب انصـافه نه منی نو پو قسم زورنه هم شوه۔
وَالَّذِينَ اتَّخَـذُوا مِنْ دُونه ۔۔۔ الزجر للمعرضـين۔ ځومره خکلی انداز سـره خـبره اوشـوه خو د ب انصـافو ته ګـوره چه اوس هم نـور کارسـازان او مشکل کشا او ذمه وار جـوړوی۔ځـه نو الله تعـالیٰ پر خبرداردی۔
(۷) وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْـكَ ۔۔۔]۲[الـدلیل الـوحی او تـــرغیب الی القـــرآن۔ نورکاراســـازان نیـــول ب انصـافی ځکه ده چه پـد مسـئله مـونږ دد خلقو دسـمجه او پـوه دپـاره ددوی په ژبه کښې کتـاب رااولیږلو چه دوی په توحید پوهه شی۔ او دہـــول دنیا د هدایت دپاره۔
فَرِيقٌ فِي الْجَنة ۔ مختصر بشـارت منونکو ته چه دا زبرست کتاب چا اومنلو
وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ۔ تخويف۔ چه نه مـنی او نـور حصه دار کوی نو دوزخ به ئ ځائ شی۔
(۸) وَلَـوْ شَـاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ ۔۔۔ دفع دشـبه۔ چه داس تقسـیم کیږی ځـوک جنت او ځـوک دوزخ ته ځی نو الله تعالیٰ ہول مسلمانان کوی ول نه ؟ نو جواب هغه قادر مختار د چه ہول مسـلمانان کـړی خو د زور ایمان دالله ند خوښ بیا حکمت دامتحان پات کیږی دا خو الله تعـالیٰ اجر هغه چاله ورکـوی

چه هغه په خپله خوخه ایمـــان راوړی او چه کـــوم ضدي او عنادی شو نو
وَالظَّالِمُونَ تخویف دهغه بیا ځـــوک دبچـــاؤ نشته د
(٩) أَمِ اتَّخَـــــــذُوا مِنْ دُونه الزجر او دلیل عقلی دا معترضین هغه شان اعتراضونه کوی نو متصـرف او ذمه دار ګـنړی نو " فالله هوالـولی " "وهو یحی " دویم دلیل عقلی حصر د دهر ځـــه ذمه دار او متصـرف خو یو الله تعـالیٰ د ورسـره تخویف هماو قدرت دالله تعالیٰ
(١٠) وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ جـواب ددویمې شـبه او دریم دلیل وحی چه تـــیر کتابونه ســـتا خلاف دی او په کتـــــابونو کښې ســــــتا خلاف عبارتونه ملاویــږی جــواب دا دباغیــانو دطرفنه دسّ د هغـوی دآسـمانی کتـاب په تفسـیر او شـرح کښې وردننه کړی راځئ په قرآن به ئ حل کړو یعــنی چه کله هم ســــتا خلاف کتابونه راوړی نو وایه دا خو په سر نه لګی ته به کتاب پیش کـو او ځـه به کتاب پیش کـوم نو دا به تر کـومې ځی راځـه چه دالله تعالیٰ په کتاب فیصله اوکړو
ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي دلیل د" فحکمه الی الله " الله تعـــالیٰ لـــــره به فیصـــــله ځکه اوړو چه هغه ځمـونږرب او شـریعت سـاز د نورملیـان احبـار او رهبان هغه خو شریعت ساز نـدی ځـه صـرف هغه دشـریعت ذمه دار ګـنړم بل ځـوک نه او حاجـات صرف هغه پوره کوی ځکه :
(١١) فَـــاطِرُ السَّـــمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ دریم دلیل عقلی الله تعالیٰ دا ټـول کارونه یـواځ کـوی نو ستا حاجات هم یواځ پوره کوی نو نـورو ذمه وارو ته څه حاجت د
لَيْسَ كَمِثْلِـهِ شَـيْءٌ رد په مشـرکینو چه الله تعالیٰ مشکل کشاء او مختار کل د او عـالم الغیب

د نو دا صـفت دبل چا نشی کیـد لکه چه فـاطر السمٰوات وغیره نشی کید
(١٢) لَـهُ مَقَالِيـدُ السَّـمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ خلـورم دلیل عقلی تصرف او اختیار هم دهغه الله تعـالیٰ دی لکه چه خالق د دا نه چه دپیدائش نه روسـتو ئ اختیـارات بل چاته حواله کـړی دی لکه تصـرف او اختیـار درزق دیو الله تعـالیٰ د نو راشئ هغه رامدد کړئ او شبهات او اعتراضات پریـږدئنو بیا اعتراضات کوی چه یره :
(١٣) شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ اول جـواب ددریمې شبه ، او دویم جواب د اول شـبه او دریم دلیل نقلی په یو آیت کښې دا در خـــبر دی د اول وضاحت چه دریمه شبهه کوی چه ته دعلماء خلاف ئ ټولو نو جـواب دِ ټولو کښې د اوله شـبهه چه دابل چاته نده وحی شو او نقلی دلیل د چه ټولو انبیـاء کرامو دتوحید مسـئله کـړ او الله ورلـره دا دین او قـانون مقـرر کـړ وو، خو په مشـرکانو دا مسئله بده لږی او الله تعـالیٰ دد بیـان کـړ وو چه " لا تتفرقـوا فیه " چه پـد مسـئله کښې به افتراق نه کوی خو روستو بیا باغیانو ته ګوره
(١٤) وَمَا تَفَرَّقُـوا إِلَّا مِنْ بَعْـدِ ددریمې شـبه تفصیلی جـواب او زجر تاسو وائی چه ته دملیـانو خلاف کو جواب د ملیـانو ،باغیـانو ،عنادیـانو د انبیاؤ دمشن خلاف کـړ د اصل اتفـاقی مسـئله دتوحید وه خو دوئ پکښې اختلاف اوکـړل او نـور څیزونه ئ دانبیاء په کتـابونو کښې دننه کـړل چه دالله تعالیٰ دمرضئ نه خلاف وو
وَلَـوْلَا كَلِمة سَـبَقَتْ یـره نو پداس باغیـانو عذاب ول نه راځی جواب وخت مقرر د
وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُـــوا الْكِتَـــابَ زجر چه ددغ باغیانو نه روستو دغه غلط خبر مشهور شـو او چه تمیز اونکړو

(١٥) فَلِذَلِكَ فَادْعُ ﴿﴾ دې آيت كښې مختلف جملې دى او مختلف امور مقصودى امور ليكلې كيږى۔
فَلِـذٰلِكِ ﴿﴾ ددې دوو جملو كښې تـرغيب بيـان ته چه كله توحيد متفقه مســــئله شــــوه او اختلاف باغيانو كړې وو نو دې ته خلق رابله او پدې كلک شه ۔ او د باغيانو ګندګى خكاره كړه۔
وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ﴿﴾ ددريمې شبهې دريم جــواب ۔ چه باغيانو كـوم خيزونه دانبيـاء په متفقه مشن كښې دننه كړى دا دهغوى خيالات دى څـه دهغـوى اتباع نه كوم دهغې رد كـوم هغه مه منه ۔ اتفـاقى مسئله اومنه ۔
وَقُـلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْـزَلَ اللَّهُ ﴿﴾ داولې شــبهې دريم جواب تاسو وې ته يواځې ئې نو جـواب د ټولو انبيـاؤ په وحى څما ايمـــان دې نو تاسو پـــرې هم ايمـــان راوړئ۔
وَأُمِـرْتُ لِأَعْـدِلَ ﴿﴾ دليل وحىې دا مسـئله ماته وحى شوې ده او دا دعدل مسئله ده پـدې به يوكيږو ۔ "الله ربنا"۔
لَنَا أَعْمَالُنَا ﴿﴾ په دې دوو جملو كښې زجر اوس بې انصافه اعتراضونه كوى نو كوئ څـه خپل بيـان نه پريـږدم او تاسو سـره څـه دليل نشـته تش شـبهه واهيات نو څه به په دليل خبره اوشى؟
اللَّهُ يَجْمَـعُ بَيْنَنَا ﴿﴾ تخويفې كـوئ چه څـه كـوى جمع به شو خبره به الله ته شى۔
(١٦) وَالَّذِينَ يُحَـاجُّونَ فِي اللَّهِ ﴿﴾ زجر اوتخويف او جواب دآخرى شبهې چه كوم خلق د وحى مقابله او دټولو انبيـاؤ دمتفقه مسـئله مقابله كښې نــور څــه شــبهات راواخلى نو دا باطل دى۔ او زجر هم چه دا بې انصـافه سـره دوضـاحت نه بيا هم ضد او عناد كـوى او شـبهات او تخويف چه دوئ له عـذاب دى۔

(١٧) اللَّهُ الَّذِي أَنْــزَلَ الْكِتَــابَ تــرغيب الى القرآن او ددويمې شبه جــواب چه دوى وائى چه ستاخلاف كتـابونو كښې عبارتونه ملاويـږى نو فيصله دالله په كتاب اوكړئ دا الله تعـالىٰ تـول له راليږل د نو په ده تـول اوكـړئ دا زبردست كتـاب د
وَمَا يُـدْرِيكَ تخويف اخـروى تر ١٨ پـور چه دقيــامت نه مخكښې دقيــامت تيــار اوكــړئ خو شكيان چرته تيار كوى
(١٩) اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ دليل عقلى په مسئله چه شبهاتو اعتراضاتو ته څه حــاجت د لږدعقل نه كار واخلئ او د دلائلو كښې سوچ اوكړئ
(٢٠) مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَـرْثَ الْآخِـرَةِ تـرغيب الى الاخرة او الى الاعمـال الصـالحة شـبهات وغـيره پريــږدئ دآخــرت تيــار اوكــړئ دنيا څــه ده آخــرت كښې بيا څه نه دى صرف د دنيا دپاره دومــره زور لګو
(٢١) أَمْ لَهُمْ شُــــرَكَاءُ شَــــرَعُوا لَهُمْ ددريمې شبه څلورم جـواب او زجر هم د چه دوى دنـورو خلقو عبــارات او خــبر اخلى او دآســمانى وحى مقابل ئ ګرځوى نو دا خو دوى له ددوى دشريعت سـازئ حق وركـړو الله پـر اجـازت نه د كـړ او دوئ شــريعت ســازان مقــرروى نو دا خو صــريح شرك د چه غير الله ته قانون ساز اووائى
وَلَـوْلَا كَلِمة تا وَهُـوَ وَاقِـعٌ بِهِمْ (٢٢) تخويف وخت مقــرر د كه وخت نه و مقــرر نو عـذاب به راغل وو
وَالَّذِينَ آمَنُــوا بشــارت چه كومو دشــبهاتو نه ځان بچ كړو او مسـئله دتوحيد ئ اومنله نو هغـوى ته خوشحالى تر غَفُورٌ شَكُورٌ (٢٣) پور

قُلْ لَا أَسْـأَلُكُمْ عَلَيْـهِ أَجْـرًا تـرغيب چه راشئ اومنئ ځه ستاسو خيرخواه يم او تاسو الله تعـالیٰ له نزدې کول غواړم۔
(۲۴) أَمْ يَقُولُـونَ افْتَـرَى عَلَى اللَّهِ كَـذِبًا زجر دومره په عجيب انداز دشـبهو جـواب اوشو په نقل ،عقل او وحی موید او دې نـالائقو ته ګـوره وائی مفـتری دې نو که ته مفـتری وې نو الله تعـالیٰ به ژونـدې نـوې پريخـودې بلکه اصل خـبره داده چه يمحُ الله دقرآن په ذريعه الله تعالیٰ باطل ختموی۔
(۲۵) وَهُـوَ الَّذِي يَقْبَـلُ التَّوْبة تـرغيب منلو ته اوبشـارت که په خپل كـار اوس سـتومانه يئ نو راشئ الله به مو معـاف كـړی او جنتونه به دركړی او ګنی۔
(۲۶) وَالْكَافِرُونَ تخويف۔
(۲۷) وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ شپږم دليل عقلی، الله تعالیٰ قادر او عالم دې که چا وئيل چه الله تعـاليی دومـره مهربـان دې نو ټولو بنـديانو له رزق ولې نه فراخوی نو دهغې جواب هم چه قدرت دهغه دې خو دبنـديانو په صـلاحيت هغه پوهيږی نو هغه ته کارسـاز او مـددګار اووايئ بل چا پسې مه ګرځئ۔
(۲۸) وَهُـوَ الَّذِي يُنَـزِّلُ الْغَيْثَ اووم دليل عقلی، چه دا کارونه کـوی نو سـتا حاجتونه هم سـرکولې شی نو ولې په نـورو پسې ګرځئ هغه کارساز دې۔
(۲۹) وَمِنْ آيَاتِـهِ خَلْـقُ السَّـمَاوَاتِ اتم دليل عقلی، ددلائلو جـال هر طرفته خـور دې او بيا به الله تعـالیٰ ته جمع کيږئ هم نو ددې دلائلو نه فائده واخلئ او مسئله اومنئ۔
(۳۰) وَمَا أَصَـابَكُمْ مِنْ مُصِـيبة تخويف دنيـوی تر وَلَا نَصِـيرٍ(۳۱) چه ځـه عـذاب ددنيا راځی نو ستاسو دمشـرکانو نه اعمـالو دوجې نه وی او چه

کــوم په مومنــانو راځی نو هغه دامتحــان او ابتلاء دپاره وی او کفاره دګناهونو وی
(۳۳) وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ اتم دلیل عقلی دالله دقــدرتونو جــال په دریــاب کښې هم خــور د او ورســـره تخویف هم ورکـــوی چه دا کشـــتئ الله اودروی او ستاسو دمشرکانو اعمالو دوج مو تبـاه کړی نو څوک به مو تر بچ کړی خو راشئ دعــذآب دالله تعالیٰ نه نه شئ خلاصیدل نو جدال پریـږدئ او مسـئله اومـنئ دوئ هغه شـان جـدال کـوی او اعتراضـــونه کـــوی دا ځکه چه ددنیا په چند روزه زنــدګئ او په خپل جــاه وجلال بانــد مست دی نو ورته اووایئ
(۳۶) فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَـــيْءٍ تزهید من الـــدنیا وتـــرغیب الی الاخرة نو په دنیا فخر مه کــوئ دا دیو څــو ورځــو ژونــدون څــه ظــاهری نمــائش د حقیقت ئ نشـــته اصل ژوند هغه دآخـــرت د او د الله تعـــالیٰ ســـره نعمتونه دی خوورکـــوی ئ په توحید او په نیکو اعمالو نو راشئ دا راروان اعمال اوکـړئ ســره دتوحید نه چه عــذاب نه بچ شئ دا نیک اعمــال تر آیت ۴۳ " لمن عــزم الامــور " پــور ذکر کوی
دټولو حاصل داد چه احسان کوئ مع الخــالق ومع المخلق او ظلم مه کـــوئ او ظلم مه کـــوئ هم په حق دخالق او هم په حق دمخلوق کښې او د کـاملو مومنانو صفات په ۴۲ کښې ضمناً تخویف هم د او ۴۳ کښې او ۴۰ کښې بشارت د
(۴۴(وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ تخویف اخروی دا داس تخویف د چه ابتداء او انتهاء ئ یو شـان د یعـنی دا تر وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَـبِيلٍ (۴۶) پــور د چه دغه نیک اعمال خپل نه کړی اوضـداو عنـاد کښې اخته شی او شــبهات په حق واردوی نو دضد او عناد دوج دده څوک خلاصونک نشتته دآخـــرت

وبال ئ پە سر د هغە خپل الە او مدد ګاران دە پە دنیا کښې رامدد کول نو هغــوئ بە ورلە هیڅ قسم فائدە ورنکړی
(۴۷) اسْــتَجِيبُوا لِــرَبِّكُمْ تــرغیب او جــواب ددویمې شــبه چە تــیر کتابونە ســتاخلاف دی نو جواب داللە اومنئ او چە خلقو کوم اختلافات کړی دی هغە پریــږدئ راشئ کە دعــذاب نە بچ کیــدل غــواړئ نو پە منلو کښې ورځ بە راشی بیا بە څــە کوئ
من قبل ان یاتی تخویف اخروی
(۴۸) فَإِنْ أَعْرَضُوا التسلیة للرسول   یعنی تە دومــرە پە عجیبە انــداز بیــان کــو دلائل وائ جواب دشبهاتو کو بیا هم دوی اعراض کوی نو تە غم مە کوە تە څە پە دوی نګــران نە ئ چە ددوی کفر او شــرک بنــدو ســتا کــار رســول دی کە اومنلە نو ددوی فائدە دە او کە نە منی نو ســتا نە څە تپوس نە کیږی
وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَــانَ زجر د ددوی داعــراض حــال د چە اللە تعــالیٰ ورتە مهربــانی ورکــړی نو مســتی شــروع کــړی او دغیراللە پە رامــدد کولو خوشــــحآلە وی او کچرتە دشــــرک او تعنت دوج اعتراضــونو دوج ورتە څــە مصــیبت راشی نو بیا ناشکرە وی تیر نعمت هډو یادوی نە یا بیا دخپلو خدایانو نە نااميدە شی او اللە رامدد کــول شــروع کړی
(۴۹) لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ دلیل عقلی تر قَدِيرٌ(۵۰) دغیراللە رامدد کول څە معنی لری ؟ هر څــە اختیــارات داللە تعــالیٰ او دپیــدائش مکمل اختیارات او مختلف قسمە جوړول داللە تعالیٰ کار د پە ټول نظام څوک دخل انــدازی کــول نشی نوڅــە لە نــور رامــدد کــوئ راشئ یو اللە تعــالیٰ رامدد کړئ

(٥١) وَمَا كَـانَ لِبَشَـرٍ □□□□ دا دويمې شـبهې سـره متعلق ده چه دوى وائى چه كتابونه ستا خلاف دى نو د الله تعـالىٰ د طرفنه خو ددين زده كـړه په د□ طريقه بانـــــد□ كيږى □ نو كچرته دوى ســـــره دا طريقه وى نو دوى به په حقه وى ګنى نو په باطله دى نو نشـــــته نو څنګه غـــــير وحى دوحى مقابل ګرځوى ماله خو الله تعالىٰ پد□ طريقه دين راكــړ□ □ ځكه□□

(٥٢) وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا □□□□]٥[دليل وحى □ ماته وحى شـــو□ ده دد□ مسـئل□ چه كارســاز او متصرف او حقدار دبلـن□ يوالله تعـالىٰ د□ راشئ دا اومنئ او د باغيانو دننه شو□ خبر□ هغه پريږدئ □ او ماته وحى كيږى د د□ بل څه د□ نو

مَا كُنْتَ تَدْرِي □□□ ته چه زبردست بيان كو□ او تــير حـالات وايئ نو دا دكـوم ځـائ□ نه بيـانيږى ؟ خو دا تاله يو نــور الله تعـالىٰ دركــړ□ □ شـبهات ظلمت راولى نو دقــرآن صــفت ئ□ نــور اوو□ چه دقــرآن سره رنړا راځى□

اود نـبى عليه السـلام منصب ئ□ اوخـوده چه سـتا كار د مسئل□ دتوحيد طرفته دعـوت وركـول دى چه دالله لار طرفته دعوت وركو□ نو ددوى داعتراضاتو او شـــــبهاتو فكر مه كــــــوه□ ځكه إِلَى اللَّهِ تَصِـــيرُ الْأُمُورُ□□□□ ستا بيان او ستا عمل او ته به هم الله له مخ□ له ځ□ او ددوى دا بد رنګه عمل او كـــــار او مخ به هم الله تعـالىٰ له مخ□ له ځى نو فيصــله به الله تعالىٰ اوكړى□

حاصل دسورة

دټولو انبيــــاء دوحى پشــــان تاته هم دتوحيد وحى شو□ ده نو داخبره كول چه ته يواځ□ ئ□ ب□ كـاره ده او دغه شـان دفيصـل□ او دحكم كتـاب قـرآن كـريم الله راليږل□ تاته نو كه اوس څوك وائى چه كتابونو كښې ستاخلاف عبارات ملاويږى نو صفاورته اوايه

چه " فحکمه الی الله تعـالیٰ"او که وائ چه ملیـان صـــاحبان اخوانزادګــانوغیره ټــول د خفه کــړل اودهغوی خلاف دِ اوکړو نو ورته وایه ځــه په مشن دټولو انبیاء کلک یم دباغیانو اختلاف الله تعـالیٰ ته ســـپارم الله پوهه شه او دوی نو مســـئله بالکل واضــحه ده په وحی هم په عقل هم او په نقل هم سره دد نه دا نالائقه د دد خلاف کوی حجتونه وائی نو ظالمــان دی دنیا ئ هم تبــاه ده او آخــرت کښې به ئ څــوک مــددګار نه وی دا په دنیا مست دی چه کوم خلق ستا مشن اومنی هغه دالله ســره لوئ مقـام لـری نو ته څـه فکر مه کـوه که دوی نه مـنی تاته دد وحی کیږی نو ته بیــان اوکــړه او په نور سره ظلمات دفع کړه ســتا کـار دغه د خپل مشن جاری ساته دمعترض د اعتراض او دشـــبه فکر مه کوه

عرفی تو مې اندیش زغوغائ رقیباں   آواز سگاں کم نکند رزق گدارا

امتیازات

(۱) دفع الشبهات الثلاثة بنمط العجیب
(۲(التوحید دین الانبیاء کلِّهم
(۳) فلذالک فادع ۱۵ لس جمل
(۴) طرق االوحی ثلاثة ۵۱
(۵) اقسام الخلق باعتبار الاولاد ۴۹۵۰
(۶) کثرة صـفة " الـولی " دد وج نه ویسه شـیخ صاحب مدّظله العالی وائی چه دا سورة الولی د
(۷) وامرهم شوریٰ بینه م ۳۸

تمت سورة الشوریٰ بعـون مالک الـدنیا والعقـبیٰ ، الذی قـال لنبیـه ﷺ ولسـوف یعطیک ربک فترضـیٰ وقال لهٗ ایضاً وللاخرة خیرلک من الاولیٰ فیـارب انا نسـئلک العـزّ فی الـدارین سـیما فی العقـبیٰ ونسـئلک ان تجعل هـذه البضـاعة المزجٰـة نجاة لی یـــامولیٰ ونافعة للطلاب والعـــوام من الرجـــال

والنساء ، فانک اهل لذالک یارب الارض والسمٰوات العلیٰ ، ووفّقـنی لاتمامهـا کما وفقتـنی للابتـداء ، واخرجـــنی من الســـجن بـــالخیر والعافية لخدمة التوحيد والسـنة البيضـاء ، وسـرّنی والـدتی الماجدة والاصحاب بالبشارۃ العظمیٰ □

□□□□□□□

٨ ذی القعدة ١٤٣٣ ه ٢٤ ستمبر ٢٠١٢ ء یوم الاثنین ١٨ : ٠٢ ظهر□

ابوحماس مجتبیٰ عامر بن عبـدالمتین سـلیم خـان صـــــوابی خـــــادم جـــــواهرالقرآن لاشــــاعة التوحیدوالسنة□

□□□□□□□□

سورة الزخرف

سورة الزخرف مكی سورة د پە نزول کښی دری شپیتم (۶۳) نمبر نازل شو د پس د شوری نه او پە ترتیب د سورتونو کښی (۴۳) نمبر د پس د سورة شوری نه

مناسبت دمخکښی سورة سره

مناسبت د سورة زخرف د سورة شوری سره پە ګڼرو وجوهو باندی د

اوله وجه: هر کله چه پە سورة مومن کښی مسئله اوشوه چه یو الله تعالی رامدد کړئ نو پە سورة شوری کښی د معاندینو کوشش وو چه دعوی ظاهره نشی نو شبهات ئی کول نو پە سورة شوری کښی پس د ظهور نه چه حق پرست بدنام شی نو اوس پە دی هم اونشوه جوابونه ورته اوشو نو اوس به کوشش کوی چه خپل سر پە سوری کړی نو اوس به خپل بلن ته د جواز دپاره لار ګوری نو سورة الزخرف کښی د بل شبه د دوی چه د خپلی بلنی د غیر الله د جواز د پاره ئ کوی د هغی جواب کوی

دویمه وجه: هر کله چه پە سورة الشوریٰ کښی تزهید من الدنیا بیان شو مختصر طریق سره نو زخرف کښی د هغ لبر تفصیل کوی چه الله تعالیٰ سره د دنیا هیڅ حیثیت نیشته

دعویٰ د سورة

د سورة مرکزی مضمون " اثبات التوحید بدفع الشبهة الاخریٰ" مسئله د توحیدخو طرز ئی داس چه یو مرکزی شبهه رد کوی پە آیت ۸۶ کښی د سر نه تر ۸۶ پوری دغ ته لار سموی پە مینځ وړ وړ شبه رد کوی یو وړه شبهه پە آیت ۲۰ کښی، دویمه وړه شبهه پە آیت ۲۲ کښی، دریمه

وړه شبهه په آيت ۴۵ کښی، څلورمه وړه شـبهه په آيت ۵۷ کښـــی دا واړه شـــبهات دی مرکـــزی شبهه په آيت ۸۶ کښی

خلاصه د سورة

مختصر خلاصه د ســـورة خو داده چه په ســـورة کښې مرکزی شبهه رد کيږی نو اثبات د توحيد د په ادله عقليـه، نقليه سـره او او عجز د فرشـتو او انبيــــــاء کرامو چه هغه الهه نه دی او تزهيد من الدنيا اوتخويف او بشارت او رد دمرکزی شبهی په آخرکښې

تقسيم د سورة: سورة منقسم د دری بابونو ته

<u>اول باب:</u> د ابتداء نه ترآيت ۴۰ پوری ابتداء کښی ترغيب الی القرآن تر آيت ۴ پوری د آيت ۵ نه تر آيت اتم ۸ پوری زجر معرضينو ته او تخويف دنيوی بيا د آيت ۹ نه تر ۱۴ پوری دلائل عقليه او بيا زجر مشرکينو ته په شرک تر ۱۹ پــوری په ۲۰ کښــی د وړی شبهی رد او په ۲۲ کښی د بلی شــبهی رد بيا دليل نقلی دپاره د تشــجيع او توحيد دآيت ۲۶ نه بيا د۲۹ نه زجر منکرينو د رســـالت ته بيا اهـــانت ددنيا د ۳۳ نه تر ۳۵ پــــوری بيا زجر معرضـــــينو د قرآن ته او تخويف د۴۰ پوری

<u>دويم باب:</u> د آيت ۴۱ نه تر ۴۷ پوری په دی کښــی اول تســـلی نـــبی عليه الســـلام ته ۴۱ کښـــی بيا ترغيب الی القرآن ۴۳ کښی بيا رد د يو شــبهی ۴۵ کښــی او تخويف او تســلی په واقعه د فرعــون او موســیٰ باندی دآيت ۴۶ نه تر ۵۶ پــوری د ۵۷ نه بيـــان د بلی شـــبهی او دليل نقلی په توحيد په۶۴ کښـــی مينځ کښـــی زجرونه رد د تـــوهم او زجر وتخويف

<u>دريم باب:</u> د ۶۸ نه تر آخر د سورة پوری دی کښی تفصيلی بشارت اخروی او تخويف اخــروی بيا زجر مشــرکينو ته په شــرک د ۸۰ نه د ۸۴ نه مســئله د

توحيد او دلائل د هغى او رد د مركزى شبهى چه د كومى د پاره سورة چلول شو دى ٨۶ كښى بيا دليل اعترافى او ختم د سورة په فاصفح چه څه شروع وو چه افنضرب عنكم الذكر صفحا چه ان الصفح بعد البيان لا قبله

دشبهو وضاحت

سورة الزخرف چه د كومى شبهى د رد دپاره چلول شو دى هغه په آخر كښى په آيت ٨۶ كښى ده د هغى نه مخكښى څه واړه ضمنى شبهات دى دهغى لږ وضاحت او جوابونه

اوله شبهه: په آيت ٢٠ كښى چه مونږ څه كوو نو په دى الله خوشحاله دى ولى كه چرته خفه وى نو مونږ له به سزا راكړى وه او ددى كار نه به ئى مونږ لرى كړى وو لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُم دهغى جواب مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ دليله خبره دا هسى ستاسو خوش فهمى ده ځان پرى خوشحالوئ دويم جواب أَمْ آتَيْنَاهُمْ كه د شرك په جواز څه دليل آسمانى راغلى وى نو اوخائئ نو دا نشته الله خو قانون دى چه فورا عذاب نه وركوى

دويمه شبهه:٢٢ كښي چه مونږ د خپلو آباؤ اجدادو تابع يو نو د جواب الزامى په ٢٣ كښى چه پخوانو هم دغه دليل وئيل وو نو بچ شو څه؟ دويم تحقيقى جواب په ٢۴ كښى د هدايت تابع شئ آباؤ اجداد پريږدئ او كه آباؤ اجداد ګورئ نو ابراهيم ته اوګورئ كنه

دريمه شبهه: په آيت ۴۵ كښى چه مونږ ته نيكانو بنديانو وئيلى دى چه څه تكليف راشى نو بيا مونګ رامدد كوئ نو د هغى جواب چه دا ستاسو افتراء ده په آيت ۴۵ كښى

څلورمه شبهه: په آيت ۵٧ كښى چه د عيسىٰ چه بندګى شوى وه او هغه پيغمبر وو نو معلوميږى

چه د نیکانو خلقو رامـدد کـول څـه عیب نه د د هغی جـــواب چه هغه د الله د قـــدرت نخه وه او زمـونږ محتـاج بنـده وو او مـونږ ته به ئی آوازونه کول او خلق به ئی رابلل
مرکـزی شـبهه: چه سـورة د هغی د پـاره چلـول شو وو ټول سورة لار سمول وو زما ډیر محبــوب او ګران استاذ اسیر و شهید ناموس صحابه مفـتی اعظم شیخ التفسیر والحدیث مولانا محمد حســین نیلـوی علیه رحمة الله تعالیٰ به فرمائیل چه "تمنـا مختصر سی تهی مگر تمهید طـولانی" هغه شـبهه دا وه چه مــونږ خپلو الهو معبودانو ته کارســاز نه وایو چه ګنی دوئ کارونه کـوی دوئ څـه نه نشی کول خو دوئ زمـونږ سـفارش د الله تعـالیٰ دربـار کښی کوی زمونګ منی نه او ددوی هغه رد کـوی نه لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى هؤلاءشـفعاءناعندالله دا اوس سر په سوری کوی چه ستا نه په څه چل ځـــان خلاص کـــړی نو د هغی جـــواب چه وَلَا يَمْلِــكُ الَّذِينَ يَــدْعُونَ (۸۶) کښــی د شـــفاعت اختیـــار ئی هم نیشـــته د نه څـــه له ئی رامـــدد کوی قــرآن د مشــرک په رنګ رنګ طریقو زکر کــوی او جوابونه ئی کــوی دوئ د شــبهی رنګونه بدلوی خو
بهر رنګ که خواهی توجامه مې پوش من
انداز قدت را مې شناسم
او د قـــرآن د انـــداز نه قربـــان چه په رنګ رنګ طریقو سره جوابونه کوی
گر مصور صورت آن جان جانان مې کشد
در حیرتم که نازش را چه شان مې کشد
د سورة زخـرف خلاصه او د شـبهاتو وضـاحت ختم شو په داسی پـانړو کښـی لیکل کـوم چه د قـرآن لیکل په کښـی راته مناسب نه خکـاری د طالبـانو عــاجزانو د کــاپو نه می پـــانړ شــلولی دی هغی

کښی مِ ټکونه کړی دی کله تری پانړه اوځی او کله د وتو یره وی؛ یا پاک مولیٰ یا د ابـراهیم؛ ربه او د محمد؛ ربه ما عاجز په خیر و عافیت خپل کور ته او مدرسی ته بوځې چه په خکلی کاغذ د قـــرآن لیکل اوکـــړم پد؛ راته مناسب نه خکــــاری خو مجبوری ده؛ ٨ ذی القعده ٢٨:٠۴ عصر؛

مقاصد الایات و تناسبها

(٢(وَالْكِتَـــابِ الْمُبِينِ ؛؛؛؛ دد؛ ځـــائ؛ نه تر آیت چالیس ، څلویښتم(۴٠) پور؛ اولن؛ باب دسورة د؛؛ د وَالْكِتَـــابِ نه تر لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ (۴) پور؛توصــــیف دقرآن کریم؛ دقـرآن مقـام ذکر کـوی چه دا واضح کتـاب د؛ په لـوح محفـوظ کښې په ټولو کتـابونو اوچت او حـاکم د؛ نو دده مسـئله به څـومره اوچته وی او دده منکر به څومره بدبخته وی؛

(۵) أَفَنَضْـرِبُ عَنْكُمُ الـذِّكْرَ ؛؛؛؛ زجر معرضـینو ته سـره دتخویف نه ؛ چه دادومـره لـوئ؛ شـان والا کتـاب ستاسو دنالائقتیا او انکـار دوج؛ څـه مـونږ نزول دقـرآن بند کـړو؟ نه داس؛ نه کیږی ؛ تاسو بیمـــارانِ یئ نوکه تاسو خله بنـــدوئ هم مـــونږ به ستاسو علاج کوو چه اتمام حجت پـوره اوشی ؛ دا الله تعالیٰ دنصیحت دپاره نـازلوی ؛ نو دا نصـیحت به جـــاری وی تر هغه وخته چه تر کـــومې حجت نه وی تـــام شـــو؛ ؛ ستاسو دنفـــرت او انکـــار دوج؛ مونږدانه بندوو؛

(۶) وَكَمْ أَرْسَـلْنَا ؛؛؛؛ تخویف دنیـوی او تسـلی تر مَثَلُ الْأَوَّلِينَ (٨) پور؛؛ دا څه ته نه ئ؛ یـواځ؛ پـد؛ انکار کښې لکه چه دوی ستا نه مخ اړوی اعـراض کوی دغه شان مخکښې هم انبیاء کـرام راغلی وو نو اعـراض تـر؛ نه شـو؛ وو خو لکه چه هغه خلق تباه شوی وو نو دا به هم تباه شی؛

(٩) وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ ؛؛؛؛ اول دلیل عقلی اعترافی؛ اوس سلسله ددلائلو شـروع کـوی ستاسو اسـراف

او انکار څه مناسب د لرستاسو نه تپوس کوو دد دپاره نو چه پد ځيز قائل يئ چه خالق الله تعالیٰ د نو معلومه شوه چه حاجات پوره کونک هم يو الله تعالیٰ د نوځه له نور حصه دار او شفعاء جوړوی

(١٠) الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ دويم دليل عقلی

(١١) وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ دريم دليل عقلی " کذلک تخرجون " زياتی فائده او دقيامت اثبات هم ورسره اوکړؤ

(١٢) وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ ځلورم دليل عقلی پد ټولو کارونو کښې سوچ اوکړئ چه دا کارونه تاسو له څوک کوی تر آيت ١۴ " لمنقلبون " پور آخری دليل روان د

(١٥) وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا زجر په شرک نو ا ب انصافو ب عقلو چه په دغه مخکښې کارونو کښې دالله تعالیٰ څوک حصه دار نشته د نو عبادت هم صرف دهغه اومنئ او بلنه هغه له خاص کړئ نو دوی ته ګوره دعقل ړانده چه دالله تعالیٰ بنده او دالله محتاج هغه ئ دالله تعالیٰ سره حصه دار کړل نو دا دد نعمتونو صريح ناشکری او ناقدری نده نو نور څه دی

جو خود محتاج هوئ دوسروں کا
بهلا اس س مدد مانگنا ه کيا

(١٦) أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ دا هم ددغه زجر حصه ده (٢١(آيت پور ځکه د مک مشرکينو فرشت دالله سره حصه دار ګرځول و او دا لا هم چه نعوذبالله دالله لونړه به ئ ورته وئيل نو قرآن په عجيبه انداز زورنه ورکوی او قباحت ددوی دکارذکر کوی ددوی دعمل نه

اول قبـــاحت چه دالله لکه په اولاد کښې نعوذبالله لونړه خوخ و او تاسو له ئ هلکان خـوخ کـړل دا کوم انصاف د
(١٧) وَإِذَا بُشِّـــرَ أَحَــدُهُمْ دويم قبـــاحت چه لږځان ته خو سوچ اوکـړئ په ځـان ئ راواړوئنو خپل حال اوګورئ
(١٨) أَوَمَنْ يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ دريم قباحت
(١٩) وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ څلـورم قبـاحت پــــد دليل راوړئ چه فرشـــــت جينکئ دی تاسو دهغوی دپيدائش په وخت کښې حاضر وئ څه
(٢٠) وَقَالُوا لَـوْ شَـاءَ الـرَّحْمَنُ زجر او جـواب ديـو شـبه چه دوی ته ددوی عمل ډير قباحتونه بيان شو نو دوی اوس ځان له بهانه ګـوری چه که ځمونږ دا کار دالله نه و خـوخ نو مونږبه ئ غـرق کړی وو خو چه مونږته څـه نه وائی نو معلوميږی دا چه ځمونږپـــد کـــار الله رضا د ديته حضـــرت شـيخ القـرآن رحمه الله تعـالیٰ په العرفـان کښې دمشــرکانو په دلائلو کښې " الاحتجـاج بالتقــدير " وائی چه دا ئ مونږله ليکلی وو او پد الله تعـالیٰ خوخ د دادمشرک يو دليل د
مَا لَهُمْ بِذَلِكَ يو جواب آفرين بفکر غلام جـان ددليل خبره اوکړه دالله د خوخ او رضا نه ته څـه خــبر ئ دليل نشــته د صــرف دخــوش فهمئ په اس سواره يئ ځـان له تسـلی ورکـوئ که دادليل شی نو هرډاکو او قتل کـــونک به ځـــان له دا دليل وائی په عـــــــــذاب نه ورکولو دالله خوخه نه معلوميږی ځکه الله فوراً عذاب نه ورکوی دا دنيا د عمل ميدان د
(٢١) أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ دويم جــواب د شرک په جواز که څــه دليل وی نو هغه راوړئ نو څــــه دليل خو دشـــرک په جـــواز نـــد راغل بلکه مخکښې کتابونه دشرک په ترديد کښې راغلی دی

 نو كه دا دالله خـــوخ و نو بيا رد له كتـــاب ول رالیږلو او تائید له ول نه رالیږلو
(۲۲) بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا زجر په اتباع دابـاء په شرک كښې او جواب ددويمې شـبه په دغه دليل چه اونشــوه ځكه كتــاب نشــته دغه لكه ددوی په خيــــال يو شــــرعی دليل وو نو په هغ كښې ډير خــراب شو نو اوس دمنــاظر په طــور نقلی دليل ځان له پيش كوی او ددوی پر ډير اعتماد وو او دا ددوی په خيـال يو غټه وسـله ده چه مونږدمشـرانو منونكی يو هغوی چه كومه طريقه كړ وه په هغ روان يو " دادا دی خدارسيده خلق وو مونږ دهغوی لمن پريخودل نشو "
(۲۳) وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اول جـواب دا حربه او وســــله په هر دور كښې مشــــــركينو استعمال كړ د نو څه فائده ئ ورلره وركړ وه؟
(۲۴) قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكُمْ دهر پيغمبر جواب داوو نو ســتا به هم دا جــواب وی ځكه قــال د قل په شـــكل ليكل د چه دوه خـــبر شی چه قـــال هر پيغمـبردا جـواب كـړ وو نو قل ته هم دا جـواب اوكړه چه دجذباتو نه كـار مه اخلئ هـدايت پس خلق روانيږی چه ځما راوړل مشن ستاسو د ابـــاؤ اجـداد نه بهـتر وی نو بيا به هم تاسو ابــاؤ اجـداد پس روان يئ؟مطلب چه هغوی كوهی ته دانګی ته به هم كوهی ته دانګ؟
قَالُوا إِنَّا زجر چه سره دد بيان نه نه منی
(۲۵) فَانْتَقَمْنَا مِنه مْ تخويف دتبــاهئ دی نو هغه تباه شو دا به هم تباه شی
(۲۶) وَإِذْ قَــالَ إِبْـــرَاهِيمُ لِأَبِيــــهِ دليل نقلی للتشجيع والتوحيديعـنی دليل نقلی ددوو فائـدو د پــاره ذكر كـوی يو دتوحيد دپــاره چه تاسو دابــاؤ خبره كوئ نو راشئ چه څه درته د اب خبره اوكـړم ستاسواو ځما مشر او پلار ابراهيم عليه الســلام

هغه ځنګه دشــرک نه بائيکــاټ کــړ□ د□ او دتوحيد مسئله ئ□ بيان کړ□ وه نو تاسو هم اومــنئ کنه □او دويم دتشجيع دپـاره چه که داټـول نه مـنی او دغه شان کله يوه شــبهه راوړی کله بله نو يا دابــراهيم نوسيه داس□ کلک شه لکه دابراهيم چه هغه پلار او قوم ته دبائيکاټ اعلان کړ□ وو نو ته هم دشرک او مشرکينو نه دبائيکاټ اعلان اوکړه□

(۲۸) وَجَعَلَهَا كَلِمة بَاقِيَـــةً □□□□ دابــــراهيم عليه السلام داخـبره دشـرک دبائيکـاټ دهغه اولادکښې پاتې□ شوه □ ته هم دهغه په اولاد کښې ئ□ □

(۲۹) بَــلْ مَتَّعْتُ هَـؤُلَاءِ □□□□ جــواب دســوال□ چه دابــــراهيم عليه الســــلام په اولاد کښې دادتوحيد خــبره چليلدله نو د مک□ والا ول□ مشــرکان دی ول□ ددوی په زړه کښې څــه شک او شــبه ده په توحيد بانــد□ ؟ نو جــواب بَــلْ نه شک او شــبه نشــته خو مــادوی له ددنيا ســامان عيش وعشــرت ورکــړو نــودوی دتوحيد نه غافل شو او شــرک کښې اخته شو تــــــرد□ چه داعی دتوحيد مِ ورته راوليږلو چه توحيد ورته بيــان کــړی او دشــرک ترديد په صــاف صاف طريقه اوکړی□

(۳۰) وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ □□□□ زجر منکرينو درسالت ته□ نو د□ ب□ انصـــافو او ب□ عقلو ته اوګـــوره چه دتوحيد داعی سره ئ□ څه سلوک اوکړو اوځه خــبر□ کوی چه مالـداره ول□ پيغمـبر نه راځی□او داقـرآن چرته په غټ سړی ول□ نه نازليږی□

(۳۲) أَهُمْ يَقْسِـمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ □□□□ جــواب ورته قرآن کوی□ حاصل دجواب دا چه ددنيا تقسيم هغه دِ ځما په لاس کښې وی او ځما درحمت او نبــــوت تقســـــيم دِ ددوی په لاس کښې وی □ داس□ نشی کيد□ يعنی دنيا چه ب□ کاره ده دا تقسيم ځه کـوم □ دوی له اختيار نشته چاله لږه چاله ډيره نو نبوت او رحمت خو ډير اوچت څـــيز د□ نو هغه به هم ځــــه

تقسيموم او بل دا چه دنيا چاله لږه او چاله ډيـره ما دامتحـان دپـاره ورکـړ ده نه که دد دپـاره چه مالدار ته د ډيا نبوت ملاؤ شی
(۳۳) وَلَـوْلَا أَنْ يَكُـونَ النَّاسُ اهانة الـدنيا داخلق په دنيا دومـره فخر کــوی او اعتراضــونه کـوی حالانکه دالله تعـالیٰ په نظر کښې ددنيا څـه قـدر نشـته که دا خيـال نه و چه داخلق به ټـول کافر شی نو کافرو له به ما ډير څه ورکـړی وو خو که کافرو له ډير څه ورکرم دا نـور به ورپس کـافر شی دنيا دآخــرت په مقابله کښې هيڅ ش نــد اصل څيز هغه آخرت د
(۳۵) وَإِنْ كُـلُّ ذَلِـكَ لَمَّا دا ثمـره شـوه دنيا صرف دضرورت مطابق څـه نفع ګـرفتن او نه ايت قليل ده دکفارو دپاره آخرت کښې څه نشته هغه دمتقيانو د
(۳۶) وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْـــرِ الــــرَّحْمَنِ زجر معرضـينو دقـرآن ته دا مشـرکين چه نه مـنی او اعتراضونه کوی او ضد او عناد کوی دحق سـره نو په ده مونږشيطان مسلط کړ د هغه دده يار د ځکه ده دقرآن نه ځان په زوره ړوند کړو او ضد ئ اوکـړو نو دهغ نتيجه دشـيطان يارانه شـوه نو داټـول چلونه ورته شـيطان خـائی دشـرک دجـواز دلائل او دپيغمــبر دا اعتراضــات دا ورته هغه مشر اســتاذ خــائی او دوی ته ځــان په حقه خکـاری مهتدون (۳۷)
(۳۸) حَتَّى إِذَا جَاءَنَا تخويف معريضينو دقـرآن ته چه دقــرآن نه اعــراض اوکــړی او دشــيطان يارانه اوکـړی نو لږحـال ئ اوګـوره ارمانونه او عذابونه
(۴۰) أَفَــأَنْتَ تُسْــمِعُ الصُّــمَّ زجر چه ته خو انتهــائی کوشش کــو خو دا اوس دهغ نه وتلی

دی نصیحت په عاشقانو اثر نه کهنو دادتباه کیدلو دی
(۴۱) فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ دد ځائ نه دویم باب دسورة تر آیت ۶۷ پور په اول باب کښې ډیر زور دمسئل په بیان وو او دمشرکینو اعراض وو نو اوس ډیر زور په تسلئ باند او تخویف منکرینو ته
فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ پد دوو آیتونو کښې تسلی یعنی چه داس شو چه انکار کوی او اعتراضونه کوی نو دوی له عذاب د خو یا ستا په ژوند باند او یا ستا دمرګ نه روستو ځما قدرت هم شت او انتقام به هم اخلم دانتقام واقعه روستو ذکر کوی دموسیٰ علیه السلام او دفرعون
(۴۳) فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي ترغیب الی القرآن خو دد مطلب دا ند چه په دوی به عذاب راځی نو ته په آرام کینه ته خپل دقرآن بیان جاری ساته او تسلی ساته چه ته په حقه ئ او دا نه چه ته په حقه نه ئ ددوی دانکارونو او شبهاتو دوج خپل مشن کښې فرق مه راوله داقران دذکر کتاب د
(۴۵) وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا جواب ددریمې شبه او زجر لکه په حقه ستا مشن دټولو انبیاؤ مشن د خو داظالمان افتراء کوی چه مونږ ته نیکانو بندیانو وئیلی دی چه ځمونږ عبادت کوئ او په حاجاتو کښې مونږ رامدد کوئ نو جواب لږدمخکښې شریعتونو نه تپوس اوکړئ داد دوی افتراء ده ستا او دټولو انبیاء مشن یو د دد نالائقتوب او ب انصافئ دلاسه به داس تباه شی لکه چه فرعون تباه شو
(۴۶) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا تخویف دنیوی په هلاکت دفرعون تر آیت (۵۶) پور یعنی دوی خلاف کوی نو تباه به شی لکه نه ګور چه

موسىٰ عليه السلام مِ راليږلې ووې هغه معجزات پيش كړل نو فرعون په دنيا فخر اوكړو ، قوم دهغه پسې روان شو نو تباه شه، دغه شان تا بيان اوكړو دلائل دِ پيش كړل دوى په دنيا فخر اوكړو نو تباهى به ورلره راشى،
(۴۶) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا ﴿الآية﴾ دموسىٰ عليه السلام بيان، او معجزې او عذآبونه دقوم انكار تر ايت (۵۰) اذآهم ينكثون ، پورې،
(۵۱) وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ ﴿الآية﴾ دفرعون په دنيا فخر كول او دموسىٰ عليه السلام استهزاء كول او دقوم بې عقلى او دفرعون اتباع ترفَاسِقِينَ (۵۴) پورې،
(۵۵) فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا ﴿الآية﴾ تباهى دفرعونيانو،
(۵۷) وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ ﴿الآية﴾ جواب دخلورمې شبهې، دوى وئيل ۴۵ ، چه نيكانو بنديانو دخپل عبادت او رامدد شه وينا كړې ده ، نو جواب اوشو چه افتراء مه كوئ غرق به شئ، لكه فرعون غرق شو، نو دوى وائى چه ولې نصارىٰ چه دعيسىٰ عليه السلام بندګى كوى نو دادكومه راغله؟ ځه كچرته عيسىٰ دعبادت لائق نه وى نو بيا موږخوشحاله يو ځموږ معبودان هم ته وائې دعبادت لائق ندى، نو دواړه يوشان شو ، عيسىٰ عليه السلام او ځموږ د معبودانو يو درجه شو نو شور شروع كړى،
نودد، جواب په (۵۹) كښې چه إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ ﴿الآية﴾ عيسىٰ عليه السلام خو ځما محتاج بنده وو ماپرې احسان دنبوت كړې دې ، اِلٰهيت پكښې نه وو، تفصيل به روستو راشى،
(۶۰) وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ ﴿الآية﴾ تخويف دنيوى، يوه طريقه داسې چه دوى وئيل چه موږ دفرشتو عبادت كوو، نو چه عيسىٰ عليه السلام معبود شو

او ابن الله شو نو ځمـــــونږ الهه دهغه نه خه شو هغه به په طريق اولیٰ معبـــود او بنـــات الله وی جواب چه فرشته کیدل دخدائتوب او معبـود کیـدلو دلیل ند که ځمـونږ خوخه شی نو تاسو به هلاک کړو او ستاسو په ځـائ به فرشـت بیـاکړو په زمکه باند

دویمه طریقه : دا آســـانه ده چه تاسو نه مـــنئ اعتراضــونه کــوئ په داعی بانــد نوکه ځمــونږ اراده دعــذاب اوشی نو ســتا په بـــدل به په زمکه کښې فرشـت پیـداکړو خودعـذاب اراده مو لانـده کړ

(۶۱) وَإِنه لَعِلْمٌ لِلسَّـــاعة تخویف اخـــروی عیســیٰ علیه الســلام خو دقیــامت نخه ده یــوه طریقه چه ب پلاره پیدا کیدل چه الله تعــالیٰ داس کوی نو تاسو هم دوباره پیدا کول شی بل نزول عیســیٰ علیه الســلام په قـــرب دقیـــامت کښې دقیـــامت نخه ده نو دقیـــامت تیـــار اوکـــړئ د اعتراضونو په ځـائ که ددنیا عـذاب درنکـړو دخـه حکمت دوج نو آخـرت خو چرته تل نـد دآخـرت تیار په " واتبعـونِ " اوکـړئ او شـیان مو دآخـرت دتیـاری نه غافله کـوی نو خـبردار دهغه داتبـاع نه ځان بچ کړئ

(۶۳) وَلَمَّا جَـاءَ عِیسَــی دلیل نقلی دعیســیٰ علیه الســـلام نه تر (۶۴) پـــور عیســـیٰ علیه الســلام دالله بنــده د او دالله دبنــدګئ دعــوت ورکوی هغه معبود او حاجت روا نه د

(۶۵) فَـــاخْتَلَفَ الْأَحْــزَابُ مِنْ بَیْنه مْ جـــواب دسـوال چه کله عیســیٰ علیه الســلام داس بیــان کـړ د نو بیا ول هغه رامـدد شـو د؟ نو جـواب دهغه دبره تلو نه روستو باغیانو اختلاف اوکـړو او مختلف ډل شـــو او ځنو ډلو هغه نه معبــود جــوړ کړو

فَوَيْــلٌ لِلَّذِينَ ... تخويف چه داس خلق به تبــاه شی او دوستان به ورله فائده ورنكړی
(٦٨) يَا عِبَــادِ لَا خَــوْفٌ عَلَيْكُمُ ... دد ځــائ نه دريم بــاب دســورة تر آخــره مخكښې ډېر زور په تخويف دنيوی وو نود باب كښې يره دآخــرت او بشارت او زجر او جواب دمركزی شبه
يَا عِبَـادِ لَا خَـوْفٌ ... نه تر تَـاكُلُوْنَ (٧٣) بشـارت اخروی منونكو ته چه كومو خلقو د داعی اومنله نو هغه كامياب شو
(٧٤) اِنَّ الْمجْرِمِيْنَ ... نه تر مَـاكِثُونَ (٧٧) پـور تخويف اخروی
(٧٨) لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِـالْحَقِّ ... التفـات بسـوئ اهل مكه د امت ته خطاب چه په توحيد پيغمــبر راغل د او تاسو ئ بدګنړئ نوانجام به مو څه شی
(٧٩) أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا ... زجر كه تاسو دتوحيد او دپيغمـــبر خلاف څـــه منصـــوبه بنـــدی كـــوئ نو مونږدحفاطت او دغلب په عالم فيصله كړ ده
(٨٠) أَمْ يَحْسَـبُونَ ... تخويف ستاسو دهر څـه نه مونږخبردار يو
(٨١) قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ ... زجر په شرک دوی دالله تعالیٰ نائبـان جـوړوی " وجعلـوا له من عبـاده جـزءا " (١٥)كښې نو پيغمــبر ورته وائی چه كه نـائب و ما به اول دهغه عبـادت كـړ و خو قانون چه سُـبْحَانَ ... الله تعـالیٰ نائبـانو وزيرانو ،مشيرانو نه پاک د
(٨٣) فَــذَرْهُمْ يَخُوضُــوا ... تخويف دا ب هــوده خــبر او كارونه دوی كــوئ وخت راروان د او دا ب هوده او لعب ځكه ده چه
(٨٤) وَهُـوَ الَّذِي فِي السَّـمَاءِ إِلَـهٌ ... دليل عقلی چه متصــــرف الله تعــــالیٰ د نو دهغه نــــائب او مشيرانو ته څه حاجت د

(٨٥) وَتَبَارَكَ الَّذِي رد دشرک فی البرکة چه متصـــرف هغه د اختیـــارات دهغه دی نو بـــرکت ورکـــونک هم هغه د چاله ئ دا ذمه واری نـــده ورکړ نو نائب دکومه راغل
وَإِلَيْـهِ تُرْجَعُـونَ دد ب هـوده خـبرو نه منع شئ اللّٰه تعالیٰ له به مخ له ورځئ
(٨٦) وَلَا يَمْلِــــكُ الَّذِينَ يَـــــدْعُونَ مِنْ دُونه جواب دمرکزی شبه مشـرکین وائی چه مـونږدا منو چه هر څـه کـونک او اختیارمند او متصـرف يو الله تعـالیٰ د او هر څــه دالله تعــالیٰ په اختیـــار کښې دی خو مــونږ چه دد خپلو نیکــانو بزرګــانو معبودانو تعظیم کوو او رامدد کوو ئ نو پد خیــال چه دا ځمونږ دالله دربار کښې سـفارش کـوی نو جواب چه دشفاعت مالکان ندی
(٨٧) وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ دلیل عقلی اعترافی چه دخـــالقیت دالله تعـــالیٰ قائل يئ نو بیا ظالمــــانو رامدد شه ول بل ته وایئ؟
(٨٨) وَقِيلِهِ يَا رَبِّ چه داس دلائل موجـود دی او پیغمبر او داعی داس خبره کوی نو خـامخواه به دا قوم يو ځل تباه کیږی او سزا به پر راځی
فَاصْفَـــحْ عَنه مْ بیـــان اوشو نـــواوس که مخ واړو او دغلطو نه بائیکاټ اوکړ نو صـحیح ده او ددوی د ایذاء نه مخ واړوه
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ تخویف چه وخت به راشی
حاصل دسورة
عظیم الشـــان کتـــاب په زبردســـتو دلائلو مســـئله دتوحید بیـــانوی سـره دنقل نه ددوی هغه شـــان کله تقـدیر کله مشــران ،پلاران دلیل کښې راوړی او کله افـــتراء په نیکـــانو بنـــدیانو کـــوی چه هیڅ اونشی نو وائی ځمونږ سفارشـیان دی دا ټـول خـبر دتبـاهئ دی که منع نه شو نو داس به تبـاه

شی لکه فرعون چه تباه شو په دنیا دِ نه نــازیږی
او که اومنله نو دنیا آخر به خائسته شی
امتیازات
**(١) انه فی ام الکتــاب لــدینا لعلیّ (٢(اومن ینشؤ فی الحلیة **
**(٣(وجعلهــــا کلمة باقیة (۴) لــــولا نــــزّل هذاالقرآن (۵) لولا ان یکون الناس **
**(۶) واسـئل من ارسـلنا (٧) لـولاالقیٰ علیـه اسورة من ذهبٍ **
**(٨) ولما ضــرب ابن مــریم مثلاً (٩) انه لعلم للساعة (١٠) قل ان کان للرحمٰن **
**تمت سورة الزخرف بعون مالک القـوی والاضـعف **
٩ ذیقعده ١۴٣٣ هج ٢۵ ستمبر ٢٠١٢ ء یــوم الثلثــاء ١١ : ٠١ ظهر

سورة الدخان

ســـورة الـــدخان مكی ســـورة د په نـــزول كښې څلورشپيتم (۶۴) نمـبرد پس دسـورة الزخـرف نه نـــازل شـــو د او په تـــرتيب دســـورتونو كښې څلورڅلويښتم (۴۴) نمبر د پس دسـورة الزخـرف نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

مناسبت دسورة الدخان دسـورة الزخـرف سـره په ګنړو وجوهو د

اوله وجه : هركله چه په سورة الزخرف كښې يوه شـــبهه دفع شـــوه چه دا ځمونږسفارشـــيان دی نوجـواب اوشو چه دشـفاعت طـاقت نه لـری او مالكان ندی نو اوس دلته د دوی يوه بله شبهه رد كـوی چه دوی وائی چه نائبـان او نه سفارشـيان دی خو مونږ دوی ځكه رامدد كوو چه ځمونږ دپـاره دعـــااوكړی بيا اخـــوا ددوی خوخه ده كه دعاراله كـوی او كه نه او دالله خوخه ده كه قبلـوی او كه نه نو جـــواب دلته كـــوی چه دهرڅـــه په هر وخت كښې اوريـــــدودنكی او په هر څـــــه په هر وخت پوهيدونكی الله تعالیٰ د

دويمه وجه : هركله چه په مخكښې ســـورة كښې دفع دډيـرو شـبهاتو اوشـوه او مسـئله خه واضـحه شـــــوه نو اوس په دخـــــان كښې تخويفـــــات ډيرذكركوی لكه دا دقرآن قـانون د چه په رعد او ابـراهيم كښې مسـئله واضـحه شـوه نو په الحجر كښې تخويفات دی

دريمه وجه : په ســورة الزخــرف كښې دفرعــون اســـتهزاء په موســـیٰ عليه الســـلام نو په ســـورة الـــدخان كښې دموســـیٰ عليه الســـلام اكـــرام او دفرعون اهانت ذكر كوی

دعوى دسورة

دعوى خو زَړه ده خو دلته دفع ديو بل شبهې کوى طـرز ئې بـدل دې يعـنى اثبـات دتوحيدې چه دبلـنې حقدار صرف الله تعالىٰ دې او دمشـرکينو يو شـبه او دهغې جـواب ، وضـاحت دشـبهې راځى داپه آيت نمـبر (۶)کښې جـواب کـوى چه " انه هوالسـميع العليم "

خلاصه دسورة

اول صداقة الکتـاب درحمة من ربک ۶ ايت پـورې دفع دشبه په ۶ کښې بيا دعـوى دتوحيد تر اتم آيت پـورې د۹ نه تر ۱۶ تخويف دنيـوى بيا د۱۷ نه تر ۲۹ پـــورې نمونه دتخويف دنيـــوى په هلاکت دفرعون او نجات دبنى اسرائيلو د ۳۰ نه تر ۳۳ ، ۴۴ نه زجر په انکـار قيـامت او بله نمونه دتخويف دنيـــوى په قــــوم تبع او دليل عقلى بيا تخويف اخـــروى تر ۵۰ آيت پـــورې او د۵۱ نه تر ۵۷ پـــورې ترغيب الى القرآن پشان دابتداء دسورة

وضاحت دشبهي

چه کله په مخکښې سورة کښې شبه رد شوه چه سفارشيان هم ندى نو اوس مشرکين وائى چه څه مـونږه اومنله چه سفارشـيان نـدى او سـفارش نشى کـولې خو مـــونږ دوى ته ځکه آواز کــوو چه مونږله به دالله تعـــالىٰ نه دعـــاء اوغـــواړى ، نو مونږبه دوى ته اووايو بيا آخـــوا ددوى خوخه ده که مونږله دعاء کوى او که نه کوى او چه دوى اوکـړه نو دالله تعـــــالىٰ خوخه ده که قبلــــوى او که نه قبلوى پدې ځان پوهه کول غواړى چه دسفارش او ددعـاء څـه فـرق دې ؟ نو په سـفارش کـونکى خپل وجـاهت او تعلق اسـتعمالوى او اکـثر داسې وى چه چاته سـفارش کـوى نو هغه ئې نه رد کـوى او هغه ترې نه مجبـوره شى دهغه وجـاهت او دهغه دتعلق نه ، نو هغې کښې درد احتمـــــــــــال نه وى دا

دمشــركينو په شــفاعت ســره اراده وه او هر چه دعــاء ده نو دا التمــاس او زاري ده پديكښې دعــاء كونك خپله عاجزى او زارى مخ ته كوى او اخــواه دچا نه چه غواړى نو دهغه خوخه وى چه قبلوى او كه نه قبلوى نو دمخكښې سورة د شــبه مطلب داوو چه ځمونږ سفارشيان دى نو سفارشى بانــد ددوى يقين وو چه خامخواه به راله سفارش كــوى او بل دائ يقين وو چه دا رد كيږى هم نه او دد سورة دشبه مطلب داد چه مونږ ورته وايو چه مونږله دعـــاء اوكـــړه نو بيا دهغه خوخه ده چه دعاء كوى او كه نه او اخواه دالله تعـالىٰ خوخه ده چه قبلوى او كه نه نو

" كم من فــــرق بين الشبهتين ايقظ ولاتغمض العينين

فان الله قد اوضح لک الفرق بين الامرين "

نو جــواب قــرآن داس كــوى چه " انه هــو السـميع العليم " په حصر ســره ئ راوړ چه هر څــه په هر وخت كښې دهرچانه صرف الله تعـالىٰ اورى او په هر ژبه كښې بل څـــوک نه نو ستاسو شـــريكان معبودان هغوى ستاسو بلنه اوري نه نو دعــاء به درله څـــه اوكـــړى نو ستاسو دا رابلل غلط دى ځكه هغوى اورى نه او " العليم " په هر څـه په هر وخت كښې پوهه صرف الله تعالىٰ د نو ستاسو دحاجــاتو نه خـــبردار صـــرف الله تعـــالىٰ د نو ستاسو معبــودان هغه ستاسو دحاجـاتو نه خـبردار نه دى نو څنګه به تاسو له دعـــاء اوغـــواړى نو معلومه شوه چه دا رابلل ستاسو غلط دى

مقاصدالايات وتناسبها

(٢) وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ صداقة الكتاب او ترغيب يو عظيم الشان كتاب راغل د چه دا مــونږ په شــپه دبركت كښې نازل كــړ د چه دهغ نه مقصــود انـــذار د كه اونه منله نو عـــذاب به راځى او چه

اومـــــنئ نو رحمت به راشی دا تر آیت " رحمة من ربک " (۶) پورې ذکر کوی

(۶) إِنه هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ دعوی دسـورة جـواب دشــبه هغه کتــاب څــه مســئله کــوی ؟ هغه دا مسئله کـوی او دمشـرکانو دشـبه جـواب ورکـوی ستاسو آواز او بلنه اوریدونک په هر حــــال کښې صرف الله تعـالیٰ د نـور څـوک نه نو ستاسو دا وئیل چه مونږ‌ورته آواز کــــوو مونږ‌له به دعــــاء اوغواړی نو جواب چه اوری نه نو دعاء به درله څه اوغواړی

(۷) رَبِّ السَّـــــمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ دالله تعـــــالیٰ صفات ذکر کوی او دعوی دتوحید چه دد صفاتو نه معلومه شـوه په حاجـاتو کښې صـرف الله تعـالیٰ رامدد کړئ بل څـوک نه هغه ستاسو حاجـات سر کوی

**(۹) بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ زجر چه داس صفا بیـان نه روسـتو دا ب انصـافه شک کـوی او لـوب کـوی دشک شبه ځائ خو پات نشو نو چه نه ســمیږی نو **

(۱۰) فَـارْتَقِبْ دد ځـائ نه تخویف دنیـوی تر آیت (۱۶) مُنْتَقِمُـونَ پــور ذکر کــوی چه دشک شبه ځائ پات ند او دوی شکونه کوی نو انتظار د کوی مـونږ به په دوی بانـد عـذاب راولو اول دقحط په مک والو داتر (۱۱) هَــــذَا عَــــذَابٌ أَلِيمٌ پور دوی به چغ اوباسی چه منو خو عذاب لــر کړه حالانکه دوی چرته منی دو له صاف پیغمـبر راغل د هغه نه دوی انکــــار کــــړ وو نو دد نه روستو به ورله په بدر کښې جړق ورکــړو په آیت (۱۶)کښې او دخپل پیغمـبر بــدل به تــر نه واخلو او دا کار څه ناشنا ند بلکه مخکښې هم مونږ‌کړی دی

(۱۷) وَلَقَــــــــدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ نمونه دتخویف دنیوی، دفرعون او دهغه دقوم انجـام اوګـورئ چه څنګه م تباه کړل
وَجَــاءَهُمْ نه تر (۲۲) پــــور دموســـیٰ علیه السلام دعـوت او دهغه صـفتونه او دموسـیٰ علیه السلام بد دعاء کول
(۲۳) فَأَسْرِ بِعِبَادِي نه دموسـیٰ علیه السـلام دنجات بندوبست او فرعونیانو هلاکت تر وَمَا كَـانُوا مُنْظَرِينَ (۲۹) پور
(۳۰) وَلَقَدْ نَجَّيْنَا دبـنی اسـرائیلو نجـات او په هغوی انعام تر بَلَاءٌ مُبِينٌ (۳۳) پور نو چه موسیٰ علیه السلام او دهغه اتباع بچ شو او فرعـون غـرق شو دغه شان به تاسو هم شئ
(۳۴) إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُـونَ زجر په انکـار دقیـامت د ب انصآفو ته ګوره چه دد بیان نه روستو دوی له دخپل نجــات ســوچ پکــار وو نو توحید څـــه چه دقیامت نه هم انکار کوی چه دا نشته د ترآیت (۳۶)صَادِقِينَ پور
(۳۷) أَهُمْ خَيْرٌ دتخویف دنیوی دویمه نمونه دوی داس خــبر او اعتراضــات کــوی نو دوی څــه دقوم تبع نه ډیر طاقتور خو نـدی هغه تبـاه شـوی وو ځکه چه دتوحید او آخــرت نه ئ انکــار کولو نو دادکوم باغ مولئ دی
(۳۸) وَمَا خَلَقْنَا السَّــــــمَاوَاتِ دلیل عقلی د کائنــات ذره ذره دتوحید داظهــار او دالله دقــدرت کامله د اظهـار دپـاره پیـدا شـو ده خو دوی کښې عقل چرته د
(۴۰) إِنَّ يَـوْمَ الْفَصْـلِ تخویف اخـروی تر آیت بِهِ تَمْتَرُونَ (۵۰) چه دا دفیصل ورځ که تاسو خوخه وی او که نه دراتلو ده بیا ستاسو شرکاء ستاسو مدد نشی کول او جهنم کښې به سوزی او تباه به شئ

(٥١) إِنَّ الْمُتَّقِينَ بشــارت اخــروی چه چا د نصیحت دقرآن نه فائده واغستله او دشرک نه ئ ځان بچ کړو نو دهغه انجام اوګوره چه کامیاب د تر آیت (٥٧) پور
(٥٨) فَإِنَّمَا يَسَّــــرْنَاهُ بِلِسَـــانِكَ آخر آیت سر دسـورت سـره تـړی تـرغیب قـرآن ته اول او بیا هلته " فـارتقب " نو دلته هم تخویف دنیـوی چه ته بیــان کــوه که نه مــنی نو وخت راروان د هر یو دخپل نمبر انتظار کوئ
حاصل دسورة
زبردست کتــاب په زبردســته شــپه کښې دعظیم الشان مسئل دبیان دپاره راغل د او دمشــرکانو شــبهه رد کــوی چه اوریــدونک په هرحــال کښې صرف یو الله تعالیٰ د بل څوک نه خو دوی شک کوی نو تبـاه به شی په دنیا کښې لکه فرعـون او قوم تبع چه تباه شـوی وو او آخـرت کښې هم او که فائده ئ واغستله نو جنت به ئ ځائ شی او په دنیا به هم عــزت مند شی لکه بــنی اســرائیل ته بیان کوه کیدیشی دوی نصیحت واخلی هر یودخپل نمبر انتظار کوی
امتیازات
(١) یوم تاتی السماء بدخان مبین (٢) یوم نبطش البطشة الکبریٰ
(٣(فمـابکت علیهم السـماء والارض (٤) ان ادّوا الی عبادی
تمت سورة الدخان بعـون الـرحیم الـرحمٰن ، الـذی ارسل رســـوله الی الانس والجـــان علیه الصلاة والســـلام اللهمّ اخرجنا من الســـجن بــــالامن والسلامة والاسلام ولا تخزنا یوم القیامة بســبب العصــیان وادخلنا واباءنا وازواجنا واخواننا وذریٰتنا الجنان و قنا من عذاب النیران

سورة الجاثیہ
سورة الجاثیہ مکی سورة د پہ نـزول کښې پنځـہ شپیتم (۶۵) نمبر د پس دسـورة الـدخان نہ نـازل شــو د او پہ تــرتیب دســورتونو کښې پنځــہ څلویښتم (۴۵) نمبر د هم پس دسـورة الـدخان نہ

مناسبت دمخکښې سورة سره
اوله وجه : هرکله چه پہ ســـورة الــــدخان کښې دمشـرکینو شـبه رد شـوه چه اوری نہ نو رابلئ ئ څه لہ نو اوس دلته بله شبه رد کــوی چه دوی بہ و نہ دی اوری مونږدخپلو مشـــرانو تـــابع یـــواو دمشــائخو " همــار بــڅ یه کــرت چل آئ هیں " داځمونږ دینی روایت د مونږئ نشو پریخودل نو دهغ جواب کوی
دویمه وجه : پہ سورة الدخان کښې دعـوی دتوحید ذکر شـــوه پہ اتم آیت کښې نو پہ ســـورة الجاثیہ کښې پہ هغ دلائل عقلیه ذکر کوی
دریمه وجه : پہ سورة الـدخان کښې و چه عـذاب بہ پـــر راشی نو الجاثیہ کښې وائی چه وجه داده چه دقرآن غوند کتاب نہ مخ اړوی او پہ خـواهش پس روان دی
دعوی دسورة
دسورة دعوی اثبات دتوحید د او رد دشبه قـدیمې دمشـرکانو زړه شـبه دمشـرکانو رد کـوی پہ آیت ۱۸ کښې وضاحت دشبه بہ روستو راشی
خلاصه دسورة
اول دقرآن کریم مقــام بیا ادله عقلیه د ۳ نہ تر ۶ پـــور بیا د ۷ نہ زجر او تخویف تکـــبر کونکو تہ دآیــاتونو دالله تعــالیٰ نہ او اســتهزاء کونکو تہ تر آیت ۱۱ بیا دلائل عقلیه ۱۴ او ۱۵ کښې تخویف دنیــوی ۱۶ کښې نقلی دلیل اوپہ ۱۸ کښې جــواب

دشبهې مقصودی، دعوی دسـورة او دقـرآن مقـام
تر ۲۰ پورې ، ام حسب نه تر ۲۶ پـورې زجرونه ۲۷
کښې خلاصه دسورة او آخری آیتونه به پرې تفریع
کـــــړی په مینځ کښې تخویف او بشــــارت دی او
زجرونه په انکار دآخرت باندې.
وضاحت دشبهې
اوس مشــرکین شــبه داسې کــوی چه ځــه مــونږه
اومنله چه شفاعت نشی کولې، اوریــدلې نشیې خو
مــونږه ئې رامــدد کــوو ځکه چه دا به ځمــونږ اٰبــاء
اجدادو ، پلارانو ، نیکانو ،مشـائخو داسې کـول ، نو
دا ځمونږ یو مذهبی روایت دې ، مونږددې پریخودلو
ته تیار نه یو ، نومونږه ئې رامدد کــوو نو که ډیــره
اوشی نو وا به نه وری نوځمـــــــونږه بلنه به بې
کـــاره لاړه شی ،ځـــه چل به اوشی تاسو ته ځـــه
تکلیف دې؟نو قـــرآن ددې جـــواب کـــوی په آیت ۱۸
کښې " ثّم جعلنــاک علی شــریعة " اول دلائل ذکر
کـړی او دقـرآن مقـام چه ددې نه ثابته چه دهرځـه
کـونکې صـرف الله تعـالیٰ دې بل ځـوک نه ، او په
هرځه پوهیدونکې هم الله تعـالیٰ دې نو بیا وائی چه
" ثم جعلنـــاک ..." چه تاله مونږصـــاف شـــریعت
درکړې دې نو دهغې تابع شه نه که داٰبــاء او اجــدادو
او په دغه شـــریعت کښې داده چه دغیرالله رامـــدد
کـول په مـافوق الاسـباب امـورو کښې دا کفر دې
خـــواه که عقیـــده داوریـــدلو وی او که نه ، نو ته
دشـریعت تـابع شه او ددوی په خواهشـاتو پسې مه
ځه دوی ټاله فائده نشی درکولې.دشـبهې رد قـرآن
کوی نو ددې وجې دقـرآن مقـام او دلائل راوړی چه
ددلائلو نه انکار مه کوئې.
دا شبه زخـرف کښې تبعـاً وه او په یو خـاص ځـائې
کښې ، دلته مقصوداً ده او بله چونکه دا شبه دوی
په رنګونو رنګونو کښې کـــړې ده نو قـــرآن هم په
رنګونو رنګونو جوابونه کوی.

مقاصدالايات وتناسبها
(٢) تَنْزِيلُ الْكِتَابِ دقرآن كريم مقام۔
(٣) إِنَّ فِي السَّـــــــمَاوَاتِ اول دليل عقلى ۔ قرآن دلائل ذكر كـوى چه ددلائل تـابع شه د ابـاء و اجـداد دليل څـه له پيش كـو ۔ دد دلائلو په رنـړا كښې داخبره ثابته ده چه مختار كل دهر څه اختيار مند يو الله تعالىٰ د او غيرالله په مافوق الاسباب امورو كښې رامدد كول ناروا دى۔
(٤) وَفِي خَلْقِكُمْ دويم دليل عقلى۔
(٥) وَاخْتِلَافِ اللَّيْـــــــــلِ وَالنه ارِ دريم دليل عقلي۔
(٦) تِلْـــكَ آيَـــاتُ اللَّهِ تـــــرغيب چه دا دليل دوحدانيت دالله تعالىٰ دخكاره كولو دپاره نو دد نه پس به څه ايمان راوړى او زورنه هم شوه۔
(٧) وَيْلٌ لِكُـلِّ دد نه زجر او تخويف اخـروى هغه چاته چه هغه پـــور ټـــوق كـــوى ۔ اول زجر كښې وائى چه آيت پر اثر نه كوى يُصِرُّ مُسْـتَكْبِرًا دويم زجر كښې وائى چه اتَّخَـذَهَا هُـزُوًا چه ګپ ئ ګنړى نو دعذابونو تذكره تر آيت مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ (١١) پور۔
(١٢) اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْـرَ څلـورم دليل عقلى اســتكبار او اســتهزاء نـــده مناسب ۔ دالله تعــالىٰ توحيد دهر څــيز نه ظــاهر د ۔ دِ نخو ته دِ اوګورى۔
(١٣) وَسَخَّرَ لَكُمْ پنځم دليل عقلى ۔ نو سـوچ اوكړئ او فكر اوكړئ۔
(١٤) قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا تخويف دنيوى سوچ او فكر نه كـــوى نو مومنـــانو ته اووائى چه ددوى د استهزاء او استكبار نه دِ درګـزر اوكـړى مخ دِ تـر واړوى ۔ په دوى عذاب دراتلو د هر چاته به دعمل بدله ملاؤ شى او بيا به الله تعالىٰ له ځى۔

(١۶) وَلَقَـدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْـرَائِيلَ الْكِتَــابَ دليل نقلى چه دادعـوى لکه په عقل ثابته ده نو په نقل هم ثابته ده دبــنى اســرائيلو ته چه کــوم کتــاب وحى شـو وه نو هغه هم دد مسـئله وه چه کـوم اختلاف وو نو هغه روستو باغيـانو کـړ وو او دضد او عنــاد دوج نه وو تــورات کښې دا مســئله وه چه بل څـوک کارسـاز او مـدد ګـار مه جـوړوه تر " يختلفون " (١٧) پور
(١٨) ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعة مقصودى مقـام او دعوى دسورة جواب دشبه ځمونږ مشـرانو به داس کـول نو مـونږه ئ هم کـوو نو جـواب چه " تنزيل الكتب " قران پد راغلۍ د عقل پد د او نقل پــد د چه هر څــه کــونک الله د او غــير مه رامدد کوئ اومـونږ تـالره صـاف روښن شـريعت درکــــــړ د نو په هغ تابعــــــدار اوسيږه دد دخواهشــاتو دغلامــانو مه منه ځکه چه إِنه مْ لَنْ يُغْنُوا عَنْـكَ دالله تعـالىٰ دعـذآب نه څـه فائـده نشى درکـــول او دميښـــ ســـنڼآ يـــار وى نو دا ظالمان ديو بل اتباع کوى خو ته د شـريعت صـاف تابع شه
وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ستا خلاف که څومره را جمع شى او اتفاق او اتحـاد جـوړ کـړى خو سـتا به الله تعالىٰ مرسته او امداد کوى
ځائ مِ ته ئ د ژړا او دفرياد
ستا په سر ځه فريادى لاړ شمه چاله
څه حاجت د چه دبل د دره ئ غواړم
په خپل کور کښې همکنار د رب ځما
(٢٠) هَـذَا بَصَــائِرُ لِلنَّاسِ تــرغيب الى القــرآن دخواهشــاتو په ځــائ دصــحيح شــريعت اود قــرآن کريم چه بصائر دى دده تابع شه
(٢١) أَمْ حَسِــبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُـوا زجر چه دد خلقو څه خيال د چه متبعين دقرآن او شـريعت او

مخــالف دد به يو شــان كــړم او مــرګ اوژوند به برابر وي چر هم نه فرق به درته معلوم كړی
(٢٢) وَخَلَــــقَ اللَّهُ السَّــــمَاوَاتِ شپږم دليل عقلی ســـــره دتخويف اخـــــروی نه دا زمكه ، آسمان اظهار حق له پيدا دی او دآخرت علم له چه راځی نو راشی دد دلائلو نه عـــــبرت واخلئ نو دوی ددلائلو په ځـــائ بانـــد په خـــواهش پس روانيږی نو
(٢٣) أَفَــرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَــذَ إِلَهَــهُ زجر باتبـــاع الاهواء دوئ د خواهشـاتو او خپلو واهيـاتو اتبـاع كوی او غيرالله رامدد كوی او دعقل او نقل دلائل ئ پريخــودی دی نو د دوی دضد او عنـاد دوج نه ددوی اعضـاء شل شو او مهر پــر اولږيـدو اوس په راه راست نه راځی
(٢٤) وَقَـالُوا مَا هِيَ زجر په انكـار دآخــرت دخواهش په اتباع كښې ظالمان دتوحيد نه يــواځ نه بلكه د آخـــرت نه منكر دی او وائی چه كـــوم دنيوی عذاب راځی نو داځمونږ بدعملی نده بلكه دا خو حـوادث دزمـان دی حـآلات دی ځی راځی كله يو شان كله بل شان
(٢٥) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا زجر بانكـــــــار القـــــرآن والاخرة چه دقـــــرآن نه كله د بعث بعــدالموت دلائل اووائ نو ده نه نورځــه جــوړ نشی نو ظالم دهغ مقابله كښې وائی چه ځمــونږ مشران ژوندی كړه
(٢٦) قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ مـړی ژونـدی كيـدل چه ځـه وايم نو داخو په آخـرت كښې وايم و وايم چه الله به ئ كوی نو تاسو ماته څـه وايئ دالله تعـالیٰ پــر قـدرت د او وخت مقـرر د تاسو خو ئ په دنيا كښې غواړئ
(٢٧) وَلِلَّهِ مُلْــــكُ السَّــــمَاوَاتِ دټولو دلائلو خلاصه چه كارســاز ومتصــرف اختيارمند په زمكه

او په آسمان کښې صررف الله تعالیٰ دې نو رامــدد شي لائق هغه دې فَلِلَّهِ الْحَمْـدُ به پــرې تفريع کــړی چه ټول صفات دخدائتوب هغه له اومنئ
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّـاعة ددې نه تخويف اخــروی چه ســره ددومــره دلائلو نه مــنی نو وخت راروان دې پته به ئې اولګی
(۳۰) فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بشارت اخروی فائده اغستونکی محفوظ شی
(۳۱) وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَـرُوا تخويف اخــروی چه دقرآن ددلائلو نه منکر او دهغې نه تکبر کونکی او دآخرت مکذبين دهغوی حال چه دا به ئې حال وی تر آيت ۳۴ پورې او
(۳۵) ذَلِكُمْ بِأَنَّكُمُ اتَّخَـذْتُمْ کښې وجه دعـذاب چه الله تعالیٰ آيتونو سره مـذاق او په هغې لايعـنی اعتراضــات او په دنيــوی شــان وشــوکت دهوکه کيدل
(۳۶) فَلِلَّهِ الْحَمْدُ دا دسـورت خلاصه تفريع ده چه ددلائلو نه داخبره ثابته شوه چه اختيارات ټــول دالله تعــالیٰ دی هم دزمکې هم دآســمان نو ټــول صفات دخدائتوب هغه ديو الله تعالیٰ دی او په ټول کائنــات کښې کبريــائی او لــوئی او عظمت دهغه الله تعالیٰ دې دهغه څوک شريک او حصه دار نشــته دې
حاصل دسورة
دقــرآن کــريم دوحی نه او دعقل ددليلونو او نقل نه داخبره ثابته ده چه کارساز او مددګار او اختيار مند يو الله تعـالیٰ دې نو په حاجـاتو غائبانه کښې دهغه نه علاوه بل څــوک رامــدد کــول دا نــاروا او حرام دی اوس ظالمـان او معانـدين د دې آيتونو نه ځــان غټ ګــڼری او دخــواهش تابعـداری کـوی او وائی چه مونږ دمشــرانو طريقه نه پريــږدو نو ته دصـــآف شـــريعت تابعـــداری اوکـــړه او ددوی په

خــواهش پس□ مه ځـه □ ددوی دنیا او آخـرت تبـاه دی□

امتیازات

(١) قل للــذين اٰمنو يغفــروا □□□□ (٢) ثمّ جعلنٰک على شريعة □

(٣) ترى كل امة جاثية □□□ (۴) فلله الحمد □□□

تمت ســورة الجاثيــه ، بعــون من لا تخفى عليــه خافية،

٩ ذيقعده ١۴٣٣ هج ٢۵ سـتمبر ٢٠١٢ ء يـوم الثلثـاء بعد العصر ۵٠ : ٠۵ وانا مسجون فى السجن

□□□□□□□

سورة الاحقاف

سـورة الاحقـاف مكی سـورة د پە نـزول کښې شپږشـپیتم (۶۶) نمـبر د پس دسـورة الجاثیه نه نـازل د او پە تـرتیب دسـورتونو کښې شپږڅلویښتم (۴۶) نمبر د هم پس دسورة الجاثیه نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناسـبت دسـورة الاحقـاف دجـاثیـ سـره پە ګـڼرو وجوهو د

اوله وجه : پە سـورة الجاثیه کښې دمشـرکینو شـبهه دفع کـړه نو پە سـورة الاحقـاف کښې بله شبهه رد کوی چە ددوی نوم پە دعاء کښې اغستل او ددوی نه غوختل دخیر او بـرکت نه خـالی نـدی نو دد جواب کوی پە ۲۸ کښې

دویمه وجه : پە سورة الجاثیه کښې مسئله دتوحید باند دلائل ذکر کړل نو پە سورة الاحقـاف کښې مطالبه ددلیل دمشرک نه چە تاسو سـره که پە د خپل شـرک څـه دلیل وی نو راوړئ څلـورم آیت کښې

دریمه وجه : دسـورة الجاثیه پە آخر کښې مسـئله دتوحید بیان شوه فلله الحمد او وله الکبریاء نو پە سورة الاحقاف کښې فتوی لګوی پە هغه چا چە د الله نه علاوه پە حاجـاتو کښې نـور رامـدد کـوی چە دده نه لوئ ګمراه بل څوک نشته د

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مضمون کوم چە دټولو حوامیمو وو چە اثبـات دتوحید طـرز دلته دفع دآخـری شـبه دمشـرکینو ، دفع دشـبهه وارده پە توحید او دا پە ۲۸ کښې جواب کوی

خلاصه دسورة

سورة دفع دشبهې کوی په ۲۸ آیت کښې ، دابتـــداء نه ترغیب الی القــرآن او دلیل عقلی په ۳ کښې او مطالبه دمشـــرکینو ددلیل په ۴ کښې ، بیا نفی دشرک فی الـدعاء په ۵ کښې بیا زواجر او صـداقة درســول ﷺ تر آیت ۱۱ پــورې او بیا دلیل نقلی په توحید او تــرغیب اعمـال صـالحو ته تر ۱۶ پـورې او زجر او تخویف معرضینو ته د۱۷ نه تر ۱۹ او تزهید من الــــــدنیا په ۲۰ کښې او دلیل نقلی په توحید ســـره دتخویف دنیـــوی نه ۲۱ نه تر ۲۷ پـــورې او جواب دشـبهې په ۲۸ کښې بیا تــرغیب الی القــرآن په واقعه دجنـــاتو بانـــدې د۲۹ نه تر نه تر ۳۲ او دلیل عقلی او اثبـــات دقیـــامت او تخویف ۳۳، ۳۴ کښې او آخر کښې تسلی نبی علیه السلام ته

وضاحت دشبهې

په سورة الجاثیه کښې شبهه رد کـړه چه که مـونږ دوی رامدد کوو نو کیدیشی ځمـونږ بلنه واوری نو دعاء به راله دالله تعالیٰ دربـار کښې اوکـړی اوکه اونکـــړه نو ځمـــونږ بلنه به بې کـــاره لاړه شی نو ســورة الجاثیه ورته جــواب اوکـړو چه " ثُمَّ جعلنٰک علی شـــــریعة من الامر ..... " ، تاته صـــــاف دین راغلې ته دهغې تــابع شه د دوی دخــواهش مه تــابع کیږئ نو په ســـورة الاحقـــاف کښې اوس دبلې شبهې جواب کوی دا ددوئ آخرۍ شــبه ده او حربه چه ځه که ځمونږ بلنه اوری نه نو دا ضرور ده چه ددوی بلنه دبرکت او خیر نه خــالی نـده ددوی په بللو کښې څه تــاثیر او بــرکت ضـرور دې ځکه چه کله مــونږ دوی رامــدد کــړی دی او ددوی په نـــوم وظیفه مو کړې ده نو مونږه دمصـآئبو نه محفـوظ پــاتې شــوی یو او ځمــونږ کارونه ټهیک کیږی نو داسورت جـواب کـوی په ۲۸ آیت کښې چه " فلـولا نصــرهم ..... " حاصل دجــواب چه پخوانو مشـرانو هم غیرالله رامـــدد کولو نو که ددوی په آواز کښې

څـه بـرکت وې نو بیا ولې ورله فائـده نه ورکوله او دهلاکت نه نه بچ کیــدل؟ پکـــار ده چه پخـــوانی مشرکان ځمونږ دعذاب نه خلاص شوې وې،
مقاصدالایات وتناسبها
(۲) تَنْزِیــلُ الْکِتَــابِ ..... تــرغیب الی القــرآن، دا راروان مضمون د زبردست ذات دطرفنه راغلې دې نو غوږونه ورته کېږدئ او وې منئ،
(۳) مَا خَلَقْنَا السَّــمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ..... دلیل عقلی دتوحید، دغه کتـــــاب په توحید داسې دعقل دلائل پیش کــــــوی چه ده هر چاعقل ته دامســـــئله اوغورځیږی او پدې پوهه شی ، څـه ګرانه مسـئله نده ، دکائنات ذره ذره د الله تعالیٰ دتوحید ګواهی ورکوی، هرڅیز اظهار حق له پیدا دې،
وَالَّذِینَ کَفَرُوا ..... زجر دې ضدیانو او عنادیانو ته اوګــورئ بــاوجود ددومــره آســانتیا او داسې بیــان اعـراض کـوی نو دوئ سـره که په خپله خـبره څـه دلیل وی نو را دِ وړی،
(۴) قُـلْ أَرَأَیْتُمْ مَا تَـدْعُونَ ..... مطالبه دیو د ادلّو دمشــرکینو نه ، کچرته په شــرک تاسو ســره څــه دلیل وی عقلی او نقلی نو راوړئ نو نشـــــته ؟ نو چه هرکله دوئ سـره دلیل نشـته او بیا هم غیرالله په خپلو حاجاتو کښې رامدد کوی ... نو
(۵) وَمَنْ أَضَــلُّ مِمَّنْ یَـدْعُو ..... نفی دشــرک فی الـــدعاء او زجر په بلنه دغیرالله بانـــد،چه هرکله دوی سره په بلنه دغیرالله هیڅ قسمه دلیل نشـته او بیا هم دوی غیرالله رامـدد کـوی او داسې څـوک رامــدد کــوی چه چــرې هم ده له هیڅ قسم جــواب نشی ورکـولې او البته چه کـوم بل را مـدد کـوی نو هغه ده ســره خــبر هم نــدی نو داسې ســړې آخــری درجې ګمراه دې دده نه بل ګمراه نشته دې،
(۶) وَإِذَا حُشِــرَ النَّاسُ ..... زجر بالشــرک ، چه اې بې انصافه او بې عقله ! ته داسې څـوک رامـدد کـوې

چه دقیـامت په ورځ به سـتا دبلـن نه منکر شی او په هغه سـخت ځـائ کښې به دِ پریـږدی او التا به درسره دشمنی شروع کړی
(٧) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا زجر بــــــاعراض الکتاب اصل وجه داده چه کوم د علاج کتــاب د
نو چه هرکله ددوی په مخکښې دهغ صــاف بیــان اوشی او دغیرالله دبلــــن رد اوشی نو د هغ ته دسِـحر نسـبت شـروع کـړی او دا له څـه چه کـوم داعی دتوحید د نو دهغه بـــــاره کښې ئ نظریه اوګوره
(٨) أَمْ يَقُولُـونَ افْتَـرَاهُ الزجر بـالافتراء علی الرســول چه دحق داعی ته مفــتری او دروغــژن وائی چه دامسئله ده دځان نه جوړه کړ ده
قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ سره ورته جواب کـوی که دا افتراء وه نو تاسو ما دالله تعـالیٰ دعـذآب نه نشئ خلاصول
(٩) قُــلْ مَا كُنْتُ بِــدْعًا مِنَ الرُّسُــلِ صــداقة الرسول ژ چه څه په نو مسئله نه یم راغل او نه پیغمبر راتلل ناشنا دی بلکه نــور پیغمــبران هم راغلی وو
وَمَا أَدْرِي جواب دسول دمشرکانو چه تاسـره به څــه کیږی نو جـواب څـه خــدائ نه یم ماته د راروان علم نشــته چه ماســره په دنیا کښې څـــه کیږی صرف ماته وحی کیږی او دهغ بیان کوم
(١٠) قُـلْ أَرَأَيْتُمْ زجر او په ضـمن کښې دلیل نقلی چه دامسـئله او دقـرآن کـریم دالله تعـالیٰ دطــرف نه وی او حق او علمــاء داهل کتــاب دد تصدیق کوی او تاسو دهغ انکار کوئ نو ستاسو نه لــوئ ګمـراه بیا څـوک نشــته ځکه وئیل چه " من اضل ممن یدعو "
(١١) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا زجر په انکار دقــرآن ، د نالائقو ته ګوره چه دحق او دحق منونکو شـان

داس راخکته کوی چه که دا څه اهمه مسـئله وي دا توحيد او قـرآن نو دوئ به څمـونږ نه نه مخکښې کيـــدل څکه مـــونږ هميشه دحق کـــارونو کښې مخکښې والي کړې دي نو دا د دوی غلط خيــال دی دوی له الله تعالیٰ دقبول دحق توفيق نـدی ورکـړی نو څکه حق ته د دروغو نسبت کوی

(۱۲) وَمِنْ قَبْلِـهِ كِتَـابُ مُوسَــى دليل نقلی دتورات نه چه داتوحيد اهمه مسئله ده څکه پدی تــورات هم راغلی وو او دا قــرآن هم ددی مســئلی بيــان کــوی نو خه داده چه اومــنئ که نه مــنئ نو قرآن يره ورکوی

لِيُنْذِرَ الَّذِينَ تخويف مختصر

وَبُشْـرَى بشـارت خوشـحالی هغه خلقو ته چه په توحيد کلک شو تر بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۴)

(۱۵) وَوَصَّـيْنَا الْإِنْسَـانَ بِوَالِدَيْـهِ ددی ځـائی نه ترغيب الی الاعمال الصالحه تر " کانو يوعدون "

(۱۶) پوری چه يو سړی له مور اوپلار ترغيب ورکوی او په آخری عمر کښې د ځلويښتو کالو نه روســتو هغه ايمـــان راوړی الله تعــالیٰ دهغه هغه توحيد او ايمان منظورکړی او دهغه ګناهونه معاف کـړی او هغه لـــره جنت ته داخل کــــړی په ۱۶ آيت دجمع صيغی او ضمائر دلالت کوی چه داڅه يو خاص خبره نده

(۱۷) وَالَّذِي قَـالَ لِوَالِدَيْـهِ أُفٍّ زجر اوتخويف دی دويم کس ته ګوره چه مور اوپلار ورته نصـيحت کـــــوی او دا بی انصـــــافه دتوحيد پرست او موحد مورپلار خبره اونه مـنی او شـرک شـروع کـړی او دقيــامت نه منکر شی نو دوی له په آخــرت کښې هميشه تـــاوان دی په ۱۸ ، ۱۹ کښې هم صـــيغی دجمعی دی

(۲۰) وَيَـوْمَ يُعْـرَضُ الَّذِينَ □□□□ تخويف اخـروى او تزهيد من الدنيا□ ددنيا مز□ په اخرت كښې پكـار نه راځى او آخرت كښې به ورته عذاب ملاؤ شى□
(۲۱) وَاذْكُـــرْ أَخَا عَـــادٍ □□□□ دليل نقلى او تخويف دنيـوى□ دد□ مسـئل□ نه انكـار مناسب نـد□ □ پـد□ هـودښ هم راغل□ وو□ او چه چا دا مسـئله نـده منل□ آخرت څه چه دنيا ئ□ هم تباه شو□ ده □ لكه اوګوره عاديانو ته څنګه تباه او برباد شو□
وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ □□□□ دهودښ بيان□
(۲۲) قَـالُوا أَجِئْتَنَا □□□□ دقـوم انكـار اودعـذاب مطالبه□
(۲۳) قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ □□□□ دهودښ جواب او عذآب راتلل او تباه كيدل تر آيت (۲۶) پور□□ په ۲۶ كښې ورسره التفات د□ امت ته□
(۲۷) وَلَقَـدْ أَهْلَكْنَا □□□□ دا شـبه□ دجـواب ته تمهيد د□□ چه مونږپخـوا ډير كلى او ملكونه تبـاه كـړى وو□ چه هغـوى به شـرك كـوو او غيرالله ته به ئ□ رامدد شه وئيل نو دهغوى نه عبرت واخلئ□
(۲۸) فَلَـوْلَا نَصَـرَهُمُ الَّذِينَ □□□□ جـواب دشـبه□ دعوى دسورة □ چه دوى وائى چه ددوى بلنه دخير او بـركت نه خـالى نـده نو بيا ورله هغه الهو ول□ فائـده نه ده وركـړ□ او هغـوى له ئ□ ول□ خـير اوبركت نه وو وركړ□□
(۲۹) وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ □□□□ ترغيب الى القـرآن□ نو دغيرالله په بلنه كښې نجات نشته □ نجات دقـرآن كـــريم په منلوكښې د□ او دتوحيد □ نو راشئ اوګـورئ جنـاتو څنګه قـرآن كـريم ته غوږ ايخـود□ تاسو ورته غوږكيږدئ او هغه څنګه قـوم ته دعـوت وركـړ□ وو او دا وائى چه قـرآن حق د□ او داعى منلو كښې دعذاب نه بچاؤ او نه منل ئ□ ګمـراهى او تبـاه□ د□□ نو تاسو هم راشئ او اومـنئ □ تاسو

ولې دجنـاتو نه کم یئ څـه؟ فِي ضَـلَالٍ مُبِينٍ (۳۲) پورې

(۳۳) أَوَلَمْ يَــرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي تر آخره دلیل عقلی او اثبات دقیامت دی چه داقـرآن او توحید نه مـنی او دد واقعـاتو نه عـبرت نه اخلی نو دوی آخـرت بعید دعقل نه ګـــڼړی ، نو دوی دیته نه ګـــوری قیـامت خو الله تعـالیٰ ته څـه ګـران نـدی هغه په هرڅه قادر دی

(۳۴) وَيَـــوْمَ يُعْـــرَضُ الَّذِينَ كَفَـــرُوا تر آخره تخویف اخـــروی ، ورځ خو به راځی او بیا به په خپل عمل سـتومانه یئ خوڅـه به کیږی نه ، هیڅ فائـده نه کوی

(۳۵) فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ تر آخره تسلی نبی علیه السلام ته ، داعی ته دومـــره په عجیب طــــرز ســــره په حوامیمو کښې دتوحید مسـئله بیـان شـوه او دوی بیا هم نه منی ، چه کوم شکونه شبهات وو هغه ختم شو او دوی هغه شـان دانکـار په اس سـواره دی نو ته صبر کـوه ، په دوی چه عـذآب راشی نو دوی ته به دا ټول خوشحالئ فضول خکاره شی او دا به ئې هرڅه هیر شی

بَلَاغٌ تر آخره داټول حوامیم درسـولو مسـئله ده ، نو مسئله اورسوه منکر دد به هلاکیږی

حاصل دسورة

دالله تعالیٰ په بلن مسـئله بالکل مـدلل ده هم په عقل او هم په نقل باندې او مشـرکین چه غیرالله رامدد کوی نو پد ورسره هیڅ دلیل نشـــته د ، نو دده نه لــوئ ګمــراه نشــته د ، پکــار ده چه توبه اوباسی ، الله به ئې معاف کړی او ګنی نو دنیا هم تباه او آخرت هم تبـاه خو ته صـبر کـوه په وخت به عذاب راځی

امتیازات

(١) ومن اضل ممن يدعوا۔ ٥ (٢) مـاكنت بـدعاً من الرسل ۔
(٣) ذكر الاحقــاف ۔ (۴) جــواب دشــبه (۵) بيــان دجناتو۔

تمت سورة الاحقاف بعون من هو كاف

۔۔۔۔۔۔۔

خلاصة الحواميم

په سورة مـومن کښې مسـئله وه چه " فادعوالله مخلصـين لـه الـدين " او رد د اشـراک او په نـورو حواميمو کښې ديولسو شبهاتو جواب۔

څلور شبهات په حم السجده کښې ۔ اوله شـبه چه سـتا په خـبره مـونږ نه پوهيږو ۔ جـواب " انما انا بشر ۔۔۔ " ستاسو پشـان انسـان يم او دا مسـئله كـوم چه " الهكم الـه واحد " ۔ دويمه شـبه مـونږه دخپلو معبودانو نه يريږو هغـوى مـونږ ته په خـوب کښې راځى۔ نو جـواب " وقيضـنا لهم قرنـاء " دا شيطانى خوبونه دى او شيطانى اثرات دى۔

دريمه شبه چه ته هم عربى او قرآن هم عــربى نو ته ئې دځـان نه جـوړو۔۔ نو جـواب چه " لو جعلنٰـه اعجميا " چه بيا به مو وئيل چه پيغمبر عربى دې او كتاب عجمى ۔ مونږ پرې نه پوهيږو۔

څلورمه شــــــبه چه كه داداللہ دطرفنه وې نو په يوځل ولې نه راځى؟ نو جـواب چه " ولقد اتينا۔۔۔ " موسىٰ عليه السلام له مو كتاب په يوځل وركـړې وو نو هغې كښې هم اختلاف شوې وو۔

درې شـبهات په سـورة الشـورىٰ كښې : اوله شـبه چه ته پـدې مسـئله كښې يـواځې ئې پـدې بل پيغمـبر ندې راليږلې شوې ۔ نو جواب " كذلک يـوحى ۔۔۔۔ " د ټولو پيغمبرونو وحى ددې وه۔

دويمه شـــبه : علمـــاء ســـتاخلاف دى جـــواب " ومــااختلفتم فيــه من شــيئ " راځئ په قــرآن به فيصله اوكړو۔

دریمه شبه : چه تیرکتابونه ستاخلاف دی جـواب داپکښې باغیانو دس کـړ د قـرآن مـیزان د او حاکم د
اتمه شبه : په سـورة الزخـرف کښې چه مـونږه ځکه رامـدد کـوو چه مـونږ له سـفارش اوکـړی جواب " لایملک الـذین " اختیـار دشـفاعت نه لری
نه مه شـبه : په سـورة الـدخان کښې کیدیشی واوری نو دعـاء به راله اوکـړی نو جـواب " انه هوالسـمیع العلیم " الله ول نه رابلئ چه هر څـه اوری
لسـمه شـبه : په سـورة جاثیه کښې چه دخپلو مشرانو تـابع یو که اوری او که نه اوری جـواب " ثم جعلناک علی شریعة " چه دشریعت تـابع شه " انه م لن یغنوا "
یولسمه شبه په سورة الاحقاف کښې چه ددوی په رابللو کښې برکت د او تقرب الی الله تعالیٰ د جـواب " لـولا نصرهم بیـائ تـیرول نه خلاصول تیرو کافرو هم غیرالله رامدد کړ وو
تمت الجـؤامیم ، بعـون الغفـور الـرحیم، اللّٰهم وفقـنی لاتمـام القـرآن الکـریم، واجعل هـذا لی وسـیلة الی الجنة النعیم یـاربّ اخرجـنی من السجن واصحابی بفضلک المستبین ، فانی حـزین واعوذبک من الشیطٰن اللئیم
١٠ ذیقعـده ١٤٣٣ هج ٢٦ سـتمبر ٢٠١٢ ء یـوم الاربعاء ٠٣ : ٠١ ظهر
بقلم ابوحماس الافقر مجتبیٰ عامر بن عبـدالمتین عفاالله عنه ما و تجاوز عن سیئاتهما اللهم بـارک فی صحة والـدتی وعافهـا وارزقهـا صحة کاملة لعبادتک ودعاءنا وبـارک فی عمرهـا واحفظهـا من

المصائب والآفـات مع اخـوتى والاخـوات واولادهم وولدى واهل بيتى اجمعين امين

څلورم باب دڅلورمې حصې
دســورة محمد نه تر ســورة الحجــرات تر ختمه دا څلــورم بــاب دڅلــورمې حصې دقــرآن كــريم د پديكښې در سورتونه دی محمد، فتح، حجــرات پــد بــاب كښې " تــرغيب الى القتــال " د يعـنى دجنګ مســئله ذكر كــوى چه هركله په دريم بــاب كښې مســئله دتوحيد مكمل ثابته شــوه او شــبهات ختم شو نو اوس څه عــذر نشــته د چه نه مــنى نو جنګ ورسره اوكړه انداز بيان دهر سورة بــدل د په ســورة محمد كښې تــرغيب الى القتــال او تشــجيع او زجر او تخويف منــافقينو ته او مســئله دتوحيد چه دهغ دپاره جنګ كيږی په ســورة الفتح كښې بشارت دفتح او غلــب پس دابتلاء نه ســره دذكر دتوحيد او تــرغيب داتبــاع دپيغمــبر ته چه دا سبب دغلب دی او په سورة الحجــرات كښې اداب دمعاش پس دفتوحــاتو نه او اشــاعة ددين الهى ته ترغيب مطلب چه غلبه حاصله شــوه نو اوس چه معــاش ژوند تــيروی نو دهغ اداب او قــوانين زده كړئدا نه چه په خودساخته قوانينو وخت تيركړئ او اشاعة دالله تعالىٰ د دين اوكړئ دد دپاره فتح دركــړ شــو ده چه قــانون دالله په زمكه جــارى شی داوه خلاصه دباب رابع د رُبع رابع

سورة محمد
سورة محمد مدنى سورة د يعـنى پس دهجـرت نه نازل شو د په نزول كښې پنځه نوی (٩٥) نمبر د پس دســورة الحديد نه نــازل شــو د او په تــرتيب دســورتونو كښې اووه څلويښــتم(٤٧) نمــبر د پس دسورة الاحقاف نه
مناسبت دمخكښې سورة سره

مناسبت دسورة محمد داحقاف سره په ګــنړو وجو باندې دي
اوله وجه : هركله چه په مخكښې ســـورتونو كښې توحيد ثـــابت شو په كامله طريقه بانـــدې نو اوس چه نه مـنى نو " فضـرب الرقـاب " جنګ ورسـره اوكړه ، او څهونه ورله اووهه دپاره ددفع دشرك داسې دې لكه انفال پس داعراف نه ،
دويمه وجه : هركله چه مخكښې احوال دمشـــركانو بيـان شو ، نـوا وس احـوال دمنـافقينو او هغـوئ پليتئ ذكر كوی.
دريمه وجه : هركله چه سـورة احقـاف ختم شو په تخويف بانـــدې مجرمـــانو ته نو دلته مســـلمانو ته ترغيب دجنګ وركوی چه اول ورله ته سـزا وركـړه چه ستا دلاسه سزا اوڅكی نو اووې وهه.
دعوی دسورة
دســورة مركــزی مضـمون هغه دې " الـترغيب الى القتال فى سبيل الله " مسلمانان راتيزوی پدې چه د الله تعالىٰ ددين دپاره دتوحيد دالله تعـالىٰ دپـاره دكـــافرانو ســـره جنګ اوكـــړی. داســـورة دا په يو عجيب انداز بيانوی.
خلاصه دسورة او تقسيم
دابتـــداء دســـورت نه ترغيبـــات دقتـــال دی په ذكر دقبائح دكفارو او هغـوی ته تخويفـات او ترغيبـات دی مومنـــانو په بشـــارتونو او په ۴ كښې دعـــوی دســـورة او مســـئله دتوحيد چه دهغې دپـــاره جنګ كيږی په ۱۹ كښې دهغې نه روســـتو دمنافقـــانو او هغـوی ته زواجر او ترغيبـات بيا جنګ ته او انفـاق ته.
تقسيم دسورة : سورة منقسم دې دوو بابونو ته ، اول باب تر آيت ۱۹ پورې دي، دويم باب د ۲۰ نه تر آخره.

اول باب : دابتداء نه كفـارو ته تخويف او بشـارت مومنانو ته بيا دعـوى دسـورة په ۴ کښې تـرغيب مومنانو ته د جهاد او دد چه الله تعـالىٰ به ستاسو مدد كوى تر آيت ۷ پـور بيا قبـائح دكفـارو چه دا علل دقتال دى چه الله تعالىٰ به ستاسو مدد كـوى داكــافر چه داس داس كارونه كــوى نو دا وژل پكـــار دى تقريبـــاً په يولسو آيتونو کښې قبـــائح دكفارو ذكر كوى چه دهغ دوج نه هغوى سـره جنګ واجب د بشـــــارت او زجر ۱۲ کښې بيا زجر معاندينو دنبى عليه السلام ته او معرضينو دقـرآن كريم ته تر ۱۴ پور بيا بشارت او تخويف او زجر او تخويف او تفريع دمســـئل دتوحيد چه دكـــومې مسئل دپاره جنګ كيږى

دويم باب : د ۲۰ نه ترآخرتر سورته پـور پديكښې زورن او قباحتونه دمنافقينو چه كوم جهـاد کښې سستى كوىاو دهغـوى ګـنړ پليـتئ ذكر كـوى تر ۳۱ پور بيا تـرغيب قتـال او اطـاعت دنـبى عليه السلام ته او تزهيد من الـدنيا ۳۶ کښې او تـرغيب الى الانفاق په آخر کښې

مقاصدالايات وتناسبها

)۱(الَّذِينَ كَفَـرُوا دد ځــائ نه تر ۱۹ پــور اول باب پديكښې قبـائح دكـافرانو چه دهغ وج نه هغــــوى ســــره جنګ واجب د او بشــــارتونه مجاهدينو ته دنصرت او جنت

الَّذِينَ كَفَـرُوا تخويف كـافرانو ته دوى سـتا ددين نه انكار كوى او دتوحيد نه خلق بندوى نو دا وژل ندى پكار نو اوكړئ ورسره جنګ دوى چه څــه منصوب جوړوى يا څه نيک اعمال كوى نو " اضلّ " هغه به تباه او بربـاد شى دوه پليـتئ دكـافرو ذكر كړ كفر، او صدّ

(۲) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُـوا الصَّـالِحَاتِ بشـارت او ترغيب مومنانو ته تاسو ايمـان راوړ د او په

هغه چه " نـــزّل على محمد " نو په هغ کښې د " فضـرب الرقـاب " حکم د نو ول انتظـار کـوئ دجهـاد حکم بالکل حق د الله تعـالیٰ به ستاسو گناهونه ختم کـــړی او ستاسو حـــالات به درست کړئ نو شايئ کنه جنګ اوکړئ

(۳) ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا تـرغيب جنګ ته کـــــافر په باطله د او ته په حق ئ نو هغه دباطل دين دپاره ځان وژنی او ته روستو روســتو کيږ نو شابه اوجنګيږئ

(۴) فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا دعوی دســورة دا په مخکښې آيتونو په فاء سره تفريع کړه چه هر کله ته په حق او تاله بشـــارتونه دی او کـــافر په باطله او دهغة کوشش تباه او اعمال برباد دی نو چه کله ورســره ميــدان کښې مخــامخ ش نو ځټ ورلره اووهه او خه وينه تـوئ کـړئ چه کـوم پـات شی نو اوتـــړئ ئداس کــار اوکــړه اوتــرهغ اوجنګيږه چه " حَتَّى تَضَـعَ الْحَـرْبُ " انتهـاء دجنګ ، چه شـــرک ختم شی شـــيخ القـــرآن رحمة الله سمط الدرر کښې دقتاه په حواله معنی کـوی چه " حتّى لايبقىٰ الشرک "

وَلَوْ يَشَـاءُ اللَّهُ حکمت دجهـاد او دفع دسـوال چه الله کـافر دغه ول نه هلاکـوی ؟ نو جـواب چه الله تعـــالیٰ ئ دغه شـــان هم هلاکـــول شی خو امتحـان ستاسو مقصـود د چه څـوک دجهـاد نه ځان پټوی او څوک شريکيږی

وَالَّذِينَ قُتِلُـــوا فِي سَـــبِيلِ اللَّهِ بشـــارت مجاهدينو ته او ترغيب چه جنګ اوکړئ چه کچرته ستاسو جنګ کښې شهيدان شئ نو الله ته حسـاب يئ ستا سعی عبث نده

اگر خونت فدائی يار گردد ازوهر قطره صد گلزار گردد

بميدانی‘اگر در خانه مردی مبارک خونِ تو بہ کار گردد

"یعنی که ستا وینه دالله تعالیٰ نه قربانہ شوه نو دهر قطـر نه به په سـوونو باغونه جـوړ شی او که کورمړ شو نو برکـتی وینه د بہ کـاره لاړه"

دبشارتِ تر ۶ پور

(۷) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـوا بشـارة بالنصرة بل تـرغیب مومنـانو ته او تشـجیع چه بهـادر شه جنګ اوکـړه دالله تعـالیٰ ددین مـدد اوکه الله تعـالیٰ به ستا مدد کوی نو چه الله دِ مدد کوی نو بیا څه دی

چه الله درسره مل نه وی عبدالرحمانه

که لښکر درسره وی یک تنه ا ئ

(۸) وَالَّذِينَ كَفَـرُوا تخويف كـافرانو ته او ترغیب او علت دجنګ چه ستا الله تعالیٰ مدد کـوی او کفار الله تبـاه کـوی نو جنګ ورسـره اوکـړه چه ستا په لاس ئ الله تعالیٰ تباه کړی

(۹) ذَلِكَ بِأَنه مْ كَرِهُوا دمشرک کـافر دتبـاهئ سـبب او بله پلیـتی چه دهغ دوج مسـتحق دجنګ د دالله تعـالیٰ کتـاب مسـئله دتوحید او قـانون دالله ئ بـد شی نو ده سـره جنګ پکـار د او دمخ دزمک نه دا پلیت لـر کـول غـواړی که ته وائ هغه خو خه کارونه کـوی نو جـواب چه " اضـلّ اعمالهم " دده اعمال ده له فائده نه ورکوی سـره دکفر او شرک نه

(۱۰) أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ تخويف دنيوی دا مشرکان د لرِ دپخوانو کافرو حـال اوګـوری که نه هغه نه وو تباه شوی نو هغوی هم کفر کـوو او دوی هم نو دا به هم تباه شی

(۱۱) ذَلِـكَ بِـأَنَّ اللَّهَ مَـوْلَى الَّذِينَ تـرغيب الى الجهـاد چه جنګ اوکـړئ الله سـتا مـدد کـوی او دکـافرو څـوک مـددګار نشـته د ځکه دجهـاد نه

مقصــود اعلاء كلمة الله ده نو الله به ستاسو مــدد كوی
(۱۲) إِنَّ اللَّهَ يُــدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُــوا بشــارت چه كله ته جهاد كو نو جنت به دِ ځائ شی
وَالَّذِينَ كَفَـرُوا زجر اوتخويف دكـافرو نـور پليــتئ چه دژوند مقصد ئ صــرف خــؤراک د او د ژوند مزو پس روان د نود دوژلو ند څه؟
وَالنَّارُ تخويف آخر ئ هم تباه شو
(۱۳) وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَـةٍ تخويف او تسـلی چه دا كـــافر د په خپل قـــوت نه دهوكه كيږی ډير طاقت ور تبـاه شـوی دی نو دوی به هم تبـاه شی ته تسلی ساته كه ته وائی نو ډير سپر صفر شــوی دی
(۱۴) أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنة بل تــرغيب جنگ ته او دكــافرو پليــتئ چه دهغ دوج مســتحق د وژلو د ته په صــاف دليل روان ئ او كــافر ته خپل بد عمل خائسته شو د او خپل طــبيعت او خــواهش پس روان د نو دادواړه نـــــدی برابر د د وژلو مستحق د نو پاسئ و وژنه
(۱۵) مَثَلُ الْجَنة الَّتِي بشـارت اخـروی ځـان ستسی وغيره نه اوساته او په نرتوب جنگ اوكـړه تاله الله تعــــالیٰ زبردست جنت او باغــــات او نه رونه تيار كړی دی دا نه رونه قرآن بل ځائ ندی ذكر كړی دائ دلته ذكر كړی جنگ اوكړه چه دا نه رونه حاصل كړ
كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ مقابل كښې تخويف چه كوم كافر تاسره په مسـئله د توحيد كښې جنگ كوی نو دهغه ذلت آميز انجام ته اوگوره
(۱۶) وَمِنه مْ مَنْ يَسْـــتَمِعُ إِلَيْـــكَ زجر تاسو كښې هم ځن داس ب خونده شـته چه هغه دجهـاد سره مسخر مـذاق كـوی او وائی ده څـه اووئيل څه جهادجهاد ټك كولو مونږپـد شی نه پوهيږو

دا مهر زده خلق د؟؟ ددوی په پروپيګنـــډو پس؟ مه څئ؟ دوی دجهاد قيمت خکته کول غواړی؟
(١٧) وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا ؟؟؟؟ بشارت دد؟ مقابله کښې چه کومو له الله تعالیٰ توفيق ورکـړ؟ د؟ نو هغـوی له الله تعـالیٰ نـور کلکـون سـوا کـړی هغـوی دد؟ خبرو نه متاثره کيږی؟
(١٨) فَهَـــلْ يَنْظُـــرُونَ ؟؟؟؟ تخويف دنيــــوی؟ دا منافقين او کافران چه دکفر او شـرک نه بنـديږی او نصــيحت نه اخلی نو صـــرف دا انتظـــار د؟ چه قيـامت راشی؟ نو مخکښې دقيـامت نخ؟ راغل؟ چه نبی عليه السلام وغيره نخ؟ دی؟ نو معلومه شـوه چه دوی دضد نه ايمان نه راوړی؟
(١٩) فَاعْلَمْ أنه لَا إِلَـهَ إِلَّا اللَّهُ ؟؟؟؟ دعـوی دتوحيد تفريع په دعـوی دسـورة بانـد؟؟ جنګ دد؟ مسـئل؟ دپاره کيږی ؟ نوپد؟ مسئله ځان پوهه کـړه او دزړه يقين پر؟ مضبوط کړه؟
وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ ؟؟؟؟ دد؟ دپــاره چه جنګ کيږی؟نو داعـــالمی انقلاب د؟ نو ديکښې به ســـتا ملګرونه کمئ او کوتــاهئ به کيږی نو دهغ؟ نســبت به خلق تاته کوی نوته دهغ؟ معافی مومنانو له غـواړه؟ چه الله ئ؟ حفاظت کـوی ؟سـندهی رحمه الله ؟ (آيت په آسانه حل شو ؟ دنبی عليه السلام خو ګنـاه نه وو نوحل شو)
(٢٠) وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا ؟؟؟؟ دد؟ ځائ؟ نه دسورة دويمه حصه چه پديکښې زجرونه منافقـــانو ته او ترغيب قتال ته او اتبـاع دنـبی عليه السـلام ته او تزهيد من الدنيا او ترغيب انفاق ته؟
وَيَقُولُ الَّذِينَ ؟؟؟؟ دد؟ ځائ؟ نه تر ٣٠ پـور؟ زواجر دی او پليتئ دمنافقـانو ډيـر؟ زيـات؟ ذکر کـوی؟ چه دخل؟ مومنان هغه به دجهاد مخالفت کوی؟ نو دا به څنګه پيژن؟ نو دهغه پليتئ ذکر کوی؟

د آیت کښې دویمه پلیــــتی ذکر کـــوی یو جبن ، بزدلی اول ډوز اولی یره چه جهاد وی او سـړ دا کـــافر اولی نو بڑامـــزه کرسی او چه جهـــاد راشی نو ګوټونه پناه کوی بزدله د
دویم قبـاحت چه فـزع دجهـاد نه داس یریـږی لکه چه دمـرګ غوټه پـر راغل وی دا د منـافق حـال دداس ورله نه وو پکار اطاعت ورله پکار وو نو بله پلیـتی هغه عصـیان او یـوه مخکښې بله وه چه مرض دا مرضیان دی او شـکیان دی ددوی زړونو کښې دنفاق او شک مـرض د تر ۲۱ آیت پـور څلور پلیتئ بیان شو
(۲۲) فَهَـلْ عَسَـيْتُمْ دوه نـور پلیــتئ پنځمه اوشپږمه فساد او قطع الارحام دا فســادیان دی او رشته داریٔ ختموی
(۲۴) أُولَئِكَ الَّذِينَ دوه نـــــور پلیـــــتئ چه په لعنت دی او مهر پـــر وهل شـــو د ړانـــده او کــــانړه دی دحق نه حق او قــــرآن نه اوری او نه وینی
(۲۵) أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ دوه پلیتئ نور اتمه او نه مه، چه قرآن کښې تدبر نه کـوی او زړونو باند ئ جرند دی
(۲۶) إِنَّ الَّذِينَ ارْتَـدُّوا عَلَى أَدْبَـارِهِمْ لســمه پلیـتی دشـیطان په خودنه ئ ایمـان له چهـټی ورکړ ده دادایمان نه خلاص دی
(۲۶) ذَلِكَ بِأَنه مْ قَـالُوا لِلَّذِينَ یولسـمه پلیـتی اطاعة الكفّـار چه دقــرآن مقابل کښې دکفــارو اطاعت کوی
(۲۷) فَكَيْــفَ إِذَا تَــوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَــةُ تخویف د برزخ دمرګ په وخت کښې د دوی ذلت
(۲۸) ذَلِـكَ بِأَنه مُ اتَّبَعُـوا وجه دعـذآب چه دد پلیتو دوج مستحق شوی دی دغص دالله تعالیٰ نو

سره دمنافقت نه چه کوم اعمال کړی دی نو هغه تباه دی
(۲۹) أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ دولسمه پلیتی (تغلی صـــدورهم الاضـــغان) چه ددوی په زړونو کښې دکینو او دبغض جـوش د دمومنـانو سـره ډیـره سخته کینه کوی
(۳۰) وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ دیارلسمه پلیـتی په لحن القـول سـره چه یقولـون هجـرا دوی بکواسات کوی کله کنځل کوی کله ددین احکاماتو پس بـد خـبر کـوی او غلط نسـبتونه کـوی دا الله تعالیٰ تاته اوخودل چه ستا په ملګـرو کښې به هم داس خلق وی او دجهاد خلاف به کوی دجهاد حکم خو دد دپاره اوشو چه
(۳۱) وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حکمت دجهاد چه جهـاد دد وج مقـرر شو چه د پیو مجنـون او دویـن مجنـون جــدا شی دمخلص او دغــیر مخلص ، مجاهد غــیر مجاهد، صابر غیر صـابر پته اولـږی او الله تعـالیٰ ته خو معلوم دی خو نورو ته ئ په ډاګه کړی
(۳۲) إِنَّ الَّذِينَ كَفَـــرُوا وَصَـــدُّوا تخویف او کافرو قباحتونه چه دهغ دوج مستحق دجنګ دی نو ا مومنـانو شـابئ داس خلق دپریخودلو قابل ندی ددوی کوششونه عملونه به الله تعالیٰ تباه او برباد کړی
(۳۳) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُــوا تــرغیب الی اطاعة الله والرسـول دالله تعـالیٰ او دپیغمـبر اطـاعت اوکړئ او په خلاف خپل اعمال مه تبـاه کـوئ او د سورة کښې اطاعت هغه جنګ کول دی نو فتح په اطاعت ده
(۳۴) إِنَّ الَّذِينَ كَفَـــرُوا تخویف ســـتا مقابل کافر هغه تباه د مردار د مغفرت ورلره نشته د

(٣٥) فَلَا تَهِنُـوا تشـجيع نر شه سسـتيره مه ستا دطرفنه چرته دصـلح پيغـام لاړ نشی سـتا ملګر خو الله تعـالیٰ د هغه به سـتا مـدد کـوی او ستا عملونه به کم نه کړی
(٣۶) إِنَّمَا الْحَيَـــاةُ الـــدُّنْيَا تزهيد من الـــدنيا دجهاد نه منع کونک څـيز هغه دنيا ده نو خـبردار په دنيا مه نـــازيږئ دا لـــږ وخت د او مشـــغله ده اصل ژوند دآخـــرت د نو دادنيا دآخـــرت دپـــاره استعمال کړئ او څه الله خو درنه ټول نه غـواړی که ټـــول غـــوختل نو بيا ځنو ته ګرانه وه نو خه داده چه
(٣٨) هَا أَنْتُمْ هَـؤُلَاءِ تـــرغيب الی الانفــاق او زجر الله تعــالیٰ درته دانفــاق دعــوت درکــوی نو اولګوه دربه کړی شومتيا مه کوهچه مـال به کم شي مال په شومتيا کميږی په لګولو زياتيږی
وَاللَّهُ الْغَنِيُّ دالله تعالیٰ ستا انفاق ته حـاجت نشته خو ته محتاج ئ تاله پر اجر درکوی
وَإِنْ تَتَوَلَّوْا تخويف چه که نه خــرڅ کـوئ او جنګ نه کوئ نو تا به دمخ نه ختم کـړی او نـور تابعداربه پيـــداکړی نو خه داده چه دالله تعـــالیٰ ددين په خـــــدمت کښې خپله بـــــدنی او مـــــالی اوغورځوه قربانی اوکړه
حاصل دسورة
کـافران دالله تعـالیٰ او دهغه دپيغمـبر دشـمنان دی دالله توحيد او قانون ئ بدی شی نو ا دالله نوم اغستونکو! په محمد نازل شوی کتاب بانـد ايمـــان راوړونکـــو!پاسئ دا پليت ختم کــړئ الله تعـــالیٰ به ستاسو مـــدد کـــوی او ستاسو مړ الله تعالیٰ ته حساب د او دهغه خائسـته مقامـات دی او چه کـوم په تاسو کښې بــزدلی خکـاره کـړی او دجهاد سره او مجاهد سره بغض اولری اود کـافرو ســـره تعلق لـــری نو هغه به هم تبـــاه شی نو

سســتی مه کــوئ اطــاعت اوکــړئ۔ ددنیا دمحبت دوج۔ نه جهــاد مه پریــږدئ۔ بلکه دا دنیا دآخــرت دپاره استعمال کړئ۔

امتیازات

(۱) علل کثیره دکافرو سره دجنګ۔

(۲) دمســلمانانو ســره امــداد وعــد۔ او تشــجیعات دجنګ۔

(۳) انه ار اربعه ۔ ځلور نه رونه دجنت۔

(۴) دمنافقانو ناشنا پلیتئ تقریباً ۱۳۔

(۵) فلاتهنوا وتدعوا الی السلم۔

تمت سورة محمد بعون الـذی هوالصـمد الـذی رفع السماء بغیر عمد وبسط الارض بماءٍ جمد الــذی لم یتخذ صاحبة ولاولد۔ الذی لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفواً احد۔

فیا من خلق الخلق فاحصٰهم عــدد وقسّــم الــرزق فلم ینس احد اغفر لنا ذنوبنا وکفرعنا ســـــیئاتنا وتوفنا مع الابــرار ویــاربّ ادخلــنی مــدخل صــدق واخرجنی مخرج صدق واجعل لی من لدنک سلطاناً نصیراً۔

۱۰ذیقعده ۱۴۳۳ هج ۲۶ ستمبر ۲۰۱۲ ء یوم الاربعاء ۴۷ : ۰۴ عصر

۔۔۔۔۔۔

ﷺ

سورة الفتح

سورة الفتح مدنى سورة د پە نزول کښې يوسل يولسم(١١١) نمبر د پس دسورة الجمعه نه نــازل شــــو د او پە تــــرتيب دســــورتونو کښې اته څلويښتم (۴۸) نمبر د پس دسورة محمد نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

مناسبت دسورة الفتح دسورة محمد سره پە ګڼړو وجوهو د

اوله وجه : هرکله چه ســورة محمد کښې تــرغيب وو قتـال فى سـبيل الله ته نو پـد سـورة کښې اوس بشـارت پە فتح او کاميـابئ او پە پـوره کولو دنعمت دالله تعالىٰ سره جنګ اوکـړه غلبه به الله درکوى

دويمه وجه : هرکله چه پە مخکښې ســــورة کښې مسـئله دتوحيد بيــان کــړه پە عنــوان دلااله الاالله ســره نودلته پە هغ زيــادت کــوى او پە عنـــوان دتسـبيح ذکر کـوى چه تسـبّحوه، هغه الله تعـالىٰ د شريکانو نه پاک اوګڼړئ

دريمه وجه : هرکله چه پە مخکښې ســــورة کښې زواجر وو يعنى زورنـ او رټن و منافقـانو ته نو پە سورة الفتح کښې تعـذيب او ذکر دعـذاب دپـاره دمنافقانو

دعوى دسورة

دســورة مرکــزى مســئله ده " البشــارة العُظمىٰ للمجاهـدين " جهـاد کونکو ته دکاميـابئ زيـر او خوشـحالى اورول يعـنى تاسو جهـاد اوکـړئ ځما ددين دپاره نو کاميابى به ځه درکړم

خلاصه دسورة

ابتــداء نه تر ۵ نمــبر آيت پــور بشــارت دفتح او اتمــام نعمت او ذکر دنــزول دســکين او بشــارت

اخـــروی دپـــاره دومومنـــانو ۶ آیت کښې تخویف منافقانو او مشرکانو ته ۹ آیت کښې ذکر دمسـئلې دتوحید،په لسم کښې تـرغیب الی الجهـاد د ۱۱ نه تر ۱۶ پورې خباثت دمنافقینو او دسسـتی کونکو په جهاد کښې ، په ۱۷ کښې مستثنیات دجهـاد نه چه په هغوی جهـاد فـرض نـدې، د ۱۸ نه ترغیبـات دی جهاد ته په عجیبه انداز سـره او بشـارت مجاهـدینو ته او تـیزی هغـوی ته په جهـاد بانـدې او دومومنـانو اوصـــاف او په آخر کښې بشـــارت اخـــروی په سر دســـورة کښې بشـــارت دنیـــوی او په آخر کښې بشارت اخروی۔

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) إِنَّا فَتَحْنَا لَـكَ .... دابتـداء نه ترعَلِيمًا حَكِيمًا (۴) پورې بشارت او خوشـحالی دفتحې او احسـان په مومنـانو بانـدې او په هغـوی اتمـام نعمت او راتلل دسکینې، چه تاسو له الله تعـالیٰ داسې نعمتونه او خوشـحالی درکـړې ،خطـاب نـبی علیه السـلام ته کـوی ځکه دهغه خوشـحالی دټـول امت خوشـحالی ده۔

وَلِلَّهِ جُنُـــودُ السَّـــمَاوَاتِ .... ادخـــال الهی، دالله تعالیٰ فرمان دې چه اختیـارات ځما نو ځـه تاسو له فتح درکولې شم او بشارتونه اورولې شم۔

(۵) لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ .... بشـارت اخـروی، چه په دنیا کښې مِ هم خوشـــــحالی درکـــــړه او اصل کامیابی هغه دآخـرت ده هغه به هم درکـړم او دا د فتح علت هم شو۔

(۶) وَيُعَـــذِّبَ الْمُنَـــافِقِينَ .... دمنـــافقینو او مشرکینو خباثت ، چه دا بدګمانه دی په الله تعالیٰ باندې او ورلره ذکر دغضب لعنت او عذاب۔

(۷) وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ .... بیا ادخال الهی،چه فتح ورکـــول که ددنیا دی که دآخـــرت نو دادالله تعالیٰ په لاس کښې دی۔

(٨) إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا دعوی دتوحید سره دصداقت دنبی علیه السلام نه ته الله تعالیٰ دمسئل دتوحید دتعلیم دپاره رالیږل ئ چه کله ئ درله فتح درکړه نو تسبیحات دهغه الله تعالیٰ بیان کړه تسبّحوه سره مسئله دتوحید دمحمد نه په ترقئ چه الله دشریکانو اندادو نه پاک اوګنړه

(١٠) إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ ترغیب الی الجهاد واقع دحدیبی ته اشاره ده فتح او کامیابی به الله تعالیٰ درکوی صرف ستاسو په اراده او بیعت الله تعالیٰ خپل امداد تاسو سره شامل حال کړو چه ید الله فوق ایدیهم او فتح ئ درکړه چه کافر صلح کولو ته مجبوره شو نو لوظونه پوره کړه عظیم اجرونه به درکړی مطلب جنګ اوکړه

(١١) سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ دد ځائ نه تر ١۶ آیت پور دمنافقانو شرم او زورن چه جهاد کښې ئ سستی کوله اول زجر او شرم چه وائی به دبچو او کور نه فارغ نه وو نو روستو پات شو د به روستو روستو کیږی تاته به وائی چه ماله بخنه اوغواړه دادزړه نه نه وائی چه ګنی په خپل کار خفه د

قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ زجر چه ته خپل ځان او اهل دمصیبت نه بچ کول ش څه؟

(١٢(بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ بله پلیتی چه وائی به مرګ له تلی دی یقین مو ند چه واپس راشی

(١٣) وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ تخویف دوزخ ورلره تیار د

(١۴) وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ اثبات دتصرف یوالله تعالیٰ کامیابی درکول او پیغمبر دمرګ نه بچ کول او مومنان او منافقانو له دوزخ ته غورځول ټول کار او اختیار دالله تعالیٰ د

(١٥) سَـيَقُولُ الْمُخَلَّفُـونَ زجر او بله پليـتى دمنافق چه ددنيا بنده چه غـنيمت اوويـنى نو وائى څه درسره ځو نو دهغ جواب چه مه ځه
(١۶) قُـــلْ لِلْمُخَلَّفِينَ جـــواب ورته چه اصل دازميښت ځائ مو راروان د نو پته به مواولږى
(١٧) لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَـــرَجٌ مســــتثنيات دجهاد نه چه داخلق لاړ نشى نو ګناه پر نشته دا نه كه لاړل نو ګنـاه يا ورلـره ثـواب نشـته كه لاړل نو ثواب هم او ګناه چرته د يعنى تلو كښې معذور دى
وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ بشارت تابعدارو ته
ومن يتولّ تخويف نافرمانو ته
(١٨) لَقَدْ رَضِـيَ اللَّهُ عَنِ الْمُـؤْمِنِينَ دد ځـائ نه بشارتونه او ترغيبات دى
لقد رضى الله ترغيب جهاد ته چه دجهـاد په بيعت الله تعـالىٰ دخپل رضا فيصــله كـړ ده نو جهاد اوكـړئ او الله تعـالىٰ دهغـوى اخلاص معلـوم وو ســـكينه هم نازله كــــړه او دخيــــبر فتحه او غنيمتونه هم دركــړل نقد او دا لاخــه چه دنــورو ملكونو دفتح وعـد ورســره اوكــړ داتر آيت ٢١ پور
(٢٢) وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ پــد دوو آيتونو كښې تــرغيب بل جهـاد ته او تخويف چه كـافر ستاسـره جنګ نشى كول ستا مدد الله تعالىٰ كوى او كافر دتباهئ په لار روان تباه د او دا زوړ قانون دالله تعالىٰ د كه جنګ شـو و نو شكست ئ په برخه خو
(٢۴) وَهُــوَ الَّذِي كَــفَّ أَيْــدِيَهُمْ حكمت دالله تعــالىٰ وو چه ســره دد چه دوى هم راغلى وو او تاسو نيـولى هم ٧٠ كسـانو حمله كـړ او مومنـانو ګرفتــارډ كــړل خو الله تعــالىٰ جنګ اونه كــړو پكښې فائده وه څه نو

(۲۵) هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا دوی مستحق دجنګ وو او الله تعالیٰ جنګ اونکړو دد وج څه ضروری خبر و چه سرته اورسی او په مکه کښې مومنان چه دهغوی حفاظت اوشی او بل ځن کافر مسلمانیدل نو دحدیبی دوج ډیر کافران مسلمانان شوی دادجنګ دنه کولو حکمت وو ګنی دوئ خو مستحق وو ځکه دغه عمل وو اودائ کردار چه

(۲۶) إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا داد کافرو کردارووشرطونه ئ غلط غلط لبرول او پیغمبر ئ بیت الله ته نه پریخودلو خو الله تعالیٰ تسلی راولیږله او مومنانو خلاف اونه کړو دخپل پیغمبر

(۲۷) لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ جواب دسوال پیغمبر چه خوب لیدل وو؟ جواب هغه کښې خو څه دا کال نه وو بل کال له به شیاو بشارت مومنانو ته دفتح او دد چه دصلح فائده داده چه دین په دنیا عام شی " لیظهره علی الدین کلّه

(۲۹) مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ دنبی علیه السلام دملګرو مومنانو اوصاف او مثال په ناشنا انداز سره دد دپاره چه تاسو هم په ځان کښې دا اوصاف پیدا کړئ

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ بشارت اخروی شروع دسورت په بشارت دنیوی دفتح په کامیابئ شو وه اوختم دآخرت په خوشحالئ چه دواړه خوشحالئ دمومنینو مجاهدینو له تام شی او بشارت ورته اوشی

حاصل دسورة

ا مومنانو! په جهاد اود پیغمبر په بیعت او اتباع کلک شئ نو فتح او کامیابی ستاسو ده او چه کوم منافقان دی سستی کونک نو هغه په دنیا هم شرمیدلی او آخرت کښې هم تباه دی البته کله

کله جنګ نه کولو کښې حکمت وی د پيغمـــــــبر زندګی دتعليم ده چه زندګی مرتب شی نو کله په جنګ نه کولو کښې څـه اکمـالات وی څـه مهمـات وی نو پـــــد خفه کيږئ مه ستاسو دين به الله تعـالیٰ غـالب کـړی اوددواړو جهـانو خوشـحالئ ستاسو دی او دربه کړی

امتيازات

(۱) واقعه دصلح حديبيه (۲) بشارت دفتح

(۳) ذکر دبيعت الرضوان (۴) اوصآف الصحابة

(۵) فضائح المنافقين

تمت سورة الفتح بعون مالکه ومعطيه

۱۱ذيقعـده ۱۴۳۳ هج ۲۷ سـتمبر يـوم الخميس ۴۷ : ۰۴ عصر

وانا مســـــــجون اللهم اغفرلنا ذنوبنا وکفر عنا سـيئاتنا واخرجنا من هـذه القرية الظـالم اهلهـا واجعل لنا من لـــــدنک وليا واجعل لنا من لــــدنک نصيرا

سورة الحجرات

سـورةالحجرات مـدنی سـورة د په نـزول کښې یوسل شپږم(۱۰۶) نمـبر د پس دسـورة المجادله نه نـازل شـو د او په تـرتیب دسـورتونو کښې یوکم پنځوستم(۴۹) نمبر د پس دفتح نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هرکله چه په سورة الفتح کښې بشارت دفتح الله تعالیٰ خپلو بنـدیانو ته واوروو نو په سورة الحجرات کښې اوس هغه اداب ذکر کوی چه په هغ سره دمسلمانانو جماعت او تنظیم یوکیږی او په دوی کښې به فسـاد رانشی او ددوی دتوحید مشن به کمـزور نشی او افـتراق به رانشی ځکه چه منظمه نه وی نو توحید به څه ترقی اوکړی
دویمه وجه : هرکله چه په سـورة الفتح کښې دصـحابو ځـنـ صـفات ذکر کـړل " الـزمهم کلمة التقویٰ " او آخری آیت نودلته هم ځن نور اوصـاف ذکر کوی په آیت ۳،۷،۱۵ کښې
دریمه وجه : هرکله چه په فتح کښېمسـئله دتوحید بیـان کـړه په عنـوان دتسـبیح چه " تسـبّحوه " هغه الله تعالیٰ ددشریکانو نه پـاک اوګـنړئ نو سـورة الحجرات کښې نفی دعلم الغیب کوی دغیر نه چه هغه الله عـالم الغیب د نو ځکه ورله شـریک اوحصه دار نشته د نو هغه رامدد کـړئ په آیت۱۸ کښې
څلورمه وجه : مخکښې بشـارت د فتح وو نو اوس وائی چه حجـرات او اسـمبلئ کښې کیناسـتئ نو کوم قانون به جاری کوئ نو دا قوانین به جـاری کوئ

دعوى دسورة
دسورة مرکـزی مضـمون او دعـوی هغه ده " بيـان الاداب السـبعة للمعاشرة وتنظيم الجماعة " بيــان دهغه ادابو او قوانينو چه هغ ســـــره معاشــــره سميرى او دمسلمانانو جمـاعت پـر منظم کيرى هغه اووه اداب دى
خلاصه دسورة
دابتداء نه اووه آداب ذکر کـوى تر آيت ۱۳ پـور اول ادب ۱ کښې چه دالله او دهيغمــــبر دعظمة خيــال اوســاتئ (۲) ادب په ۲ آيت کښې توقــيرا لنبئ دنـبی عليه السـلام دادب لحـاظ کـوئ(۳) دريم ادب په ۶ کښې چه دخــبرو تحقيق کــوئ چه خپلو کښې جهګـړه اونه کـړئ(۴) ادب دملګـرى مينځ کښې جـوړه کـوئ په آيت ۹ کښې (۵) پنځم ادب دارکـانو عـزت او احـترام کـول او تـوهين نه ځان بچ کـول په ۱۱ کښې(۶) شپږم ادب داختلاف او دبغض داسباب نه ځـان سـاتئ دا په ۱۲ کښې(۷) ادب دارکان فضـيلت او غـوره وال په تقـوىٰ د نه په نسب ۱۳ کښې
دد نه روســتو بيا منافقــانو ته زورن ورکـوى چه هغـوى دا قـوانين نه عملی کـوى نو د دوى دلاسه منظّمه او جمــاعت دمومنــانو خــراب شى او ختم دسورة په مسئله دتوحيد چه دد مسئل دپاره اداب بيـــانيرى او دد دپـــاره جمـــاعت ســـميرى چه دامسئله دتوحيد ترقى اوکړى
مقاصدالايات وتناسبها
(۱(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تر ۱۳ آيت اداب سـبعه ، اووه اداب دتنظيم ذکر کيرى چه جمـــــــــــاعت دمومنــانو منظم وى متفق او متحد وى او اختلاف پکښې رانشى يعـــنى دفتح نه روســـتو به دد قوانينو خيال ساتئ په قانون دالله به خپل جماعت چلوى

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اول ادب " عظمة الله ورسـوله " يعنى دالله او دپيغمبر دعظمت خيـال اوسـاتئ او دالله او دهيغمـبر نه مخکښې کيږئ مه چه يـوه خبره دځان نه اووايئ يا يو فعل دشريعت دځان نه جـوړ کـړئ لکه چه دا کـار دمشـرکينو د دا ادب دټولو ادابو دپـاره بنيـاد او اسـاس د يعـنى دقوانينو دشـريعت پابنـدى اوکـړئ نافرمـانى مه کوئ

(٢) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُـوا دويم ادب " توقـير النـبىﷺ " يعـنى دپيغمـبر ﷺ ادب او احـترام اوکړئ پد شان سـره دهغه خـبره په ټولو خـبرو اوچته کـړئ او دهغه طريقه په ټولو طريقو اوچته کړئ دانه چه خپله خبره او کار دهغه په خـبره او طريقه اوچتـوئ اودځـان نه ايجـادات کـوئ او په هغ باند ددين تکميل کوئلکه چه مبتدعين داس کوی يعنى اول کښې و شرک مه کوئ او بـدعت مه کـوئ دويم کښې نـواختلاف به نه راځى او متفق به يئ

(٣) إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّـونَ أَصْـوَاتَهُمْ بشـارت ادب او توقير کونکو ته چه دپيغمبر ﷺ ادب کـوى دهغه د آواز دپاسه خپل آواز نه اوچتـوى خـبره پريخـودل خو لا لويه خبره ده او دهغه دنـوم احـترام کـوى نو دهغوى اجر او هغوى ته خوشحالئ

(۴) إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَـكَ زجر ب ادبو ته چه هغـوى ب ادبى کـوىاو نـبى عليه السـلام ته په نوم آواز کوى او چغ اوباسى نو دا ب عقله دى نو چه دپاکستان نه چغ وهى دهغه به څه حال وى

(۶) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ دريم قانون او ادب " تحقيق الامور لئلّا تنازعوا " يعـنى دخـبر تحقيق کوى چه يو ب اعتباره څـه خـبره اوکـړى نو دهغ تحقيق کـوئ ځکه هس نه چه دب تحقيقه خبرو دوج اختلافات رانشى او نزاع رانشى

(٧) وَاعْلَمُـوا أَنَّ فِيكُمْ دا داول قـانون سـره متعلق او تـــرغيب منلو ته او عمل ته چه تاسو به دپيغمبر اتباع کوئ دانه چه هغه به سـتااتباع کـوی او تاسو ته الله تعالیٰ ايمان خوخ کـړ د نو اتبـاع کوئ
(٩) وَإِنْ طَائِفَتَـــانِ مِنَ الْمُـــؤْمِنِينَ اقْتَتَلُـــوا ثلــورم ادب " الاصــلاح بين ارکــان الجماعة " چه مخکښې ادب کښې و چه تحقيق کـــــوئ نـــــزاع رانشی نو اوس کچرته نــزاع راشی نو بيا دهغـوی مينځ کښې اصـــلاح اوکـــړئ اوداصـــلاح طريقه او ترغيب
(١١) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْـخَرْ پنځم ادب " توقـــير الارکـــان والتحـــذير من اهـــانتهم " يعـــنی جمـــاعت به پـــد منظم وی چه تاسو خپلو کښې رونـړه يئ نو درونـړو پشـان زنـدګی تـيره کـړئ ارکـــــان ديوبل ادب کـــــوئ او دټوقو ديو بل او ســپکاوی نه ځـان سـاتئ ټـوق غلط نومونه مه اخلئ کله داس کـــول ســـبب دنـــزاع او خلاف
(١٢) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا شپږم قـانون " النه ی عن الاســـباب المفضـــية الی الـــنزاع والبغضــاء " ځــن کارونه داس وی چه هغه دبغض او دنفــرت ســبب ګرځی لکه بـــدګمانی او ديو بل غلطئ پس لګيـدل او غيبت کـول نو دد نه ځـان اوساتئ چه نفرت او نزاع رانشی
وَاتَّقُوا اللَّهَ نسخه دتعميل داحکامو
(١٣) يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـاكُمْ اووم قــانون او ادب چه " ان الفضيلة والکرامة للارکان انما هی بـالتقویٰ لا بالنسب " چه دارکـانو عـزت او غـوره وال چه د نو دا په تقـوی او په اتبـاع دشـريعت او دسنتو وی فخر مال او دولت دا سبب دفضيلت او کرامة ند نسب سره تعارف راځی

عَلِيمٌ خَبِيرٌ غوره او غير غـوره الله تعـالیٰ ته معلوم دی
(۱۴) قَالَتِ الْأَعْـرَابُ آمَنَّا زجر منـافقینو ته چه دا منـــافقین دتنظیم داداب خیـــال نه ســـاتی صـرف دخل امنّا دزړه نه دپیغمـبر او دالله تعـالیٰ اتباع نشته د نو دوی سره منظمه خرابیږی نو دااوپیژنئ دخل ایمان ند معتبر اصل داوی چه
وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ترغیب اطاعت ته
(۱۵) إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اوصـاف دمومـنینو چه اصل خلق دادی ایمـــان دیته وئیل کیږی دخل ایمان څه له پکار د
(۱۶) قُــلْ أَتُعَلِّمُــونَ اللَّهَ بِـــدِينِكُمْ بل زجر او زورنه منـــافقینو ته چه تاسو بیابیا دامنّا څـــه له وایئ ایمان خو د زړه ش د نو الله پر خـبردار د نو تاسو په خپل ایمـــان الله خـــبروی نو الله خو په هر څه عالم د
(۱۷) يَمُنُّونَ عَلَيْـكَ أَنْ أَسْـلَمُوا بل زجر چه دوی په ایمـان سـره په تااحسـان زبـادی نو دهغ جواب
(۱۸) إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مســئله دتوحید په عنـــوان دعلم الغیب چه اومـــنئ اتبـــاع اوکــــړئ د ادابو ستاسو هرڅه الله تعالیٰ معلـوم دی او منـافقین نه منی هم الله تعالیٰ ته معلوم دی دالله نه څـه پټیږی نه او دد مسئل دپاره دا ټـول اداب دی او تنظیم د

حاصل دسورة

مومنـــانو دخپل جمـــاعت دمنظم کیـــدلو خیـــال اوساتئ او هغه پـد کیږی چه تاسو د ادابو لحـاظ اوکـړئ د ادابو د لحـاظ سـره به تنظیم مضـبوط شی او خپلو کښې به اختلاف نه وی او چه هرکله خپلو کښې اختلاف نه وی نو مســــــــــئله دتوحید به ترقی کوی

امتيازات

(١) الاداب السبعة □ (٢) اكثرهم لايعقلون□

(٣(امتحن الله قلوبهم للتقوىٰ □ (۴) لتعارفوا□

(۵) يمنّون عليک ان اسلموا □□□□

تمت سورة الحجرات بعون واهب الخيرات ومعطى اللذات□

١١ذيقعـــــده ١۴٣٣ هج ٢٧ ســـــتمبر ٢٠١٢ ء يــــوم الخميس ليلة الجمعة ٢۵ : ١٠

وانا مســجون فى الســجن مرجو الخلاص من رب الجنة والناس□

□□□□□□(

پنځم باب دڅلورمې حصې

دد□ ځائ□ نه دڅلـورمې حصې دقـرآن كـريم پنځم باب شـروع كيږى او پديكښې څلـور سـورتونه دى دټولو دعوى ده دويمه مسـئله دڅلـورمې حصې چه هغه اثبــات دقيــامت د□ او په هر ســورت كښې دسورت په دعوى باند□ مسئله دتوحيد مـرتب كـوى چه دامســئله اومنه دقيــامت دنجــات دپــاره□ په سورة ق كښې دعوى ثابتوى په دلائلو عقليو سـره يعنى اثبات دقيامت په عقلى مثـالونو چه " كـذالك الخـــروج " او په ذاريــــات كښې وائى چه " انما توعدون لصادق " او شواهد نور ناشنا او زجرونه □ او په طور كښې وائى چه " ان عذاب ربک لواقع " سره د شواهدو او بشارت او تخويف او زجرونو نه □ او په نجم كښې رد دشفاعت قهرى ذكر كـوى او دتوحيد مسئله په هر سـورت كښې مـرتب كـوى په دعوى دسـورة په ق كښې " فسـبّح بحمد ربک " او په ذاريات كښې " ففرّوا الى الله " او " ولاتجعلـوا مع الله الها اخر " او په ســورة طــور كښې وائى چه " ام لهم اله غيرالله □ اوپه سـورة النجم كښې دهغ□ نه ترقى ذكر كوى سره د عجز دالهوبـاطلو□ " افرئيتم اللات □□□ "

سورة ق

ســورة ق مكی ســورة د په نــزول کښې ثلــور دیرشم(۳۴) نمبر د پس دسورة مرسلات نه او په تــرتیب دســورتونو کښې پنځوســتم (۵۰) نمــبر د پس دسورة الحجرات نه

ربط دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په اول بـــاب دڅلورمه حصه کښې نفی دشـــــــفاعت قهریه وه او په دویم کښې عجز دمصطفین او تفریع په زمر کښې سره د رد دزعم د مشرکانو نه او دریم باب کښې اثبــات دتوحید او قیــامت دپــاره یــره ده نو اوس اثبــات دقیــامت دمنکرینو دتوحید او قیامت دپاره یـره ده او منونکو دپـــاره تـــرغیب چه دخپل عمل اجر به درته ملاؤ شی

دویمه وجه : مخکښې ســورة کښې توحید ذکر شو په عنـوان د نفی دعلم الغیب دغـیر نه نو دلته هم اثبات دعلم الغیب په عجیب انــداز په آیت ۱۶ کښې او تفریع دتوحید په ۲۹ کښې

دریمه وجه : په ســـــورة الحجـــــرات کښې زجر منـــــافقینو ته او ورته وئیلی وو چه " لایلتکم من اعمالکم شیئا " نو دلته تخویف سره وائی چه هر څه به حاضر وی ۳۳ کښې

دعوی دسورة

دســورة مرکــزی مضــمون د اثبــات القیامة او په هغ دلائل عقلیه او دعــوی دتوحید به پــر تفریع کړی دعـوی چه ذکر کـوی ن وتنـویراً په دلائلو به ذکر کـــــوی لکه په ۱۱ کښې چه د دلائلو نه داس معلومه شوه

خلاصه او تقسیم دسورة

مختصـــــره خلاصه خو داس ده چه ابتـــــداء کښې ترغیب الی القــرآن ، بیا زجر او بیا دلائل دقیــامت چه خــالق ځــه یم او بیا دلیل چه عــالم ځــه یم بیا

تخويف او بشـــارت او بيا دليل چه دهغ حاصل چه سترۍ شو نه يم چه دوباره مو نشم پيدا کـول او دعوى دتوحيد او بيا اثبات دقيـامت ختم په تـرغيب الى القرآن باند

تقسيم دسورة : سورة منقسم د دوو بابونو ته

اول باب تر ١٦ پور اول دقرآن مقـام او بيا زجر معرضينو ته او منکرينو دقيامت تر ۵ پــور د٦ نه دلائل عقليه چه دهغ حاصل داد چه " الله خـــالق د" دعوى دسورة به پر تفريع کـړى چه " کـذالک الخروج " ١١ چه کـوم ذات داس نظـام پيـداکول شى نو هغه سـترۍ شـو نـد او تخويف دنيـوى د اتو قومونو په ذکرچه تکذيب ئ کړ وو

دويم باب : د ١٦ نه تر آخـره پــور پديکښې اول دليل عقلى چه عــالم الله تعــالىٰ د بيا تفصــيلى تخويف منکرينو دقيــامت ته او ســبب دعــذاب چه شرک د د٣٠ پور بيا بشـارت متقيـانو ته ٣١ نه تر ٣۵ پــور ٣٦ کښې تخويف او ٣٧ کښې تـرغيب الى القــــــــرآن ٣٨ کښې دليل عقلى ٣٩ کښې تسـلى او دعــوى دتوحيد بيا تخويف اخــروى او په آخر کښې ترغيب الى القـرآن لکه چه ابتـداء کښې وو

مقاصدالايات وتناسبها

(١) ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ تـرغيب الى القـرآن چه ســتا په صـــداقت او دقيـــامت په راتلو دا قــــرآن دبزرګئ والا شاهد د دد نه غټ ګواه او شـاهد به بل څرته وى

(٢) بَـلْ عَجِبُـوا زجر په انکـار دقيـامت چه سره د دومره لوئ شاهد پيش کولو دد نـالائقو او نامرادو عمل ته ګوره چه تعجب کوى

(۴) قَــدْ عَلِمْنَا جــواب چه وجه څــه ده چه نه کيږى پيــدائش ددوى ذرات مــونږ ته معلــوم دى او عملونه ئ محفوظ دى

(٥) بَلْ كَذَّبُوا بِـالْحَقِّ □□□□ زجر□ چه اصل وجه داده چه دحق مسـئل□ تکـذیب کـوی□ نو تکـذیب ته څـه ضـرورت د□ ول□ دوی د□ دلائلو ته نه ګـوری □ ول□ دالله تعالیٰ قـدرت نشـته ؟ که علم ئ□ نشـته او که هرڅه شته خو الله تعالیٰ بس کړی دی ؟ نعوذبالله او ستړ□ شو□ د□ او قیامت کښې ول□ فائـده نشـته د□ □ نو اول قسم دلائل اوس ذکر کوی□

(٦) أَفَلَمْ يَنْظُـرُوا إِلَى السَّـمَاءِ □□□□ دلائل عقلیه □ بـــره اوګـــوره□ خکته او مینځ ته دېولو خـــالق الله تعـالیٰ د□ څلـور دلائل ذکر کـوی چه حاصل ئ□ داد□ چه خالق الله تعالیٰ د□ چه کوم ذات دومـره کارونه کول□ شی نو كَذَلِكَ الْخُرُوجُ (١١) پور□ تفریع شوه□

(١٢) كَـــذَّبَتْ قَبْلَهُمْ □□□□ دتخویف دنیـــوی دپـــاره نمون□ چه مخکښې قومونو تکذیب دقیامت کـړ□ وو نو څه حال ئ□ شو نو اومنئ□

(١٥) أَفَعَيِينَا بِـــالْخَلْقِ الْأَوَّلِ □□□□ زجر چه ول□ الله تعالیٰ دا دومـره پیـدائش کـول□ شی نو ول□ په نـور سـتړ□ شو چه نشی کـول□ دآخـری دلیل حاصل ٣٨ کښې چه " مامسـنا من لغـوب " اصل خـبره ده چه دوئ شک کښې دی□

(١٦) وَلَقَـــدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَـــانَ □□□□ دلیل عقلی چه عـالم الله د□ نو خـالق الله تعـالیٰ د□ او عـالم په هرڅـه الله تعـالیٰ د□ نو ول□ ستاسو پیـدائش نشی کول□□

(١٧) إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَـانِ □□□□ نه تخویف تر هَـلْ مِنْ مَزِيدٍ (٣٠) پـور□ □ چه اعمـال د□ محفـوظ دی□ مرګ به راشی او بیا به پاس□ شک به دِ ختم شی دشرک دوج□ نه دِ دوزخ ځائ□ شی□ او دوزخ به هم ورته غصه وی□

(٣١) وَأُزْلِفَتِ الْجَنة □□□□ بشارت اخروی تر وَلَـدَيْنَا مَزِيدٌ (٣٥) چه کومو دشرک او تکذیب دقیامت ځـان

بچ كړ□ نو د هغه حال ته اوګوره څومره خوشحالئ دی□
(٣٦) وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ □□□□ تخويف دنيـــوی چه دمنكرينو آخرت هم تباه د□ او دنيائ□ هم تباه ده□
(٣٧) إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ □□□□ ترغيب او زجر راشئ دقـرآن نه فائـده واخلئ خو هغه څـوک به اخلی چه " لو كـان له □□□ " نو كـافر او منكر دقيـامت سـره دا چرته دی □ نو لـږ د□ په ظـاهری دلائلو كښې سوچ اوكړی□ چه
(٣٨) وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ □□□□□ دليل عقلی چه كـوم ذات دا كـول□ شی نو هغه تا هم دوبـاره پيداكول□ شی او " ما مسنّآ □□□ " الله وائی چه څه سـتړ□ شـو□ نه يم □ نو داس□ دلائل بيـان شو نو داعی خفه كيږی نو
(٣٩) فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا □□□□ تسـلی□ چه صـبر كـوه ددوی په اعتراضونو او انكار□ او دا اعمال كوه الله به د□ زړه مضبوط ساتی□
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ □□□□□ سـره دعـوی دتوحيد چه دا اعمال او دا توحيد قيامت كښې پكاريږی□
(٤١) وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ □□□□ تسـلی او تخويف اخـروی چه سـتا مخـالف او مقابل منكر دقيـامت به تبـاه شی او قيـامت به راشی " ذالک اليوم الخروج " او د دوی اعمال مونږ ته معلوم دی □ ته څـه په دوی زور كـونك□ نه ئ□ چه په زور ئ□ پر□ اومن□□
فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ □□□□ سره ترغيب الی القرآن □ ستا په ذمه بيان كول دی ته بيان كوه□
حاصل دسورة
الله تعـالیٰ خـالق د□ دټولو اشـياؤ او عـالم په ټولو څيزونو او څه پد□ سـتړ□ شـو□ نـد□ نو څـه وجه ده چه كـافر وائی چه قيـامت به نه راځی ؟ لكه چه الله تعـالیٰ دغه كارونه كـړی نو تعجب ته حـاجت

نشـته قيـامت به راځی منکر دقيـامت به دشـرک دوج تباه شی لکه چه دنيا ئ تباه وه او منــونکی به جنت ته لاړ شی ته ددوی په اعتراضـونو صـبر کوه او توحيد بيانوه او قرآن بيان کړه

امتيازات

(۱) دلائل ناشنا په اثبات دقيـامت (۲) ولقد خلقنا الانسان ونعلم ۱۶

(۳) هل امتلأت وتقــول هل من مزيد ۳۰ (۴) ان فی ذالک لذکریٰ لمن کان ۳۷

(۵) فذکّر بالقرآن ۴۵

تمت سورة ق ، بعون الله الذی هو کاف

۱۲ ذیقعده ۱۴۳۳ هج ۲۷ ستمبر ۲۰۱۲ ء یوم الجمعة ليلة السبت ۰۶ : ۱۰ مينګوره جيل

سورة الذاريات

سورة الذاريات مکی سورة د په نزول کښې اووه شپیتم (۶۷) نمبر د پس دسورة الاحقاف نه نازل شو د او په ترتیب دسورتونو کښې یو پنځوسـتم (۵۱) نمبر د پس دسورة ق نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په ســورة ق کښې اثبــات دقیــامت نو دلته هم اثبات دقیامت خو دهغ نه په ترقئ سـره هلته " کـــــذالک الخـــــروج " وو نو دلته " انما توعدون لصادق " وان الدین لواقع "

دویمه وجه : دغه شان دعوی دتوحید هم دق نه په ترقئ وه هلته وه دعوی چه "مـریبٍ الـذی جعل مع الله اله " دتخویف په طریقه او ســـبّح بحمد ربک " او په سورة ذاریات کښې دمومنانو دتـرغیب دپاره وائی چه " ففرّوا الی الله " او مشرکان منع کوی چه " لاتجعلوا مع الله الهاً "

دریمه وجه : چه په دلائل کښې هم تـــرقی ده لکه په سورة ق آیت ۶ نو دلته آیت ۲۳

څلورمه وجه : په ســورة ق کښې دزمک دلیل آیت ۷ نو ذاریات کښې ۴۸

پنځمه وجه : سورة ق آیت ۱۷ کښې د انسان باند دعلم دلیل نو دلته سرّ او راز دپیدائش په ۵۶ کښې ذکر کوی

شپږمه وجه : په ق کښې دلائل په اثبــات دقیــامت نو دلته پـر شـواهد ذکر کـوی شـاهد سـره ثبـوت راځی

غرض دا چه سورة دسورة ق تفسیر د

دعوی دسورة

دسورة دعوی اثبات دقیامت بالترقی انماتوعدون لصـادق وانّ الـدین لواقع ۵،۶ او توحید په تـرقئ

سره ۵۰،۵۱ کښې ففرّوا الی الله ، لاتجعلوا مع الله الها آخر

خلاصه دسورة

دابتداء څلور شواهد په اثبات دقیامت باند بیا په ۵ ،۶، کښې دعوی دسورة ۷ کښې بل شاهد ذکر کوی بیا زجر منکرینو دقیـامت ته د ۸ نه تر ۱۲ پـور په ۱۳ او ۱۴ کښې تخویف اخـــروی د ۱۵ نه تر ۱۹ بشارت متقیـانو ته او دهغـوی اوصـاف د ۲۰ نه تر ۳۳ پـور ادله عقلیه د قـدرت دالله تعـالیٰ بیا د ۲۴ نه نمون د تخویف دنیوی تر آیت ۴۶ پــور د ۴۷ نه بیا دلائل عقلیه دقدرت دالله تعالیٰ ففرّوا ۵۰ سره ذکر دتوحید چه ددنیا نه الله تعالیٰ ته توجه اوکړئ او زجر منکرینو درســــــالت ته او مقصد دخلقت دانسان او تخویف اخروی په آخر کښې

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) وَالــذَّارِيَاتِ ذَرْوًا څلــور شــواهد په اثبــات دقیــامت ذکر کــوی د آیت کښې اول شــاهد چه لکه څنګه بادونه وریځ اوچتـوی نو دغه شـان تاسو اوچتول شئ دا یو نمونه شوه

(۲) فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا دا دویم شاهد دټولو شـواهد حاصل داد چه بیا وریځ چه اوچــت کــړی نوچرته بـاران چه ګلئ چرته هیڅ نه دغه شـان بیا به تاسو له بــدل چاله خه چاله بــده ورکــړ شی دا په دنیا کښې دبــدل یو نمونه شــوه ده څلـورو شـواهد نه دوه خــبر معلـومې شـو یو إِنَّمَا تُوعَـدُونَ (۵) او دویمه وَإِنَّ الدِّينَ (۶)

(۷) والســـماء ذات الحبک دا بل شــــاهد په آســمان کښې زبردست جـالی دار ســتوری نا څاپه راوځی دغه شــان به تاسو هم " تُحشــرون " جمع کړ شی

(۸) إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ زجر ســره ددومــره نمونو نه بیا هم دوئ د قیــــامت په بــــاره کښې

**مختلف خبر كوى او دقيامت نه انكار كوى دا زجر تر آيت يَوْمُ الدِّينِ (١٢) **
(١٣) يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ تخويف اخروى چه ورځ راروانه ده شک به دِ اوځى
(١٥) إِنَّ الْمُتَّقِينَ بشارت منونكو ته چه چا تكذيب نه ځان بچ كړ وو او هغوى دالله تعالىٰ نه يره كړ وه نو دهغوى ميوه اوګوره او دمومنانو اوصاف هم ذكر كوى تر آيت ١٩ پور
(٢٠) وَفِي الْأَرْضِ دلائل عقليه ذكر كوى چه دالله په قدرت دلالت كوى چه دا منكر دقيامت نه ول انكار كوى ؟ ول څه دالله تعالىٰ قدرت نشته د ؟ نو اوګوره دالله تعالىٰ قدرت ته چه الله تعالىٰ كوم زبردست كارونه كړى دى
(٢٣) إِنه لَحَقٌّ دا ترقى او بله نمونه دثبوت دقيامت چه لكه تاسو خبر كوئ او نوى نوى الفاظ راوباسئ نو دغه شان به تاسو دزمك نه راويستل شئ (نو دد نمونو او دشواهد نه فائده واخلئ نو نجات به بيا مومئ او ګنى داس به تباه شئ لكه دا راروان قومونه چه تباه شوى وو)
(٢٤) هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ دد ځائ نه تخويف دنيوى نمون چه اومنئ ګنى نو داس به تباه شئ لكه چه دا قومونه تباه شوى وو پنځه نمون دتخويف دنيوى ذكركوى)
هَلْ أَتَاكَ دا دقوم لوط دهلاكت دنمون دپاره تمهيد د ځكه چه دهغوى دهلاكت دپاره كومې فرشت راغل و نو هغوى ابراهيم ۃ ته زير راوړ وو او بيا دابراهيم عليه السلام سره دهغوى باره كښې خبر هم شو و نو اوله نمونه قوم لوط عليه السلام چه هغوى نه وه منل نو څنګه تباه شوى وودا تر آيت ٣٧ پور

(۳۸) وَفِي مُوسَــى دويمه نمونه دفرعــون تابعدار څنګه تباه شوی وو دا تر (۴۰) پور
(۴۱) وَفِي عَادٍ تر كَـالرَّمِيمِ (۴۲) دریمه نمونه چه عادیان څنګه برباد شو
(۴۳) وَفِي ثَمُودَ نه ترمُنْتَصِرِينَ (۴۵) څلورمه نمونه ثمودیان
(۴۶) وقوم نوح پنځمه نمونه دقوم نـوح دا ټــول هلاک شــوی وو ځکه چه دوی د داعی نه وه منل نو که تاسو اومنله نو تباه به شئ
(۴۷) وَالسَّـــــمَاءَ بَنَيْنَاهَا بیا دلائل عقلیه ذکر کــوی وَمِنْ كُــلِّ شَــيْءٍ (۴۹) دا پکښې د ق نه په ترقئ شو داس قدرتونو والا ذات د نو هغه ســتا خلقت ول نشی کول نو کول شی نو خه داده چه ددنیا نه شلون اختیار کړئ او
(۵۰) فَفِــرُّوا إِلَى اللَّهِ مســئله دتوحید دنیا پریږدئ او الله تعالیٰ طرفته توجه اوکړئ او آخرت ته دا مومنانو ته ترغیب د
(۵۱) وَلَا تَجْعَلُــوا مشــرکانو ته نه ی چه الله سره شریک او حصه دار مه ګرځوئ ګـنی تبـاه به شئ قیامت کښې
(۵۲) كَـــــــذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ زجر منکرینو درسالت ته او نبی علیه الســلام ته تسـلی چه دا نالائقه ســره ددومــره بیــان نه د زړو کــافرو په نقش قــدم روان دی او پیغمــبرښ ته ســاحراو مجنون وائی نو دادزړو کافرو خــوئی د ته تســلی ساته یعنی نــورو ســره هم دا شــوی وو نو ته خپل کــار جــاری ســاته نصــیحت ورکــوه او ددوی نه اعراض اوکړه او مومنانو ته دعبادت حکم کوه
(۵۶) وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ مقصد دخلقت چه داخلق دعبادت دپاره پیــدا شــو د نو ته ورته خپل مقصد یادوه څه دنیا له خوندی پیدا او رزق له

(۵۹) فَـإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُـوا تخویف اخـروی چه
ثـــــوک په دنیا مـــــئین شو توحید او دخپل خلقت
مقصد ئ پریخودلو نو دهغوی انجـام دتبـاهئ د او
تباه به شی

حاصل دسورة

شــواهد او دلائل دد خــبر موجــود دی چه " انما
توعدون لصادق وان الدين لواقع " نو دا اومـنئ که
مو اونه منله نو تبــاه به شئ لکه دا پنځــه قومونه
چه تبـاه شـوی او آخـرت کښې به هم تبـاه شی نو
خه داده چه دخپل پیـدائش مقصد اوپـیژنئ او ددنیا
نه الله تعـــالیٰ طــــرف ته اوزغلئ نو جنت به مو
ځائ شی او کامیاب به شئ

امتیازات

(۱) شـــــواهد على القيامة (۲(انه لحق مثل ما
انکم تنطقون
(۳) والســــــماء ذات الحبک (۴) وما خلقت الجنّ
والانس الا ليعبدون
تمت الـــذاريات بعـــون غـــافر الســـيئات و واهب
الخيرات ۴۶ : ۰۹ ليلة الاحد

سورة الطور

ســـورة طـــور مکی ســـورة د په نـــزول کښې شپږاویایم(۷۶) نمبر د پس دسورة الم السجده نه او په ترتیب دسورتونو کښې دوه پنځوستم (۵۲) نمبر د پس دسورة ذاریات نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې سورة کښې اثبات دقیامت وو په دلائل عقلیو سـره صـرف او دلته ادله ثلاثه ذکر کـوی عقلی، نقلی، وحی دریـواړه ذکر کـوی نو دمخکښې نه ترقی شوه

دویمه وجه : مخکښې سـورة کښې دتوحید مسـئله ذکر وه ترغیباً چه ففرّوا نو دلته په هغ زیـادت چه دائ سبب د فوز او کامیابئ ګرځـول د په آیت ۲۸ کښې

دریمه وجه : مخکښې سورة کښې دعــوی وه چه " انما توعدون لصادق " نو دلته په هغ زیـادت کـوی په ۷،۸کښې

څلورمه وجه : مخکښې سورة کښې خلق الســماء والجبـال ذکر وو نو د سـورة کښې دهغـوی فنـاء ذکر کوی ۹ ، ۱۰ کښې

پنځمه وجه : مخکښې زجر وو منکرینو دقیــامت ته دلته په زجر کښې زیـــادت دغه شـــان به تخویف او بشارت کښې زیادت

دعوی دسورة

اثبات دقیامت په ترقئ سره او دغه شان په توحید کښې هم تـرقی دمخکښې سـورة نه دا دسـورة مرکزی مضمون د

خلاصه دسورة

ابتــداء دســورة نه ادله ثلاثه نقلی،عقلی،وحی په اثبات دقیامت ۱،۲ نقلی ، ۳ وحی ، ۴،۵ عقلی "

انّ عذاب ربّک دعوی دســورة ۶،۷ کښې ۹،۱۰
کښې ابتـدائی احـؤال دقیـامت ۱۱ نه تر ۱۶ پـور
تفصیلی بشارت متقیانو ته او سبب دکامیابئ هغه
مســئله دتوحید ذکر کـوی د ۲۹ نه زواجر نو د ۲۹
نه تر ۳۲ پور زجر په انکارِ درسالت بانــد او ۳۳
۳۴، کښې زجر په انکارِ دقــرآن بانــد د ۳۵ نه ادله
الزامیه منکرینو ته ۳۹ نه زجر په شــرک بانـــد تر
۴۳ پـــور بیا تخویف تر ۴۷ پـــور په ۴۸،۴۹ کښې
تسلی او توحید باند سورة ختموی
مقاصدالایات وتناسبها
وَالطُّورِ)۱(وَكِتَـــابٍ مَسْـــطُورٍ (۲) دلیل نقلی په
اثبات دقیامت چه طور مقـام دوحی دموسـیٰ علیه
الســلام او کتــاب مســطور وحی دموســیٰ علیه
السلام هغه پـد وه چه دشـرک کونکو نه او دمنکر
دتوحید نه عـذاب نه دفع کیږی او هغه له خـامخوا
عذاب د
(۴) وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ دلیل وحی دا مقـام دوحی
دجناب رسول الله ﷺ د چه دده وحی هم شاهد ده
چه دمشرک او منکر دتوحید دپاره عـذاب خـامخواه
د دفع کیږی نه
وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ (۵) وَالْبَحْرِ الْمَسْـجُورِ (۶) دوه
دلیلونه عقلی په اثبات دقیـامت بانـد یعـنی چه
لکه څنګه داوچت آسمان د احاط نه نشی وتل نو
دغه شـــان دالله رب العـــزت دعـــذاب نه نشی بچ
کیـــدل نو لکه څنګه چه ډک دریـــاب په تاسو احاطه
کـړ ده نو دغه شـان دعـذآبِ الهی نه وتل نشئ
لکه سورة الرحمٰن ۳۳ کښې
(۹) يَـوْمَ تَمُـورُ السَّـمَاءُ   دا دعـذاب وخت او
دقیامت ابتدائی دوه احوال ذکر کوی
فَوَيْـــــــــلٌ يَوْمَئِذٍ زجر او تخویف نه منونکو
دقیـامت ته چه د ضـدیانو ته اوګـوره سـره دد نه
چه دریـــواړه قســـمه دلائل بیـــان شو بیا هم دوئ

دقيـــامت نه انكـــار كـــوی نو ورځ راروانه ده او معذب به شی بيا به ورله څه فائـده ورنكـړی دا تر آيت ١۶ پورې

(١٧) إِنَّ الْمُتَّقِينَ ... دد خــــــائ نه منونكو ته بشارت او خؤشحالی ذكر كوی ډير په تفصيل سره او په آخر كښې دخوشحالئ او كاميابئ سبب وائی چه

(٢٨) إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ ... مسئله دتوحيد د فـوز او كاميابئ سـبب د چه مـونږ به مشـكلاتو كښې الله تعالىٰ رامدد كوو

(٢٩) فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ ... دد ځائ نه اوس زواجر ذكر كوی مخككښې به انكار دقيـامت زجر بيـان شو اوس در مقاصد پات دی نو دهغ په انكار زواجر فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ ... زجر په انكار درسـالت تر (٣٢) پور دا ظالمان ستا باره كښې مختلف نظريـات قائموی كله شـاعر كله مجنـون وائی كله وائی مړ به شي نو خلاص به شو تــــر نه دا ددوئ عقلونه دی آفــرين به فكر غلام جــان دد نــالائقو په خـبرو مه شه ته خپل كـار جـاری سـاته نصـيحت وركوه دا خو دومره ب انصافه دی چه :

(٣٣) أَمْ يَقُولُــــونَ تَقَوَّلَـــهُ ... زجر په انكــــار او اعراض دقرآن دا ب انصاف دمعجز قرآن نه انكار كوی چه دا دا پيغمبر دځـان نه وائی اصل خــبره داده چه ب ايمانه دی ګــنی نو مقابله دی اوكــړی داس كتاب دِ راوړی كنه

(٣٥) أَمْ خُلِقُــوا مِنْ غَيْـــرِ شَــــيْءٍ ... دلائل په طريق دالزام په منكرينو باند چه دوی دپيغمبر او دقرآن نه انكار كوی نو ددوی څه اراده ده چه دوی دنيا ته ب مقصــده راغلی دی او ب دځــه مقصد نه پيــــدا دی دوئ ته به امر او نه ی نه كيږی يا دوئ خالقــــان دی نو څــــوک ورته امر اونه ی كـــول نشی

(۳۶) أَمْ خَلَقُـــوا السَّـــمَاوَاتِ ﴿﴾ دا دخـــالقون وضـاحت او رد پـر کـوی چه اصل وجه داده چه د دوی یقین نشته نو ځکه انکار کوی ۔
(۳۷) أَمْ عِنْـــدَهُمْ خَــزَائِنُ رَبِّكَ ﴿﴾ دا بل دلیل چه خزان په لاس دالله کښې دی خو دا الـزام په طـور ذکر کوی یعنی دوئ چه پیغمبر باره کښې دا غلط خـبر کـوی او دقـرآن نه انکـار کـوی نو دا خـزان ددوی اختیــار کښې دی چه چا له نبــوت او قــرآن ورکـوی او دچانه بنـدوی ۔ نو نه داس هم نـده او څه قدرت ورله نشته د نو څنګه انکار کوی
(۳۸) أَمْ لَهُمْ سُـلَّمٌ ﴿﴾ په پټو الله تعـالیٰ پوهیږی بل څــوک نه نو ول دوی چرته بـــره خـــیژی او دآسمان خـبر راوړی چه په انکـار دومـره کلک دی یعنی دلیل ورسره شته د نو دلیل هم نشته د نو څنګه انکار کوی
(۳۹) أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ ﴿﴾ زجر په شرک
(۴۰) أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا ﴿﴾ دوئ چه انکـار کـوی نو ستا دطرفنه څه مانع د چه مـزدوری تـر غـواړ نو داس هم ند نقصان ددوی د
(۴۱) أَمْ عِنْـدَهُمُ الْغَيْب ﴿﴾ دوی چه په انکـار کلک دی نو دخپل نجات پته ورته لګیـدل ده نو داس هم نده
(۴۲) أَمْ يُرِيـــدُونَ كَيْـــدًا ﴿﴾ دحق خلاف او ســـتا خلاف دتــدبیر اراده ده نو دوی خلاف تــدبیر شــو د
(۴۳) أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ ﴿﴾ زجر په شرک
سُـــبْحَانَ اللَّهِ ﴿﴾ توحید او پـــاکی دالله تعـــالیٰ دشرک نه ۔
(۴۴) وَإِنْ يَرَوْا كِسْـفًا ﴿﴾ دد نه تر لَا يَعْلَمُـونَ (۴۷) پور تخویف او یره چه دوی دقرآن او دپیغمبر نه انکار کوی نو خپل انجام به اوینی

(۴۸) وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ تسلی او ختم دسورة په توحید باند
حاصل دسورة
کوم خلق چه دپیغمبر ، توحید اوقرآن او قیـامت نه انکار کـوی نو نقل وحی او عقل دلیل پـد موجـود د چه د دوئ نه به عــذاب واپس نشی او تبــاه به شی او کــوم خلق چه اومــنی توحید او دپیغمــبر نو داخلق به کامیـــاب شی او دا به د دوی د کامیـــابئ سبب شی
امتیازات
(۱) الادلة الثلاثة علی نمط البــدیع (۲) انا کنا من قبل ندعوه
(۳) الزواجر الکثیرة په لفظ د ام سره
تمت سورة الطور بعـون الـرب الشـکور الـذی هـو الودود الغفور
۱۴ ذیقعده ۱۴۳۳ هج یوم الاحد لیلة یوم الاثـنین ۴۸ : ۰۹
ابو حماس مجتبیٰ عامر بن عبدالمتین سلیم خان

سورة النجم

ســـورة النجم مكى ســـورة د په نـــزول كښې ديريشــتم (٢٣) نمــبر د پس دســورة الاخلاص نه نــازل شــو د او په تــرتيب دســورتونو كښې در پنځوستم سورة د پس دسورة الطور نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چه مخكښې سورة په آخر كښې تسبيح ذكر شوه نو په سـورة النجم كښې رد دالهو باطلو كوى او نفى دشفاعت قهـرى ذكر كـوى چه دا د تسبيح مطلب وو نو دا تسبيح ده دا بيان كړه

دويمه وجه : هر كله چه په مخكښې ســـورة كښې زجر په شـــــرک وركـــــړو چه " ام اله غيرالله " (٤٣)كښې نو اوس د ســـورة كښې وائى چه تاسو ورته الهه وائى نو دا هس ظن د او څه دليل پــر نشته د ٢٣ كښې

دريمه وجه : په سورة الطور كښې مختصر رد وو چه مشــركين چه الله تعـالىٰ له لــونړه مــنى په ٢٩ كښې نو د سورة كښې پــر تفصـيلى رد كـوى په ٢٧ كښې

دعوى دسورة

دسورة مركزى مضمون نفى دشـفاعت قهـرى چه دالله تعـالىٰ نه څـوک دالله دمرضئ نه خلاف څـه كيدل نشى او عجز دملائكو او عجز دعبادالصالحين په ذكر كوى چه ټول عاجزان دى

خلاصه دسورة

مختصره خلاصه داده چه د ابتداء اثبات درســالت په رد په مشـــركينو عجز دملائكو او عبادالصـــالحينو او زواجر او دليل نقلى او عقلى په توځد ذكر كوى او آخر كښې تخويف دنيوى او اخروى

تقسـيم دسـورة : سـورة منقسم د دوو حصو ته
اوله حصه دسورة د ابتـداء نه تر (٢٥) آيت يعـنى " فلله الاخرة والاولىٰ " پورپديکښې د ابتــداء نه تر " الکبرىٰ " (١٨) آيت پور اثبات درسـالت کـوى او د (١٩) نه رد په مشرکينو بانـد چه دوى نيکـانو بنـــديانو ته الهه وائى نو دا ددوى زعم د او ذکر د دلائلو د مشرکانو چه اتباع الظن او خـواهش ده په هغ رد
دويمه حصه دسورة د " وکم من ملک " (٢٦) نه تر آخــره پــور ده پديکښې عجز دفرشــتو او نفى دشــفاعت قهريه ســره د رد ددليل دمشــرکانو نه دوباره چه دا دواړه قسـمه مشـرکانو که مشـرکين بالعبادالصـــــالحين دى او که بالملائکه دى نو دليل ورسـره نشه سـوا دظن نه نو په هغ رد کـوىپه ٢٩،٣٠ کښې زجر او بائيکــــــاټ ددوى نه او دهغ وجه چه دوى دنيا غـوره کـوى او په غلطو علومو خوشحاله دى ٣١ نه دليل عقلى او اثبـات دقيـامت تر ٣٢ پـور بيا زجر په انکـار دقـرآن بانـد د ٣٣ نه او دليل نقلى او عقلى تخويف دنيــوى د ٥٠ نه په ذکر د ثلــورو قومونو او اثبـــات دقيـــامت ســـره دتزهيد من الدنيا او ختم دسورة په توحيد باند
مقاصدالايات وتناسبها
(١) وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى دد نه تر ٢٥ آيت پور اوله حصه دسورة اول صداقت د رسـول تر ١٩ پـور بيا رد په مشرکينو کوى
وَالنَّجْمِ إِذَا شـــاهد په صـــداقت دنـــبى عليه السلام يعـنى لکه چه آسـمان نه سـتور په خکته راځى نو دغه شان ستاسو صاحب او ملګرى بانــد فرشته راځى د پکښې خطا ند او ده ته وحى کيږى
(٥) عَلَّمَـهُ شَـــدِيدُ الْقُـوَى نه دفرشـــت راتلل او دهغ ليدل او دمعـراج واقعه تر (١٨) چه دا معجـزه

ده په صـــداقت دنـــبی علیه الســـلام بانـــد ۔ دا صـداقت دنـبی علیه السـلام ځکه ذکر کـوی چه د کومه راروانه مسئله کوی نو پدیکښې د ضــال او غـــاوی نـــد بلکه په حقه د او دد وحی ورته شو ده نو تاسو دا مسئله او مـنئ او دده دمسـئل نه انکار مه کوئ
(۱۹) أَفَـــــــــرَأَيْتُمُ اللَّاتَ رد په اول قسم دمشرکانو چه هغوی نیکان بندیان الله تعالیٰ سـره حصه دار کـړی وو چه دوی دومـره ب انصـافه دی چه د داس صــادق پیغمــبر خــبره نه مــنی او الله تعالیٰ سره حصه دار جوړوی
(۲۱) أَلَكُمُ الـــذَّكَرُ مختصر رد په دویم قسم د مشـــرکانو چه مشـــرکین بالمائکه چه هغــوی به فرشو ته دالله تعالیٰ لونړه وئیل نعوذ بالله
(۲۳) إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْـــــــــــــمَاءٌ رد د مازعمه المشرکون چه مشـرکان د نیکـانو بنـدیانو ته الهه وائی د نفع او نقصـــان ذمه دار ، مشــــکل کشا ، لجپال ، وغیره ورته وائی نودا د ځان نه نومونه دی ځـــه دلیل پـــر نشـــته دلیل اتبـــاع الظن او خواهش نفس د
وَلَقَـدْ جَـاءَهُمْ سـره زجر چه دهـدایت مقابله کښې ظن چرته فائده کوی
(۲۴) أَمْ لِلْإِنْسَـــانِ زجر چه اختیـــارات دالله تعـــالیٰ دی نو دوئ په اتبـــاع د نفس بانـــد او ظن باند قانون الهی نشی بدلول
(۲۶) وَكَمْ مِنْ مَلَـــكٍ دویمه حصه دســـورة ترآخـره پـور عجز دفرشـتو سـره درد دشـفاعت قهری او زواجر په انکـار دمقاصد بانـد او تخویف او اثبات دقیامت
کم من ملک رد دشـــفاعت قهـــری او عجز دملائکو داول قسم دمشرکانو رد اوشو نو اوس ددویم قسم دمشرکانو رد کـوی چه هغه مشــرکین

بالمائكة دى چه فرشـــت خـــان له عـــاجزان دى نو تاسو له بِه څه اوکړی
(٢٧) إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ رد په مشرکينو
(٢٨) وَمَا لَهُمْ بِـــهِ مِنْ عِلْمٍ دوی سر هم دليل لکه دمخکښو هغه اتبـاع الظن ده او ظن د عقائـدو په باب کښې څه فائده نه کوی
(٢٨) فَـأَعْرِضْ عَنْ مَنْ بائيکـاټ او بــراٰت چه داس عقيده وی د چا نو دهغوی نه صاف بائيکــاټ اوکړه عَنْ مَنْ تَوَلَّى اوله وجه دبائيکاټ چه دقرآن دد صـاف بيـان نه انکـار کـوىوَلَمْ يُـرِدْ دا دويمه وجه دبائيکاټ چه په دنيا مـئين د او دا ئ مقصـود ګرځول ده
(٣٠) ذَلِـــــــكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ دريمه وجه دبائيکـاټ چه خوشـحالی کـول په علـوم مخـترعو قرآن ئ پريخـوده او په نـورو علومو پس روان د او دهغ نه ئ دنيا مقصد ګرځول ده نه که آخـرت نو ورسرسه زجر په انکار دآخرت باند هم شو إِنَّ رَبَّكَ تخويف چه الله تعالىٰ ته معلوم دى او تسلى هم شوه چه دهدايت قبلونکى الله تعـالىٰ ته معلوم دى
(٣١) وَلِلَّهِ مَا فِي السَّـــــــمَاوَاتِ دليل عقلى دتصرف دالله تعـالىٰ چه مالک او خـالق الله تعـالىٰ د په (٣٢) هُـوَ أَعْلَمُ بِكُمْ ســره دبل دليل چه عالم بکل شيئ هوالله تعـالىٰ چه الله تعـالىٰ هم الله تعالىٰ د په مينځ کښې ليجزى سره تخويف او بشارت او حکمت دقيامت چه قيامت به راځى ځکه خالق الله تعالىٰ د او عالم الله تعــالىٰ د ځکه چه ددغ غلطو عقيدو والا چه تير شو چه دوی ته بدل ملاؤ شى او چه کومو دد نه خـــان بچ کـــړ د او نيک اعمال ئ کړی دى نو هغـوی له بدله نيکه ملاؤ شىاو چه خـالق مالک او عـالم الله تعـالىٰ د نو څنګه تاسو نيکانو بنديانو او فرشتو ته الهه وايئ

**(۳۳) أَفَـرَأَيْتَ الَّذِي تَـوَلَّى زجر په انکـار دقـرآن کریم باند چه دوی دد وج نه انکار دمسائلو نه کوی چه قرآن کریم نه مـنی او څـه یو خبـاثت ئ خو ند **
(۳۶) أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ ســـره دلیل نقلی د انبیـــائ ســابقینو نه دا دلیل نقلی تر (۴۲) پــور د ځکه دا ټول مضمون دصحف ابراهیم ۃ نــد چه روســتو والمؤتفکة اهــویٰ ځکه قــوم لــوط دابــراهیم علیه السلام نه روستو وو نو هغه څنګه صحف ابراهیم کښې وو ددلیل نقلی حآصل دا چه ټــول صــحفو کښې دا مضـمون وو چه بغـیر دتوحید او ایمـان نه نجات نشـته د او دبل چا ایمـان نه کـافی کیږی نو ایمان راوړئ
وَأنه هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى نه تر رَبُّ الشِّـعْرَى (۴۹) پــور دلائل په الــوهیت دالله تعـالیٰ چه دا هر څــه کونک الله تعالیٰ د نو څنګه به بل څوک ســفارش اوکــــړی او اله به شی نه نیکـــــان بنــــدیان او نه فرشـــت او رب الشــعرئ ســره رد په مشــرکین بــالکواکب هم شو ورســـره اثبــات دقیــامت هم اوشو
**(۵۰) وَأَنه أَهْلَكَ دد ځـائ نه تخویف دنیـوی چه چا دغه مقاصد توحیـــد، رســـالت او کتـــاب او آخرت ندی منلی نو څنګه تبـاه شـوی څلـور نمـون زکر کــوید(۵۶) پــور ورســـره تــرغیب چه الله تعـالیٰ دومـره خـبرکړئ نو څنګه انکـار کـوئ دد داعی اومنئ **
هَذَا نَذِيرٌ صداقت دنـبی علیه السـلام چه لکه دنورو هم نبی د نو امنئ ګنی تباه به شئ
(۵۷) أَزِفَتِ الْآزِفة اثبـــات دآخــــرت او تزهید من الدنیا چِه آخـرت رانـزد د نو په دنیا مسـتیږئ مه لکه دمخکښې کــافرو او غفلت مه کــوئ او تیــار اوکړئ هغه تیار څه د نو هغه داد چه

(۶۲) فَاسْجُدُوا لِلَّهِ توحید باند ختم دسورة الهه باطله پریــــږدئ او مقاصد اومـــــنئ دیو الله تعالیٰ عبادت کوئ دغیر نه
حاصل دسورة
دپیغمبرۖ دصداقت نخ خکاره موجود دی نو هغه چه کوم دعوت درکوی نو اومنئ نیکان بندیان عاجزان او فرشت نو دګمان او خواهش په اتباع کښې د عاجزانو ته الهه مه وایئ راشئ دقرآن اتباع اوکړئ او ایمان راوړئ دا مسئله صاف ده ګنی تباه به شئ آخرت راڑوان د نو تیار ورله اوکړئ
امتیازات
(۱) والنجم اذا هویٰ (۲) ثم دنا فتدلّی فکان قاب (۳) واقعه دمعراج
(۴) عجز دفرشتو (۵) مضمون دصحیفو مخکښو (۶) ازفت الأزفة
تمت سورة النجم بعون رافع الحزن والالم وذاهب الغم والهمّ ، فیا رافع الغمّ وکاشف الهمّ و دافع الحزن والالم اذهب عنی الم الفراق وغم الهجران وحزن القلب والهمّ بفضلک وکرمک اخرجنی من السجن واصحابی یا رافع المشکلات ودافع السیئات نجنی من القوم الظلمین
۲۵ ذیقعده ۱۴۳۳ هج یوم الخمیس ۱۱ اکتوبر ۲۰۱۲ ء ۳۹ : ۱۰ صبح
تکلّمت البارحة بالهاتف مع الوالدة فالیوم حزنی شدید فالی الله المشتکیٰ و الیه اشکوبثي وحزنی وافوض امری الیه وهو بصیر بالعباد

شپږم باب د څلورمي حصي

دســـورة القمر نه دڅلـــورمې حصې شپږم بـــاب شروع کيږی په ديکښې نفی دشرک فی البرکات په مخکښې باب کښې اثبات دقيامت وو او ذکر د توحيد او نفی دشــرک اعتقــادی وی نو د بــاب کښې نفی دشــــــرک فعی چه خيرونه او برکتونه غورځــونک الله تعــالیٰ د يعــنی قيــامت کښې کاميابی پــد ده چه د دواړو مشــرکينو نه بائيکـاټ اوکـــړ او توحيد اومـــن نو په ســـورة القمر کښې وائی چه " ان کل شيئ خلقناه بقدر " چه هر څـــيز په اندازه ما پيدا کړ د نو څوک ئ کمول زيـــاتول نشی او برکت نشی غورځول او په سورة الرحمٰن کښې پر تفريع کويچه " تبـــارک اسم ربک " خـــير او بـــرکت دالله تعـــالیٰ کـــار د او په ســـورة الواقعه کښې وائی چه " فســـبّح " دنـــورو برکتيـــانو نه انکار اوکړه او پديکښې دا در سورتونه دی

سورة القمر

سـورة القمر مکی سـورة د په نـزول کښې اووه دیرشم (۳۷) نمبر د پس دسورة الطارق نه نـازل شـو د او په تـرتیب دسـورتونو کښې څلـور پنځوستم (۵۴) نمبر د پس دسورة النجم نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هرکله چه په مخکښې سـورة کښې نفی دشرک اعتقادی اوشـوه نو پـد سـورة کښې نفی دشـرک فعلی کـوی چه دادویم قسم دشـرک وو چه باب درد دشرک تام شی

دویمه وجه : په مخکښې سورة کښې څلـور نمـون دتخویف دنیوی ذکر کـړ و نو دلته دهغ وضـاحت چه هغه ئ څنګه هلاک کړی وو

دریمه وجه : په مخکښې سـورة کښې اثبـات درسـالت وو نو پـد سـورة کښې تسـلی ده چه " فتولّ عنه م یوم یدع الداع"

څلورمه وجه : په مخکښې سورة کښې اووئیل چه ازفت الأزفة نـود سـورة کښې تـروی چه " اقتربت السـاعة " او داهم وائی چه منکرینو دآخت لکه چه شرک دظن او دخوهش تـابع وو نو دآخـرت په باره کښې هم دخواهش تابع دی

پنځمه وجه : په مخکښې سـورة کښې داثبـات درسالت دپـاره یو شـاهد ذکر کـړو نو دلته معجـزه ذکر کوی په اثبات درسالت باند دانشقاق القمر

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مضـمون او دعـوی دسـورة " انّاکل شیئ خلقنا بقـدر " (۴۹)کښې چه الله تعـالیٰ هر څیز په اندازه پیـاکړ د نو د کښې څـوک زیـادت نشی کول

خلاصه دسورة

دابتداء نه تر ۳ پـور اثبـات دقیـامت او ۴،۵ کښې ترغیب او صفت دقرآن او ۶ کښې تسلی نبی علیه

السـلام ته او فريـاد دكـافرو تر ٨ پـور بيا پنځـه نمون دتخويف دنيوى چه د كـافر دِ هم فريـادكړ دد ٩ نه تر ٤٢ پـــــور او په مينځ كښې بيا بيا ترغيب الى القرآن چه نصيحت له آسان شو د او پديكښې بـــركت او نجـــات د او دد مكـــذبينو له عذاب د لكه ٤٢ كښې بيا زجرونه دى او ٤٩ كښې دعــوى دســورة ده چه دغه خلق خلاصــول نشى كول نو ول رامدد كـوى بيا بشـارت متقيـانو ته ابتــداء او انتهــاء د ســورت په اثبــات دقيــامت او بشارت

مقاصدالايات وتناسبها

(١) اقْتَـرَبَتِ السَّـاعة تر دريم آيت مسـتقرّ (٣(پور اثبات دقيامتچه دنبى عليه السلام راتلل دا دقيامت نخه ده او دهغه دصداقت معجزه

وَكَـــذَّبُوا ســـره زجر چه دوى ســـره دد نه تكـذيب كـوى او لكه چه شـرک كښې دخواهشـاتو اتباع كوله نو دغه شان دقيامت په خـبره كښې هم دخواهش تابع دى

(٤) وَلَقَـــدْ جَـــاءَهُمْ دوو ايتونو كښې مقـــام دقــرآن چه داس زبردست كتــاب بــاوجود هم دوى انكار كوى او تكذيب كـوى او شـرک فعلى كـوى نو مكذبينو له څه ش فائده نه كوى

(٦) فَتَــوَلَّ عَنه مْ تســلى چه ددوى انكــار ته توجه مه كوه او مخ تر واړوه او ورپس دكـافرانو حال او جـزع فـزع په قيـامت كښې اوس دِ اومـنى ګنى ارمان به كوى او دِ ګورى چه چا تكذيب كړ د نو هغـوى سـره ماڅـه كـړى نو كه دوى هم دد قـرآن او د سـورة تكـذيب كـوى نو دا حـال به ئ شى

(٩) كَـــذَّبَتْ قَبْلَهُمْ دد نه نمـــون دهلاكت دمكذّبينو ذكر كوى پنځه چه اوګوره څه حال ئ شو او هر يو ســره تــرغيب الى القــرآن دلته " ولقد

يسّرنا القرآن " سره ذکر کویی چه دادنصـیحت دپاره آسان نجات او خلاصون دد په مســئله کښې چه څوک دآسمانی مشن خلاف کوی نو تباه شــوی دی لکه ۴۲ کښې وائی چه " کذّبوا بایاتنا " نو دا سبب دهلاکت د نو راش دا قرآن سبب دنجات او برکت د اومنئ او نصیحت تر واخلئ
کَــذَّبَتْ قَبْلَهُمْ دد نه تر عَــذَابِي وَنُــذُرِ (١٨) پور اوله نمونه دقوم نوح چه دتکذیب څنګه انجام شو نو راشئ نصیحت دقرآن نه واخلئ او ځان پر دعذاب نه بچ کړئ
(١٩) إِنَّا أَرْسَـلْنَا عَلَيْهِمْ دد نه تر مُـدَّكِرٍ (٢٢) پور دویمه نمونه دتکذیب دعادیانو چه څه ورسره اوشو او دعوت قرآن ته چه اومنئ چه بچ شئ
(٣٣) كَذَّبَتْ ثَمُودُ دد نه تر فَهَلْ مِنْ مُــدَّكِرٍ (٣٢) پـــور دریمه نمونه چه دثمودیـــانو انجــــام اوګورئ دتکذیب او دقرآن نه دنصیحت دعوت
(٣٣(كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ نه تر فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ (۴۰) پور څلورمه نمونه او دعوت د قوم لوط
(۴۱) وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ نه تر عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ (۴۲) پور پنځمه نمونه دفرعونیانو
(۴۳) أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ زجر چه دوی نه منی نو ول دا کفّار داقـوام سـابقه نه څـه خه دی یا دوی سره څه برأت نامه ده؟ یا دوی څه مستقل جماعت د چه دالله نه به بدله واخلی او مقابله به اوکړی
(۴۶) بَلِ السَّاعة تخویف اخروی داخیالات دِ ختم کـــړی وخت ئ د هلاکت راروان د تر (۴۸) پور
(۴۹) إِنَّا كُـلَّ شَـيْءٍ دعـوی دسـورة ئ پــر تفریع کړه چه کله نور څـوک خلاصـول نشی کـول دهغـوی لاس کښې خــیر او بــرکت نشــته د ځکه هرڅـیز الله تعـالیٰ پیـداکړ په انـدازه دالله تعـالیٰ

دانـداز خـوک زيـادت نشی کـول نو دوی تاسو له خلاص نشی درکول

(۵۰) وَمَا أَمْرُنَا اثبات دقيامت په خپل هلاکت کښې چه دد مسـئل نه انکـار کـوی نو شک د نه کوی دغه شان چه داغلطه عقيـده وه نو نـور هم تباه شوی دی

(۵۲) وَكُلُّ شَيْءٍ دا هم دتخويف حصه ده چه اعمـــال ئ الله تعـــالیٰ دثبـــوت دپـــاره ليکلی دی خلاصيد نشی

(۵۴) إِنَّ الْمُتَّقِينَ بشـــارت چه چا دشـــرک فعلی نه ځـان بچ کــړو داس خوشــحالی به ورته ملاؤ شی

حاصل دسورة

چه قيـامت راروان د نو دقـرآن بين شـو مسـئله چه خــير او بــرکت الله تعـالیٰ په لاس کښې د دا اومنئ تکذيب او انکار مه کـوئ چه چا تکـزيب کـړ وو نو دنيا ئ هم تباه شوه او آخرت کښې هم تباه او فريادونه کـوی او چه چا اومنله نو دالله تعـالیٰ ميلمانه به شی نو دقــرآن د نجــات او خلاصــون کتاب د نو نصيحت تر واخلئ او اومنئ

امتيازات

(۱) معجــزه د شــقّ القمر (۲) دعــذابونو ذکر په ناشـــنا طريقه (۳) ولقد يسّـــرنا القـــرآن (۴) اکفّارکم خير من (۵) فی مقعد صدق عند تمت ســورة القمر بعــون مالک الابيض والاســود والاحمر

سورة الرحمٰن

سورة الرحمٰن مدنی سورة د په نزول کښې اووه نوی (۹۷) نمبر د پس دسورة الرعد نه نازل شو د او په ترتیب دسـورتونو کښې پنځـه پنځوسـتم (۵۵) نمبر د پس دسورة القمر نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې سورة کښې اوو چه " انا کل شیئ خلقناه بقدر" نو د سـورة کښې ددغ خـبر وضاحت کوی په دلائل عقلیو سره

دویمه وجه : په سـورة القمر کښې اوو چه " اناکل سیئ خلقنـاه بقـدر " خـالق یم او په انـدازه دهر څیز نو سـورة الـرحمٰن پـر تفریع کـوی چه " تبرک اسم " چه برکت غورځونک هم ځه یم

دریمه وجه : په سـورة القمر کښې ذکر دتخویف دنیوی وو نو پد سورت کښې ذکر دتخویف اخروی د

څلورمه وجه : په سـورة القمر کښې بشـارت وو اجمـالاً په لنـډه په آخـره کښې نو د سـورة کښې دهغ تفصیل کوی

دعوی دسورة

دسـورة مرکـزی مسـئله او مضـمون هغه " تـبرک اسم ربک ذی الجلال والاکـرام " چه په آخر آیت کښې ذکر ده چه دخیر او برکت غورځونک ددنیا او دآخرت هغه یو الله د

خلاصه دسورة

ابتـداء دسـورة نه تـرغیب الی القـرآن چه دالله تعالیٰ دخیر او برکت دپـاره نـازل کـړ د بیا در رکـوع او در مسـئل دی اوله رکـوع کښې ادلة العقلیه او دا دولس دلائل دی په بـرکت چه خـالق الله تعالیٰ د نو خیر بـرکت غورځـونک الله تعـالیٰ

د دهغ نه روســتو دويمه ركــوع كښې تخويف اخروى ذكر كوى چه چا دد دلائلو نه انكـار اوكـړو او دقــرآن نه نو تبــاه به شى دســورة القمر تتم شوه هلته دنيوى دلته اخـروى دريمه ركـوع كښې بشــارت ذكر كــوى چه چا دقــرآن دلائل اومنل نو هغوى ته خوشحالئ آخر دسورة مربــوط د دقمر ســره او آخر كښې دعــوى دســورة چه دتفريع په سورت د چه دلائل د مسئل له وو تخويف هم د له او بشارت هم پد وو

مقاصدالايات وتناسبها

(١) الــرَّحْمَنُ تر ځلــورم آيت پــور تــرغيب الى القــرآن چه مهربانه بادشــاه لــوئ مهربـــان، راليږل دپورته نه قــرآن او دلانــد پيــدا كــړ د انسان، او وركړ د ده له د طاقت دپوه دقــرآن نو راشه ځان پوهه كړه په د قرآن او منه مسـئله دبركت دمهربان

(٥(الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ اوس نــور دلائل دبــركت ذكر كـــوى تر آخر تر ركـــوع پـــور چه هر كله دا كارونه كـــونك الله تعـــالىٰ د نو خـــير او بـــركت غورځونك هم الله تعالىٰ د

أَلَّا تَطْغَـوْا فِي الْمِـيزَانِ دا مينځ كښې تــرغيب او تمثيل چه په حسى تله كښې زيـــــــات كمې مه كوئ دا په څو طريقو وى چه تله كښې څه اوكړى او يا لاس كوږكړى يا څــه بل څــه تــدبير اوكــړى نو لكه چه د كښې كمې زيـات منع د نو عقل هم يو تول د نو دعقل په تله باند لږامور په عـدل او په انصاف سره اوتله نو فيصله به اوكړئ چه ده كــوم ذات دا افعـــال او دا كارونه وى چه كــوم دلته ذكر دى نو دهغه نه علاوه بل څــوک بركــات دهنــده او مالک دخيرونو نشته د

فَبِــــأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَـــذِّبَانِ دا مينځ كښې بيا بيا راوړى چه تاسو مسـئله دبـركت نه مـنئ نو دكـوم

كـــوم نعمت بـــاره كښې به دا وايئ چه دا بل چا راکړې او دا بل چا راکړې دې؟ هر نعمت دالله تعالیٰ دطرفنه دې نو تاسو دهغه دبرکت مسـئله اومـنئ دلائلو کښې راوړل خو ظـــاهر شو او جنت بـــاب کښې راوړل هم ظــاهر شو نو ددوزخ بــاب کښې ددې څه مناسبت دې ؟ نو ددې مسـئلې منکر دوزخ ته غورځـــــول هم نعمت دې او بل ځکه چه د دوزخ نه خــبرول او دهغې د احوالو نه خــبرول يو نعمت دې چه چچ دې الله خبروی چه دمسـئلې دبـرکت منکر به دا سـزا وی نو ځـان سم کـړه صـبا به ارمـان کـوې وخت به تير وی.

(۲۶) كُـلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَـانٍ ، دا تمهيد تخويف ته چه دا دنيا به ختميږی او فنـــاء کیږی به او بل دتـــيرو دلائلو نتيجه چه دا ټـــول دفنـــاء شو نو څنګه خـــير اوبرکت هغه دوی اچوی ، دوئ دخير اوبرکت مالک هغه ذات دې چه هغه د فنـــاء نه پـــاک دې او ټـــول مخلوق هر څه دهغه نه غواړی او هغه ورله هرڅـه ورکوی، نو تاسو دهغه نه خير او برکت اوغواړئ. تر (۲۹) پورې.

(۳۱) سَـــــــــنَفْرُغُ لَكُمْ ،،،، اوس ددې نه تر (۴۵) پورې تخويف اخـروی چه ددې دلائلو نه منكر دهغه انجام به داشی ، دوی دهر دلیل نه انکـار کـوی نو ځکه ورپسې " فبایّ الاء ،،، " راوړی.

(۴۶) وَلِمَنْ خَــافَ مَقَــامَ ،،،، اوس ددې ځـــائې نه بشــارت زکر کــوی تفصــيلی تر آخر تر ســورة او مسئله دتبرک پرې تفريع کــوی او مينځ کښې وائی " هل جزاء ،،،، " (۶۰(کښې دتوحيد دا بدله شوله چه نجات ورته ملاؤ شو.

(۷۸) تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ،،،، دعوی دسورة چه دلائل هم ددې مسـئلې دپـاره وو او تخويف هم ددې دمنكر دپاره وو او بشارت هم ددې مسـئلې دمنونکو دپـاره

دې نو راشئ ددې مسئلې تسليم اوکړئ، چه کامياب شئ او د دوزخ نه بچ شئ۔
حاصل دسورة
مهربـان ذات قـرآن راليږلې دې او دپـوهې طـاقت ورکـړې دې نو راشئ ددې قـرآن بيـان شـوی دلائل دعقل په تله اوتلئ نو دا فيصله به اوکړئ چه دخير اوبرکت مالک صرف الله تعالیٰ دې ۔ ځکه هغه ذات بـاقی دې او نـور مخلـوق بانـدې فنـاء راځی نوهغه دخير او برکت مالک کيلې نشی نو دا اومـنئ کچرته اومو نه منله نو دوزخ به مو ځـــائې شی او چه مو اومنله نو جنت او بشـــارتونه خوشـــحالئ ځکه د خائسته عقيده چه " تبرک اسم " ده دهغې نتيجه او بدله هم خائسته وی۔
امتيازات
(۱) الّا تطغـوا فی المـيزان ۔ (۲) فبـایّ الاء ربکمّا تکذبٰن۔
(۳) دتخويف ناشنا انداز۔ (۴) دبشارت انداز ناشنا۔
(۵) هل جزاء الاحسان الّا الاحسان۔
تمت سورة الرحمٰن بعون الملک المنّـان الـذی هـو خـالق الانس ولجـانّ، المـنزل للقـراٰن فيا من هـو الرحمٰن والمنّـان، امنن علی عبـدک بـالغفران، من الـذنوب کلهـا لانه انسـان۔ واخرجـه من السـجن بفضلک وکرمک لانه خفيف القلب واللسـان وانت الرّحمٰن۔
۲۵ ذيقعـــده ۱۴۳۳ هج ۲۳ : ۱۲ ء ظهر ۔ مينګـــوره جيل۔

سورة الواقعه
سورة الواقعه مکی سـورة د پە نـزول کښې شپږ څلویښتم (۴۶) سورة د پس دسورة طـٰهٰ نه نـازل شـــو د او پە تـــــرتیب دســـــورتونو کښې شپږپنځوستم(۵۶) سـورة د پس دسـورة الـرحمٰن نه
مناسبت دمخکښې سورة سره
اوله وجه : هرکله چه پە سورة الرحمٰن کښې اوو چه " تـبرک اسم " نـود سـورت کښې وائی چه " فســبّح باسم " تفریع پــر کــوی چه الله تعــالیٰ وغیره او شریک نه منزه اوګڼړئ یعنی بل شریک فی البرکات نشته د
دویمه وجه : پە مخکښې ســـورة کښې دلائل ذکر وو نو د ســـورة کښې تنویع و تقســـیم د دلائلو کوی
دریمه وجه : چه پە سورة الرحمٰن کښې تخویف او بشارت وو نو دلته دهغ تتمه ذکر کوی
څلورمه وجه : پە ســــــورة القمر کښې و " ان المتقین فی جنت ونه ر " نو پە ســـورة الـــرحمٰن کښې بشارت نو پد سورة کښې تقسیم دمتقیانو کوی
پنځمه وجه : پە سـورة القمر کښې تخویف دنیـوی پە الـــرحمٰن کښې اخـــروی نو پە ســـورة الواقعه کښې ســبب دهغ ذکر کــوی چه " کــانوا یصــرّون علی الحنث العظیم " چه شرک به ئ کولو
دعوی دسورة
دسـورة مرکـزی مسـئله او دعـوی " فسـبّح باسم ربک العظیم " چه الله تعــالیٰ مـــنزه دشـــرکاء نه اوګڼړئ چه بل څوک شـریک پە بـرکت کښې نشـته د

خلاصه دسورة
ابتداء نه تر ۵ آیت پورې دقیـامت او دهغې علامـات بیا اصـــناف دخلقو درې قســـمه بیا د متقیـــانو ته تفصیلی بشـارتونو دوو ډلو ته تر ۴۰ پـورې،د ۴۱ نه تر ۵۶ پورې تفصیل تخویف او اسباب دعذاب ۴۵،۴۶ ،۴۷ کښې ، د ۵۷ نه دلائل عقلیه دتوحید او په هغې تفریع دتوحید تر ۷۴ ورې بیا شــــاهد دعقل په قــرآن بانــدې او تــرغیب قــرآن ته او آخر ســورة مربـوط داول سـره په تخویف کښې اضـافو کښې او ختم دسورت په دعـوی چه دې له سـورت چلـولې شوې وو.
مقاصدالایات وتناسبها
(۱) إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعة ․․․․ ددې ځائې نه تر منبثاً (۶) پورې اثبات دقیامت او دهغې علامات ذکر کــوی یعنی دقیامت په راتلو کښې شک نشته او غټې نخې ئې دادی.
(۷) وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثة ، انقســـــــــام دخلقو دوو قســـمونو ته او دمتقیـــانو دو قســـمونو ته ټـــول قسمونه دخلقو دری شو د (۱۰) پورې.
(۱۱) أولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ، نه اوس تفصـیل ددغې ډلو په طریقه د لف نشر غـــیر مـــرتب ســـره ، اول دمقربینو او سابقینو احوال دآخرت ذکر کـوی.لس احوال
(۱) الْمُقَرَّبُونَ (۲) فِي جَنَّاتِ (۳) ثُلة (۴) عَلَى سُرُرٍ (۵) يَطُوفُ عَلَيْهِمْ (۶) بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ
(۷) وَفَاكِهَةٍ (۸) وَلَحْمِ طَيْـرٍ (۹) وَحُـورٌ عِينٌ (۱۰) لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا
(۲۷) وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ ․․․․ ددې ځـائې نه داصـحاب الیمین تفصیل او د هغوی اته احـوال د آخـرت ذکر کوی.
(۱) فِي سِدْرٍ مَخْضُـودٍ (۲) وَطَلْحٍ مَنْضُـودٍ (۳) وَظِـلٍّ مَمْدُودٍ (۴) وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ (۵) وَفَاكِهَـةٍ كَثِـيرَةٍ (۶) لَا

مَقْطُوعة وَلَا مَمْنُوعة (٧) وَفُـــرُشٍ مَرْفُوعة (٨) إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً
(٤١) وَأَصْحَابُ الشِّـمَالِ دد ځـائ نه دريمي ډل تفصيل چه هغه اصحاب الشـمال دی دهغـوی احــوال دآخــرت ذکر کــوی اول شپږ ذکر کــوی بیا مینځ کښې زجر په انکار دآخرت او بیا در نور ذکر کوی ټول نه ه احوال ذکر کوی
(١) فِي سَمُومٍ (٢(وَظِلٍّ)٣(لَا بَـارِدٍ (٤) لَآكِلُـونَ (٥) فَمَـالِئُونَ (٦) فَشَـارِبُونَ (٧) فَشَـارِبُونَ شُـرْبَ الْهِيمِ (٨) هَذَا نُزُلُهُمْ دا حوال دی
(٤٥) إِنه مْ كَانُوا قَبْـلَ دد نه تر الْمُكَـذِّبُونَ (٥١) پـــــور ددوی د جرمونو فهرست د چه دائ سـبب وو د عـذاب چه تـراف فی الـدنیا او شـرک باند کلکیدل او انکار دآخرت نه
(٥٧) نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ دد ځـائ نه تر (٧٣) آیت پور ذکر د ادلّو دتوحید د څلور دلائل ذکر کــوی او هر یو دلیل سره " أَفَرَأَيْتُمْ " سره خبردار ورکوی چه خبره خو بالکل ظـاهره ده خو ضـدیان خلق نه منی اول دلیل د (٦٢) پور د
دویم دلیل د أَفَــرَأَيْتُمْ (٦٣) نه تر محرومــون (٦٧) پور
دریم دلیل د أَفَـــــرَأَيْتُمْ المـــــاء (٦٨) نه تر تشکرون (٧٠) پور
څلورم دلیل د أَفَرَأَيْتُمْ النار (٧١) نه تر للمقـوین (٧٣) پور
(٧٦(فَسَــبِّحْ دعــوی دتوحید تفریع په دلائلو چه هرکله دغه کارونه او برکتونه غورځـــونک یو الله تعالیٰ د نو هغه دشـرکاؤ نه مـنزه اوګـنړه او دا اوایه چه هغه ســره څــوک شــریک او حصه دار نشته د
(٧٥) فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِـعِ النُّجُـومِ دا شـاهد عقلی په صـداقت دقــرآن چه دا مضـمون بالکل حق د

چه کوم بیان شو ځکه دستورو پریوتل دا دقرآن په حقـانیت ګـواهی کـوی ۔ چه دوئ دا شـیطانان ولې اولی ځکه دقـــرآن دلارې حفـــاظت کـــوی۔ او وَإِنه لَقَسَـمٌ دا به دې شـاهد ته اشـاره شی چه دالـوئ شاهد دی او إِنه لَقُـرْآنٌ كَـرِيمٌ به جـواب قسم شی چه دا مواقع النجوم پـدې شـاهد دی مواقع النجـوم کښې نور۔ هم معنی دی۔یا دا شاهد دی۔ په قیـامت بانــدې چه دا توحید او مـــنئ قیـــامت دراتلو دی او خامخواه به اځی۔ چه قیـامت حق دی ځکه سـتوری فنا کیږی نو نور ځیزونه به هم فنا کیږی۔
وَإِنه لَقَسَمٌ ... دا دعوی دتوحید ته اشـاره ده چه دا ډیره لویه دعوی ده۔ څه معمولی ځیز نه دی۔
إِنه لَقُـرْآنٌ كَـرِيمٌ .... توصـیف دقـرآن کـریم چه دقرآن مقام ذکر کوی نو تر رب العٰلمین (۸۳) پورې دقرآن مقام سره به دمسئلې مقام معلوم شی چه دا دومره غټ کتاب په حواله کیږی۔
(۸۱) أَفَبِهَـذَا الْحَـدِيثِ .... زجر په اعـراض دکتـاب باندې۔ چه ددومره زبردست صـفتونو والا کتـاب بیا هم ستاسو شک او تکذیب مو خپل مشن جوړ کـړې دی۔
(۸۳) فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ... نه تر صَـادِقِينَ (۸۷) پورې زجر په انکـار دقیـامت بانـدې چه که تاسو دقیامت باره کښې رشـتیا وایئ چه دا نشـتې نو چه کله روح مو تـالو ته اورسی نو واپس کـوی ئې ولې نه ۔
(۸۸) فَأَمَّا إِنْ كَـــانَ .... نه تر حَـــقُّ الْيَقِينِ (۹۵) پــــورې ذکر دفرقو ثلاثو چه روح اوځی نو نو دریو کښې به یو کښې وی چه کـــومې په سر دســـورت کښې ذکر وې خو په طریقه د لف نشر غـیر مـرتب سره۔
(۹۶) فَسَـــبِّحْ .... دعـــوی دســـورة په آخر کښې دوبـــاره چه دا دکامیـــابئ ســـبب دی او دا خلق چه

كاميـــــاب او ناكـــــام جـــــوړيږى نو ددې د وجې نه جوړيږى،نو راشئ او دا دعوى اومنئ۔
حاصل دسورة
قيـــــــــامت حق دراتلو دې او په هغې به دخلقو درې قسـمه جـوړ شى ، دوه كاميـابو يو دناكـامو دټولو تفصـيل واورئ ، دا دمسـئلې دتوحيد او رد دشـرك فى الـبركت دوجې مه چا منلې وه او چا نه وه منلې نو دا مسـئله خو بالكل واضـحه ده خو ضـديان ضد كـــوى او زبردست كتـــاب په حواله كيږى نو دلائل ،موجـود دى او كتـاب هم زبردست نو اومـنئ چه " فسبّح باسم ربّك "
امتيازات
(١) علامـــات دقيـــامت ، (٢) انقســـام دخلقو او دهغوئ احوال۔
(٣) ظلـــور دلائل په ناشـــنا طـــرز۔(۴(فلا قسم بمواقع النجوم۔
(۵) لايمسه الا المطهرّون۔
تمت سورة الواقعه بعون الله الـذى لا تخفىٰ عليـه خافية ۔
٢۵ ذيقعده ١۴٣٣ هج ٠٧ : ٠٣ ظهر ، يوم الخميس
كارساز ما بسازد كار ما فكر ما دركار ما آزار ما

اووم باب دځلورمې حصې دقرآن
دد ځائ نه تر سورة التحريم تر ختم پور دځلورمې حصې څلورم باب د او پديکښې لس سورتونه دی دد باب دعوی ترغيب الی القتال والانفاق ده او چه دد دواړو کښې څوک سستی کوی نو هغوی ته زجرونه ورکوی يعنی چه کله مسئله بالکل صاف بيان شوی اوس هم نه منی نو جهاد ورسره اوکړه او دجهاد دپاره مال لګولوضرورت وی نو مال اولګوئ خلاصه دد باب داده چه په سورة الحديد کښې ترغيب الی الانفاق والقتال سره دزجر نه بخلاؤ ته او متکاسلينو ته جهادکښې او مسئله دتوحيد چه دهغ دپاره جهاد او انفاق وو او په سورة المجادله کښې ترغيب قتال ته سره دزجرونو نه مومنانو ته او په سورة الحشر کښې زجر منافقينو ته او په سورة الممتحنه کښې زجر مومنانو ته دهغوی په افعالو او په سورة الصف کښې زجر مومنانو ته په اقوالو باند او دسورة الجمعه نه مضمون بدل شو تر تحريم پور ترغيب انفاق ته په سورة المنافقون کښې زجر منافقانو ته چه دوی خرڇ نه کوی او مومنانو ته او په سورة التغابن کښې اعادة دتوحيد سره دقتال او انفاق نه او په طلاق کښې ذکر دامور انتظاميه او توحيد په عکس دتغابن او په سورة التحريم کښې خلاصه دتيرو مضامينو
نو مبداء دمضمون هغه سورة الحديد شو او منتهیٰ دد هغه سورة التحريم شو په اولنو څلورو سورتونو کښې به هر دويم سورة په تسبيح شروع کيږی اشاره ده چه اصل مسئله نفی دشرک ده دا امور ذهن نه اونه ځی دسورة الصف

سرکښي سبّح او جمعه کښي يسبّح فوراً ده فصل هم نشته او صيغه بدله شوه اشاره ده چه مضمون بدل شو چه ترغيب الى الانفاق شروع شو

سورة الحديد

سورة الحديد مدنی سورة دے په نزول کښې ثلـور نـوی(۹۴) نمـبر دے پس دسـورة الزلـزال نه نـازل شـــوے دے او په تـــرتیب دســـورتونو کښې اووه پنځوستم (۵۷) نمبر دے پس دسورة الواقعه نه ۔

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هرکله چه مخکښې نفی دشـــرک فی البرکات اوشو ۔ مسئله دتوحید کامل طریقے سـره بیـان شـوه۔ نو اوس تـرغیب الی القتـال چه اوس هم نه مـــنی نو جنګ ورســـره اوکـــړه ا زجر متکاسـلینو ه چه دے کښې سسـتی کـوی۔ دا عـام طریقه دقـــرآن ده چه مســـئله پاکه ثابته شی نو دجهاد حکم کوی۔

دویمه وجه : په آخر دســـــورة الواقعه کښې حکم دتسبیح چه فسبّح نو ددے سورة په اول کښې سبّح لله چه دآخر د واقعے سره مربوط شی۔

دریمه وجه : په آخر دســـــورة الواقعه کښې نفی دشرک فی البرکة وه چه خیر او بـرکت غورځـونکے هغه صرف الله تعالیٰ دے نو دے سورة کښې ترغیب الی الانفاق چه انفـاق اوکـرئ چه الله تعـالیٰ درله برکت درکړی مال کښې درله برکت اوغورځوی۔

خلاصه دسورة

مختصــره خلاصه ابتــداء نه توحید او په هغے دلائل عقلیه ذکر کوی۔ بیا تـرغیب الی الانفـاق بـالوجوه الخمسة ، په پنځووجوهو بانـدے تـرغیب انفـاق ته۔ مینځ مینځ کښې زواجر، تخویفات او بشـارتونه او بیا ترغیب الی القتال چه انفاق دقتال دپاره وو۔

تقسیم دسـورة : سـورة منقسم دے دوو حصو ته ۔ اوله حصه دابتـداء دسـورة نه تر ۲۴ آیت پـورے ده۔ داول نه مسـئله دتوحید او په هغے دلائل ذکر کـوی عقلیه د۶ آیت پورےے بیا ترغیب الی الانفاق دے د ۷

نه تر ۲۴ پور او دترغیب دپاره پنځه وجوهات ذکر کوی ، ۷ ، ۱۰ ، ۱۱ ، ۲۰ ، ۲۲ تفصیل به راشی مینځ مینځ کښې زجرونه دی نه خرچ کونکو ته او بشارتونه خرچ کونکو ته دی
دویمه حصه دسورة د ۲۵ لقد ارسلنا نه تر آخره پور پدیکښې ترغیب الی الجهاد او زجر هغه چاته چه هغوی جهاد پریخودلو او رهبانیت ئ اختیار کړو او ترغیب ورکوی مومنانو ته
مقاصدالایات وتناسبها
(۱) سَبَّحَ لِلَّهِ دد نه تر ۲۴ آیت پور اوله حصه دسورة پدیکښې مسئله دتوحید او ترغیب الی الانفاق په پنځو وجوهو سره او زجرونه او بشارتونه دی
سَبَّحَ لِلَّهِ مسئله دتوحید اول بطور تمهید ذکر کوی چه دد د خاطر نه انفاق او جهاد کیدل
(۲) لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ دد ځائ نه تر عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (۶) پور دلائل عقلیه په توحید ذکر کوی چه کارساز متصرف الله تعالیٰ د دویم خلاق دهر څه الله تعالیٰ د او دریم تدبیر دهرڅه الله تعالیٰ کوی او څلورم چه عالم په هرڅه الله تعالیٰ د دا دڅلو دلائلو حاصل د
(۷) آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ دد ځائ نه وجوه خمسه دترغیب الی الانفاق ذکر کوی پد آیت کریمه کښې اوله وجه دپنځو وجوهو نه ده هغه دا چه مال خو دالله تعالیٰ د او ځو ورځو له تالره درکړ د ستا پکښې تصرف د نو چه هغه درته کوم حکم کوی نو هغه اومنئ او دهغه دمرضئ مطابق ئ خرچ کړئ او دا تاسو عهد هم کړ وو چه ستا احکام به منو نو اوس دا حکم دانفاق اومنئ او خرچ اوکړئ تاسو ته ئ اجرملاویږی
یا دسبّح سره اولګوه چه په توحید ایمان راوړئ او دهغ دترقئ دپاره خرچ اوکړئ یا د اٰمِنوا نه

منل داحکامو مراد دی حقیقی معنی نده مراد چه اومنئ احکام او انفقوا به ئ تفسیر شی
(٨) دا ترغیب الی الانفاق د او حاصل ئ تیر شو
(٩) هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ دا هم ترغیب الی الانفاق چه پد آیتونه راغلی دی او تاسو الله تعالیٰ دبخل او دظلمت دشرک وغیره نه اوباسئ نو انفاق اوکړئ انفاق به نور شی ستاسو دپاره
(١٠) وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا دویمه وجه دترغیب الی الانفاق چه د آیت کریمه کښې دویمه وجه د انفاق ذکر کوی چه خرچ اوکړئ اود مخکښې نه لږه ترقی کوی چه دنه خرچ کولو فائده څه ده ځکه آخر ستاسو مرګ د او دا مالونه ستاسو نه پات کیږی هول به درنه پات کیږی نو خرچ کړئ او دا مو وخت د چه وخت دخوشحالو راشی نو هغه وخت دخرچ دومره فائده نشته د لکه چه سخت دوخت څومره اجر د وخت به درنه تیر شی بیا به افسوس کو نو خرچ اوکړه
(١١) مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ دریمه وجه دانفاق دا دهغ نه لږه ترقی چه څه فرض کړه اومو منله چه مال ستا د او تا ځان له ګټل د نو څه د دنیا کښې دقرض په شکل راکړه څه به ئ درله څو چنده زیات کړم د دنیا کښې هم او آخرت کښې هم
(١٢) يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ بشارت اخروی هغه چاته چه هغوی خرچ کوی په لار دالله کښې چه ددوی دا انفاق به دقیامت په ورځ ددوی مخ ته او روستو نور شی او په جنت کښې به همیشه وی
(١٣) يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ نه تر وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (١٥) پور تخویف اخروی دپاره د منافقانو چه دوی به دانفاق دنور نه محروم وی که دمومنانو دتوجه څه مطالبه اوکړی نو دیوال به

مینځ کښې پـــرده شی او منافقـــان به همیشه په عذاب کښې مبتلاء شی
(١٦) أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا ترغیب قبـول دحق ته د آیت کښې مومنانوته حق او په قبلولو دحق د دائم پات کیدلو ترغیب د چه بیان کیږی نو عمل دا نه چه زړونه مو سخت شی
(١٧) اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ دا دمن ذا الذی (١١) سره تعلق لری چه دا دانفاق والو نه زیات ورکول څه بعید نه وی نه ګـور الله تعـالیٰ د یـو دان نه څومره دان پیدا کوی
(١٨) إِنَّ الْمُصَّــــدِّقِينَ نه تر لَهُمْ أَجْــــرُهُمْ وَنُورُهُمْ (١٩) پور بشارت خـرڅ کونکو مومنـانو ته چه داس درجات به ورته نصیب شی
(١٩) وَالَّذِينَ كَفَرُوا دا تخویف چه انکـار کـوی دد آیتونو ن او تکذیب نو دهغوی انجام
(٢٠) اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَـاةُ الـدُّنْيَا تر ذُو الْفَضْـلِ الْعَظِيمِ (٢١) پـــور څلورمه وجه د انفـــاق فی ســبیل الله چه څــه قـــرض هم نه راکـــو نو ددنیـــاحقیقت څـــه د دا خو ددنیا حقیقت چه زینة وتفـــاخر هس لـــوب او تماش دی او ظـــاهری نمـائش حقیقت ئ څـه نشـته نو دد څـه فائـده نشته سوا دد نه چه خرڅ کړ او آخرت پـر ځـان له اوګټ نو راشه هغه ژوند پر ځـان له خائسـته کړه داڅه ب کاره او دهوکه ده او دجنت اعمالو ته تلـوار اوکـړه هغه الله تعـالیٰ داس مومنـانو له تیار کړ د او داس خلقو له ورکوی
(٢٢) مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبة پنځمه وجه دانفـاق فی ســبیل الله تعـالیٰ دا جــواب دوسوس د چه ستاسو زړونو ته شیطان وسوسه غورځــوی چه دا مال مونږ ځکه نه خرڅ کـوو او جمع کـوو ئ چه دا په مصیبت وغـیره کښې پکـار راځی بیمـاری شی تهانه تحصـیل شی بیا به چاته لاس نیـوم جـواب

چه کوم څه تاسو ته د رسیدلو دی نو هغه خامخواه به رارسی هغه په مال وغـیره نه دفع کیږی او چه لیکلی الله دی نو لـــر کـــوی به هم الله تعـــالیٰ تاسو هغه په مال نشئ دفع کول
(۲۳) لِكَيْلَا تَأْسَوْا دا دلیک حکمت ذکر کوی
(۲۴) الَّذِينَ يَبْخَلُونَ زجر بخلاء ته
وَمَنْ يَتَوَلَّ چه پنځه وجوهـات بیـان شو اوس هم " من یتولّ " نو مړ دِ شی په درد دِ سوړ شی جزاء محذوف ده
(۲۵) لَقَدْ أَرْسَـلْنَا رُسُـلَنَا دویمه حصه دسـورة او پد کښې ترغیب الی الجهاد ذکر کوی یعنی چه انفاق دجهاد دترقئ دپاره وو نو جهاد اوکړئ
لَقَدْ أَرْسَـلْنَا تـرغیب الی الجهـاد الله تعـالیٰ انبیـاء رالیږلی وو ورسـره اوسـپنه دد دپـاره چه ظـاهر کـړی چه څـوک دلله تعـالیٰ د رسـولانو او دتوحید خـدمت کـوی او دد دپـاره جهـاد کـوی الله محتاج ند څه قوی او عزیز د
(۲۶) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا دد نه تر وَكَثِـيرٌ مِنه مْ فَاسِقُونَ (۲۷) پـور تـرغیب الی الجهـاد او زجر متکاسلینو ته په جهـاد کښې چه هغـوی رهبـانیت اختیـار کـړو ټـول انبیـاء مـونږ رالیږلی وو بیا مو عیسیٰ علیه السـلام راولیږلو نوځـن دهغه سـره ملګـری شو او هغـوی دالله تعـالیٰ لار کښې جهـاد اوکړو او ځنو تسبیح راواغستل او پیری ئ اختیار کړه اصل پـیری او ملنګی خو داده چه دالله تعـالیٰ په لار کښې د اعلاء کلمة الله تعــالیٰ دپــاره جهــاد کړ و نو جنګ ئ اونه کړو نو د رهبــانیت حق ئ ادا نه کړو نو دالله تعالیٰ رضا ورته ملاؤ نشوه
(۲۸) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ترغیب الی القتال اهل کتابو ته هم چه تاسو و راشی آخری پیغمــبر نو مـــونږ بی جنګیږو نو راشئ جنګ اوکـــړئ چه ډبل اجر ملاؤ شی تر ذُو الْفَضْـــــــلِ الْعَظِيمِ (۲۹)

پور او دلته ئ جهاد ته هم نـــور اووئيل چه داهم به نور شى لكه چه انفاق نور شو

حاصل دسورة

مسئله دتوحيد صاف مسئله ده نو دد دترقئ دپاره مال اولګوئ د مالونو درکړى دى نوخرچ ئ کړئ او پــاتـ کيږى به درنه نو ول نه خـــرچ کـــوئ او ځـــه قـــرض ئ ورکـــړئ چه ډير درکـــړى دنيا بـ حقيقته څيز د نو فائده ئ داده چه آخرت پر اوګټه او که دا غم وى درسره چه مصــيبت وخت کښې به پکــار راشى نو دافضــول ده مــال مقــرر شــو مصــيبت نشى دفع کول نو خه داده چه مال خرچ کړئ دا به درله نور شى او چه چا خــرچ نه کــرو نو نــور پسـ به ارمان کوى مــال دجهــاد دتــرقئ دپــاره نو جهــاد اوکړئ دااصل رهبانيت او ملنګى ده دا ملنګى نه ده چه ګـــوټ کښې کينه پاسئ جنګ اوکـــړئ نو ډبل اجر به درکړى

امتيازات

(١) هـــوالاول والاخر(٢) دتـــرغيب الى الانفـــاق وجوه خمسه

(٣) فضـــرب بينه م بســـورٍ لـــه بـــاب (٤) وانزلنا الحديد(٥) ورهبانية ابتدعوها

تمت سورة الحديد بعون الملک الحميد ذى العــرش المجيد الذى هو يبدء ويعيد وهو فعال لما يريد

٢۶ ذيقعده ١۴٣٣ هج يــوم الجمعه ۴٣ : ١٠ صــبح ١٢ اکتوبر ٢٠١٢ء

سورة المجادله

ســورة المجادله مــدنى ســورة د پە نــزول کښې یوسل پنځم (١٠٥) نمبر د پس دسورة المنـافقون نه نازل شو د او پە تـریب دسـورتونو کښې اتە پنځوستم(٥٨) نمبر د پس دسورة الحدید نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : سورة الحدید کښې تـرغیب الی الجهـاد والانفـاق بیـان شو نو اوس سـورة المجادله کښې زجر ورکـوی هغه متکاسـلینو سسـتی کونکو ته چه هغوی دمومنانو مینځ کښې فساد پیدا کوی

دویمه وجه : پە ســورة الحدید کښې او چه جهــاد اوکـــړئ نو پە ســـورة المجادله کښې وائی فتح بە ستسو وی کتب الله لاغلبن (٢١) اولئک هم المفلحون (٢٢)

دریمه وجه : مخکښې ترغیب انفاق او جهـاد تە وو نــود ســـورة کښې دتنظیم قواعد ذکر کـــوی چه تنظیم مو دمنافقـانو نە پـاک سـاتئ چە جهـاد او انفاق ترقی اوکړی

دعوی دسورة

دســورة مرکـــزی مســئله ده " الزجر للمنـــافقین یفسدون امر المومنین ورد الرسـومات الباطلة "

دسورة مرکزی مسئله هغه زجر د منافقینو ته چه هغوی جاهلان دی دحدودالله نو دمومنانو تنظیم او جماعت کښې فسـاد غورځـوی نو هغـوی تە زورنه او مومنانو ته دتنظیم د ساتلو دپـاره آداب در ذکر کــــــوی او رد درسم باطل چه وړوک تنظیم هم خراب نشی او لوئ تنظیم هم خراب نشی

خلاصه دسورة

دابتـداء دسـورة نە تر ۴ آیت پـور رد درسم باطل چه ظهـار وو دد وج نه منـافقینو او اهل کتـابو

اعتراضونه کول او دمسلمانانووړوکې تنظیم هغه خرابیدلو نو دهغې اصلاح کوی ۔ بیا ۵،۶ کښې زجر او تخویف منافقینو او کفارو ته دې آیت نه دې زواجر منافقانو ته په لفظ اَلَمْ سره ۷،۸،۱۴، او دې قواعد مومنانو ته په " یایهاالذین امنوا" سره ۹،۱۱،۱۲،بیا په آخر کښې یې او بشارت او بائیکاټ دکفارو منافقینو نه او بشارت باندې ختم دسورۃ مقاصدالایات وتناسبها

(۱) قَدْ سَمِعَ اللَّهُ ۔۔۔ ددې ځائې نه ترعَذَابٌ أَلِيمٌ (۴) پورې رد درسم باطل چه ظهار دې او دائکه رد کوی چه په سورۃ کښې زجرونه منافقینو ته دی هغه چه هغوی دمومنانو جماعت او تنظیم خرابوی او فساد پکښې غورځوی نو دا رسم باطل هم یو داعتراض سبب وو چه دوی به اعتراضونه کول چه خور او مور ، ښځې ته اووائی او بیا هم ساتی یا وغیره نور ۔ نودې سره مسلمانانو کښې وهن راتلو او جماعت خرابیدلو نو دغه د اعتراض ځائې ورلره ختم کړه چه رد درسم باظل اوشی ۔ او بل ځه رد د رسم باطل کوی چه سورۃ کښې زجر منافقانو ته دې چه هغوی تنظیم خرابوی او تنظیم یو وړوکې دې او بل غټ اعلیٰ تنظیم دې ۔ نو دوړکی تنظیم هم حفاظت اوکړئ او داعلیٰ تنظیم هم نو د وړوکی تنظیم اصلاح هغه په رد درسم باطل کوی او دغټ تنظیم اصلاح په قواعد او په زواجر دمنافقانو باندې کوی۔ "هذا ما عندی والعلم عندالله ولا تدری لعلّ الله یحدث بعد ذالک امراً "

(۵) إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ ۔۔۔ ددې نه تر شَهِيدٌ (۶) پورې زجر او تخویف دنیوی او اخروی دپاره د کافرانو او منافقانو چه هغوی د احکام الهیو مخالفت کوی۔

(۷) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ ۔۔۔ اول زجر منافقانو ته چه دمومنانو د مشن دجهاد ناکام کولو دپاره مشورې

کــوی او فســـاد غورځولو کوشش کـــوی نوالله تعالیٰ ته هرڅه معلوم دی
(٨) أَلَمْ تَـرَ إِلَى الَّذِينَ دويم زجر منافقـانو ته چه دا دومــره بې انصــافه دی چه ده څــه نه منع کــول شی چه هغه دمخــالفت اســلام او مومنــانو مشـــور دی نو هغه بيـــاکوی او ورســـره زجر په غلطو خبرو چه " اِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ "
حَسْــبُهُمْ جَهَنَّمُ تخويف اخـــروی داس خلقو ته
(٩) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اوله قاعده مومنانو ته دپاره داخـراج او دشـړلو دمنافقـانو دجمـاعت نه چه ا مومنــانو جمــاعت خپل دمنافقــانو نه پــاک کړئ نو دوی داسـلام خلاف مشـوره کـوی او تاسو داسلام او توحيد او سنت دپاره مشـور اوکـړئ نو دوی به خپله اوځی او تنګيږی به
(١٠) إِنَّمَا النَّجْـوَى تســلی مومنــانو ته چه دمنافقانو ميټنګونه او مشور تاسو له څه نقصان نشی درکول تاسو په الله تعالیٰ توکل کوئ
(١١) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـــــوا دويمه قاعـــــده مومنـــانو ته دلـــر کولو د منافقـــانو چه داس نالائقه دجـرګ قابل نـدی نو چه اهم خـبره وی او امــير پوهه شی چه منافقــان ناست دی نو حکم دِ اوکــړی چه ځئ نو منافقــان به هم لاړ شی او په بله موقع کښې به مخلص مومنـــانو ســـره جرګه اوشی او اهم خبره به ورته اوشی
يَرْفَـــعِ اللَّهُ الَّذِينَ بشـــارت الله تاسو له درجات درکوی او دمنـافق په تاسو دا درجـات نـدی سود او پيرزو نو دقواعدو پابندی اوکړئ
(١٢(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـــوا دريمه قاعــــده مومنـانو ته د ادب دامـير او توقـير دامـير دپـاره نو پد ادب به هم منافقـان معلـوم شی او پيغمـبر به تنګـوی نه او امــير ته به تکليف نه وی او قــانون

وجـــــوبی نه وو نو اســـــتحبابی د حُکه ورپس دوجوب حکم دفع شو د دا تر بِمَا تَعْمَلُــونَ (۱۳) پور دِ

(۱۴) أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ دريم زجر منافقانو ته په دوسـتانه دکـافرانو چه دوی يهـودو او کـافرانو سـره رازبازسـاتی او قسـمونه کـوی دا فضـول قســمونه نه ستاسو ملگـــری نه ده هغـــوی دا تفصيلی زجر سره دتخويف دنيوی او اخروی نه تر فِي الْأَذَلِّينَ (۲۰) پور د

(۲۱) كَتَبَ اللَّهُ بشـارت دفتح او نصـرت چه دمنافقانو جمـاعت پـاک کـړئ او د جمـاعت نظم و نسق او داحکام الهيو خيال اوساتئ او جهـاد کـوئ نو فتح او نصرت به درکړم

(۲۲) لَا تَجِـــدُ قَوْمًا مومنـــانو ته چه حکم په نفرت د منافقانو چه دوی داس کارونه کوی لکه چه مخکښې بيان شو نو تاسو تر بائيکاټ اوکړئ او بائيکاټ او نفـرت کونکو ته بشـارت اخـروی هم او دنيوی هم بيانوی

حاصل دسورة

مومنانو خــبردار شئ منافقــان ستاسو مينځ کښې فساد غورځـوی نو چه کـوم د اعتراضـونو او طعن ځـــائ وی لکه رسم باطل نو دا ختم کـــړئ او خپل جمــاعت منظم اوســاتئ په ادنیٰ ســطح هم او په اعلیٰ سطح هم منافقان ستاسو خلاف جرگ کوی او غلط خـــبر کـــوی او ستاسو دشـــمنانو ســـره دوستی کوی لهـذا تاسو د قواعد لحـاظ اوکـړئ او منافقـانو دجمـاعت نه لـر کـړئ او بائيکـاټ تـر اوکړئ نو په دنيا و آخرت به کامياب شئ او هغـوی په دنيا او آخرت تباه دی

امتيازات

(۱) رد درسم باطل چه ظهـار او دهغ احکـام (۲) زواجر ثلاثه په لفظ داَلَمْ

(۳) قواعد ثلاثه په لفظ د ياايهاالـذين امنـوا □ (۴) يرفع الله الذين□

(۵) لاتجد قوماً. التنفّر عن المنافقين□

ڈ سورة المجادلة بعون الله الذى باسمه المحاولة والمقاتلة□

۲۶ ذيقعده ۱۴۳۳ هج يوم الجمعة □ ۳۸ : ۱۱

سورة الحشر

ســورة الحشر مــدنى ســورة د په نــزول کښې یوسل یو(۱۰۱) نمبر د پس دسورة البینة نه نازل شــو د او په تـــرتیب دســـورتونو کښې نه ه پنځوستم (۵۹) نمبر د پس دسورة المجادلة نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هر کله چه په ســـورة المجادله کښې زجر او تخویف بیان شو منافقـانو ته نو دلته مثـال دتخویف دنیوی ذکر کوی

دویمه وجه : په ســـورة المجادله کښې په ادنیٰ سطح منافقانو ته زجرونه وو نو په سـورة الحشر کښې زجر بدترین منافقانو ته ذکر کوی

دریمه وجه : په ســـورة المجادله کښې آخر کښې اوو چه " هم المفلحــون " نو دســورة الحشر په شر کښې دمفلحینو اوصــاف ذکر کـــوی چه دوی تسبیح د الله تعالیٰ وائی

دعوی دسورة

دسـورة مرکـزی مسـئله هغه تخویف او زجر سـره دنمون دتخویف نه او زجر دمخکښې نه فرق بیان شو چه مخکښې زجر وړو منافقــــانو ته او اوس زجر بدترین منافقانو ته ذکر کوی

خلاصه دسورة

دســورة خلاصه داده چه ابتــداء مســئله دتوحید چه دکـــومې دپـــاره جهـــاد کیږی بیا د۲ نه مثـــال دتخویف دنیـــوی ذکر کــــوی او په ۴ کښې دهغ سـبب او علت ذکر کـوی بیا دمـال فئ د تقسـیم طریقه ذکر کـــوی چه داد مومنــــانو مینځ کښې د فساد ذریعه نشی او ورسره دمومنانو اوصاف ذکر کوی او تـرغیب مومنـانو ته دانفـاق په ۹ کښې چه نـــور رونـــړه مو غریبـــان نشی بیا ۱۱ نه زجر

منافقانو ته او دهغوی پلیتی ذکر کـوی چه تبـاغض او افــتراق او جبن او تخویف تر ١٧ پــور او بیا تزهید من الدنیا او ترغیب الی الاخرة ١٨ نه تر ٢٠ او عظمة دقــرآن په ٢١ کښې او ختم د ســورة په توحید او اسماء حسنیٰ پر دلیل کوی

مقاصدالایات وتناسبها

(١) سَبَّحَ لِلَّهِ مسـئله دتوحید چه اصل مسـئل ته مو توجه وی چه دکـومې دپـاره جهـاد او انفـاق کیږی

(٢) هُوَ الَّذِي نمونه دتخویف دنیوی چه دد مسئل نه منکر وی نو په خپل طاقت دِ غـره نشی او په قلعو بانــد دا مثــال دِ اوګــوری چه الله تعالیٰ یهودو سره څه کړی وو

(٤) ذَلِكَ بِأَنه مْ سره علت ددغ ذکر کـوی چه داځکه چه توحید او رسالت نه ئ انکـار کـړ وو نو دا انجام ئ شو

(٥) مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينة نه تر عَلَى كُلِّ شَـيْءٍ قَدِيرٌ (٦) پـور امتنـان الهی په حصـول د فئ چه کـــوم مالونه تاسو ته دیهـــودو نه حاصل شو نو ستاسو حق ند دا محض احسان د بـاری تعـالیٰ وو چه تاسو له درکــــړو نو لهــــذا دتقســــیم طریقه واورئ

(٧) مَا أَفَاءَ اللَّهُ طریقه دتقسـیم دمـال فئ چه پــد طریقه تقســیم اوکــړئ چه ستاسو مینځ کښې چرته فســاد رانشی او مــال ســبباختلاف نشی او داخکــاره شی چه مومنــان دمـال دپــاره جنګ نه کوی

(٨) لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَـاجِرِينَ نه تر رَءُوفٌ رَحِيمٌ (١٠) پور ترغیب د چه محتاجو له مال وورکــړئ هغه یو مهــاجرین دی دویم محتــاج انصــار دی او دریم مــومن محتــاج چه دموجــودو مومنــانو نه روســتو راشی چه مســلمانان غریبانــان نشی او

دمومنــانو اوصــاف ذکر شو او تــرغیب انفــاق ته دجهاد مضمون کښي راځی داقانون د
(١١) أَلَمْ تَــرَ إِلَى الَّذِينَ زجر مافقـــانو ته او تخويف او دهغـــوی پليـــتئ ذکر کـــوی تر جَـــزَاءُ الظَّالِمِينَ (١٧) پور چه دمخالفينو ددنيا حـال مو اوليدلو او دهغوی مال الله تاسو له درکــړو دا ځکه چه دا دومـره ب انصـافه دی داس داس اعمـال دا منافقــان کــوی نو دوی به هم تبــاه شی او داس خلق هغوی ددغه مالونو مستحق نـدی د منافقـانو پليتئ
يوه لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ چه يهودو سره دا وعد کوی
دويم وَاللَّهُ يَشْهَدُ چه منافق دچا دوست نه د
(١٣) لَأَنْتُمْ أَشَــدُّ دريم خبــاثت چه جبن ، چه ستاسو نه دومره يريږی
(١٤(بَأْسُهُمْ بَيْنه مْ شَـدِيدٌ څلـورم تبـاغض او افتراق تر خيل مينځه
(١٥) كَمَثَلِ الَّذِينَ نه ورله يو مثال ذکر کــوی او تخويف اخروی تر " الظٰلمين " (١٧) پور
(١٨) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُــوا تــرغيب مومنــانو ته دآخـــرت او تزهيد من الـــدنيا چه ددنيا په محبت تاسو دقتـال نه مه روســتو کيږئ ځـان ته دآخـرت تيارئ اوکړئ
(١٩) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ زجر مومنانو ته چه لکه د منافقـانو داس مه کيږئ چه دخپل فائـد او نقصـــان غم درســـره هم نه وی جنتيـــان او دوزخيـــان برابر نـــدی نو ځـــان له دجنت اعمـــال اوكړئ
(٢١) لَــوْ أَنْزَلْنَا هَــذَا الْقُــرْآنَ عظمة القــرآن والـــترغيب اليه نو راشئ داس عظيم الشـــان کتـــاب درته راغل د چه دهغ د اوريـــدلو نه غر دشليدلو د نو تاسو په هغ دآخـرت تيـارئ اوکـړئ او دا پريږدئ

سنتے سنتے نغمهائے محفل بدعات کو
کان بهرے هوگئے دل
بد مزه هونے کو هے
آؤ سنوائیں تمهیں وه نغمه مشروع بهی
پـــاره جس کے لحن
سے طورُ هدیٰ هونے کو هے
حیف گر تاثیر اُسکی تیرے دل پر کچھ نه هو
کــــوه جس ســـے
خَاشِعاًمُّتَصَدِّعاً هونے کو هے

(۲۲) هُوَ اللَّهُ الَّذِي ــــ مسـئله توحید ـ چه قـرآن داسے عظیم الشـــان کتـــاب دے دا عظیم الشـــانه مسئله بیانوی او په هغے اسماء حسنیٰ دلیل کوی دا مسئله ده چه جهاد او انفاق ورلره فرض شـوی دی هر اسم ځـان له هم دلیل ګـنی ددے جماعتونه ئے کړه۔

عَـــالِمُ الْغَيْبِ دا یو جمـــاعت او یو دلیل به شی چه داسے وی خو لااله الاهو۔

دویم الْمَلِـــكُ ــــ چه دے صـــفتونو والا وی نو خو لاإله إلا هو او سـبحان الله عما ــــ دریم دلیل هُـوَ اللَّهُ الْخَـــــالِقُ ــــ نو معلومه شـــــوه چه لااله الا هوــــ نوهغه ذات د شـــریک او حصه دار نه پـــاک اوګنړئ۔

حاصل دسورة

دتوحید مسئلے نه منکر هغه که هر ځومره مضبوط دی تباه به شی لکه یهود چه تباه شوچه کـوم مـال حاصل شی هغه محض دالله تعالیٰ احسان نو دالله د قانون تقسیم کړئ او په محتـاج خلقو دمومنـانو مال اولګـوئ چه دوی دفقر نه بچ شی او مجبـوره نشی کـوم چه تاسو کښې منافقـانو نو دهغو پلیتو انجام ته اوګره نو تاسو آخرت له تیاری اوکړئ لکه دهغـوی ځـان له د فائـدو نه مه محرومه کـوئ ـ قرآن زبردست کتـاب راواخلئ او دهغے نه مسـئله

دتوحید زوته کـړئ او بیـان کـړئ او د۔ له جهـاد او انفاق اوکړئ۔

امتیازات

(۱) مثــال دتخویف دنیــوی۔ (۲) طریقه دتقســیم دمال فئ۔ (۳) دمومنانو عجیبه اوصاف (۴) ناشــنا پلیــتئ دمنافقــانو ۔ (۵) دقــرآن کــریم عظمت۔

تمت سورة الحشر بعون مالک الفتح والنصر۔

۲۶ ذیقعد۔ یوم الجمعه ۔ ۱۰ : ۱۲ ظهر

□
سورة الممتحنه
سورة الممتحنه مدنى سورة د□ په نزول کښې يو نـوى(٩١) نمـبر د□ پس دسـورة الاحـزاب نه نـازل شو□ د□ او په ترتيب دسورتونو کښې شــپيتم (٦٠) نمبر د□ پس دسورة الحشر نه □
مناسبت دمخکښې سورة سره
اوله وجه : په مخکښې سورة کښې ابتداء او نتهـاء کښې مسـئله دتوحيد او په هغ□ دلائل بيـان شو نو دلته اوس دمشـــرکانو نه تباعد او بائيکـــاټ چه دا دالله دشمنان دى نو جدا شئ تر□ نه □
دويمه وجه : مخکښې زجرونه وو منافقـــانو ته نو اوس په طريقه د تنزّل زجر مومنانو ته دهغــوى په نامناســبه کــارونو بانــد□□ چه داس□ نه داس□ درله کول پکار دى□
دعوى دسورة
دســورة مرکــزى مضــمون " التباعد من الکــافرين والزجر لمن تولّاهم " يعـنى دکـافرانو نه بائيکـاټ چه دکـافرانو سـره دوسـتانه تعلقـات مه لـرئ او هغه چا ته زورنه چه هغوى سره تعلق ساتى يعنى داکار دمومنانو مناسب ند□ نو په نامناسـبه کـارونو ئ□ زورى اودهغ□ په ځـــائ□ ورته ضـــرورى کـــار اومناسب کار خائى چه دااوکړئ□
خلاصه دسورة
سورة خپل مضمون د بيـان دپـاره دوه بـرخ□ د□ او دوه بابونه د□□ اول بـــاب تر ٦ آيت تر ختمه پـــور□ د□ پديکښې اول بائيکـاټ او زجر هغه چاته چه هغه دمشرکانو سره دوستى کوى□ ٣ کښې وائى چه دا درله فائــده نه درکــوى بيا ۴ کښې دهغ□ مثـال په نمونه دابـــراهيم عليه الســلام ذکر کـــوى او که

يريــږئ دفتــن دكــافرو نه نو په الله تعــالیٰ توكل كوی لكه چه هغوی كړ وو

دويم باب : پديكښې دمومنانو دپاره امور ضــروريه ذكر كـوی او تسـلی ۷ كښې تسـلی بيا ۸،۹ كښې دمشــركانو قســمونه چه چا ســره تعلق جــائز چا سره ناجائز په ۱۰،۱۱ كښې قاعده دمومنانو دپاره چه دمشــركانو نه څــوک راغلل نوڅنګه معامله به ورسره كوئ او چه ستاسو نه څـوک لاړ شی په ۱۲ كښې يوه قاعده د نـبی عليه السـلام دپـاره او آخر دســورة داول ســره مربــوط چه په چا غضب شـو د دالله تـالیٰ نو هغـوی سـره دوسـتانه مه كوئ

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا دد نه تر ۶ پور اول بــاب دســورت ددعــوی دســورة چه بائيكــاټ دكفّـــارو نه او زجر هغه چاته چه هغـــوی ســـره دوستی كوی اود كافرانو سره د بائيكـاټ اسـباب د آيت كښې هم ذكر كوی او روستو هم

(۲) إِنْ يَثْقَفُوكُمْ علت دبائيكـاټ چه كه دوی په تاسو وس بر شی نو تاسو وژنی

(۳) لَنْ تَنْفَعَكُمْ بل علت چه دمـــــال او اولاد دوج هغـوی سـره تعلق سـات نو دا تاله په آخـرت كښې څه فائده نشی دركول

(۴) قَدْ كَـانَتْ لَكُمْ دد نه تر الْغَنِيُّ الْحَمِيــدُ (۶) پور مثال دتباعد اسوه حسنه دابــراهيم عليه الســلام او دهغه دملګــرو اوګــورئ ستاسو نيكه ابراهيم عليه السلام او دهغه ملګرو څنګه بائيكـاټ كړ وو صـاف صـاف دبرأت اعلان ئ كــړ وو نو تاسو هم د بـــرأت اعلان اوكـــړئ او مينځ كښې دابراهيم عليه السلام دعا كښې تعليم كه دكـافرو دفتن نه يريږئ نو په الله توكل كوئ

وَمَنْ يَتَوَلَّ زجر چه سره ددومـره بيـان څـوک نه منی نو په نو په هغه تف او تبـاهی الله دهغه الله دهغه څه پرواه کوی ؟

(٧(عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ دد نه دويم بـاب او د کښې امور ضروريه دپاره دمومنانو ذکر کوی

عَسَى اللَّهُ کښې تسلی مومنانو ته

(٨) لَايَنه اکُمُ اللَّهُ تقســـيم دمشـــرکينو دوو قسمونو ته اول چه هغوی سـره معامله جـائز ده او هغه معاهدين دی نو دنيـوی معـاملات ورسـره جائز دی

(٩) إِنَّمَا يَنه اکُمُ اللَّهُ دويم قسم دمشـــرکانو چه معـاملات ورسـره جـائز نـدی چه هغه محـاربين دی ، نو دوی سره دوستانه تعلقات مه کوئ

(١٠) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـــوا ترمُؤْمِنُـــونَ (١١) پور قاعده مومنـانو ته چه مومنـات مهـاجرات راشی نو تاسو به هغوی سره څـه معامله کـوئ او چه ستاسو نه څوک لاړه شی نعوذبالله متـده شی نو تاسو به څه کوئ دا قاعده او ادب ذکر کوی تر (١١) مومنون پور

(١٢) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَـاءَكَ الْمُؤْمِنَـاتُ قـاده نــبی عليه الســلام ته چه په اســلام کښې څــوک داخليږی نو څنګه معامله به کــو نو هغــوی ســره دمعامل سليقه او هغ د بيعت شرائط

(١٣) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُــــــوا لَا تَتَوَلَّوْا زجر مومنــانو ته په دوســتانه دکــافرو مربــوط اول دسـورت سـره چه په دوئ غضب شـو د نو ځـان تر ساتئ

حاصل دسورة

مومنـــانو کـــافرانو دالله تعـــالیٰ دشـــمنان دی او ستاسو هم دشـمنان دی نو هغـوی سـره تعلق مه سـاتئابـراهيم عليه السـلام او دهغو ملګـرو ته

اوګورئ چه کوم کار ورله مناسب وی نو هغه کوئ نامناسب نه ځان اوساتئ□

امتیازات

(۱) تباعد دکافرانو دهغ□ وجوهات□(۲) اسوه حسنه دابراهیم علیه السلام □

(۳) دکــافرانو اقســام په اعتبــار دمعــامل□□(۴) مومنانو ته قاعده□

(۵) نبی علیه السلام ته قاعده او ادب□

تمت سـورة الممتحنة الـذی هو یبـارک فی الجهـد والمحنة □

۲۶ ذیقعده یوم الجمعه ۴۶ : ۱۲ ظهر

□□□□□□□

□

سورة الصف

سـورة الصف مـدنى سـورة د□ په نـزول كښې يو سل نه م (١٩) سـورة د□ پس دسـورة التغـابن نه نـازل شـو□ د□ او په تـرتيب دسـوتونو كښې يو شپيتم (٦١) نمـبر سـورة د□ پس دسـورة الممتحنه نه □

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : په سـورة الممتحنه كښې زجر وو مومنانو ته په افعـال او كـارونو نا مناسـبو او غـير مرضـيو بانـد□ نو اوس په نـاخوخو او غـير مرضـيو اقوالو بانـد□ زجر وركـوى چه كومه خـبره وايئ اوكوئ نه نو دا مه وايئ□ دهغ□ مثال دقوم موسىٰ عليه السلام ذكر كوى □

دويمه وجه : په سـورة الممتحنه كښې دبائيكـاټ دكافرو تذكره نو سورة الصف كښې بشـارت دفتح وركوى چه اوس به الله تعالىٰ كاميابى دركړى□

دعوى دسورة

دسورة مركـزى مسـئله هغه د□ " الزجر للمومـنين الذين يقولون مالايفعلون والـترغيب الى الجهـاد " يعنى مومنـان زور چه كومه خـبره كـوى نو په هغ□ عمل كـوى دا نه چه په خپله جهادجهـاد زوتـو□ او كو□ نه □ نه پاسئ جهاد اوكړئ نو ورسره ترغيب قتال ته هم وى□

خلاصه دسورة

دسـورة حاصل او خلاصه نچـوړ او زبـده هغه خطابـات ثلاثه دى مومنانوته په لفظ د " يايها الذين امنوا" سره په اول خطـاب كښې زجر چه " لم تقولـون مـالاتفعلون " او دهغ□ مثـال دقـوم موسـىٰ عليه السـلام ذكر كـوى□ او دنـبى عليه السـلام صـداقت ذكر كـوى او زجر او تسـلى او

خوشحالی دغلبـ مومنانوته دويم خطـاب ۱۰ آيت کښې هغ کښې تــرغيب الی القتــال او بشــارت دآخـرت او دنيا او دريم خطـاب کښې هم تـرغيب چه لکه دعيسیٰ عليه السلام دحوارينو جهاد اوکړئ نو دين به راشی او خؤر به شی
مقاصدالايات وتناسبها
(۱) سَبَّحَ لِلَّهِ مسـئله دتوحيد چه دا مسـئله د ذهن نه لر نه کړئ قتال دد دپاره د او هر ځيز پد دلالت کوی چه دالله تعالیٰ شريک نشته د
(۲) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُـــوا دا خطـــاب اول تر بُنْيَـانٌ مَرْصُـوصٌ (۴) پــور پديکښې مومنـانو ته زجر د چه په خل وائی چه جنګ به کوو نو بيا ول عملاً دجهـاد نه روسـتو کيږئ پداس خلقو دالله تعـالیٰ غضب د چه وائی او کـوی نه دالله تعـالیٰ محبوب هغة خلق دی چه هغه صف بسته قتـال فی سبيل الله کـوی نو تاسو ول جنګ نه کـوئ ، جنګ اوکړئ چه محبوبان شئ
(۵) وَإِذْ قَــالَ مُوسَــى مثالــدد زجر دقـــوم دموسـیٰ عليه السـلام ذکر کـوی چه تاسو وايئ او کـوئ نه نو داس به شئ لکه دقـوم دموسـیٰ عليه السـلام چه هغـوی ايمـان راوړ وو او بيا ئ جهـاد کښې سسـتی کوله او عمل ئ نه کولو دجهـاد نه ئ بزدلی اختيار کړه چه " اذهب انت وربک فقــاتلا " المائـــده ۲۴ نو په هغـــوئ دد وج غضب راغل وو نو تاسو داس مه کيږئ ګنه ستاسو به هم دغه حال شی
(۶) وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَـرْيَمَ صـداقة دنـبی عليه السلام او زجر په جنګ چه اوګوره دنبی عليه السلام د راتلو بشارت عيسیٰ عليه السلام ورکړ د بيا چه هغه پيغمــبر راغ نو دوئ ورته جــادوګر وائی او افتراء او نامناسب خبر ئ شروع کـړ(۷) او داسلام خلاف فاسد اراد لری (۸) نو لهٰـذا د

دوی خلاف جهــاد کــول پکــار دی ۔ ولې روســتو کیږی، فتح به الله تعالیٰ تاسو له درکــوی، اګر که دکافرو بدی شی۔ (۹) نو ورسره بشارت دفتح هم شو۔
(۱۰) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُــوا ۔۔۔۔ ددې نه تر وَبَشِّـــرِ الْمُــؤْمِنِينَ (۱۳) پــورې خطــاب ثــانی او پدیکښې ترغیب الی القتال بثمرات القتال چه دقتـال میـوه او بدله څه ده؟ اوګوره چه دا منجی من النار دې او دآخـــرت دنجـــات ذریعه ده او دکنت او دنیا کښې دغلبې په کافرو باندې نو یاسئ جنګ اوکړئ۔
(۱۴) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُـوا ۔۔۔۔ دریم خطـاب۔ دیکښې هم ترغیب الی القتال چه اوګـوره عیسـیٰ علیه السلام څنګه اعلان کـړې وو " ومن انصـاری " اوحوارینو څنګه منلې وو چه " نحن انصــارالله " نو هغوی جهاد اوکـړو، نو چه چا په جهـاد کښې حصه اغستې وه نو هغوی له الله تعـالیٰ فتح ورکـړې وه، نو تاسو هم دځپل پیغمـبر مټه شئ او خی لاسـونه ئې شئ او دالله تعــالیٰ په لار کښې په جنګ بانــدې مرګ ته تیـار شئ نو الله تعـالیٰ به تاسو له ضـرور غلبه درکـــوی۔ دوئ هم وئیل او هم ئې کـــړی نو تاسو هم اووایئ او هم اوکړئ۔
حاصل دسورة
مومنانو داسې مه کیږئ چه خـبره کـوئ چه جنګ به کوو او چه بیا موقع راشی نو کوئ نه دالله تعالیٰ مبغـوض به شی لکه دقــوم موســیٰ علیه الســلام نران شئ کافران دمصدّق او مبشّــر دانبیــاء دپیغبر نه انکار کوی او ددین خلاف سازشونه جــوړوی ۔ نونران شئ جنګ اوکړئ محبــوب دالله به شئ دین به غالب شی او جنت به مو ځائې شی بیا په کافرو به زوراوړ شئ او نصرت به مو الله تعالیٰ اوکړی۔
امتیازات
(۱) الخطابات الثلاثة للزجر والترغیب الی القتال۔

(٢) بشــارت دعيســئ عليه الســلام په راتللو دنــبی عليه السلام باند

(٣) تجارة تنجيكم من عذاب اليم

(٤) واخروئ تحبّونه ا ونصر من اللــه (٥) ان اللــه يحبّ الذين

تمت سورة الصف بعون الله الذى يكون له الصف

٢٦ ذيقعــده ١۴٣٣ هج يــوم الجمعة ٠۶ : ٠٣ الله تعالئ دجمع په ورځ سوالونه قبلوى الله دِ ځما دعاګان قبول كـړى او په خـير وعـافيت دِ ما دجيل نه خلاص كړى آ مين

سورة الجمعه
سـورة الجمعه مـدنى سـورة د په نـزول كښې يوسل لسم (۱۱۰) نمـبر سـورة د پس دسـورة الصف نه نـازل شـو د او په تـرتيب دسـورتونو كښې دوه شپيتم نمبر د پس دسورة الصف نه
مناسبت دمخكښې سورة سره
اوله وجه : چه هر كله په سـورة الصف كښې تـرغيب الى القتـال نو دلته تـرغيب الى الانفـاق كوى
دويمه وجه : په سـورة الصف كښې دمسـلمانانو ديو جمـاعت تـذكره وه چه هغه مقـاتلين وو نو په سورة الجمعه كښې د بل جمـاعت تـذكره كـوى چه علماء دى چه اصـحاب العلم چه هغـوى به خلقو له دنيكو اعمالو او جهاد او انفاق ترغيب په اجتماعاتو كښې وركوى
دعوى دسورة
دسـورة مركـزى مضـمون هغه د الـترغيب الى الانفـاق يا تـرغيب اعمـال صـالحو ته او مثـال ئ انفاق د يا رټنه ده په استحباب ددنيا على الاخرة خو شـيخ القـرآن اول ليكلى ده دمجـادلې نه تر صف پورې دويم مضـمون د چه انفـاق فى سـبيل الله مضمون بـدل شو نو صـيغه دتسـبيح فـوراً هم راوړه او صيغه هم بدله كړه چه دمضـمون بدليـدلو باند دلالت اوكړى
خلاصه دسورة
دابتداء نه توحيد بيا صداقت دنبى عليه السـلام او زجر منكرينو دنبـوت ته او اعـراض كونكو ددين ته سـره داعلان دمبـاهلې نه په ۸ كښې تـرغيب الى القتـال او تشـجيع مجاهـدينو ته په آخر دسـورة كښې ترغيب قتال او انفاق ته چه اجتماعـات ددنيا ته حاضر شئ چه داسې مضـامين واورئ چه خـرچ

اوکــړئ بیا آخر کښې زجر د چه دنیا ســره محبت مه کوئ

مقاصدالایات وتناسبها

(١) يُسَـــبِّحُ لِلَّهِ بیـــانِ توحید چه انفـــاق د مسئل له د

(٢) هُوَ الَّذِي اثبـات الرسـالة دا مسـئله حق ده پـــد الله تعالیٰخپل پیغمـــبر رازلیږل د او هغه دد په بیان مامور د داخه خودساخته دده نده نو دلیل وحی په توحید هم شو داتر ذُو الْفَضْـــــــلِ الْعَظِيمِ (۴) پور

(٥) مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُـوا التَّوْرَاةَ زجر معرضـینو دنبــوت ته دمخکښــو پشــان مه کیږئ چه تــورات ورله ورکــړ شو نو هغـوی تـر اعـراض اوکـړو او عمل ئ اونه کړونو خـــه انجـــام شو نو ستاسو به هم دغه شــان انجــام شی چه دحق پیغمــبر او حق کتـــاب نه مخ اړؤئ چه دتوحید د مســـئل نه مخ واړؤئ نو مثل دحمار به شئ

(٦)قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا اعلان مباهله چه دد پیغمبر په انتظار وئ تاسو به دمشرکینو به مو تیوســونه کــول چه هغه پیغمــبر راغ تاسو اوس انکــار کـوئ نـوراځئ چه مباهله اوکــړو چه کــوم کاذب دی هغه به مړ شی چه تاسوصــادقان يئ نو دمـــرګ نه ول یریـــږئ خو دا مباهله نه کـــول ستاسو دکزب صفا دلیل د

(٨) قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي الترغیب الی القتــال والتشجیع للمجاهـدین، داس خلقو سـره چه سـره دپوه نه انکار کوی جنګ اوکـړئ او دمـرګ نه مه یریږئ دسورة الحدید اول مضمون راغ چه قتال اوکړئ دمرګ نه مه یریږئ مــرګ خو به راځی که جهــاد کښې مړ شــوی نو الله تعــالیٰ له به مخ له ځئ نو درج به درکړی دمباهل سره لګول صحیح نه خکاری ځکه مباهله کښې خو صادق له مـرګ نه

راځی بلکه کـاذب له راځی او ثم تــردّدن ورســره هم بیا ګران لګی
(٩) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُـودِيَ تعلّم دقـرآن او ذکر ته تــرغیب قتـال او انفـاق ته هم چه په جمعه کښې جمع کیږئ او دقتـال او انفـاق دپـاره مشوره کوئ او داس مسـئل واورئ او اوکـړئ چه دخلقو محبت پیدا شی جمعه اجتماعی کـار پـاره نـــور مســـئل خو هس هم کیږی په اجتمـــاعی مسئل چه جهاد او انفاق د سوچ به اوکړئ
(١٠) فَــإِذَا قُضِــيَتِ الصَّــلَاةُ دمــونځ نه بعد داجتماع ختمیدلو نه بعد دا کارونه اوکړئ
(١١(وَإِذَا رَأَوْا تِجَـــــــــارَةً زجر چه تاسو اجتمـاعی کـار خطبه او وعظ پریـږدئ او تجـارة ته توجه اوکړئ دا مناسب نده انفـاق دآخـرت دپـاره کول دی نو تاسو دآخرت کار پریږدئ او ددنیا غوره کړئ
حاصل دسورة
دتوحید مسـئله حق ده حق پیغمــبر پــر حق کتـاب بیان کړ د اوس هم څوک نه منی نو مثـال به ئ دخر شی او رادِ شی چه سره دحق منلو انکار کوی نو مباهله دِ اوکـړی چه نه کــوی نو جنګ ورســره اوکــړئ او دمــرګ نه مه یریــږئ او اجتماعــاتو ته حاصل شئ دا مسئل دجهـاد او انفـاق زده کـړئ او خور کړئ دنیا ته دآخـرت په مقابله کښې توجه مه کوئ
امتیازات
(١) واخرین منه م لمّا (٢) مثل الذین حملّوا
(٣) قل ان المــوت الــذی تفــرّون (۴) نــودی للصّلوٰة
(۵) اذا رأوٰتجارة
تمت ســورة الجمعه بعــون منظّم يــوم الجمعه فی يوم الجمعة

آن دریں فکر که به ما چه کند ما دریں فکر که خدا چه کند

چه الله درسره مل نه وی عبدالرحمانه
که لښکر درسره وی یک تنه ا ئ

۱۶ ذیقعـــده ۱۴۳۳ هج یـــوم الجمعة ۴۳ : ۰۳ ۱۲ اکتوبر ۲۰۱۲ ء

وانا مسجون محزون، ممنون الـربّ ، مـامون ، فی الـــذنوب مرهـــون ، راجی امغفرة والرحمة بفضل منزل الکتاب المکنون

بسم الله الرحمن الرحيم .

سورةالمنافقون

سورة المنافقون مـدنى سـورة د په نـزول كښې يوسل څلـورم (١٠٤) نمـبر د پس دسـورة الحج نه نـازل شـو د او په تـرتيب دسـورتونو كښې در شپيتم(٦٣) نمبر س پس دسورة الجمعة نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : په مخكښې سورة تـرغيب وو انفـاق ته نـود سـورة كښې زجر د منكرينو دانفـاق ته چه منافقين دى

دويمه وجه : په ســورة الجمعة كښې تـــرغيب وو انفـاق ته نو سـورة المنـافقون هم تـرغيب د چه دمـرګ نه مخكښې خـرچ كـړه بيا به ارمـان كـو وخت به تير وى

دريمه وجه : په سورة الجمعة كښې دپيغمبر دراتلو مقصد وئل وو چه تزكية وه نو د ســـــورة كښې هغه ګنـده اعمـال دمنـافقينو ذكر كـوى چه هغ نه ځان پاكول دى

دعوى دسورة

دسورة دعوى او مقصد هغه " زجر هغه مومنانو ته چه په خپلو غريبــانو رونــړو خــرچ نه كــوى " چه منــافقين خــرچ نه كــوى او ستاسو دخــرچ خلاف جرګ كوى نو تاسو خپله ول خرچ نه كوئ په خپلو رونړو مهتاو باند خپله خرچ اوكړئ

خلاصه دسورة

په اوله ركـــوع دســـورة كښې دمنافقـــانو پليت اوصاف هغه منافقان چه هغوى دالله تعالىٰ په دين كښې خرچ نه كـوى او هغـوى ته زورن دى او په آخر دســورة يعـــنى دويمه ركـــوع كښې تـــرغيب مومنـــانو ته د انفـــاق او يـــرول دمحبت ددنيا چه

منافق خرچ نه کوی نه دِ کوی ته خپله ول□ خرچ نه کو□؟ په دنیا مه مئین کیږه دد□ نه روان ئ□□
مقاصدالایات وتناسبها
(١) إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ □□□□ دد□ نه دمنافقانو پلیت اوصاف ذکر کوی یعنی دهغوی پلیتۍ او زورن□ هغوی ته□
إِذَا جَاءَكَ □□□□ دا اول زجر او زورنه چه په خله وائی چه پیغمبر ئ□ خو دادعوی دایمان ددوی محض زبانی ده زړه کښې څه نشته د□□ نو یوه پلیتی دکذب راغله□
(٢) اتَّخَذُوا أَيْمَانه مْ □□□□ بله پلیتی چه " الحلوف الکاذبة " په دروغه قسمونه کوی□
(٣) ذَلِكَ بِأَنه مْ □□□□ دریمه او څلورمه پلیتی چه کفر او طبع قلب چه ددغ□ عمل دوج□ چه دا مخکښې اوکړو نو د دوی په زړونو مهر راغ□ نو تباه شو□
(٤) وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ □□□□ پنځمه پلیتی چه ددوی بدنونه خالی دعقل نه دی اوګور□ به چه ظاهر کښې دیر قوی معلومیږی او خبر□ به ډیر□ دبهادرئ کوی خوڅه فائده پکښې نشته د□ بزدله دی□
(٥) وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ □□□□ شپږم پلیتی چه تولی او اعراض دپیغمبر نه اوومه پلیتی الاستکبار□ دا دومره پلیتئ دی پکښې□
(٦) سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ □□□ ارشاد نبی علیه السلام ته □ چه دومره پلیتو سره که دبخښنه غواړ□ او که نه غواړ□ نو الله تعالیٰ ورته مغفرت نه کوی□ ځکه مهر پر□ لګید□ د□ □ دوئ اوس په هدایت نه راځی□
(٧) هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ □□□□ زجر منافقانو ته او پلیتی دهغوی چه " نجواهم علی البخل " په بخل او په شومتیا میتنګ او مشوره کوی چه په مومنانو

خرڅ مه کوئ دا دومره پلیتانہ دی او څـومره غلطه نظریه او غلط سوچ لری چه ګـنی مومنـان ځمـونږ محتاج دی حالانکه وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ
(٨) يَقُولُـونَ لَئِنْ رَجَعْنَا دا بل زجر چه دومـره نالائقه او پلیتـان دی چه دپیغمـبر او مومنـانو بـاره کښې دا عقیده او سوچ لـری حالانکه دعـزت مالک الله تعالیٰ د او حقدار ئ مومنان او پیغمبرۃ دی خو منافقاو علم لر لر دی
(٩) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ترغيب الى الانفاق تر بِمَا تَعْمَلُونَ (١١) پـور چه ا مومنـانو! دمنافقـانو حــال مو اولیــدو نو شــابئ هلئ په خپلو محتــاجو رونړو باند خـرش اوکـړئ مـال اولاد مو غافله نه کړی د ذکرالله نه ذکرالله دلته انفـاق د نو ددنیا محبت پریـږدئ دمـرګ نه مخکښې مخکښې خــرڅ اوکـړئ چه وخت راشی نو بیا به ارمــان کــوئ خو وخت به درنه تل وی او بیا نیته روســــتو کیږی نه نو دمرګ نه مخکښې دمرګ تیـار اوکـړئ او دالله تعالیٰ درکړ مال اولګوئ خرڅ کړئ
حاصل دسورة
منافقان مو اولیدل څومره ناکاره خلق د او تاسو سـره څـومره نفـاق لـری او بغض او حسد لـری او ستاسو بــاره کښې څــه څــه خــر کــوی نو شــابئ پاسئ په خپلو محتاجو رونړو باند خرڅ اوکـړئ چه غیر ته دداس خبرو موقع ملاؤ نشی او دمنافقــانو محتاج کیږئ مه
امتیازات
(١) کانه م خشب مسنّدة ناشنا مثال دمنافق
(٢) لاتنفقـوا على من عند دمنافقـانو په بخل مشوره او جرګه
(٣) ليخـرجنّ الاعز منه ا دمنافقـانو ځـان له د عزت دعوی کول

**(۴) وانفقــوا من ما رزقنكم دمــرګ نه مخکښې دخرچ ترغیب **
(۵) ولله العزة ولرسوله وللمومـنین مالک دعـزت الله تعالیٰ د ورکوی ئ مومنانو او پیغمـبر له دائ حقدار دی
تمت سورة المنافقون بعون الله الذی قاتل وانفق فی سبیله ربّیون والمخلصون
۲۷ ذیقعــده ۱۴۳۳ هج یــوم الســبت ۴۰ : ۰۹ ، ۱۳ اکتوبر ۲۰۱۲ ء
دلا تاک دریں کاخِ مجازی کنی مانند طِفلان خاکبازی
الٰهی بضاعت نه آوردیم الا امید

□□□□□□

□

سورة التغابن

سورة التغابنمدنى سورة د□ په نــزول يوسل اتم (۱۰۸) سورة د□ پس دسورة التحريم نه نازل شــو□ د□ او په تــرتيب دسورتونوكښې څلورشــپيتم(۶۴) نمبر د□ پس دسورة المنافقون نه □

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په ســـورة التغـــابن کښې اوس تفريع دتوحيد کوى په مخکښې سورة بانـد□ چه انفـاق او قتال دد□ دعو□ دپاره دى□

دويمه وجه : په ســورة المنــافقون کښې تــرغيب الى الانفـــاق وو نو دلته اجر دمنفقينو او دخـــرچ کونکو ذکر کوى□ ۱۶،۱۷ کښې□

دعوى دسورة

دســورة دعـوى او مرکـزى مضـمون هغه د□ اثبـات دمقاصد اربعو عـاليو چه توحيـد، رسـالت، صـداقة الکتاب او ايمان بالاخرة دى□ او ترغيب الى الجهاد والانفاق جهاد او انفاق ته ورسره تـرغيب ورکـوى اشاره ده چه جهاد او انفـاق ګـور□ د□ مقاصـدو له دى هس□ نه جهاد او انفاق کــو□ او اهم مقاصد ته دِ پـــام نه وى □ هس□ نه چه مقاصد درنه پـــات□ شى□

خلاصه دسورة

سورة منقسم د□ دوو حصو ته□ اوله حصه دســورة دابتــداء نه تر " وبئس المصــير " (۱۰) آيت ور□ د□ او پديکښې اثبات دمقاصد اربعو عــاليو د□ د(۱) نه ۵ پـــور□ توحيد بيا ۶ کښې رســـالت زجر منکرينو درســـالت ته ۷ کښې اثبـــات دقيـــامت او ۸ کښې صداقت قرآن او ترغيب بيا بشارت او تخويف□

دويمه حصه د ۱۱ ما اصاب نه تر آخر تر سـورته ده پديکښې اول تــرغيب الى القتــال د□ چه مصــيبت

دالله دطرفنه وی بیا تـــرغیب اطـــاعت دالله او پیغمبر ته په ۱۲ کښې ۱۳ کښې توحید او تشـجیع په ۱۴ ،۱۵ کښې چه سســتی مه کــوئ او دمحبت مــال اولاد نه ځــان بچ کــړئ او په ۱۶، ۱۷ کښې تــرغیب الی الانفـاق آخر دســورة کښې هم توحید لکه داول

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) یُسَــبِّحُ لِلَّهِ اوله حصه دســورة تر ۱۰ آیت پورې او پدیکښې بیان دمقاصـداربعو عـالیو کـوی اول مسئله توحید چه جهـاد او انفـاق د له دی او په توحید دلائل ذکر کـــوی چه ددلائلو حاصل داد چه خالق لکل شیئ هوالله دا په ۲،۳ کښې او عـالم بکل شـــیئ هوالله دا په ۴ کښې او متصـــرف او مالک دهرڅه الله تعالیٰ دا په ۱ کښې نو یسـبح او له الحمد چه دهر عیب او شــریک نه مــنزه د او ټول دخائتوب کمالات صرف دهغه دی

فَمِنْكُمْ كَـــافِرٌ دا پکښې زجر د چه ســـره دداس دلائلو ځــن بې انصــافه انکــار کـوی ټولو له مــومن کیــدل پکــار وو اووَإِلَیْــهِ الْمَصِــیر پکښې تخویف چه که دد دلائلو نه منکر شــوی نو هغه له به ځئ

(۵) أَلَمْ یَـأْتِکُمْ نَبَـأُ الَّذِینَ تخویف چه دشــرک دوج نه او دتوحید نه دانکـــار دوج نه مخکښې کافر تباه شوی نو تاسو به هم تباه شئ

(۶) ذَلِكَ بِأَنه كَانَتْ زجر په انکــار درســالت مقصد ثـــانی چه دهلاکت بله وجه دا هم ده چه دوی درسـالت نه انکـار کولو نو که چرته تاسو هم ځمـونږد رالیږلی پیغمـبر نه چه دتوحید مسـئله ئ راوړ ده انکار اوکړو نو تباه به شئ

(۷) زَعَمَ الَّذِینَ كَفَـرُوا زجر په انکـار دآخـرت دریم مقصد چه دتوحید او رسالت نه دانکار اصل وجه هغه دآخرت نه انکار وو

قُـلْ بَلَى وَرَبِّي ⁅⁆ اثبـات دقيـامت په قسم ⁅ دايو دهغه څلـورو سـورتونو نه د⁅ چه په کښې اثبــات دقيـامت د⁅ په قسم سـره⁅ يوسف ، مـريم، سـبا کښې هم وو⁅
(٨) فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ⁅⁆ ترغيب الى الايمـان او صـــداقة القـــران چه څلـــورم مقصد د⁅⁅ نو دعذابونو ددنيا او آخرت نه ځان بچ کـړئ او راشئ دالله تعـالىٰ په توحيد او رسـول ايمـان راوړئ او کـــوم کتـــاب چه الله تعـــالىٰ راليږلے د⁅ نو دهغ⁅ اطاعت اوکړئ چه کامياب شئ⁅
(٩) يَـوْمَ يَجْمَعُكُمْ ⁅⁆ اثبـات دقيـامت او بشـارت ايمـان راوړئ ورځ راروانه ده د ګـټ⁅ والا اوګـوره چه چا دا مقاصد منلى وو او عمل ئ⁅ کـړ⁅ دهغـوى بدله اوګوره⁅
(١٠) وَالَّذِينَ كَفَـــــــرُوا ⁅⁆ تخويف ⁅ چه چا دد⁅ مقاصدو نه انکار کړ⁅ وو نو دهغوى انجام⁅
(١١) مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبة ⁅⁆ دد⁅ ځائ⁅ نه دويمه حصه دسورة ترغيب قتال او انفاق ته⁅
مَا أَصَــابَ مِنْ مُصِــيبة ⁅⁆ په مقاصـدو بانـد⁅ کلک شئ کچرته پــد⁅ مقاصــدو کښې څــه مشــکلات او مصـائب راشى نو هغه برداشت کـړئ هر مصـيبت هغه دالله تعـــالىٰ دطرفنه د⁅ الله به ستاسو زړه مضبوط کړى⁅
(١٢) وَأَطِيعُـوا اللَّهَ ⁅⁆ تـرغيب الى اطـاعت الله والرسول⁅ چه څوک دمصـائبو دوج⁅ سسـتى کـوى او بخل کوى نو هغه دالله تعالىٰ او دپيغمـبر عاصى او نافرمان د⁅⁅ نو بهـادران شئ او مصـائب مه مه يريږئ⁅
(١٣) اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ⁅⁆ دعوى دتوحيد⁅ ستاسو دخـــــيراو شر مالک هغه الله دت نو په هغه توکل اوکړئ او بهادر شئ⁅

(١٤) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا دا تر أَجْرٌ عَظِيمٌ (١٥)
پور التحذير للمومنين من حب الاموال والاقارب
الـذين يصـدّونه م عن الاطاعة " په مقاصـدو کښې
چه تاسستوى او داطـاعت نه د بنـدوى او دقتـال
او انفاق کښې رکاؤټ وى نو هغه مـال او اولاد د
نو خبردار دهغوى دمحبت نه ځان بچ کــړئ او خپل
انتظــام درست ســاتئ که څــوک خپل ځــه خــبره
اوکړئ نو خپلو جنګ مه کوئ انتظـام به مو خـراب
شئ نو انتظام هم خپل درست ســاتئ چه جهـاد ته
تيار يئ
(١٦) فَــاتَّقُوا اللَّهَ تــرغيب الى الانفــاق تر
شَكُورٌ حَلِيمٌ (١٧) پور نو دد وج انفـاق دقتـال
دپــاره خه په خوشــحالئ اوکــړئ الله تعــالىٰ به
اجرونه درکړى
(١٨) عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ مسئله دتوحيد
مرتبط داول دسورة سره چه يسـبّح لله لانه عـالم
الغيب والشـهادة نو لهٰـذا د له جهـاد او انفـاق
اوکړئ
حاصل دسورة
څلورو واړو مقاصد هغه اومنئ چه ددنيا او دآخـرت
دعذاب نه بچ شئ او خوشحالئ مو په بـرخ شى او
دد دپاره که مصـائب راشى برداشت کـړئ په الله
تعالىٰ توکل اوکړئ او دالله او رسـول داطـاعت نه
مو دنيا بند نه کــړى دجهــاد دپــاره په کهلاؤ زړه
خرچ اوکړئ الله تعالىٰ به اجر درکړى
امتيازات
(١) اثبـات القيامة بالقسم لکه څلـورو سـورتونو
کښې (٢) يوم التغابن
(٣) عدواً لکم (٤) فاتقوالله ماستطعتم
٢٧ ذيقعـده يـوم السـبت ٢١ : ١٠ صـبح } کمپوزنګ
يوم السبت ٢۴ : ١٠ {

ﷺ

سورة الطلاق

**ســورة االطلاق مــدنی ســورة د پـه نــزول یو کم سلم (۹۹) نمبرد پس دسورة الـدهر (الانسـان) نه نازل شـو د او په تـرتیب دسـورتونو کښې پنخـه شپیتم(۶۵) نمبر د پس دسورة التغابن نه **

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : سورة الطلاق تتمه دسورة التغـابن ده پــد انــداز چه اول دطلاق مــرتب په آخر دســورة التغابن د او آخر دطلاق مـرتب په اول دتغـابن د یعنی په عکس باند

دویمه وجه : مخکښې ســــوره کښې صـــــداقت الرســـول ذکر وو نو دلته دهغه د راتلو مقصد ذکر کوی چه " لِیُخْرِجَ الَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ"

دعوی دسورة

دســورة دعــوی هغه د کومه چه دتغـابن وه اثبــات دمقاصد اربعو عـالیو او تـرغیب جهـاد او انفـاق ته خو دجهاد مـراتب وو لکه چه په بقـره کښې شـوی دی نو دلته دهغ مراتبو نه تدبیر المنزل ذکر کوی چه ستاسو تنظیم سم وی خپلو کښې دشــمنی نه وی ګنی نو سستی به په قتال کښې راشی او د افرادو جماعت نه ئ ښځه او خاوند مثال کړی دی او مسئله دطلاق ئ راوړه ځکه داډیر ابغض او اشد ده

خلاصه دسورة

ســـــورة دوو حصو ته منقسم د اوله حصه اوله رکوع تر آیت " بعد عسرٍ یسراً " (۷) پـور په اوله حصه کښې امور انتظامیه دتهذیب الاخلاق او تدبیر المــنزل چه خپل نظم ونسق برابر کــړئ چه خپلو کښې تفرقه او دشــمنی نه وی ګــنی ســستی ب

راشی په قتـــال کښې نو برابر شئ چه دکـــافرو مقابله خه په خکلی انداز اوکړئ
دویمه حصه دسـورة د " وکـائن من قرية " (٨) نه تر آخر تر ســـورته تخویف منکرینو ته او ذکر د مقاصد اربعو لکه دحصې دتغابن
مقاصدالايات وتناسبها
(١) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ ددنه تر ٧آيت پـــور اوله حصه دســـورة او پديكښې ذكر داموورانتظاميه چه جهاد ته نظم ونسق برابر ساتئ او خپلو کښې افـتراق مه کـوئ چه دکـافرو ،قابله خه په نرتوب اوکړئ او دجماعت دافــرادو نه ښځه او خاوند ذكر كوى ځكه د دوى تنظيم ډير سخت د او د دوى په مينځ کښې اختلاف هغه ډير اشـــدّ د دنورو داختلاف نه
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ مســئله دطلاق او وخت دطلاقو او نفقه عدت هغه په خاوند ده
وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ترغيب تعميل اومنلو ته
(٢) فَــــإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ طلاق رجعى دى نو درجوع حكم
مينځ کښې ترغيبات منلو داحکاماتو ته او تعميل ته او هغ اجرونه ذکر کوی
(٤) وَاللَّائِي يَئِسْــــنَ مِنَ الْمَحِيضِ چه دکومو زنــانو حيض نه راځى او يا دحمل والا دى دهغـوى دعدت بيان کوی
وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ دا بيا ترغيبات دى
(٦) أَسْكِنُوهُنَّ دنفق دعـدت بيـان دحـامل او غير حامل او بيا درضاعت او دهغ د اجرت مسـئله تر (٧) آخره پور
(٨) وَكَــأَيِّنْ مِنْ قَرْيَـــةٍ دويمه حصه دســورة تخويف او اثبــات دمقاصــدو يعــنى تنظيم هغه دد مقاصد دپـاره جـوړيږی او نظم ونسق دد دتــرقئ دپاره د نو مقاصد زده کړئ

وَكَـأَيِّنْ مِنْ دد نه تر يَا أُولِي الْأَلْبَـابِ پـور
تخويف چه چا دمقاصـدو نه انكـار كـړ نو ځـه
اوشو لكه تغابن كښې چه اوو
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ داثبات دقيامت چه يو دمقاصدو
اربعو نه د
رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ اثبات الرسالة
يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ صداقة الكتاب
وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ بشارت
(١٢) اللَّهُ الَّذِي خَلَـقَ مسـئله دتوحيد ختامه
مسک لكه چه په اول دتغـــابن كښې توحيد دلته په
آخر كښې نو سورة په عكس دتغابن شو
حاصل دسورة
نظم ونسق برابر كــړئ خصوصــاً دكــور تفرقه
عداوت په خپله مينځ كښې رانشى نو جهـاد كښې
به سســتى نه راځى او دكــافرو مقابله به خه په
خكلى انداز كيږى او دا نظم او نسق دد دپاره دى
چه دا مقاصد ترقى اوكړى ځـوک چه دا نه مـنى
نو دنيا او آخـرت كښې تبـاه دى او چه چا اومنل نو
هغوى له جنتونه دى
امتيازات
(١) دطلاق ځن احكام چه په بقره كښې نشته د
(٢) دتقـوىٰ ثمـرات خمسه پنځـه اجرونه دتقـوىٰ
ذكر كوى
(٣) ومن يتوكل على الله فهو حسبه
(۴) لاتدرى لعلّ الله يحدث
(۵) سيجعل الله بعد عسـرٍ يسـرا اللهم اجعل بعد
عسـرى يسـراً عسى السـجن واليسر الخلاص منه
بالخير والعافية والبركة لخدمة الدين والقرآن
تمت سورة الطلاق بعون الله الخلّاق
٢٧ ذيقعده يوم السبت ۵٠ : ١٠ صبح

﷽

سورة التحريم

سـورة التحـريم مـدنی سـورة د پە نـزول کښې یوسل اووم (۱۰۷) سورة د پس دسورة الحجـرات نە نـازل شـو د او پە تـرتیب دسـورتونو کښې شپږشپیتم (۶۶) نمبر د پس دسورة الطلاق نە

مناسبت دمخکښې سورة سرە

اولە وجە : دا سورة تتمە دمخکښې مضامینو دبـاب آخری سورة د دحدید نە د پور چە څە مضـامین بیـــان شو دهغ تتمە دە بلکە دســـورة محمد نە ترد چە څە بیـان شو دهغ تتمە دە اول در کښې مثـــال بیا دریو کښې قیـــامت بیا دریو کښې نفی دشرک فی البرکات دە او بیا پە نە و کښې تـرغیب الی الجهاد والانفاق وو نو داټـول خـبر پە سـورة التحریم کښې دی نو دهغ ټولو خلاصە شوە

دویمە وجە : پە ســورة الطلاق کښې وئیلی وو چە " اعــدّ الله لهم عــذاباً شــدیدا " ۱۰ کښې نو دلتە دهغە شدت بیان کوی پە ۱۶ کښې

دعوی دسورة

دسورة مضـمون مرکـزی هغە " خلاصە مـاذکر فی الباب " چە پە باب کښې څە ذکر شو نە ە سورتونو کښې نو دهغ خلاصە او نچـــوړ تـــرغیب جهـــاد او انفاق تە

خلاصە دسورة

د ابتداء دسورة نە تر ۵ آیت پـور تعلیم نـبی علیە السـلام تە او مومنـانو تە دمـاتولو د قسـمونو چە حلالو کښې پە ځـــــان فـــــراخی راولئ تنګی مە راولئاو یـــرول د مومنـــانو د ایـــذاء دنـــبی علیە السلام او دنافرمانئ دهغە چە کە تاسو نافرمـانی اوکـړە نو دهغە مـولیٰ جبرئیل او مومنــان او الله

تعالیٰ د نو ترغیب شو اطاعت او نصرة ته په دین کښې چه قتال او انفاق اوکړئ
بیا ۶ کښې یره دقیامت نه او دحغ خطرنــاکی چه محنت اوکړئ او په انفاق او هاد سره ځان د دوزخ نه بچ کړئ او تخویف د اتم نه ترغیب او بشارت چه که جهاد او انفـاق کښې څـه مصـائب راشی نو دهغ اجربه ملاؤ شی بیا ۹ کښې ذکر د قســمینو دجهاد او دا چه د قرابة لحاظ مه کوئ ځکه قــرابت مفید ند او هغ مثال ذکر کوی نو لکه چه قرابت نافع ند نو مضرّ هم ند لکه د امرأة فرعون مثال ذکر کـوی امـراة فرعـون او مـریم برداشت کـړ وو
مقاصدالایات وتناسبها
(۱) یَا أَیُّهَا النَّبِیُّ لِمَ تُحَــرِّمُ تعلیم نـــبی علیه السـلام او مومنــانو ته چه په حلالو کښې په ځـان سـختی مه راولئ که قسم مو کـړ وی نو مـات ئ کــړئتــر(۲) آت پــور دا یو ادب شو راروان ته تمهید د
(۳) وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ بل ادب تحـذیر دمومنـانو دایذاء دپیغمبر نه چه داس کار مه کوئ چه په هغ پیغمـبر خفه شی چه رعیت ته ادب چه دامـیر راز مه فاش کوئ ګنی تنظیم نه به مو خارج کړی
(۴) إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّه تــــرغیب تـــوب ته که داس څه کار راغل وی نو توبه اوباسئ
وَإِنْ تَظَــاهَرَا عَلَيْــهِ یــرول دمومنــانو دخلاف دپیغمــبر نه نو تــرغیب شو اطــاعت دپیغمــبر او نصــرت دهغه ته په دین کښېچه قتـال او انفـاق دهغه ملګرتیا کښې اوکړئ الله تعـالیٰ ستاسو نه دا خدمت اخلی
(۵) عَسَى رَبُّهُ تحذیر چه دایذاء او نافرمـانئ په صـــورت کښې به دتنظیم نه خـــارج ش او خه خلق به راشی واقعه دشهد ورله مثال د

(۶) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خطرناكى دجهنم او تخويف منكرينو ته تر تَعْمَلُونَ (۷) پورې چه انكار اوكړى او په جهاد او انفاق ځان داور نه بچ نه كړى نو داخپله هم كوه او نور هم ديته تياروه او خپله د ايذاء نه ځان ساته او خپل اهل و عيال له هم تعليم وركوه اوګوره دمنكرو انجام ته
(۸) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ترغيب توبه ته او بشارت چه په جهاد او انفاق كوم اجر دې نونُورُهُمْ يَسْعَى هغه به ملاؤ شى حديد كښې ورته نور وئيلى وو دلته هم ورته نور اوئيلو
(۹) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ چه هركله په آدابو پوهه شوئ او اجر درته معلوم شو اوس جهاد ته تيار شئ او دواړه قسمه دجهاد ذكر كوى چه جهاد بالسيف والسنان چه دكفارو سره دې او بل باللسان چه هغه دمنافقانو سره دې
(۱۰) ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا جهاد اوكړئ دقرابت لحاظ مه كوئ قرابت نه نافع دې نه مضرّ دې
ضَرَبَ اللَّهُ اول مثال چه قرابت نافع ندې څه فائده نه دركوى چه دنوح عليه السلام او لوط عليه السلام بى بى له څه فائده نده وركړې دپيغمبر سره رشته ده خو فائده اونكړه
(۱۱(وَضَرَبَ اللَّهُ دويم مثال چه قرابت دكافر مضرّ ندې لكه چه امرأة فرعون له دفرعون قرابت مضر شوې نده يعنى چه عقيده يو نه وى نو قرابت څه فائده نه كوى او نه ضرر كوى اصل څيز هغه وحدت دعقيدې دې
وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ تشجيع مومنانو ته چه مصائب برداشت كړئ لكه چه دې ښځې برداشت كړى وو
(۱۲) وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ ترغيب مومنانو ته كوشش او مجاهده اوكړئ لک چه مريم كړې وو
حاصل دسورة

چه په ځـان تنګی مه راولئ که قسـمونه مو کـړی وی نو هغه مات کړئ او دامیر راز مه فاش کـوئ دپیغمـبر نافرمـانی مه کـوئ تاسو دهغه اطـاعت اوکــړئاو دهغه اطــاعت کښې جهــاد او انفــاق اوکـړئ داور نه بچ شئ نـور به درکـړی نو جهـاد اوکــړئ او دقــرابت خــه لحــاظ نشــته تکــالیف برداشت کړئ لکه چه امرأة فرعون برداشت کــړی وو او کوشش مجاهـــده اوکـــړئ لکه چه مـــریم مجاهده کړ وه

امتیازات

(۱) واقعه دشهد یا دتحریم د مـاری(۲) فـان اللـه مولاه وجبرئیل

(۳) قوا انفسکم واهلیکم (۴) قــرابت نه مضر د او نه نافع د دهغ مثالونه

(۵(توبة النصوح

تمت سورة التحـریم بعـون الملک الکـریم لاالـه الّا الله العظیم العلیم، نجنّی من القــوم الظلمین کما نجوت امرأة فرعون

۲۷ ذیقعده یوم السبت ۳۰ : ۱۱

اتم باب د څلورمي حصي

دســـــورة الملک نه تر ســـــورة الجن پـــــور په شپږسورتونو کښې نفی دشرک فی البرکـات او دا اتم باب د دڅلورمې حصې شپږسورتونه دی ملک،قلم،حاقـه، معـارج، نـوح، جن په مخکښې بـــاب کښې دتوحيد په خـــاطر ذکر دجهـــاد او ذکر دانفاق وو نو اوس دتوحيد يو بل طـرف ذکر کـوی چه هغه نفی دشــرک فی البرکـــات ده چه خيرونه او برکتونه غورځونکی يو الله تعـالیٰ د نو مـال او بـــدن دالله په دين اولګـــوئ بـــرکت به درکـــړی ورســـره به نفی دشـــرک اعتقــادی هم کـــوی په سورة الملک کښې نفی دشرک فی البرکـات او په هغ بانـد دلائل ذکرکـوی عقليه په سـورة القلم کښې اثبات درسالت او تشجيع چه مسئله اورسوه او چه څوک برکت دغير نه ګنړی نو دهغوی مالونه تباه شوی وو په سورة الحاقه کښې تخويف ذکر کـــوی او تفريع کښې چه " فســبّح " الله تعــالیٰ دشرکاؤ نه ،منزه اوګنړئ په سورة المعارج کښې زجر مشـــرکينو ته او اثبـــات دقيـــامت او تخويف ســـــورة نـــــوح کښې نقلی دليل او عقلی دلائل دبــرکت او هلاکت دکــافرانو تخويف هم دنيــاوی چه نـور برکتيـاڼ ګـنړلی وو نو تبـاه شو په سـورة الجن کښې نقل دجنــاتو چه هغــوی هم دا مســئله کـړ وه او خلاصه دمخکښې او تفريع دتوحيد پــر کوی

سورة الملک

سـورة الملک مکی سـورة د په نـزول کښې اووه اویـایم(۷۷) نمـبر د پس دسـورة الطـور نه نـازل شو د او په ترتیب دسورتونو کښې اووه شـپیتم (۶۷) نمبر د پس دسورة التحریم نه

ربط دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې تـرغیب ورکـړو انفـاق ته نو اوس وائی چه بـرکت الله تعـالیٰ غورځـوی نو ستاسو مال کښې به برکت اوغورځوی

دویمه وجه ؛ په مخکښې سـورة کښې اوئیل چه قرابت مضر او نـافع نـد نو د سـورة کښې بیـان دهغه عقید کوی چه په هغ سره وحدت راځی چه عقیده دبرکت ده

**دریمه وجه : په سـورة التحـریم کښې دقیـامت سختی او ددوزخ سختی بیان شوه نو دلته هم هغه سختی په بل انداز او دمنکرینو ارمان به ذکر کـوی چه " لوکنّا نسمع " **

دعوی دسورة

دعوی دسـورة او محـور دسـورة هغه نفی دشـرک فی البرکـات ده چه هغه شـرک اصـغر د او مبـداء دغې شـرک ده دد وج نه داخلاصـونک ده دعـذاب قـبر نه چه هغه هم عـذاب اصـغر د په مقابله دآخـرت کښې یعـنی سـورة کښې شـرد دیولسمې د په یولسو دلائلو باند

خلاصة دسورة

دابتداء دسورة نه دعوی ده او په سـورة کښې دد دعـو داثبـات دپـاره یـولس دلائل ذکر کـوی در دلائل عامه دی او اته خـاص دی ددلائلو آیتونه : ۱،۱،۲،۳،۵،۱۳،۱۵،۱۸،۲۳،۲۴،۳۰، دا یـولس دلائل دی دد په مینځ کښې تخویفـات او بشـارت او دنیـوی تخویفـات او زواجر دی په انکـار دقـرآن او

رسـول او په انکـار دآخـرت بانـد یعـنی ورسـره مقاصد اربعه بیانوی دهغ په انکار زجرونه دی
مقاصدالایات وتناسبها
(١(تَبَــارَكَ الَّذِي دعــوی دســورة چه بـــرکت ازوست چه خیر او برکت غورځونک الله تعالیٰ د بل ځوک نه
بِيَدِهِ الْمُلْـكُ اول دلیل عقلی یعـنی داهر ځـیز اختیا هغه دالله تعـــالیٰ په لاس کښې د نو ځنګه خـیر او بـرکت بل ځـوک اچـول شی دا دلیل عامه د
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ دویم دلیل عقلی چه په هر ځـــه قـــادر هم الله تعـــالیٰ د نو ځنګه خـــیر او برکت بل ځوک واچوی دا هم دلیل عامه د
(٢) الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ دریم دلیل عقلی دا هم دلیل عامه چه مــرګ او ژوند دابتلاء دپـــاره دی چه دمرګ او ژوند نظام چلیږی نو ځنګه برکـات دهنـده بل ځوک شو
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ دواړو نومونو کښې تخویف او بشارت ظـاهروی نه منونـوک له عزیز او منونکو له غفور د
(٣(الَّذِي خَلَــقَ سَــبْعَ سَــمَاوَاتٍ ځلــورم دلیل عقلی دا خاصه د آسـمان او آسـمان پیـدائش ته لږ نظر اوکړئ ځه چـاود او نقصـان به درته خکـاره نشی نو معلومه شـوه چه دا کـار یک یــواځ الله تعـالیٰ کـړ د نو په بـرکت ورکولو کښې هم هغه یواځ د بل شـریک ورسـره نشـته د دا دلیل تر حسیر (۴) پور د
(٥) وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا پنځم دلیل عقلی مخکښې دآســمانی ذات دلیل وو اوس تـــرقی چه دآســمان خائست او دهغــوی کارته اوګــورئ چه شـــیطان پــــر هم اوولو نو معلومه شــــوه چه

برکتونه غورځونکې بل ځوک نشته او تبرک الــذی بیده الملک ورسره لګوه
(۶) وَلِلَّذِينَ كَفَــرُوا....نه تر فَسُــحْقًا لِأَصْــحَابِ السَّـعِيرِ(۱۱) پــورې تخویف منکرینو ته چه دامسـئله دبرکت نه منی نو دهغوی حال ته اوګـوره ورسـره به اچبـات دقیـامت اوشی او زورنې به ورکــړې شی په انکار دقرآن او اعراض داطـاعت دپیغمـبر بانــدې چه پیغمبر دقرآن په حواله دا مسـئله کوله او تاسو نه منله نو ځکه مو داحــال شو بیا به ارمــان کــوی خو
اب کیا هوت جب چڑیا چگ گئی کهیت
(۱۲)إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَــوْنَ رَبَّهُمْ....بشــارت منونکو دتبــارک الــذی ته ، چه چا مسـئله دبــرکت منلې نو هغوی له مغفرت او اجر کبیر
(۱۳) وَأَسِــرُّوا قَـوْلَكُمْ....شپږم دلیل عقلی ، چه الله تعــالیٰ په هر څــه عــالم دی ، دمخکښې دلائلو حاصل چه خــالق الله تعــالیٰ دی نو اوس عــالم هم الله تعــالیٰ دی نو بــرکت بل څــوک غورځــوی ځکه تبرک الذی ... دا تر " الخبیر " (۱۴) پورې دی ،
(۱۵) هُــوَ الَّذِي جَعَــلَ لَكُمُ....اووم دلیل عقلی ، دبــره حــالات مو اولیــدل نو اوس راشئ لږ دزمکې حــالات هم اوګـورئ چه سـخته او نرمه ده ستاسو داوسیدو او تګ قابله ده ، نو برکت څنګه بل څـوک اچوی
وَإِلَيْــهِ النُّشُــورُ فائــده اخلئ خوځئ به نو ضــمناً تخویف شو
(۱۶) أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّــمَاءِ....نه تر فَكَيْــفَ كَانَ نَكِيرِ(۱۷)پــورې ، تخویف دنیـوی ذکر کـوی نه منونکو دتبارک الذی ته چه دالله تعـالیٰ نه په هیڅ ځائې کښې نشې خلاصیدلې او چه چاانکار کړې وو نو خلاص شوی هم ندی

(١٨) أَوَلَمْ يَــرَوْا إِلَى الطَّيْــرِ...اتم دليل عقلى دبــره اوخكته حــالات دِ اوكتل اوس دمينځ اودفضا حـــالات اوګـــوره چه دا اختيـــارات دچا دى نو چه هركه دا قدرت دالله تعالىٰ دى نو معلومه شــوه چه تــبرک الــذى ... ځکه صــفت دالــرحمٰن راوړو چه مسئله دبركت ده

(٢٠) أَمَّنْ هَــذَا الَّذِي...نه تر وَنُفُــورٍ (٢١)پــور زجر مشــركينو ته په شــرک بانــد چه تاسو له دد ذات نه علاوه څوک شته چه حـاجت پـوره کـړى او بركت اوغورځوى

(٢٢) أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا...زجر په اعراض دقــرآن باند چه دوى بل څـوک بركـات وركـونكي لټـوى نو دوى دقرآن دلار چه تــبرک الــذى ده دهغ نه الټه روان دى

(٢٣) قُلْ هُـوَ الَّذِي أَنْشَـأَكُمْ...نه م دليل عقلى چه بــــره خكته او فضــــاء د اوكتله نو راشه اوس لرځـــــان ته اوګــــوره چه تاله دا اســـــباب دعلم چا دركــــړى دى ســـره دد د اقـــــرار نه بل بركـــات وركـونكي لټـول دالله تعـالىٰ محض ناشـكرى ده بل څه نه دى

(٢٤) قُــلْ هُــوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ...لسم دليل عقلى لره تـرقى دانســان په خلقت كښې چه دپيـدا كولو نه روستو لرخپل خورولو ته اوګـوره چه څنګه الله تعالىٰ خواره كړى يئ دا كار خو بل چاند كړ نو څنګه بل څوک بركت اچوى بله تبرک الذى ...
وَإِلَيْــهِ تُحْشَــرُونَ تخويف اخــروى دد دليلونو نه بعد هم نه منى نو الله تعالىٰ له به ځ

(٢٥) وَيَقُولُـونَ مَتَى هَـذَا الْوَعْـدُ...زجر په انكـار دقيـامت چه دقيـامت تـذكره راشى نو دوى به زر وائى چه كله به وى نو تيـار مو ورله څـه كـړ د دادومره ب انصافه دى

(۲۶) قُـــلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ نفی دعلم دنـــبی علیه السلام نه چه دغه کار ځما ند ځما کار دقیامت نه یرول دی دا کار دالله تعالیٰ د
(۲۷) فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفة تخویف چه قیـــــامت راشی نو دخپل عمل سزا به درته ملاؤ شی نو ول انکار کوی
(۲۸) قُـــلْ أَرَأَيْتُمْ نه تر ضَـــلَالٍ مُبِينٍ پـــور تخویف او نفی دتصـــرف دنـــبی نه چه د هغه اختیارات نشته د عـاجزه د ځـان نشی بچ کـول دکـــافرو دپـــاره به دبچـــاؤ ځـــوک نه وی چه چا دمسئل دتبرک نه انکار کـړ د دهغه بچـاو نشـته د او چه چا اومنله نو رحمٰن ذات دهغه محافظ د
(۳۰) قُــــلْ أَرَأَيْتُمْ یولسم دلیل عقلی اوس لږدزمک دننه احـال اوګـورئ چه ټـول دپلار نیکه دوختونه د یو کـــــوهی اوبه څکئ او کمیږی نه دابرکت چادرکړ د چه ته غیر پس روان ئ نو که دا ورله ختم کـړی نو کــوم بابا او برکــتی به درله راولی نو اوس به هم دالله تعالیٰ په برکــتی کیـدو سره د دومره عجیبه دلائلو نه څـه شک پـات شـو وی؟
حاصل دسورة
دملک او قــــــدرت او خلقت او دعلم ددلائلو او دآسمان او زمک او دفضاء او دانسـان خپل حـالات او دزمک دمینځ حـالات هغه پـد دلالت کـوی چه " تبرک الذی " چه خـیر اوبـرکت اختیـار دیو الله تعــالیٰ د نو دد نه منکر به دنیا اوآخــرت کښې تبــاه شی او چه چا اومنله نو هغه به کامیــاب شی او دعذاب نه به بچ شی
امتیازات
(۱) رد دیولسـمې په یولسو دلائلو سـره (۲) لو کنّا نسمع او نعقل

(۳) ارائیتم ان اهلکـــنی اللـــه (۴) دجهنم خطرناکی ذکر کوی

(۵) امّن هٰذاالذی ینصرکم

تمت سورة الملک بعون الله الخالق الملِک

۲۷ذیقعده ۱۴۳۳ ه یوم السبت ۴۷ : ۱۲ ظهر

یالیت بینی وبینک عامر‘ وبینی وبین العالمین خراب‘

لیتک تحلو والانام مریرة لیتک ترضی والانام غضاب‘

کتبه‘الافقـــرالی الغـــافرمجتبیٰ عـــامربن عبدالمتین،فی سجن المینجورهحیات آباد

اللهم تقبّله مـــنی واجعله لی ذریعـــةالنجاةمن مصائب الدنیاوالاخرة

واجعله نافعاًلعامةالمســـلمین وخاصـــةلی سببالرضاک یاغفوریاشکورآمین

﴿

سورة القلم

سورة القلم مکی سورة د﴾ په نزول کښي دويم (٢) د﴾ پس د سـورة العلق نه نـازل شـو﴾ د﴾ او په ترتيب د سورتونو کښي اته شـپيتم(۴٨) نمـبر د﴾ پس د سورة الملک نه ﴾﴾﴾

ربط دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هر کله چي مخکښې ســـــورة کښي دعـوى د نفى د شـرک بيـان شـوه نو د﴾ سـورة داعى او رسـول تـيز وى په تبليغ چي دا مسـئله اوس اورسوه﴾

دويمه وجه: هر کله چه په مخکښي سورة کښي توحيد ثابت شو نو د﴾ سورة کښي اثبــات د نبوة کــوى په ابتــداء د ســورة کښي چه کلمه پــوره شى﴾

دريمه وجــــه: په مخکښي ســـورة کښي نفى د شرک فى البرکات وه نو د﴾ سورة کښي عــذاب د هغه چا ذکر کــــوى چه هغـــوى د شـــرک فى البرکات نه ځان بچ کوو د هغ﴾ مثال وائى﴾

دعوىٰ د سورة

د ســورت مرکــزى مضــمون او دعــوى هغه ده "التخضـيض فى التبليغ والتحـذير عن المداهنـة" يعـنى تـرغيب ورکـوى چه مسـئله اورســوه په بهادرئ او د سستئ نه ځان وساته﴾

خلاصه د سورة

د ابتداء نه تر ۴ آيت پور﴾ اثبات د رسـالت کـوى او نبى عليه السلام اوصاف حميده ذکرکـوى د۵ نه زجر منکرينو درسالت ته او رد په مــداهنيونو ا دهغـــوى قبـــائح بيا ١۵ کښې تخويف منکرينو درســالت ته او ١٧ نه تخويف دنيــوى هغه چاته چه چا شـــرک کـــړ﴾ وو تر ٣٣ پـــور﴾ ﴾ ٣۴ کښې

بشـــارت د بیا زجرونه او تخویف اخـــروی چه
عـذاب په شـرک راځی دا ۴۱ نه معلومیږی بیا
زجر اعداء الرسـول او معرضـینو دکتـاب ته د ۴۴
نه آخر دسـورة کښې بیا دعـوی چه تحضـیض او
یقولـون انه لمجنـون لکه چه سر کښې وو
** ماانت بنعمة **
مقاصدالایات وتناسبها
(۱) ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ نه تر عَظِيمٍ
(٤) پور صداقة د نـبی علیه السـلام د کاتبـانو
نه تپـوس اوکـړه چه داس کلام امی لیکل شی
او مجنــــون داس کلام وئیل شی نو ته په خپل
کار کلک شه تـالا به الله تعـالیٰ اجر درکـوی او
ســتا مشن دین د غټ دین د خلــقٍ عظیم نو
لهذا په دی بانـد کلک شه نو صـداقت بیـان شو
**سره د نبی د خکلو اوصافو نه **
(۵) فَسَتُبْصِـرُ وَيُبْصِـرُونَ زجر منکرینو رسـالت
ته ســره دد نه چه داس شــاهد او اوصــاف
ستا بیان شو او اوس هم دوی نه مــنی دوی ته
به پته اولګی چه لیونتـــــوب د چا ســــره دنو
لیونتوب خو دا د چه دوی د حق نه انکـار کـوی
الله تعالیٰ ته هر څه معلوم دی تر بِالْمُهْتَدِينَ (
۷) پور
(۸) فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ تحـذیر عن المداهنة
او زجر منکرینو د رســـالت ته او دهغــــوی لس
پلیــتئ ذکر کــوی تر (۱۳) پــور نو چه کله ته
مجنون نه ئ او ستا مشن غټ مشن د نو اوس
د مکــذبینو د اتبــاع نه ځــان بچ کــړه، او خپل
مشن کښې تا سســتول غــواړی نو سســتی مه
کــوه د دوی خو دا ســخا صـفات دی او ســتا ډیر
خکلی صــفات دیتا ته به وائی چه زمونږاله ته
بد مه وایه نـور خپل کـار کـوه نو ته د توحید په

خکلی انــداز تبلیغ کــوه دا تر زَنِیمٍ (۱۳) پــور ذکر کوی

(۱۴) أَنْ كَـانَ ذَا مَـالٍ وَبَنِينَ دا علت د اطـاعت چه د مـــال د وج به ته اطـــاعت کـــو نو د د اطـــاعت مه کـــوه دا د مـــال خاوند د نو د د اطاعت بالکل مه کوه او خپل کار جاری ساته

(۱۵(إِذَا تُتْلَى عَلَيْــهِ آيَاتُنَا زجر او تخویف چه دا د الله تعـالیٰ د آیتونو دشـمن د نو پته به ئی اولګی چه د د داعی د دعوت خلاف کـوی او هغ ته غلط نسبت کوی

(۱۷(اِنَّا بَلَوْنَاهُمْ تخویف دنیوی په شــرک چه کله دوی د داعی دعــوت اونه منو نو شــرک ئی شــروع کــړو شــرک فی الــبرکت ته لــولا تسبحون نه معلومیږی چه الله تعالیٰ ئ د نــورو شــریکانونه پــاک نه ګــنړلونو انجـام ئی ګــوره داس به شی لکه بــاغ والو هغــوی شــرک فی الــبرکت کــړ وو او الله تعـالیٰ ئی مـنزّه نه وو ګنړل نو څنګه ئی باغ تباه او برباد شو دا تر لو کـانو یعلمـون (۳۳(پــور نو د داعی دعــوت اومنئی او شرک پریږدئی

(۳۴) إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ بشــارت اخــروی منونکو ته چه کـــوم خلقو دادعـــوت منل وو نو هغـــوی انعام ته اوګوره کنه

(۳۵) أَفَنَجْعَـــــــلُ الْمُسْــــــلِمِينَ نه تر (٤١)صَــادِقِينَ پــور زجرونه مشــرکانو ته چه سـره د شـرک نه دوی د نـات طمع سـاتی نو د دوی څه خیال د چه موحد او مشرک به یو شان شی دوی ســــــره په د حجت کتـــــاب د یا زمونږلوظ د نجـات یا څهشـریک او حصه دار چه دا درته وئیلی وو رادِوړی دا تر صــادقین پــور او آخر کښې ام لهم اوئ اشـاره ده چه عـذاب د شرک د وج نه راځی

(۴۲) يَـــوْمَ يُكْشَـــفُ عَنْ سَـــاقٍ □□□□ نه وَهُمْ سَالِمُونَ (٤٣) پور□□□ تخويف اخروى نه منونكو ته چه اوس اتبـــاع نه كـــوى نو حـــال به ئى دا شى□
(۴۴) فَـذَرْنِي وَمَنْ يُكَـذِّبُ □□□□ زجرمعرضـينو د كتاب ته چه دوى تكذيب كـوى نو وخت به راشى دا خو درته ما دمه كړ□ ده □
تو مشو مغرور بر حلم خدا
دير گيرد سخت گيرد مر ترا
(۴۶) أَمْ تَسْأَلُهُمْ □□□□ د زجر اعداء الرسول ته د نـبى دشـمنانو ته زجر چه سـتا د نه منلو وجه څه ده چه دوى نه منى □
(۴۸) فَاصْبِرْ لِحُكْمِ □□□□ تر مِنَ الصَّـالِحِينَ (۵۰) پور□ تسلى نبى عليہ□ السلام ته چه عذاب تلوار مه كـوه انتظـار كـوه په وخت مقـرر به راشى كاميـابى سـتا ده□او مثـال ورله واقعه د يـونس □ ذكر كوى چه هغه لګه تا دى كړ□ وه نوآزمائش پـر□ راغل□ وو نو تا دى مه كـوه فيصـل□ د رب ته انتظـاركوه او كـار خپل جـارى سـاته دوى به كوششونه كوى چه تا بند كړى لكه :
(۵۱) وَإِنْ يَكَـــادُ الَّذِينَ كَفَـــرُوا □□□□ متعلق د ابتدائ د سورة سره چه ته بيـان كـو□ نو دوى به درته پټ پټ ګورى چه تا اويـروى او اعتراضـونه به په خل□ كـــوى چه تا د قـــرآن او بيـــان نه بند كړى خو خبردار دا قـرآن د عـالم نصـيحت د□ نو ستا په ذمه رسول دى اورسوه□□
حاصل د سورة
ا□ محبوب د دنيا يو هوښيار تا ته مجنون نه شى وئيل□ ته حق پيغمبر ئ□ او ستا مشن اوچت مشن د□ مخـــالفين به تا د مشن نه بنـــدوى په عجيب طريقو نو خبردار بند نه ش□ سست نه ش□ سـتا په مسـئله نه منونكو به د دنيا او د آخـرت عـذاب

راشی خو انتظار کوه تلوار مه کوه او کار جاری ساته

امتیازات

(١) والقلم و ما یســطرون (٢) د مــداهن اوصاف قبیحه

(٣) د شــرک فی البرکة والو د پــاره عــذاب (٤) فاصبر لحکم ربک

(٥) وان یکادالذین کفرو

(٢٧ ذی القعده یوم السبت ٢:٥٣ ظهر)

سورة الحاقة

سورة الحاقة مكى سورة د په نــزول كښې اته اويايم (٧٨) نمـبر د پس د سـورت الملک نه او په تــرتيب د سـورتونو كښې يو كم اويــايم (٦٩) نمبر د پس د سورة القلم نه

ربط د مخكښې سورت سره

اوله وجه: په سورت القلم كښې تخويف دنيــوى وو د هغه چا د پاره چه شرک فى البركة ئ كــړه نو دلته نمـــون د تخويف دنيـــوى ذكر كـــوى په هلاكت د امم مكذبو سره

دويمه وجــــه: په ســــورة القلم كښې تخويف اخروى مشركينو ته خو مختصر وو نو د سورت كښې تفصـــيل د هغه تخويف كــوى او اثبـــات د قيامت

دعوى د سورة

د سورة مركزى مضمون د "التخويف" يره هم په هلاكت د امم مكـذبو سـره او هم د آخـرت په اثبات د قيـامت سـره او آخـرت كښې به پـر فســبّح تفريع كـــړى چه دا اومـــنى ګـــنى دغه عذابونه به درله راشى

خلاصه د سورة

اول اثبات د قيامت ئ ٣ پور بيا تخويف دنيــوى په ذكر امم مكذبو سره تر ١٢ پور چه چا شـرک كـــړ د نو هغه د غص د الله تعـــالىٰ مســـتحق شـــو د د ١٣ نه ذكر د فنـــاء د عـــالم او احــوال د قيــامت او تقســيم د خلقو جنتيــان او دوزخيـــان او د هغــوى اوصـــاف ذكر كـــوى او د دوزخيــانو وجه د عـذاب چه شـرک د اد تر (٣٧) پـــــــور د فلا اُقسم ٣٨ نه ذكر د مقاصد ثلاثو رسالت ،قرآن او توحيد يـره ثمـره مـرب

کوی چه دد نه اعراض کول دا سبب د عذاب د

مقاصد الاٰیات و تناسبها

(١) الْحَاقة اول در آیتونو کښې اثبات د قیامت د چه دعوی د برکت او تبرک څوک نه مني نو غوږونه دِ کهلاو کړی دا ورځ راروانه ده

(۴) كَذَّبَتْ ثَمُودُ تخویف دنیوی تر(١٢) پورې دا عذاب ورکول څه ناشنا کارنه مخکښې هم چه چا تکذیب کړی وو نو ما عاب ورکړی د لکه نمونې اوګوره ثمودیان،عادیان،فرعونیان،قوم لوط او قوم نوح چه چا تکذیب کړی داو شرک کړی د نو هغه د غضب الٰهی مستحق شو د نو لږ عبرت خو واخلئی کنه د د واقعاتو نه

(١٣) فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ د د ځائ نه اوس فناء د عالم او احوال د قیامت تر خَافِيَةٌ (١٨) پورې داس نه ده که دنیا کښې د عذاب نه بچ شی نو بس خلاص شو بلکه ورځ راروانه ده دا عالم به فنا شی د هغې احوال وګوره او ټول به الله ته پیش شی

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ تقسیم د خلقو دو قسمونو ته اول قسم اصحاب الجنة او د ښی لاس والا او د هغوی صفات چه دنیا کښې څه اعمال وو او د آخرت زیر او بشارت ورکوی دا تر الْخَالِيَةِ (٢٤) پور

(٢٥) وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ دا دویم قسم چه دوزخیان او اصحاب شمال او هغوی ته یره او د هغوی آرمانونه او وجه د عذاب په ٣٣ ، ٣٤ کښې چه شرک کول سبب د عذاب وو نو یره ورکوی تر الْخَاطِئُونَ (٣٧) پور

(٣٨) فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ اوس در ځائ نه اثبات د مقاصد ثلاثه چه رسالت او قرآن او

توحيد دى □ اول رســالت تر (٤٠) په هغ□ شــاهداو
دغه شــاهد په صــداقت د قــرآن هم د□ ورســره
صداقت د نبى عليه السلام يواځ□ ذكر كوى د قران
صداقت او د نبى عليه السلام صداقت يو ځائ□ ذكر
كوى سره د مقـامْ د قـرآن او د تخويف نه منونكو
نه تر وَإِنه لَحَقُّ الْيَقِينِپورِ□□□□
(٥٢) فَسَــبِّحْ بِاسْــمِ رَبِّكَ □□□□ توحيد يــر□ تفــريح
كوى□ چه پيغمبر حق او قران حق نو مســئله حقه
ده ،دا مسئله كوى چه الله تعالىٰ په بــركت كښې د
شريک نه پاک اوګنړئ□□ ګنى دى مقاصد نه انكار
سبب د عذاب د□□□□
حاصل د سورة
قيامت حق د□ ځوک چه توحيد ، رسالت نه منى او
شــرک فى البركة كــوى او انفــاق نه كــوى نو په
هغوى دنيا كښې او اخرت كښې عذاب حق د□ او د
د□ منونكى به بچ شى د عذاب نه □□
امتيازات
(١) احوال القيامة (٢) اسباب العذاب
(٣) فلا اُقسم بما تبصـــرون □□□ (٤) لو تقـــول
عليهما □□□
(٥) انه لحسرة على الكفرين□□□
٢٧ ذيقعده يوم السبت ٢٥:٣ ظهر
□□□□□□

سورة المعارج

سورة المعـارج مكى سـورت د په نـزول کښې يو کم اتيـــايم(۷۹) نمـــبر د پس د ســـورة الحاقة نه نازل شو د او په ترتيب د سورتونو کښې اويـايم (۷۰) نمبر د پس د سورة الحاقة نه

ربط د مخکښې سورة سره

اوله وجه: دا سـورت تفصـيل د حاقة د په سـورة الحاقة ذکر د عـــــــذاب نو دلته وائى چه "ليس له دافع" او ذکر د طول د قيامت

دويمه وجه: ســورة الحاقة کښې صــداقت د نــبى عليه السلام وو نو دلته تسئلى چه "فاصبر"

دريمه وجه: سورة الحاقة آيت ١٤،١٦ کښې احـوال د قيامت نو دلته لږزيات تفصيل ٨، ٩، ١٠

څلورمه وجه:په سورت الحاقة کښې آيت ٣٤ کښې "لا يحض" نو دلته زيادت چه "ان الانسـان خلـق" ١٩ کښې

پنځمه وجه: چه سورت الحاقة کښې او چه اعمال نـــامې به ګـــورى نو د ســـورت کښې "لا يســـئل حميم" ١٠ خپل عمل نه به بل ته اوزګــــــار نه وى اويره به وى

شپږمه وجـه: ســورة الحاقة که د نيکــانو بــدانولږ اوصاف نو اوس زيـادت په هغ کـوى نـور اوصـاف هم د کافرو هم د مومنانو

اوومه وجـه: په ســورت الحاقة کښې تــرغيب الى القرآن وو نو د سورت کښې زجر معرضـينو ته او د هغوى نفور ذکر کوى

دعوى د سورة

د ســورت مرکــزى مضــمون "زجر او تخويــف" چه دوى ته زورنه چه عذاب غواړى او تخويف ورکـوى تفصيل او بسط د ما فى الحاقة د

خلاصه د سورة
ابتداء نه زجر بيا اثبات د قيامت زيـادت د حـاق نه تر (١٠) پـــــور بيا (١١) نه تخويف او د منكرينو اوصـــاف د ١١ پـــور بيا ١٢ نه ٣٥ پـــور د منونكو اوصاف او بشارت د ٣٦ نه زجر په اعراض د كتـاب ذكر كو او اثبـات د قيـامت او تخويف ذكر كـوى دا ټول سورة د مافى الحاقة بسط او تفصيل د
مقاصد الايات و تناسبها
(١) سَأَلَ سَائِلٌ دد نه تر خَمْسِينَ أَلْفَ سَـنة (۴) پور زجر او استهزاء په حـال د كـافرانو چه دا نا اهله عذاب غـواړى او غـالب ذات نه غـواړىاو ورســره د قيــامت متصل ذكر كــوى چه خطرناكه ورځ ده
(۵) فَاصْـبِرْ صَـبْرًا د د نه تر قريبـاً(٧) پـور تسئلى نـبى عليه السـلام ته چه انتظـار كـوه او دا وخت دوى ته لـر خكـارى خو ډير قــريب د ذر به راشى
(٨) يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ نه تر يُبَصَّرُونهم (١١) پور اثبات د قيامت او د هغ احـوال او خطرنـاكى ذكر كوى لږ زيات په سورت الحاقة بانـد چه داس ورځ چه دا ځيزونه ورته نه شى ټينګيـــــد نو دا نا اهله كافر به ورته څه ټينګ شى
(١١) يَوَدُّ الْمُجْـرِمُ نه تر وَجَمَـعَ فَـأَوْعَى (١٨) پور تخويف اخروى چه دا منكر د قيـامت او د مسئل د بركت خو عذاب غـواړى خو بيا به ئ حـال دا وى چه د ځان نه به عـذاب دفع كـول نه شى او خطرناكى د عذاب ورسره ذكر كوى
(١٩) إِنَّ الْإِنْسَــانَ خُلِــقَ هَلُوعًا نه تر مَنُوعًا (٢١) پور زجر اوصـاف د منكرينو چه دا دد ناشـكره او نا قــدر انســان حــال دپه حاقة كښې لا يحض لى طعام وئيلى وو

(٢٢) إِلَّا الْمُصَلِّينَ □ نه تر فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُـونَ (٣٥) پور□ بشارت او د نجات اعمال ذكر كوى چه په دغه مخكښې څيزونو باند□ نجات نيشته د□ نجـات په د□ اعمـــالو د□ نو راشئ د□ اعمـــالو ته چه جنت درته ملاو شى دغه د مجرمـــانو اعمـــالو چه تـــير شو دا پريږدئ چه كامياب شئ□□

(٣٦) فَمَـالِ الَّذِينَ كَفَـرُوا □□□□ تر عِـزِينَ پـور□□□ زجر كـافرو ته په اسـتهزاء د پيغمـبر پـور□ چه خه عذاب غـواړى تا خواته په اسـتهزاء راځى او ټـوق□ در پور□ كوى□□

(٣٨) أَيَطْمَعُ كُلُّ امْـرِئٍ □□□□ بل زجر چه سـره دد□ عمل لا د جنت طمع هم كوى□□□

(٣٩) كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَـــاهُمْ □□□□ نه تر آخر تر ســـورت پــور□ تخويف اخــروى ذكر كــوى ســره د اثبــات د قيـامت نه چه دا نه چه عـذاب دوئ عـذاب دراقى به راځى عذاب به ضرور راځى □ الله تعـالىٰ ددوى په دوباره پيدائش بانـد□ قـادر د□□□ فـذرهم سـره نـبى عليه السـلام ته تسـئلى ده□□□ او بيا د دوى د قـــبرونو نه د وتلو تـــذكره چه خـــامخواه به دا ورځ راشى او الله تعـالىٰ ته به جمع شى او چه دَ كــوم عــذاب ورســره ويــره شــو□ ده نو هغه عــذاب به راشى□□

حاصل د سورة

دا نا اهله كـافر عـذاب غـواړى نو انتظـار كـوه او تسئلى ساته او دوى د□ عبثو كښې پريــږده دا ورځ خطرناكه اوږده خامخواه د راتلو ده بيا به نجـات نه وى دوى له نجـات په نيكو اعمـالو د□ او هغه ددوى سره نشته د□ نو څه به نجات اوومومى□□

امتيازات

(١) من اللـــه ذى المعـــارج (٢) لا يســـئل حميم حميما (٣) يود المجرم لو يفتدى

(۴) ان الانســـــان خلق (۵) عن اليمين و عن الشمال عزين

تمت سورة المعارج بعون الله الملك الرافع

۲۷ ذیقعده ۱۴۳۳ هج ۲۱:۷ عشاء

هر ذى روح له شته فنا پات به خدا وى
متين وائى راغلى تللو له پيـدا
دى

سورة نوح

ســورة نــوح مكى ســورت د‌ په نــزول كښې يو اويايم (٧١) نمبر د‌ پس د سورة النحل نه نازل شــو‌ د‌ او په تــرتيب د ســورتونو كښې هم يو اويايم (٧١) نمبر د‌ پس سورة المعارج نه ‌‌‌

ربط د مخكښې سورة سره

اوله وجـــه: هر كله چه په ســـورة په ســـورة المعـــارج كښې تخويف اخـــروى بيـــان شو په تفصيل سـره نو د‌ سـورة كښې تخويف دنيـوى په مثال سره ذكر كوى چه د كافرو په دنيا كښې هم استيصال شو‌ د‌ او ختم شـوى دى او مـال وغـيره ورله فائـده نه ده وركړ‌لكه قـوم نـوح شو‌

دويمه وجه: هر كله چه دعوى د بركت ثابته شوه نو اوس د‌ ســورة كښې تــرغيب د‌ تبليغ ته او طريقه د تبليغ ذكر كـــوى چه په داس‌ انـــداز مسئله ارسوه لكه چه نـوح عليه السـلام رسول‌ وه‌‌‌

دريمه وجه: په مخكښې ســورت كښې د كــافرو اســتهزاء وه نو دلته دهغ‌ تفصــيل او د كــافرو عـــادت ذكر كـــوى په وخت د دعـــوت كښې چه نفرت او استكبار او اعراض به كوى د مسئل‌ نه ‌‌

ثلورمه وجه: مخكښې تخويف بيان شو نو اوس په مسـئله بانـد‌ دليل عقلى او نقلى ذكر كـوى دواړقسمه دلائل چه مسـئله بالكل صـاف ده مو ول‌ نه منئ‌‌‌

دعوى د سورة

د سورت دعوى او محور "تخويف دنيوى په مثال سره" او دليل نقلى په مسئله باند‌ د نــوح عليه

السـلام نه □□□ چه چا مسـئله نه ده منل□ نو هغه تباه شوی دی د هغ□ نمونه لکه قوم د نوح علیه السلام شو□□

خلاصه د سورة

ســورت ټــول یو ســبق س□ واقعه د نــوح علیه السلام ده نو دلیل نقلی د□ او طریقه د تبلیغ ده او دلائل عقلیه په مسـئله او د نه منونکو انجـام چه استیصـال ئ□ شـو□ د□ او تبـاه شـوی دی نو ســورت مثــال د تخویف دنیــوی شو او تبلیغ ته رغیب شو چه مسـئله په بهـادرئ اورسـوه سـتا دشمن به هم تباه شی□□□

مقاصد الایات و تناسبها

(١) إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا □□□□ په د□ یو رکـوع مسـئله او د هغ□ بیـــان او دلائل اوو په کښې د کـــافرو انکار او تباهی□□□

إِنَّا أَرْسَلْنَا □□□□ دد□ نه تر لَـوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُـونَ (۴) پور□ په مسـئله د توحید بانـد□ دلیل نقلی د□ چه چه نـوح علیه السـلام هم خپل قـوم ته واعبـدوا مسـئله کـړ□ ده او قـوم ه ئ وعظ کـړ□ د□ او د هغ□ د منلو فوائد ورته بیـــابن کـــړی دی او ورته وئیلی دی چه د عـــــــذاب د راتلو نه مخکښې اومنئ چه عذاب راشی بیا روســتو کیږی نه □□□ نو دا ستا مسـئله هم ده ته هم اورسـوه لکه چه هغه رسول□ وه□□□

(۵) قَـــالَ رَبِّ إِنِّي دَعَــــوْتُ □□□□ د د□ نه تر وَاسْــتَكْبَرُوا اسْــتِكْبَارًا (۷) پـــور□□□□ زجر د□ کافرانو ته په انکار د هغوی چه د کافرو د دعوت د پیغمبر په وخت کښې رویّه اوګـوره چه نفـرت او اســتکبار کــوی او الله تعــالیٰ د نعمتونو نه اعـراض کـول□□□ دا د د□ ب□ انسـافو عـادت او طریقه ده□□□

(٨) ثُمَّ إِنِّي دَعَـــوْتُهُمْ نه تر إِسْــرَارًا (٩) پــور طــريق د دعــوت چه نــوح عليه الســلام طريقه د دعوت پريخود نه ده عـام چـوک کښې آواز کــړ د او مجالسو کښې خــبره کــړ ده او يو يو سره هم په پټه جرګه کړ ده نو دا طـريق د بيان دی
فَقُلْتُ اسْـــــــتَغْفِرُوا نه تر أَنه ارًا (١٢) پور ترغيب چه زما د وعظ د منلو فوائد هم شـته يعـنی نـوح عليه الســلام ډير په نـرم انـداز دعــوت ورکـــړ وو تخويف ئ هم ورکــړ د او تــرغيب ئ هم ورکــړ د چه شــرک پريــږدئ دا فوائد به وی
(١٣) مَا لَكُمْ لَا تَرْجُـونَ نه تر فِجَاجًا (٢٠) پــور دلائل عقليه چه نـوح عليه السـلام خپل قوم ته داس قسمه دلائل پيش کـــړی وو چه دا مســئله د عقل نه نااشــنا نه ده صــرف ســوچ اوکړئ نو هم کافی ده دلائلو ته اوګورئ
(٢١) قَالَ نُـوحٌ رَبِّ إِنه مْ نه تر إِلَّا ضَـلَالًا (٢٤) پور زجر نه منونکو ته د نوح عليه السلام د دومره موثر بيان نه روستو بيا هم دوی داس انکــار اوکـــړو په مــال اولاد مست شو او د حق خلاف ئ مکرونه و فريبونه شــروع کــړل او يو بل ته وئيل چه خپل اله او برکتيـان پـر نه ږدئ نو نوره ګمـراهی بيـان سـره سـوا کيدله يعـنی مرض بڑھتا گيا جوں جوں دوا کی
(٢٥) مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ د قوم تبــاهی چه هغه هيڅ ورله فائــده ور نه کــړه او تبـاه شو هم دنيا هم آخرت کښې تباه شو
(٢٦(وَقَـالَ نُـوحٌ رَبِّ لَا تَـذَرْ دا د نــوح عليه السلام بد دعا کافترو ته چه الله تعالیٰ خبر کړو چه دوی اوس ايمـــان نه راوړی او نــــوح عليه السلام ته ئ ډير اذيتونه اورســول نو نــوح عليه

السـلام بد دعا اوكـړه او د مومنـانو د پـاره ئ د مغفـرت او نجـات سـوال اوكړوالله تعـالیٰ ورله دعا قبوله كړه او كافر تباه شو

حاصل د سورت:

كـافران د د دنيا د عـذاب نه ب يـر كيږی نه الله تعالیٰ نوح عليه السلام په د مسئله راليږل وو هغه زبردست بيان كړ وو په طريقو طريقو او په تـرغيب او تخويف او په دلائلو خو قـوم نه وو منل هغه تبـــاه او بربـــاد شو نو دوی به هم تباه او برباد شی

امتيازات

(۱) طرق د دعوت(۲) فوائد د استغفار

(۳) د نوح عليه السلام د وم د الهو نومونه (۴) د نوح عليه السلام بد دعا

(۵) د قوم د نفرت طريقه

تمت سـورة النـوح بفضل و عـون من يكـون لـه النَوح

(۲۸ ذی القعده ۱۴۳۳ه يوم الاحد ۹:۵۷ صبح ۱۴ اكتوبر ۲۰۱۲ء)

سورة الجن

سورة الجن مكى سورت دے په نزول كښې څلويښتم (۴۰) نمبر دے پس د سورت الاعراف نه نازل شوے دے او په ترتيب د سورتونو كښې (۷۲) دوه اويايم نمبر دے پس د سورة نوح نه

ربط د مخكښې سورت سره

اوله وجه: هر كله چه په سورة الملک كښې مسئله په دلائلو ثابته شوه او قلم كښې دعوت ته ترغيب او حاقة او معارج كښې تخويفات بيان شو او سورة نوح كښې دليل نقلى او د دنيا يره نو سورة الجن كښې اوس ثمره او نفى د شرک اعتقادى او ثمره د توحيد ذكركوى يعنى نفى د شرک على الكمال چه په ټولو تفريح شى

دويمه وجه: مخكښې دليل نقلى وو د نوح عليه السلام نه نو اوس نقل ذكر كوى د جناتو نه

دعوى د سورت

د سورت دعوى ده نفى شرک اعتقادى او ثمره د توحيد تفريع په مخكښې او د هغې ثمره چه هر كله بركات غورځونكے د الله تعالىٰ نه علاوه بل څوک نيشته نو راشئ ټول شركونه پريږدئ او الله تعالىٰ په خپلو حاجاتو كښې رامدد كړئ بل څوک نه

خلاصه د سورت

د ابتداء د سورت نه تر (۱۵) پورې بيان د جناتو دے او په هغې كښې ترغيب الى القرآن دے او رد د شرک د پاره دليل نقلى د جناتو نه او رد په مشركين بالجن او اثبات د رسالت دے او ترغيب توحيد ته او بيان د دو ډلو د جناتو ۱۶ ، ۱۷ ادخال الهى دے د پاره د تخويف او ترغيب بيا نفى د شرک فى الدعاء تفريع د توحيد او اظهار د عجز

د نبی علیه السلام په نفی د شرک فی التصرف او فی العلم سره ردّاً علی المشرکین
مقاصد الایات و تناسبها
(۱) قُـــلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أنه اسْـــتَمَعَ ددی نه تر فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا (۱۵) پورې حـال د جنـاتو دی د هغوی بیان چه کوم الله تعالیٰ نبی علیه السلام ته وحی کړی نو هغه وحی شـده مضـامین د جنـاتو نه چه کـوم نقل شـوی دی د هغې بیـان دی چه کـوم مقاصد تـرې معلومیږی د هغې بیـان مـونږ مختصر کوو
قُـلْ أُوحِيَ إِلَيَّ فامنا به پـورې تـرغیب الی القـرآن چه اوګـوره جنـاتو قـران کـریم واوریدو نو هغـوی څنګه د قـران کـریم توصـیف او تعریف شروع کړی دی او د قران مقام ئې بیان کـړی او ایمان ئې پرې راوړی دی نو تاسو ولې اعراض کوئ ایمان راوړئ کنه
(۲) وَلَنْ نُشْـــرِكَ نه تر عَلَى اللَّهِ كَـــذِبًا (۵) نفی د شـرک بانـدې دلیل نقلی اوګـوره چی په وهی مضامینو کښـی د جنـاتو دا خـبره هم ده چی هغوئ څنګه د شرک رد کړی او نفی ئی کـړی ده او مشـــرک ته ئی ســـفیه وئیلی دی نو ولی تاسو شرک کوئ دا د قرآن د اوریدلو اثر دی
(۶) وَأنه كَـــــانَ رِجَـــــالٌ مِنَ الْإِنْسِ رد په مشرکین بالجن باندی او استعاذه د غیر نه یعنی د غـیر نه پنـاه غوښـتل دا مبـداء د شـرک ده څنګه جنات د هغی رد کوی
(۷) وَأنه مْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُم رد په منکرینو د آخـــرت بانـــدی چه د مشـــرکینو دا مـــرض دی چه د آخرت نه منکر دی
(۸) وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ ددی نه تر وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا (۱۲) پـوری اثبـات د رسـالت په امراتو او نخو

اوګـوره جنـاتو د ظـاهرۍ امراتو نه نبـوت معلـوم کړ د نو دا پیغمبر تاسو ولی نه منئ
(١٣) وَأَنَّا لَمَّا سَـمِعْنَا ددی نه تر لِجَهَنَّمَ حَطَبًا
(١٥) پوری تـرغیب توحید ته او د جنـاتو دوه ډل یو ناکام او بل کامیاب
(١٦) وَأَلَّوِ اسْـــتَقَامُوا تر عَـــذَابًا صَـــعَدًا (١٧) پــورۍ ادخــال الهی دالله تعــالیٰ په وحی شــوی مضــامینو کښــی خپل فرمــان د پــاره د تــرغیب د توحید منلو کښی فائــده ده او د پـاره د تخویف چه اعراض هغه سبب د عذاب د
(١٨) وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ دا هم هغه وحی شده مضامینو کښی ذکر د توحید او خلاصه د سـورة چه داسی بیـان اوشو نو حـاجتونو کښـی بل څـوک مه رامدد کوئ نفی د شرک فی الدعاء
(١٩) وَأنه لَمَّا قَـــامَ عَبْـــدُ اللَّهِ دا یو عـــام قـانون په هغه وحی شـوی مضـامینو کښـی دا قانون هم وو چه کله د الله تعالیٰ یو بنده د توحید بیان شـروع کـړو نو خلق د هغه د ایـذاء رسـانئ او تنګولو د پــــاره جمع شی او دوئ ئی مخـــــالف شی
(٢٠) قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي ددی نه تر وَلَا رَشَـدًا (٢١) پور نفی د شرک او سبب د شرک چه دا ځما اعلان د که تاسو هر څه کوئ خو ځه هیڅ سمه ک نه وم او وجه دا چه ځـه د نفع او نقصـان مالک نه یم د ځــان دپــاره ه تاسو نه مــنئ نو ضــرر ه شم درکول او نه درته هدایت کـول شم هیڅڅـوک د الله تعــالیٰ ســره نه شــریکوم نو نفی د تصــرف شوه د نبی علیه السلام نه
(٢٢) قُـلْ إِنِّي لَنْ يُجِـيرَنِي نه تر رِسَــالَاتِهِ (٢٣) پوری د سوال جـواب چه مـونږ ته تبلیغ مه کوه نو جـواب چه ځـه مـامور من الله یمکه تبلیغ د

توحید پریږدم نه ځوک به م د عذاب نه بچ کوی۔۔
دا هم نفی د تصرف۔۔۔
(۲۳) وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۔۔۔۔ نه تر وَأَقَلُّ عَدَدًا (۲۴) پورې تخویف چه دا کافر اوس نه منی خو چه عذاب اوینی نو د قوی او د ضعیف پته به ورته اولګی۔۔۔
(۲۵) قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ ۔۔۔۔ نفی د شرک فی العلم۔۔۔ په نفی د شرک کښی ترقی وی په عذاب او قیامتبه کله راځی نو ځه عالم الغیب نه یم تر آخر تر سورة پوری چه علم غیب خاصه خداوندی ده دا الله تعالیٰ چا ته نه ورکوی۔۔ خپلو انبیاؤ نه مخکښی روستو فرشتی لیګی چه ځما انبیاء مسئله اورسوله۔۔۔ علم غیب الله تعالیٰ چا له نه ورکوی۔۔
حاصل د سورة
اوګوره جناتو حنګه خپل قوم ته د قرآن کریم او رد د شرک دعوت ورکړ۔ د۔ او د توحید ترغیب ورکړ۔ د۔ او د خلاف نه ئ۔ یرولی دی نو راشئ صرف الله تعالیٰ رامدد کړئ بل ځوک کارساز متصرف او عالم الغیب نشته د۔ دد نه انکار هغه د تباهئ سبب د۔۔
امتیازات
(۱) بیان د جناتو او د هغوئ احوال (۲) رد په استعاذه د غیر الله نه ۔
(۳) اثبات د نبوت په اماراتو باندی۔(۴)وان المساجد لله۔
(۵) وانه لما قام عبدالله۔۔۔
تمت سورة الجن بعون الله المهیمن۔۔۔
۲۸ ذی القعدة یوم الاحد ۱۰:۳۵ صبح
بسم الله الرحمن الرحیم
نهم باب د څلورمې حصې

د سورة المزمل نه د خلورمې حصې د
قرآن کريم نه م باب شروع کيږی و په دی
کښی دوه سورتونه دی سورة المزمل او
سورة المدثر□□□ پد□ باب کښ□ قرآن ته
ترغيب او تبليغ ته ترغيب يعنی مسئله
واضحه شوه نو اوس چه د مسئل□ کوم
نصاب د□ قرآن کريم د هغ□ زده کولو ته
ترغيب او د د□ قرآن رسولو ته ترغيب
ورکوی چه اورسوه□□□ يعنی ترغيب الی
القرآن دد□ باب مضمون اصلی د□□□

سورة المزمل

ســورة المزمل مکی ســورة د په نــزول کښ دریم (۳) نمـبر د پس د سـورة القلم نه نازل شـو د او په تـرتیب د سـورتونو کښ در اویایم (۷۳) نمبر د پس د سـورة الجن نه

ربط د مخکښي سورة سره

اوله وجه: هر کله چه مخکښې سورة کښـ نفی د شـرک اوشـوه علی سـبیل الکمـال یعنی پوره طریق سره شرک رد شو نو په سورة المزمل کښ ترغیب الی القـرآن چه قرآن د مسـئل له نـازل شـو د چه لااله الا هو (۹) کښ

دویمه وجه: هر کله چه مخکښې نفی د شــرک اوشــوه نو اوس د ســورة کښــ د توحید زده کــړی ته د قـــرآن نه تـــرغیب ورکـــــوی چه دا اوخایه چه ملګـــــری زده کړی

دعویٰ د سورة

د سـورة مرکـزی مسـئله هغه د ''تـرغیب الی القـرآن'' چه د قـرآن د وئیلو خودلو او زده کولو د پاره وخت اوباسئ او قرآن زده کــړئ دا په توحید راغل د قـــرآن وایه ځکه دا د هدایت لاره ده

خلاصه د سورة

په ابتـداء د سـورة کښـ تر آیت (۹) پــوری قرآن ته ترغیب چه د شپی قـرآن وایه ځکه ملګری غریبـان دی کیـد شی د ورځ فـارغ نه وی او قـرآن مسـئله ذکر کـوی د (۱۰) نه تر (۱۹) پوری تسلی او تخیف معرضینو د قــرآن ته او مثـال ورله واقعه د فرعـون ذکر کوی سره د خطرناکئ او یر د قیامت

نه او په آخر د سـورة کښـ بیا تـرغیب الی القرآن د او ترغیب انفاق او جهـاد ته چه یو جمـاعت به دا کـار هم کـوی یعـنی ارکان د جمـاعت به تقسـیم وی د هر چا به خپل کار وی

مقاصد الآیات و تناسبها

(۱) یَا أَیُّهَا الْمُزَّمِّلُ ترغیب الی قـراءة القـــرآن لیلا (۴) پـــور (مزمل د زمیل ملګـــــری ته وائی نو مزمل ملګـــــری جوړونکیـه) ته ملګـری په قـرآن جـوړ کـړه قرآن وایه او د شپ وایه چه د ملګـری ذهن کښ خه کینی او صا اوایه بیان کړه

(۵) إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ د قـرآن کـریم مقام

(۶) إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ نه تر سَبْحًا طَوِيلًا (۷) پـوری د شـپ د بیـان حکمت چه مضمون ذهن کښ خه کیـنی او ملګـری غریبانان دی نو د ورځ به فارغ نه وی لکه آخر د سورة کښذکر کوی

(۸) وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ نه تر فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا (۹) پـوری د قـرآن کـریم مضـمون چه د مخلـــوق نه رشـــته کټ شی او الله تعالیٰ سره جوړه شی

هـــر تمنـــا دل ســـ رخصـــت هـــو گـــئی
اب تو آجا اب تو خلوت هو گئی

مسئله د توحید د قرآن اهم مضـمون د نو دا بیانوه

(۱۰) وَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ د کښـ تسـلی نـبی علیه السـلام ته چه کفـار څـه اعتراضات کوی نو د هغ پـرواه مه کـوه او زړه مه تنګوه

(١١) وَذَرْنِي وَالْمُكَـــذِّبِينَ ددى نه تر وَعَذَابًا أَلِيمًا (١٣) پورى تخويف معرضـينو د قرآن ته يره ذكر كوى چه ځه به ددئ خـبر واخلم
(١۴) يَـــوْمَ تَرْجُـــفُ الْأَرْضُ احـــوال د قيامت
(١۵) إِنَّا أَرْسَـلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُـولًا نه تر أَخْذًا وَبِيلًا (١۶) پورى تخويف دنيوى چه د الله د كتـاب نه انكـار كـوى نو هغه تبـاه شوى دى لكه فرعون چه تباه شو وو
(١٧) فَكَيْـــفَ تَتَّقُـــونَ نه تر وَعْـــدُهُ مَفْعُولًا (١٨) پـور يـره او تخويف د آخـرت ذكر كوى چه دآخرت خطرناكئ ته اوګورئ نو ددى نه اويريـــږئ او راشئ دا قـــرآن اومنئ
(١٩) إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ ترغيب الىٰ اتبـاع القرآن كه د دنيا او د آخـرت نه ځـان بچ كول غـواړئ نو نو راشئ دا قـرآن رواخلئ چه بچ شئ
(٢٠) إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ بيا تـــــرغيب الى القـــران ابتـــداء د ســـورة نه ئ بوتله چه قـرآن وايه د مخـالفينو حـال د اوليـدلو نو قـرآن وايه يعنى خپل كـار جـارى سـاته او تقسـيم د افـرادو د جمـاعت كـوه اقسـام ثلاثو ته چه هر رنګه به جماعت كښ وى او پكـار ده چه افـراد د جمـاعت هغ كښـ دا اقسام موجود شى نو تلاوت د قرآن او لوستلو د قـرآن كښـ په تاسو څـه سـختى نشته د
وَأَقِيمُـوا الصَّـلَاةَ سـره ذكر د امـور مصـلحو چه دا كارونه ورسـره كـوئ نو زړه به مضبوط وى

وَمَا تُقَـدِّمُوا لِأَنْفُسِـكُمْ تـرغيب الى الاعمـال الصـالحة چه نيک عمل کـوئ ملاؤ به شی درته

حاصل د سورة

ا محبوب قرآن کريم صاف بين کړه د شپ بيان کړی مضمون به هم ياد شی او ورځ ملګری غريبانـان دی کيـد شی فـارغ نه وی او د مخـالفينو فکر مه کـوه هغه ما ته حواله کړه ځه به ئی خبر واخلم

امتيازات

(۱) يايها المزمل (۲) ان ناشئة الليل

(۳) تقسيم د ارکان د جمـاعت (۴) تقسـيم د شپ

(۵) وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا

تمت سـورة المزمل بعـون اللـه الـذی هو المکمل ۲۸ج ۱۱:۰۸ صبح

سورة المدثر

سورة المدثر مکی سورة د پہ نزول کښې څلورم (۴) نمبر د پس دسـورة المزمل نه نازل شو د او پہ ترتیب دسورتونو کښې څلـور اویـایم (۷۴) نمـبر د پس دسـورة المزمل نه

ربط د مخکښې سورة سره

اوله وجه: هر کله چه پہ سورة مزمل کښ تـرغیب وو قـرآن ته نو دی سـورة کشـ تـرغیب او تـیزی ورکـول دی تبلیغ اته چه اوس اورسوه

دویمه وجـه: پہ سـورة کښـ احـوال د معرضینو سابقینو وو د تیروکافرو حـال نو دلته دد کـافرو حـال ذکر کـوی چه د نـبی علیه السلام د رسالت نه منکر دی

دریمه وجه؛ د سورة المزمل پہ آخر کښ خـیر ته تـرغیب وو چه وما تقـدموا نو پہ د سـورة کښـ هغه خـیر خـائی چه هغه تبلیغ د او د مسئل رسول دی

څلورمه وجـه؛ پہ مخکښې سـورة کښـ تخویف وو نو پہ د سـورة کشـ پہ تخویف هم زیـادت د سـره د قبـاحت د کـافرو مکـذبینو نه پہ وخت د اوریـدلو د قـرآن کښ

دعویٰ د سورة

د سـورة دعـویٰ او مقصد د ''الحث علیٰ التبلیـغ'' تـیزول او راپـارول پہ رسـولو د مسئل او دقرآن بانـد چه نر شه او بهـادر ش ه مسئله اورسوه

خلاصه د سورة

ابتداء نه تر (۷ ورى ترغيب الى البليغ بيا د (۸) نه تخويف اخــــــــروى او د(۱۱) نه اوصاف د معاند په وخت د لوسـتلو د قـرآن كښ او يره د آخرت تر آخر تر ركوع پــورى يعـنى (۳۱) پـورى بيا صـداقت د نـبى عليه الســلام په يو مثــال او يــره د آخــرت او دعذاب سبب سره د نفى د شفاعت قهـرى نه او زجر معرضـــينو د قـــړآن ته په (۴۹) كښ او آخر كښ بشارت موحدينو ته

مقاصد الايات و تناسبها

(۱) يَا أَيُّهَا الْمُــــــــدَّثِّرُ دد نه تر وَلِرَبِّكَ فَاصْـبِرْ (۷)پـور تـرغيب دعـوت او تبليغ ته شپږاوامر ذكر كــــــــوى او يو نه ى ذكر كوى

قُمْ امر اول چه د كـار ته مهتم بالشـان اوګوره دد اهتمام اوكړه

فَأَنْذِرْ امر ثانى ميدان د تبشـير نه خـالى د څوک شـته نه چا له خوشـحالى وركـړ نو انذار اوكړه

(۳) وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ امر ثــــالث په انــــذار او دعــوت كښــ اوله مسـئله د رب كبريــائى بيانول

(۴) وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ امر رابع لمن پاكه كړه نيک عمل كوه چه څوک درباند اعتراض نه كــوى چه د ګوتو كيخودلو ځـائ دركښـ نه وى

(۵) وَالرُّجْزَ فَـاهْجُرْ امر خـامس پنځم امر چه رد د شرک كوه او ځان د شرک نه لــر ساته او د مشركينو نه بائيكاټ كوه

(۶) وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ نه ى دا يوه نه يه چه دا دعـوت په ملګــرو اسـان مه ګــڼره دا ســـتا ذمه دارى ده دا مه وايه چه ډير اوشو

نه لا نه د شو بيان كـوه چه سسـتى نه راځى
(٧) وَلِرَبِّكَ فَاصْـبِرْ دمخـالفينو د طرفنه څه راځى اعتراضات تكاليف نو دالله تعالىٰ دپاره دى نو برداشت كړه
(٨) فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ تر غَيْرُ يَسِـيرٍ پـورى يـره د آخـرت او خطرنـاكئ د آخـرت ذكر كوى
(١١) ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيـدًا نه زجر معاند ته او انكـار كـوونكى د قـرآن ته او د هغه اوصـاف او د هغه كـار په وخت د اوريدلو د قرآن كښـ سـره د يـر د آخر په تفصيل سره تر ذِكْرَى لِلْبَشَرِ (٣١) پورى ما احسانات كړى دى دده انكـار ځما د آيتونو د ګوره او د حق پرست خلاف كار ته ګوره او د قـرآن بـاره كښـ نظـرئ ته ګـوره نو چه داس شو نو بيا ئ عذاب ته ګوره
(٣٢) كَلَّا وَالْقَمَرِ شاهد په صداقت د نـبى عليه السـلام چه دا معانـدين تا نه مـنى ستا مثـال د سـپوږمئ اوله هر څـوک نه وينى د ابـوبكر غونـد خلق ئ اووينـى او چه بـدر شى بيا ئ هر څـوک اووينـى نو ته به هم اوځليږ او په دنيا به خكـاره ش او شـپه به صـبا شى او سـتا يـاد به اوچت شى نو تسلى هم شـوه نـبى عليه السـلام ته دغه شـان د شـاهد په قيـامت هم د چه دا اقلابـات راځى نو تاسو به هم پورته شئ
(٣٨) كُـلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَـبَتْ رَهِينة دى نه تخويف اخـروى مختصر بشـارت په (٣٩،٤٠) كښ

(۴۱)نه تر (۴۸) پــور یــره د آخــرت ده او سبب د عـذاب چه تکـذیب د او (۴۸)فَمَا تَنْفَعُهُمْ سره نفی د شـفاعت قهـری چه بیا به مو خــوک خلاصــول نشی د الله تعالیٰ نه

(۴۹) فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ زجر معرضینو د قرآن ته چه د آخرت حـال مو اولیدلو نو دد اصل سبب هغه اعراض د د قرآن کریم نه نو دا ب انصـافه د قـرآن په داسی انداز نفرت کوی

(۵۲) بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ دا هم زجر په حال د کافر چه سـره د بد عمل نه دا طمع کوی اصل وجه د آخرت نه انکار کوی

(۵۴) كَلَّا إِنه تَـذْكِرَةٌ نه تر آخر تر سـورة ترغیب چه تاسو له منل او مصیحت اغستل پکـــــار دی او چه توحید اومـــــنی نو اه د مغفرت شی نو دا بشارت هم شو

**
لسم باب د څلورمې حصې
دد څائ نه تر سورة الاعلیٰ پور یعــنی د طــارق تر ختمه پــور دا دولس ســورتونه لسم بــاب د د څلــورمې حصې پدیکښــ اثبـــات د قیـــامت د او د هغ احـــوال چه مشرکینو له جـزا او سـزا شی او نیکـانو له فضل او بشــارت شی او په قیــامت به دلائل ذکر کـوی په فنــاء د عــالم علــوی او سفلی چه دا ټول نظــام به ختم شی هر سورة د بل نه په ترقئ باند د مســئله د توحید چونکه د ټولو اصــــولو اصل د نو هغه به درســــره روانه وی ســــورتونه مختصر دی نو هر ســــورة لیکلو تــــه دلته حـــاجت نشـــته د مخکښې بـــاب ســـره مناســـبت ظـــاهر د مخکښې تـــرغیب وو قـرآن او تبلیغ ته نو اوس اچبـات د قیـامت چه چا دغه اونه منل نو هغه له به یره شی او چه چا اومنل نو هغـــوی ته بشـــارت او خوشحالی شی**

سورة القيامة

ســورة القيامة مكى ســورة د□ په نــزول كښــ□ يو ديرشم (٣١) نمـــــبر د□ پس د ســـــورة القارعہ نه نازل شو□ د□ او په تــرتيب د ســورتونو كښـ□ پنځـه اويايم (٧٥) نمبر د□ پس د سورة المدثر نه □□

ربط د مخكښې سورة سره

اوله وجه : مخكښې ســورة كښــ□ تخويف اخــروى بيان شو نو پد□ ســورة كښـ□ احـوال د قيـامت ذكر كوى چه په دغه ورځ به دوئ سخت يريږى□□□

دويمه وجه: مخكښې سورة كښ□ يـره د قيـامت وه نو پد□ سورة كښـ□ زجر وركـوى منكرينو د قيـامت ته□□ چه ول□ دد□ ورځ□ نه انكار كوئ□□

دعوى د سورة

د ســورة او مقصد هغه د□ اچبــات د قيمت او زجر منكرينو د قيامت سره د تخويف نه چه قيامت حق د□ نو ا□ ب□ انصافو ول□ تر□ انكار كوئ□□□

خلاصه د سورة

ابتــداء نه زجر او بيا امــارات د قيــامت او يــره او دهشت د انســـان او افســـوس د انســـان تر (١٥) پــور□□ بيا تســلى نــبى عليه الســلام ته د (٢٠) نه زجر په محبت د دنيا باند□ بيا بشـارت او تخويف بيا زجر مشـركينو ته په شـرک بانـد□ په (٣١) كښـ□ او مكذبينو د آخرت او قرآن ته□□□ او اثبـات د قيـامت لكه د ابتداء د سورة□□□

مقاصد الأيات و تناسبها

(١) لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامة □ نه تر بِالنَّفْسِ اللَّوَّامة (٢) پــور□ اثبــات د قيــامت په يو شــاهد چه نفس لو□امه ځـــان ول□ ملامته كـــوى خو معلوميږى چه ورځ راروانه ده□□

(٣) أَيَحْسَـبُ الْإِنْسَـانُ □□□□ نه تر يَـوْمُ الْقِيَامة (٦) پور□ زجر په انكار د قيامت□□ چه دد□ راروان آفت

تکذیب کوی او دا خیال کوئ چه مـونږ دده هـډوکی نشو راجمع کولے
(۷) فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَـرُ نه تر وَلَـوْ أَلْقَى مَعَـاذِيرَهُ (۱۵) پوری احـوال د قیـامت تر (۹) پـورے بیا یـره او دهشت د انســـــان او تحــــــیر چه ارمانونه او افسوسونه به کوی نو دا تخویف شو خطرنـاکئ د قیامت زکر کوی یرے د پاره
(۱۶) لَا تُحَـرِّكْ بِـهِ لِسَـانَكَ نه تر ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانه (۱۹) پـوری ادخل الهی او تسـلی نـبی علیه السلام ته چه تلوارړ مه کوه په وئیلو د قـرآن لکه چه الله زاړه هـــډوکی جمع کـــولے شی او نمر او سپوږمئ جمع کـولے شی او انسـان په مخکښې او روستو ټولو اعمالو خبرولے شی نو قـرآن هم سـتا په ســـینه کښــے راجمع کـــولے شی نو د جبرئیل قراءت ته غوږکیږده
(۲۰) كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلة تر وَتَذَرُونَ الْآخِـرَةَ (۲۱) پوری زجر په محبت ددنیا ځکه دا دنیا انسان د الله تعالیٰ او د آخرت د یـاد نه بنـدوی نو دے سـره دومره مینه مه کوئ
(۲۲) وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ، تر إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ(۲۳) پـوری بشـارت منونکو او تیـاری کوونکو د قیـامت ته
(۲۴) وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ نه تر يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ (۳۰) پوری تخویف اخـروی نه منونکو د قیـامت ته چه داسے خطرناک عمل به ورسره اوشی
(۳۱) فَلَا صَـــدَّقَ زجر په شـــرک بانـــدے چه د عذاب سبب هغه شرک کول وو
(۳۲) وَلَكِنْ كَـــذَّبَ وَتَـــوَلَّى زجر په تکـــذیب د قیامت او توتی سره زجم په انکارړ د قیـامت بانـدے او ورسره په تکبر باندے نو انجام ئے د تباهئ شو
(۳۶) أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ زجر په انکارړ د قیـــامت متعلق د ابتـدائ د سـورت سـره چه انسـان ځـه بے

مقصــده خو نه د□ پيــدا چه قيــامت به نه راځی او اثبات د قيامت په ابتدائی خلقت د انسان باند□ چه كــوم ذات دا كــار كــول□ شی نو قيــامت قــائمول□ شی□□□

حاصل د ســورت:□□ د قيــامت راتلل حق دی ا اهله انسان تر□ انكار كوی نو چه د د□ خطرنــاک احــوال راشی نو بيا به ارمانونه كوی خو وخت به تــير وی نو دنيا پريږدئ اود آخرت تيارئ اوكــړئ د د□ راتلل څه بعيد نه دی□□

امتيازات

(١)النَّفْسِ اللَّوَّامة (٢) احوال د قيامت او يره د انسان□□

(٣) لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ (٤) كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ

(٥) أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى

تمت ســورة القيامة بعــون اللــه الغــافر للنَّفْسِ اللَّوَّامة □

٢٨ ذيقعد□ يوم السبت ٢٤: ١٢ ظهر

□□□□□□□

□

سورة الدهر

سورة الدهر مدنی سورت د□ په نزول کښی اته نوی (٩٨) د□ پس د سورت الرحمٰن نه نازل شو□ د□ او په ترتیب د سورتونو کښی شپږ اویایم (٧٦) نمبر د□ پس د سورت قیامة نه □□□□

ربط د مخکښی سورة سره

اوله وجه: په مخکښی سورت کښی اثبات د قیامت وو نو د□ سورت کښی د هغ□ تمثیل ذکر کوی چه ا□ انسانه لکه چه ته نه و□ عدم محض و□ نو پیدا شو□ نو دغه شان چه فنا ش□ نو بیا به را اوچت ش□□□□

دویمه وجه: په مخکښی سورت کښی بشارت مختصر وو نو د□ سورت کښی تفصیل سره بشارت ذکر کوی□□

دریمه وجه:په سورة القیامة تخویف بیان شو نو دلته دعوی د توحید ذکر کوی□ واذکر اسم□□□ چه په د□ به بچ کیږ□ □□

دعوی د سورة

د سورت مرکزی مضمون هغه مخکښی د□ اثبات القیامة خو بالتمثیل سره د ذکر د بشارت نه □□ مثال ذکر کوی د پاره د اثبات د قیامت او لس بشارتونه مومنانو ته سره د ذکر د توحید نه □□

خلاصه د سورة

اول مثال بیا مختصر تخویف بیا د ٥ نه تر ٣٢ پور□ تفصیلی بشارت ذکر کوی □ د ٣٣ نه ترغیب الی القرآن د□ او تسلی نبی علیه السلام ته او مسئله دتوحید په ٢٥ کښې بیا زجر په محبت ددنیا باند□ او اثبات دقیامت پشان دابتداء دسورة او ترغیب بیا قرآن کریم ته□

مقاصد الایات وتناسبها

(۱(هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ ...... نه تر كفوراً (۳) پورې اثبات دقيامت په مثال چه دا دعوى دسورة چه قيامت راتلل دى څه بعيد نه دى ، چه ته نيش وې عدم محض نو الله تعالىٰ پيدا كړې نو دغه شان به دِ د فنا نه روستو پيدا كړى تاله الله اسباب د علم دركړى دى، چه حق او باطل پرې معلوم كړې نو داسې اوكړه،

(۴) إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ ...... تخويف اخروى، چه سره دداسې مثآل نه او د اسباب دعلم نه بيا هم انكار كوې نو دهغوى انجام،

(۵) إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ ...... نه تر كَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا (۲۲) پورې، تفصيلى بشارت منونكو ته چه چا حق معلوم كړو او قدر ئې اوكړو نو دهغه انعامات لس بشارتونه ذكر كوى په مينځ كښې دمومنانو اعمال ۷،۸،۹،۱۰ كښې ذكر كوى چه په هغې كښې يره آخرت هم وه نو دهغې دا انعام شو، لس بشارتونه او خوشحالئ دى،

(۲۳) إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ ...... ترغيب الى القرآن او عظمت دقرآن كريم، چه دا قرآن كريم دې له الله تعالىٰ نازل كړې دې چه ته خلقو ته دغه تير احوال بيان كړې او دتوحيد مسئله ورته او ميوې چه دوئ تيارۍ اوكړى،

(۲۴) فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ ...... تسلى نبى عليه السلام ته كه مصائب راځى برداشت كوه او دكافرو مه منه ،

(۲۵) وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ ...... نه تر طَوِيلًا (۲۶) مسئله دتوحيد او رد دشرک فى العبادة دغه كار كوى او دامسئله بيان كړه چه دآخرت تيارۍ اوكړئ، پدې مسئله كلک شه،

(۲۷) إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلة ...... زجر په محبت ددنيا او په توجه ددنيا چه دې دنيا تاسو نه آخرت

هـير كـړو كه ځمونږخوخه شى نو د دوئ نه علاوه به نور پيدا كړم تر (۲۸) پور

(۲۹) إِنَّ هَـذِهِ تَـذْكِرَةٌ تـرغيب الى القـرآن او تيارى دآخرت راشئ دا قرآن راواخلئ او دا اومـنئ رحمت به درباند اوشى آخرى جمله تخويف د

حاصل دسورة

قيـامت حق د خپل خلقت او پيـدائش ته اوګـوره عبرت واخلئ منكر دقيامت له سـزا ده ځـوک چه دقيامت نه يريږى تيار كوى نو دهغوى خوشحالئ اوګورئ نو قـرآن راواخلئ او دا مسـئل دآخـرت او دتوحيد بيان كړئ دنيا ته توجه مه كوئ

امتيازات

(۱) بشـارت مفصل په لسو طريقو سـره (۲) ذكر دسلسبيل او زنجبيل

(۳) اسـباب دتللو دجنت (۴) وملكـاً كبـيرا (۵) كافوراً

تمت سورة الانسان بعون الملک الرحمٰن

۲۸ ذيقعـده ۱۴۳۳ هج يـوم السـبت ۵۱ : ۱۲ ظهر مينګوره جيل

اللّٰهم نجّـنى من القـوم الظٰلمين يا ارحم الراحمين

□

سورة المرسلات

سـورة المرسـلات مكى سـورة د□ په نـزول كښې در□ ديرشم (٣٣) نمـبر د□ پس دسـورة الهمـزه نه نـازل شـو□ د□ او په تـرتيب دسـورتونو كښې اووه اويايم (٧٧) نمبر د□ پس دسورة الدهر نه □

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : په سـورة الـدهر كښې مثـال دقيـامت بيان شو نو د□ سورة كښې مثال د تخويف بيانيږى او دعذاب بيانيږى□

دويمه وجه : په سـورة الـدهر كښې ذكر دنعمو وو لســوو دپــاره دمتقيــانو نو د□ ســورة كښې لس احوال او خطرناكئ دمنكرينو اووه ځله لفظ " ويل " ذكر كوى□

دريمه وجه : ســـورة الـــدهر ئ□ ختم كــــړو په " والظلمين اعدّ لهم عذاباً اليماً " نو اوس د□ سورة كښې ذكر دهغه عذاب چه كوم هغـوئ دپـاره تيـار□ شو□ د□□

دعوى دسورة

دســـورة دعـــوى او مقصد هغه ذكر د قيـــامت په احوال دمجرمينو□ دلته بشـارت لـږوو نو په احـوال دمجرمينو اوو□ او په دهر كښې بشـــــارت زيـــــات تخويف كم وو نو هغ□ ته بشـــارت اوو□□ دعـــوى دسورة " انماتوعدون لواقع " سـره ذكر كـوى□ چه قيامت حق د□ او منكرينو ته تفصيل سره يــره ذكر كوى□

خلاصه دسورة

دابتداء نه پنځه شواهد او بيا احوال اربعه مخكښې دقيــــــامت ١٦ كښې تخويف دنيـــــوى په هلاكت دمكــذبينو ســابقينو او د ٢٠ نه دلائل عقليه تر ٢٧ پــور□ □ بيا تخويف اخـروى د□ تر ٤٠ پــور□ د ٤١ نه

بشارت د ۴۶ نه تر آخره زجر په شک او په اعراض دقرآن باند

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا نه تر إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ (۷) پور شواهد پنځه د اثبات دقیامت او دعــذاب او رحمت دی یعـــنی چه دنیا کښې یو هـــوا وی چرته نرمه وی چرته سـخته او وریځ اوچتـوی او دا هـوا نصیحتونه غورځوی چه د چا عذر پــات نشی نودنیا کښې نمونه شـوه دغه شـان په آخـرت کښې به چا سره سختی کیږی او چا سره به نرمی کیږی او عذاب به ورلره ورکول کیږی

(۸) فَـــإِذَا النُّجُــومُ طُمِسَـــتْ نه أُقِّتَتْ (۱۱) پــور خلـور احـؤال مخکښې دقیـامت ن او فنـاء دعالم

(۱۲) لِأَيِّ يَــوْمٍ أُجِّلَتْ دا اوس اثبــات دآخــرت د لِلْمُكَذِّبِينَ (۱۵) پــور ویل لفظ په لس ځله راوړی د آخرت نه انکـار هم ویل او د دلائلو نه انکـار هم ویل د

(۱۶) أَلَمْ نه لِـــكِ الْأَوَّلِينَ نه تر لِلْمُكَـــذِّبِينَ (۱۹) پورتخویف دنیـوی چه مکّـذبین د تبـاه شی چه دا امور وینی او بیا هم تکذیب او انکار کوی نو تباه دِ شی

(۲۰) أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ نه تر لِلْمُكَذِّبِينَ (۲۴) پور دلیل عقلی چه دلالت په قـدرت دالله تعـالیٰ کـوی او مثال دآخرت چه ځـان ته سـوچ اوکـړه نو دد نه معلـوم کـړه نو اوبه مــن اوس هم نه مــنی چه دا منی او تسلیم نه کوی نو مکذبینو له هلاکت

(۲۵) أَلَمْ نَجْعَـــلِ الْأَرْضَ نه دویم دلیل عقلی تر لِلْمُكَذِّبِينَ (۲۸) پورچه د قدرتونو دالله تعالیٰ ته اوګوره بیا هم دوی تسلیم نه کـوی نو مکـذبینو له هلاکت او تباهی ده

(٢٩) انْطَلِقُــــوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِـــــهِ تخويف اخــروی نه مــنی نو آخــرت کښې به ئ دا حــال شی نو مکـذبین تبـاه شو چه نه مـنی او تکـذیب کوی ٣٤ پور
(٣٥) هَذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ دا هم تخويف اخروی چه عــذر به قبــول نشی نو اوس هم نه مــنی نو تباهی ده
(٣٨) هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ دفيصـل ورځ ده او څـه حيله ئ پکــار نه راځی بيا نه مــــنی نو هلاکت مکذبينو له
(٤١) إِنَّ الْمُتَّقِينَ نه تر الْمُحْسِنِينَ (٤٤) پور بشارت چه دا نعمتونه به تر دتکذيب د وج پــات شی نو هلاکت مکذبينو له
(٤٦) كُلُــــوا وَتَمَتَّعُــــوا قَلِيلًا زجرونه دی تر آخرتر ســــــورته چه په دنيا مست دی ٤٩ زجر په شــرک او دائ جــرم د او آخر آيت زجر په انکــار دقــرآن چه څــومره عجيبه بيـــان اوشو نو کله به ايمان راوړی
حاصل دسورة
دقيامت په راتلو شـواهد موجـود دی او دا عـالم به فنا شی او دلائل د قـدرت دالله تعـالىٰ موجـود دی نو قيـامت اومـنئ که نه مـنئ نو غـرق او تبـاه به شئ هم په دنيا او هم په آخـــــرت کښې نو راشئ شريک پريږدئ او پد قرآن ايمان راوړئ
امتيازات
(١) شـواهد خمسه (٢) لس ځله لفظ دويل (٣) اذا الرسل اقتتت
(٤) دقيـامت د اور خطرنـاکی " جمٰلت صـفر " (٥) واذآ قيل لهم ارکعوا
٢٥ ذيقعد يوم الاحد ٣٩ : ٠٢

سورة النبأ

سورة النبا مکی سورة د پە نــزول کښې اتیا یم (٨٠) نمبر د پس د سورة المعـارج نە او پە تـرتیب د ســورتونو کښې اتە اویــایم (٧٨) نمــبر د پس د سورة المرسلٰت نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

اولە وجە : پە سورة المرسلٰت کښې د قیامت نـوم یــوم الفصل وئیلی وو نو دلتە تفصــیل د هغە نــوم کوی چە دا فصل راولی او جدائی د مؤمن او کافر چە هیڅ شی کښې بە شــرکت پــاتی نە شی دنیا کښې لس څیزونو کښې شـرکت د مـومن او کـافر اوو غریب او مالـدار بادشـاه او ګـداء تر مینځـه وو هر څوک تری فائده اخلی پە قیــامت کښې د فنا د دنیا ســره بە دا شــرکت ختم شی یا دا دلــدئل د قدرت د الله تعالیٰ دی

دویمە وجە : مخکښې ســـورة کښې تخویف وو نو دلتە هم تخویف د پە نوی عـالم پیـدا کیـدلو بانـد سـره د توحید او رد د شــرک د شــفاعت قهریە نە پە مخکښې زیادت

دعوی دسورة

د ســورة مرکــزی مضــمون او مقصــدهغە اثبــات د قیامت او نفی د شرک دە

خلاصە دسورة

ســورة د مضــمون پە اعتبــار ســره دوه حصې د اولە حصە د سورة تر الاّ عذابا (٣٠) نمــبر پــور دە پدیکښې دلائل عقلیە او تفصیل د ســورة مرســلٰت کوی تفصیل بە ئی مقاصد ظ راشی دویمە حصە د ٣١ نە ان للمتّقین نە تر آخـــره پـــور پدیکښې اول بشــارت ذکر کــوی او رد د زعم د مشــرکانو د شفاعة قهریە پە بشارت کښې زیــادت د او آخر د

سـورة د اول سـره متعلق د چه دوئ ده څـه بـاره کښې تپوس کوی نو هغه نزد دی او کافر به وائی چه یالیتنی کنت ترابا

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) عَمَّ یَتَسَـــــاءَلُونَ دد نه تر ۳۰ اوله حصه د سورة پدیکښې اثبات د قیامت او تفصـیل د سـورة المرسلٰت

عَمَّ یَتَسَاءَلُونَ (۱) نه تر سَیَعْلَمُونَ (۵) پــور زجر یو زجر چه دوئ دومــره د غــة خــبر بــاره کښې تپــوس کــوی او اختلاف پکښې کـوی کلاّ سـره بل زجر چه داســـکار نه وو پکـــار چه ورته به پته اولګی

أَلَمْ نَجْعَــلِ الْأَرْضَ نه تر أَلْفَافًا (۱۶) پــور یوه طریقه دلائل د قـدرت د الله تعـالیٰ ذکر کـوی چه ول قیامت کښې اختلاف کـوی چه کـوم ذات دا کارونه کول شی نو ول هغه ته څه قیـامت ګـران د

دویمه طریقــه: چه قیــامت کښې اختلاف مناسب نــد دنیا کښې دا څیزونه الله تعـالیٰ شـریک پیـدا کړی دی هر څوک تر فائده اخلی مـومن کـافر او هر څـوک نو یـوه ورځ داس ده چه یـوم الفصل چه هغ کښې د مومنـــانو شـــان معلـــوم شی او دا شرکت ختم شی او صرف مومنانو له نعمتونه دی او کافرانو له نعمتونه نه وی

دریمه طریقـه:چه څـه له اختلاف کـوئ د نعمتونه اوګـــــورئ لکه دنیا کښې چه څنګه نعمتونه دی نو دغه شان درسـره سـخت هم دی خو هغه نـدی ذکر کـــــــړی قیاسا علی النعم معلومیږی نو داس به آخرت کښې هم نعمتونه او هم عذابونه به وی

إِنَّ یَـــوْمَ الْفَصْـــلِ نه تر إِلَّا عَـــذَابًا (۳۰) پور تفصیل د ما فی المرسلٰت او تخویف اخروی د

سورة المرسلٰت وضاحت کوی او یــره د آخــرت چه نه منی نو دا انجام به شی
اذاالســـماء فـــرجت په مرســـلات وئیلی وو نو د سورة کښې وفتحت السماء فکانت ابوابا (۱۹)
په سورة المرسلات ۱۰ کښې اذا الجبال نسـفت نو دلته و سیرت الجبال (۲۰) کښې تفصیل کوی
په مرســـلات کښې الم نجعل الارض کفاتا (۲۸) نو د سورة ۶ کښې وضاحت وو
په سورة المرسلٰت کښې انطلقوا (۳۰) نو دلته انّ جهنّم کانت مرصادا (۲۱) داس انداز سره تفصیل کــوی او تخویف ذکر کــوی یــره د قیــامت ۲۷، ۲۸ کښې سبب د عذاب هم ذکر کړو چه انکار د آخــرت نه او د قرآن تکذیب د
(۳۱) إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَـــازًا دویمه حصه د ســــورة بشــارت او رد د شــفاعت قهــری او آخر د ســورة مربوط د اول سره
إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ نه تر حِسَابًا (۳۶) پور بشارت متقیانو ته چه د هغه جهان هره خوشحالی به ورته ملاؤ شی
رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ نه تر وَقَـالَ صَـوَابًا (۳۸) پــــور رد د شــــفاعت قهــــری چه که د مشرکانو دا گمـان وی چه نیکـان بنـدیان به مـونږه خلاص کړی اوس که مـونږه هر څـه کــوو نو د هغ رد چه څوک ساه نشی نو سفارش به څه اوکړی
طرفة العینی جهاں برهم زنند
کس نه م آرد که انجا دم زنند
(۳۹) ذَلِـكَ الْيَـوْمُ الْحَـقُّ نه تر آخــره پــور متعلق داول سورة سره او تخویف اخروی چه تپوسونو او اختلاف ته حاجت نشــته د ورځ حق ده او نــزد ده او په دغه ورځ به کافر افسوسونه کوی خوځه به اوشی
حاصل دسورة

کافران ددومره غټ□ خبر□ بـاره کښې تپوسـونه او انکار کوی او اختلاف کوی دوی داللّه قدرتونو اود□ مشترک نظام ته نه ګوری یوورځ خامخوا د جدایئ راروانه نو دوی به دخپلو کــړو ســزا ملاؤ شی او چه چا منل□ وه هغه ته به خوشـــحالئ جــــدائی به راشی او داخیـال غلط د□ ما به څـوک خلاص کـړی په منلو به خلاصیږی نو راشئ تیـاری اوکـړئ ګـنی ارمان به کوئ□

امتیازات

(١) امــور عشــره مشــترکه □ (٢) دقیــامت ځــن□ احوال□ (٣) لایتکلمون دقیامت دهیبت تذکره□

(۴(ان جهنمّ کانت مرصآدا□ (۵) احقاباً

سورة النٰزعٰت

سورة النازعـات مكی سـورة د په نـزول کښې یو اتیا یم (٨١) نمـــبرد پس دســـور النبـــاء نه او په ترتیب دسورتونو کښې یو کم اتیـایم (٧٩) نمـبر د پس دسورة النباء نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په ســورة النبــاء کښې چه کــوم دلائل ذکر وو نو دس ورة کښې د هغ لړ تفصـیل کـوی په ٢٧ ، ٢٨ کښې

دویمه وجه : مخکښې سورة کښې تخویف دآخــرت نو دلته ورسره ددنیا هم ذکر کوی

دریمه وجه : مخکښې سورة خطرناکی دقیـامت او نوم یوم الفصل نو دلته هم دخطرناکی او او نــوم دهغ ذکر کوی چه دا اطاعة الکبریٰ ده

ځلورمه وجه : مخکښې انعامـــــات وو مصـــــائب پریخودلی وو نو دلته ابتداء کښې مصائب

دعوی دسورة

سورة مرکزی مضمون هغه اثبات دقیامت د سـره دتخویف دنیوی نه

خلاصه دسورة

د ابتـداء دسـورة نه احـوال د اهل حشر او نمـون دعذاب د ٦ نه علامات دقیـامت او یـره دآخرة د ١٠ نه زجر په انکــار دآخـــرت بانــد د ١٥ نه تخویف دنیـوی ذکر کـوی د ٢٦ نه پــور بیا د ٢٧ نه دلائل عقلیه داثبــات د قیــامت ذکر او تفصــیل دســورة النباء او دمنکر اوصـآف او منونکو او صـاف او زجر په انکار دقیامت او تسلی نبی علیه السلام ته ذکر کوی

مقاصدالایات وتناسبها

(١(وَالنَّازِعَـاتِ غَرْقًا نه تر فَالْمُـدَبِّرَاتِ أَمْـرًا (٥) پــور احــوال داهل حشر او دعـــذاب دنمونه چه

ملائک دکافرو سره سختی کـوی او مومنـانو سـره نرمی او ملائک کارونه مکمل کوی او تعمیل کـوی نودغه شـــان په آخـــرت کښې هم په تاسو ملائک مســلط شی چه کــافرو له به عــذاب ورکــوی او مومنانو له به جنتونو ته داخل کړی

(۶) يَـوْمَ تَرْجُـفُ الرَّاجِفة تر خَاشِـعة (۹) پـور امارات دقيامت دقيامت نخ ذکر کوی سره دیر نه چه داس خطرناک حالات راروان دی يعـنی دا ورځ دفرښتو دمسلط کيدلو ده

(۱۰) يَقُولُـــونَ أَإِنَّا لَمَــــرْدُودُونَ نه تر هُمْ بِالسَّـاهِرَةِ (۱۴) پـور زجر کـافرو ته چه دوی ته حـالات بيـان شی نو دوئ بطـور اسـتهزاء او ټوقو داس خبر کوی چه داخو به تاوان وی ځکه ځمـونږ دکورونو مالکـان به بل څـوک وی ديو کـور به دير مالکـــان وی بيا نـــور ديـــر کـــوی چه داګپ او استهزاء مه ګڼرئ پته به مو اولګی

(۱۵) هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى نه تر لِمَنْ يَخْشَـى (۲۶) پـــور نمونه دتخويف دنيـــوی چه عـــذاب ورکـــول څـــه بعيد نه دی چه کله فرعـــون نه ايت سرکشی اوکـــړه نو مـــونږ دنيا کښې نه وو تبـــاه کـــړ؟ نو الله تعـــالیٰ ته څـــه ګرانه ده که تاسو استهزاء کوئ نو تباه به مو کړی

(۲۷) أَأَنْتُمْ أَشَـدُّ خَلْقًا نه تر وَلِأَنْعَـامِكُمْ (۳۳) پور دلائل عقليه چه استهزاء ته څـه حـاجت د ول الله تعالیٰ څـه ستاسو پيـدائش ګـران د کـوم ذات چه دا کارونه کول شی نو هغه تاسو له ســزا نه شی درکول او تاسو دوبارہ نشی پورته کول

(۳۴) فَإِذَا جَـاءَتِ الطَّامة تر مَا سَـعَى (۳۵(نه خطرنـاکی دقيـامت ذکر کـوی او تخويف ارمـان به کوی خو وخت به تير وی

(۲۶) وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ نه تخويف هِيَ الْمَأْوَى (۳۹) او دمنكرينو پليت اوصــآف ذكر كــوى چه دوى اتباع دخواهش كوله
(۴۰) وَأَمَّا مَنْ خَـافَ نه تر هِيَ الْمَــأْوَى (۴۱) پور بشارت او اوصاف دمومنانو ذكر كوى
(۴۲) يَسْــأَلُونَكَ عَنِ السَّــاعة زجر چه ســره ددومره خكلى بيان بيا هم د دوى دا حال څومره ب انصافه دى چ قيامت به كله وى نو ته و منــذر ئ عالم الغٰب نه ئ ستا كـار خو بيـان د نو تسـلى هم او يـــــره هم چه راشى دا ورځ نو بيا به ورته ددنيا عمر ډير كم خكـــاره شى خو اوس پــــر ډير نازيږى
خلقه ديو بل نه زاريږئ
ددنيا عمر دژمى مازيګر د تير به شينه
حاصل دسورة
په دنيا كښې لكه چه فرشــــت دســــختئ او نمئ مسـلط دى نو دغه شـان په آخـرت كښې به هم نو اســتهزاء ګـان مه كـوئ دالله تعـالىٰ دعـذاب نه اويريږئ كه سركشى مو اوكړه نو لكه دفرعـون به تباه شئ او دالله دقدرت نه څه قيامت بعيد نه د نو اتبــاع نفس پريــږدئ د الله تعــالىٰ تابعــدارى اوكړئ ګنى ارمان به كوئ
امتيازات
(۱) دفرشتو احوال (۲) د كافرو ناشنا اســتهزاء
(۳(الطامة الكبرىٰ
(۴) دفرعـون دعـوىٰ (۵) دكـافرو او مومنـانو لنډ جامع اوصاف
تمت ســورة النازعــات بعــون مرسل المبشــرات فيـــــــاللّٰهمّ ارسل علىّ المبشر للخلاص بالرحمة والعافية والبركة ونجّنى من القوم الظٰلمين
۲۸ ذيقعده ۱۴۳۳ هج ۱۴ اكتـوبر ۲۰۱۲ ء يـوم الاحد ۴۳ : ۰۳ بعد از ظهر مينګوره جيل

سورة عَبَسَ

ســـــورة عبس مکی ســــورة د په نــــزول کښې څلیریشـــتم (۲۴) نمـــبر د پس دســـورة النجم نه نازل شو د او په ترتیب دسورتونو کښې اتیايم (۸۰) نمبر د پس دسورة النازعات نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : دســـورة النازعـــات په آخر کښې اوئیل چه " انما انت منـذر من یخشـها " نـودد سـورة ابتداء کښې هم دغه ذکر کوی چه ته منذر ئ نو چه څوک پرواه د او انـابت پکښې نشـته نو هغه توجه مه کـوه لکه کهف ۲۸ کښې او دنـبی علیه السـلام شـان ذکر کـوی چه څـومره حـرص کـوی چه خلق ایمـان راوړی دهغه تعریف مـدح کـوی چه آفـرین ستا په همت

دویمه وجه : په ســورة النازعـــات کښې تخویف نو دلته لږ دهغ نه زیات دغه شـان بشـارت کښې او تفصـیل کـوی لکه هلته آیت ۱۳،۳۴ نو دلته زیـادت ۳۳،۳۴ کښې دغه شـان زیـادت په دلائلوکښې هلته خلق ذکر وو په ۲۷ ، ۲۸ کښې نو دلته نـــور منـــافع ذکر کـــوی ۲۵ ، ۲۶ کښې تخویف کښې هم زیـــادت هلته ۳۶ نو دلته ۴۰ ،۴۱ نو زیـــادت تفصـــیل کـــوی دسورة النازعات

دعوی دسورة

دســـورة مقصد او دعـــوی هغه د " اثبـــات الاخرة وتهویل شــــــــانه ا" چه حق د دراتلو د او دهغ اثبـــات کـــوی او دهغ خطرنـــاکی ذکر کـــوی ســـره دترغیب الی التبلیغ نه چه څـوک یریـږی او انـابت پکښې وی نو هغه ته بیـــان کـــوه او هغه اویـــروه دومره حرص مه کوه

خلاصه دسورة

د ابتداء نه تر ١٠ پور□ دنبی علیه السلام توصـیف او آفرین دهغه په همت چه ځومره حـرص کـوی او هغه ته ترغیب چه منیب ته نصـیحت ورکـوه□ او بیا د ١١ نه تر ١۶ دقرآن مقـام چه قـرآن نصـیحت د□ نو چه څـوک یریـږی او انـابت پکښې وی نو هغهته نصیحت ورکړه□ د ١٧ نه تر ٢٣ پور□ زجر معرضین دکتـــاب ته د ٢۴ نه تر ٣٢ پـــور□ دلائل د ٣٣ نه تر آخره دعوی دسورة او تخویف معرضین او بشــارت دی□ او خطرناکی دقیامت□

مقاصدالایات وتناسبها

(١(عَبَسَ وَتَـوَلَّى □ دابتـداء نه تر تَلَهَّى (١٠) پـور□ دنبی علیه السـلام توصـیف او شـان چه ډیر زیـات حـرص کـوی چه خـبره ئ□ شـروع کـړ□ ده نو دخپل ملګـری په راتلو هم لږپریشـانه شو آفـرین دده په همت باند□□ او ورسره ترغیب تبلیغ ته ورکـوی چه منیب او یرونکی ته توجه اوکړه چه کـوم مسـتغنی د□ او ځـــان مـــوړ حســـابوی هغه پریـــږدوه□ او ده طالب العلم اداب او اخلاق ذکر کـوی چه طـالب له دا خویونه پکــاردی□ (١) جــاءک : چه هغه په طلب پس□ ګرځی□ (٢) یســـعیٰ □□□ محنت او کوشش به کوی دا نه چه هس□ پروت وی او محنت نه کــوی□ (٣(وهو یخشــیٰ □□□ خشــیت او انــابت به پکښې وی□ چه علم د لــوئ□ مقصد دپــاره حاصــلوی □ دا اداب چه وی نو د هغه نه غفلت ند□ پکار □

(١١(کَلَّا إِنه ا تَـذْكِرَةٌ □ دد□ نه تر کِـرَامٍ بَـرَرَةٍ (١۶) پور□ دقرآن کریم مقام ذکر کـوی چه دا تــذکره ده نو چه کوم منیب وی او خشــیت پکښې وی نو هغه ته تذکیر اوکړه□

(١٧) قُتِـلَ الْإِنْسَـانُ □□□□ دد□ نه تر مَا أَمَـرَهُ (٢٣) پور□ زجر کافراو غیر منیب انسان ته ذکر کـوی په اعراض دقرآن کریم ځومره عظیم الشان کتـاب او دده انکـار څورمه عجیب د□ □ لږځـان ته نه ګـوری

چه د انکار کوی څومره د عاجز شی نه م پیدا کړ د دا کارونه ټول ځه کوم او د انکار کوی خو د کافر انسان چه کوم ورته حکم شو وو نوده هغه ما امره پوره نه کړو دتوحید او دقرآن نه انکار کوی
(۲۴(فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ نه تر وَلِأَنْعَامِكُمْ (۳۲) پور دلائل او نعمتونه ذکر کوی چه کوم ذات داس قدرتونو او نعمتونو والا وی نو د هغه دوحدانیت نه انکار کول لوئ حماقت د نو د دومره دلائلو ته سوچ نه کوی
(۳۳) فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ دد نه تر آخرتر سورته اثبات دقیامت او تخویف او بشارت بشارت مختصر ۳۸،۳۹ کښې د نور تخویف د چه ورځ راروانه ده دده به د خپل انکار نتیج معلومه شی او هیڅوک به ئ پکار رانشی او مخ به ئ تور او ذلیله شی
حاصل دسورة
ا محبوب دومره حرص مه کوه قرآن نصیحت د نو منیب ته بیان کړه او غیر منیب سره د دلائلو انکار کوی نو وخت به راشی او دخپل انکار انجام به معلوم کړی
امتیازات
(۱) توصیف دشان دنبی علیه السلام (۲) دقرآن ناشنا مقام (۳) زجر او انعام په ناشنا طرز
(۴(الصّآخّة (۵) یوم یفرّ المرء
تمت ۲۹ ذیقعده ۱۴۳۳ ه ۱۵اکتوبر ۲۰۱۲ ء یوم الاثنین ۵۲ : ۰۹ صبح
بهر باران د زما زړه ډیر پریشان د رب مهربان د ، پوره کونک ځما د ارمان د درسولو دجواهر القرآن د

سورة التكوير

سورة التكوير مكى سورة د په نــزول کښې اووم (۷) نمبر د پس دسورة لهب نه نـازل شـو د او په ترتيب دسـورتونو کښې يو اتيـايم (۸۱) نمـبر د پس دسورة عَبَسَ نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې سـورة کښې اثبــات دقيــامت ذکر شو نو دلته هم اثبات دقيامت د

دويمه وجه : مخکښې چه کوم سـورتونه په اثبـات دقيامت کښې ذکر شو نو دا سورة دهغ خلاصه ده چه انسان ملاقات به داعمالو سره کيږى

دعوى دسورة

دســورة مرکــزى مضــومون هغه هغه د ملاقــات دانسان دخپلو اعمالو سره او دقيـامت احـوال ذکر کـوى نو اثبـات دقيـامت په ذکر داحوالو سـره چه مخکښې او روستو دى او ملاقات دانسان داعمــالو خپلو سره دا مرکزى مضمون دسورة د

خلاصه دسورة

اول تر ۱۳ پور احوال دقيامت ذکر کوى شپږ په وخت دخرابيـدلو او روانيـدلو ددنيا کښې او شپږپه وخت دقيام دقيامت په ۱۴ کښې دعوى دسورة بيا شواهد د فنا دعالم د ۱۵ نه ذکر کوى او بيا صداقة دقرآن او دنبى عليه السلام ذکر کوى او زورنه او زجر په اعراض دقرآن باند

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) إِذَا الشَّــــمْسُ كُــــوِّرَتْ دد نه تر زُوِّجَتْ (۷) پـور شپږاحؤال دى دقيـامت نه مخکښې په وخت د روانيــــدلو ددنيا کښې نو دد ســـره دعــــوى دسورة اولګـوه چه " عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَـرَتْ " چه هرکله دا کارونه اوشى نو دنفس ملاقــــــات به

داعمالو سره اوشی چه ده دخه مخکښې لیږلی وو نو هغه به معلوم کړی
(٨) وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ نه تر أُزْلِفَتْ (١٣) پورې شپږ احوال نور ذکر کوی دا اخـروی احـوال دی چه قیـــامت قـــائم شی نو دا کارونه به اوشی نو د سـره " عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَـرَتْ " اولګـوه دادتولو دپـــاره جـــزاء ده چه دانســـان ملاقـــات به دخپلو اعمالو سره اوشی او خپل اعمال به معلوم کړی نو ولې تیارې نه کوئ
(١٥) فَلَا أُقْسِـــمُ بِـــالْخُنَّسِ نه تر إِذَا تَنَفَّسَ (١٨) پورې دا شواهد ذکر کوی د فنـاء دعـالم چه په دوی کښې انقلاب راځی او فناء کښې او خرابیږی او دا علویات یعنی بره عالم دا دالله تعـالیٰ دحکم لانـدې دې او دهغه په حکم کار کـوی نو لکه چه کـواکب او سـتوری حـرکت کـوی او اضـطراب کـوی او فنـاء کیږی نو دغه شان به تاسو هم لاړ شئ او فنـــاء به شئ نو ځــــان له په آخـــــرت کښې کـــــور ولې نه جوړوئ هغه ځائې ځان له آباد کړئ یعنی دتــوری پټیږی خکاره کیږی په خپل ځائې دغة شان تاسو به پټ شئ بیا به خکـاره او آخـرت کښې به خپل خپل کور او ځائې ته لاړ شئ چه کوم مود
(١٩) إِنه لَقَـوْلُ رَسُــولٍ كَــرِيمٍ فق (٢١) پـــورې شاهد دوحی ذکر کوی په صـداقة دقـرآن چه داخـه اوئیلې شو نو دګپ مه ګـــنړئ دا عزتمند اســـتاذی خبرې دی چه جبرئیل د
(٢٢) وَمَا صَـــــاحِبُكُمْ دد ځـــــائې نه تر آخرتر سورته صداقت دنـبی علیه السـلام او زجر کـافرو ته چه لـږ سـوچ خو اوکـړئ چه داسې خــبرې چرته د مجنون کیدې شی هغه خپل دسترګو لیـدلی بیـانوی او هغه څه په بیان د قرآن بخیل ندې چه وحی به نه بیانوی او دا څه شـیطانی خـبرې هم نـدی چه تاسو ورته خوبونه وایئ نو راشئ دقـــرآن نه تخــتئ مه

او د نصــيحت واخلئ خو چه په چا مهر لګيــدل وی هغه به نصيحت واخلی

حاصل دسورة

خطرنــاک حــالات دقيــامت نه مخکښې او روســتو راروان دی او دهر انسان ملاقات به دخپلو اعمــالو سره کيږی نو راشئ دا دنيا د فناء ده آخــرت کښې ځان له کــور جــوړ کــړئ او دقــرآن او دپيغمــبر وينا بالکل حق ده ددنه تيخته مه کوئ

امتيازات

(۱(شپړاحوال دابتداء دقيــامت (۲) او شپړاحوال بعد قيام القيامة

(۳) شــواهد دفنــاء دعــالم (۴) صــداقة دقــرآن په ناشنا طريقه (۵(فاين تذهبون

تمت سورة التکوير بعـون الملک الخبــير الــذی هــو بصيرٌ بالفقير

۲۹ ذيقعده ۱۴۳۳ هج يوم الاثنين ۲۰ : ۱۰ صبح

سورة الانفطار

سورة الانفطار مكى سورة د په نـزول كښې دوه اتيايم (٨٢(نمبرد پس دسـورة النازعـات نه او په تــرتيب كښې هم دوه اتيــايم(٨٢) نمــبر د پس د سورة التكوير نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : په سـورة الانفطــار كښې خلاصه دهغه مخكښې انقلابـــاتو په ځلـــورو كښې يعـــنى هغه دولس دلته ځلورو كښې ذكر كوى

دويمه وجه : په ســورة التكــوير كښې و " علمت نفسٌ مااحضـرت " نو دلته لګه تــرقى چه " علمت نفسٌ ما قدّمت واخرّت "

دريمه وجه : په سورة التكــوير كښې وئيلى وو چه " اذالمــؤدة سُــئِلت " نو دلته لـــړتعميم كـــوى او عاموى ئ چه " اذالقبور بعثرت "

دعوى دسورة

دسورة مقصد هغه توضيح ددعو د مخكښې سورة ده يعنى د مخكښې سور ددعو وضاحت كوى سره دزيـادت نه چه نفى دشـفاعت قهـرى ده چه زعم دمشركانو رد كوى

خلاصه دسورة

دابتداء نه تر ٥ آيت پور اثبات دقيـامت په فنـاء د دنيا چه دا آبــــاده دنيا به روانه شى د ٦ نه تزهيد من الدنيا او ترغيب الى الاعمال الصـالحة چه خپل اعمـالو سـره به ملاويـږ نونيک اعمـال اوكـړه او زجر په انكار دقيامت او تخويف او بشـارت او نفى دشفاعت قهرى كوى

مقاصدالايات وتناسبها

(١(إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ نه تر بُعْثِرَتْ (۴) پــور ځلور احوال دفنـاء ددنيا چه داغې ځيزونه به فنـاء

شی ځکه کـــــور اوســــیدونکی له جـــــوړیږی چه اوسـیدونکې ختم شو نو کـور به هم ختم شی او دا خکاره کوی چه داآباده دنیا به روانه شی نو ته ولې پدې نازیږې ، ددې دپـاره بقـاء نشـته دې نو دې سـره محبت ختم کـړئې او نیک اعمـال اوکـړئ او رد په فلاسفو باندې چه هغوی وائی چه آسـمان شـلیلدل نه قبلوی الله تعالیٰ وائی،چه هغه به ختم شی او دلیل دې په وجـــود دالله تعـــالیٰ بانـــدې چه هغه متصرف دې او چه څنګه کار اوتـدبیر کـوی نو کـولې شی په دهریو به رد شی، او دا خکـــاره کـــوی چه بنــاء ددې عــالم هغه دلانــدې یعــنی زمکې نه ده او روانیدل به دبره نه وی ځکه آبــادول د ویخ نه وی او روانول د چهت نه دی۔

(۵) عَلِمَتْ نَفْسٌ ۔۔۔۔ ملاقــات دانســـان داعمـــالو سره ، یعنی چه دغه انقلابات راشی نو ملاقات به داعمالو سره کیږی نوخه اعمال اوکړه چه ورسـره دې ملاقات کیږی چه خوشـحاله ئې او دا التکـویر نه ئې زیادت اوکړو۔

(۶) يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ ۔۔۔۔ تر بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالـدِّينِ (۹) پـــورې زجر چه څــومره خکلې بیـــان اوشو او ده ته ګـوره احمق انســان ته په انکــار دقیـامت چه دالله تعالیٰ کړو ته ګوره او ددې احمق کردار ته ګـوره او انکــار ته ګــوره دې خپل خلقت نه هم نصـیحت نه اخلی، تش غـرّک او غفلت څـه چه د یـوم الجـزاء تکذیب هم کوی۔

(۱۰) وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَـــافِظِينَ ، نه تر تَفْعَلُـــونَ (۱۲) پورې حفاظت داعمالو دانسان چه څه کولې نو محفوظ دی الله تعالیٰ هرې څوکیداران مقرر کـری دی دقیامت په ورځ به درته مخې ته شی۔

(۱۳) إِنَّ الْأَبْـرَارَ نه تر آخـره بشـارت او بیا تخویف تفصـــیلی ذکر کـــوی ســـره درد دزعم او خیـــال دمشرکانو نه چه ځمـونږ الهه به مـونږ بچ کـړی او

ځمـونږ امـداد به اوکـړۍ نو په شـفاعت قهـری رد کوی چه خلاصول مو نشی

حاصل دسورة

دا آبـاده دنیا به تبـاه شی نو ا انسـانه د رب خپل چه ســـتا خـــالق د د هغه نه غفلت مه کـــوه او دقیـامت تکـذیب مه کـوه اعمـالو سـره به ملاؤ ش هلته د بیا څوک هم مدد کول ننشی

امتیازات

(۱) احـــوال اربعه (۲(ماقـــدّمت واخـــرّت (۳) ماغرّک بربک الکریم

(۴) کراماً کاتبین (۵) د په فلاسفو

تمت سورة الانفطار بعون الملک الغفار الـذی هـو علی اعدائه قهار

۲۹ ذیقعده ۱۴۳۳ هج ۴۸ : ۱۰ صبح

سورة المطففين

سـورة المطففين مكى سـورة د په نـزول كښې شپږاتيايم (٨۶) نمـبر د يعـنى دمكى سـورتونو آخـــرى ســـورة د ورپس (٨٧) بقــــره ده پس دسورة العنكبوت نه نـازل شـو د او په تـرتيب د ســـورتونو كښې در اتيـــايم (٨٣) نمـــبر د پس دسورة الانفطار نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چه مخكښې ســـورة كښې نفى دشـــفاعت قهـــرى اوشـــوه چه بل څـــوك دِ نشى خلاصـول نو د سـورة كښې تـرغيب الى الاعمـال الصـــالحه چه نيک اعمـــال اوكـــړه چه الله تعـــالىٰ دربادن رحم اوكړى او خلاص ش

دويمه وجه : دمخكښې سورة لږوضـاحت كـوى چه هلته و " وما هم عنه ا بغــــــائبين "(١۶) كښې نو دلته وائى چه " كتاب مرقـوم " غـائب كيـدل نشئ څنګه به غائب شئ

دريمه وجه : چه مخكښې سورة كښې و " ماغرّک بربک " نو د ســـورة كښې وائى چه حقــــير شى سره مينه ساتى او آخرت پريږدى

څلورمه وجه : په مخكښې ســــورة كښې زجر وو تكذيب كونكى دقيـامت ته نو دلته د هغ لږتفصـيل او وضآحت كوى

دعوى دسورة

دسـورة مركـزى مضـمون هغه د " الـترغيب الى الايمـان " ايمـان ته تـرغيب وركـوى چه داسـبب د نجــات د نو ايمـــان او نيک اعمـــال اوكـــړئ چه آخرت كښې كامياب شئ

خلاصه دسورة

دابتداء نه تر ۶ پورې زجر دې نيكو اعمالو ته ترغيب بد اعمال كونكو ته زجر وركوى، د ۷ نه د مكـذبينو اوصــآف او زجر او تخويف د ۱۷ پــورې او د ۱۸ نه بشارت او دابرارو نعمتونه ذكر كـوى، تر ۲۸ پـورې ، د ۲۹ نه بيا زجر كافرو ته په استهزاء باندې.

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) وَيْـلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ ، نه تر لِـرَبِّ الْعَـالَمِينَ (۶) پــورې زجر دې بد عمل كونكو ته او تــرغيب نيک اعمــالو ته ، چه داځــومره بې انصــافه دى چه په معمــولى شى كښې نقصــان ورته ځــومره غټ ښكـارى او دهغې دپـاره كوشش كـوى په مـذموم او حقير شى پسې منډې وهى او دآخرت بهـتر نعمتونه هغه پريـږدى او په هغې كښې سسـتى كـوى او دا خيـال ئې هم نه راځى چه مـونږ به په آخـرت دالله تعالىٰ سره ملاويـږو ، نو راشئ د آخـرت دپـار نيک اعمال تيار كړئ.

(۷) كَلَّا إِنَّ كِتَابَ ــــ داسې نه وو پكار دا ذجر شو كفار به سجين ته رسى.

(۱۰) وَيْـلٌ يَوْمَئِذٍ ــــ نه تر كُـلُّ مُعْتَـدٍ أَثِيمٍ (۱۲) پورې زجر په تكذيب دآخـرت چه دوى دقيـامت منكر دى او دهغوى اوصـاف چه دوى دحد نه تـير شـوى دى.

(۱۳) إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا ــــ زجر په انكار دقـرآن كريم چه دآخرت نه انكار كوى او دقرآن انكــار هم كوى يعنى د آخرت دانكار ځكه كوى چه قـرآن ورته ګپ ښكارى .

(۱۴) كَلَّا بَـلْ رَانَ ــــ دا تـرقى چه اصل وجه مهر او زنګ راتلل دى دبدو اعمالو دوجې نه .

(۱۵) كَلَّا إِنه مْ عَنْ رَبِّهِمْ ــــ نه ترتَكْــذِبُوْنَ (۱۷) پــورې تخويف دوى له چه دا به ئې سـزا شى، دالله تعالىٰ ديدار نه به محرومه شى.

كَلَّا اِنَّ كِتَــابَ ▯▯▯▯ نه تر الْمُقَرَّبُــونَ (٢٨) پــور▯ بشارت ذكر كوى په تفصـيل سـره چه دداس▯ خلقو يعنى ابرار او نيک عملو حال اوګوره چه دهغوى به دا انعامات وى نود▯ له عمل او تيار▯ پكار د▯▯

(٢٩) إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُـوا كَـانُوا ▯▯▯▯ زجر او تخويف كـــافرو ته▯ چه دا احمق دومـــره خكلى بيـــان نه نصــــيحت نه اخلى الته ه نيک عملو خلقو پــــور▯ استهزاء كوي او مومنانو ته نسبت دضلال كـوى نو پته به ئ▯ په آخــرت كښې اولګى▯ او بــدل به تــر▯ واغست▯ شى▯

حاصل دسورة

دحقـــير ثـــيز په نقصــــان خفه كيږى او دآخـــرت نعمتونه پريــږدئ تكـذيب او اســتهزاء پريــږدئ او ايمان او نيک عمل سره جنت حاصل كړئ ګنى تباه به شئ او د ديدار الهى نه به محروم شى▯

امتيازات

(١) ويل للمطففين ▯ (٢) سـجين ▯ (٣) علـيين ▯ (٤) فليتنافس المتنافسون▯ (٥) مزاجه من تسنيم▯

٢٩ذيقعده يوم الاثنين ١٦ : ١١ صبح

سورة الانشقاق

سورة الانشقاق مکی سورة د په نزول کښې در اتيايم (۸۳) نمبر د پس دسورة الانفطار نه نــازل شو د او په ترتيب دسورتونو کښې څلــور اتيــايم (۸۴) نمبر د پس دسورة المطففين نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : دا ســورة تفريع په مطففين او زيــات وضـاحت کـوی مخکښې و چه کتـاب مرقـوم نو دلته وائی چه يا به خی شی او يا به وراء ظهـــره شی

دويمه وجه : مخکښې اووئيل " انه م لصـــــالوا الجحيم " نو د ســورة کښې " يصـــلیٰ ســعيراً " وائی

دريمه وجه : په مخکښې ســورة کښې اوئيل چه " هــذا الــذی کنتم به تکــذبون " نو دلته وائی چه " فسوف يدعوا ثبورا"

څلورمه وجه : په سـورة المطففين کښې دکـافرو داعمال " هل ثوّب الکفار " نو دلته " لترکبنّ طبقاً عن طبق "

پنځمه وجه : مخکښې تــرغيب الی الاعمــال وو نو دلته ترغيب الی الاعمال الصالحه ذکر کوی

دعوی دسورة

دسورة مقصد او مرکزی مضمون اثبات دقيامت او فناء دعالم سره دترغيب الی الاعمـال الصـالحه نه چه " انک کادح " مخکښې ترغيب ايمــان ته نو دلته نيک اعمالو ته

خلاصه دسورة

ابتداء نه تر ۵ آيت پــور احــوال دقيـامت مخکښې احوال چه دومره غټ څيزونه د الله دحکم منقـاد دی ۶ آيت کښې دعوی دسـورة چه تـرغيب اعمـال

صالحو ته د ۷ نه تر ۹ پور احوال دمومنــانو او بشــارت او د ۱۰ نه ۱۵ پــور تخویف او دمنكرینو احوال بیا شواهد او زجر او ختم دسورة په بشارت په عكس دمخكښې سورة باند

مقاصدالایات وتناسبها

(۱(إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ نه تر وَحُقَّتْ (۵) پــور دابتداء دقیامت احوال ذكر كوی چه دادومــره لــوئ مخلــوق دالله تعــالیٰ دحكم منقــاد دی او دا به ختم شی

(۶) يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ كښې دعوی دسورة چه تــرغیب الی الاعمــال الصــالحه چه ددغ حــالاتو نه مخكښې نیک اعمــال اوكـړه چه ثــه كسب كــو نو هغه ثـــه اوكـــړه چه په آخـــرت كښې درله فائـــده دركړي

(۷) فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ نه تر مَسْــرُورًا (۹) پــور بشارت چه چا نیک اعمال كــړی وی نو دهغه انعــام اوګوره او خوشحالی هلته به خوشحاله وی

(۱۰) وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَــهُ ســره تخویف چه چا تیار ند كړ او نیک اعمال ندی كـــړی نو دهغه انجام اوګــوره چه بد اعمــال كـړی دی دهغه هلاكت ددنیا خوشحالی به ختم شی

(۱۶) فَلَا أُقْسِـــمُ بِالشَّـــفَقِ نه تر عَنْ طَبَق (۱۹) پور دقیامت دپــاره نمونه ذكر كــوی او شــاهد چه شفق او شپ او سپوږمئ ته اوګوره ثومره حالات پـــر راځی دغه شـــان به پس تاسو هم حـــالات راځی

(۲۰) فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُـــونَ نه تر بِعَـــذَابٍ أَلِيمٍ (۲۴(پور زجر او تخویف چه سره ددومره بیان ، نه راوړی دوی ایمـــان ، او نه كـــوی انقیـــاد په وخت دلوستلو دقرآن، نو عالم پر مهربان، شی به ځائ ددوی نیران

(۲۵) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا بشارت هغه چاته چه راوړو ایمان او و کړو عمل درا درحمان نو داخل به شی جنان ، ا الله الرحمٰن مونږته نصیب کړ دا انعام

حاصل دسورة

دنیا به ختم شی نو نیک اعمال اوکړئ چه عمل نامه درته په خی لاس ملاؤ شی او داس نه چه بیا دګس لاس والا شئ او خوشحالئ مو ختم شی دا حالات به راځی نو ول دقرآن نه انکار کوئ معذب به شئ چه ایمان راوړئ او نیک اعمال اوکړئ نو هغه کامیاب وی

امتیازات

(۱(ابتدائی حالتونه (۲) کادح الی ربک کدحا (۳) فلا اقسم

(۴) لترکبنّ طبقاً (۵) انه کان فی اهله مسرورا

تمت سورة الانشقاق بعون المالک الخلّاق الذی هو الرزّاق فیا الخالق الرزّاق اخرجنا من هذه القریة الظالم اهلها ونجّنا برحمتک من القوم الظالمین

۲۹ ذیقعده ۱۴۳۳ ه یوم الاثنین ۴۳ : ۱۱ صبح

□□□□□□
□

سورة البروج

ســـورة الـــبروج مكى ســـورة د□ په نـــزول كښې اوويشـتم (۲۷) نمـبر د□ پس دسـورة الشـمس نه نازل شـو□ د□ او په تـرتيب دسـورتونو كښې پنځـه اتيايم سورة د□ پس دسورة الانشقاق نه □

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : دا دمخكښې ســـــــــورتونو خلاصه ده مخكښې ددنيا او دآخرت دعذاب تذكره نو د□ كښې هغه دواړه ذكر كــوى او اثبــات دقيــامت او توحيد دواړه كوى□

دويمه وجه : په سورة الانشقاق آخر كښې تخويف بشارت نو دلته په ابتداء كښې هغه دواړه ذكر كوى مومنانو ته ددنيا بشـارت چه الله تعـالىٰ به ئ□ بـدل واخلى او جنت كښې به فوزكبـــــير ملاؤ شى□ او كافرو ته يره چه په سخته به اونيـوى دنيا كښې او آخرت كښې به عذاب حريق ملاؤ شى□

دعوى دسورة

دســورة مركــزى مضــمون او مســئله هغه اثبــات دقيامت او توحيد د□□

خلاصه دسورة

دابتــداء دســورة له شــواهد ثلاثه ذكر كــوى او چه كومو خـبرو بـادن□ شـهادت كـوى نو هغه ذكر كـوى روستو غير مـرتب□ بيا تـذكير بايـام الله وركـوى ۷ كښې او ايمــان ســبب دعــداوت دمشــركانو د□ ۸ كښې بيا تخويف ۱۰ كښې او بشــارت ۱۱ كښې بيا دلائل عقليه په وحدانيت د ۱۳ نه تر ۱۶ پــور□ د ۱۷ نه هلاكت د امم مكذبو ذكر كـوى او ۱۹ كښې زجر او آخر كښې دقرآن اوصآف ذكر كوى□

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) وَالسَّـــمَاءِ ذَاتِ الْبُـــرُوجِ نه تر وَمَشْـــهُودٍ (۳) پور دد شواهد ذکر کـوی دا در په څـه شـاهد او ګـواه دی نو هغه سـورت کښې ذکر کـوی خو غـیر مـرتب اول وَالسَّـمَاءِ دا شـاهد د په وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيــطٌ (۲۰) چه لکه آســمان دربانـــد احاطه کــړ ده نو دغه شـــان دربانــد الله تعــالیٰ احاطه کړ ده چرته خلاصیدل نشئ

(۲) وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ دویم شاهد نو دا به څه ګواه د پد باندوَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ (۱۰) او إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ (۱۲) یعنی لکه چه د ورځ وعده شو ده او سخته وعده ئ شو ده نو دغه شان دالله تعالیٰ عذاب هم سخت د

(۳) وَشَاهِدٍ وَمَشْـهُودٍ دا دریم شـاهد د دا په څـه ګــواه د نو قُتِــلَ أَصْـحَابُ الْأُخْـدُودِ دا ورپس ذکر کــوی چه لکه دنیا کښې کـــافر ســـزا مومنـــانو له ورکوی او خپله سزا ته حاضریږی نو قیـامت کښې به بــرعکس معامله وی داقُتِــلَ أَصْـحَابُ الْأُخْـدُودِ تر کُــلِّ شَـــيْءٍ شَـــهِيدٌ (۹) آیت پـــور دا ذکر دشاهد او دمشهود د

(۴(قُتِـلَ أَصْـحَابُ دا ذکر دایم الله تعـالیٰ هم د او ورسره دمشـرکینو د عـداوت اصل سـبب چه هغه د ایمان په الله تعـالیٰ د چه کله داس شـوه چه مومنـان ئ تنګ کـړل نو دالله تعـالیٰ عـذاب په هغوی باند راغ ځکه رومی وائی

بانګ آمد چونکه کار آنجا رسید   پائ داری ا
سګ که قهر مارسید

" آواز راغ چه خــبره دیته اورســیده نو ا ســپیه اوس خـــپ لـــر نو ځـــه اوتخته ځما عـــذاب را اورسیدلو"

(۱۰) إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُـــــوا الْمُـــــؤْمِنِينَ تخویف منکرینو ته چه کله مومنـــان تنګــوی نو ســزا به ورته ملاؤ شی

(١١) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ... بشـارت موحـدينو ته چه ستاسو به دنيا او آخـرت کښې الله تعـالیٰ نصـرت کوی او کاميابی به درکوی۔
(١٢) إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَـدِيدٌ ۔ دا د واليـوم الموعـود سـره تعلق لـره لکه مخکښې بيـان ئې اوشو چه خلاصيدل نشی۔
(١٣) إِنه هُوَ يُبْدِئُ ... نه تر فَعَّالٌ لِمَا يُرِيـدُ (١۶) پـورې دادلائل په الـوهيت دالله تعـالیٰ چه دداسې ذات نه انکار مناسب ندی او هغه سزا ورکولی شی او چه ددې نه انکـار اوکـړی نو خـود به د عـذاب مستحق شی۔
(١٧) هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ۔ نه تر فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ (١٨) پـورې هلاکت دامم مکـذّبو چه داسې به شی لکه دا چه هلاک شوی وو۔
(١٩) بَـلِ الَّذِينَ كَفَـرُوا ... زجر چه سـره ددې نه هم دوی انکار کوی۔
(٢٠) وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ۔ ددې بيان شوی دی ۔
(٢١) بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ۔ ددې قرآن تکذيب مناسب ندی نو چه دداسې قرآن تکذيب کوی نوخـود به تبـاه کيږی۔
حاصل دسورة
شواهد موجـود دی چه دوئ چه دموحـدينو دشـمنی کوی او سزا ګانې درکوی نو الله تعالیٰ پـرې احاطه کړې ده سـزا به درکـړی لکه چه نـورو لـره مو کـړې ده۔
امتيازات
(١) شـواهد ثلاثه (٢) واقعه داصـحاب الاخـدود (٣) دالله اواصاف (۴) دقرآن اوصاف۔
٢٩ ذيقعدې يوم الاثنين ١٢ :١٢ ظهر۔

سورة الطارق

سورة الطارق مکی سـورة د پە نـزول کښې شپږ دیرشم (٣۶) نمـبر د پس دسـورة البلد نە نـازل شو د او پە ترتیب دسـورتونو کښې شپږاتیایم (٨۶) نمبر د پس دسورة البروج نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : دا سـورة تتمه دسـورة الـبروج ده هلته بشـارت او تخویف ذکر کـړو نو دلته وائی چه " فمهل " دمه ورته اوکړه خپلو بندیانو ته تلقین دصبر او مهلت

دویمه وجه : مخکښې سـورة کښې دعـذاب تـذکره وه او " والله من ورائهم محیط " نو دلته وائی چه " فما له من قوة ولا ناصر "

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مضمون هغه د " فمهل الکـافرین امهلهم رویداً " چپ سـره د دومـره بیانـاتو بیا هم نه منع کیږی او مـنی نو بس لـږ مهلت ورکـړه او دمه ورته اوکړه

خلاصه دسورة

دابتـداء نه تخویف او تـذکیر تر ۴ آیت پـور بیا دقیامت د ثبوت دلیل عقلی ذکر کـوی تر لسم آیت پور د والسـماء ١١ نه دویمه نمونه د حشر ذکر کـوی او انه م سـره زجر چه اوس هم نه مـنی او دحق خلاف مکرونه کـوی نو پته به اولګی دمه ورته اوکړه

مقاصدالایات وتناسبها

(١) وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ نه تر حَافِظٌ (۴) پـور تـذکیر او تخویف چه انسـانه اویریـږه او نصـیحت واخله چه لکه پە آسـمان کښې یوسـتور د او قـائم د نو دغه شـان پە تاسو هم یو حافظ او

نګهبــان قــائم دے نو ستاسو داعمــالو او نګــرانی کوی۔
(٥) فَلْيَنْظُــرِ الْإِنْسَــانُ ۔۔۔۔ نه تر وَلَا نَاصِــرٍ (١٠) پورے اوله نمونه دحشر چه کله الله تعـالیٰ انسـان پیــدا کــړے دے نو دغه شــان په دوبــاره پیا کولو هم قادر دے او دده اعمال وینی او ده ته به دده اعمـال خکاره شی او رازونه به هم خکاره شی دده به بیا څوک مددګار او طاقت هم نه دی۔
(١١) وَالسَّــمَاءِ ذَاتِ الرَّجْــعِ ۔ تر ذَاتِ الصَّــدْعِ (١٢) پورے دویمه نمونه دحشرے او جواب ئے پټ دے چه " كذالک تُخرجون " چه آسـمان اوبه راوروی او تاسو به هم راوزئ او زمکه اوشـــــلیږی فصل راوزی نو تاسو به هم دغه شان راویستلے شئ۔
(١٣) إِنه لَقَـــوْلٌ فَصْـــلٌ ۔۔۔۔ دا تاکید چه پورته کیدلو خبره څه کچه خبره نده۔ او توقے ندی
(١٥) إِنه مْ يَكِيــدُونَ كَيْـدًا ۔ نه تر وَأَكِيــدُ كَيْـدً (١٦) پورے زجر سره ددومره خکلی بیان نه بیا هم دوئ دحق خلاف فریبونه کوی نو ددوی حال ته ګوره۔
(١٧) فَمَهِّلِ الْكَـافِرِينَ ۔۔۔۔ سـره تخویف چه اوس ورته لږ انتظار اوکړه عذآب به راشی۔
حاصل دسورة
په تاسو نګهبان موجـود دے او دقیـامت راتلل دخپل پیــدائش او د بــاران اوفصل ختمولو نه معلومیږی څــه ګپ نــدے که اوس هم نه مــنی نو عــذاب به راشی۔
امتیازات
(١) الطارق (٢) من بين الصلب والـترائب (٣) يـوم تبلى السرائر
(٤) ذات الرجع (٥) ذات الصدع

يولسم باب دڅلورمې حصې

دد څـائ نه يعـنى دسـورة الاعلىٰ نه تر سـوره الليل پور شپږ سـورتونه دى دا يولسم بـاب د دڅلـورمې حصې دقـرآن کـريم پـد بـاب کښې تزهيد من الـدنيا او تـرغيب الى الاخرة په مخکښې بـاب کښې اثبـات دقيـامت اوشو نو اوس وائى چه دنيا پريږدئ دا تاسو دآخـرت دتيـارئ نه بنـدوى او دآخـرت دپـاره تيـارى اوکـړئ په سـورة الاعلىٰ کښې توحيد او تزهيد من الــدنيا او غاشــيه کښې هم دغه مضــمون د فجر کښې تزهيد من الــدنيا سورة البلد کښې د مال مصـارف او شـمس کښې تفرقه داعتقــــاد او ليل کښې تفرقه دعمل ذکر کيږى

سورة الاعلیٰ

سورة الاعلیٰ مکی سـورة د په نـزول کښې اتم (٨) نمبر د پس دسورة التکویر نه نازل شو د او په تـرتیب دسـورتونو کښې اووه اتیـایم (٨٧) نمـبر د پس دسورة الطارق نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په سورة الطارق کښې اووئیل چه الله تعـالیٰ په انسـان حافظ د نو د سـورة کښې ذکر کوی چه الله تعالیٰ خالق هم د

دویمه وجه : په ســـــورة الطــــارق کښې خلقت دانسـان ذکر وو نو د سـورة کښې پـوره کـول او استکمال دانسان ذکر کوی چه هغه په قرآن کــریم د لکه چه انسـان دد قـرآن دپـاره پیـدا د او دوه کماله ذکر کوی یو کمال درب په تسبیح باند او بل کمال دانسان په قرآن کریم باند

دعوی دسورة

دسورة مرکـزی مضـمون هغه توحید سـره تـرغیب الی القـــرآن نه او د تزهید من الـــدنیا نه دتوحید تکمیل بغــیر د قـــرآن نه نه کیږی او دنیا انســـان دقرآن کریم نه بندوی نو دد وج تزهید من الدنیا به ذکر کوی

خلاصه دسورة

ابتــداء نه تر ٥ آیت پــور مســئله دتوحید او پــد دلائل عقلیه چه دهغ خلاصه ده چه خـــــالق لکل شـیئ هوالله دا اوله مرتبه دتوحید ده نو چه کـوم ذات داس کارونه کــړی دی نو هغه د شــریکانو نه پــاک اوګــڼړئ او عبــادت صــرف دهغه اوکــړئ ٦ کښې دد عقیــد انعــام ذکر کــوی چه قــرآن به درکړم نو ترغیب الی القــرآن شو په ٧ کښې دویم دلیل په توحید دهغ حاصل چه عـــالم بکل شــــیئ هوالله تعالیٰ نو دد انعام ذکر کـوی په ٨ کښې چه جنت به درکړمدوه ماله اومنه دوه به تاله درکړم

چه خالق د نو عالم هم د نو دغه شان چه قـرآن درکړو نو دا قـرآن سـبب ددخـول الى الجنة د چه قــرآن درکــړی نو ده جنت ته دتلو ســبب د د ٩ " فذکّر " نه ترغيب بيان دقرآن ته او تقسيم دخلقو دوو ډلو ته چه اشقى او سعيد به پيـدا شى ځـن به د اور مستحق شى او ځـن به کاميـاب شى بل تـؤثرون ١٦ نه تزهيد من الـدنيا زورنه درکـوى په محبت ددنيا بانـد او آخـرت ته تـرغيب ورکـوی ا وائى چه دا مضامين په مخکښې صحيفو کښې هم وو

مقاصدالايات وتناسبها

(١) سَـبِّحِ اسْـمَ رَبِّكَ دعـوى دتوحيد چه الله تعالىٰ دشريکانو انـدادو وزيرانو مشـيرانو نه پـاک اوګـڼره دالله تعـالىٰ صـفت بل له مه ورکـوئ او دمخلوق صفتونه چه عجز او مدد ګـاران نيـول دى دالله تعالىٰ له مه ورکوی

(٢) الَّذِي خَلَـقَ نه تر غُثَـاءً أَحْـوَى (٥) پـور دلائل عقليه دتوحيد ذکر کوی چه دټولو حاصل هغه داد چه خــالق دهر څــه الله تعــالىٰ د نو چه کله خــالق هغه د نو ســبّح هغه الله د شــريک او حصه دار نه پــاک اوګــڼرئ فجعله غثــائ ســره ضــمناً تزهيد من الدنيا هم شو چه د دنيا د ختميـدلو ده د له بقاء نشته دا دفناء کور د پد مه نازيږه

(٦) سَنُقْرِئُكَ ترغيب الى القرآن توحيد بغير دقرآن نه نه مکمل کيږی نو ځکه قرآن ته تـرغيب ورکـوی او دد عقيـد انعـام چه کله تا خـالق الله اومنه او د شريکانو نه د منزه کړو نو الله تعالىٰ وائى قرآن به درله درکړم

(٧) إِنه يَعْلَمُ الْجَهْــرَ دويم دليل په توحيد او دد حاصل چه عالم بکل شـيئ هوالله تعـالىٰ چه عالم په هرڅه الله تعـالىٰ د نو سـبّح الله تعـالىٰ د

اضدادو نه پاک اوګنړه چه کله داس□ شـوه نو دويم انعام:
(٨) وَنُيَسِّـــرُكَ □□□□ دا انعـــام دجنت□ چه جنت به درله درکړم اولـن□ نعمت ددويم نعمت دپـاره سـبب د□ چه قرآن سبب د□ د دخول الى الجنة□
(٩) فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى □ ترغيب قراة او بيـان د قـــرآن ته□ چه الله تعـــالىٰ درله نعمت دقـــرآن درکـړو نو دا اوس بيـان کـړه او اشـراف حـال ذکر کوى چه فائده ورکول دى هغه بل پر□ قياس يعنى که فائده کوى او که نه کوى ته توحيد بيـان کـړه□ ځکه تعليق ديو شى ســـره دا دلالت په عـــــدم نه کوى□ يعنى وجود دشرط په وجود د جزاء دلالت نه کـــوى لکه چه که ته ځ□ نو ســبق وائم خو عـــدم د شرط په عـدم د جـزاء دلالت نه کـوى چه که ته نه ځ□ نو نه به وايم کيـد□ شى د□ بيا هم ســبق وائى اګر که ته نه ځ□ لکه سورة النسـاء کښې وائى چه " لاجنـاح عليکم ان تقصـروا من الصـلوٰة ان خفتم ان يفتنكم الذين كفروا " که يريـږئ نو قصر کـوئ نو ول□ که نه يريږئ نو قصر به نه کـوئ ؟ نو دلته مطلب که نصيحت فائده کوى او که نه کـوى نو ته نصيحت ورکوه او بيان کوه □
(١٠) سَـيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشَـى □ د قـرأة دقـرآن او سـتا دتــذکير اثر دوه ډل□ به پيـدا شى □ داول ډله چه چا کښې انابت وى نو نصيحت به واخلى□
(١١) وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْــــقَى □ نه تر وَلَا يَحْيَى (١٣) دويمه ډله او هغ□ ته تخويف چه دا به اشـــــقىٰ او بدبخته نصيحت به نه اخلى نو نجام به دا شى□
(١٤(قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى □ سره بشـارت هغه مـنيب ته او کاميابى دهغه او دهغه اعمال چه هغه صــرف الله تعالىٰ رامدد کوى او صرف دهغه عبادت کوى□
(١٦) إِنَّ هَـــذَا □□□□ دا تزهيد من الـــدنيا او بقـــاء دآخرت دا څه خود ساخته مضامين نـدى دا په نـورو

کتــابونو کښې هم دی ســره دتوحید نه دا مقاصد نورو کتـابونو کښې بیـان شـوی نو هـذا هر یو دد مضامینو نه چه توحید ، تزهید او خـیروال دآخـرت د دا تیرو صحیفو کښې هم وو
حاصل دسورة
الله تعالیٰ دشریکانو نه پاک اومـنزه اوګـڼړئ ځکه هغه خـالق دهرڅـه د او عـالم په هرڅـه د چه دا وده خبر اومنه دوه انعامه به درکړی او قــرآن او جنت او چه قـرآن ئ درکـړو نو اوس بیـان کـړه او ســتا بیــان ســره به دوه ډل شی دا ځکه چه ځـن آخرت په ځائ دنیا خوخوی نو دوی له دنیا پریخودل یکـــار دی او آخـــرت ته توجه یکـــار ده او دا دټولو آسمانی کتابونو مضمون د
امتیازات
(۱) دوه عقیـد دوه انعامونه (۲) الا ماشـاء الله
(۳) بل تؤثرون الحیوٰة الدنیا والاخرة خیر وابقیٰ(۴) ان هذا لفی الصحف الاولیٰ
تمت سورة الاعلیٰ بعون الله الذی هو نعم النصــیر ونعم المولیٰ
۲۹ ذیقعده یوم لاثنین ۳۶ : ۰۲ بعد از ظهر
هره اوخکه مِ دزړګی دجوشه څاڅی
هیڅوک نه کوی ژړا دخوشحالئ نه

سورة الغاشيه

سورة الغاشـيه مكى سـورة د په نـزول كښې اته شپيتم (۶۸) نمبر د پس دسورة الذاريات نه نازل شو د او په ترتيب دسـورتونو كښې اته اتيـايم (۸۸) نمبر د پس دسورة الاعلىٰ نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چه په سورة الاعلىٰ كښې تزهيد من الــدنيا او تــرغيب الى الاخرة ذكر شو نو اوس منكرينو ته تخويف او زاهدينو ددنيا ته بشـارت ذكر كوى

دويمه وجه : په ســورة الاعلىٰ كښې تــرغيب الى القرآن وو فذكّر سره نو دلته هم هغه ذكر كوى او زيـادت چه " انما انت مـذكّر " سـتا كـار دغه د كه منى او كه نه منى نو ته بيان كوه

دعوى دسورة

دسورة مركزى مضمون هغه تخويف او بشـارت د تخويف انكار كونكو د مضمون دسـورة الاعلىٰ ته او بشارت دهغ دمضمون منونكو ته

خلاصه دسورة

ابتداء نه تر اووم آيت پــور تخويف د منكرينو ته داتم نه تر ۱۶ پور بشارت د د ۱۷ نه تر ۲۰ پور دجنتيانو د درجاتو مثالونه ذكر كوى څلـور درجـات څلـور مثالونه په تـرتيب سـره د ۲۱ نه تـرغيب الى القرآن او تبليغ ته او زجر معرضينو دقــرآن ته او تخويف پشان دابتداء دسورة

مقاصدالإيات وتناسبها

(۱(هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ خطرناكى دقيامت

(۲) وُجُــوهٌ يَوْمَئِذٍ نه تر مِنْ جُــوعٍ (۷) پــور تخويف د منكرينو ته مضــمون دســورة الاعلىٰ ئ

نه ۔ وو منل نو دهغه اعمـــال تبـــاه او برابد شو او سزاګانو ته ئ ګوره
(۸) وُجُـــوهٌ يَوْمَئِذٍ ۔۔۔۔ نه ۔ تر مَبْثُوثة (۱۶) پـــور بشـارت منونكو زاهـدينو ته چه چا دنيا پريخودله او دتوحيد او قرآن خدمت ئ اوكـړو نو دهغه انعامـات اوګوره د۱۳ نه ۔ تر ۱۶ پور ځلـور غټ انعامـات او درجاتِ عاليه ذكر كوى
(۱۷) أَفَلَا يَنْظُـــرُونَ ۔۔۔۔ دد نه ۔ تر سُـــطِحَتْ (۲۰) پــور ددرجــات عــاليو ددوى مثالونه ۔ ذكر كــوى په تــرتيب ۔ تختونه ۔ نو دهغ مثــال د اوښــانو چه لكه اوښ په خپله خوخه روانـوى او ددوى نو دغه شـان به تختونه ۔ وى او لكه چه د ختو وخت كښې خكته شى او بيا اوچت شى نو دغه شان به تختونه ۔ وى او دويم اكـــواب نو دغه آســـمان اوچت او ســـتورى پكښې دى نو دغه شـــان به دا اكـــواب پراته وى او چتيدلو مطلب ند دريم نمـارق بالختونه ۔ تكياګـان په قطـــار نو لكه غرونو قطـــار ته ګـــوره ځلـــورم زرابىّ قالينونه ۔ نو دهغ مثـال لكه دزمك چه ځنګه غوړول ده نو دغه شان به قالينونه ۔ وى
(۲۱) فَـــذَكِّرْ إِنَّمَا ۔۔۔۔ تـــــرغيب الى التبليغ ۔ چه هركله داس درجات دى نو ته كار اوكړه او ورسره تسلى چه " ما انت عليهم ۔۔۔۔ " سـتا بيـان سـره كار د كه منى او كه نه ۔ منى دا ئ مضمون داعلىٰ راوړو دهغ تتمه شوه
(۲۳(إِلَّا مَنْ تَـوَلَّى ۔۔۔۔ زجر معرضـينو ته چه سـتا بيان نه ۔ ځنګ كوى او اعراض او انكار كوى نو ماله به راځى
(۲۴) فَيُعَذِّبُـهُ اللَّهُ ۔۔۔۔ سـره تر آخـره تخويف ذكر كوى لكه دابتداء دسورة چه ستا بيـان نه ۔ مـنى نو ســـزا به ورته ملاؤ شى او حســـاب به ورســـره اوشى
حاصل دسورة

توحید اومنئ او دنیا پریـږئ چ چه داس اونکـړل نو هغه به ذلیله او خـــوار وی او چه چا اومنله نو هغه ته زبردست انعامـــــات او درجـــــات ملاؤ شی او د درجـات څـه بعید نه دی دنیا ط هم دهغ مثالونه شته د نو ته بیان اوکړه او ته څـه په دوئ داروغه نه ئ چه منی نو انجام ئ بد د

امتیازات

(۱(عاملة ناصـــبة (۲) لایســـمن والا یغـــنی من جوع (۳) درجات اربعه

(۴) امثلة اربعة (۵) لست علیهم بمصیطر

تمت سورة الغاشیة بعون اللـه الـذی منه العیشـة الراضیة

۲۹ ذیقعده یوم الاثنین ۰۵ : ۰۳ بعد از ظهر

سورة الفجر

سورة الفجر مكى سورة د په نــزول كښې لسم (١٠) سورة د پس دسورة الليل نه نــازل شــو د او په ترتيب دسورتونو كښې يوكم نوى (٨٩) نمــبر د پس دسورة الغاشيه نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چه مخكښې سورة كښې تخويف او بشـارت ذكر شو نو سـورة الفجر كښې تـرغيب عـاجزئ اوخشـوع ته په اوقـات حســنو او بركـتى كښې چه بشـــارت حاسل كـــړئ او دتخويف نه بچ شئ

دويمه وجه : مخكښې څلـور درجـاتو د بشـارت ذكر شو او مثالونه نو اوس دلته عبـــادو ته تـــرغيب په اوقات اربعو حسنو كښې دعبادت

دعوى دسورة

ترغيب عبادت ته په اوقات حســنو كښې او اهانة د حب المال چه انسـانه شـابه تلـوار اوكـړه دنيلام ورځ درنه رواند د كښې اعمـــال اوكـــړه او دمال د مين سـپكوال چه دد دوج نه تاسو نه دا اعمال پات كيږى

خلاصه دسورة

اول نه تر ٥ پور تذكير او ترغيب اوقات حسنو ته چه ويخ شئ غافله كيږئ مه وخت درنه روان د د٦ نه ١٤ پـــور تخويف دنيـــوى په هلاكت د دريو اقوامو چه هڅوى غافله شوى او نافرمانى ئ كـړ وه د ١٥ نه ٢٠ پـور اهانة دحب المـال چه مـال دوج وخت درنه ضــــــائع كيږى او زجر ډيرونكو دمالونو ته د ٢١ نه د ٢٦ پور تخويف اخـروى چه بيا به د وخت پس ارمـان كـوى د ٢٧ نه تـرغيب اطاعت او انابت الى الله ته

مقاصدالايات وتناسبها

(١) وَالْفَجْرِ □ نه تر هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حِجْرٍ (٥) پور□□ ترغيب اوقات حسنو او شـريفو ته چه د□ برکـتی اوقـاتو نه فائـده واخله دا درنه روان دی چه د ســورة الغاشــيه درجــات درته ملاؤ شی او تخويف نه په امن ش□□ د□ اوقـاتو نه کــوم مــراد دی نو دا دتفسير سره تعلق لری□

(٦) أَلَمْ تَرَ كَيْفَ □□□□ نه تر لَبِالْمِرْصَـادِ (١۴) پــور□ تخويف دنيــوی او د تزهيد من الــدنيا دپــاره در□ مثالونه ذکر کوی چه دنيا هيڅ څيز نـد□ اوګـوره د□ قومونو سره څومره هر څه ډير وو ثموديان صـفت واله وو عاديان طاقت والا او فرعونيـان دحکـومت والا خو هغه پکـــار رانغلل چه کله ئ□ عـــاجزی او تضرع اونکره□ نو تباه او برباد شو□

(١۵) فَأَمَّا الْإِنْسَـانُ □□□□ نه تر أَهَـانَنِ (١٦) پــور□ زورنه انســان ته په محبت دمــال چه د□ اکــرام او اهانت هرڅه په مال کښې ګڼړی چه دا عزت د□ چه مــال دی عــزت د□ چه نه وی نو ب□ عــزت حالانکه اکرام او ب□ عـزتی په مـال کښې نـده □ دا مناسب نــده بلکه " انّ اکــرمکم عندالله اتقٰکم " ځکه وائی چه :

زين سبب فرمود قرنی اويس
انما الدنيا ساعة فيها اللبثُ وليس

(١٧) كَلَّا بَـلْ لَا تُكْرِمُـونَ □□□□ نه تر حُبًّا جَمًّا (٢٠) زجر چه داکــرام کــارونو نه خو تاسو انکــار کــوی اکــرام او عــزت هغه په طــاعت دالله تعـالیٰ او په اکـرام ديـتيم او طعـام د مشـکين کښې د□ □ تاسو هغه کارونه نه کوئ او مالونه زيــاتوئ او ډير وی نو تاسو له اکـــرام نشـــته د□ نو په ډيرولو دمـــال زورنه هم شوه□

(٢١) كَلَّا إِذَا دُكَّتِ □□□□ نه تر وَثَاقَـــهُ أَحَـــدٌ (٢٦) تخويف چه دادنيا دختميـدلو ده او حشر د قئميـدلو

نو هلته مال پکـار نه راځی پـد اعمـالو او اوقـاتو پس به ارمان کو خو بیا به څه فائده نه کوی
(۲۷) يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ ترغیب اطاعت او انـابت دالله تعالیٰ نو دهغه وخت ارمان نه اوس بهـتره نده چه اومن او سخت عـذاب نه ځـان خلاص کـړ او نجات حاصل کړ
حاصل دسورة
چه ا انسانه دقیمـتی اوقـاتو نه فائـده واخله چا چه نه وه اغسـت څـه انجـام ئ شو په مـال کښې عزت مه ګـنره قیـامت کښې دا نه پکـاریږی عـزت دالله تابعـدارئ کښې د نو راشئ اطـاعت اوکـړئ چه کامیاب ش
امتیازات
(۱) اوقات اربعه حسنه (۲) دانسان مرض عــزت په مال کښې ګنړل
(۳) یاایتهاالنفس ترغیب چه داس کول پکــار دی
تمت سورة الفجر بعون الخـالق الاسـود والاحمر و مجری البحر
۲۹ ذیقعده یوم الثنین ۳۰ : ۰۳ بعد از ظهر

□

سورة البلد

سـورة البلد مكى سـورة د□ په نـزول كښې پنځـه ديرشم (۳۵) نمبر د□ پس دسورة ق نه نازل شـو□ د□□ او په ترتيب دسـورتونو كښې نـوى (۹۰) نمـبر د□ پس دسورة الفجر نه □

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : په سورة الفجر كښې اهانة دحبّ المال ذكر شو نو سـورة البلد كښې زجر وركـوى هغه چاته چه مـال په ځـائ□ نه خـرچ كـوى او په غـيرد مصارفو نه ئ□ لګوى□

دويمه وجه : په مخ كښې سـورة كښې احـوال دمكـذبينو سـابقينو بيـان شو دمخ كښې نافرمـانو حالات نو دلته داوسنو نافرمانو حالات ذكر كوى□

دريمه وجه : په سـورة الفجر كښې تـرغيب وو اعمـال صـالحو ته په اوقـات حسـنو كښې نو دلته زيادت كـوى چه " لقد خلقنا الانسـان فى كبد " نو پكـار ده چه مشـقت اوكـړى□ او مصـائب برداشت كړى□ او په خو اوصافو ځان خائسته كړى□

دعوى دسورة

دسورة مركزى مضمون زجر وركول اسراف كونكو ته چه هغـوى مـال ب□ ځايه لګـوى او داصـلاح دكلى دپاره اصول چه اصلاح به په د□ اصولو راځى □ مال به هم په ځائ□ لګول غواړى□

خلاصه دسورة

ابتداء نه تر ۴ پور□ د مشقت دانسان دپاره شواهد ذكر كـوى او پټ دشـواهد تخويف هم د□ او ۵ نه زجر ذكر كـوى په اسـراف بانـد□ بيا دلائل ۸ د ذجر په طريقه بانـد□ او صـحيح مصـارف د مـال خـودل سـره دبشـارت او تخويف نه □ او ده كلى داصـلاح دد□ اصول سـورة كښې ذكر كـوى چه يو چه دكلى

مشر به مشقت والا وی دا په ۴ کښې دویم مـال به په صـحیح ځـائ لګـوی دا په ۱۳،۱۴،۱۵ کښې دریم اصل چه صـبرناک به وی او یوبل ته به دصـبر وینا کوی دا په ۱۷ کښې دا اصـول چه وی نو کل به سم شی او خوشحالی به پک کښې راشی

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) لَا أُقْسِـمُ بِهَـذَا نه تر فِي كَبَـدٍ (۴) پـور دوه شـهادتونه پیش کـوی چه انسـان به مشـقت برداشت کوی اول شاهد د مک مکـرمې چه ته به دیته داخل ش او تاله به دد خـــارو والا وژل روا وی نو مشـــقت ورکـــول ځمـــونږ لاس کښې د ورسره تخویف هم شو چه ته په مکه غلبه مـومې او دویم شـاهد " ووالد وما ولد " چه دوی مشـقت برداشت کـړ وو او کـوی دا په مشـقت کیږی نو ورســره د کلی د اصـــلاح چه مشـــقت دِ مشر برداشت کړی

(۵) أَيَحْسَـــبُ نه تر أَحَـــدٌ (۷) زجر په لګولو دمـال ب ځایه بـادن چه د ګمـان کـوی چه مـاډیرو خلقو له مال ورکـړو نو په مابه څـوک غـالب نشی او دا ځما ملګری شواو دا نه ګـوری دا ناقـدره او کافر انسان چه د جـوړ څـوک ویـنی یعـنی دده د کارونو نه څوک خبر ندی

(۸) أَلَمْ نَجْعَـلْ لَـهُ سـره دلائل بطـور زجر چه ده له مونږ دا قدرتونه ورکړی دی او حق او باطل یعنی صحیح ځائ دمـال لګولو او غلط ورته خـودل د د حق اسباب ورکړی دتپوس دلیدلو او اوریدلو

(۱۱) فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبة ذَا مَتْرَبة (۱۶) پـــور ترغیب په صحیح ځـائ کښې مـال خـرچ کولو ته او دویم اصل داصــــلاح دکلی چه ده له دغه نه وو پکار چه ب ځایه مال خرچ کری په ځـائ مـال خـرچ کول پکار د او هغه ځائ داد

(١٧) ثُمَّ كَـانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُـوا □□□□ دريم اصل او بشارت □ چه صبر برداشت به کوی ارکانړ او دکلی مشر هم نو هله به کلا□ سم وی او بشــــــارت او خوشحالی چه داس□ شو نو انعام ته ګوره□

(١٩) وَالَّذِينَ كَفَـرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ □□□□ نه تر آخــره پور□ اوس تخویف چه داس□ نه دا انجام به شی□

حاصل دسورة

انسـان مشـقت له پیـدا د□ نو په ځـائ□ د□ مشـقت اوکړی چه کامیاب شی دا نه چه ناکامه شی□

امتیازات

(١) دوه شــــــهادتونه دمک□ حلت□ (٢) لقد خلقنا الانسان فی کبد □ (٣) الم نجعل لهٗ عینین□

(۴(در□ اصول داصلاح البلد□ (۵) فلاقتحم العقبة□

تمت سورة البلد المالک الصمد □

٢٩ ذیقعده یوم الاثنین ۵٣ : ٠٣ بعد از ظهر

سورة الشمس

ســورة الشــمس مكی ســورة د پە نــزول كښې شپږیشتم (٢۶) نمبر سـورة د پس دسـورة القـدر نه نازل شو د او پە تــرتیب دســورتونو كښې يو نوی (٩١) نمبر د پس دسورة البلد نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : ســـــورة البلد ئ ختم كـــــړو پە ذكر داصحاب الميمنة او اصـحاب المشـئمة بانـد نو د ســورة كښې د هغ بیــان كــوی چه خی لاس والا كوم دی چه هغوی خپل نفسونه دشــرک او پلیــتئ نه پاک كړل او د ګس لاس والا هغه دی چه هغوی خپل نفس تباه كړو او عصیان او ګندګئ كښې ئ وردننه كړو

دویمه وجه : پە ســـــــورة البلد كښې آخر كښې تخویف اخـــروی وی نو د ســـورة كښې دتخویف دنیوی يو مثال ذكر كوی

دعوی دسورة

دسورة مركزی مضـمون او دعـوی هغه ده " بیــان التفرقة فی الاعتقاد " یعـنی پاكه او طیبه عقیـده او پلیته عقیده دواړه برابر ندی دد فرق د

خلاصه دسورة

د ابتداء دسورة نه شواهد ذكر كوی تر ٨ آیت پور ٩،١٠ كښې چه څه دپــاره شــواهد ذكر كیږی هغه ذكر كــوی چه هغه تفرقه ده نو هغه ذكر كــوی د " كــذبت " (١١) نه دخــراب اعتقــاد والو یــوه نمونه ذكر كوی چه ثمودیان د تكذیب د وج تباه شو

مقاصدالایات وتناسبها

(١) وَالشَّــمْسِ وَضُــحَاهَا نه تر وَتَقْوَاهَا (٨) آیت پــور شــواهد ذكر كــوی چه پاكه عقیــده او پلیته عقیــده دا برابر نــدی لكه چه دا څیزونه شــمس

وقمر او ليل ونه ار او سـماء او ارض او فجـور او تقـوىٰ دا خپل مينځ کښې برابر نـدی نو دغه شـان قد افلح به ئ جواب شی چه چا نفس پاک کـړ د او کاميـاب شو او هغه بل ناکـام شو چه نفس ئ عصيان کښې وردننه کړو نو دا برابر کيـد نشی حضرت شيخ القـرآن رحمة الله عليه دشـواهد يـوه بله فائده هم خودل ده چه يو سړ دا آخرت دپـاره فصل کـری او تيـار کـوی نو دده مثـال ددنيا د زمينـدار او دکرونـد کـونکی د لکه چه ددنيا زميندار له د فصل او کروند دپاره دا شپږ څيزونه پکار دی نو دغه شان دآخرت کروند والا دپاره هم څه شرطونه د عمل دپاره پکـار دی چه يو دهغ نه هغه صـحيح اعتقـاد هم د پيغمـبر دد شپږو څيزونو نه فصل نه حاصليږی نو دغه شان بغـير د صحيح اعتقاد نه دعمل ميوه لاس ته نه راځی

(٩) قَـدْ أَفْلَحَ مَنْ تا دَسَّـاهَا (١٠) پـور دا جواب دقسم د چه دا څيزونو پد خبره شـاهد دی چه دا دواړه برابر نـدی لکه چه دغه څـيزونو نه وو برابر نو دا عقيد او د عقيدو والا هم ندی برابر يو کامياب شو او هغه بل ناکام او ذليله شو

(١١) كَـذَّبَتْ ثَمُـودُ نه تر عُقْبَاهَا (١٥) پـور مثـال او تـذکير بايـام الله تعـالىٰ چه اوګـوره ثموديـانو سرکشی کـړ وه او تکـذيب کـړ او شـعائرالله ب عـزت کـړ وه نو هغه تبـاه شـوی دا دپليت اعتقـاد بيا اثر شو نو پاکه عقيـده حاصـله کړئ او پليت نه ځان اوساتئ

حاصل دسورة

دپـاک اعتقـاد والا او پليت اعتقـاد والا نـدی برابر لکه دا شپږ څيزونه دی برابر پـاک اعتقـاد والا کامياب او د پليت اعتقاد والا ناکام د لکه ثموديان شو

امتيازات

(١) الشـــواهد (٢) التفرقة فى الاعتقـــاد (٣) فالهمها فجورها وتقواها
(٤) فدمدم لفظى امتياز (٥) ولا يخاف عقباها
تمت ســـورة الشـــمس يكم ذى الحجه ١٤٣٣ ه ١٦ اكتوبر ٢٠١٢ ء يوم الثلثاء ٤٦ : ٠٩ صبح

سورة الليل

سورة الليل مکی سـورة دې په نـزول کښې نه م (۹) نمبر دې پس دسورة الاعلیٰ نه نازل شوې دې او په ترتيب دسـورتونو کښې دوه نـوی نمـبر (۹۲) دې پس دسورة الشمس نه ې

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په سـورة الشـمس کښې بيـان د فـرق دعقيدې اوشو نو په سورة الليل کښې اوس دعمل فرق ذکر کوی ې

دويمه وجه : مخکښې سورة کښې ذکر وو داعتقاد مقبوله چه کومه عقيده قبوله ده چه هغه پاکه وی نو دې سورة کښې د مقبول اعمالو شـرطونه ذکر کوی چه عمل پدې شرطونو اوشی نو هغه به قبول وی ې

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مسئله او دعـوی هغه ده " التفرقة فی الاعمـال " يعـنی داعمـال مقبوله او غـير مقبوله فرق دې د هر يو اثر جدا دې دمقبول اعمالو ځـان له اثر دې او د غـير مقبـول اعمـالو ځـا له اثر دې ې

خلاصه دسورة

ابتـداء نه ۴ پـورې شـواهد او فـرق داعمـالو ذکر کوی ې بيا د۵ نه تر ۷ پورې دمقبول اعمـالو او نيکو اعمالو شـرائط او دهغې اثر او د ۸ نه تر ۱۰ پـورې دغـير مقبـول بـدو اعمـالو تـذکره چه دغه شـرائط پکښې نه وی او دهغې اثر د ۱۱ نه تر ۱۶ پـــورې تخويف ذکر کــوی دآخــرت د ۱۷ نه وصف دمتقی ذکر کـوی او تـرغيب انفـاق ته چه په دنيا ځـان له آخرت اوګټه لکه چه دا ددې باب اصل مضمون وو ې

مقاصدالايات وتناسبها

(١) وَاللَّيْــلِ إِذَا ۔۔۔۔ نه تر وَالْأُنْثَى (٣) پــورې دوه دليلونه او شـاهدان ذكر كـوى په دعـوى د سـورة باندې ، يعنى لكه چه د ليل او نه ار تـاثير جـدا دې د شپې ځان له اثر او كارونه دى او دورځ ځـان له اثر او كارونه دى نو دغه شـــان د نيكو اعمـــالو اثر او بــدو اعمــالو اثر هم يو شــان نــدى ، دويم د نر او ماده تاثير جدا دې د مـذكر نارينه ځـان له اثر دې او د مونث او ښځې ځان له اثر دې نو دغه شان اعمـال هم دى۔
(٤) إِنَّ سَـعْيَكُمْ لَشَــتَّى ، دعــوى دســورة ، تفرقه داعمالو دا جواب ددغه قسم دې۔
(٥) فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى ۔۔۔۔ نه تر لِلْيُسْرَى (٧) پــورې د نيک عمل دقبــو؛يت شــرطونه او دهغې اچر ذكر كوى يعنى دمخكښې تفصيل كوى۔
أَعْطَى اول شــرط چه اطاعة دالله تعــالىٰ او نــبى عليه السلام دې دا په اعطىٰ سره جامع لفظ سره ذكر كړه۔
وَاتَّقَى دويم شــرط اجتنــاب دعصــيان دالله تعــالىٰ يعــنى د شــرک نه ځــان بچ كــول او دغه اجتنــاب دعصـيان او نافرمـانى د نـبى عليه السـلام نه په بدعت كولو سره يعنى شرک او بـدعت نه ځـان بچ كړى۔
(٦) وَصَـــدَّقَ بِالْحُسْـــنَى ۔۔۔۔ دريم شــــرط چه " الايمان بالله وحده " چه يو په الله تعالىٰ ايمان وى نو دا درې شرائط شو دنيک عمل دپاره۔
(٨) فَسَنُيَسِّرُهُ ۔۔۔۔ نو اوس پرې جنت مـرتب كـړو او د نيک عمل اثر شو۔
(٨) وَأَمَّا مَنْ بَخِــلَ ۔۔۔۔ ددې نه تر للعســرىٰ (١٠) پورې دغير مقبـول او غـير صـالح عمل بيـان چه په هغې كښې دا شرائط رانغلل د اعطىٰ په ځـائې بخِل د اتقىٰ په ځـائې اسـتغنىٰ راغلې او دصـدّق په ځـائې

كـذب نو شـرائط نشـته دي نو دهغې اثر هغه دوزخ شو نو نیک اعمال ځان له حاصل کړئ
(۱۰) وَمَا يُغْنِي عَنه ... تزهید من الـــــدنیا او تخویف اخروی ذکر کوی تر وَتَوَلّی (۱۶) پورې ، چه د په دنیا نــازیبری او دهغې دپــاره محنت کــوی خو دادنیا بیا ده له دخطرناک اور نه بچ کولی نشی
(۱۷) وَسَــيُجَنَّبُهَا ... دد نه تر آخر تر ســورته متقی او نیک عمل ته بشــارت د بچ کیــدلو داور نه او دمتقی اوصاف پس دذکر دشقی او بدبخت نه چه هغه دنیا دنیا له کـړه نو څـه انجـام شو او ته په دنیا آخرت اوګڼه او د رضــائ الهی نو څنګه اثر شو نو اثرات جدا دی نو راشئ نیک اعمال اوکړئ او بد عمل پریږدئ او ځــان له آخـرت برابر کـړئ دا د د باب دعـوی وه چه تزهید من الـدنیا او تـرغیب الی الاخرة نو هغه هم ذکر شوه
حاصل دسورة
لکه چه پاکه او پلیته عقیـــــده برابر نه وو نو دغه شان نیک او بد عملونه هم ندی برابر لکه شــپه او ورځ او نر اوښځه چه نـــــدی برابر د هر عمل اثر جداجدا دی نو د نیک عمل چه په شرطونو برابر وی نو دهغې اثر جنت دی او دبل چه شـــرطونه نه وی نو اثر جنت دی نو په دنیا نــازیبرئ او ځــان له پــر آخرت اوګڼئ لکه د متقی او د پرهیز ګاره
امتیازات
(۱(التفرقة فی الاعمــال ، (۲(شــرطونه د نیک عمل د قبلیدلو
(۳) ذکر داتقیٰ او دهغه صـفت او دا شـان ابــوبکر رضی الله عنه هم دی
تمت سـورة اللیل ، بعـون اللـه الـذی یقلب النه ار واللیل ، فیا رب قلّب بالخیر والعافیة والبرکة لیلة السجن بنه ار الخلاص

يكم ذى الحجه ۱۴۳۳ ه يـــوم الثلثـــاء ځما زړه يو طرفته ډير خوشـحاله د چه قـرآن په ختميـدلو د لـوئ نعمت الله تعـالىٰ راكـړو بل طرفته دا تحفه بهر اوړلو ته زړه ډير پريشانه د الله نه د رحم درخواست د هغه د په ما غريب رحم اوكړى

دولسم باب دځلورمې حصې

دســورة الضــحىٰ نه تر آخرســورة النــاس پــور دځلـورمې حصې آخـرى بـاب دولسم شـروع کيږى پديکښې مقاصد اربعه عاليه توحيد، رسالت، قـرآن کريم ، او اثبـات د آخـرت او چه پـد مقاصـدو ځـه شبهات راځى دهغ جوابونه به کوى سـره دتزهيد من الــدنيا او دتــرغيب الى الاخرة نه يعــنى زړه خــبره بيا رامعـاد کـوى چه دقـرآن کـريم کښې دا مقاصد هغه بيانيـدل نو دا ځـان ته رايـاد کـړه ټـول سورتونه پکښې دوه ويشت (۲۲) دى هر سـورت به دهغ بيــان راځى سـورتونه مختصر دى او ډير دى نو دلته خلاصه ليکلو سـره اوږديــږى او تکــرار راځى

سورة الضحىٰ

ســورة الضــحىٰ مکى ســورة د په نــزول کښې يولسم (۱۱) نمبر سورت د پس دســورة الفجر نه او په ترتيب دسـورتونو کښې در نـوى (۹۳) نمـبر سورت د پس دسورة الليل نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په مخکښې ســورة کښې تــرغيب وو امت ته چه " ولسوف يرضـىٰ " نو د سـورة کښې ترغيب نـبى عليه السـلام ته چه " لسـوف يعطيک ربک فترضىٰ " (۵)کښې

دويمه وجه : مخکښې سـورة کښې حـال دامت وو نو هغه مصدّر وو په ليل باند ځکه امت مخکښې د وحى نه په شپه کښې وو او حال ئ لکه دشـپ وو او د ســورة کښې حــال د نــبى عليه الســلام نو مصدّر د په ضحىٰ ځکه دپيغمـبر حـال هغه په رنـړا کښې وى دابتداء نه نو ځکه ئ ضحىٰ راوړو

دعوى دسورة

دسورة مرکـزی مضـمون او دعـوی هغه ده تسـلی نــبی علیه الســلام ته او جــواب شــبهې دمنکرینو درسالت کوی سـره دتـرغیب نه اداء درسـالت ته، یعــنی درســالت بیــان دی دتوحید داعی نــبی علیه السلام دی نو خلق تری انکار کوی او شــبه واردوی نو دهغې جـواب به اوکـړی او تسـلی به ورکـړی او دکار جاری ساتلو ترغیب به ورکړی.

خلاصه دسورة

دابتداء نه ۳ پورې جواب دشبهې دمنکرینو درسـالت دی ۴،۵ کښې تسـلی او بشـارت نـبی علیه السـلام ته د ۶ نه تر آخرتر سورته پورې تـرغیب نــبی علیه السلام ته په اداء د راسالت کښې او ترغی شفقة ته په خلقو باندې.

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) وَالضُّحَى نه تر وَمَا قَلَى (۳) پورې جواب دشبهې دمنکرینو درسـالت او دهغې دوه شـاهدان . منکرینو د رســالت اعــتراض کــوو چه که ته دالله تعــالیٰ پیغمــبر ئې نو دا وحی ځــه ورځې بنــده ولې شــوه؟ ځـــه لــږ تــاخیر شــوې وو نو دوئ دهغې نه اعتراض اوکړو نو معلومه شوه ته پیغمبر نه ئې نو دهغې جـواب ورکـوی او دهغې شـاهدان چه ضـحیٰ چاشت اوخت دا داسې ده لکه دوحی راتلل او لیل داسې دی لکه دوحی بندیـــــدل نو لکه ځنګه چه دا وختونه همیشه نه وی شپه همیشه نه وی ضحیٰ ورپسې راځی نو دغه شان به داوحی ایساریدل هم دائم نه وی او لکه چه کله شــپې او کله ورځ وی نو همیشه شــــپه وی او نه همیشه ورځ وی نو دغه شــــــــان دوحی راتلل هم همیشه نه وی او نه بندیــدل همیشه نــدی کله به راځی کله نه . نو ته الله تعالیٰ پریخودلې نه ئې او نه درسـره ځـه بغض دی.

(۴) وَلَلْآخِـــرَةُ □□□□ نه تر فَتَرْضَـــى (۵) پـــور□ دا تسـلى نـبى عليه السـلام ته او بشـارت چه تـالره الله تعالىٰ په آخرت يو زبردست مقـام تيـاركړ□ د□ نو هغه به درکړی هغه درله ډير بهتر د□□

(۶) أَلَمْ يَجِـــدْكَ يَتِيمًا □□□□ددن□ نه تر فَـــأَغْنَى (۸) پـور□□ تسـلى هم ده چه ابتـدائى احـوال ورته ذکر کوى او ترغيب هم د□ اداء درسالت ته در□ نعمتونه ذکر کـوى يو چه يــتيم و□ نو الله تعــالىٰ ســتا س تـــربيت بندوبست اوکــــړو □ دويم چه تاته دخودلو څـوک نه وو نو الله تعـالىٰ درته قـرآن اوخودلو او فقير و□ نو الله تعـالىٰ غـنى کـر□□ دا در□ نعمتونه شو□

(۹) فَأَمَّا الْيَتِيمَ □□□□ نه تر فَحَــدِّثْ (۱۱) پـــور□ په دغه در□ نعمتونو اوس دا مـرتب کـوى چه شـفقت على الخلق کـــوه چه ما دا کارونه کــــړى نو ته دا کارونه اوکړه□ يتيم و□ نو ديتيم خيال ســاته او ما قرآن درکړو نو دعالم سـائل هغه واپس کـوه مه □ او ما مالــدار کـــړ□ او غـــنى مِ کـــړ□ نو خلقو ته دِ حاجت نشته د□ نو دالله د نعمت د قرآن بيـان کـوه او بنديزه مه او دنعمت اقرار کوه خه په جار سره□

حاصل دسورة

ا□ محبوبه تســلى ســاته وحى کله بنـــده شى کله راشى لکه دشـــپ□ او دورځ□ □ تاله الله تعـــالىٰ يو لوئ□ مقام تيـار کـړ□ د□ دربه کـرى نو تا بانـد□ الله تعالىٰ انعامات کړى دى نو دهغ□ بـــدل کښې ته هم په خلقو شـــفقت کــــوه او خپله ذمه وارى سر ته اورسوه□

امتيازات

(۱) جــواب دشــبه□ او دهغ□ شــاهدان□ (۲) للاخرة خير لک □ (۳) ولسوف يعطيک □

(۴) در□ انعامــــات □ (۵) در□ امــــور په هغ□ تفريع کول□

تمت سورةالضـحىٰ بعـون مالک الارض والسـمٰوات العلىٰ
یکم ذی الحجه ١٤٣٣ ه ٤٧ : ١٠ صبح

سورة الانشراح

ســورة الانشــراح مکی ســورة د پە نــزول کښې دولسم (١٢) نمبر د پس دسورة الضحیٰ نە نــازل شو د او پە تــرتیب دســورتونو کښې څلورنــوی (٩۴) نمبر د پس دسورة الضحیٰ نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : پە مخکښې سورة کښې تسلی وه نــبی علیه السلام تە نو د ســورة کښې تســلی امت تە پە خطــاب دنــبی علیه الســلام بانــد ځکە پە غم دامت نبی علیه الســلام خفە شــو وومو خطــاب هغە تە کوی او تسلی امت تە ده

دویمه وجه : مخکښې ســورة کښې جــواب دشــبه وو چه وارده پە رسالت نو دلته جــواب د شــبه چه وارده پە امت ده چه کــــافرو و چه تاسو پە غصه دالله تعالیٰ کښې یئ ځکە چه مال درسره نشته او فقیران یئ نو دهغ جواب کوی

دعوی دسورة

دســورة دعــوی او مقصد هغه د " التســلیة للامة بخطاب النبی علیه السلام والترغیب الی القرآن " امت تە تسلی او قرآن تە ترغیب ورکوی

خلاصه دسورة

دابتـــداء دســـورة نە تر ۴ پـــور در نعمتـــوه پە مومنانو او پە نبی علیه السلام ذکر کوی بیا ۵،۶ ط تشجیع مومنانو تە ده او ترغیب دعوت تە او ۷،۸ کښې ترغیب انابت الی الله تعالیٰ تە

مقاصدالایات وتناسبها

(١) أَلَمْ نَشْــرَحْ لَــكَ نە تر ذِكْــرَكَ (۴) پــور د کفارو دشبه جواب او انعامات ثلاثه پە مومنانو او پە نــبی علیه الســلام بانــد چه کــافر وائی چه تاسو غریبـــــــــان یئ نو معلومیږی چه پە حقه او

كاميـــــاب نه يئ نو هغ جـــــواب كــــوی چه اصل كاميــابی هغه دا نعمتونه دی نه كه نعمتونه ددنيا فانی نعمتونه دا څه نعمتونه دی فنائ پر راځی
أَلَمْ نَشْـرَحْ لَـكَ اول نعمت چه ستاسو شـرح صـدر ئ اسـلام ته اوكـړو لكه سـورة الانعـام (١٢٥)كښې چه " فمن يردالله ان يهديه يشـــــــرح صدره للاسلام " او سـورة الزمر (٢٢)كښې " فمن شرح الله صدره للاسلام فهو عل نـور من ربه " نو دا انشراح الصدر لوئ نعمت د
(٢(وَوَضَـعْنَا عَنْـكَ نه تر ظَهْـرَكَ (٣) پـور دويم نعمت چه په امت شی نو مطلب چه شرک ئ درنه لر كړو او چه په نـبی عليه السـلام شی نو شرک او كفر ئ ستا خوا ته هم پـر نه خـودل يا مراد هغه خلاف الاولیٰ دی چه هغه هم ختم كړل
(۴) وَرَفَعْنَا لَـكَ دريم نعمت چه سـتا كتـاب قـرآن كـريم په خلقو كښې مشـهور كـړو چه مخكښې به يـواځ لګيا و او اوس څـومره ملګـری او څومره خل دی چه هغه ستا دكتاب بيان كـوی" يرفع الله الـذين امنـوا منكم " سـورة المجادلة ١١ كښې او دا هم چه دنبی عليه السلام ياد مشهور شو هرڅوک اذان وغـيره كښې تـذكره كـوی لكه حسان وائی چه :
ضم الاله اسم النبی مع اسمه اذا قال الموذّن فی الخمسة اشهد
چه الله تعالیٰ دخپل نوم سـره دنـبی عليه السـلام نوم ملګر كړو چه كله موذن په پنځو اذانونو كښې اشهد وائی
نو اصل كاميابی هغه دا نعمتونه دی نه كه نعتونه داموالو او فانی نعمتونه
(۵) فَـإِنَّ مَـعَ الْعُسْـرِ يُسْـرًا (۵) تسـلی چه كـافر تاسو له دغريـبئ طعن دركـوی نو د ته سـوچ مه

کوئ او دکافرو مال وغیره ته پام مه کـوئ دا خـوا قانون د□□

(۷) فَإِذَا فَرَغْتَ □□□□ ترغیب تبلیغ او انابة الی الله ته خپل کار د دعوت جـاری سـاته او الله تعـالیٰ ته انابت او رجوع کوه□

حاصل دسورة

دمال نعمتونو ته توجه مه کـوئ اصل نعمتونه هغه دادی نو کار جاری ساتئ او دعوت ورکړئ □

امتیازات

(۱) ووضعنا لک ذکرک□ (۲) ورفعنا لک ذکرک□

(۳) ان مع العسر یسراً □ (۴) فاذا فرغت فانصب□

یکم ذي الحجه ۱۴۳۳ هج یوم الثلثاء ۱۳ : ۱۱ صبح

**
سورة التين
سورة التين مكى سورة د پہ نزول کښې اته ويشتم (٢٨) نمبر د پس دسورة البروج نه نال شو د او په ترتيب دسورتونو کښې پنځه نوى (٩٥) نمر د پس دسورة الانشراح نه
مناسبت دمخکښې سورة سره
اوله وجه : مخکښې سورتونو کښې اثبات درسالت اوشو نو د سورة کښې اوس اثبات دتوحيد د
دويمه وجه : په مخکښې سورت کښې ترغيب وو دعوت ته نو دلته موحدينو ته تشجيع ده چه په بهادرئ سره مسئله اورسوئ لکه چه د انبياء رسول وه او سستى مه کوئ
دعوى دسورة
دسورة مرکزى مضمون حضرت شيخ القرآن رحمة الله تعالىٰ په دوو اندازونو دا سورة ليکل د اول انداز چه دعوى دسورة اثبات دتوحيد د په دلائلو باند دويم انداز چه دعوى دسورت هغه تشجيع او بهادرى ورکول دموحدينو ته چه مسئله اورسوئ سستى مه کوئ دواړو اندازونو باند به ان شاء الله سورت اولګى
خلاصه دسورة
داول دعو چه اثبات دتوحيد د نو هغ سره به سورت داس لګى چه دوو آيتونو کښې دلائل نقليه ذکر دمکان مراد تر مکين او وهذا البلد نه دليل وحى او ۴ کښې وليل عقلى در قسمه دلائل راغلل او ثمره د دلائل آخرى آيت " اليس الله باحکم " او مينځ کښې تخويف او بشارت د
دويم انداز چه مسئله په بهادرئ اورسوى لکه چه د انبياء کرام تکاليف برداشت کړى دا مسئله ئ رسول وه بيا دکاميابئ اوصاف او زجر په انکار**

دقیــامت او چه کومه مسـئله درسـولو ده مسـئله دتوحید هغه ذکر کوی

مقاصدالایات وتناسبها

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ (١) وَطُـورِ سِـينِينَ (٢) اول انـداز چه اثبـــات التوحید ســـره نو دا دلیلونه نقلی ذکر دمکـان او مـراد تـر مکین اوسـیدونک د اول نه مراد هغه ابراهیم دویم زیتون مراد دا مکان دوحی د عیسیٰ ؑ او طروسینین مقام دوحی د موسیٰ علیه السلام چه ټولو ته دا وحی شو دا دهغوی دوحی نه دلیل نقلی دا وحی شـــوه چه انســـان ظـــاهر آئســـته وال د خو اصل خائسـته وال په توحید منلو د او کامیـابی پـد مسـئله منلو ده چه اختیارات ټول دالله تعالیٰ دی

وَهَـذَا الْبَلَـدِ الْأَمِينِ (٣) دلیل وحی چه دنـبی علیه السـلام وحی هم هغه دد وه نو دا دلیل وحی شو

(٤) لَقَـدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَـانَ دا به دلیل عقلی او جواب دغه قسم شی چه انسـان خائسـته د او خه صورت خو چه ایمـان په توحید نه وی تبـاه شی او چه ایمان په توحید نو کامیاب شی

دویم انـــداز : چه دد نه انبیـــاء کـــرام او هغ مجاهدات چه ابراهیم علیه السلام څومره تکـالیف برداشت کړی وو مخکښې سورة البقـره ، انعـام ، ابراهیم ، مریم ، انبیاء ، عنکبوت ، شعراء ، صافات کښې دهغ بیان شـو د تین دهغه هجـرت ځـائ وو او زیتـــون د عیســـیٰ علیه الســـلام مولد او دپیداکیدو ځائ وو چه هغه څومره مجاهده کـړ وه او مسئله رسول وه او موسیٰ علیه السلام څومره تکالیف برداشت کړی او بال بچ ئ پریخـودل د او مسئله ئ رسول ده او نـبی علیه السـلام څـومره سخت هجرت او جهادونه کـړی دی نو تاسو به هم

پد□ خائسته شئ چه دا مسئله اورسوئ نو مسئله بهادرئ سره اورسوئ لکه چه دوی رسول□ وه□
(٥) ثُمَّ رَدَدْنَاهُ □□□□ تخویف□ چه په توحید ایمان رانه وړی نو ذلیله شی□
(٦) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا □□□□ بشارت□
(٧) فَمَا يُكَذِّبُكَ □□□□ زجر په تکذیب دقیامت سره دداس□ دلائلو څه ش□ تا په تکزیب باعث کوی□
(٨) أَلَيْسَ اللَّهُ □□□□ دا دلائلو ثمره ده دا د رسولو مسئله ده □ چه ټول اختیارات دهغه دی□
حاصل دسورة
مسئله دتوحید په نقل ، وحی او عقل ثابته ده دد□ منونکی هغه کامیاب دی او چه نه منی ذلیله شی□ نو لکه دد□ انبیاء کرامو دا په بهادرئ سره اورسوئ □
امتیازات
(١) مقامات ثلاثة □ (٢) وهٰذا البلد الامين □ (٣) لقد خلقنا الانسان□ (٤) ثم رددنٰه □
یکم ذي الحجه ١٤٣٣ هج ٣٨ : ١١ صبح یوم الثلثاء□

سورة العلق

سورة العلق مكی سورة د پە نزول كښې اول نمبر د مخكښې دسورة القلم نە او ددە نە مخكښې سورة نشتە د چە د دهغە نە پس شی او پە ترتيب دسورتونو كښې شپږنوی (۹۶) نمبر د پس دسورة التين نە

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چە پە مخكښې سورت كښې اثبات دتوحيد اوشو پە دلائلو نو د سورة كښې دقرآن كريم زده كړ تە ترغيب د چە پديكښې دالله تعالیٰ توحيد د

دويمه وجه : پە مخكښې سورة كښې خلقت دانسان ذكر شو نو د سورة كښې دخلقت سره سبب داكرام دانسان ذكر كيږی چە هغە قرآن كريم د

دعوی دسورة

دسورة مركزی مضمون هغە ترغيب الی القرآن د سره ددر واړو نورو مقاصدو نە يعنی اول سورة د نو دقرآن زده كړ تە ترغيب وركوی او خپل مسائل واړه بيانوی

خلاصه دسورة

ابتداء نە تر ۵ آيت پور ترغيب قرآن كريم تە چە دا سبب داكرام او عزت د او دليل دتوحيد او دنبوت ۶،۷ كښې زجر معرضينو تە دقرآن او چە مشرک وی ۸ كښې اثبات دقيامت د ۹ نە زجرونه او تخويف او ختم دسوره پە تخويف باند

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ نە تر وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (۳) پور ترغيب الی القرآن او دليل دتوحيد چە خلقت دانسان د چە انسان داس ب كاره څيز نە پيدا

دې او الله تعالىٰ په نورو مخلوقاتو کښې عزت مند کړې دې ، نو اوس په انسانانو کښې ورته که عــزت ملاويــږی نو هغه به په قــرآن وی نو راشئ قــرآن راواخلئ، او خلقت دانسان د علق نه ذکر کړو ځه دا هر چاته معلــوم وو، او داولــنې ســورت دې او قيامة کښې د نطفې نه ذکر دی، نو دا هر چاته معلوم، دامکی سورتونه دی او حج کښې دخــاور، نه ذکر دې ځکه هغه روستو نازل شو، دې مخکښې ورته بيان شو، دی،
(۴) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ نه تر مَا لَمْ يَعْلَمْ (۵) دا دليل دنبوت ، چه کـوم ذات هغه تعليم په قلم ورکـوی ، نوبعيــده نه ده چه هغه وحی بنــده ته راوليږی نو تاسو ولې انکار د نبوت نه کــوئ،او دا دليل دتوحيد هم دې چه بل ته تعليم کونکې به خپله عالم وی، نو علم چه دليل شو نو خالق الله او عـالم الله تعـالىٰ دې نو دهغه نازل شده کتاب اولولئ او زده کړئ،
(۶) كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَــانَ لَيَطْغَى ، نه تر اسْــتَغْنَى (۷) پورې زجر مشرکينو ته هم او معرضينو دقــرآن ته هم چه ســره ددې نه دومــره خکلې تــرغيب ســره ددلائلو بيان شو او دې طغيان او سرکشی کوی،
(۸) إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى ، اثبات دقيامت، دطغيان علاج به دې اوشی،
(۹) أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنه ى ، نه تر بِــأَنَّ اللَّهَ يَـرَى (۱۴) پورې زجر چه سره دنــبی عليه الســلام ددې خکلی صفت نه دې بيا هم هغه له عبادت نه منع کـوی او تکذيب کوی نو الله تعالىٰ ته هرڅه معلوم دی،
(۱۵) كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَـهِ لَنَسْفَعًا نه تر سَـنَدْعُ الزَّبَانِيَـةَ (۱۸) پورې تخويف چه که دې ستا دايــذآء رســانئ نه بند شو نو دا انجام به شی،
(۱۹) كَلَّا لَا تُطِعْـهُ وَاسْجُدْ ته دده پــرواه مه کـوه خپل قرآن لوستل جاری ســاته او دتوحيد مســئله بانــدې کلک شه،

حاصل دسورة

انسان په انسانيت عام مخلوق كښې عزتمند شـو د او په قــرآن ســره به په عــام انســانانو كښې عزتمند شى نو قرآن راواخلئ چه اكرام دركـړى او چه دد قرآن لار اونيسى نو دوزخ به ئ ځـائ شى نو دداس خلقو پرواه مه كوه او كار جارى ساته

امتيازات

**(١(اول ما يوحىٰ الى النبى اول پنځه آيتونه **

**(٢) علّم بالقلم (٣) الزبانية **

تمت سورة العلق بعون الله الذى خلق الخلق

يكم ذي الحجه ١٤٣٣ هج يوم الثلثاء ٠٩ : ١٢ ظهر

كارساز ما بسازد كار ما

فكر ما دركار ما آذار ما

۞

سورة القدر

ســـورة القـــدر مکی ســـورة دہ پە نـــزول کښې پنځویشتم (۲۵) نمبر دہ پس دسورة عَبَسَ نه نازل شوې دہ او پە ترتیب دسـورتونو کښې اووه نـوی (۹۷) نمبر دہ پس دسورة العلق نه ۔

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : پە مخکښې ســـورة کښې تـــرغیب وو قـــرآن ته نو دلته تتمه دهغې او عظمة دقـــرآن ذکر کوی۔

دویمه وجه : پە سورة العلق کښې اکـرام دانسـان پە قـرآن ذکر کـړو نو دې سـورة کښې دهغې دلیل چه الله تعالیٰ پرې شپه عزتمنده کـوی نو نسـان به هم عزتمند کړی۔

دعوی دسورة

دسـورة مقصد هغه دہ " عظمة القـرآن الکـریم " دقرآن عظمت او اوچتوالی۔

خلاصه دسورة

دقـرآن کـریم عظمت بیـانوی او یو سـبق دہ یـوه خبره چه دقرآن کریم نـزول پە برکـتی وخت کښې شوې دہ او هغه شپه عزتمنده شوه او دهغې دبرکت بیـان کـوی پە ۳ ، ۴ کښې او صـداقة دقـرآن پە ۱ کښې دا مونږ نازل کړې دہ۔

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) إِنَّا أَنْزَلْنَـاهُ ۔۔۔۔ صـــداقة دقـــرآن او عظمة او نزول دهغې پە عزتمند وقت کښې۔

(۲) وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلة الْقَـدْرِ ۔ تر أَلْـفِ شَـهْرٍ (۳) پورې دهغې شپې برکت او خـیریت چه هغة الله ذاتی څومره فضیلت ورکړو چه دزرو میاشتو نه بهتره شوه۔

(۴) تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ دویم برکت دهغه شــپ چه په دغه شپه درحمت فرشت نازلیږی
(۵) سَلَامٌ هِيَ حَتَّى ترغیب دهغه شپ حصول ته چه د ماښام نه تر سـحه ده نو چه فـوت درنه نشی
حاصل دسورة
قرآن راواخلئ او اولولئ بیان کـړئ چه الله تعـالیٰ بــرکت درکـــړی او رحمت لکه چه په شـــپه کښې برکت اچول د
امتیازات
(۱) نــزول دقــرآن لیلة القــدر (۲) دلیلة القــدر د فضیلت بیان (۳) او ترغیب حصول دهغ ته

۞
سورة البينة
سورة البينه مدنى سورة د۔ په نـزول کښې سـلم (۱۰۰) نمبر د۔ پس دسـورة الطلاق نه نـازل شـو۔ د۔۔ او په تـرتيب دسـورتونو کښې اته نـوى (۹۸) نمبر د۔ پس دسورة القدر نه ۔
مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په مخکښې سـورتونو کښې اثبـات دمقاصد اربعو اوشو نو د۔ سورة کښې نه منونکو ته زجر او تخؤيف د۔۔
دويمه وجه : په مخکښې سورة کښې مقام دقرآن او مخکښې رسـالت بيـان شو نو د۔ سـورة کښې ترغيب اطاعت ته او قرأة دقرآن ته۔
دريمه وجه : مخکښې قران او رسالت بيـان شو نو د۔ سورة کښې امتنان دالله تعالىٰ پد۔ نعمت باند۔ چه دادالله تعالىٰ احسـان وو الله خپل بنـديان دغه شان نه پريږدى۔
دعوى دسورة
دد۔ سورة ددعو۔ باره کښې حضرت شـيخ القـرآن رحمة الله عليه ډير وضـاحت کـړ۔ د۔ او در۔ دعـو۔ ذکر کــړى دى۔ په اول دعــو۔ هم اعــتراض د۔ په دويمه هم اعـتراض د۔ نو شـيخ القـرآنؒ رحمة الله تعـالىٰ عليه دريمه يو دعـوى ذکر کـړ۔ ده ۔ اګر چه دا دتفسير سـره تعلق لـرى خو چونکه سـمط الـدر کښې ليکلى شــوى نو دالله په مــدد او توفيق دا ټــول په تفصــيل ســره ليکل۔ کيږى او چه شــيخ القــرآنؒ کــوم حل کــړ۔ د۔ نو دهغ۔ بيــان به هم اوشى۔
اوله دعوى

چه دســـورة دعـــوى ده " زجر او تخويف " چه دا مشرک او کـافر سـره دمنلو نه عنـاد کـوى او ضد کـوى نو يعـنى اول به ئ صـفت کولو اوس انکـار کوىنو دا دعوى هله صـحيح کيږى چه د " منفکين " معــنى شى جــدا کيــدونکى دصــفت دنــبى عليه السلام نه يعنى دوى هميشه دنبى عليه الســلام صــفت کــوى دنبــوت نه مخکښې لکه البقــره ٨٩ کښې خو چه کله بعثت اوشى نو بيا ظالمــــــانو او عناديانو عناد اوکـړونو ځکه ورله زجر ورکـوى چه تاسو خو مخکښې صفت کولو او اوس انکـار کـوئ او تخويف دا دعوى او وضاحت ددعو شو اوس پد دعوى اعتراضونه

<u>اول اعتراض</u> : چه مشرکانو خو دنـبى عليه السـلام صفت نه وو کـړ نو داخـبره د مشـرکانو په حق کښې صـحيح نشـوه سـوال چه مشـرکانو به ورته هم صـــادق او امين وئيلو نو څنګه به ئ صـــفت نه کولو؟نو جواب چه د صفت داهل کتـابو په صـفت کښې فــرق د اهل کتــاب دهغه صــفت دنبــوت کولو او دوئ ذاتى طــور صــفت کولو نو دلته ذاتى مـراد نـد نو يو اشـکال چه دا زجر مشـرکانو ته نه صحيح کيږى او قرآن دواړو ته ذکر کړ د

<u>دويم اعــــتراض</u> : چه منفکين معـــــنى هم جــــــدا کيدونکى دصفت نه او " ماتفرّق " معـنى هم جـدا کيـدونکى نه وو جـدا شـوى اهل کتـاب دصـفت دپيغمـــبر نه ، خو هله جــــدا شو چه بينة راغله نو تکرار راغ نو بيا دعوى صحيح نشو

<u>دريم اعــتراض</u> : چه دنــبى عليه الســلام دراتلو نه روســـتو دا صــــفت هم ټولو اهل کتـــابو نه وو پريخودل بلکه بعضُ پريخـودل وو ځکه چه ځــن خو مومنـان شو او اقــرار دنبــوت ئ کـړ وو ټولو خو کفر نه وو کړ نو بيا هم صحيح نشـوه ځکه دلته ټول ذکر دى نو پد دعوى دا در اشکاله دى نو

دو یمه دعوی
" تحدیث نعمة الرسالة وانزال الکتاب علی العباد "
چه الله تعالیٰ په عبادو د دوو نعمتونو تـذکره کـوی □ یو درسالة او دکتاب رالیږلو چه دا دواړه نعمتونه الله تعالیٰ رالیږلی دی□مناسبت به داشی مخکښې صـداقة دقـرآن او نـبی علیه السـلام شو نو دلته ترغیب اطاعة الرسول او کتاب ته چه دا اومـنئ او اطاعت اوکړئ□
وضـاحت ددعـو□ : چه الله تعـالیٰ دومـره انعـام او احســـان اوکـــړو پیغمـــبر او رســـول او کتـــاب ئ□ راولیږلو ځکه بغـــــــیر دد□ نعمتونو نه دوئ کفر اوشرک نه پریخودلو نو پد□ به معــنی دا شی " لم یکن الـذین □□□□ " نه وو کـافران دا هل کتـابو او مشرکانو نه جدا کیدونکی دکفر او شــرک □ "حتّٰی تاتیهم البینة " ترد□ چه راغ□ دوی ته صاف معجــزه او پیغمبر او قرآن□ الله تعالیٰ دا انتظام اوکـړو نو کفر او شـــرک ځنو پریخودلو او ځنو نه چا ایمـــان راوړو نو خلاص شو او چا ایمــان رانه وړو اختلاف ئ□ اوکـړو□اختلاف ئ□ دبغض او حسد دوج□ اوکـړو□ لکه نــورو ســورتونو کښې دهغ□ بیــان شــو□ د□□ العمـــران ۱۰۵،۱۸، البقـــره ۲۱۳، المائـــده ۱۳،۶۷، الاعراف ۱۶۹ یونس ۹۳،۹۴ النحل ۷۶،۷۷ النحل ۶۴، ۱۲۴ جاثیه ۱۷ □
پد□ اعتراض : دا اعتراض اګر چه شیخ القرآن علیه الغفران ذکر کړ□ ند□ د□ ځـائ□ کښې□ خو راروانه کښې ورته اشـاره کـړ□ ده هغه اعرّتـراض دا چه " حتی تاتیهم البینة " خو د استقبال معـنی شـوه نو معـــنی دا چه اوس ورته پیغمـــبر راشی نو دد□ نه خو ثابته شوه چه بل پیغمبر دنبی علیه السـلام نه علاوه راشی□ دد□ جـواب تفسـیر کبـیر والا داس□ کوی چه حتّٰی په معـنی د ان وصـلیه د□ او مضـارع په معنی دماضی ده چه " اتت " یعـنی " وان اتتهم

" اګر که راغلې وو دوی ته یغمـــبرې خو ددې نه خو خه جـواب هغه د شـیخ الشـیوخ رحمة الله تعـالیٰ علیه د چه دغه شـــان په ظـــاهره صـــحیح ده مطلب دادې چه اهل کتـاب او مشـرکین ټـول دکفر او شـرک نه جـدا کیـدونکی نه وو تـردې چه دوی خواته او دوی نه پیغمـبر نه راتلوې نو چه پیغمـبر راغې نو دمخکښې پشان نشوې مخکښې یو نه جـدا کیدلو او اوس چا ایمـان راوړو نو خلاص شو او چا کفر اوکـړو په خپل حـال پـاتې شوې خو مطلب ئې داسې شو نو بناء پدې باندې به تر " القیٰمة " پورې بیان دنعمتونو شو او روسـتو تخویف نه منونکو ته او بشـــارت منونکو ته شو دســـورة حل اوشو او خلاصه هم بیـــان شـــوه دا دمخکښې نه خه ده ځکه شیخ القرآن رحمة الله علیه فرمائی چه

" هذا اجود من الاوّل " چه داول نه اجود او کره دهې خو دا یو اعتراض دې نو دهغې جواب هم اوشوې دریمه دعوی

" اثبات الرسالة وصـداقت الکتـاب " او احتیـاج دې دواړو ته احتیـاج ذکر کـوی بعثت دپیغمـبر ته او انزال دکتاب ته مطلب چه بغیر دپیغمبر او انـزال د کتـاب نه کـار نه کیږی دا به الله تعـالیٰ رالیږل هم اوس دمنفکین معنی چه :

" منفکین عن الابتلاء والامتحـان وارسـال الرسل وانزال الکتب "

چه دوی نه دی اهل کتــاب او مشــرکین چه جــدا شی دابتلاء او امتحـــان نه او تکلیف او ارســـال درسلو او انزال دکتاب نه یعـنی نه مشـرکان ددې نه بې حاجته دی او نه اهل کتـــاب چه ګـــنی زوړ کتاب به کافی شیې او دوی به دغه شان پریخودلې شی او ځـــه حکم به ورته نه کیږی او نه به ورته ځــه نه ی کیږی او په خپله خوخه به عمل کــوی بلکه الله تعـالیٰ به ورته پیغمـبر رالیږی نو احسـان

اوکړو او پیغمبر راغلکه سورة القیامة ۳۶ کښې وائی چه : " ایحسب الانسـان ان یـترک سـدیً " او په سـورة الزخـرف ۵ کښې وائی چه : " افنضـرب عنکم الــذکر صــفحاً ان کنتم قوما مســرفین " او ســــورة مومنــــون ۱۱۵ کښې " افحســــبتم انمّآ خلقناکم عبثاً " دد وج نه چه دارســال الرسل نه انکار کوی په هغوی قرآن رد کوی او چه څــوک ئ ثابتوی نو دهغوی مدح کـوی لکه په العمـران ۸۴ نو معـنی دا شـوه چه " لم یکن الـذین " نـدی کافران داهل کتابو او دمشرکانو نه جدا کیـدونکی او بیلیـدونکی دابتلاء او مکلف کیـدلو نه تـرد چه راغ دوی ته پیغبر اوس مضارع والا اشـکال وارد نشو چه کوم په مخکښې معنی وارد شــو بلکه مضارع په خپله معنی شـوه لکه " ماکـان الله لیـذر المومـنین " خو یو بل اشــکال ته شــیخ القــرآن رحمة الله علیه اشــاره کــړ ده او دهغ جـــواب کــوی اشــکال چه لَمْ په مضـــارع داخل شی نو ماضی کوی ئ نو لم یکن الـذین تاسو څنګه معـنی کوئ چه "ندی" بلکه معنه اوکــړئ چه " نه وو" نو جواب شیخ القـرآن رحمة الله تعـالیٰ علیه کـوی دا صحیح ده چه لَمْ مضارع ماضی ته اړوی خو هله چه کله دمضارع دخپل معنی دمضارع نه تجرید اوکـړ شی لکه " لم یذهب په معنی د ماذهب " او چه کله تجرید او نه کــــــړ شي نو بیا په هغ کښې نفی دفعل مقصــود وی دائمــاً ، همیشه نفی مــراد هم مخکښې هم فی الحال لکه لم یکن الله لیغفــرلهم " النســاء ۱۳۹ کښې نو دلته هم نفی داصل فعل شوه نو آیت کریمه دالله تعالیٰ مدح ده په رالیږلو دپیغمــبر بانــد چه خلق دغه شــان نه پریــږدی چه بیان ورته نه کـوی بلکه رسـول ورته راولیږلو لکه النســاء ۱۶۳" إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْــكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُــوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ " او المائده ۲۲ " نو دعــوی

دسورة ظاهره شوه چه " اثبات الرسـالة او انـزال الكتـــاب " ‌ چه ضــــرور داس‌ ده چه الله تعـــالیٰ پیغمبر رالیږل‌ نـبی علیه السـلام دالله تعـالیٰ حق پیغمبر د‌ او کتاب رالیږل‌ د‌ الله تعالیٰ‌ اوس پد‌ دعــوی خلاصه‌ اول خلاصه خو آسـانه ده چه زجر تر ۵ او بیا تخویف او بشـــارت دویمه کښې خلاصه لیکل‌ شو‌ اوس تفصیلی خلاصه‌

خلاصه او تقسیم دسورة

سـورة دوه حصې د‌ اوله حصه تر ۵ پـور‌ دویمه د ۶ نه تر آخره پور‌‌

اوله حصه دسورة کښې ۱ کښې احتیاج دخلقو ذکر کـوی پیغمـبر او کتـاب ته چه داس‌ پریخـودل دین کښې نشـــته د‌‌ ۲ آیت کښې اثبـــات الرســـالة او صداقة الکتاب ‌ ۳ کښې صفت دکتـاب۴ کښې زجر باغیـــــانو او اختلاف کونکو ته او ۵ کښې دکتـــــاب مقــــام چه دکتـــــابونو مخکښې نه خلاف نــــد‌‌ شــرطونه دپیغمــبر او دکتــاب بیــان شو روســتو تفصــــــیل راځی ‌ او ددین الهی توصـــــیف هم ۵ کښې‌ دویمه حصه دســـورة د ۶ نه تر آخـــره ‌ ۶ کښې تخویف او ۷، ۸ کښې بشارت‌

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَـــــرُوا ‌‌‌‌ احتیـــــاج دخلقو پیغمبر اوکتـاب ته ‌ چه داس‌ نشی کیـدل‌ چه خلق د‌ په خپله خوخه عمل کـــوی او امر نه ی د‌ ورته نه کیږی ‌ پیغمــبر او کتــاب به راځی بغـیر دد‌ نه نه کیږی‌

(۲) رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ ‌‌‌‌ صـداقة الرسـول ‌ دنـبی علیه السـلام صـداقة او رسـالت شـرطونه ‌ یو شرط چه رسول به دالله دطرفنه وی متنبّی به نو وی لکه دقادیانی ‌ یتلو‌‌ دویم شرط چه ده ته به وحی کیږی د هویٰ نه به خبر‌ نه کوی لکه سـورة

النجم ۳،۴ کښې ځکه شــــرط دیتلو صــــحفاً ذکر کړو
مُطَهَّرَةً سره صداقت الکتاب چه دا پــاک کتــاب پاکه عقیده او مسائل بیانوی او دکتاب شــرطونه دا نه چه ګـــنی هر یو ســـړ کتـــاب او نیسی چه دااومنئ دا یو شرط شو چه مطهره
(۳) فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمة دویم شرط دصداقت الکتــاب چه تـــیرو کتـــابونو به مهیمن وی او دهغ ناسخ به وی دریم شــــرط په ۵ کښې ذکر کـــوی مـــاامروا ســـره چه دتـــیرو کتـــابونو نه به خلاف نه وی نو قرآن هم پد شرطونو د او په تیرو ناطق د
(۴) وَمَا تَفَـــرَّقَ الَّذِينَ زجر باغیـــانو ته چه اوګوره څومره خکل پیغمبر او کتاب راغ خو سره دد نه ددوی کار ته اوګوره چه حاجت هم وو او په شرطونو هم برابر او ددوی اختلاف ته ګـــوره او دا کتاب څــه ددوی دکتــاب نه مخــالف خــبره هم نه کوی ځکه دایو شرط روستو ذکر کړو
(۵) حُنَفَاءَ وَيُقِيمُـوا الصَّـلَاةَ ســره ددین الهی بیان چه په هغ کښې صحیح عقیده وی او عبــادات بدنیه او عبادات مالیه وی نو داصحیح دین وی
(۶) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا نه دویمه حصه دسورة اول آیت کښې تخویف چه ســره ده دومــره مــدلل بیـــــان نه اوس هم دوی نه مـــــنی نو دا بـــــدتر دمخلوقات دی او جهنم به ئ ځائ شی
(۷) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا نه تر خشی ربه (۸) پور بشـــــارت منونکو ته چه چا اتبـــــاع اوکړله او دا پیغمبر او کتاب ئ اومنلو او خپل اعمــال ئ درست کړل نو دده انعام ته ګوره
حاصل دسورة
دټــول خلقو کتــاب او پیغمـــبر ته حــاجت د نو په شرطونو برابر پیغمــبر او کتــاب راغلل نو شــایئ عقیده صـحیح کـړئ او دبــدن او دمــال عبــادت الله

تعالیٰ له اوکــړئ او لکه داختلاف کونکو اختلاف مه کوئ ۔ چاچه نده منلې نو هغه بــدتر دمخلوقــاتو دی او تباه شو او چاچه اومنله نو هغه کامیاب شو۔

امتیازات

(۱) منفکّین حــتی تــاتیهم البینة ۔ (۲) فیهــا کتب قیمة ۔ (۳) ددین الٰهی حقیقت۔

(۴) شـــــرّ البریة ، خیرالبریة۔(۵) ذالک لمن خشی ربه ۔

تمت سورة البیّنة بعون الله الــذی بــه التوکل ومنه التحیة ۔

یکم ذي الحجه ۱۴۳۳ هج ۱۶ اکتـــوبر ۲۰۱۲ ء یـــوم الثلثاء ۳۹ : ۰۳ بعد از ظهر

بقلم ابو حماس مجتبیٰ عامر بن عبدالمتین خویدم جواهرالقرآن لاشاعة التوحید والسـنة سـلیم خـان صوابی۔

الله دِ ما او څما ملګری په خیر او عــافیت دجیل نه خلاص کـړی او دا لیکل دې خپل دربـار کښې قبـول کــړی او الله دِ ورته قبــولیت عامه نصــیب کــړی۔ اٰمین۔

سورة الزلزال

سورة الزلزال مدنى سورة د په نــزول کښي در نــوى (۹۳) نمــبر د پس دســورة النســاء نه نــازل شو د او په ترتيب دسورتونو کښې يوکم ســلم (۹۹) نمبر د پس دسورة البينة نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په ســورة البينة کښې تــرغيب وو اتبــاع دنــبى عليه الســلام ته او قــرآن ته نو د ســورة کښې اوس منکرينو ته تخويف ذکر کوى

دويمه وجه : په سورة البينة کښې انکار او عناد وو دالله تعالىٰ داحسان نه چه پيغمــبر او قــرآن وو نو اوس دلته هغه عناديانو ته تخويف ذکر کوى

دعوى دسورة

دسورة مرکــزى مضــمون تخويف اخــروى د يــره د آخـــرت ورکـــوى چه ورځ راروانه ده خطرناکه نو ځــان تيــار کــړئ مقاصد دقــرآن غټ ځلــور وو توحيد، رسالت، صداقة الکتاب، او ايمان بالاخرة او دلته دا ځلـــــورم ذکر د نو ځکه حـــــديث کښې د ســورة ته ربع القــرآن يعــنى ځلورمه دقــرآن وئيل شو ده

خلاصه دسورة

د ابتـــداء نه تر ۵ آيت پـــور دقيـــامت زلزله او خطرناکى او ۶ نه دد شرط جزاء ده چه دا اوشى نو داس به اوشى او تخويف چه هر چاته به عمل خپل معلوم شى

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ کښې دقيــامت د زلــزل خطرناکى او هيبت

(۲) وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ ددغ زلزلـ اثر چه زمکه به خپل بوجونه مړى ،خزان برسيره کړى

(۳) وَقَالَ الْإِنْسَانُ □□□□ نه تر أَوْحَى لَهَا (۵) پــور□
دانســان تعجب او د زمک□ د رب خپل انقیــاد او چه
څه پر□ دهغ□ بیان □
(۶) یَوْمَئِذٍ یَصْــدُرُ النَّاسُ □□□□ نه تر آخــره پــور□
دخلقو دقبرونو نه وتل او دخپلو اعمـالو مشـاهده
دثواب او دعذاب دپاره□
حاصل دسورة
دقیــامت هیبت ډیر خطرنــاک هیڅ عمل مو پټیــدل□
نشی نو راشئ اوس انقیاد دالله تعالیٰ اوکړئ□
امتیازات
(۱) اخرجت الارض □ (۲) تحدث اخبارها□ (۳) یصدر
الناس□ (۴) فمن یعمل□
۲ ذي الحجه یوم الاربعاء ۱۷ اکتوبر □ ۴۵ : ۰۹ صبح

سورة العاديات

سـورة العاديـات مكى سـورة د پە نـزول کښې ځوارلسم (۱۴) نمـــبر د پس دســـورة العصر نه نازل شو د او پە ترتيب دسورتونو کښې سـلم (۱۰۰(نمبر د پس دسورة الزلزال نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په سـورة الزلـزال کښې تخويف بيـان شو نو د سـورة کښې زجر ورکـوی او زورنه په مينه دمال بانـد چه دد پـاره جنګ کـوی او دالله تعالىٰ دين له جنګ نه کوی

دويمه وجه : په مخکښې ســورة کښې تخويف وو نو د سـورة کښې تـرغيب الى القتـال چه راشئ آخرت له دا تيار اوکړئ

دعوى دسورة

دسورة دعوى يا زجر د پە محبت دمال بانـد او يا ترغيب الى القتال د په ذکر د غازيانو باند

خلاصه دسورة

دابتداء نه تر ۵ آيت پور شواهد دی ذکر آسـانو او دهغـوی دانقيـاد دمالک او ۶، ۷ کښې چه ده څـه دپـاره شـواهد ذکر کيـدل چه هغه نافرمـانی او ناشـکری دانسـان ده دالله تعـالىٰ ۸ کښې سـبب دنافرمـانئ او تزهيد من الـدنيا او د ۹ تر آخـره د علاج دد بيمارئ چه تخويف اخروى مرګ او آخرت يادول دی

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا نه تر جَمْعًا (۵) پور دليلونه او شـواهد ذکر کـوی او مقصـود پکښې زجر او زورنه چه د اسـانو داحـالت او کيفيت دانسـان په ناشکرئ ګـواه د اوګـوره اس دخپل مالک څـومره تابعدار د او انسان دخپل رب څـومره ناقـدره د

ددنيا دپاره څـومره ځـان کـړوی او دین له داس□ نه کوی□ او ترغیب قتال ته هم چه اوګوره غازیانو ته څنګه دهغـوی اسـان دی او غـزا کـوی نو پاسئ او غزا داللهِ تعالیٰ دین له اوکړئ□
(۶) إِنَّ الْإِنْسَــانَ □□□□ نه تر لَشَــهِيدٌ (۷) دا مــرض دانسان او چه به څو دغه شـواهد ذکر کیـدل د هغ□ بیان چه د□ ناشکره د□ او دغه پر□ ګواهان دی□
(۸) وَإِنه لِحُبِّ الْخَيْرِ □□□□ تزهید من الدنیا □ سبب ددغ□ مرض چه ناشکری ده هغه مینه دمال ده□
(۹) أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِــرَ □□□□ تخویف اخــروی علاج دمرض□ چه ده مـال محبت اود دنیا محبت هغه پـد□ باند□ ختمیږی دیته اوګورئ□
حاصل دسورة
د اســانو نه عــبرت واخلئ دمــال محبت پریــږدئ اخرت رایادکړئ او د رب تابعداری اوکړئ□
امتیازات
(۱) داســانو دحــالاتو تــذکره□ (۲) لکنــود د انســان مرض او سبب دعلاج□

□

سورة القارعة

ســـورة القارعة مكى ســـورة د□ په نـــزول كښې ديرشم (۳۰) نمبر د□ پس دسورة قـريش نه نـازل شـو□ د□ او په رتيب دســورتونو كښې يوسل يو (۱۰۱) نمبر د□ پس دسورة العاديات نه □

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : په ســورة العاديــات كښې زجر په مينه دمـــال وو نـــد□ ســـورة كښې تخويف ذكر كـــوى تفصيلى□ داس□ ده لكه زلزال پس دسورة البينة نه □ البينة كښې هم زجر نو بيا تخويف دلته هم□او دسورة الزال لړتفسير او وضآحت هم كوى□ دهغ□ او دد□ دتخويف فـــرق شـــته مقاصـــدو كښې به راشى□

دويمه وجه : په ســورة العاديــات كښې اوو□ چه " اذا بعثر ما فى القبور " نو دلته هغه وجه ذكر كوى چه دڅـه دپـاره به پاسى د جـزاء دپـاره " فاما من ثقلت □□□ "□

دعوى دسورة

دســورة دعـوى ده " التخويف الاخـروى " □ يـره د آخرت وركوى په خطرناكئ دقيامت او دوزخ□

خلاصه دسورة

دابتداء نه ۳ پـور□ خطرنـاكى دقيـامت ، ۴،۵ كښې دقيامت احوال او ۶ كښې مختصر بشارت او د ۷ نه تفصيلى يره ذكر كوى□ او خطرناكى دجهنم□

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) الْقَارِعة □ نه تر مَا الْقَارِعة (۳) پور□□ دقيامت هيبت او خطرنــاكى او دهغ□ نــوم قارعة چه زړونه نه ټكوى دومره سخت مصيبت د□□

(۴) يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ □□□□ حات دقيامت□ په زلزال كښې " اشتاتاً " وئيل□ دلته دهغ□ نه ترقى شوه□

(٥) وَتَكُــونُ الْجِبَــالُ دويم حــالت په زلــزال كښې دزمكې زلِزله او فنا دلته دغرونو فنا كيدل
(٦) فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ تقســــــــيم دخلقو اول مختصر بشـــــارت په زلـــــزال كښې " فمن يعمل مثقـال " وئيل وو نودلته دهغ عمل د وزن تـذكره كوى چه دليدو نه مقصد بدل ملاويدل دى
(٧) وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ تخويف او خطرنـــــــــاكى دجهنم ذكر كوى
حاصل دسورة
دقيـــــامت هيبت ډير خطرنـــــاک او جهنم هم ډير خطرناک نو اوس نه ورله تيار اوكړئ
امتيازات
(١) القارعة (٢) كالفراش المبثوث (٣) كـالعهن المنفوش (٤) فامّه هاوية

ﭑ

سورة التكاثر

ســورة التكــاثر مكی ســورة د په نــزول کښې شپاړسم (۱۶) نمبر د پس دسورة الکوثر نه نازل شــو د او په تــرتيب دســورتونو کښې يو سل دويم (۱۰۲) سورة د پس دسورة القارعة نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په مخکښې ســورة تخويف وو او فنــاء دعـالم نو د سـورة کښې تزهيد من الـدنيا او زجر هغه چاته چه هغه دنيا ســره مينه ســاتی او ديته ميلان کـوی ځکه دد محبت ســړ دلـوئ مقصد نه بنــدوی او دد دنعمتونو بــاره کښې به لا تپــوس سوائی کيږی چه ګټلی څنګه وو اوخــرڅ څنګه کـړ وو

دويمه وجه : په مخکښې ســورة کښې خطرنــاکی دجهنم بيـان شـوه نو د سـورة کښې سـبب د تلو دجهنم خائی چه هغه محبت ددنيا د

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مضمون او دعــوی هغه " تزهيد من الدنيا " چه دنيا سره محبت ختم کړئ

خلاصه دسورة

اول دوو آيتونو کښې زجر په محبت دمال باند ۳ ۴، کښې رد پــد محبت بانــد او د ۵ نه تر آخــره تخويف چه دا دنيا به درباند وبال شی او تپوس به درنه کيږی

مقاصدالايات وتناسبها

(۱)أَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ نه تر الْمَقَابِرَ (۲) پــور زجر په محبت دمــــــال چه دمـــــــالونو ډيرولو او ددنيا د آسائشونو ديرولو تاسو غافل کـړئ تر مرګه پــور ددنيا طلب د بس دغه کار د

(۳) كَلَّا سَـوْفَ تَعْلَمُـونَ ، ددې دوو آيتونو كښې رد پـدې محبت چه داسې مناسب نه وه ددې حقيقت به درته معلوم شى چه دنيا څه حقيقت لرى۔
حال دنيا پرسيدم من زيک فرزانه گفت
يا غولې و يا بادې ويا آفسانه
باز گفتم حال آن كس گو كه دل دروې ببست گفت
يا غولې ويا ديوې ويا ديوانه
دغه شان سالک وائى۔
لقد بَنَتِ الملوک لها قصور فما بقى الملوک ولا قصور
الا قبـــــــوراً
دارساً فيها عظاما بالية
نو ولې پرې دومره نازيږې؟
كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ (۵) نه تر آخر تر سـورته چه ددنيا نعمتونه به دربانـدې وبـال شى ، ددې انجـام هغه دوزخ دې او علاوه لا دا چه ددې د هر نعمت بـــــاره كښې به تاسو نه تپـــوس كيږى او تاسو به دهغې جوابده نو څه جواب به وركوى۔
حاصل دسورة
ددنيا محبت د مقصد اعلیٰ نه غافله كـــــړئ داسې نـده پكـار ځكه دا دنيا به دربانـدې وبـال شى او ددې دنعمتونو باره كښې جواب ده يئ۔
امتيازات
(۱(الهٰكم التكـــــــــاثر ، (۲) علم اليقين او عين اليقين۔ (۳) لتسئلن يومئذ عن النعيم۔
چيست دنيا از خدا غافل بودن نې قماش و نقره و فرزند و زن
له ملک ينادى كل يومٍ لدو للموت وابنو للخراب
يا ساكن القصر العلّىٰ ستُدفن عن قريبٍ فى التراب

ياصاحبى لاتغترر بتنعّمٍ فالعمر ينفد والنعيم يزول
اذا حملت الى القبور جنازة فـــاعلم بانک بعدها محمول
اللهم اجعل همّنا هم الاخرة واخـرج حب الـدنيا من قلوبنا واجعل الـــدنيا فى ايـــدينا ولا تجعلهـــا في قلوبنا واجعلنا فقراء الى الغـنىّ ولا تجعلنا فقـراء الى الفقراء واجعلنا اغنياء عن الفقــراء ولا تجعلنا اغنياء عن الغنى آمين
٢ ذي الحجه يوم الاربعاء ٤٢ : ١٠ صبح

سورة العصر

سورة العصر مكى سورة د په نزول كښې ديارلسم (١٣) نمبر د پس دسورة الانشراح نه نازل شو د او په ترتيب دسورتونوكښې يوسل دريم (١٠٣) نمبر د پس دسورة التكاثر نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : سورة التكاثر كښې تزهيد من الدنيا بيان شو او تخويف نو د سورة كښې اوس ترغيب وركوى اعمال صالحو ته چه هغه سبب دكاميابئ او دفوز فى الدارين د

دويمه وجه : مخكښې سورة كښې محبت ددنيا ذكر شو چه دا سبب دهلاكت د نو دلته دهغ علاج ذكر كوى چه پد اعمالو به محبت ختميږى

دعوى دسورة

دسورة مركزى مضمون د الترغيب الى الاعمال الصالحة راشئ دا اعمال اوكړئ چه كامياب شئ

خلاصه دسورة

اول دوو آيتونو كښې شهادت او ګواهى او دليل په خسران دانسان او دريم آيت كښې د خسران نه دبچ كيدلو څلور اسباب ذكر كوى

مقاصدالايات وتناسبها

(١) وَالْعَصْرِ نه تر لَفِي خُسْرٍ (٢) شهادت او ګواهى دعمر دانسان په خسران او تاوان دانسان باند چه خپلو مشرانو ته اوګوره او داس تاريخ اوګوره نو پته به درته اولګى چه انسان تاوان كښې د

(٣) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا اساب دتاوان نه دبچ كيدلو څلور اعمال ذكر كوى چه چا دا كړى دى نو هغه عمر صحيح استعمال كړ د او دخسران نه بچ د هر عمل په بل مرتب د

اٰمنــوا دا اول اصــلاح العقيــده او اصــلاح القلب يعنى علم صحيح كولو او اعتقاديات صحيح كول
وَعَمِلُوا الصَّـالِحَاتِ دويم سـبب اصـلاح العمل په ايمان په نيک عمل مرتب شی اتبـاع دنــبی عليه السلام
وَتَوَاصَـوْا بِـالْحَقِّ دريم سـبب چه اوس بل ته وئيل امر بـــالمعروف او نه ى عن المنكر د صـــحيح عقيد او صحيح عمل دعوت بل له وركول
بالصــبر ثلــورم ديكښې به مشــكلات راځی نو په هغ صبر كول
حاصل دسورة
دانسان عمر دانسان په خسران شـاهد د كه ځـان بچ كول غواړی نو دا ثلـور اعمـال دِ اوكـړی چه بچ شی
امتيازات
(۱) والعصر (۲) او دخسران نه دبچ كيدلو اسباب اربعة

سورة الهمزة

سـورة الهمزة مكى سـورة د په نـزول کښې دوه دیرشم (۳۲) نمبر د پس دسورة القيامة نه نازل شـو د او په تـرتيب دسـورتونو کښې يوسل ځلورم (۱۰۴) نمبر د پس دسورة العصر نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې سورة کښې تـرغيب وو خکلی اوصآفو ته دلته تحذير او بندول د بدو اوصافو نه

دويمه وجه : مخکښې سـورة کښې نيک اوصـاف بيـان شـول نو دلته زجر په اوصـآف قـبيحو او تخويف

دريمه وجه : مخکښې ذکر د اوصـآف المومـنين المفلحين وو نو دلته ذکر داوصـاف طـاغين او متمرّدينو

دعوى دسورة

دسـورة مرکـزى مضـمون زجر په غلطو اوصـافو سره دتزهيد من الدنيا نه او دد ځائ نه تر سورة المـاعون پـور دباطل پرسـتو او کـږو خلقو غلط خويونه ذکر کوى نو د سورة کښې يو صـفت ذکر کـوى چه په حق پرسـتو به عيب لګـوى او خـبر به وريپس کوى مخامخ هم او پشى شاه هم

خلاصه دسورة

اول کښې زجر په بدصفت بانـد ۲،۳ کښې زجر په محبت ددنيا او د ۴ نه تر آخره تخويف اخروى د

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) وَيْـلٌ لِكُـلِّ هُمَـزَةٍ زجر په عيب لګولو او کنځلو کولو باند چه داد باطل پرست نخه ده

(۲) الَّذِي جَمَـعَ مَـالًا تزهيد من الـدنيا سـبب دکنځلو هغه محبت دمـال د او دده داخيـال چه دا مال به هميشه وى

(۴) كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ □□□□ نه تر آخرته سورته زبردست تخويف پد□ عمل وركوى كلّا سره رد شو او لينبذن سره تخويف اخروى چه سبب دكاميابئ مال نـد□ بلكه مخكښې اعمال دى□ او د ده انجام به دا خطرناك اور شى□

حاصل دسورة

د حق پرستو پس□ خبر□ كونك□ او كنځل□ كونك□ تباه د□ مال ئ□ نشى بچ كول□ خطرناك اور به ئ□ ځائ□ شى□

امتيازات

(۱) همزة (۲) لمزة □ (۳) الحطمة □ (۴) تطّلع على الافئدة□ (۵) فى عمد ممدة□

سورة الفيل
سورة الفيل مكى سورة د پە نزول كښې نولسم (۱۹) نمبر د پس دسورة الكافرون نه نازل شــو د او پە تــرتيب دســوررتونو كښې يو سل پنځم (۱۰۵) نمبر د پس دسورة الهمزة نه
مناسبت دمخكښې سورة سره
اوله وجه : هر كله چه پە سـورة الهمزة كښې زجر اوشو پە اوصاف ذامّو پە غلطو اوصـافو زورنه وه نو د ســـــورة كښې تخويف دنيـــــوى چه پە داس خلقو عذاب او ايام الله راغلى وو
دويمه وجه : مخكښې سورة كښې د باطل پرســتو يــوه نخه ذكر كـړه چه عيب لګـوى پە حق پرست نو دلته دويمه نخه ذكر كوى چه دشـعائرالله ب عـزتى كوى او ددين ځايونه بە ورانوى او دهغـوى تبـاهى ذكر كوى لكه چه قوم ثمود تبـاه شـو وو دد وج نه سورة هود ۶۵
دعوى دسورة
دسورة مركزى مضمون هغه تخويف دنيوى د هغه چاته چه د شعائرالله ب عزتى كوى او ددين ځايونه ورانوى
خلاصه دسورة
اول آيت كښې دعــوت فكر ته دويم كښې دباطل پرستو دكيد ناكامى او ۳ نه تر آخره دعذاب دنيوى تذكره
مقاصدالايات وتناسبها
(۱) أَلَمْ تَرَ كَيْـفَ دعـوت فكر ته چه څـومره مضبوط سـپر پـاور وولـړ فكر اوكـړه څـه ورسـره اوشو نو روستو تفصيل دهغ

(٢) أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْـدَهُمْ دباطل پرست د فـريب ناكــامى چه دشــعائرالله خلاف كومه منصــوبه هغوى جوړه كړ وهنوځنګه ناكامه شوه
آګ انكى انكو كرد ګى بون لاتك فى ضيقٍ مما يمكرون
(٣) وَأَرْسَـلَ عَلَيْهِمْ دد نه تر آخر تر سـورته دعذاب الهى تذكره چه كله د شعائرالله د ب عـزتئ اراده اوكــړه نو ځنګه تبــاه شو نو مخكښې دحق پرست خلاف نو ددوزخ اور ذكر وو او دلته د شــعائرالله چه عــام د نو هغه له ددنيا دعــذاب تذكره
حاصل دسورة
باطل پرست چه دشعائرالله ب عـزتى كـوى او هر څـومره مضـبوط وى او هر څورمه منصـوب جـوړ كړى خو كاميابيدل نشىاو ناكام به شى
امتيازات
(١) تاريخى پس منظر داصحاب الفيل (٢) دهغوى دمنصوب ناكامى (٣) طيراً ابابيل

سورة القريش

سورة القريش مكی سورة د په نزول کښې یوکم دیرشم (۲۹) نمـبر د پس دسـورة الـتین نه نـازل شـو د او په تـرتیب دسـورتونو کښې یو سل شپږم (۱۰۶) نمبر د پس دسورة الفیل نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې سـورة کښې تخویف وو او انجـام د سرکشو بیـان شو چه هغه دنیـادار وو نو دلته اوس خپل بندیان پـردی هغه چه دنیا له سـفر کوی او آخرت او عبـادت دالله تعـالیٰ ئ پریخـودل د

دویمه وجه : مخکښې سـورة کښېدباطل پرسـتو نخه ذکر شوه چه هتک او ب عـزتی دشـعائرالله او ده دین ځایونه روانـول نو دلته بله نخه چه مهبت ددنیا د

دریمه وجه :

دعوی دسورة

دسورة دعـوی ده " تزهید من الـدنیا " چه دنیا څـه ش د هغه پریږدئ او عبادت دالله تعالیٰ ته

خلاصه دسورة

اول دوو آیتونو۱،۲ کښې زجر په محبت دمـال او روسـتو دوو ۳،۴ کښې تـرغیب عبـادة دالله تعـالیٰ ته

مقاصدالایات وتناسبها

(۱) لِإِيلَافِ قُـرَيْشٍ نه تر وَالصَّـيْفِ (۲(پـور زجر په محبت دمـال چه ا قریشو چه دبیت الله خادمـان یئ نو تاسو څنګه دمـال دپـاره په ژمی کښې یو خوا او ګرمئ کښې بل خوا سفر کـوئ او دبیت الله خـدمت او دالله عبـادت پریـږدئ تاسو ته عزت پد ملاؤ شـو وو چاته چه په څـه عـزت ملاؤ

شی او هغه پریـــږدی نو ذلیله شی نو تاسو به هم ذلیله شئ
(٣) فَلْيَعْبُــدُوا رَبَّ تــرغیب الی العبــادة چه ددغ پِه ځِائِ تاسو له دالله تعالیٰ عبادت پکار د
(٤) الَّذِي أَطْعَمَهُمْ تـــرغیب او دفع دوهم چه خورو به څه؟ او دشمن نه حفاظت به په څه وی ؟ نو وائی دا کــار خو تاسو له دلته هم الله کــوی نو چه داس ذات وی نو دهغه عبادت اوکړئ
حاصل دسورة
دمـال دپـاره څـومره ځـان کـړوئ او دالله تعـالیٰ عبادت او دبیت الله خدمت پریږدئ داس نده پکار
امتیازات
(١) لايلاف قريش (٢) رحلة الشتاء والصيف

﴿

سورة الماعون

ســورة المــاعون مكى ســورة د په نــزول كښې اوولسم (١٧) نمبر د پس دسـورة التكـاثر نه نـازل شو د او په ترتيب دسورتونوكښې يوسل اووم (١٠٧) نمبر د پس دسورة القيش نه

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چه مخكښې ســــورة كښې زجر بيان شو معرضينو ته دعبـادت او اطـاعت نه نو د سورت كښې دهغوى ناكاره اوصـاف ذكر كـوى چه بد بد راكارى چه اعــــراض دوج نه پكښې داغلط اوصـــآف پيـــدا شو چه د هغ دوج نه دعـــذاب مستحق شو

دويمه وجه : مخكښې سورت كښې دباطل پرســتو نخه بيــان شــوه چه په دنيا مــئين دى نو د ســورة كښې بله نخه بيــانوى چه ديــتيم له ديک وركــول يعنى د كمزورى مخلوق سره ظلم كول

دعوى دسورة

دســورة دعــوى او مقصد هغه د د باطل پرســتو پليتئ بيانول او غټه نخه د كمـزورى مخلـوق سـره ظلم كول

خلاصه دسورة

په ســورة كښې په اوصـاف قـبيحو زجر د او هغه پنځه اوصاف دى چه ذكر كيږى

مقاصدالايات وتناسبها

(١) أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَـذِّبُ زجر په انكـار دقيـامت باند دا ول پليتى چه دقيـامت تكـزيب كـوى ددنيا مين ديته رااورسولو داپليتى د زړه پيژنـدل نشى نو دهغ ظاهرى نخ ذكر كوى

(٢) فَذَلِكَ الَّذِي □□□□ دويمه نخه چه ظـاهرۍ ده چه دكمــزورۍ مخلــوق ســره ظلم كــوى ديتيمــانو او مسكينانو سره محبت نه كوى□

(۴) فَوَيْلٌ لِلْمُصَـلِّينَ □ دا زجر په نـورو غلطو خلقو نو دوه مخكښې شو در□ اوس ذكر كيږى او د□ سره ئ□ ويل راوړو چه تباه شو□ دمـونځ دحكمت او حقيقت نه غافل د□ دويم رياكارـ د□ دريم معمولى داسـتعمال څـيز هم منع كـوى چه دحق بيـان د□ په خله خوزولو خو څه بِل نه راځى□

حاصل دسورة

ددنيا محبت بنده دغلطو اوصــافو ته راكاږى چه بيا نه دخـالق خيـال سـاتى او نه په مخلـوق شـفقت كوى نو تباه شى□

امتيازات

(١) يدع اليـتيم□ (٢) فويل للمصـلين□ (٣) يمنعـون الماعون□

سورة الكوثر

سورة الكوثر مکی سورة د پە نــزول کښېپنځلسم (١٥) نمبر د پس دسورة العاديـات نه نـازل شـو د او پە تـرتيب دسـورتونو کښې يوسل اتم (١٠٨) نمبر د پس دسورة الماعون نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : پە سورة الماعون کښې ناکاره اوصاف د مکذّب دقيـامت ذکر شو نو اوس دومنـانو خکلی اوصـاف ذکر کـوی او نعمت دالله پە هغـوی او ذکر دتوحيد

دويمه وجه : دسـورة الهمزة نه تر مــاعون پــور څلورو سورتونو کښې دباطل پرستو نخ ذکر شو نو اوس د کوثرنه دســورة اللهب پــور څلــور سورتونو کښې دنيکانو او حق پرسـتو اوصـاف ذکر کيږی

دعوی دسورة

دســـورة دعــــوی او مقصد هغه د تـــرغيب الی الاوصاف الحسنة چە نيک کارونه اوکړه

خلاصه دسورة

دســورة خلاصه داده چە دوه څيزونه ماله راکــړه دوه به تاله درکړم مال او بــدن ماله راکــړه دا پە ٢ آيت نو دوه بە تاله درکــړم خــير کثــير اول آيت کښې او دشمن به دِ تباه کړم ٣ کښې

مقاصدالايات وتناسبها

(١) إِنَّا أَعْطَيْنَـاكَ الْكَـوْثَرَ اول انعـام او بشـارت چه لـوئ خـير مِ تاله درکـړو او فيصـله مِ اوکـړه د درکولو دا انعـام ئ مقـدم کـړو دپـاره د تـرغيب راروان پروګرام ته

(۲) فَصَلِّ لِرَبِّكَ □□□□ پروګـرام□ چه سـتا پروګـرام هغه داد□ چه بـدن به هم ځما په قـانون او مـال به هم ځما په قانون یعنی مال او بـدن ماله راکـړه او ځما په خوخه اوِ عرض ئ□ چلوه□

(۳) إِنَّ شَـــانِئَكَ □□□□ دمخـــالف انجـــام□ چه دغه پروګـرام چلـو□ نو دا ثـه اسـان نـد□ دا دنیا چیلنج کـول دی او ددنیا دهر طـاقت خلاف آواز اوچتـول دی نو ستا دمخـالف به دا انجـام وی دا دویم انعـام او بشارت شو چه هغه به پات□ نشی□

حاصل دسورة

مـال او بـدن ځما کـړه نو لـوئ□ خـیر به درکـړم او دشمن به د□ تباه کړم□

امتیازات

(۱) انعام □ (۲) پروګرام □ (۳) دمخالف انجام□

□

سورة الكافرون

سـورة الكـافرون مكى سـورة د□ په نـزول كښې اتلسم (١٨) نمبر د□ پس دسورة الماعون نه نـازل شو□ د□ او په ترتيب دسورتونو كښې يوسل نه م (١٠٩) نمبر د□ پس دسورة الكوثر نه □

مناسبت دمخكښې سورة سره

اوله وجه : هركله چه مخكښې سـورة كښې دمومنانو صفات بيان شو نودلته ورته ارشاد د□ چه دالله تعالىٰ ددشمنانو نه بائيكاټ اوكړئ او صـرف دالله شئ□

دويمه وجه : په سورة الكوثر كښې دحق پرستو او نيكانو يوه نخه بيان شـوه چه مـال او بـدن به دالله په مرضـىٰ اسـتعمالوى نو دلته بله نخه چه دالله تعالىٰ ددشمنانو نه به بائيكاټ كوى□

دعوى دسورة

دسورة مركزى مضـمون د□ " المقاطعة عن اعـداء الله تعـالىٰ " دالله تعـالىٰ ددشـمنانو نه د بائيكـاټ اعلان□

خلاصه دسورة

اول پنځو آيتونو كښې دمقاطع اعلان په مضـبوط□ طـريق□ سـره او آخـرى آيت كښې په خپل مشن دمضـبوط پـات□ كيـدلو اعلان□ ځلـور " قُله " دى نو اول قُل كښې سـلام متـاركت دويم كښې خپل اعتقـاد دريم كښې ددنيـوى حـوادث نه د حفـاطت بيـان ځلـورم كښې دديـنى حـوادث نه دبچ كيـدلو بيان□

مقاصدالايات وتناسبها

(١) قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ □ اعلان دټول□ دنيا كفـرى طاقتونو ته □ او شجاعت دنبى عليه السلام چه دا

اتلسم په نزول کښې د ملګرى هم نشته او داس
اعلان کوى ټول دنيا ته
(٢) لَا أَعْبُــدُ نه تر مَا أَعْبُــدُ (٣) پــور د دوو آيتونو کښې فى الحال د بائيکاټ اعلان او روســتو دوو کښې چه ۴،۵ دى په هغ کښې آئنده دبائيکـاټ اعلان يعنى اوس هم تاسو سره نه يم بيا به هم نه يم دويم فــرق چه اول دوو کښې د معبــودان بـاطلو نه بائيکـاټ او روسـتو دوو کښې دطـريق دعبادت دهغوى نه دبائيکاټ اعلان نه مو معبــود يو د او نه مو طريقه يوه ده نو بائيکاټ د
نه کيږى دشاهانو ملنګانو سره کلى چرته
عزيز خان چرته ملنګ عبدالرحمان
(۶) لَكُمْ دِينُكُمْ دا دبيـان نه روسـتو اعلان مو خو په هره طريقه بيان اوکړو اوس هم نه منئ نو لار مو جــدا دى ځــه دخپل مشن نه جــدا کيږم نه او دا قرآن داب د چه دبيان نه روســتو دبائيکـاټ اعلان او دســلام دمتــارکت وى لکه ســورة الانعــام ١٣۵ کښې چه " قل يٰقوم اعملو على مکانتکم انى عامل فسوف تعلمـون من تکـون له عاقبة الـدار " دغه شان سورة الزخرف ٨٩ " فاصــفح عنه م وقل ســلٰمٌ " او دغه شــان ســورة النجم ٢٩ کښې چه " فاعرض عنه م عن من تولّٰى عن ذکرنا " دغه شان دلته هم اوو چه ځـــه خپل مشن نه پريـــږدم که تاسو نه منئ مه منئ
حاصل دسورة
ا کــافرو! ماخپل مــال او بــدن دالله رب العــزت دپاره سپارلى دى ځه پديکښې دبل معبــود برخه او طريقه نه منم نو ستاسو دمعبــــودان بــــاطلو او طــريق بــاطل نه ځما اوس هم بائيکــاټ بيا هم بائيکـاټ که تاسو نه مـنئ نو مه مـنئ ځـه به خپل بيان او مشن جارى ساتم
امتيازات

(۱) مقاطعة په زبردست انداز سره (۲) او دمشن دکلکیدو اعلان

سورة النصر

**سورة النصر مدنی سورة د پہ نزول کښې یوسل څوارلسم (۱۱۴) نمبر د یعنی آخر مـــانزل د پس دســـورة التوبہ نه نـــازل شـــو د او په تـــرتیب دســورتونو کښې یو سل لسم (۱۱۰) نمــبر د پس دسورة الکافرون نه **

مناسبت دمخکښې سورة سره

**اوله وجه : بائیکاټ دمومنانو ذکر کړو د اعــداء الله تعالیٰ نه نو اوس دلته بشــارت داس خلقو ته ذکر کــوی چه تقــاطع او بائیکــاټ ددشــمنانو نه ســبب دامـــداد او معیت خاصه د دا قـــرآن کـــوی چه امتحان نه روستو بشــارت ذکر کــوی لکه روم پس دعنکبوت نه **

دویمه وجه : مخکښې دحق پرســـتو یـــوه نخه ذکر کړه چه اعداء الله نه به بائیکــاټ کــوی نو دلته بله نکه ذکر کوی چه ددوئ به الله تعالیٰ مدد کوی

دعوی دسورة

دســورة دعــوی او مقصد " البشــارة للمومــنین " مومنـــانو ته دفتح بشـــارت ذکر کـــوی هرکله چه بشــارت په دوه قســمه د یو دنیــوی یو اخــروۍ نو عامو مومنانو بشــارت دنیــوی دد نه واغســتلو نو هغــوی خوشــحاله شو اوابــوبکر تــر نه بشــارت اخــروی واغســتلو چه کــار مکمل شو نــواوس نــبی علیه الســلام په دنیا څـــه کـــوی دا خو دهغه وخت درحلت او سفر وخت راغ نو هغه ژړل دنــبی علیه السلام په فــراق او دمحبــوب په فــراق بانــد او دمحبوب فراق سبب دحزن وی څه په جیل کښې دمحبوبــانو نه جــدا یم نو زړه مِ هر وخت ژاړی او څه په قرآن په خلاصــید یو مِ دا تســلی وه ما و دا به خلاص نشی او ځه به اوځم خو ماشــاء الله کــان

او دالله په فيصله مِ رضا ده نو دا محبـوب هم په ختميـــــدلو شو اوس دِ ما الله خلاص كــــړى او دا ختميــدل مِ يو دكاميــابئ او خوشــحالئ هم ده خؤ جيل كښې يم نو ســوا دلســانى او قلــبى شــكر نه څه نشم كولـ او دمحبوبانو فراق ســبب دحــزن وى لكه ځما استاذ ويسه شيخ صاحب وائى چه :

يار من چون شد جدا فرياد من پيش خدا
هرگاه خواهم اين دعاء الله يجمع بيننا

نو ځما هم دالله تعــالىٰ نه دوصـــال او داجتمـــاع سوال د او مـونږ د چـر په ژوند دخپل كتـاب نه نه جدا كوى

خلاصه دسورة

اول دوو آيتونو كښې دبشــارت تــذكره او آخــرى آيت دريم كښې تلقين د تســـبيح او حمد چه كـــوم كار سبب دحمد د نو هغه كــوه دهغ نه بس كــوه مه

مقاصدالايات وتناسبها

(١) إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ نه تر أَفْوَاجًا (٢) ؛پــور بشارت دفتح مومنانو ته چه كله مو بائيكاټ اوكـړو نو اوس اعلان دكاميابئ واورئ

(٣) فَسَــبِّحْ بِحَمْـدِ تلقين توحيد ته چه كــوم كار سبب دحمد د نو داډير ډير كوه دد ســورة د نازليدلو نه روســتو به نــبى عليه الســلام ډير حمد او تسبيح وئيلو

حاصل دسورة

كاميــــــــــابى ستاسو ده خو بيا هم په مشن كلك اوسيږئ

امتيازات

(١) آخر مـــانزل من الســـور (٢) بشـــارت بالنصر والفتح

تمت سورة النصر بعون صاحب القهر والجبر

٢ ذي الحجه ١٤٣٣ هج ١٧ اكتـــوبر ٢٠١٢ ء يـــوم الاربعاء ٥٣ : ١٢ ظهر

سورة اللهب

سورة اللهب مکی سورة د پە نــزول کښې شپږم (۶) نمبر د پس دسورة الفاتحه نه نـازل شـو د او په ترتيب دســورتونو کښې يوسل يولسم (۱۱۱) نمبر د پس دسورة النصر نه

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : په مخکښې ســورة کښې بشــارت وو مومنينو ته نو اوس دبشارت يوه نمونه ذکر کوی چه نــزول د عـذاب په دشـمنانو بانـد چه څـوک استهزاء کوی نو په هغوئ عذاب

دويمه وجه : مخکښې دمومنانو صفت ذکر کرو چه نصرت وو چه ددوئ الله نصرت کوی نو دلته ورلره بل صفت ذکر کوی چه هغه نزول دعــذاب ددوئ په دشمنانو باند چه دده دشمنان به الله تعالیٰ تبـاه کړی

دعوی دسورة

دسـورة دعـوی د " نـزول العـذاب علی اعـداء الله والمســتهزئين برســله " يعــنی چه څــوک دالله د دوســتانو دشــمن وی که نارينه وی که زنانه او دحق پرست پور ټوق کوی نو په هغه عذاب

خلاصه دسورة

۱۲ کښې تخويف دنيــوی ۳ کښې تخويف اخــروی او ۴،۵ کښې چه مکر دهغه به دهغه خلاف استعمال شی هم تخويف دنيوی

مقاصدالايات وتناسبها

(۱) تَبَّتْ يَــــدَا أَبِي لَهَبٍ تخويف او نــــزول د عذاب په عدوّ اللّه باند

(۲) مَا أَغْنَى عَنه مَالُهُ مال او الاد او کسبونو او مکرونو څه فائده اونکړه

(٣) سَيَصْلَى نَـارًا □□□□ نه تر وَامْرَأَتُـهُ □□□□ □□□ پـور□ تخويف اخروی چه دنيا هم تبـاه او آخـرت هم تبـاه شو□

(۴) حَمَّالة الْحَطَبِ □□□□ دحق پرست خلاف فـريب چه دا چلونه به ئ□ كول□ نو دد□ بد وايم□

(۵) فِي جِيـــدِهَا حَبْــلٌ □□□□ مكر دباطل پرست په باطل پرست بانـد□ اسـتعمال شو□ چه سـتا خلاف مكر كـوی نو هغه به په هغه بانـد□ اسـتعمال شی لكه سورة فاطر ۴۳ كښې□

حاصل دسورة

چه دحق پرست دشـــمن كه نر كه ښځه نو تبـــاه به شی هم دنيا هم په آخــــرت كښې او دهغه مــــال دولت او مكرونه به ورله فائده ورنكړی□

امتيازات

(١) تبت يـــــدا ابی لهب □ (٢) حمالة الحطب□ (٣) فی جيدها حبلٌ من مسد□

سورة الاخلاص

**ســـورة الاخلاص مکی ســـورة د په نـــزول کښې دوويسشــتم (۲۲) نمــبر د پس دســورة النــاس نه نازل شو د او په تـرتيب دسـورتونو کښې يوسل دولسم (۱۱۲) نمبر د پس دسورة اللهب نه **

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : مخکښې نصــرت دمومنـــانو ذکر شو او هلاکت داعـداء الله نو اوس هغه مسـئله ذکر کـوی چه هغه سـبب د نصـرت او دهلاکت داعـداء الله د چه هغه مسئله دتوحيد ده چه دد کـارونو کـونک يو الله تعالیٰ د نه بل څـوک او هغه دد صـفتونو مالک د

دويمه وجه : دا ســـورة په آخر کښې راوړو خلاصه دټـول قـرآن شـوه دمخکښې مـذکور فی القـرآن نچوړ شو

دريمه وجه : په سورة الکافرون کښې بائيکــاټ وو چه لااله وه او په نصر او لهب کښې دبائيکــــــاټ انعام زکر شو نو اوس الّا الله ذکر کـوی نو کلمه مکمل شوه توړ نو اوس جوړ ذکر کوی

دعوی دسورة

دسورة دعوی ده اثبات التوحيد او تلقين د تثبت او کلکـوالی چه پـد کلک شه هرکله چه توحيد دغټو مقاصدو نه دويم وو چه توحيد ،رسالت ، قـرآن او قيـامت نو د ته ثلث القـرآن وئيل شـوی دی او کــافرون کښې بائيکــاټ وو او اخلاص کښې توحيد ځکه به نبی عليه السلام د سـحر سـنتو او ماښـام ســـنتو کښې دا وئيل چه دورځ شـــروع کښې او دشپ شروع کښې دبائيکاټ او تثبت اعلان اوشی

خلاصه دسورة

په اول آيت کښې دعوی دسورت او ورپسې صفات دالله تعالیٰ ذکر کوی او رد په فرق باطلو بانــدې او دهر قسم مشرکانو باندې رد دې.
مقاصدالايات وتناسبها
(۱(قُــلْ هُــوَ اللَّهُ أَحَــدٌ) دعــوی دتوحيدې او رد په دهريو ، مجوسو بانـــــدې چه چا په ذات کښې ديو دالله تعالیٰ سره شريک جوړ کړې وو.
(۲) اللَّهُ الصَّـمَدُ) دليل په وحـدانيت بانـدې او رد په شرک دملیانو بادن چه هغوی قياس دالله تعالیٰ په مخلوق کوی نو په هغوی رد کـوی چه الله تعـالیٰ د مخلوق پشان ندې د مخلوق حاجت وی دالله تعــالیٰ نشته.
(۳(لَمْ يَلِـــدْ)))) رد په هغه خلقو چه هغـــوی د اتخاذالولد قائل وو لکه يهود ، نصٰری او مشرکين.
(۴) وَلَمْ يُولَدْ) يعنی دالله تعـالیٰ دا مملکت دبل نه هم ندې پـاتې ذاتی دې دې مخکښې وې چاته به پـاتې کيږی هم نه دا ذکر کــړو دمخکښې دپــاره او دالله نه بــره څــوک نشــته چه الله تعـالیٰ تــرې مجبـوره شی.
(۵) وَلَمْ يَكُنْ لَــــهُ)))) رد په هغه خلقو چه دالله صفت بل له ورکـړی هر قسم مشــرکينو بانــدې نو په مشــرکانو رد اوشو نو " کبّــره تکبــيرا وســبّحه تسبيحا "
حاصل دسورة
چه الله په ذات او صـــفات کښې يو اوګـــنړئ نه دهغه څــوک نـائب شـته او نه ده چا نـائب دې او نه څــوک برابر ټــول مخلــوق دهغه په هرڅــه کښې محتاج دې .
امتيازات
(۱(اثبـــات دتوحيد په ناشـــنا دلائلو) (۲) ناشـــنا صفات دالله تعالیٰ په ناشنا اندازې

ې

سورة الفلق

سورة الفلق مکی سورة دې په نزول کښې شــلم (٢٠) نمبر دې پس دسورة الفیل نه نازل شوې دې او په تــرتیب دســورتونو کښې یوسل دیــارلم (١١٣) نمبر دې پس دسورة الاخلاص نه ې

مناسبت دمخکښې سورة سره

اوله وجه : هرکله چه په ســــــورة الاخلاص کښې قیمتی خزانه حاصله شوه چه هغه توحید دې نــودې دواړو ســورتونو کښې دهغې د حفــاظت بیــان او دهغې دپــاره د تعــوذ د شــرورو او آفــاتو نه زکر کوی ې چه ددې قیمتی خزانې حفاظت اوشیې

دویمه وجه : په ســورة الاخلاص کښې توحید بیــان شو نو په فلق کښې استعاذه چه پاه به هم صــرف دالله تعالیٰ نه غوختلې کیږی نه دبل چا نه ې

دعوی دسورة

دسـورة مرکـزی مضـمون " الاسـتعاذة بـرب الفلق من الشرور " د هر قسمه شرنه پنـاه دالله تعـالیٰ غوختلې دا دسـورت مضـمون دې ددنیـوی آفـاتو نه ځان ساتلې

خلاصه دسورة

مختصــره خلاصه دســورة چه دکــوم ذات نه پنــاه غـوختلې کیږی مسـتعاذ بهې نو دهغه یو صـفت ذکر کـوی چه رب الفلق او څلـور شـرونه ذکر کـوی د څلورو شرونو نه پناه په نوم دالله تعالیٰې زمیندار چه فصل کــری او حاصــلوی نو اول زمکه ال دوَل واړویې دویم دتیغ دزمکې د چینجی نه حفـاظت او دبیزې ، چرګ وغیره نه دریم چه په فصل اوچــوبې رانشی یعــنی دضــرورت اشــیاء ورله پکــار دی که اوبه وی که ســــرهې څلــــورم چه فصل اوشی خو څـوک غل وغـیره خـراب نه کـړیې پنځم چه اوشو

حاصل شو خو هس نه چه ځوک پروپيګنډا اوکـړی چه دفلانکی خټکی خــــواړه نه دی يا مينځ کښې ســــخا دی نو دهغ نه پنا غوختل اوس مقاصد بيانيږی

مقاصدالايات وتناسبها

(١) قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ داالله صفت د رب الفلق نو زمينـــدار زمکه اړوی نو الله ځمــونږه ســينه توحيد ته پرانيزه شرح صدر اوکړه

(٢) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ اول شر چه ځمــونږ دتوحيد دتيغ منجوران ، پـيران وغـيره خلاف اونکـړی او دا تيغ" خراب نشی

(٣) وَمِنْ شَرِّ غَاسِــقٍ دويم شر چه په فصل اوچوب رانشی يعـنی دعقيـد دتـرقئ دپـاره درس وغــــيره پکـــار وی نو هس نه چه دهغ دوج نه عقيده باند زوال رانشی

(۴) وَمِنْ شَــرِّ النَّفَّاثَــاتِ دريم شــرّ چه شر دسحرو چه غله فصل خراب نه کړی نو دغه شـــان ځمونږ خلاف خفيه سازشونه جوړ نشی او خــراب نشو

(۵) وَمِنْ شَــــرِّ حَاسِـــدٍ څلـــورم شـــرّ چه پروپيګنډا اونشی خلاف نو ځما خلاف حسد ګر کـار اونکړی او دحسد د وج خـراب نشم الله دِ مـونږ هم دټولو شرونو نه حفوط کړی

حاصل دسورة

چه دتوحيد دعقيـــد د حفـــاظت دپـــاره داالله رب العزت پناه او مدد حاصل کړه دهر قسم شر نه

امتيازات

(١) الاســتعاذة په کامله طريقه (٢) شــرور اربعة

سورة الناس

سورة الناس مكی سورة د پە نزول کښې يويشتم (٢١) نمبر د پس دسورة الفلق نە نازل شو د او پە ترتيب دسورتونو کښې يوسل څوارلسم (١١٤) نمبر د پس دسورة الفلق نە

مناسبت دمخکښې سورة سره

اولە وجە : پە مخکښې سورة کښې پناه وه دشرور ظاهرو نە او دنيوی شرونو نە نو دلتە د باطنی او دينی شرونو نە پناه ده

دويمه وجە : پە سورة الفلق کښې استعاذه او پناه وه د شرورو نە او پە سورة الناس کښې پناه د منبع د شرونو نە چە د کوم ځائ نە ټول شرونە راوځی نو دهغ نە پناه چە شيطان د

دعوی دسورة

دسورة مرکزی مضمون او دعوی ده " الاستعاذة بالله فی الاحوال الثلاثة من منبع الشرور " دالله تعالیٰ پناه حاصلول پە احؤال ثلاثو کښې ماشوماکی، ځوانئ او بوډهاوالی دريواړو کښې دشرونو د اصل او منبع نە چە شيطان د يعنی در واړو حالاتو کښې انسان الله تعالیٰ تە محتاج د

خلاصه دسورة

مختصره خلاصه چە دمستعاذ بە چە الله تعالیٰ د در صفات متعلق د دريو حالتونو دانسان سره او يو شر چە هغە شيطان د دشمن کظرناک د نو وسله مضبوطە پکار ده نو ځکە دالله تعالیٰ در صفات ذکر کړل ځکە شيطان خطرناک دشمن د

گر عنايتت بود با ما مقيم ک بود بيم که آن دز د لئيم

گر هزاران دام باشد هر قدم گر تو به مائی نیست باشد هیچ غم

یعنی ا الله تعالیٰ که ستا مهربانی راسره شامل حال وی نو بیا دشیطان غل داو او فریب څه کول نشی او که په هر قدم راته زر دامونه کیږدی خو چه ته راسره ئ نو بیا هیڅ فکر نشته

مقاصدالایات وتناسبها

(١(قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ دالله اول صفت انسان ماشوموالی کښې تربیت ته محتاج وی نو ا دموشومانو ربه او پالونکیه

(٢) مَلِكِ النَّاسِ دویم صفت دالله مالک او دانسان دویم حالت چه ځوان شی طاقت والا شی نو په مستئ ګرځی نو ملِک الله تعالیٰ واکدار او مالک د نو ا د ځوانانو مالکه

(٣ (إِلَهِ النَّاسِ دریم صفت دالله تعالیٰ او دانسان دریم حالت چه بوډهاشی نو وائی چه بس یو نوړئ ډوډئ و او ځان له ناست و نو تضرع عاجزی الله ته کوی نو ا د بوډهاګانو حاجت سر کونکیه ربه دا صفتونه په سر دقرآن کښې هم وو نو دلته هم چه اول او آخر مربوط شیدا ټول صفتونه وسیله کړل د پناه دپاره

(٤) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ شرّ او مستعاذ منه چه دکوم نه پناه غوختل وو نو دهغ تذکره چه شیطان د وسواس سره د شیطان کار ذکر کوی چه بل کر ئ نه شته سواء د وسوس غورځولو نه

الْخَنَّاسِ سره دشیطان طریقه کار او دهغه نه دبچ کیدلو طریقه یعنی راځی په پټه خکاری نه بل کله ګناه د نیکئ په شکل خکاره کړی لکه بدعت او دبچ کیدلو طریقه ذکر چه د ذکر سره تختی او غفلت نه کول

(۵) الَّذِي يُوَسْوِسُ محل دكار او دوسوس چه مركز خرابــوى چه ســينه او زړه د قـــرآن او داعى زړه ســـموى او شـــيطان زړه خرابـــوى نو خبردار چه زړه وړلره ورنه كړ
(۶) مِنَ الْجِنة وَالنَّاسِ سره اصل د شيطان خائى چه دا يواځ پيريانو كښې ند بلكه انســانانو كښې هم د نو د دواړو ځان دالله تعالىٰ په مـدد اوســاته الله تعالىٰ دِ مونږ دشيطان د شرونو نه محفوظ كړى
حاصل دسورة
د الله تعالىٰ چه رب د او مالک د او اله د د هغه مدد او پنـاه حاصـله كـړه او دشـيطان د شـرونو نه پــر ځـان محفـوظ كـړه هغه خطرنـاک د او كه دانســـانانو شـــيطان وى كه دجنـــاتو نو زړه درله خرابوى نو مدد الهى حاصل كړه
امتيازات
(۱) احوال ثلاثه دانسان صفات ثلاثه دالله تعالىٰ
(۲) شـــيطان چه منبع الشـــرور د نو هغه اصل او طريقه كار او محل او طريقه دبچاؤ
تمت ســورة النــاس ومع هٰــذا تمّ القــرآن الكــريم بعـون الملک الـرحيم ، فيـاللّٰهم اعـذنا من شـرور الشيطٰن الرجيم
۲ ذي الحجه ۱۴۳۳ هج يــوم الاربعــاء ۴۵ : ۰۳ بعد از ظهر ۱۷ اكتوبر ۲۰۱۲ ء مينګوره جيل
دشكر په څلور ركعته او الله ته دقبليدو فرياد
(كمپوزنګ ۲۶ ش ۱۴۳۴ ه يــوم الســبت ۴ جــولائى ۲۰۱۳ ء ۵۵ : ۱۱   قبل از ظهر)

خلاصة القرآن
فاتحه
کښې مقصدی مسئله بیانوی
بقره
کښې ځلــــور حصې دی اوله حصه کښې اثبــــات التوحید ، دویمه حصه کښې اثبات الرسالة ، دریمه حصه کښې بیــان دجهــاد فی ســبیل الله ، ځلورمه حصه کښې ذکر دانفاق کوی
عمران
در حصې وو او په اوله حصه کښې اثباة التوحید ، دویمه حصه کښې اثباة الرســـالة ، دریمـــه کښې جهاد او انفاق
نساء
دیکښې اصلاح دمعاشر کوی تفصیلاً
مائده
ســـورة المائـــده لس بابونه وه حلال هغه دی چه الله حلال کړی دی او حـرام هغه دی چه الله حـرام کړی دی نـذر دالله په نـوم ورکـوی د غـیر الله په نوم ئ م ورکوئ
انعام
کښې رد دشرک اعتقادی او فعلی ذکر کوی
اعراف
کښې در مسئل دی یو تسلی ده نبی علیه السلام ته " فلایکن فی صـــدرک حـــرج منه " نه د شی ستا په سینه کښې تنګسیا دبیــان دد مســئل نه دویم اتباع د ماأنزل اوکـړئ دریم بیــان دتوحید او رد دشرک اوکړئ ، او په د واقعات دانبیــاء علیهم السلام ذکر کوی په طـریق د لف نشر غـیر مـرتب سره
انفال

په دیکښې مسئله دجهاد فی سبیل الله ذکر کـوی
**او شپږ قواعد د میدان جهاد **
توبه
په دیکښې بیـــان د څلـــور قســـمه خلقو د ، (۱) مشرکین (۲) اهل کتاب (۳) منافقین (۴) مومنین
یونس
په دیکښې بیا مقصدی مسئله ذکر کوی
هود
کښې څلور مسئل ذکر کوی اوله مسـئله العبـادة لله وحده،دویمه مسئله نفی علم الغیب دغـیر نه دریمه مسئله تـرغیب فی التبلیغ څلورمه مسـئله تسلی نبی علیه السلام ته او هر یو مبلغ ته
یوسف
کښې تفصیل دمقاصد اربعه د سورة هود او تسلی نبی علیه السلام ته " حالک کحال یوسف " سـتا حالت په شان د حالت دیوسف علیه السلام د
رعد
کښې ادله عقلیه باثباة التوحیــــد، اول قسم ادله خـالق دهر څـه زه یم دویم قسم ادله عـالم په هر څـــه زه یم ، درم قسم ادله مالک دهر شی زه یم ، څلورم قسم ادله ملائک زما تابعـدار دی، نو دعـوی دتوحید پــر تفریع کـوی " له دعوة الحق " خـاص د الله لــره بلنه ده رشــتیا نو د کــړه را مــدد " والـذین یـدعون الخ " څـوک چه غیرالله رامـدد کوی نو دهغه مثـال " کباسط کفیه الی المـاء " په شـان د هغه چا دی چه اوبو ته ئ لاســونه نیــولی وی اوبوته وائی وه اوبو راشئ وه اوبو راشئ " وما هو ببالغه " لکه څنګه چه دا اوبه د سړی ته نه ورځی دا رنګ دغیرالله مدد هم نه رسی
ابراهیم
کښې اول یو څـو آیاتونه بطـور تمهیـد، بیا څلـور ځله لفظ دالم ذکر کــوی اول الم نه پس جـــدال

المشــركين مع الانبيــاء ، دويم الم نه پس احــوال المشـــركين فيما بينه م ، دريم الم نه پس الامثلة الفــريقين ، ثلــورم الم نه پس زجر او تخويف او ادله او واقعه دابراهيم عليه السلام □

حجر

كښې نمون□ د هغه چا ذكر كوى چه هغه دالله ددين خلاف كوى□

نحل

كښې ادله متنوعه ذكر كــوى باثبــات التوحيــد، اول قسم ادله خــالق لكل شــيئ هوالله ، وه آســمان ته اوګوره ماپيدا كــړى دى، اســونو ته اوګــوره ماپيــدا كــړى دى ، واه خڅر او خرونو ته اوګــوره ما پيـــدا كړى، بره نه باران درباند□ زه وروم، واه دا لا ثــه " وسخر لكم الليل والنهار " شـــپه او ورځ مِ تاسو له تابع كړى دى ، واه دا لا ثه ؟ ځان ته اوګــوره تا كښې مِ انقلاب راوســـت□ د□ ، نو دا دلائل چه ذكر كړى نو ورپس□ فرمــائى " افمن يخلق كمن لايخلق □□□□ الخ " آيا هغه ذات چه پيـــدا كــوى مخلوقـــات پشـــان دهغه چا كيـــد□ شى چه هغه پيـــدا كـــول نه شى كول□ ، او بيا ادله شــروع كــړى " وان لكم فى الانعام لعبرة " واه انسانه غوا ميښ□ ګډ□ بـــيز□ ته اوګوره خــوړلى دى واخه نو ســخكلى دى اوبه ، يو طرف ته وينه ، بل طـرف ته غوشـايه ، روان تــر□ نه شوده ، شېر را بهيرړى او ته ئ□ ســخك□ □ وا دا لا ثـــــــه □ " واوحى ربک الى النحل □□□□ الخ " واه مچئ ته اوګوره ، ثكلى دى اوبه ، خوړلى دى ګلان ، لكئ كښې ئ□ دى زهر او په خله كښې ګبينـــان دا كارخانه درته چا جوړه كــر□ ده؟ " والله خلقكم ثم يتوفكم " واه دا هر ثه پريږده لږ ځــان اوګــوره□ د ځـــوانئ نه شـــو□ بـــوډا ، نو روان ئ□ په همســـا، دا انقلاب دركښې راوست□ د□ بيا چا، ډانګورئ په لاس كښې وى او هغه درته وائى :

بانگشت عصا هر دم اشارة میکندپیر که امراوز است یا فردا جا اینجا است یا اینجا
همسا درته وائی واه بوډا ، جا اینجا است یا اینجا ، قبر د یا دا ځائ د یا دا
بنی اسرائیل
کښې هغه څلور ځیزونه ذکر کوی چه چا کـړی دی نو عـذاب پـر راغلی د (١) یو شـرک مسـتمره سبب لنزول العذاب (٢) دویم هتک د شـعائر الله سـبب لـنزول العـذاب (٣) اخـراج الرسل سـبب لنزول العذاب، (۴) اسـتهزاء بالرسل سـبب لـنزول العذاب
کهف
کښې نفی دعلم غیب او په د څلـور واقعو ، اوله واقعه د اصحاب کهف، اصحاب کهف ته ګوره لـوئ لوئ اولیاء دی چه پاسـیدلی دی نو یو بل ته وائی " قالوا لبثنا یوماً او بعض یوم " الله وائی " ولبثوا فی کهفهم ثلث الخ " چه څــه نه ه دپاسه در سوه کاله ئ تیر کری دی د ځان د حـال نه خـبر نه شو دویمه واقعه د نبی ۍاوګوره جناب رسول الله د صبا د حال نه خبر نه د دریمه واقعه د موسیٰ علیه السلام چه اوګوره موسیٰ علیه السـلام خضر علیه السلام په کارونو خـبر نشو څلورمه واقعه د ذوالقرنین الله وائی " لایکادون یفقهون قولا الخ " دوی نه وو چه دخلقو په خـــبرو پوهه شــو وو نو خلاصه " له غیب السمٰوٰت والارض " خــاص دا چه د زمکې او آسـمانونو په غیبو بانـدې پوهه یو الله د او بیا سپکاو ددنیا بـالوجوه الثلاثه ، اوله : الـدنیا توخذ منک کما اُخـذت من صـاحب الجنة " دویمه وجه : الـــدنیا وقتها قلیل " دریمه الـــدنیا ستکون وبالاً علیک " او قیامت کښې به وائی " ما لهذا الکتاب لا یغادر صغیرة الخ "
مریم

کښې عجز دانبيـاء ، زکريـاء ؑ الله ته دی محتـاج ، مـــريم او عيســـیٰ الله ته دی محتـــاج ، او عجز د فرشـتو " وما نتـنزل الا بـامرک" نو خلاصه چه هر شی الله ته دی عاجز ، نو " فاعبده واصطبر لعبادته "

طٰهٰ

کښې وائی " ابتلوا بالمصائب " اوګـوره په هغـوی مصـيبتونه راغلی وو او د ځـان نه ئې نه شو لـرې کـولې،او تسـلی نـبی عليه السـلام ته په واقعې د موسـیٰ عليه السـلام ، چه اوګـوره موسـیٰ عليه السلام قدم په قدم تکليفونه اوچت کړی دی

انبياء

کښې نفی دشـرک فی الـدعاء ، او په دې واقعـات دانبيـاء چه اوګـوره زکرياءعليه السـلام تـه، يحـيیٰ عليه السلام نشته او يو الله ته فرياد کوی، اوګوره ايوب عليه السلام ته بيمـار دی او الله ته چغې وهی ، خلاصه " انه م کانوا يسارعون ... "

حج

کښې څلور مسئلې (۱) تحريمات الله (۲) تحريمـات العباد (۳) نذورالله (۴) نذورالعباد

مومنون

کښې اول صفات دمومنانو او رد دشـرک اعتقـادی او فعلی او ادله عقليه په اثبات التوحيد

نور

کښې آداب سبعه ذکر کوی او څلـور قـوانين ، اول قـــانون " لاتاخـــذکم بهما رافة فی دين الله " په ظالم باندې ګورې نرمی اونه کـړئ، دويم قـانون " الـزانی لا ينکح الا زانية " زنا کـاره ښځه او زناکـار سـړی يو ځـائې کيږی ، دريم قـانون " ان الــذين يرمون ... الخ " چه څوک په پاکدامنو الزام لګـوی نو اتيا دُرې ورکــړئې څلــورم قــانون چه ښځه او خاوندبد ګمانه شی نو لعــان دی اوکـــړی،او اووه

آداب لدفع الفحشاء ، اول ادب بہ اجازته پردی کور ته مه ځئ دویم ادب مومنـــان ســـړی د نظرونه ښــکته کــړی زنــانو ته مه ګــورئ دریم ادب چه مومنان جینکئ د پردو سړو ته نه ګوری خلورم ادب " ولا یبــدین الخ " خائست به پــردو خلقو ته نه ښـــکاره کـــوی د خپو نه به شـــرنګار نه اوباسی پنځم ادب " وانکحواالایــامی " د چا چه ښځ نه وی هغـــوی له ودونه اوکـــړئ پیغل جینکئ واده کــــــړئ، شپږم ادب غلام ته چه عقد کتابت ورسره اوکـړئ که مطالبه کـوی ، اووم ادب " ولا تکرهوا الخ " چه جینکو باند د کنجرتـوب زور مه کوئ ، دکنجر توب ځائ مه لیږئ

فرقان

کښې دا مسئله چه برکت اچونک په هرڅــه کښې الله د

شعراء

کښې تسلی نبی علیه السلام ته بواقعات الانبیــاء الســبعة ،او دوه خـــبر ، (۱(نجاة المومـــنین (۲) هلاک الجاحدین

نمل

کښې دوه مســـئل او په هـــره مســـئله دوه دوه واقعات اوله مسئله الله وائی عالم الغیب ځه یم او په د واقعه د موســیٰ علیه الســلام چ اوګــوره موســیٰ علیه الســـلام خـــبر نه شو د همسا نه ، دویمه واقعه دســلیمان علیه الســلام چه اوګــوره سلیمان علیه السلام دمملکت دبلقیس نه خـبر نه د، او دد خلاصه په آیت ۶۵ کښې ، دویمه مســئله الله وائی نجـات ورکـونک زه یم او په د یو واقعه دصالح ۃ او دویمه د لـوط علیه السـلام چه دوی ته نجات ما ورکړو او دد خلاصه په ۵۹ کښې

قصص

دوه حصې د اوله حسه کښې تفصـــــيلی واقعه دموسـیٰ علیه السـلام دپـاره د تسـلئ نـبی علیه الســـــلام ته او دویمه حصه کښې مقاصد اربعه خصوصاً اثباة الرسالة کوی

عنکبوت

کښې در امتحانات ، (۱) اول امتحان د نفس نه ، چه نفس به آرام غــواړی او ته به نه ورکــو (۲) دویم امتحان دمـور او پلار نه چه مسـئل نه به د منع کــوی (۳) دریم امتحــان د علمــاء ســوء نه " وقال الذین الخ " دوئ به وائی سـتا ګنـاه ځما په غــاړه ، او وخت دامتحــان په واقع دنــوح علیه السلام او کیفیت دامتحان په واقع دابـراهیم علیه السلام

روم

کښې بشارت بعدالابتلاء

لقمان

کښې په اثباة التوحید ادله عقلیه او نقلیه

الم سجده

کښې رد د شرک اعتقادی ، جواب د هغ شبه چه دوی وائی مونږ ئ ځکه رامدد کوو چه دوی ســوال ښکته نه غورځوی، او الله وائی " مـالکم من دونه من ولی ولا شفیع "

احزاب

کښې په اثباة التوحید در مثالونه ، رد درسم د جـاهلیت،او ځلیریشت خطابـات ، دولس نـبی علیه السلام ته او دولس امت ته،

سبا

کښې بله شـبه ددوی ذکر کـوی دوئ وائی چه دبابا په خــوا کښې زمــونږ خــیر د ، دد جــواب : قل ادعواالذین زعمتم من دونه (۱) لا یملکون مثقــال ذرة ، دویم جواب : ومالهم فیهما من شرک ، دریم

جواب : وماله من ظهير ، څلورم جــواب : ولا تنفع الشفاعة عنده الا لمن اذن له "

فاطر

کښې عجز دانسانانو ذکر کوی ، یاایها النــاس انتم الفقراء الی الله ، او ادله عقلیه،

یٰس

کښې در څله لفظ د صیحه ذکر کـوی او حقیقت دانسان ذکر کوی ، چه واه انســانه پیــدائ د نطفه راتلل د وو دنیا ته په صــیحه ، تلل د د دنیا نه په صیحه ، پورته کیدل د آخــرت کښې په صــیحه ، او واقعه د صاحب یٰس ، چه زمیندار ســړ وو مســئله ئ بیان کړه او لاړو د جنت باغونو ته اورسیدو

صٰفٰت

کښې عجز د مصطفینو هغه ځنړ شــو مخلـوق چه الله ته د محتاج

ص

کښې وائی " اُبتلوا بالمصائب " اوګـوره په هغـوی مصیبتونه راغلی دی

زمر

کښې دوه شــبه ذکر کــوی ،، دوی وائی مــونږ ئ څکه رامدد کوو چه دوی زمونږ دپاره سوال الله ته اوکــړی ، او الله فرمــائی " مانعبــدهم الا لیقربونا الی الله زلفی " ابن جریر رحمة الله علیه وائی ای منزلة ودرجة ولیشفعوا لنا فی حاجاتنا

مومن

کښې نفی د شرک فی الدعاء

حم السجده

کښې څلــــور اعتراضــــات او دهغ جوابونه ، اول اعتراض ستا په خـبره نه پوهیږو؟ جـواب " انما انا بشر مثلکم " دویم اعتراض ، بیګــاه په خــوب کښې بابا راغل وو ماته ئ وئیل چه تا څــه وئیلی دی چه بابا څــه نشی کــول؟ جــواب : بابا د د زوړ اشــنا

راغلي وو چه شيطان دې دريم اعـتراض ، قـرآن په بله ژبه كښې ولې نه راتلو ، جـــــــواب : اءجمى وعـربى ، څلـورم اعـتراض قـرآن په يوځـل ولې نه نازليدلو جواب : ولقد اتينا موسىٰ الكتاب فـاختلف فيه " موسىٰ عليه السلام ته الله تعالىٰ په يوځــائې وركړې وو نو اختلاف پكښې شوې ووې

شورىٰ

كښې درې نــور اعتراضــونه او دهغې جوابونه اول اعـــتراض دا كومه مســئله چه ته كـــوې ســـتا نه مخكښې چانه ده كـــړې ؟ ددې دوه جوابونه ، اول جـواب " كـذلک يـوحى اليک والى الـذين من قبلک الله العزيز الحكيم ، دويم جـواب ١٣ كښې " شــرع لكم من الـــــدين ماوصــــىٰ به نوحا ... " دويم اعتراض عـام كتابونه سـتا خلاف دى ، اول جـواب ١٠ كښې "ومــااختلفتم فيه من شــيئ فحكمه الى الله " دويم جـــواب ١٧ كښې " الله الـــذى انـــزل الكتاب والميزان " دريم جواب ٥٢ كښې " وكـذالک اوحينا اليک روحا من امرنا " دريم اعتراض چه عام موليــان ســتا خلاف دى نو دهغې اول جــواب په ١٤ كښې " وما تفرقــوا الا من بعد ... " دويم جـواب ١٦ كښې دريم جواب ٢١ كښې

زخرف

كښې يو بل ســـوال او دهغې جـــواب ؟ دوى وائى مــونږ دغيرالله نه رامــدد كــوو، بلكه دا زمــونږ او دالله تعـالىٰ په مينځ كښې واسـطه ده، مـونږ دوى ته وايو دوى الله تعالىٰ ته وائى ددوى سوال ښكته نه غورځــوى ؟ ددوى جــواب ٨٦ كښې " ولا يملک الذين يدعون من دون الشفاعة ..... الخ "

دخان

كښې بل اعـتراض چه شـايد ددوى خـبره واوريـدې شى؟ جواب ٦ كښې " انه هو السميع العليم " چه يقينى بې شكه اورى هغه رامدد كړه؟

جاثيه

كښې بل اعتراض چه مــونږ دپخوانو په دين يو ، نو جواب ١٨ كښې " ثم جعلناک على شريعة من الامر الخ "

احقاف

كښې بل اعتراض ، چه دوى مونږ ځكه رامــدد كــوو چه دوى زمونږ كار سر ته رسوى د هغ جــواب په ٣٨ كښې چه عاديـــانو هم خـــدايان نيـــولى وو نو هغوى ئ كوم مدد اوكړو

محمد

كښې دوه حصې ، اوله حسه كښې تـــــــرغيب الى الجها دويمه حصه كښې احوال المنافقين بيانوى

فتح

كښې بشارة بعد الابتلاء

حجرات

كښې اداب ســبعه اول ادب " ياايهاالــذين امنــوا لا تقدموا الخ " دويم ادب " ياايها الــذين امنــوا لا ترفعـوا اصـواتكم الخ " دريم ادب " ان جـاءكم فاسق بنباء فتـبينوا " څلـورم ادب " وان طائفتـان من المؤمــنين اقتتلــوا فاصــلحوا بينه ما " ، پنځم ادب " ياايهاالذين امنـوا لا يسـخر قـوم من قـوم " شپږم ادب " ياايهاالــذين امنــوا اجتنبــوا كثــيرا من الظن " ، اووم ادب " ياايهاالنـــاس انا خلقنكم من ذكر وانــثيٰ وجعلنكم شـعوبا وقبائل لتعـارفوا الخ "

ق

كښې اثباة القيامة كذالک الخروج

ذاريات

كښې ترقى انماتوعدون لصادق

طور

كښې ترقى ان عذاب ربک لواقع

نجم

كښې اثباة الرسالة او رد دمشركينو
قمر
كښې انجام د هغه چا چه شرک ئ کړ وو
رحمٰن
کښې در رکوعات دی او در ممسئل ، اول رکوع
کښې ادله په د چه خــالق لکل شــيئ هوالله دويم
کښې تخويف دريم کښې بشارت
واقعه
دا سورة تتمه دسورة الرحمٰن ده
حديد
کښې اول ترغيب الى الانفاق بـالوجواه الخمسة
اول چه مــال ســتا نه د ، دا دالله د ته ئ پــر
کينول ئ ، نو دالله په لار کښې خـرچ کـړه دويمه
چه خه مــال ســتا د خو هس الله تعــالیٰ ته پــات
کيږی نو د الله په لار کښې ئ ورکــړه دريمه وجه
ځه مال الله ته هم نه پات کيږی خو الله تعـالیٰ ته
ئ قرض ورکړه (قرض په اعتبـار دقـارض ســره)
څلورمه وجه ځه يره دامال سـتا د الله ته نه پـات
کيږی او قــرض هم نه ورکــوی خو حقيقت دمــال
اوګـــوره حقيقت ئ " لهو وزينة وتفـــاخر بينکم و
تکـاثر فی الامـوال واولاد " پنځمه وجه که دا مـال
د ديته ساتل وی چه مصيبت به مانه لر کـړی نو
مصيبت په مال نه لر کيږی " مااصاب من مصيبة
 الخ " دويمه حصه کښې تـــرغيب الى الجهـــاد
فی سبيل الله تعالیٰ
مجادله
کښې زجر منافقـــانو ته چه هغـــوی تنظيم کښې
فساد اچـوی او در قاعـد په لفظ د "ياايهاالـذين
امنــوا" ســره او در ځله لفظ د " الم " ذکر کــوی
دپاره دزجر
حشر
کښې زجر او تخويف

ممتحنه
کښې التباعد من الکافرين والزجر لمن تولاهم
صف
کښې زجر منافقـانو ته چه په خوله وائی او کـوی نه
جمعه
کښې تـرغيب الی الانفـاق او زجر هغه چاته چه په دين دنيا اخلی
منافقون
کښې زجر هغه چاته چه دالله په دين مال نه لګوی او بشـارة ورکـوی هغه چاته چه مـال دالله په دين لګوی
تغابن
کښې مقاصد اربعه او ترغيب الی الجهاد والانفاق
طلاق
دوه حصې د اول حصه کښې ترغيب الی الانفاق، دويمه حصه کښې مقاصد اربعه
تحريم
کښې تنوير په ما سبق نه و سورتونو
ملک
کښې نفی د شرک فی البرکت او يــولس دلائل په رد ديولسمې بانـد اول دليل بـرکت اچـونک هغه ذات چه لاس کښې د اختيـــار دويم دليل بـــرکت اچونک د هغه ذات چه په هر شی د قادر الخ
قلم
کښې تحضـيض فی التبليغ او زجر د هغه چاته چه تا په مسـئله کښې سسـتوی او دهغه صـفات (۱) فلا تطع المکذبين (۲) ولا تطع کل حلاف (۳) مهين (۴) هماز (۵) مشاء بنميم (۶) مناع للخـير (۷) معتد (۸(اثيم (۹) عتل (۱۰) بعد ذالک زنيم ، پس دد نه نمبر دس حرامی يو سالک وائی

زنيم ليس يعرف من ابوه بغى الام ذو حسب لئيم
حاقه
کښې تخويف اخروی په راتلو دقيامت
معارج
کښې تفصيل د حاق
نوح
کښې تحضـيض فی التبليغ ، او تخويف دنيـاوی او واقعه دنوح ؑ
جن
کښې نفى دشـرک اعتقـادی او په هغ دجنـاتو واقعه
مزمل او مدثر
کښې تحضـيض فی التبليغ او تـرغيب قـرآن کـريم
قيامة
کښې دقيامت راتلل ، يعـنى اثباة القيامة ، او زجر د پـاره دمنکرينـو، دسـورة القيامة نه تر سـورة الاعلیٰ پـور دولس سـورتونو کښې اثباة القيامة په ترقئ سره کوی
دهر
کښې وضاحت دقيامت او انعقامات په انسان
مرسلات
کښې تخويف او دولس ځله لفظ د "ويل"
نباء
کښې تفصيل د يوم الفصل
نازعات
کښې نمون ذکر کوی سره د تخويف دنياوی نه
عبس
کښې تحضيض فی التبليغ
تکوير
کښې حالت د فناء عالم او حالت دابتداء دقيامت
انفطار

کښې خلاصه دماسبق
مطففین
کښې ترغیب اعمال صالحو ته
انشقاق
کښې ترغیب اصل عقید او فناء دعالم ذکر کوی
بروج
کښې نمون د باطل پرستو او دهغوی انجام
طارق
داسورة آخری سورة د دولسو نه په د کښې اثباة القیامة او فناء دعالم ده
اعلیٰ نه تر سورة اللیل پور پنځه سورتونه په دیکښې تزهید من الدنیا او ترغیب الی الاخرة
اعلیٰ
کښې دوه مسئل یوه مسئله خالق لکل شیئ هوالله ، دویمه مسئله عالم بکل شیئ هوالله ، دادوه اومنه نو دوه به درکړم یو د قرآن علم دویم جنت
غاشیه
کښې تخویف او بشارت
فجر
کښې ترغیب انسان ته چه نیلام وختونه درنه لاړل او ته واده ئ
بلد
کښې دکلی داصلاح دپاره ترغیب
شمس
کښې ترغیب عمل صالح ته
لیل
کښې عمل قبولیت دپاره در شرطونه او فرق کوی په مینځ د صحیح او غلط عمل کښې
ضحی
کښې تسلی نبی علیه السلام ته
انشراح

کښې تحدیث بالنعمت
التین
کښې ترغیب فی التبلیغ
علق
کښې مقاصد اربعه
قدر
کښې عظمة دقرآن
بینة
کښې احسان علی المخلوقات ببعثة النبی
زلزال
کښې اثباة القیامة
عادیات
کښې تیقظ انسان ته بمثال،
قارعة
کښې اثباة القیامة والتخویف
تکاثر
کښې تزهید عن الدنیا
عصر
کښې ترغیب عمل صالح ته
همزه ، فیل، قریش او ماعون کښې نښــ د باطل پرستو
همزه
کښې وائی چه د حق پرستو عیب به لټوی
فیل
کښې بله نمونه چه ددین ځایونه به ورانوی
قریش
کښې وائی مـــال پس منــــد وهی او دین له به اوزګارـ نه وی
ماعون
کښې بله نمونه چه یتیم له به ټیل ورکوی
کوثر

د ځـائ نه ځلـورو سـورتونو كښې دمومنـانو نخ ذكر كـــوى الله وائى دوه ماله راكـــړه دوه به تاله دركړم ، مال او بدن ما لپاره استعمال كـړه نو تاله به يو خـير كثـير دركـړم دويم سـتا دښـمن به تبـاه كړم

كافرون

كښې بائيكاټ دكافرانو سره

نصر

كښې وائى ځما مدد به راشى

تبت

كښې وائى ستا دشمن به تباه كرم،

اخلاص

كښې اصل مسئله د توحيد ذكر شوه

فلق

كښې پنځــه قســمه شــرونو نه پنــاه م چه جمله ددشمنانو نه بچ كوى

الناس

كښې در حالتونه دانســـان (۱) ماشـــوموال (۲) ځوانى (۳) بوډاوال

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العلمين

القول المختصر فى ربط اسماء السور
الحمد للــــــه الــــــذى جعک التوحيد خلاصة امره ، والصــلوة والســلام على نبيه الــذى جعله صــفوة خلقه وعلى اله واصـــحابه الـــذين جعلهم نجـــوم هدايته
امابعد فاقول ان فاتحة امرنا بقولنا ايــاک نعبد ولا نعبد البقرة كما عبــدتها اليهــود ولا نعبد العمــران كما عبدتهم النصارىٰ ، لان عبــادة غيرالله ظلم ولا نظلم قط حتى على النساء فـانزل علينا مائدة لان لا نشـــرک فى الانعـــام بالتحليل والتحـــريم من انفســنا ، ولما لم نشـرک فى الانعـام فقنا عـذابک مثل اصــحاب الاعــراف فاتنا انفــالاً من عنـــدک وتوفيق تقبة اليک وبراءة من الكفار والمشركين ، ووفقنا للتوبة مثل توبة قـــوم يـــونس ولا تحمل علينا مثل ما حمل على هـــــود و يوسف ووفقنا لنســـبحک مثل الرعد والتوكل مثل ابـــراهيم ولا تصبرنا مكذبين مثل اصحاب الحجر بل الهمنا سـبل الخير مثل مــااوحيت الى النحل واهـدنا لكتابک كما هديت بكتابک بنى اسـرائيل واربط على قلوبنا كما ربطت على قلوب اصحاب الكهـف ومريم وصـاحب طه و جميع الانبياء واجعلنا اصحاب الحج اليک مثل سائر المؤمنين و نور وقلوبنا بنورک الذى نزلت به الفرقان ولا تجعلنا مثل الشعراء الذين يقولـون ما لا يفعلون بل واجعلنا مثل النمل فى اصـلاح قومنا وشــجعنا ب قصص موســىٰ لنجاهد فنه دم بيــوت المشـركين الـتى كـبيوت العنكبـوت و نغلب عليهم كغلبة الروم على فارس ونجاهد مثل لقمان لتكون ســجدة الاحــزاب لكلمتک وان ؛، تســجد الاحــزاب فاهلكهم مثل اصـحاب السـبا ، يا فـاطر السـموات والارض ولبثنا على التوحيد مثل صـــــــــاحب يس والملئكة الصـفت والانبيـاء الـذين ذكـروا فى ص و

ثبتنا بمقابلة زمر الكفر لنجاهد مثل الرجل المؤمن للدعوة الى سجدتک فان شاوروا شورى للشـبهات علينا بالزخرف من القول فنجعل شـبهاتهم دخانـاً حتى يصيروا جاثية بين ايدينا واحقافا وان اطـاعوا محمدا فلهم فتح ابواب الحجرات للامان بشرط ان يؤمنـوا بما فى سـورة ق وان لم يطيعـوه فتكـوى بهم الـذاريات الى مكـان سـحيق او يـنزل عليهم العذاب من الطور مثل ما نزل على بـنى اسـرائيل ولو آمنــوا لارتفعــوا مثل ارتفــاع النجم والقمر وارحم علينا يــارحمن وقت وقــوع الواقعة ووقت استعمال الحديد اللتى هى اسـباب المجادلة لحشر الكفار ولا تمتحن ب ممتحنة وقت صفنا للقتـال او يــوم الجمعة بمقابلة المنــافقين الــذين هم اهل التغابن اهل لان يطلقوا طلاقا ويحرم عليهم النعم تحريما فملک كل شــيئ وكونه تحت القلم حــتى الحاقة لله ذى المعــارج فبعث الله بهــذه الكلمة نوحا وعلمها الجن وبلغها المزمل والمـــدثر قبل يــوم القيامة فى حين من الــدهر لان لا يعــتزر ووقت ارســال المرســلات ووقت النبــاء العظيم وحين مجئ النازعــات ولان لا يكــون موجبا للعبس كما يعبس الوجه عند التكــوير والانفطــار فويل للمطففين يــوم انشــقاق الــبروج والطــارق من الاعلى وهو يــوم الغاشــية فعلينا ان نتضــرع فى وقت الفجر الى رب البلد ووقت طلــوع الشــمس وفى الليل والضحى لانشـراح الصـدور وان نقـول يارب التين الذى خلقنا من العلق وانزلت علينا فى ليلة القــدر البينة احفظ يــوم الزلــزال نفوســنا العاديات فى الدنيا من وقوع القارعة اللــتى الهانا عنه ا التكــاثر فى العصر فاما الهمــزة واصــحاب الفيل والقريش الـذين يمنعـون المـاعون والكـوثر فاولئک هم الكـافرون ، فـاذا نصرالله تبت ايـديهم

بقـدرة الاحد الـذى هو رب الفلق ورب النـاس فلل الحمد فى الفاتحة والخاتمة